Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 ianuarie
2004
Nr. 1—4

Gând bun la început de an*

Ne-a ajutat Dumnezeu să petrecem anul care a trecut, cu pace, iar acum ne-a hărăzit să începem un Nou An, pe care, dacă Dumnezeu va voi, îl vom trăi împreună. E mare lucru acesta, că ne-a mai dat Dumnezeu încă un an. Sigur, nu fiecare îl simte la fel cum îl simt eu, de pildă. Eu îl simt ca pe încă o favoare a lui Dumnezeu, pe care ne-o acordă tuturor, şi în special mie. De aceea, eu îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru că n-am crezut că o să ajung aici. Dar, iată, Dumnezeu mi-a dat totuşi forţa, puterea să ajung, şi de aceea îl laud şi mă închin, căci e mare minunea Lui. Dacă Dumnezeu a vrut să trăim încă, e pentru că în vederile Lui fiecare din noi îşi are destinul lui. Eu mă bucur că destinul nostru, al tuturor a fost să mai trăim încă un an.

Dumnezeu să vă facă parte tuturor de bunătăţile Sale şi să vă ajute să trăiţi în noul an cu pace, cu sănătate, cu tot ceea ce fiecare îşi doreşte pentru sine şi pentru familie.

Sărbătorim azi şi pe unul dintre marii sfinţi din primele patru secole creştine. Este Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, care a păstorit acel scaun episcopal între 370—379.

S-a născut într-o familie binecuvântată de Dumnezeu, care a dat Bisericii trei episcopi şi două sfinte cuvioase. Este poate acesta un caz unic în istoria creştină.

În tinereţe, acest ve tit bărbat şi-a agonisit o înaltă cultură, studiind în celebrele centre academice de la Cezareea Capadociei, Constantinopol şi Atena. Dar peste toată agoniseala minţii a aşternut podoaba virtuţilor creştine.

Este cunoscut ca un mare şi profund gânditor şi scriitor, un orator şi liturghisitor de excepţie, un ascet, care a biruit toate ispitele dar şi un neîntrecut chivernisitor al treburilor administrative bisericeşti. O teologie adâncă dar şi o operă socială de o largă cuprindere — aceasta este moştenirea pe care ne-a lăsat-o Sfântul Vasile.

Este autorul Sfintei Liturghii care îi poartă numele şi care este rânduită a se săvârşi de zece ori pe an, din care de şapte ori se celebrează în Postul cel Mare.

Călugăr îmbunătăţit, Sf. Vasile cel Mare a înzestrat Biserica cu scrieri cardinale după care s-a orânduit viaţa călugărească în modul cel mai fericit posibil. Amintim doar câteva dintre scrierile sale dedicate monahilor: Constituţiile monahale şi Regulile mari şi Regulile mici.

Pe planul slujirii sociale, Sf. Vasile cel Mare a întemeiat o instituţie de ocrotire şi binefacere în care erau trataţi, ocrotiţi şi mângâiaţi dezmoşteniţii soartei, inclusiv păgânii. Este vorba de „Vasiliada", un complex de instituţii de binefacere şi slujire creştină.

Dintre scrierile sale amintim: Cuvânt către tineri sau cum pot să întrebuinţeze cu folos literatura scriitorilor păgâni, Comentar la Psalmi, Despre post, Contra lui Eunomie, în care apără învăţătura despre Sfânta Treime, Despre Sfântul Duh, Omilii la Hexaimeron, Omilii la Psalmi, Panegirice la mai mulţi martiri creştini, Nomocanonul sau Colecţia de canoane în 14 titluri.

În urmă cu ani, când s-a alcătuit un volum comemorativ dedicat împlinirii a 1600 de ani de la săvârşirea sa din această lume, am scris şi eu un studiu despre „Ideile sociale oglindite în viaţa şi activitatea Sfântului Vasile cel Mare". Reproduc de acolo o singură frază: „Nu este deloc lipsit de interes să ştim cum s-a situat Sfântul Vasile cel Mare faţă de societatea vremii sale. În măsura în care problemele faţă de care s-a situat el, atunci, mai sunt încă şi problemele noastre, de azi, vom putea avea în el un model, o autoritate".

Sunt convins că astfel de probleme, precum sărăcia, suferinţa, vrajba, răzbunarea, războiul, erezia, necredinţa, pe care le-a stigmatizat Sf. Vasile, mai sunt din nefericire actuale şi azi, aşa că, iată, marele ierarh ne poate fi model de urmat şi îndrumător în lucrarea şi implicarea noastră în slujirea Bisericii şi a societăţii în care trăim.

Încheind cuvântul meu, vă doresc să aveţi parte de sănătate şi bucurie, şi să ne dăm în grija lui Dumnezeu.

Maica Domnului să fie cu noi în toate zilele vieţii noastre, şi să ne dea tuturor puterea sufletească, de a trăi o viaţă creştină cum se cuvine.

Dumnezeu să vă ajute şi să vă binecuvânteze acum şi pururi şi în vecii vecilor AMIN.

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt rostit cu prilejul recepţiei oferite la Reşedinţa Mitropolitană, în ziua de Anul Nou 2004.

Unirea din 1859 a Principatelor Române

La 24 ianuarie 2004, se împlinesc 145 de ani de la măreţul fapt al Unirii Moldovei cu Ţara Românească. Cunoaşterea trecutului neamului face posibilă descifrarea dorinţelor şi a aspiraţiilor lui, în vederea realizării destinului său.

În discursul său din 7 octombrie 1857 la Adunarea ad-hoc din Moldova, Mihail Kogălniceanu a arătat că Unirea Principatelor Române, Moldova şi Muntenia, într-un singur stat, o găsea a fi firească. Socotea că odată împlinită, Unirea va fi chezăşia fericirii generaţiilor viitoare. Aceasta a fost cea mai generală dorinţă nutrită de generaţiile trecute şi tot ea a încălzit sufletul generaţiei actuale. În cele două principate, Moldova şi Valahia, este acelaşi popor omogen, cu acelaşi început şi acelaşi nume, cu aceeaşi limbă şi aceeaşi religie, cu aceeaşi istorie, aceleaşi instituţii, cu aceleaşi legi şi obiceiuri. Avem aceleaşi dureri şi temeri, dar şi aceleaşi speranţe, cu acelaşi viitor de asigurat, cu aceleaşi obiective de îndeplinit. Dorim această unire, nu ca să ameninţăm popoare, ci spre a ne asigura drepturile şi pacea noastră.

În a sa Istoria Românilor din Dacia Traiană, A. D. Xenopol arată că mai înainte ca dorinţa unirii dintre Moldova şi Muntenia să treacă de la o pornire instinctivă spre a întroloca ţările lor, în întinderi mai mari, fără a-şi fi dat seama de nevoia legării împreună a mădularelor lor răschirate, de fapt unirea a fost oarecum predestinată, prin condiţiile geografice şi istorice, în care şi-au desfăşurat viaţa. Acest istoric mai afirmă, că la Unirea tuturor Românilor, nici chiar Mihai Viteazul n-ar fi avut o idee lămurită despre nevoia unirii lor. Totuşi Mihai Viteazul are foarte marele merit pentru ideea de a fi pus cadrul exterior al unirii şi de a le fi arătat urmaşilor pânza ce trebuie să fie umplută cu măreţul tablou al patriei noastre.

În marele entuziasm al nădejdii de Unire a Principatelor Române, s-a putut vorbi de adevărate lupte pentru triumful ideii de unire. Ca unul care a fost martor la evenimentele unice din istoria Moldovei, privitoare la Unirea într-o singură ţară a Principatelor Române, N. Gane, în ale sale istorisiri „Din timpurile Unirii", redă în mod emoţionant faptele ce au zguduit inima mult încercatului nostru popor. Mulţi dintre cei ce şi-au însuşit ideea mare a Unirii, erau gata pentru a face orice jertfe cu avutul lor şi cu persoana lor proprie. Cu câtă abnegaţiune se acţiona atunci pentru realizarea Unirii, ce se arăta ca un soare luminos. În calea suflării de reînviere ce trecea atunci peste ţară, nu era obstacol care să o stăvilească.

Cu toate acestea au fost în acea vreme duşmani înverşunaţi ai Unirii, atât din afara ţării, cât şi din lăuntrul ei. Din afară erau împărăţiile: Austria şi Turcia, care nu vedeau cu ochi buni curentul unionist de la noi. Nu-i era indiferent acesta nici Angliei, ca adept al integrităţii imperiului otoman. Din lăuntrul ţării, bătrâna clasă privilegiată, refractară la orice idee de progres, căuta să-i înspăimânte pe unionişti, cu pericolele ce ar putea să vină asupra lor.

Centrele de întrunire şi consfătuire ale unioniştilor erau la Iaşi, iar în judeţul Suceava, la mânăstirea Slatina, unde egumen era Calinic Miclescu, viitor mitropolit primat al României. Dintre fruntaşii comitetelor de acţiune, demni de menţionat au fost: Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Costache Negri, Al. I. Cuza. În aceste centre se discutau planurile de luptă, se întreţinea legătura cu celelalte centre, împărtăşindu-se rezultatele obţinute. Toţi erau conştienţi de sacrificiile la care erau chemaţi a le suporta, fără a avea în vedere foloase personale. În faţa lor aveau ţelul măreţ, pe care marii înaintaşi n-au reuşit să-l atingă. Sunt în viaţa popoarelor momente de înălţare a inimilor care îi fac pe adepţii lor a fi capabili de orice jertfe.

Spre a-i desbara pe tineri de ideea unirii, caimacanul Vogoride le-a trimis prin poştă decrete de boierii, cu care spera să-i cumpe-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Vizita pr. prof. dr. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic de la Bossey — Elveţia, la Sibiu

În zilele de 24 şi 25 noiembrie 2003 a avut loc vizita pr. prof. dr. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic de la Bossey — Elveţia, la Sibiu, ca urmare a invitaţiei Decanatului Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" de a participa la Simpozionul dedicat centenarului pr. prof. Dumitru Stăniloae.

Dorim să precizăm că oaspetele şi-a făcut studiile univesitare la Sibiu, iar după efectuarea unei perioade de specializare în străinătate (la Bossey — Elveţia şi Birmingham — Anglia), a revenit la Sibiu, fiind numit asistent, iar mai apoi lector la Disciplina Misiologie şi Ecumenism.

În 1990 s-a transferat la Bucureşti, lucrând în cadrul sectorului Relaţii Externe Bisericeşti al Patriarhiei Române, de unde a plecat la Bossey, spre a activa în cadrul Institutului Ecumenic al cărui director a devenit între timp.

Seriozitatea cu care şi-a onorat responsabilitatea şi bunele rezultate înregistrate în cadrul institutului, atât pe plan administrativ-gospodăresc, cât şi pe plan didactic-ecumenic, cu prilejul sărbătoririi semicentenarului Instituţiei, părintele prof. dr. Ioan Sauca a fost reconfirmat în funcţia de director, de această dată pe durată nelimitată. Faptul în sine este sugestiv pentru contribuţia pe care Biserica noastră şi-o aduce în susţinerea misiunii pe care o are de îndeplinit Consiliul Ecumenic al Bisericilor, de la Geneva.

Dorim să precizăm că pe parcursul celor cincizeci de ani de existenţă a Institutului Ecumenic de la Bossey —, un număr impresionant de tineri teologi români au beneficiat de burse la acest institut, iar unii dintre ei au studiat în paralel şi la Facultatea de Teologie protestantă din cadrul Universităţii de la Geneva. Ln întoarcerea în ţară, mulţi dintre aceştia au devenit membri ai Sf. Sinod, profesori de teologie, consilieri eparhiali. Până în ziua de azi, Biserica noastră cultivă astfel de relaţii cu Institutul Ecumenic de la Bossey.

Revenind la programul pr. prof. dr. Ioan Sauca la Sibiu, dorim a arăta că în cursul dimineţii de 27 noiembrie 2003, oaspetele a prezentat istoricul, organizarea şi activitatea Institutului al cărui director este, apoi a vorbit despre situaţia actuală a ecumenismului contemporan. Au participat profesorii, studenţii, masteranzii şi unii doctoranzi ai facultăţii, care stimulaţi de actualitatea temelor abordate de conferenţiar s-au angajat în discuţii şi au adresat întrebări.

Apreciem că întâlnirea cu oaspetele de la Geneva a avut o importanţă cu totul aparte, tinerii teologi de la Sibiu, având posibilitatea de a cunoaşte dintr-o sursă avizată situaţia actuală a Mişcării ecumenice.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

În prag de Nou An, în rugăciune şi reculegere

Cu bucurie şi sfântă emoţie am păşit cu toţii în Noul An 2004.

Cu bucurie pentru că după ce ne-am învrednicit de prăznuirea Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului în pace şi sănătate, am ajuns şi ziua de început a Noului An.

Cu sfântă emoţie ne-am despărţit de anul ce tocmai s-a încheiat şi ne-am apropiat parcă cu teamă şi sfială de Noul An. Câte gânduri, câte planuri mai îndrăzneţe şi mai întraripate ne facem în această zi a Noului An şi cu toţii-l dorim ca să fie un an fericit, binecuvântat şi cu multe împliniri şi realizări în viaţa personală şi comunitară.

Şi ce ne-am putea oare dori şi nouă şi celor de aproape ai noştri în anul ce vine decât sănătate trupească şi sufletească, pentru că după vorba înţeleaptă a românului *„sănătatea-i bogăţate"*. Dacă eşti sănătos poţi realiza multe, poţi să-ţi pui în valoare toate aptitudinile şi însuşirile cu care ai fost înzestrat de către Dumnezeu, poţi să lucrezi binele propriu şi pe cel comun, poţi să te bucuri de împliniri sfinte în viaţă. Urările care se fac acum la început de nou an se referă tocmai la aceste lucrări cărora ar trebui să le dăm o importanţă deosebită.

Şi pe plan duhovnicesc dorirîle de Anul Nou au o conotaţie aparte, căci şi sufletul la fel ca şi trupul are nevoie de primenire spirituală, de fortificare, în faţa ispitelor şi a încercărilor vieţii.

Revelionul de o noapte se continuă cu unul perpetuu pentru suflet care trebuie să fie în stare de priveghere în orice moment întru întâmpinarea Mirelui, după pilda celor 10 fecioare.

A devenit o tradiţie deja ca oamenii să întâmpine sosirea Noului An în rugăciune, în biserici. De la an la an şi în oraşul Sibiu şi mai ales în Catedrala mitropolitană, numărul celor care fac acest lucru este deosebit de mare. La Catedrală, în noaptea dintre ani era parcă o atmosferă de zi de Paşti, peste o mie de credincioşi, majoritatea tineri au ţinut să fie prezenţi, uniţi în rugăciune în faţa sfântului altar şi să implore harul şi binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lor şi a celor dragi lor.

În întreaga lume milioane de credincioşi au întâmpinat Noul An în rugăciune şi reculegere, departe de tumultul şi exuberanţa petrecerilor organizate cu acest prilej.

Ne-am rugat cu toţii ca noul an să fie un an cu pace, cu binecuvântare, cu ploi la vreme şi vânturi potrivite, cu soare şi cu tot ceea ce este necesar pentru *„bună întocmirea văzduhului şi pentru îmbelşugarea roadelor pământului"* un *„an al milei Domnului"* (Luca 4, 19).

Ne-am rugat ca Dumnezeu să ne dea tuturor putere şi tărie în lupta noastră cu păcatul şi cu fărădelegea, în aşa fel încât să devenim oameni noi, dăruiţi total lui Hristos şi Sfintei Sale Biserici şi în acelaşi timp semenilor noştri.

Fie ca Noul An 2004 să fie pentru fiecare dintre noi, un an fericit şi cu multe împliniri în activitatea profesională şi cu dorinţe noi de a sluji lui Dumnezeu şi semenilor.

La mulţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

64 346

Pagini din istoria politică şi bisericească a vechiului Sibiu (IV)

FRATERNITĂŢI RELIGIOASE LAICE SIBIENE ÎNAINTE DE REFORMĂ

Nemulţumirea autorităţilor sibiene faţă de neînsemnata asistenţă socială desfăşurată de mânăstiri a avut drept urmare reunirea celor mai de frunte cetăţeni ai Sibiului în diferite fraternităţi religioase laice. Asemenea organizaţii au fost înfiinţate şi în alte oraşe ardelene sau chiar apusene (aici încă de la începutul secolului al XIII-lea), clerul de mir acordându-le întregul sprijin, văzând în ele un mijloc de a contracara marea influenţă deţinută în societate de clerul monahal. Documentele atestă existenţa a mai multor asemenea fraternităţi laice la Sibiu, cea mai importantă fiind *fraternitas excelsi et mirifici Sacramenti Corporis et Sanvinis Christi*, mai pe scurt Fraternitatea Sf. Sacrament al Trupului şi Sângelui Domnului, înfiinţată în anul 1372, şi care avea drept ţel creşterea evlaviei poporului şi asigurarea unei înmormântări creştineşti pentru toţi săracii şi străinii care decedau pe teritoriul oraşului. Această fraternitate a fost încurajată şi sprijinită de Magistratul orăşenesc, astfel că de-a lungul deceniilor a putut organiza numeroase procesiuni religioase. În biserica parohială Sf. Maria a instalat un altar deosebit, la care un capelan slujea Liturghia zilnic (la Misa de joi trebuiau să ia parte toţi membrii fraternităţii).

Alte frăţietăţi sibiene erau cea a Sf. Ana *(fraternitas sanctae Anna)*, apoi *fraternitas sedis Cibiniensis*, ori cea a Sf. Ioan (care reunea calfele de cizmari). Totodată, trebuie reţinut faptul că fiecare breaslă meşteşugărească era în acelaşi timp şi o comunitate religioasă. Statutele breslelor cuprindeau articole speciale în care se stipula grija pentru altarele din diferite biserici, unde capelani ai breslelor trebuiau să celebreze Misa. Au existat, de asemenea, şi asociaţii religioase ale tinerilor (de ambele sexe). Iar în anul 1524, 90 de membri ai unor astfel de asociaţii de tineret din mai multe oraşe săseşti din Ardeal au organizat un pelerinaj la mânăstirea Sf. Paul din Trier (Germania).

Din documentele emise de aceste fraternităţi rezultă existenţa unei strânse colaborări între conducerea politică a oraşului şi clerul mirean (care slujea la altarele diferitelor biserici nemânăstireşti) din Sibiu. Magistratul deţinea dreptul de patronat asupra Bisericii din oraş, supraveghind întreaga viaţă spirituală. Astfel, fraternitatea Sf. Sacrament al Trupului şi Sângelui lui Hristos a fost întemeiată de plebanul orăşenesc Johann, care a cerut mai apoi autorizaţia de funcţionare din partea Magistratului, nu a decanului capitlului şi nici a prepozitului. Preotul orăşenesc, rectorul şcolii şi predicatorul oraşului erau aleşi de Magistrat, iar după 1495 şi de Centumvirat.

Poziţia socială a plebanului orăşenesc nu era mai puţin de invidiat, deoarece suma încasată de el din partea locuitorilor oraşului (prin plata de către aceştia a dijmei) era considerabilă. El beneficia în plus şi de scutirea de impozite pentru toate proprietăţile din oraş. Însă datoria lui era să-i plătească pe ceilalţi slujitori bisericeşti: predicatorii, precum şi numeroşii capelani care slujeau la altarele diferitelor biserici şi capele din oraş (în jurul anului 1477 existau în Sibiu 26 de capelani).

RĂSPÂNDIREA PRIMELOR IDEI ALE REFORMEI LA SIBIU (1519—1543)

La doi ani după emiterea tezelor de la Wittenberg, în anul 1519, un grup de negustori care participaseră la târgul de la Leipzig au adus la Sibiu mai multe foi volante cu scrieri ale lui Martin Luther. În acest fel au pătruns în cetatea de pe malurile Cibinului cele dintâi idei ale Reformei. Acestea au fost receptate cu deosebit interes, fiind promovate de cercurile conducătoare ale patriciatului orăşenesc. Răspândirea atât de rapidă a ideilor reformatoare a fost favorizată de faptul că societatea din oraşele săseşti atinsese un nivel de dezvoltare similar cu cel din centrele urbane din Apusul Europei. Chiar cu aproximativ un veac şi jumătate înaintea Reformei religioase, în Sibiu erau consemnate 19 bresle şi 25 de meşteşuguri, în timp ce în Augsburg existau doar 16 bresle cu 20 meşteşuguri, iar în Strassburg (Alsacia, azi Franţa) 28 de meşteşuguri. Este astfel explicabilă participarea negustorilor saşi la marile târguri germane.

Pe de altă parte, în Sibiu se desfăşura o bogată viaţă culturală. Prima atestare documentară a şcolii din Sibiu datează din anul 1380, însă ea are o vechime mult mai mare, din moment ce primele şcoli populare de pe *Fundus Regius* sunt atestate, în capitlul Orăştie, în anul 1334 (şcoala populară din Sebeş este atestată încă din anul 1352). Grija pentru aceste şcoli o purta atât parohia (dascălul se afla sub autoritatea preotului paroh local), cât şi comuna politică (dotarea materială a şcolii era făcută din bugetul local). Şcoala populară din Sibiu era situată chiar lângă biserica parohială, deci pe locul în care azi se află Liceul Brukenthal. Este vorba de o clădire etajată — la parter se aflau clasele elevilor, iar la etaj locuinţele dascălilor. Pe de altă parte, un număr însemnat de tineri saşi şi-au desăvârşit studiile la universităţile apusene, precum Viena, Cracovia, Roma, Praga, Heidelberg, Leipzig, Padova, Bologna, Ferrara, Pisa, Siena, Paris (Sorbonne), Orleans, Bourges, Poitiers, Anjou. De exemplu, între anii 1402—1522 au studiat la Cracovia cel puţin 116 tineri saşi (doar între anii 1407—1500 au promovat aici cel puţin 15 sibieni, iar numărul celor care au urmat studiile, fără să promoveze a fost mai mare), iar între anii 1377—1530 au studiat la Universitatea din Viena 1014 tineri saşi ardeleni (cei mai mulţi din Braşov şi Sibiu, anume 174, respectiv 173 de tineri). Doar între anii 1501—1506 au fost înmatriculaţi la Viena 220 ardeleni, dintre care 36 sibieni. Prin urmare, în jurul anului 1500, numeroşi preoţi din satele săseşti aveau studii universitare (este elocventă în acest sens o decizie a capitlului braşovean, din anul 1444, care impunea fiecărui candidat la hirotonie studii universitare în Apus), iar unii chiar şi studii postuniversitare (de pildă, preotul din Guşteriţa avea Doctoratul în Drept canonic). În aceste condiţii, legăturile culturale ale cetăţii sibiene cu spaţiul german au fost deosebit de intense, fiind deci explicabilă prezenţa aici a unui exemplar al *Bibliei* în limba germană, tipărit în anul 1483.

Aşadar, ideile de reformare a Bisericii au găsit în Transilvania, la fel ca şi în Apusul Europei, „un teren deja gata pregătit", astfel că vârfurile patriciatului săsesc nu doar că au receptat ideile de la Wittenberg, ci le-au şi promovat.

O caracteristică a Reformei luterane din Ardeal este constituită tocmai de faptul că a fost generalizată în toate teritoriile săseşti, printr-un ordin al *Universităţii* politice, din anul 1550. Sprijinul politic a fost acordat chiar de la început. Curând după întoarcerea negustorilor de la târgul din Leipzig (1519), au sosit la Sibiu şi doi predicatori luterani din Silezia, care şi-au putut desfăşura activitatea la adăpostul politic oferit de comitele naţiunii săseşti, Markus Pempflinger.

În anul 1524, regele Ungariei Ludovic II şi arhiepiscopul de Estergom au cerut Magistratului din Sibiu să întreprindă măsuri împotriva celor care răspândeau idei luterane. La 9 martie, regele Ludovic II a ordonat strângerea şi arderea cărţilor cu conţinut protestant. Iar la 15 august, căpetenia bisericească a Ungariei şi-a exprimat indignarea pentru faptul că „însăşi o parte a clerului din capitlul Sibiului a căzut în erezia lui Luther", cerând decanului şi plebanilor din capitlurile Sibiu şi Braşov să atenţioneze în fiecare duminică poporul să nu primească scrierile luterane. În vara aceluiaşi an, regele a trimis la Sibiu doi reprezentanţi, cu misiunea de a stârpi în oraş noua învăţătură. Misiunea acestora însă a eşuat, datorită sprijinului acordat noii învăţături de membrii Magistratului. Unul dintre ei, Johann Hecht, a pus la dispoziţia noii mişcări chiar şi casa sa, transformând o încăpere în cea dintâi capelă luterană a oraşului. Acolo s-a slujit pentru prima dată în limba germană (de fapt în dialectul săsesc) şi tot acolo un fost călugăr dominican propovăduia idei precum zădărnicia posturilor şi a cinstirii icoanelor. Preotul orăşenesc a fost apoi obligat de Magistrat să accepte în mai multe biserici predicatori luterani, pe care să-i plătească din dijmele credincioşilor sibieni. Nu este de mirare că populaţia a încetat să mai acorde clericilor catolici cinstirea cuvenită, refuzând să mai participe la misa catolică. În schimb, breslele au început să-i cheme tot mai des pe predicatorii protestanţi la reuniunile lor. Întreaga ordine publică părea distrusă. Membrii curentului reformator religios au pus în anul 1524 stăpânire chiar şi pe una din principalele biserici din oraş, anume cea cu hramul Sf. Elisabeta.

În aceste condiţii, în primăvara anului 1526, regele Ludovic II i-a cerut comitelui Pempflinger să-i pedepsească pe conducătorii luterani din Sibiu. La 19 iulie a urmat o nouă scrisoare, în care regele îi reproşa conducătorului naţiunii săseşti indiferenţa în problemele religioase, ameninţându-l cu

(Continuare în pag. a 4-a)

PAUL BRUSANOWSKI

Vizita pr. prof. dr. Ioan Sauca la Sibiu

(Urmare din pag. 1)

Conducerea facultăţii a făcut propunerea ca începând cu anul universitar 2004/2005, părintele profesor şi director dr. Ioan Sauca să-şi lărgească sfera activităţii didactice şi la Sibiu, urmând a preda cursurile de ecumenism şi eclesiologie. Se aşteaptă confirmarea acestei propuneri. Tot în cursul dimineţii de 24 noiembrie 2003, pr. prof. dr. Ioan Sauca, însoţit de decanul facultăţii, a făcut o vizită Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Antonie, căruia i-a prezentat aspecte legate de activitatea instituţiei pe care o conduce.

În continuare, respectiv în după-amiaza zilei de 24 noiembrie şi pe parcursul zilei de 25 noiembrie, oaspetele a participat la simpozionul dedicat centenarului pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, în cadrul căruia a prezentat o comunicare.

Reîntâlnirea cu un fost dascăl al facultăţii noastre, recunoscut astăzi ca o personalitate a ecumenismului contemporan, a constituit un prilej de bucurie şi comuniune sufletească.

Unirea din 1859 a Principatelor Române

(Urmare din pag. 1)

re şi să le stingă focul de care ei erau însufleţiţi. Drept răsplată, tinerii entuziaşti au distrus cu ploaie de pietre portretul lui Vogoride, afişat la primărie. În mare entuziasm, hrana sufletească a tinerilor era „Hora Unirii", adică vestita horă a lui V. Alecsandri, pe care o cântau, frământând pământul şi răsunând văzduhul. Ca urmare, Vogoride s-a răzbunat prin destituirea din slujbe a tinerilor. Aceştia nu s-au descurajat şi au luat faptul ca prilej adecvat spre a plăti tributul de jertfă faţă de ţară. Dimpotrivă — în continuare — ei s-au dovedit şi mai dârji, în lupta lor pentru ţară.

Mai mult decât aceasta, Vogoride a fost demascat cu probe doveditoare despre fraudele comise la alegerile pentru Divanul ad-hoc. Drept urmare, alegerile au fost casate şi ţara a avut prilejul ca prin a doua alegere să trimită numai deputaţi unionişti, care au votat patru puncte, ce rezumau dorinţele ţării şi anume:

1. Unirea Principatelor, 2. Autonomia şi neutralitatea garantată de puteri, 3. Domn străin ereditar, 4. Guvern constituţional, reprezentativ.

Cu votarea acestor patru puncte, Divanul ad-hoc şi-a împlinit chemarea. Caimacanul Vogoride a fost revocat din funcţie, înlocuit fiind printr-o locotenenţă domnească de trei persoane. A urmat perioada electorală, în vederea alegerii domnului ţării. Partidul naţional unionist n-a vrut ca domnul ales să fie din aşa-zisa aristocraţie; fără a-l fi consultat, ca şi candidat, propus a fost colonelul Al. I. Cuza, care a întrunit majoritatea absolută a voturilor.

Alegerea domnului Moldovei s-a făcut în ziua de 5 ianuarie 1859, şedinţa fiind prezidată de Sofronie Miclescu, mitropolitul Moldovei şi Sucevei. Votând pe faţă, Colonelul Alexandru Ioan Cuza a întrunit majoritatea voturilor, afară de abţinerea lui Al. Ioan Cuza.

În discursul său, adresându-se domnului ales, M. Kogălniceanu a spus între altele: „Alegându-te pe tine domn în ţara noastră, noi am voit să arătăm lumii aceea ce ţara doreşte: la legi nouă, om nou". Aceasta a fost prima piatră aşezată la temeliile statului român.

În 1858, Convenţia de la Paris a refuzat ţărilor române, Moldovei şi Munteniei, dreptul la unire. A menţinut ţările române sub suzeranitatea Porţii otomane, admiţând o comisie centrală la Focşani, pentru unificarea legislaţiei şi o Înaltă Curte de justiţie şi de casaţie, fără a rezolva problema fundamentală a Unirii. În această situaţie, poporul român a luat în mâinile sale rezolvarea problemei Unirii şi a găsit modalitatea ca să triumfe. La 5 ianuarie 1859, adunarea electivă din Moldova, formată în majoritate din deputaţi unionişti, a ales pe candidatul partidei naţionale, pe Colonelul Al. I. Cuza, revoluţionar paşoptist şi înflăcărat luptător pentru cauza Unirii. Era rândul Ţării Româneşti să continue cu succes şi să rezolve cu bine cauza Unirii celor două ţări româneşti.

După 19 zile de la alegerea domnului Moldovei, la 24 ianuarie 1859, se împlinea la Bucureşti, sub presiunea maselor populare, actul şi mai măreţ; Adunarea electivă a ales ca domn al Ţării Româneşti pe Colonelul Alexandru Ioan Cuza. Era astfel îndeplinită cea mai generală dorinţă a naţiunii române, adică Unirea într-o singură ţară a celor două ţări surori. Prin alegerea aceluiaşi domn în ambele ţări, pentru moment s-a realizat unirea personală a Principatelor Române (Dicţionar enciclopedic român, vol. IV, editat de Academia Română, Bucureşti, 1966, p. 774—775).

A fost continuată acţiunea de recunoaştere a dublei alegeri a lui Al. I. Cuza, recunoscută la 6 septembrie 1859 de puterea suzerană şi de puterile garante.

În ianuarie 1862 a fost recunoscut statul unitar român, format prin unirea Moldovei cu Ţara Românească, cu numele de România, cu o singură adunare şi un singur guvern.

Actul unirii de la 24 ianuarie 1859 a deschis o nouă etapă în dezvoltarea istorică a poporului român. A urmat dezvoltarea ţării pe plan economic, social şi politic, ceea ce a asigurat garanţia pe calea independenţei statului.

Creştinismul vs. Uniunea Europeană

Între 7 şi 17 decembrie 2003 am avut onoarea să particip la Conferinţa Internaţională *„Let's open the Door to the European Constitution" („Să deschidem uşa Constituţiei Europene"), in Sofia, Bulgaria*, organizată de European Youth Movement Bulgaria, alături de studenţi din Grecia, Polonia, Cehia, Slovenia, Lituania, Malta, Olanda, Marea Britanie şi Bulgaria. Subiect principal a fost Tratatul stabilind o Constituţie pentru Europa, elaborat de Convenţia Europeană şi adoptat în formă finală de aceeaşi Convenţie pe 13 iunie şi 10 iulie 2003 şi prezentat Preşedintelui Consiliului European, Excelenţa Sa, Primul-Ministru al Italiei, Romano Prodi, în Roma pe 19 iulie 2003. Printre alte probleme dezbătute de participanţi a fost şi cea a includerii în Preambulul Tratatului, în cel de-al doilea paragraf a unei menţiuni referitoare la creştinism, ca valoare fundamentală Europei şi ca una din componentele de bază ale viitoarei identităţi europene. Conferinţa a reprezentat un excelent prilej de meditaţie şi discuţie, dintr-un punct de vedere academic interdisciplinar, asupra componentei creştine a viitoarei identităţi Europene, problemă de altfel aprig dezbătută pretutindeni pe continent de la cercurile politice oficiale, în interiorul Convenţiei Europene şi a societăţii civile în general. Discuţia s-a bucurat de contribuţia şi de prezenţa Excelenţei Sale, Lothar Jaschke, Ministru Consilier al Ambasadei Republicii Austria la Sofia, Bulgaria şi a d-nei prof. dr. Ingrid Shikova, Director al Centrului Informativ al Uniunii Europene din Sofia.

Deşi nu reprezintă principalul subiect de dezacord între Statele Membre al U.E. referitor la viitorul text fundamental al Uniunii, această chestiune a dus la aprigi dispute în interiorul Convenţiei şi în cadrul societăţii europene în general. Statele care au sprijinit includerea unei referinţe la creştinism sau măcar la Dumnezeu au fost Spania, Portugalia, Italia, Polonia şi Irlanda. Sfântul Scaun şi-a oferit în mod oficial sprijinul sugerând strângerea unui milion de semnături de pe tot cuprinsul Europei care să conducă la rezultatul dorit. Statele care s-au opus vehement au fost Franţa, Belgia, Germania, Marea Britanie, Olanda, Finlanda precum şi Comisia Europeană. Franţa şi Belgia din motive constituţionale, tendându-se că o referire la creştinism în Constituţia Europeană le-ar distruge aranjamentul constituţional intern, care prevede o separare clară între Biserică şi stat; Germania şi Anglia din cauza numărului mare de minorităţi de altă religie de pe teritoriul lor (în special islamică, aflată în creştere); Olanda a precizat că discuţia nu are nici un sens pentru că Europa oricum este decreştinată, iar ceea ce a mai rămas din continent se va seculariza oricum; Finlanda a pus întrebarea de ce este nevoie de un Preambul în primul rând, concepţia finlandeză fiind un text juridic strict, simplu şi nimic mai mult. În sfârşit, restul Statelor Membre, au rămas neutre în chestiune. Mai trebuie precizat că problema creştinismului a fost folosită şi drept monedă de schimb la masa negocierilor, cu precădere de Spania şi Polonia, care ar ceda în această chestiune dacă problema cea mai stringentă de pe masă — cea a numărului de voturi prevăzut de Tratatul de la Nisa, ar fi rezolvată în favoarea lor. O soluţie de compromis a fost propusă de Preşedinţia italiană a U.E., care prin vocea premierului Silvio Berlusconi, a propus următoarea variantă: *„... Inspirându-se din moştenirea culturală, creştină, seculară şi umanistă a Europei ..."*, soluţie care ar trebui să mulţumească atât partizanii creştinismului cât şi pe cei ai secularismului european. Cu toate acestea, însă, se pare că, deşi în urma eşecului recentei Conferinţe Interguvernamentale de la Bruxelles de a se obţine un acord asupra variantei finale a textului din cauza divergenţelor dintre Spania şi Polonia, pe de o parte, şi Franţa şi Germania, pe de altă parte, în final, indiferent de rezultatul negocierilor asupra altor capitole ale textului

(Continuare în pag. a 6-a)

DORIN S. RUSU
Anul I Teologie Pastorală
Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", Sibiu

Monografiile parohiale

În 1975 am publicat în revista „Mitropolia Ardealului" (nr. 6—8, p. 416—438) un studiu mai dezvoltat intitulat „Monografiile parohiale. Scurte îndrumări pentru preoți". Prezentam acolo cele mai reușite monografii parohiale publicate până atunci în Ardeal și Banat, apoi recomandam un plan care ar trebui urmat la întocmirea unei monografii parohiale, precum și o bibliografie generală, pe zone geografice.

În decursul îndelungatei activități pe care am desfășurat-o la Institutul teologic (azi Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna") din Sibiu am îndrumat studenții să prezinte ca lucrări de seminar la catedra de Istoria Bisericii române tocmai asemenea monografii ale parohiilor din care proveneau. Unii absolvenți prezentau ca lucrări de licență fie monografia unei parohii — dacă aveau material arhivistic și bibliografie suficient —, fie istoricul mai multor parohii, dintr-o anumită zonă geografică. În felul acesta am încercat să-i pregătesc pentru viitoare cercetări de istorie locală, să-i familiarizez cu metodele de lucru specifice unor asemenea cercetări. Mulți dintre foștii studenți sibieni au continuat să lucreze în acest domeniu, cu cele mai frumoase rezultate. Mi-aș permite să citez un singur nume, al preotului Pavel Vesa din Arad, care a obținut recent titlul de „doctor în istorie" (cu calificativul „magna cum laude") la Facultatea de Istorie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, cu o teză de peste 800 de pagini, privitoare la istoria celor 14 protopopiate din eparhia Aradului, dar în care prezenta și câte un scurt istoric al parohiilor ortodoxe arădene, toată teza fiind alcătuită mai mult pe baza unor date inedite culese din Arhiva Episcopiei, a protopopiatelor și a parohiilor respective. Dacă un preot de parohie a putut întocmi o asemenea lucrare — unanim apreciată la Cluj —, consider că fiecare preot-paroh, licențiat în teologie, poate alcătui o scurtă monografie a parohiei în care păstorește. Asemenea monografii sunt astăzi absolut necesare, pentru a ne pune în lumină trecutul, cu faptele de seamă petrecute în fiecare localitate, cu eroii care și-au jertfit viața pentru neam și credința ortodoxă, cu bogăția creațiilor folclorice, cu tradițiile noastre de veacuri. Istoria neamului nu trebuie să fie uitată, pentru că ea poate fi un permanent exemplu și pentru cei de azi, un îndemn către o viață de dăruire și de jertfă „pentru neam și lege".

Consider că fiecare centru eparhial ar trebui să ceară preoților parohi o asemenea monografie, urmând ca cele mai bune să fie publicate fie în „Revista Teologică", fie în volum aparte. Având reunite monografiile tuturor parohiilor la Centrul eparhial, pe baza lor s-ar putea scrie o monografie a întregii eparhii, așa cum s-au editat recent la Galați (Episcopia Dunării de Jos) și la Miercurea Ciuc (Episcopia Covasnei și Harghitei).

Din aceste considerente, recomand un plan care ar putea fi urmat. Desigur, pentru multe parohii nu se poate urma întru totul planul recomandat, după cum la altele pot să apară elemente noi, specifice parohiei respective.

PLAN DE MONOGRAFIE PAROHIALĂ

A. *Prefață.* Motivele care au dus la întocmirea monografiei; vor fi prezentate sumar — dacă există alte monografii ale parohiei respective, fie tipărite, fie în manuscris. Se va sublinia aportul adus de noua monografie la o mai bună cunoaștere a localității respective. Tot în prefață se vor aduce mulțumiri instituțiilor sau persoanelor care au sprijinit alcătuirea monografiei sau au oferit diverse informații și material documentar.

B. *Introducere.* Prezentarea generală — geografică, istorică, culturală și economică — a regiunii sau a județului în care se găsește parohia respectivă.

C. *Tratarea*

I. Probleme de *geografie:* așezarea parohiei (satului sau comunei), cătunele sale, satele învecinate, căi de acces, râuri, formele de relief, solul, subsolul, flora, fauna, clima.

II. Probleme de *toponimie:* numele localității (cu etimologia lui), dacă a avut alte denumiri în trecut; nume de munți, dealuri, câmpii sau văi în hotarul satului, cu semnificația lor.

III. Probleme de *demografie și sociologie:* locuitorii satului, etnia și confesiunea. Date statistice în diferite perioade istorice. Raportul procentual pe etnii și confesiuni în trecut și astăzi.

Ocupația locuitorilor în trecut și astăzi, situația lor economică, socială și culturală; dezastrul economic adus prin „colectivizare" și urmările lui. Viața de azi a localității.

IV. *Probleme de istorie.*

1. Istoria satului (comunei). Mărturii arheologice, documentare, literare, stilistice sau de alt gen care atestă existența localității respective într-o anumită perioadă istorică. Dacă se cunosc fapte notabile din istoria localității. Tradiții locale asupra originii satului.

2. Istoria parohiei (sau parohiilor) ortodoxe. Știri despre existența unor biserici mai vechi, schituri sau mănăstiri în vatra sau hotarul satului, cu date (dacă se cunosc) despre ctitorii lor. Dacă până în 1948 parohia a fost „unită" sau cu credincioși de ambele confesiuni se va relata cum s-a ajuns la această situație.

3. Biserica actuală. a) Istoricul zidirii ei: anii în care s-a construit, numele ctitorilor și binefăcătorilor, numele preotului (sau preoților) care au păstorit atunci, dacă sunt cunoscute numele meșterilor (sau preoților) care au lucrat la construcția ei. Data sfințirii și numele ierarhului care a săvârșit acest act.

b) Arhitectura: planul, dimensiunile, materialul de construcție etc.

c) Pictura: când și cine a realizat-o, descrierea scenelor mai semnificative, cu aprecieri asupra picturii.

d) Obiecte vechi de cult cu valoare istorică și artistică: iconostas, strane, tetrapoade, chivoturi, icoane pe lemn sau pe sticlă; antimise (cu numele ierarhului care le-a sfințit), discuri, potire, cruci, sfeșnice, cădelnițe, veșminte liturgice, epitafe, prapuri, clopote, toace etc.): descrierea lor, proveniența (donații, cumpărare), inscripții sau însemnări existente pe obiectele respective. Dacă există obiecte liturgice noi, de valoare deosebită, vor fi menționate și acestea.

e) Manuscrise și cărți vechi de slujbă sau de alt gen, cu indicarea corectă a locului și anului de apariție (sau a copistului în cazul manuscriselor), cu însemnările de pe ele. Vor fi copiate și însemnările care au rămas pe aceste cărți și manuscrise. Dacă unele cărți sau manuscrise au fost trimise la Centrul eparhial va fi menționat și acest lucru.

f) Pomelnice vechi sau alte însemnări de interes istoric care au rămas la parohie (dacă sunt importante, se pot reproduce integral).

g) Obiecte de valoare istorică și artistică în afara bisericii: cruci de cimitir, mai ales cele sculptate, troițe, case vechi parohiale; descrierea lor, cu reproducerea inscripțiilor de pe ele (dacă există).

4. Șirul preoților parohi, cu indicarea anilor de păstorire și cu scurte date biografice: origine, studii, activitate pastorală desfășurată în parohia respectivă, preocupări culturale sau de altă natură, dacă a făcut detenție politică în perioada comunistă și din ce motive; descendenți din familia preotului respectiv, amintiri despre el în parohie. Dacă a existat și o parohie unită, se va prezenta și aici șirul preoților cu aceleași date.

5. Cântăreți și epitropi mai de seamă, precum și alți credincioși care au sprijinit biserica și parohia respectivă. Date despre corul parohiei, dacă a existat.

6. Școala confesională ortodoxă. Date istorice și statistice, contribuția credincioșilor pentru susținerea școlii și a învățătorilor. Clădirea școlii. Manualele didactice folosite. Aportul preoților și învățătorilor confesionali la promovarea învățământului românesc, la cultivarea limbii române și la întărirea conștiinței de unitate națională. Șirul învățătorilor confesionali până în 1918, cu indicarea anilor în care și-au desfășurat activitatea și scurte date biografice (dacă se mai pot reconstitui).

7. Alte activități desfășurate în cadrul parohiei: culturale, economice, filantropice.

8. Oameni de seamă originari din parohie, în trecut și astăzi.

9. Eroi din primul și al doilea război mondial, eroi ai luptei anticomuniste — originari din localitate.

10. Starea religios-morală a credincioșilor în trecut, așa cum rezultă din știrile care au ajuns până la noi: dacă au fost ctitori și binefăcători ai vreunei biserici, credincioși intrați în cinul monahal, tineri care au făcut studii teologice și au devenit preoți; se vor înregistra și aspectele negative: alcoolism, concubinaj etc.

11. Starea de azi a parohiei: numărul credincioșilor, viața lor religios-morală; preoți, cântăreți, epitropi, binefăcători etc.; starea materială, cimitirul.

12. Viața religioasă a celorlalte culte din sat (comună): catolic, reformat, unitarian, evanghelic-luteran sau neoprotestant (baptiști, adventiști, penticostali etc.). Date istorice și statistice despre adepții acestor culte, cu evidențierea unor aspecte din viața parohiei (comunității) lor. Scurt istoric și descrierea bisericii sau a lăcașului lor de cult. Raporturile preoților și credincioșilor ortodocși cu aceste culte în trecut și astăzi.

V. Probleme de *etnografie și folclor românesc.*

a) Portul popular (dacă mai există), cu descrierea pieselor sale componente.

b) Alte produse ale artei populare: țesături, cusături, sculpturi în lemn (case, porți, troițe, cruci), icoane pe sticlă etc., lucrate în parohia respectivă sau existente în casele credincioșilor.

c) Limba (particularități lingvistice).

d) Datini de Crăciun, Anul Nou, Bobotează, Paști, Rusalii, la sărbătorirea hramului bisericii sau la alte sărbători. Obiceiuri străvechi la botez, nuntă, înmormântare etc.

e) Folclor religios sau laic inedit: colinde, cântece de stea, cântece de dor și jale, doine și strigături, bocete, povestiri, proverbe, zicători, descântece etc.

VI. *Concluzii*

Anexe: a) Documente inedite, de interes deosebit referitoare la istoria parohiei (dacă există), dar și documente tipărite în publicații greu accesibile astăzi.

b) Fotografii: bisericile satului, clădirea vechii școli confesionale, troițe, manuscrise, cărți sau obiecte de valoare istorică și cultural-artistică aflate în patrimoniul parohiei.

c) Hărți ale zonei și ale satului (comunei) respective.

Desigur, acest plan nu poate fi urmat în totalitate, ci el se modifică de la o parohie la alta, în funcție de condițiile politico-sociale, istorice sau de cele de altă natură în care s-a dezvoltat fiecare, dar mai ales în funcție de materialul bibliografic și arhivistic (inedit) găsit pentru fiecare parohie.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Semn de prețuire

Cu prilejul centenarului Pr. prof. Dumitru Stăniloae, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, personal Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel, a acordat Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, diploma „Meritul Dumitru Stăniloae" și medalia comemorativă, *„pentru contribuția deosebită la promovarea teologiei și misiunii Bisericii în societate"*.

Profesorii, studenții și ostenitorii de la biblioteca facultății au primit, cu fiască emoție și bucurie, semnul de prețuire pe care Înalt Prea Sfinția Sa a găsit cu cale să-l arate acestei instituții de învățământ teologic, asupra căreia s-a răsfrânt o parte din lumina gândului, evlaviei și a iubirii părintelui Dumitru Stăniloae, în anii când a fost profesor și rector al acesteia.

O scrisoare — rugăciune

La 15 ianuarie este ziua de naștere a lui Mihai Eminescu. I-am alcătuit o scrisoare-rugăciune:

„Doamne, și Tu l-ai iubit pe el, fiindcă prea mult har ai revărsat într-însul! Doamne și Tu l-ai iubit, fiindcă i-ai dat suflet de-ajuns, ca să pună-n tot și-n toate! Doamne și Tu l-ai iubit, fiindcă durerile unui neam întreg i le-ai pus în spate ca pe-o cruce. Ia-i dat lacrimi și durere, dragoste și mângâiere!

Doamne, te rog în numele neamului meu, ajută-l să nu plângă! Să nu plângă, Doamne, că-l doare și-i păcat! Dă-i, Doamne, bucuriile netrăite, bucuriile sperate, dă-i împlinirea întru dreptate!

Dă-ne, Doamne, roadă-n toate, fericire, bunătate, ca să nu cerșim vreodată din cetate în cetate! Dă-ne aur, dă-ne grâne, ca să aibă fiecare pe măsuța lui o pâine! Dă-ne Sfânta Libertate și credință-întru dreptate! Dă nădejdea de mai bine, pentru ziua care vine!

O veni și el acasă, când i-o fi mai dor de noi! Nu-l lăsa, Doamne, să plângă, că se-ntoarce înapoi! Nu-l lăsa, Doamne, să vadă câte ar vrea, câte-ar putea dintr-atâtea suferințe, dintr-atâtea năzuințe, ce le-ncearcă neamul său! Prea ar plânge și-i păcat!

Doamne, pașaport nu are, dar ar vrea să-și vadă Țara, toată Țara-n lung și-n lat, de la Nistru pân' la Tisa, de la Herța în Banat. Fă, Tu, Doamne, să dispară blestemata despărțire și să poată biet Poetul să cutreiere în voie, fără vize și control, câmpuri, păduri, munți și vâlcele, cum i-o fi în suflet dor!

Dă-ne, Doamne, minți deștepte, vlagă multă, trupul tare ca să facem zid de piepturi la bătrânele hotare! N-om lăsa păgânătatea să-Ți mai spurce iar altare, schituri vechi să le dărâme, morți să tulbure-n morminte. N-om lăsa păgânătatea cugetul să-ncătușeze, sufletul să ne alunge, râul să ne întineze. Prea s-ar supăra Poetul, prea ar plânge și-i păcat!

Doamne, l-ai iubit și Tu, cum și noi l-avem în suflet. Dacă vrei să-l vezi cântându-Ți versuri sfinte, îngerești, Doamne, fața Ta o-ntoarnă către neamul lui deacuma! Doamne, ai privirea trează către țara lui de-aicea și o binecuvântează! Amin."

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

RĂSAI ASUPRA MEA...

de Mihai Eminescu

Răsai asupra mea, lumină lină,
Ca-n visul meu ceresc d-odinioară;
O, maică sfântă, pururea fecioară,
În noaptea gândurilor mele vină.

Speranța mea tu n-o lăsa să moară
Deși al meu e un noian de vină;
Privirea ta de milă caldă, plină,
Îndurătoare-asupra mea coboară.

Străin de toți, pierdut în suferința
Adâncă a nimicniciei mele,
Eu nu mai cred nimic și n-am tărie.

Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința
Și reapari din cerul tău de stele:
Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!

Diplomă de excelență pentru un distins și statornic colaborator al „Telegrafului Român"

Numele D-lui profesor Petru Dumitreasă se înscrie, de câțiva ani, în rândurile celor mai distinși și statornici colaboratori ai publicației șaguniene de la Sibiu. Domnia Sa semnează articole din domeniile istoriei biblice, hagiografiei, teologiei, istoriei și culturii.

Ne-a produs o deosebită bucurie să aflăm că recent Societatea de Științe Matematice din România, Filiala Cluj i-a acordat „Diploma de excelență" pentru *„excepționalele sale contribuții în domeniul matematicii precum și pentru îndelungata și exemplaritatea activității de profesor și educator, de om al cetății și al lumii"*!

Îi adresăm sincerele noastre felicitări și așteptăm cu același interes materiale semnate de Domnia Sa.

De asemenea ne-a bucurat primirea cărții *„Personalități omagiate la răscruce de milenii"*, al cărei autor este profesorul Petru Dumitreasă și care carte reprezintă o înmănunchere a mai multor medalioane literare publicate cu preponderență în „Telegraful Român".

În pragul celui de al 90-lea an al vieții, peste care a pășit Domnul profesor Petru Dumitreasă, îl întâmpinăm și noi cu profundă venerație și aleasă recunoștință.

Întru mulți ani!

REDACȚIA

64346

Un mare isihast român necunoscut

— Cuviosul Chiriac Râmniceanu —

Filocalia vol. VIII prezintă câteva texte ilustrative, privind isihasmul şi tradiţia Rugăciunii lui Iisus în viaţa monahală românească, aparţinând unor binecunoscute personalităţi — schimonahul Vasile de la Poiana Mărului, starețul Gheorghe arhimandritul de la Cernica şi duhovnicul Iosif de la Văratec. Împreună cu ele, este redată şi scrierea ce cuprinde *Rânduiala cea bună a vieţii de sine*, considerată a fi opera unui „monah necunoscut, foarte probabil din Cernica, întrucât pomeneşte pe starcii Paisie şi Gheorghe, ca dascăli ai săi. Ea face parte dintr-o expunere mai largă despre starea monahismului din ţările române şi din Sfântul Munte, de unde se vede că autorul a viețuit şi în Athos" *(Ediţia 1979, p. 585)*. Din nefericire, paternitatea manuscrisului *(B.A.R., Ms. nr. 1841,* 208 f.), ce cuprinde textul, nu a fost identificată, datorită transliterării destul de confuză a originalului paleografic în care scria autorul. Chiar pasajul unde se păstrează numele său este redat incorect, prin cuvintele: „... frate de călugărie. Cumpărat de Iachint (ceva indescifrabil), ieroschimonah de la Robaia, prin Agiou Pavlou (în greceşte) 1818" *(Filocalia, vol. VIII, p. 610, nota 1226)*, în timp ce conţinutul corect al textului este următorul: „Frate din călugărie cu Părintele Iachint de la Robaia. Chiriac ieroshi[monah], d[u]ho[vnic], proigum[en] Aghiu Pavlu" (f. 119). Deci, această valoroasă scriere isihastă este rezultatul experienţei arhimandritului Chiriac Râmniceanu (1778—1833).

Împlinindu-se 172 de ani de când a trecut la cele veşnice, considerăm un smerit omagiu readucerea în actualitate a arhimandritului Chiriac Râmniceanu, printr-o scurtă prezentare a vieţii sale isihaste.

Arhimandritul Chiriac Râmniceanu s-a născut în Râmnicu Vâlcea din părinţi binecredincioşi. Mama sa, Maria, era strănepoată a Sfântului Antonie de la Schitul Iezerul-Vâlcea, iar tatăl său, Petru Tarvelea — călugărit ulterior la Mănăstirea Cernica sub numele de Panteleimon monahul — provenea din Târgu Jiu; la botez, primeşte numele Constantin şi învaţă primele noţiuni de citire în casa părintească.

Rămas văduv, tatăl său Petru se recăsătoreşte, iar Constantin va fi crescut de o rudenie a sa, arhimandritul Nectarie, egumen bistriţean (1787—1795), scriind că a fost primit „de Cuviosul arhimandrit întru sufletesc fiu", în „copilăria vârstei de ani 10". El va petrece în Mănăstirea Bistriţa opt ani, bucurându-se de o aleasă educaţie de la ieromonahul Panteleimon, cu vechime în viaţa călugărească, fiind eclesiarh al mănăstirii, „după igumenul, al doilea". Adolescentul Constantin s-a integrat deplin în viaţa monahală, beneficiind de „cele trebuincioase ale hranei, îmbrămintei şi învăţăturii sfintei cărţi şi orânduiala slujbelor bisericeşti, şi scrisoarea". El a deprins temeinic învăţăturile dascălului său, încât spune că, „în vremea învăţăturii cărţii, slujam la slujba stranei, când liturghisea starețul meu de învăţătură, întru fericire Panteleimon ieromonahul ". Aici primeşte o educaţie completă, specifică şcolilor mănăstireşti, cuprinzând „învăţătura cărţii" şi „a bunelor năravuri".

Timpul petrecut, într-o adevărată atmosferă de evlavie şi smerenie, în preajma Sfintelor Moaşte ale Sfântului Grigorie Decapolitul, precum şi istorisirile minunate auzite de la monahii bătrâni şi cuvioşi, despre minunile săvârşite aici şi despre viaţa unor smeriţi călugări, printre care locul principal îl ocupa monahul Pahomie, fostul mare ban Barbu Craiovescu, l-au marcat profund pe sensibilul şi inteligentul discipol al Şcolii bistriţene. Deşi se înscrie, „spre mai buna pedepsirea învăţăturii", la Şcoala mitropolitană din Bucureşti, unde studiază cinci ani, sufletul său dorea viaţa monahală.

Sub puternicul imbold al vocaţiei, tânărul Constantin părăseşte Şcoala mitropolitană, şi la 17 ianuarie 1800 se îndreaptă spre Mănăstirea Cernica, renumita vatră monahală din preajma Bucureştilor, condusă de starețul Gheorghe arhimandritul. Primit cu dragoste de marele dascăl al monahismului românesc, noul frate este încredinţat, spre îndrumare duhovnicească şi formare călugărească, ieromonahului Iachint, cel mai apreciat ucenic al starețului, pe care îl va şi lăsa, înainte de moarte, urmaş la conducerea obştei cernicane. Despre el, ucenicul său va scrie mai târziu, că ajunsese „la mare sporire sufletească... Care, să se ştie, de darul vederii sale îndulcindu-mă, şi eu am poftit a rămânea în Cernica". Acest monah era un cărturar distins, care a „slujit în casa domnului Şuţu", în prima domnie (1783—1786), probabil ca logofăt sau dascăl, apoi s-a retras la Cernica, unde „plăcându-i politia obştii călugăreşti, ce era pe acele vremi, foarte a iubit-o şi cu vremea îndestulându-se de dânsa, cu ajutorul lui Dumnezeu a ajuns la mare sporire sufletească".

După o bogată activitate cărturărească, desfăşurată în Scriptoriul cernican, ieromonahul Iachint se retrage la Muntele Athos, unde sihăstreşte în „Chiliile Sfântului Iacov", apoi conduce Mănăstirea Simonopetra timp de doi ani, achitând marile datorii pe care le avea faţă de Imperiul Otoman.

Cult, evlavios şi cu vocaţie isihastă, cum era ieromonahul Iachint, pentru fratele Constantin a fost o adevărată binecuvântare primirea sa ca „fiul duhovnicesc". Dascălul său îl va iniţia în tainele rânduielilor vieţii călugăreşti, prin muncă şi rugăciune, „fiind trei ani în sfânta ascultare"; apoi, a primit voturile monahale sub numele de Chiril. Din această cauză, el va recunoaşte că, „monahiceasca şi călugăreasca viaţă am deprins la sfânta obştime, adică adunare a Cernicăi" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, f. 11)*. Experienţa duhovnicului, împărtăşită ucenicului, va naşte în sufletul acestuia un dor tot mai profund pentru viaţa retrasă, în duh isihast, departe de tumultul inevitabil al marilor obşti mănăstireşti, unde să se consacre deplin practicării Rugăciunii lui Iisus.

După o perioadă de şase ani, timp în care monahul Chiril primeşte harul diaconiei, se decide pentru pustie, după cum însuşi relatează: „Iar mai pe urmă, auzind şi dorind de pustitate, şi auzind eu de sfântul Schit Iezerul că iaste la adâncă pustie, şi iaste făcut de un strămoş al nostru, am dorit a ieşi din obşte, pentru linişte" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, f. 11)*. Plecat de la Cernica, trece pe la Schitul Berislăveşti din judeţul Argeş, apoi se îndreaptă spre Schitul Iezerul. Acolo întâlneşte pe ieroschimonahul Ştefan, monah cu viaţă cuvioasă, duhovnicul episcopului Iosif al Argeşului. Bătrânul ieroschimonah era din Scrada Gorjului, având 80 de ani, „şi l-am văzut sporit şi în cele sufleteşti, şi multe cărţi pustniceşti de ale sfinţilor avea"; sihăstrise în „Schitul Cioclovina, şi la alte bogate locuri pustniceşti", „de la care mult m-am folosit sufleteşte", va consemna mai târziu arhimandritul Chiriac. De la el, află lucruri minunate despre Cuviosul Antonie, precum şi faptul că are viaţa scrisă de ucenicii săi, însă pierdută din cauza „răzmeriţelor". După numeroase eforturi, ierodiaconul Chiril, spre bucuria sa, o descoperă, împreună cu Pomelnicul Schitului, la o familie în Dobriceni; apoi, repară chilia şi bisericuţa Cuviosului Antonie, „cu dorirea — cum scrie el — să mă sălăşluiesc acolo, unde şi strămoşul viețuise". Însă, din motive independente de voinţa sa, trebuie să părăsească acel loc de sihăstrie, dar mărturiseşte că pleacă de acolo cu dorirea în suflet de „a mă învrednici şi eu cât de puţin să urmez doririi către Dumnezeu şi vieţii cei îmbunătăţite şi ostenelilor Sfinţiei Sale" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, 13v)*, adică a Cuviosului Antonie.

În căutarea de noi locuri sihăstreşti şi monahi îmbunătăţiţi, de la care să primească exemple de viaţă isihastă, ierodiaconul Chiril spune că: „Auzind iarăşi de minunile Sfântului Nicodim de la Mănăstirea Tismana, am dorit a vedea, auzind de frumuseţea locului şi, precum am auzit, aşa am şi văzut" *(Idem, f. 12)*. Acolo, înflăcărându-se de minunile sfântului, auzite din relatările monahilor tismăneni, se consacră unei alese vieţi duhovniceşti, încât este hirotonit ieromonah, la recomandarea duhovnicului său Iachint Cernicanu.

Cu privire la viaţa sa de la Tismana, arhimandritul Chiriac scrie că, „şi la această Mănăstire, am şezut şapte ani pentru dragostea sfântului şi a locului, şi toate le-am avut pe deplin, măcar străin fiind şi locul depărtat, unde se află până astăzi mormântul şi peştera cea înfricoşată şi minunată, cu facerea minunii de a legat balaurul deasupra peşterii, cum se vede până acum. Şi loc pustnicesc foarte, în judeţul Gorjului... Numai frică de oameni răi iaste pe acele locuri unde, prin răzmeriţe, multe năpaste şi frică am tras, numai Sfântul Nicodim de primejdii ne-a scăpat cu rugăciunile Sfinţii Sale, şi am cunoscut multă milă şi dar" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 172v)*. De asemenea, în „Cronica" sa, scrie că: „Multe ispite, iar mai ales iscuşenii am avut despre diavoli, atât prin răzmeriţe — încât un pas de picior de n-au pus turcii mâna pe noi — cât şi prin oameni vrăjmaşi, ispite multe". Însă cele mai mari încercări le-a avut de la necuratul, încât „frică de la însuşi diavolul, prin somn şi aevea am pătimit"; însă „din toate acestea ne-a izbăvit milostivul Dumnezeu, prin rugăciunile sfinţilor Săi, adică ale Sfântului Nicodim şi ale Sfântului Grigorie şi ale celorlalţi" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, f. 12v)*.

Mare folos sufletesc a dobândit ieromonahul Chiril din petrecerea sa în preajma mormântului Sfântului Nicodim de la Tismana; el însuşi relatează că, „multe minuni am văzut şi am simţit, unde şi cu păcătosul multe haruri am primit, şi m-am învrednicit cu blagosloveniile sfinţitului Nicodim arhimandrit care, prin neadormitele sale rugăciuni, multe apărări are ţara noastră aceasta. Şi multe folosuri câştigă cei ce năzuiesc cu credinţă" la ajutorul lui.

Dorind să-şi îmbogăţească experienţa călugărească, ieromonahul Chiril se îndreaptă spre vatra monahală subcarpatică din preajma Oltului, renumită pentru viaţa îmbunătăţită a călugărilor din zona Coziei. Cu binecuvântarea episcopului Iosif al Argeşului, sihăstreşte la schiturile Turnu şi Stânişoara, unde va fi puternic marcat de personalitatea schimonahului Sava Stânişoreanu — venit de la Sfântul Munte — precum şi de viaţa ieroschimonahului cozian Grigorie, fostul preot Ghinea, bunicul său după mamă. Aceşti mari schivnici îl vor îmbrăca în schima mare, numindu-l „Chiriac ieroschimonahul", prescriindu-i şi canon schivnicesc, de rugăciune şi muncă, pe care avea să-l urmeze întreaga sa viaţă. Pentru exersarea în viaţă isihastă, el petrece la „Stânişoara, cu starețul schivnic Savva, o jumătate de an" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, 171v)*, îmbogăţindu-se mult sufleteşte de la acest „om vechi, ca de 70 de ani, şi umblat la Sfântul Munte şi la Neamţu şi la Poiana Mărului" *(B.O.R., XIII, p. 32)*.

După experienţa isihastă, dobândită de la cei doi mari sihaştri, ieroschimonahul Chiriac se retrage în locul preferat al pustnicilor din nordul Olteniei, Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul de la Bistriţa. Redactându-şi memoriile, scrie că „şedeam atuncea venit de un an, cu fratele Ioanichie ieromonah, duhovnicul, bucureşteanul Marghidan, şi eclesiarh sfintei Mănăstiri Bistriţa, unde am învăţat şi eu carte" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 171)*. Iar în altă parte, notează că: „Am trăit la anul 1809", în Schitul Peştera, „unde am şezut, în vremea călugăriei mele celei schimniceşti, opt ani şi mai bine (se referă la Mănăstirea Bistriţa — n.n.), împreună cu cel în Hristos frate, Ioanichie ieromonahul, când am venit călugăriţi din obştea Cernica" *(B.O.R., XIII, p. 376)*.

Din sihăstria Peşterii de la Bistriţa, ieroschimonahul Chiriac se reîntoarce la Tismana, fiind numit egumen şi duhovnic al Schitului Cioclovina — aşezământ retras în codrii seculari ai munţilor, cum îi plăcea lui să trăiască. Aici va desfăşura o intensă şi fructuoasă activitate gospodărească şi duhovnicească, devenind îndrumătorul sufletesc al multor călugări, precum şi a numeroşi credincioşi din judeţele Gorj şi Mehedinţi; unii dintre ei aparţineau înaltei societăţi, fiind cărturari, boieri şi militari, printre care se numără şi Tudor Vladimirescu, „comandirul pandurilor" *(Telegraful Român nr. 31—34, 2001, p. 4, 5)*.

De la Mănăstirea Tismana, ieroschimonahul Chiriac pleacă la Muntele Athos, realizare considerată ca o minune a Sfântului Nicodim, după cum notează: „Cu ajutorul său, ca un întraripat, după dorire, am ajuns şi la Sfântul Munte" *(B.O.R., XIII, p. 221)*. Acolo face una dintre cele mai interesante experienţe, despre care va scrie: „Am venit şi am trăit, şi foarte bine am petrecut, fără nici un fel de răutate, cu toate că ţară străină iaste, dar tot creştini sunt, şi aşe-

(Continuare în pag. a 6-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Biserica din Grui - o mică catedrală a Mărginimii - şi-a sărbătorit din nou hramul

Miercuri, 7 ianuarie 2004, când anual întreaga creştinătate ortodoxă prăznuieşte Soborul Sfântul Ioan Botezătorul, în prezenţa Marelui cărturar şi ctitor I.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului — BISERICA din GRUI — Sălişte — şi-a sărbătorit Hramul, Patronul, precum şi un eveniment aniversar.

În acest an de mare sărbătoare pentru Biserica din Grui, în fruntea soborului preoţesc s-a aflat pentru a şaptea oară P.S. *Visarion Răşinăreanu* Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Din sânul Soborului preoţesc au slujit vrednicii de luat în seamă P.C. pr. univ. dr. Ilie Moldovan, P.C. prof. univ. dr. Vasile Mihoc, P.C. pr. icon. stav. Romul Roşca, Protopopul Protopopiatului Sălişte, P.C. pr. icon. stav. lect. Dr. Aurel Pavel, P.C. icon. stav. Dumitru Munthiu, P.C. pr. icon. Ioan Ciocan, P.C. pr. icon. Nicolae Bădilă, parohul Bisericii, Arhidiaconul Vasile Avram şi Diaconul Mihai Susan.

La slujbă au participat câteva sute de credincioşi din localitate precum şi unele oficialităţi din Sibiu.

Bunul Dumnezeu ne-a binecuvântat în acea dată calendaristică sfântă de şapte a lui gerar, a acestui miez de iarnă, cu o zi plină de soare şi cu un cer senin. A fost o atmosferă animată, încărcată de multă zăpadă cristalină şi proaspătă, căzută cu o zi înainte, care a îmbrăcat şi făcut codrul învestinat cu întreaga natură din zonă, atât de frumoasă cum numai în basmele lui Ispirescu se mai poate vorbi... Totul era un adevărat pastel hibernal precum un desen de imagini în culori vii, palpitant. Părea ceva sfânt, într-un decor captivant şi impresionant care parcă a fermecat întreaga asistenţă şi spaţiul din jur...

După cum se ştie — Biserica din Grui — este zidită din piatră şi cărămidă în urmă cu peste trei secole de către vrednicii de veşnică pomenire fraţii: Dumitru, Oprea şi Stana Cândea, în mijlocul grădinii lor de odinioară. Acest mic Panteon de acolo de sus, unde se pare că este mai aproape de Rai, veghează şi va veghea veşnic, vestita vatră a Săliştei.

Dintr-un scurt BILANŢ, asupra ultimelor două decenii se desprind următoarele: La 7 ianuarie 2004 s-au împlinit exact *douăzeci de ani* de când s-a deschis o bogată şi interesantă POARTĂ de istorie a Hramului pentru Biserica din Grui.

Era pe atunci — 7 ianuarie 1984 — când la *INIŢIATIVA* subsemnatului — I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru a delegat pe P.S. LUCIAN Făgărăşanul, care la acea dată era Episcop Vicar la Arhiepiscopia Sibiului, să săvârşească o slujbă arhierească cu prilejul Hramului.

P.S. Lucian a fost însoţit de P.C. pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan pe vremea aceea prorectorul Institutului Teologic Sibiu, azi decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

În 7 ianuarie 1992 a urmat apoi I.P.S. Dr. SERAFIM, azi Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania şi Europa Centrală, în momentul acela Episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Începând din 7 ianuarie 1994 şi până la 7 ianuarie 1997 (inclusiv) „acest colţ din Grădina Raiului" din dragă inimă a fost onorat de însuşi Marele erudit şi ctitor I.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului.

Din 7 ianuarie 1998 şi până în prezent, prin binecuvântarea şi încredinţarea I.P.S. Dr. Antonie, slujba de Hram se săvârşeşte de către P.S. VISARION RAŞINĂREANU, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Prezenţa acestor mari arhierei, din Sfântul Sinod, a devenit un important eveniment, un impuls grăitor, care va rămâne în legenda şi arhiva Bisericii din Grui, dar şi pentru istoria Săliştei.

În aceşti douăzeci de ani soborul preoţesc şi diaconesc care a slujit alături de fiecare *ierarh* a fost foarte numeros. Se cuvine a fi remarcată prezenţa neîntreruptă a distinşilor P.C. părinţi prof. univ. Dr. ILIE MOLDOVAN şi Dr. VASILE MIHOC de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Aceste personalităţi şi feţe bisericeşti au fost însoţite de preoţii de la Catedrala Mitropolitană şi nu numai precum: în 1984 de P.C. pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, azi decanul Facultăţii de Teologie — apoi de: P.C. pr. icon. stav. Ezechil Oancea, consilier mitropolitan (fost arhidiacon), P.C. icon. stav. Valentin Sicoe secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, P.C. pr. icon. stav. Mihai Rusu (fiu al Săliştei), P.C. pr. icon. stav. lector Dr. Aurel Pavel, P.C. pr. icon. stav. Dumitru Munthiu ecleziarhul Catedralei, P.C. pr. icon. stav. Gheorghe Streza, P.C. pr. sach. Ioan Trifan, P.C. pr. icon. stav. Ilarie Benchea (parohia Hipodrom), P.C. pr. icon. Ioan Munteanu (parohia Vale) şi P.C. pr. Simion Cristurean (parohia Vânătorii) cât şi arhidiaconii Dura Dumitru, Stancu Nichita, fraţii Dumitru şi Simeon Luca (de acum preoţi), Vasile Avram şi diaconul Zamfir Dănuţ Papară, care la 7 ianuarie 1996 a fost hirotonit aici, întru preot de către I.P.S. Antonie, iar acum în 2004 a fost şi diaconul Mihai Susan. Firește, de fiecare dată nu au lipsit preoţii locali: P.C. pr. icon. Romul Roşca protopopul Protopopiatului Sălişte, P.C. pr. icon. Ioan Ciocan, P.C. pr. sach. Nicolae Bădilă parohul Bisericii care în acest an 2004 a fost hirotonit ca preot iconom şi P.C. pr. Claudiu Teşa. De la strană a răspuns corul bărbătesc sau al femeilor din localitate.

Un alt aspect din *BILANŢUL* la care mă refer şi care s-a desfăşurat în perioada celor două decenii trecute, — dovedeşte clar prin fapte reale şi stă mărturie oricui, că s-au realizat LUCRĂRI capitale foarte importante. Aceste rezultate au înfrumuseţat şi ridicat consistent valoarea şi ZESTREA Bisericii din Grui. Operaţiunile impuse au fost complexe şi absolut necesare. Au început în 1991—1992 prin lărgirea acoperişului cu peste un metru la streaşine, cu înlocuirea ţiglei vechi cu alta nouă, cu asanarea igrasiei etc., lucrări la care P.C. pr. Nicolae Bădilă a depus zel şi muncă efectivă. Prin grija ing. Viorel Tâmpănariu şi el fiu al Satului s-a înlocuit în întregime instalaţia electrică veche cu una nouă. Şi tot în anul 1992 la iniţiativa şi pe cheltuiala subsemnatului s-au înlocuit toate crucile de pe acoperişul şi turla Bisericii.

În 1994—1995 la propunerea şi acţiunea subsemnatului s-a realizat un impresionant *ICONOSTAS* confecţionat din stejar masiv şi sculptat cu mare dibăcie de către vestitul meşter Nelu Ungurianu din Tg. Neamţ. Vechiul iconostas era de fapt o improvizaţie cu două bârne paralele pe care erau aşezate icoanele de atunci. Tot cu acest prilej am donat două sfeşnice sculptate din faţa altarului, şi două candelabre din bronz — unul în Sfântul altar şi celălalt în Pronaosul Bisericii.

Începând cu anul 1996 s-a purces la cea mai importantă şi valoroasă lucrare de bază, respectiv la *pictura nouă şi restaurarea picturii vechi* din interiorul Bisericii, pe care subsemnatul în amintirea şi respectul întregii mele familii de dincolo, am finanţat-o în întregime. Toată lucrarea de pictură a fost executată cu mult profesionalism de Romeo Andronic şi familia sa din Bucureşti.

Imaginile şi chipurile sfinte pictate ori restaurate au o privire blândă şi atrăgătoare reprezentând azi un real *tezaur* pentru acest Sfânt Locaş din Grui.

A fost o *binecuvântare* de la Bunul Dumnezeu şi totodată *voia* Sf. Ioan Botezătorul ca această valoroasă lucrare să fie sfinţită tocmai la 7 ianuarie 2000. Din încredinţarea I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală Mitropolitul Transilvaniei sfinţirea s-a făcut prin slujirea P.S. Visarion Răşinăreanu Episcop Vicar, în fruntea unui sobor de 17 preoţi şi diaconi fiind la acea dată, prima Biserică Sfinţită în zorile mileniului trei din Arhiepiscopia Sibiului.

În 7 ianuarie 2001 P.S. Visarion Răşinăreanu Episcop Vicar săvârşeşte la acest sfânt locaş, o nouă sfinţire adică a Icoanei *Sfântului Ioan Botezătorul* patronul Bisericii din Grui. Această icoană am aşezat-o pentru veşnicie deasupra uşii de la intrarea în Sfânta Biserică spre venerarea Patronului. Icoana este sculptată pe o placă de stejar de acelaşi talentat meşter Nelu Ungurianu. Tot atunci s-a schimbat şi grilajul de la mormântul ctitorilor Oprea Dumitru şi Stana Cândea.

În a doua parte a anului 2003 văzând că tinda Bisericii încă nu s-a pictat, îndemnat de dragoste nemărginită faţă de această mică catedrală, m-am decis să împlinesc şi această lucrare. Iconografia am stabilit-o după o consultare prealabilă cu P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcopul Vicar şi cu P.C. pr. icon. stav. Ezechil Oancea consilier mitropolitan. Lucrarea a fost executată de către pictorul Dorel Beşleagă şi achitată în exclusivitate de subsemnatul.

În acest an 2004 de 7 ianuarie, credincioşii prezenţi la slujba arhierească de Hram au avut bucuria să asiste la o nouă sfinţire. În prezenţa Marelui cărturar I.P.S. Antonie Plămădeală, — P.S. Visarion Răşinăreanu a săvârşit binecuvântarea şi sfinţirea picturii din tinda Bisericii. Tot cu acest prilej părintele sachelar Nicolae Bădilă a fost hirotesit prin Gramata nr. 1 din 7 ianuarie 2004 emisă de Arhiepiscopia Sibiului şi semnată de I.P.S. Dr. Antonie, Arhiepiscop şi Mitropolit, cu istinctia de preot iconom pe seama Bisericii din Grui.

În încheierea sfintelor Slujbe I.P.S. Dr. *Antonie* a rostit un impresionant şi bogat cuvânt de învăţătură. Au fost momente înălţătoare prin care Înaltul Mitropolit a adus în memoria celor prezenţi importante învăţăminte privind sărbătoarea Crăciunului, a Botez lui Domnului Iisus, precum şi secvenţe din viaţa şi rolul Sfântului Ioan Botezătorul. Tot în evocarea Sa, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit a remarcat *locul şi rolul* acestei vechi Biserici din Grui precum şi toate *realizările* care s-au împlinit în cei doisprezece ani (1992—2004).

Într-o atmosferă de evlavie, de credinţă şi înaltă trăire sufletească, la Biserica din Grui — glasul pământului s-a înălţat către cer, iar ochiul credinţei cu taina duhului şi-a îndreptat din nou privirea către Bunul Dumnezeu.

În 7 ianuarie 2002, cu fire de aur s-a mai înscris o pagină de referinţă în *Monografia* acestei Biserici din Grui, al locului mirific supradimensionat de poezia codrului care o înconjoară. Parafrazez câteva cuvinte adânci ale P.C. pr. prof. Dr. Ilie Moldovan: „Biserica din Grui a devenit Ierusalimul nostru".

Închei cu dorinţa ca preoţii locali şi generaţiile de mâine — după ce noi nu vom mai fi, să nu lase să se aştearnă uitarea peste această frumoasă *TRADIŢIE* începută acum 20 de ani în 7 ianuarie 1984, şi mereu să se sărbătorească acest Hram cu acelaşi Zel creştin şi bucurie sufletească.

ec. IOAN METIU
fiu din vatra satului Sălişte

Pagini din istoria vechiului Sibiu

(Urmare din pag. a 2-a)

pierderea funcţiei. Însă regelui Ludovic II nu i-a mai rămas timp pentru aşa ceva, deoarece şi-a pierdut viaţa în acelaşi an, în bătălia de la Mohács, din 29 august.

Au urmat în Ungaria două decenii de război civil. Ambii candidaţi la coroana maghiară (arhiducele austriac Ferdinand de Habsburg şi voievodul ardelean Ioan Zápolya) au rămas fideli credincioşi ai Bisericii Catolice, ordonând arestarea protestanţilor şi confiscarea averilor acestora. Dar nici unul dintre ei nu a putut pune în practică aceste măsuri, fiecare fiind în căutare de susţinători. În cursul acestui conflict, Sibiul s-a aflat la început de partea voievodului Zápolya, dar, în anul 1527, a trecut de partea lui Ferdinand (originea germană a comitetului Pempflinger a fost hotărâtoare în luarea acestei decizii). Voievodul ardelean a ocupat scaunele şi districtele săseşti. Doar Sibiul a reuşit, timp de şapte ani (până în 1535), să rămână independent şi să menţină legătura cu Ferdinand de Habsburg.

Se înţelege că în asemenea vremuri tulburi din punct de vedere politic, aderenţii ideilor lui Luther au putut să se organizeze nestingherit, cu atât mai mult cu cât între susţinătorii lor s-au aflat şi Matthias Armbruster şi Petrus Wolff, cei mai importanţi primari ai Sibiului între anii 1513—1541. Caracteristic pentru destrămarea vechii ordini bisericeşti este şi faptul că, între anii 1530—1540, consemnările din protocoalele capitlului Sibiului dispar aproape în întregime. Totuşi, în condiţiile neconstituirii încă a Bisericii Evanghelice, autorităţile oraşeneşti au rămas fidele Bisericii Catolice. Clerul catolic a continuat să săvârşească serviciile divine. Comitele Pempflinger a primit în anul 1531 laude din partea călugărilor franciscani pentru sprijinirea acestui ordin religios. Totodată, fraternităţile religioase laice au continuat să-şi desfăşoare activitatea, printre membrii lor figurând şi primarul Petrus Wolff, amintit mai sus.

O monografie religioasă uitată

În 1947, tânărul teolog DUMITRU D. ȚAȚA își susține examenul de licență în teologie cu o importantă lucrare: „Istoria religioasă a românilor din Scaunul Săliștei", apreciată de către comisie cu calificativul „Distincție".

Lucrarea era rodul unei impresionante și temeinice documentații și, în acest sens, citățm lucrările marilor personalități care s-au preocupat de viața religioasă a românilor majoritari din Transilvania, în general și din satele Mărginimii Sibiului, în particular: Silviu Dragomir, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, Ștefan Meteș, Nicolae Iorga, Ioan Moga, Axente Banciu ș.a. Totodată, autorul a întreprins îndelungate cercetări și investigații în satele care constituiau cândva „Scaunul Săliștei" și mai apoi au aparținut aceluiași protopopiat, respectiv: Sălište, Galeș, Tilișca, Vale, Sibiel și Cacova (Fântânele), răscolind arhive, solicitând informații dar și tradițiile locale, de la preoții și intelectualii acestor sate.

După ce este prezentat „Scaunul Săliștei" din punct de vedere geografic și istoric, precum și fiecare din satele din componența acestuia, autorul încearcă să surprindă începuturile vieții religioase din această zonă, până la 1700. Atras de dârzenia cu care locuitorii de aici și-au apărat libertatea, inclusiv cea religioasă, ortodoxă, manifestată în repetate împrejurări istorice, prezintă, în detaliu, cum aceștia, cu sufletele încărcate de revoltă față de stăpânirea străină opresivă, abuzivă și intolerantă, dar solidari prin puterea credinței, au dus o necontenită luptă pentru apărarea ființei naționale, a limbii și a credinței strămoșești. „Poate faptului, spune autorul, că n-au cunoscut jugul iobăgiei, îi datorează acești locuitori dragostea și dorința lor nemărginită pentru libertate și lumină (ca rezerve de energie, n.n.). Biserica le-a fost sprijinul și școala călăuza".

Multe din paginile acestei lucrări se referă, în amănunt, la perioada cumplită ce a urmat „Unirii de la 1700", când mărginenii din aceste sate, ca și cei din alte părți ale Transilvaniei, au atins apogeul luptei lor neîncetate de apărare a credinței lor ortodoxe, cu autoritățile politice și cu reprezentanții bisericilor romano-catolice și greco-catolice, în încercarea acestora de a le impune, cu forța „unirea cu legea împăratului". Sunt prezentate suplicile la care au fost supuși preoții ca și credincioșii rămași fideli „legii străbune", precum și nedreptățile și asupririle de care au avut parte. Sunt reliefate figurile conducătorilor acestei lupte, între care neînfricatul Oprea Miclăuș din Sălište, preotul Ioan din Galeș și preotul Moise Măcinic din Sibiel, așezați de către biserica noastră în rândul „Sfinților români și apărători ai legii strămoșești", ca și ale altora.

Alte capitole se referă la legătura strânsă dintre marele ierarh Andrei Șaguna și credincioșii acestei zone, în mod special cu cei din Sălište; conlucrarea permanentă dintre biserică și școală, care a contribuit esențial la perpetuarea sentimentului religios și, în acest context, a conștiinței că a fi român este una cu a fi ortodox, trăiri care au ars ca o flacără vie în sufletele credincioșilor, din generație în generație, biserica lor constituindu-se într-un puternic factor de unitate națională dar și loc de refugiu și apărare în vitregia vremurilor prin care au trecut; descrierea și istoricul tuturor lăcașurilor de cult și, în final, prezentarea protopopilor și a preoților (atâția câți au fost consemnați în documente), în ordine cronologică.

Lucrarea la care ne referim, de o certă valoare, a rămas practic necunoscută pentru cei interesați de istoria religioasă a locuitorilor din Mărginime datorită condițiilor vitrege și intolerante din perioada când a fost elaborată, pentru orice manifestare care privea biserica și religia. Aflată în arhiva familiei, abia cu ocazia întocmirii monografiei Săliștei (1991), a fost redescoperită și s-au făcut referiri la conținutul său.

Înainte de a încheia această recenzie postumă, considerăm necesare câteva date biografice ale autorului. DUMITRU ȚAȚA s-a născut la 30 septembrie 1920, la Iași, unde se aflau, vremelnic, părinții săi sălișteni. Mama sa, Paraschiva, a fost o femeie evlavioasă și harnică iar tatăl său, Dumitru, un meseriaș priceput și autodidact, a slujit cu râvnă și devotament în gospodăria bisericii, ca epitrop și epitrop primar al Bisericii celei mari din Sălište. A fost implicat de asemenea în toate acțiunile culturale, sociale, economice, menite binelui obștesc, motiv pentru care a fost respectat și apreciat de către consătenii săi. Tânărul Dumitru urmează în Sălište școala primară, Gimnaziul mixt și Școala superioară de comerț după care continuă studiile la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu, la absolvirea căreia s-a supus la examenul de calificare preoțească, pe care l-a trecut cu nota „foarte bine". A urmat și cursurile și a trecut și examenele Seminarului pedagogic.

Împrejurări politice și sociale potrivnice, frecvente în perioada imediat postbelică, l-au determinat să continue studiile la Facultatea de drept din Cluj, al cărei licențiat a devenit. În felul acesta, cariera și preocupările sale au luat altă orientare, activitatea sa profesională desfășurându-se în economie, în Brașov, unde moartea îl va surprinde, prematur, în cea de-a doua zi a Crăciunului (1986). Pregătirea profesională, dublată de o mare putere de muncă, dar și felul său de a fi prietenos și apropiat, modest și altruist, l-au făcut apreciat și stimat de către toți cei ce l-au cunoscut.

Cu gândul de a salva de la uitare această lucrare, singura (după știința noastră) cu această tematică în aria monografiilor de istorie religioasă, precum și pe autorul său, apreciem că prin această „restituire" atragem atenția celor preocupați asupra unei importante surse de informații privind jertfele cumplite și fără număr ale înaintașilor noștri pentru apărarea și păstrarea credinței străbune.

IOAN STĂNIȘOR

P.S. În memoria autorului lucrării sus-menționate sora și fratele donează câte 2 exemplare din Monografia Săliștei, 1991 și câte un exemplar din teza de licență următoarelor instituții: Facultatea de Teologie Sibiu; Facultatea de Teologie Cluj; Biblioteca ASTRA Sibiu; Protopopiatul Sălište și Liceul Dr. I. Lupaș Sălište.

Filosoful și eseistul Vasile Băncilă, sărbătorit la Sibiu

In partea finală a anului 2003 a avut loc, în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Simpozionul „VASILE BĂNCILĂ, FILOSOF ȘI ESEIST", organizat de Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna", de Facultatea de Litere și Arte Sibiu și de Uniunea Pensionarilor din Sibiu.

Așa cum a arătat prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, *decanul Facultății de Teologie*, „Vasile Băncilă n-a fost doar filosof ci el a fost preocupat, între altele, și de educația religioasă a copilului, fiind apoi și autor al unui manual de morală creștină, și nu în ultimul rând, un apologet creștin". Părintele decan a subliniat, în continuare, vocația de dascăl a celui omagiat și s-a adresat studenților prezenți, recomandându-le, elaborarea de teze de licență despre vocația și personalitatea lui Vasile Băncilă.

Semnatarul acestor rânduri a expus mai multe detalii semnificative despre viața și activitatea lui Vasile Băncilă și a subliniat patriotismul și densitatea ideatică a operei sale filosofice. Vasile Băncilă a fost o fire de luptător și nu a încetat nici un moment să scrie, chiar „sub lespedea istoriei"; iar în „... Ardeal e o dispoziție pentru ordine și cultură", încheie vorbitorul, referindu-se la „Semnificația Ardealului".

Prof. univ. dr. Ioan Mariș, un bun cunoscător al operei blagiene, a remarcat că personalitatea omagiată s-a aplecat „cu aceeași dăruire și asupra operei blagiene", lăsându-ne „o exegeză unică, neîntrecută".

În lucrarea „Lucian Blaga, energie românească", autorul accentua faptul că unicitatea lui Blaga stă în „dimensiunea metaforică" pe care el o releva spiritului românesc.

Relația Blaga-Băncilă, remarca prof. univ. dr. Gheorghe Pavelescu, nu s-a limitat la cea dintre filosof și exegetul său, ci era mult mai profundă. Deși aveau „caractere diferite — unul era gânditor (Blaga), celălalt optimist, vesel (Băncilă) — cei doi erau „adevărate spirite înrudite". Epistolografia celor doi filosofi are o particularitate, continuă vorbitorul, și anume: „... în timp ce Blaga este extrem de concis, Vasile Băncilă, fără a fi lipsit de darul conciziei, practica și o scrisoare-eseu".

Nenumăratele scrieri semnate de Vasile Băncilă releva, nu doar un eseist și un filosof, ci și un literat, un orator de marcă, un epistolar și un adevărat pedagog, iar înainte de toate un luptător intrasigent, pentru care dimensiunile moral-religioase și etnice au fost coordonate esențiale ale existenței sale — a mărturisit Ioan Băncilă, fiul filosofului.

Prof. univ. dr. Pamfil Matei, decanul *Facultății de Litere și Arte* din Sibiu, într-un limbaj curgător a remarcat că în „sistemul filosofic al lui Vasile Băncilă s-a integrat armonios și preocuparea pentru limba română", pentru istoria ei și pentru necesara ei apărare și cultivare, fiind convins că „limba este semnul cel mai vădit al unei națiuni".

Dar ce a însemnat pentru apropiați „cel mai fecund creator al generației sale" (Nicolae Bagdasar), mărturisește David Prodan în *Memorii:* „cu Vasile Băncilă însă nu puteai fi prieten fără să-și reverse asupra ta tot belșugul intelectului său inepuizabil, toată vibrația sufletului în veșnica dăruire".

ȘT. MUNTEANU-SĂCELE

Noua Bibliotecă din Alexandria

Biblioteca din Alexandria, împreună cu Farul și cu mormântul lui Alexandru cel Mare, a creat gloria Alexandriei Egiptului în urmă cu două mii de ani. Un loc legendar, care și-a propus să adune toate cărțile din lume, în original și în traducere grecească. Aici au luat chip volumele lui Homer, Odele lui Pindar, dar și traducerea în grecește a Bibliei: 72 de înțelepți, aduși de la Ierusalim, au fost izolați în Insula Faro și au tradus, în 72 de zile, varianta grecească a Cărții Sfinte a evreilor, carte capitală pentru cultura europeană. În aceeași bibliotecă, matematicieni și astronomi au desenat primele hărți ale Pământului și ale Cerului, au trasat meridianele și paralelele.

Dorită de Ptolemeu al II-lea Filadelful, care a stăpânit Egiptul între 285 și 246 î.Hr., gândită de Falereus, discipol al lui Aristotel, avea să fie cea mai mare bibliotecă a lumii antice: se pare că în vremea lui Iulius Cezar ajunsese la 700 de mii de volume. Dar a fost înghițită de furtunile istoriei, împreună cu întreaga-i încărcătură de texte antice.

Astăzi renaște, grație unui proiect promovat de Unesco și realizat de arhitecți norvegieni, în același loc de unde fusese ștearsă cu secole în urmă. De această dată, are capacitatea să găzduiască până la 8 milioane de volume, un edificiu cu 11 etaje, închis între ziduri de granit, ca o citadelă a culturii. Ar fi trebuit să fie inaugurată în 23 aprilie anul acesta, dar, din nou, evenimentele istorice ce marchează astăzi Orientul Mijlociu, au făcut ca acest eveniment să fie amânat. Proiectul este ambițios, pentru un oraș precum Alexandria Egiptului, care, cu două mii de ani în urmă, era capitala culturală a întregii lumi.

Sunt mai bine de două milenii de când Ptolemeu al II-lea încerca să colecționeze „toate cărțile de la toate popoarele pământului". În mania sa, regele confisca toate papirusurile găsite pe corăbiile care treceau prin Alexandria, le copia și restituia proprietarilor copia, păstrând originalul, pe care apoi îl traducea în grecește (dacă era cazul). Cărți din toate culturile și limbile erau apoi catalogate. Biblioteca a devenit astfel un fel de Museu, adică locul Muzelor, un laborator al cunoașterii. Euclid abia terminase de scris ale sale *Elemente de geometrie*, că Eratosten din Cirene, al treilea director al bibliotecii, calcula, cu o impresionantă precizie, circumferința terestră. În timp ce poetul Calimah cataloga volumele prezente, Zenodot din Efes corecta și împărțea în cânturi și strofe opera lui Homer. În jurul acestei biblioteci se consuma întreaga viață culturală a Alexandriei. Dar nu numai. Iată ce nota poetul Erodes: „Afrodita e la ea acasă; se găsesc aici toate lucrurile bune pe care le dorești. Mai ales, femei, femei, femei, dar și vin și tineri arătoși". Era o cetate a plăcerilor, turbulentă și neliniștită.

Se crede adesea că biblioteca a fost distrusă în două rânduri, în vremea lui Cezar, în anul 48 î.Hr., și de către califul Omar, când locuitorii au folosit papirusurile pentru încălzirea băilor publice. Alții cred că biblioteca a dispărut în anul 267 d.Hr., când trupele reginei Zenovia din Palmira s-au confruntat, pe străzile orașului, cu cele ale lui Aurelian. Oricum, o dată cu biblioteca au dispărut iremediabil sute de lucrări ale lumii antice. Uneori, unele papirusuri reapar din deșert; provenind din vreo bibliotecă privată și aruncate la gunoi, au fost folosite pentru înfășurarea vreunui defunct.

Astăzi, această bibliotecă ar vrea să renască. Desigur, în condiții moderne. Chiar dacă n-a fost încă inaugurată, este vizitată de milioane de turiști.

Arhim.
IUVENALIE IONAȘCU

O posibilă apropiată redeschidere a Institutului de Teologie de la Halki, al Patriarhiei Ecumenice

Patriarhia Ecumenică de Constantinopol a primit în 30 octombrie 2003 autorizația formală de redeschidere a Institutului de Teologie de la Halki (Insula Heibeliada, din Marea Marmara), închis de către autoritățile turcești în 1971. Această decizie a fost luată ca urmare a atenționărilor venite din partea Comunității Europene, care cere țărilor interesate a adera la Uniunea Europeană să respecte charta drepturilor omului în materie de libertate religioasă, precum și convențiile internaționale și tratatele comunitare.

Această prestigioasă instituție de învățământ teologic a fost înființată în 1844 și în cadrul ei s-au format slujitorii bisericești din Fanar și din toate diecezele Patriarhiei ecumenice.

Termenul limită până la care Institutul trebuie redeschis este luna decembrie 2004, când vor începe negocierile cu Turcia în vederea aderării la Uniunea Europeană.

Ministrul turc al Educației, care a avut o întâlnire de lucru cu patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului, a precizat că nu există motiv serios ca să se refuze funcționarea unei școli teologice creștine, atâta vreme cât în Turcia există astăzi douăzeci și patru de facultăți de Teologie musulmană.

La rândul său, patriarhul ecumenic a considerat că decizia de redeschidere a Institutului de la Halki reprezintă „o victorie a rațiunii și dreptății asupra nedreptății și iraționalului". Sanctitatea Sa a mai arătat că acest drept, pentru care s-au depus stăruințe pe tot parcursul celor mai bine de trei decenii de la pierderea lui, nu este o chestiune de prestigiu, cum ar putea crede unii, ci mai ales o necesitate stringentă, care să permită reînnoirea și completarea clerului și a altor categorii de slujitori bisericești de la centrul patriarhal din Fanar și din parohiile din diocezele din străinătate ale Patriarhiei.

Întrucât Institutul ar urma să funcționeze pe teritoriul turc, patriarhul n-a exclus posibilitatea unei anumite forme de control al Ministerului Educației. Corpul didactic, alcătuit din clerici și laici, există încă de dinainte de desființarea școlii. Acest corp trebuie doar reînnoit. Candidații vor veni din lumea întreagă, așa cum a fost situația și până în 1971.

Comunitatea ortodoxă greacă din Constantinopol este estimată astăzi la mai puțin de cinci mii de credincioși, când, în urmă cu o jumătate de secol, această comunitate număra peste o sută cincizeci de mii de credincioși.

În urma atentatelor antigrecești și anticreștine din septembrie 1955, care au făcut numeroase victime, acea comunitate s-a diminuat continuu. Guvernul turc a trecut sub tăcere toate abuzurile și actele de teroare, în urma cărora au avut de suferit nu numai credincioșii ci și lăcașurile de cult, cimitirele și clădirile reședinței patriarhale. Se știe, spre exemplu, că în septembrie 1996 a avut loc un atac cu grenadă contra reședinței patriarhale, care a cauzat serioase distrugeri. În luna decembrie a anului următor s-a repetat un astfel de atac.

Se speră că, în viitor, astfel de situații să nu se mai întâmple, comunitatea internațională dovedind, în sfârșit, mai multă fermitate în descurajarea oricărei încălcări a drepturilor omului.

(Informație preluată din buletinul „Service Orthodoxe de Presse, decembrie 2003, p. 6).

Biserică şi societate. Profilul eclesiologic al Legii

Problema „Biserică şi Societate" poate fi tratată din mai multe puncte de vedere. Eu încerc să o privesc din perspectivă creştină în care biserica viază în societate fiind ea însăşi o societate religios-morală sau poate mai mult decât atât: societatea oamenilor credincioşi cu Dumnezeu şi prin Dumnezeu întreolaltă.

Cu un termen consacrat, Biserica este „Trupul lui Hristos", organism însufleţit de duhul hristic, având în acest sens o dimensiune transcendentă ce vizează mântuirea şi desăvârşirea oamenilor în Hristos şi prin Hristos. Ca societate vizibilă ea lucrează în istorie şi societate, influenţându-le şi fiind la rândul ei influenţată de acestea[1].

Deşi modernitatea presupune separaţia dintre puterea seculară şi cea spirituală, cele două planuri continuă să se interfereze. Filosofiile post-moderne încep să caute sensul pierdut tocmai pe terenul reconcilierii dintre politică şi religie. Bisericile tradiţionale (ortodoxă şi romano-catolică) şi-au înteţit pledoaria pentru resacralizarea lumii prin întoarcerea creştinismului în viaţa publică, în şcoli, penitenciare, spitale, armată, dar şi în arena politică, unde se negociază diferite strategii pentru garantarea „binelui comun",

Se pare că acest proiect al modernităţii de a impune un nou „homo-religiosus" trăieşte încă clandestin, la limita dintre teorie şi practică, supravieţuind deocamdată ostil în „catacombele" premodernităţii[2].

Incertitudinile morale legate de noile tehnologii, siguranţa individuală, criminalitatea şi tulburările sociale, vivacitatea dezbaterilor bioetice, vitalitatea sincretismelor şi a religiozităţii populare, sunt tot atâtea semne care atestă foamea de spiritualitate dar şi nevoia de a regăsi reperele unei înţelepciuni umanitare într-o nouă Europă unită.

Din păcate, chiar dacă relaţia dintre politică şi religie, întreruptă în era revoluţiilor şi a nihilismului şi-a reluat cursul, ea continuă să-şi urmărească propriile scopuri, nu întotdeauna complementare[3].

Pentru a avea un dialog just este necesară o delimitare a sferelor de atribuţii nu de influenţe, dintre Biserică şi Societate.

Biserica are domeniul său specific: religios-moral. Deci ea se ocupă în mod direct cu mântuirea credincioşilor. Aceasta e misiunea ei. De problemele sociale, economice sau politice se ocupă statul. De aici rezultă că Biserica nu se identifică cu nici o orânduire socială, cu nici un program politic şi economic şi nici nu formulează ea însăşi un astfel de program.

Creştinul, *în calitate de cetăţean*, participă la viaţa societăţii. El e chemat să privească totul în lumina credinţei sale. „Daţi cezarului cele ce sunt ale cezarului şi lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu" (Mt. 22, 21).

Pentru a reface posibila legătură dintre Biserică şi Societate este necesar ca omul contemporan să se regăsească liturgic în credinţa sa şi să se identifice cu calitatea de cetăţean, atât de perimată la nivel civic.

Activitatea lui socială nu este numai ca o integritate de cetăţean în dezvoltarea societăţii, ci are şi temeiuri moral-creştine. Principiile religios-morale au şi consecinţe sociale. Dar nu Biserica e primul factor al dezvoltării sociale ci *doar* poate sprijini progresul societăţii orientându-se după răsfrângerile sociale ale principiilor sale religios — morale.[4]

În numele noilor libertăţi individuale, religia a încetat a mai fi o necesitate istorică indisolubil legată de tradiţia şi trecutul unei naţiuni, devenind un aspect dispensabil, aflat la libera alegere a fiecărui om, un lucru asupra căruia te poţi apleca sau nu, sau un articol privitor la libertatea cultelor şi a credinţelor în noua Biblie a democraţiei — Constituţia. În virtutea drepturilor constituţionale şi în numele libertăţii individuale, fiecare individ poate proceda la alegerea unei religii, după modelul cinic al unei cereri şi oferte spirituale sosit odată cu transfigurarea lui Dumnezeu într-un produs de vânzare. Îl poţi căuta atunci când ai nevoie de el şi îl poţi abandona când nu mai răspunde aşteptărilor tale. În fond de la Alah la Budda sau Iehova buticul e plin şi aşteaptă clienţi, existând alţi vânzători de iluzii, alte culte şi toţi atâţia dumnezei. În această nefirească stare de lucruri, este imposibil ca omul să nu corespundă aşteptărilor.

Pe aceste noi premise ale democraţiei în care noi îl căutăm pe Dumnezeu după chipul şi asemănarea noastră, în condiţiile pieţei spirituale libere, alegându-ne un Dumnezeu şi o credinţă in funcţie de cum ne trezim dimineaţa, a apărut o formă nouă a relaţiei dintre biserică şi societate: *asistenţa religioasă instituţionalizată.*

Toate sferele vieţii sociale au suferit intruziunea guvernamentală din clipa în care religia şi instituţiile tradiţionale: Biserica şi familia, au ajuns subordonate statului. Din incinta universităţilor şi până la declaraţiile prelaţilor fiecare apelează la stat pentru dreptate socială. Când vorbim de moralitate am început să ne referim, cel mai adesea, la moralitate socială, economică sau politică. Nimic despre păcat, căinţă sau responsabilitate individuală.

De aceea încercam să sugerez că rolul de mediator social al Bisericii prin promovarea respectului faţă de lege şi de normele sociale nu poate fi activat decât în măsura în care omul contemporan îşi va găsi propria identitate atât în credinţă cât şi în societate.

Dumnezeu are cu siguranţă locul Său în societatea democratică deşi se confundă de multe ori cu o simplă rotiţă din întregul mecanism instituţional în care ortodocşi, catolici, protestanţi sau neoprotestanţi, continuă să se adăpostească sub mantaua credinţei adevărate în timp ce-şi dedică cea mai mare parte a timpului singurului lucru care pare să le stârnească interesul: prosperitatea economică şi cruciadele politico-ideologice menite să remodeleze utopic omenirea astfel încât rasa umană să devină şi mai prosperă.

Ca orice alteeva în ziua de azi, Biserica nu este decât o prelungire a căutării noastre pentru o fericire seculară, materială sau psihologică garantată de stat ca drept al fiecărui cetăţean. Consumăm fericirea ca pe orice alt produs. La fel ca psihologia, produsul religiei moderne este menit a ne face să ne simţim deplini. Nu mai presupune nici un sacrificiu, nici o jertfă, cu atât mai puţin o asumare a unui drum lung şi anevoios, de o viaţă, spre Dumnezeu.

În aceste condiţii date ale societăţii contemporane asistenţa religioasă în instituţiile de stat, privită la modul general, este supusă riscurilor de interpretare a celor cărora această asistenţă li se adresează.

Vorbind de aspectul concret al relaţiei dintre Biserică şi Armată din perspectiva asistenţei religioase, ea îmbracă în cele mai multe cazuri haina festivismului, a ceremonialului: a slujbei săvârşite în memoria ostaşilor căzuţi la datorie şi a onorurilor date pentru jertfa martirilor, ca şi cum singurul punct comun în care se pot întâlni se află sub spectrul unei morţi eroizate, parcă doar din motive ce ţin de psihologia maselor şi de imaginea instituţiei (adică de Relaţii Publice), mai mult decât de credinţa arhaică în nemurirea sufletului şi a folosului rugăciunii tăcut pentru iertarea păcatelor şi mântuirea sufletelor[5].

Din păcate, aceasta pare a fi singura imagine care răzbate, după evenimentele din 1989, în ce priveşte relaţia Biserică-Armată.

Asta nu înseamnă că nu putem vorbi, sub aspect pozitiv, de numărul impresionant al lăcaşurilor de cult ce se integrează în peisajul militar, chiar dacă nu îmbracă încă perspectiva duhovnicească ci se limitează, deocamdată, la nivelul de imagine.

Pentru a înţelege noua configuraţie europeană a relaţiei dintre Biserică şi Armată este interesantă observaţia părintelui Nicolae Constantin, şeful Secţiei de Asistenţă Religioasă din Ministerul Administraţiei şi Internelor, făcută cu privire la întâlnirea internaţională de la Stuttgart din 1996: „la exerciţiile şi acţiunile din cadrul parteneriatului să nu mai fie admise decât subunităţile care au în compunerea lor preoţi militari (ofiţeri)"[6]. Această condiţionare demonstrează clar necesitatea unei autodefiniri spirituale şi faptul că gândirea militară trebuie să se conjuge cu cea religioasă. Fără a fi părtinitor cred că valoarea credinţei este premisa raportării la valorile civice pe care soldatul, prin jurământ este chemat să le apere.

„Jur credinţă patriei mele România!
Jur să-mi apăr ţara chiar cu preţul vieţii.
Jur să respect legile ţării şi regulamentele militare.
Aşa să-mi ajute Dumnezeu!"

Răspunsul Bisericii la această provocare îl reprezintă rugăciunea de sacralizare a legământului:

„Doamne Dumnezeul nostru, Împărate al cerului şi al pământului, cel ce ai rânduit pe îngerii Tăi în oştiri cereşti ca să împlinească poruncile Tale, iar popoarelor să le fie ocrotitori şi povăţuitori. Cel ce pe sfinţii Tăi apostoli i-ai înarmat cu îndrăzneală să dobândească lumea pentru credinţa cea adevărată pentru propovăduirea Evangheliei, iar pe sfinţii mucenici să lupte până la jertfa vieţii pentru neîntinarea şi neştirbirea acesteia, însuţi *Împărate şi Doamne*, şi pe aceşti tineri ostaşi români care acum cu jurământ s-au legat prin Sfânt numele Tău a apăra ţara dată nouă spre moştenire, întăreşte-i şi-i umple de duhul vitejiei şi bărbăţiei spre biruinţă asupra a tot vrăjmaşul. Întăreşte-i în credinţa cea întru Tine şi în Legea Ta cea Sfântă, însufleţeşte-i şi sporeşte întru dânşii dragostea de ţară".

De la această rugăciune se poate construi un posibil răspuns al Bisericii faţă de noile provocări ale modernităţii, în care se integrează şi relaţia dintre Biserică şi Armată.

Scopul asistenţei religioase într-o instituţie a statutului are însă reverberaţii distorsionate pentru că societatea la care facem referire nu este educată să înţeleagă scopul istoric şi moral al asistenţei religioase de a veni în sprijinul omului pentru a-i arăta calea către mântuire şi a-l aduce aproape pe Dumnezeu.

Confuzia poate apărea din interpretarea greşită a rostului şi eficienţei preotului militar, în condiţiile în care preotul nu mai lucrează direct pentru Biserică ci se află în cadrul unei alte instituţii, în interesul căreia poate fi perceput ca desfăşurându-şi activitatea. Vom avea aici două viziuni distincte aflate la libera interpretare a acelora cărora li se adresează:

1. Preotul care-şi desfăşoară activitatea în interesul şi-n scopul ultim al persoanei;

2. Instituţia ce foloseşte preotul pentru ca — uzitând de convingerile personale ale individului şi de vulnerabilitatea acestuia la credinţa în Dumnezeu — să-i confere acestuia liniştea interioară necesară realizării scopului ultim al obţinerii profitului de către organizaţie.

În acest fel asistenţa religioasă nu mai este în mod direct în sprijinul individului (a persoanei) ci este în sprijinul instituţiei, într-o deturnare cinică a relaţiei scop-mijloc, acolo unde astfel de deturnări sunt interzise, sau permise cu riscul de a atinge derizoriul. *Exemplul:* Angajat la jandarmi mi s-a cerut agendă cu plan de muncă pe zile, verificate lunar pentru calificativ.

— pozitiv — eficienţă în muncă;
— negativ — nefirescul unei astfel de lucrări în condiţiile misiunii preoţeşti.

Privind serviciul instituţionalizat pe astfel de premise nu mai avem de-a face cu asistenţa religioasă ci cu managementul pragmatic al resurselor umane. Vom transforma astfel confesiunile în şedinţă de psihanaliză şi-n fişe de cunoaştere personală profitând de faptul că Biserica se bucură de încrederea a 90% din români, înscriindu-ne pe coordonatele modernismului enunţat la început. Riscăm în acest fel să scriem un roman kitsch al secolului XXI pe care l-am putea intitula în maniera comercială a zilelor noastre: „Asistenţa religioasă de la Ioan Botezătorul la Bill Gates" sau „Asistenţa religioasă de la pocăinţă la management".

Din păcate, la fel de bine se poate spune sau crede, că acest serviciu de asistenţă religioasă nu este atât o necesitate ci o modă, un capriciu de stat pentru a da senzaţia unei stări de lucruri normale, o modă sezonieră oferită maselor pentru a li se inocula ideea grijii instituţionale faţă de persoană, mereu introdusă în faţă pentru a ascunde în fapt adevăratul scop al serviciului: desfăşurarea în linişte a actelor instituţionale şi imaginea publică[7].

Pentru a ne putea feri de riscurile unei astfel de interpretări eronate a serviciului de asistenţă religioasă instituţionalizată trebuie să actualizăm scopul istoric şi moral al asistenţei religioase ce vine în sprijinul omului spre a-i arăta calea spre mântuire (prin credinţa lucrătoare în fapte) şi de a-l aduce aproape de Dumnezeu.

Nu trebuie ocolit faptul că un rol determinant în stabilirea unei relaţii firesti între Biserică şi societate, din perspectiva asistenţei religioase instituţionalizate, îl are preotul militar chemat să se facă „tuturor toate", între biserica pe care o susţine şi unitatea pe care o reprezintă.

Mesajul Mitropolitului Bălan al Ardealului rămâne actual şi azi:

„Preoţii Bisericii au în aceste vremuri marea datorie de a-şi încălzi şi mai mult iubirea de popor, cuvântul lor să fie şi mai cald, rugăciunea lor mai vie. Să strecoare cu putere în suflete încrederea în Dumnezeu şi în soarta viitoare a neamului. În mâna lor stă în mare parte secretul tăriei neamului. Să nu uităm rolul mare ce l-am avut în tot trecutul nostru întru păstrarea acestui neam şi pentru binele şi viitorul lui să fim gata oricând a aduce suprema jertfă"[8].

Dacă în privinţa imaginii vizuale cea mai bună formă de comunicare este modelul iconografic — codul imagologic eclezial — cred că în privinţa tehnicii de comunicare cea mai potrivită formă de manifestare a Bisericii rămâne predica ce depăşeşte statutul ei „excatedra" devenind predică vie prin fapte şi atitudini.

Este important, în acest context, să se reinfiinţeze Episcopia Armatei ce ar gestiona mai concret programele preoţilor militari în unităţi, deschiderea lor reală faţă de cadre şi soldaţi, ce încă mai au carenţe la nivelul de înţelegere a rolului bisericii în viaţa lor pentru o societate mai morală şi mai bună.

Prin modul în care gândim aparţinem în mod straniu de două epoci anacronice: Evului Mediu prin superstiţie şi Renaşterii prin curiozitate. Indiferenţa când este vorba de credinţă nu ne caracterizează chiar dacă în mintea noastră e un labirint în care nu ştim niciodată de unde vine lumina.

Care este ţinta finală pe care o are creştinul în faţă? — „Împărăţia lui Dumnezeu pe pământ", adică acea stare în care — mărginindu-ne la aspectul moral — omenirea — deşi formată din naţiuni — va fi un singur „trup", o unitate şi pretutindeni va stăpâni dreptatea, iubirea frăţească şi pacea.

Idealul este, deci, o societate universală, temeinicită pe dreptate socială şi iubire atotcuprinzătoare, ce are la bază *profilul eclesiologic al legii.*

Legea, din perspectiva bisericii, este reflectarea perfecţiunii lui Dumnezeu. Într-un cuvânt, este transmiterea sfinţeniei lui Dumnezeu când aceasta este exprimată ca *o normă de gândire şi trăire în armonie cu Slava Sa.* „Fiţi sfinţi, pentru că Eu sunt sfânt!" (Petru 1, 16).

Ca normă de gândire sfinţenia lui Dumnezeu se regăseşte în efortul omului de a se raporta la Dumnezeu, în asceza personală a fiecăruia ce-şi croieşte drum spre îndumnezeire trăind după propriile puteri dialogul rugăciunii cu Dumnezeu.

Eliberarea de cerinţele pe care le prescrie legea ar contrazice relaţia cu Dumnezeu stabilită prin har. Mântuirea este mântuire de la păcat şi „păcatul este *nelegiuire*" (1 Ioan 3, 4).

Credinciosul este re-creat după chipul lui Dumnezeu. De aceea el îl iubeşte pe Dumnezeu şi pe aproapele său. Şi pentru că el îl iubeşte pe Dumnezeu, el iubeşte ceea ce oglindeşte perfecţiunea lui Dumnezeu. În lăuntrul său el îşi găseşte desfătarea în legea lui Dumnezeu (Rom. 7, 22). Ascultarea este bucuria sa, neascultarea este plaga inimii sale. Sfântul se modelează după chipul Fiului lui Dumnezeu şi el este refăcut după modelul Celui ce n-a avut păcat şi care a putut spune: Legea Ta este în inima Mea!

Refacerea drumului de la poruncă la pildă (VT—NT) reflectat în gândirea scriitorului Andrei Pleşu — Minima Moralia.

„Pentru că (poruncile): Să nu săvârşeşti adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturiseşti strâmb, să nu pofteşti... şi orice altă poruncă ar mai fi se cuprind în acest cuvânt: să iubeşti pe aproapele Tău ca pe tine însuţi. Iubirea nu face rău aproapelui; *iubirea e deci împlinirea legii*" Apostolul Pavel (Romani 13, 9—10). Vezi D. Stăniloae, Sf. Treime — Structura supremei iubiri.

Să umblăm cuviincios ca ziua: nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine, nu în ceartă şi în pizmă.

Ci îmbrăcaţi-vă în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceţi spre pofte. (Rom. 13, 13—14).

Asistăm azi la o confruntare acerbă între două concepţii despre lume cu influenţe considerabile pentru viitorul omului contemporan.

O concepţie autonomă a cărei tendinţă este de a izola religia în sfera vieţii interioare a omului, eliminând pe Dumnezeu din creaţie şi determinând omul să nu mai ţină seama de legile lui Dumnezeu ci să-şi impună legile lui proprii.

O concepţie teonomă care consideră că taina omului nu rezidă în el însuşi ci în Dumnezeu, ca unul care este creat după chipul lui Dumnezeu. De aceea omul se poate împlini doar în măsura în care păstrează legătura spirituală cu Arhetipul Său, cu Hristos-Dumnezeu, aşezat la dreapta Tatălui, pe scaunul slavei cereşti[9].

Dacă „Democraţia este arta de a acomoda tensiunile şi conflictele într-o etică a respectului"[10] se impune ca fiecare dintre noi să găsim propria cale netezind drumul dintre Biserică şi societate prin regăsirea profilului eclesiologic al legii ce nu mai poartă pecetea poruncii regăsindu-ne deplin în pilda propriei vieţi trăită în conştiinţă şi cu responsabilitate faţă de tine însuţi şi de ce nu, faţă de noua Europă, pe care cu toţii ne-o dorim unită.

Pr. Dr. CRISTIAN MUNTEAN

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. Vezi mai pe larg ideea la: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1960, pag. 11—13.

2 Teodor Baconsky *Puterea Schismei. Un portret al creştinismului european*, Editura Anastasia, 2001, paginile 135—136.

3. Idem, *Ibidem*, p. 136.

4. Mai pe larg Radu Preda, *Biserica în Stat, o invitaţie la dezbatere*, Editura Scripta 1999, pag. 13—27, pentru a stabili raportul dintre Biserică şi societate.

5. Mai extins Bogdan Aurel Teleanu, *Tehnici de comunicare interorganizaţională: comunicarea dintre Biserică şi Armată*, în rev. B.O.R., nr. 7—12, 2000, p. 420.

6. Pr. Nicolae Constantin, *O recuperare necesară: Asistenţa Religioasă în Armata Română*, în rev. *Panoramic militar*, editată de Direcţia de Relaţii Publice, nr. 4, 1998, p. 47.

7. Subinspector Anton Radu Constantin, *Riscuri în interpretarea serviciului de asistenţă religioasă instituţionalizată*, manuscris litografiat, 2002, p. 6.

8. Mitropolitul Nicolae Bălan, *Mântuieşte Doamne Poporul Tău*, Seria Teologică, nr. 29, Sibiu, 1945, p. 117—118.

9. Dumitru Popescu, *Ortodoxie şi Contemporaneitate*, Ed. Diogene, p. 174—178.

10. *Paul Ricoeur et les identites europennes*, în rev. *Melange de Science Religieuse*, Cristophe Boureux, nr. 2, 1995, p. 128.

Creştinismul vs. Uniunea Europeană

(Urmare din pag. a 2-a)

constituţional, inserarea unei referiri la creştinism nu va avea loc.

Formula actuală a celui de-al doilea paragraf este următoarea: *„... Inspirându-se din moştenirea culturală, religioasă şi umanistă a Europei, valori care, încă prezente în moştenirea sa, au fundamentat în viaţa societăţii rolul central al persoanei umane şi a drepturilor sale inalienabile şi inviolabile, şi respectul faţă de lege,...".* Este adevărat, paragraful conţine o referire la religie în general ca valoare fundamentală a Europei dar, după cum se observă, clar nici o referire la Creştinism. Ceea ce oferă Tratatul Creştinismului este Articolul 51 din Capitolul Viaţa Democratică a Uniunii care prevede: *„1. Uniunea respectă şi nu prejudiciază statutul sub lege naţională a bisericilor şi asociaţiilor religioase sau a comunităţilor în Statele Membre. 2. Uniunea respectă statutul organizaţiilor filosofice şi nonconfesionale. 3. Recunoscând identitatea lor şi contribuţia lor specifică, Uniunea va menţine un dialog regulat, deschis şi transparent cu aceste biserici şi organizaţii".* Bineînţeles că termenul ‚Creştinism' nu apare, dar este acolo dacă analizăm mai atent. Ceea ce textul oferă este o deschidere a puterii politice faţă de religie, şi implicit faţă de Creştinism. Prin acest dialog Bisericile trebuie să ofere direcţii, perspective Creştine, pentru a re-insera tradiţia creştină în societatea europeană. Acest lucru implică organizare, coordonare, pregătiri, dăruire, răbdare şi viziune din partea Bisericilor, întrucât fiecare provocare nouă înfruntată de Uniune este o provocare şi pentru Biserică şi implicit pentru Creştinism.

Cum poate un factor de unificare atât de puternic în conştiinţa culturală a Europei să dispară? Konrad Adenauer, Robert Schumann, Jean Monnet — părinţii creştini-democraţi ai Uniunii Europene nu ar fi ezitat o clipă să introducă Creştinismul ca valoarea fundamentală în Tratatul Constituţional. Dar erau alte timpuri atunci. Din punctul meu de vedere cred că întreaga problemă este privită fals. În primul rând, Uniunea Europeană nu trebuie privită ca un stat naţional clasic. Este o federaţie în formare. Iar ca federaţie nu trebuie comparată cu modelele actuale. Reprezintă ceva cu totul nou în tipurile de organizare politică cunoscute de om. De aceea şi Tratatul Constituţional este cu totul altceva decât o constituţie naţională clasică. Reprezintă o nouă generaţie de acte fundamentale, iar conţinutul său este cu totul şi cu totul diferit de cel al constituţiilor clasice. Drept urmare analiza situaţiei prezente nu trebuie făcută din prisma modelelor naţionale de relaţie între stat şi Bisericile Creştine. Ar mai fi de adăugat un lucru aici. Din punct de vedere al dreptului internaţional, odată adoptat Tratatul Constituţional, U.E. va dobândi personalitate juridică internaţională, ceea ce înseamnă că, spre exemplu, Vaticanul, ca stat, devine egal cu Uniunea, cel puţin în ceea ce priveşte dreptul internaţional. Acest lucru va schimba radical relaţia dintre Creştinism (nu numai cel catolic) şi puterea politică care este U.E. Dar, chiar dacă relaţia social-politică dintre Biserici şi autoritate intră într-o nouă fază, unitatea spirituală a viitoarei identităţi europene lipseşte.

Cum se poate atunci reinsera Creştinismul în viitoarea identitate europeană. O soluţie, incompletă şi insuficientă, va fi aderarea sud-estului Europei care este ortodox şi a Poloniei catolice, iar într-un viitor mai îndepărtat a Ucrainei. Astfel împreună, Grecia, Bulgaria, România şi Polonia — cele mai mari state estice cu populaţie majoritar şi practicant creştină ale Uniunii, împreună Spania, Italia şi Portugalia ar contribui esenţial la acest proces care se destăşoară acum. Această şansă unică, trebuie dublată de un ecumenism credibil întregii Europe, întrucât nici o altă confesiune Creştină, singură, nu poate să-şi arroge cu succes dreptul de a reprezenta singură originile Creştine ale culturii europene. Doar unitatea ecumenică poate învinge criticismul pe care îl suferă astăzi Creştinismul pe acest continent. Bisericile Creştine trebuie să mărturisească împreună unitatea spirituală a acestui continent, istoria şi cultura sa comună, să le regăsească împreună în Credinţa Creştină. Europa are nevoie de renaşterea unităţii creştine.

Un mare isihast român necunoscut

(Urmare din pag. a 4-a)

zare creştinească veche şi întemeiate sunt; asemenea şi despre turci am fost feriţi, cât şi de tâlhari la drumul nostru" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 161)*. Activ, cum se cuvine isihaştilor, Chiriac spune că, „şi acolo, mult folos luând sufletesc şi trupesc, slujind în ascultarea poslusaniei taxidului 4 ani, la sfânta împărătească Mănăstire a Sfântului Pavel cel Nou" *(B.O.R., XIII, p. 221)*, adică a procesiunilor cu Sfinte Moaşte prin ţările române.

La Muntele Athos, ieroschimonahul Chiriac a văzut „feluri de ipochimeni şi taxise, şi părinţi şi patriarhi, Preasfinţitul Grigorie, ca un sfânt cu viaţa, şi ne-am învrednicit blagoslovenei Preasfinţitului şi vorbire" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 145v)*. Auzind despre un vestit pustnic din Schitul Capsocalivi, numit Metodie Macroghenie Târgrădeanu, merge să-l vadă, şi spune că „mult ne-am mângâiat cu numitul staret, spuindu-ne multe folositoare cuvinte" *(B.O.R., XIII, p. 291)*. Această sihăstrie i-a rămas adânc întipărită în suflet, scriind ulterior: „Schit înfricoşat; loc de pustie nu iaste în tot Sfântul Munte. Multe pustietăţi am văzut, dar ca acolo, nu... Linişte mare are... Iar dorireaşi frumuseţea locului; mult m-au folosit şi le-am dorit" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 182—183)*.

În urma bogatei experienţe isihaste, cunoscută în ţară şi la Muntele Athos, trăind în preajma unor personalităţi monahale îmbunătăţite, ieroschimonahul Chiriac ajunge la concluzia „că, nu locul mântuieşte pe om, ci năravurile cele bune şi faptele, împreună cu credinţa; cum că iaste Dumnezeu în tot locul şi are purtare de grijă pentru toţi" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 184—184v)*. De asemenea, consideră Ţara Românească cel mai potrivit loc pentru călugărie, când scrie: „Eu, chiar să fie de la Dumnezeu, ca să şed în Sfântul Munte prin mănăstiri, nu-mi trebuie, nici în Sfântul Pavel, măcar că am adus atâţia bani. Că, de va binevoi Dumnezeu să-mi găsesc un loc liniştit în ţara mea, acolo mă voi împăca după ştiinţa mea şi după putere în scripturi, în limba noastră; că acum am văzut toate şi am cunoscut, viind vremea de bătrâneţe" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 204)*.

Caracterul isihast al gândirii şi trăirii arhimandritului Chiriac este redat foarte sugestiv prin cuvintele sale: „Iar eu, deşi nu fac, însă am cunoscut că, mai bine îmi iaste mie ticălosului, când şed singur şi nu mă amestec cu nimeni şi întru nimic, şi iau aminte de sinemi şi de rugăciune, că nu iaste alte aripi la călugăr decât a nu avea încurcături cu nici un om, numai cu cei de o fire, şi rar" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 181v—182)*.

O nouă experienţă ecumenică la Graz

În perioada 22—29 octombrie 2003 o delegaţie a Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu a vizitat Facultatea de Teologie Romano-Catolică din Graz, în cadrul parteneriatului dintre cele două instituţii. Delegaţia, formată din 13 studenţi, a fost condusă de Pr. Lect. univ. dr. Irimie Marga, coordonator la nivel studenţesc fiind Iosif Cristian Rădulescu, student în anul III.

Programul săptămânii ecumenice organizate de colegii austrieci a ilustrat într-un mod aparte spiritualitatea romano-catolică, atingându-şi astfel obiectivul propus pentru această întâlnire, respectiv acela de a ne mijloci o cunoaştere mai profundă a spiritului romano-catolic, mai greu de sesizat din literatura de specialitate. În felul acesta, vizita noastră s-a constituit într-un răspuns la vizita anterioară, făcută în România de colegii catolici din Graz. Cu acel prilej, ei intraseră în contact cu experienţa spirituală a Bisericii Ortodoxe Române. De altfel, cele trăite atunci şi-au găsit o continuare şi acum, mai cu seamă în timpul Sf. Liturghii celebrate la parohia ortodoxă română împreună cu toată comunitatea de acolo.

Programul a debutat cu o rugăciune în biserica Leech, unde mai apoi prof. Erich Renhart, responsabilul pentru parteneriat, a făcut deschiderea oficială a săptămânii ecumenice. A urmat întâlnirea cu decanul Facultăţii de Teologie Romano-catolică din Graz, prof. univ. dr. Gerhard Larcher, care a adresat urarea de bun venit şi a făcut referiri la evoluţia parteneriatului dintre cele două facultăţi şi la importanţa lui în dezvoltarea relaţiilor ecumenice dintre cele două biserici. A urmat apoi vizita la episcopul romano-catolic al diocezei Graz-Seckau, dr. Egon Kapellari, căruia i-au fost transmise salutări frăţeşti din partea I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală.

În cadrul dialogului purtat la Institutul pentru Ecumenism din Graz, studenţii români au discutat pe marginea referatelor pregătite atât de partea română: „Îndrumarea duhovnicească" (Doru Doroftei, student în anul IV) şi „Sinaxa liturgică" (Ilarion Mâţă, student în anul II) cât şi cea austriacă: „Forme cultice feminine" (Daniela Murschitz) şi „Bibliodrama" (Sylvia Hodek), referatele prezentând aspecte importante ale spiritualităţii celor două Biserici. La seminar a luat parte şi prof. dr. Gregorios Larentzakis de la Institutul pentru Ecumenism din Graz, moderator fiind drd. Alina Pătru.

S-au vizitat mai apoi câteva mănăstiri semnificative pentru viaţa monahală catolică: Mănăstirea Rein, Mănăstirea Seckau şi Mănăstirea Sf. Lambrecht, unde am avut ocazia de a-l întâlni pe abatele Otto Strohmeier, mare iubitor şi pictor de icoane ortodoxe. Programul a inclus şi alte puncte care vizează aspecte ale vieţii sociale în care activează Biserica romano-catolică, precum discuţia cu reprezentantul regional al fundaţiei umanitare „Caritas", vizitele la comunitatea Vinzidorf, unde erau sub îngrijire şi îndrumare persoane dependente de alcool, la comunitatea Emmanuel preocupată în mod deosebit de atragerea şi implicarea tinerilor în biserică şi la Casa Liniştii, deosebit de interesantă şi ilustrativă pentru modul în care se realizează comuniunea de rugăciune.

Tot în cadrul pelerinajelor şi a discuţiilor purtate cu diferiţi reprezentanţi ai Bisericii romano-catolice, am aflat informaţii utile despre problemele cu care se confruntă aceasta în ultima vreme, probleme care ne-ar putea afecta şi pe noi într-un viitor nu prea îndepărtat, ca de pildă scăderea numărului de credincioşi şi numărul insuficient de slujitori ai altarului şi ai mănăstirilor, dar şi despre modul în care bisericile parohiale şi mănăstirile se implică în viaţa credincioşilor.

Duminică, 26 octombrie 2003, am asistat împreună cu colegii austrieci la celebrarea Sfintei Liturghii în Biserica „Sfânta Treime" a comunităţii române ortodoxe din Graz, comunitate păstorită de Pr. Paroh Liviu Vâlcea. Demnă de remarcat a fost colaborarea familiilor de români din Graz cu organizatorii acestei săptămâni ecumenice, concretizată în două puncte ale programului: o după-amiază şi o cină românească. Acest aport a fost foarte apreciat, cu atât mai mult cu cât propunerea de colaborare a venit din partea familiilor de români.

Pe întreaga desfăşurare a programului am observat cât de benefic este acest parteneriat şi cât de mult mijloceşte el apropierea dintre noi, şi nu în ultimul rând dintre Bisericile noastre. Acesta este un pas mic, dar important, fără de care este greu de închipuit o unitate a bisericilor. Fără cunoaşterea reciprocă şi fără respectarea valorilor fiecărei Biserici nu se poate concepe nici un fel de relaţie ecumenică. Am înţeles tocmai datorită acestei cunoaşteri că, în calitate de mărturisitori ai aceluiaşi Domn, ne revine în egală măsură obligaţia de a ne osteni spre o cât mai mare împreună apropiere de Dumnezeu.

Rugăciunea ecumenică a reprezentat pentru participanţi un moment de adevărată înălţare duhovnicească, prin aceea că era în fapt o căutare comună a Dumnezeului Care ne-a adus împreună. Tocmai prin această comuniune de rugăciune am devenit mai conştienţi că, mai presus de toate, Hristos a murit pentru noi toţi şi că ar fi un lucru vrednic de laudă să ajungem să ne împărtăşim din acelaşi Potir şi să purtăm laolaltă biruinţa Învierii Sale.

Constatăm cu bucurie că acest parteneriat, prin valoroasele schimburi de experienţă de până acum, oferă ambelor părţi noi perspective asupra ecumenismului şi asupra modului în care trebuie purtat dialogul interconfesional. Însă pentru a culege roadele acestui parteneriat avem nevoie de o deosebită deschidere sufletească şi totodată de conştiinţa că nu ne-au fost dăruite la voia întâmplării, ci ne-au fost date ca merinde spre întărirea în lupta pentru dobândirea unităţii creştine.

Student IOSIF CRISTIAN RĂDULESCU

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, **a săvârşit următoarele:**

- **10 DECEMBRIE 2003 — P. S. Sa** a primit pe Rev. Philip Simpson şi pe Timoty Okroev de la C M S — Anglia.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **11 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** s-a întâlnit cu studenţii teologi de la Facultatea de Teologie din Sibiu, aparţinători eparhiei Sibiului.
- **13 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Liviu Prunea.
  — Seara a oficiat Vecernia la Mânăstirea de maici de la Nocrich, şi a tuns în monahism două vieţuitoare.
- **14 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica de la Căminul de bătrâni din Sibiu (Pr. paroh Cătălin Dumitrean), hirotonind întru preot pe diaconul Liviu Prunea pe seama parohiei Valchid, prot. Mediaş.
  — Seara a participat la Concertul de colinde al Coralei Seminarului Teologic din Făgăraş.
- **17 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a prezidat examenul concurs pentru ocuparea unui post de preot la parohia Braşov-Cetate.
  — A primit colindători din Caşolţ şi Mârşa.
  — Seara a participat la Simpozionul „Naşterea Domnului" organizat de Academia Forţelor Terestre Sibiu.
- **19 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a participat la Serbarea de Crăciun organizată de elevii Liceului teoretic din Tălmaciu.
  — Seara a participat la lansarea cărţii „Emanuil Gojdu" la Cercul militar din Sibiu.
- **20 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon onorific pe teologul Gheorghe Cioacă din Codlea.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **21 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea Cârţişoara, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură şi oficiind şi slujba unei călugării.
  — A vizitat şi biserica din Cârţişoara-Oprea, aflată în şantier de restaurare.
  — Seara a participat la Concertul de colinde al Coralei mitropolitane din Sibiu.
- **22 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii de lemn „Înălţarea Domnului" din Tărlungeni, prot. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească.
- **23 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a noii biserici de la Spitalul militar Sibiu (Pr. paroh Dănuţ Papară).
- **25 DECEMBRIE 2003 — Crăciunul — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană iar seara Vecernia, tot acolo.
- **26 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a slujit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Buna-Vestire" (de pe Groapă), din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură (Pr. paroh Constantin Mitea).
  — După-masă a oficiat Vecernia în biserica mare din Sălişte şi a participat la Concertul de colinde al Reuniunii de cântări din Sălişte.
- **27 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, iar Vecernia, în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu.
- **28 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Părău prot. Făgăraş (Pr. paroh Laurenţiu Urian), rostind cuvânt de învăţătură şi oficiind taina Sf. Botez pentru cei trei copii ai părintelui paroh.
- **1 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit la miezul nopţii „Acatistul mântuitorului" în Catedrală, iar dimineaţa, Sf. Liturghie arhierească.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **2 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela „Sf. Vasile cel Mare" de la Spitalul nr. 3 din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Vasile în Catedrală.
- **4 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica din Tălmăcel prot Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
- **6 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
- **7 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Sălişte-Grui.
- **11 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Turnu-Roşu, prot. Avrig (pr. paroh Mihai Vrânceanu), rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **12—16 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a prezidat pe rând colegiile electorale preoţeşti din prot. Agnita, Sălişte Avrig, Braşov şi Mediaş în vederea desemnării de candidaţi pentru funcţia de protopop.
- **17 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — La amiază a oficiat un Te-Deum în Catedrala mitropolitană, iar seara a slujit Vecernia tot acolo.
- **18 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, prot. Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **22 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Simpozionul „24 Ianuarie 1859" organizat la Cercul militar Sibiu.

Arhid. VASILE AVRAM

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma, **Ascetica,**
Editura Marineasa, Timişoara, 2003, 640 p.

După mai multe studii de morală şi spiritualitate creştină, publicate în volume, după un curs de Bioetică, recent apărut, preotul prof. univ. dr. *Sorin Cosma*, titularul catedrei de morală de la Facultatea de Teologie din Timişoara, face să vadă lumina tiparului cartea intitulată *Ascetica* (Editura Marineasa, Timişoara, 2003) — lucrare ce se vrea un corolar al unei prodigioase activităţi didactice şi de cercetare teologică de peste 40 de ani.

Apariţia lucrării prof. univ. dr. Sorin Cosma constituie un veritabil eveniment editorial, prin dimensiune, complexitate şi profunzime, aceasta întrunind atributele unui tratat de netăgăduită valoare. Un tratat, care, pornind de la accepţiunile arhetipale ale termenilor *askeo* (a exercita), *askesis* (exerciţiu), *atletis (atlet)*, îşi propune şi realizează, într-o amplă explicitare, configurarea unui proces psiho-spiritual — cel al ascezei — cu întreaga sa devenire semantică. E un tratat ce însumează virtuţile unui asiduu cercetător cu vocaţie în câmpul larg şi subtil al teologiei, erudiţia sa în domeniu şi în orizontul cunoaşterii enciclopedice prin frecvente abordări multidisciplinare.

După *Cuvântul introductiv* al autorului, se dă o primă lămurire asupra noţiunii de ascetică şi asceză, specific creştină, „ca înfrânare, osteneală şi luptă pentru disciplinarea simţurilor, a afectelor şi instinctelor, de a fi supuse spiritului, care la rândul său mereu se exersează cu evlavia, spre a creşte mereu în virtute, după modelul lui Hristos, printr-o viaţă duhovnicească pătrunsă de duhul vieţii Lui (...) redând astfel chipul lui Dumnezeu naturii umane ce poartă în sine rănile păcatului" ... (pag. 10). În continuare, materialul acestei masive lucrări (640 pag.) este distribuit în două mari componente de bază eşalonate potrivit unei evidente logici interne. Partea întâi reprezintă o amplă, detaliată şi profundă analiză a ceea ce îndeobşte, se numeşte patologie spirituală (păcatul şi patima), ca apoi, partea a doua (cea mai întinsă — 385 pag.), să se constituie într-o cuprinzătoare şi pertinentă expunere asupra aretologiei creştine — un larg spectru de concepte şi iradieri din sfera virtuţii creştine.

Conţinutul cărţii se derulează potrivit unei riguroase structurări, conferindu-se astfel demersului analitic o înlănţuire sistematică şi o permanentă corelare a ideilor pe capitole şi subcapitole — în acest fel evitându-se posibilele redondanţe.

Se poate observa cu uşurinţă că acest remarcabil studiu este conceput prin abordare bipolară, antitetică, dar nu prin simplă juxtapunere, ci printr-o osmotică (explicită ori implicită) comunicare între cele două părţi, patologiei spirituale corespunzându-i ca remediu bogata şi benefica paletă a virtuţilor creştine.

Elaborat ca un tratat de spiritualitate creştină având consecvent ca repere cardinale spiritul Sfintei Scripturi şi tradiţia patristică şi ascetică aparţinând cu precădere Răsăritului creştin, acest studiu îşi susţine argumentarea (îndeosebi în prima parte) şi prin dovezile extrase din alte zone ale cunoaşterii: psihologie psihiatria, biologie, bioetică, medicină, sociologie, literatură, arte, etc. Această abordare multidisciplinară — explică autorul — este firească, întrucât „persoana umană în actualitate trebuie să fie privită şi tratată într-un complex de factori, care îi determină diversele ei aspecte" (pag. 6). Astfel, concomitent cu analiza teologică, lucrarea oferă şi temeiul ştiinţific al ascezei creştine, demonstrându-se ştiinţific deci, că toate laturile spirituale ale fiinţei umane coabitează într-un tot unitar prin intercauzalitate şi intercondiţionalitate.

Îndeobşte, înainte ori după săvârşirea unei lucrări, se pune necesara întrebare a înţelepţilor latini: cui prodest? (la ce foloseşte?). În acest caz, lucrarea de faţă dă variate răspunsuri pozitive prin însuşi conţinutul său şi modul de elaborare, respectiv actualitatea tematică şi viziunea originală a autorului. În afara atributelor enunţate mai sus, se mai înţelege din conţinutul cărţii că ascetica depăşeşte emblema strictă a lui „homo religiosus", întrucât se referă la însăşi condiţia umană ca unitate bio-psiho-socio-culturală şi religioasă. În felul acesta, atât patimile, cât şi virtuţile nu sunt numai defecte ale păcătoşilor, respectiv calităţi ale sfinţilor, ci intercondiţionări ale structurii condiţiei umane. Maladiile spirituale se intercondiţionează cu bolile sufleteşti şi trupeşti, realitate pe care preotul duhovnic este chemat s-o cunoască temeinic spre a le putea deosebi şi a oferi terapia spirituală necesară (La multe facultăţi de teologie s-a introdus studiul de medicină pastorală).

Spre deosebire de alte tratate de morală creştină, această lucrare acordă spaţii largi analizei *„păcatelor strigătoare la cer"*, intrate în obiectivul bioeticii: crima, suicidul, avortul, euthanasia, violenţa, homosexualitatea etc., tratarea făcându-se prin raportare directă la realitatea socială contemporană.

Procedând la expunerea, atât diacronic, cât şi pe orizontala epocii moderne, a principalelor componente tematice privitoare la ascetică, autorul respectă caracterul eclectic al studiului moralei creştine („Toate să le cercetaţi, ţineţi ceea ce este bun" — I *Tesaloniceni* 5, 21), reliefând permanent superioritatea eticii şi spiritualităţii creştine care operează la desăvârşirea personalităţii umane.

Tot ca atribute de originalitate sunt corelativele ce se stabilesc, pe de o parte, între ascetică şi educaţia fizică (cu temeinice motivaţii pentru însănătoşirea sufletească şi trupească, de fortificare spirituală), iar pe de altă parte, între ascetică şi literatură (autohtonă şi universală) în scopul potenţării resurselor spirituale din perimetrul asceticii. Astfel, lectura cărţii devine şi mai atractivă, iar puterea de persuasiune în rândul cititorilor creşte.

Cartea nu este doar un tratat academic de fundamentare teoretică a asceticii, a ascezei creştine, ci şi un îndrumar practic, de cultivarea ascezei creştine în rândul credincioşilor ca o îndatorire întru desăvârşirea morală (atât în mediul microsocial, în familie, cât şi în cel macrosocial, în comunităţi mai largi). Tematica lucrării este abordată şi din perspectivă interconfesională, având în vedere atât diferenţele specifice, dar mai ales posibilităţile de apropiere a confesiunilor creştine spre unitatea în duh.

Acest amplu tratat de *Ascetică* reconfirmă autentica valoare a cercetătorului de elită în domeniul teologiei — preot. univ. dr. Sorin Cosma, capacitatea sa viguroasă, de excepţie, în abordarea unor coordonate fundamentale ale spiritualităţii umane.

Prof. PETRU CĂLIN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 1 DECEMBRIE 2003, — Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** a primit pe Dl. Senator Aron Belaşcu, de la P.R.M. Sibiu.

● **Marţi, 2 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Vasile Câmpean de la Parohia Toderiţa, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P.C. Pr. Mihai Comşulea de la Parohia Veneţia de Jos, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Neculoiu de la parohia Iaşi, Protopopiatul Făgăraş.

● **Joi, 4 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. prof univ. Dr. Ion Dur de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ciocan de la Parohia „Catedrală" — Făgăraş.
— A primit pe Monahia Teodora Hulpan de la Mânăstirea Făget-Boholţ, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarhul Mânăstirilor din Arhiepiscopie.

● **Luni 8 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe monahia Spiridona Mihu, stareţa Mânăstirii „Sf. Nicolae" din Predeal, împreună cu monahiile Minodora şi Filofteia.

● **Marţi 9 DECEMBRIE 2003** — A primit pe dl. Richard J. A. Hill, Directorul Companiei S.C. Roşia Montană Gold Corporation S.A. şi pe dl. Liviu Popa, director de Management la aceeaşi Societate.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Glăjar, Protopop interimar al Protopopiatului Făgăraş, impreună cu o delegaţie de 14 preoţi din Protopopiat.
— A primit pe P.C. Preot Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv-bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 11 decembrie 2003** — A primit pe P.C. Pr. univ. Dr. Nicolae Chifăr de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe Monahia Teodora Hulpan, stareţa Mânăstirii Făget-Boholţ, Protopopiatul Făgăraş, împreună cu dl. Dr. Piticaş din Făgăraş.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Vineri, 12 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Luni, 15 DECEMBRIE 2003** — A prezidat lucrările şedinţei Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **Marţi, 16 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Rampf de la Parohia Şoard, Episcopia Alba Iulia.
— A primit pe dl. Andrei Miruţ din com. Laslea.

● **Joi 10 DECEMBRIE 2003** — A primit pe Dl. Ec. Ioan Meţiu de la Revista „Transilvania" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Dr. Aurel Pavel de la Catedrala mitropolitană din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Gaşpar de la Parohia ort. Rom. din Cisnădie.
— A primit pe dl. Ing. Beşchea Ioan Dumitru, director general la S.C. Internaţional BID — Braşov.
— A primit pe D-na Veronica Bâtcă din Chişinău.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.

● **Vineri, 19 DECEMBRIE 2003** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană corul CAEDONIA, din Sibiu şi corul Catedralei din Deva cu ocazia Colindei, pentru Crăciun.

● **Duminică, 21 DECEMBRIE 2003** — A primit colinda Corului Catedralei din Mediaş.

● **Luni, 22 DECEMBRIE 2003** — A primit cu colinda Corul „Reuniunii de Cântări" din Sălişte, condus de P.C. Pr. Iconom Stavrofor Ioan Ciocan.

● **Miercuri 24 DECEMBRIE 2003** — A acordat un interviu cu ocazia Sărbătoririi Naşterii Domnului, doamnei Ioana Blaga-Frunzescu, reporter la Televiziunea Canal 9, TV din Sibiu.
— A primit cu colinda pe angajaţii Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Joi 25 DECEMBRIE 2003 — Crăciunul** — A asistat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană. A rostit un cuvânt de învăţătură. A oferit o recepţie la care au participat: P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, P.C. Arhid. Constatnin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, preoţi şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, preoţi slujitori ai unor biserici din Sibiu, angajaţi ai Arhiepiscopiei, alte persoane.

● **Vineri, 26 DECEMBRIE 2003** — S-a deplasat la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus. S-a întâlnit cu dl. ec. Constantin Teculescu, Preşedintele CEC Bucureşti.
— A primit cu colinda pe monahii, fraţii şi ostenitorii Sfintei Mânăstiri „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 27 DECEMBRIE 2003 — „Sf. Ştefan"** — A participat la oficierea Sf. Liturghii în Biserica Mânăstirii. A rostit un cuvânt de învăţătură.
— A primit cu colinda pe Monahia Siluana Ciupitul, stareţa Mânăstirii Cârţişoara, împreună cu un grup de vieţuitoare de la Mânăstire.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SALIŞTE

— Parohia ortodoxă română Poiana-Sibiului III — la transferări.

Termen de concurs: 1 februarie — 1 martie 2004.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier Ad-tiv bisericesc

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Ioan I. Nistor, membru al Academiei Române, publică *Istoria Românilor* în două volume, ediţie îngrijită de Florin Rotaru, la Editura Biblioteca Bucureştilor. Vol. I apare în 2002, iar vol. II apare în 2003.

Este o carte foarte mare de 29/21 cm, volumul I cuprinzând 661 pag., iar vol. II cuprinzând 575 pag. Este una din cărţile cele mai mari ale Istoriei Românilor, scrisă cu mare exactitate de Ion I. Nistor, care din nefericire în perioada 1950—1955 a fost în închisoarea Sighet, după care a terminat-o de scris fiind aproape de Nicolae Iorga, Vasile Pârvan şi A. D. Xenopol.

Istoric şi om politic român (n. 16.08.1876, Vicovu de Sus, jud. Suceava, m. 11.11.1962, Bucureşti). Doctor în filozofie al Universităţii din Viena cu teza *Die moldauischen Ansprueche auf Pokutien* (1909). Profesor agregat pentru istoria sud-est europeană la Universitatea din Cernăuţi (1912). Membru corespondent al Academiei Române (1911). Membru titular al Academiei (1915). Răspunsul la discursul de recepţie fiindu-i dat de Nicolae Iorga. Preşedinte al Secţiunii Istorice a Academiei (1930). Membru al Academiei Cehe de Ştiinţe şi Arte din Praga (1935) şi al Academiei Suedeze (1937). Conservator al Bibliotecii Academiei Române (1945—1948). I se retrage calitatea de Membru al Academiei Române în 1948; repus în drepturi post-mortem în 1990.

Acesta este Ion I. Nistor, care prin această carte ne-a dat una din *Istoriile cele mari* ale românilor. Cartea este pusă la punct astăzi de Academia Română şi nu se poate să spui astăzi, că ştii istorie, fără să fi trecut prin cartea sa. Ea se cere astăzi de a fi printre cărţile cele mai mari ale Istoriei româneşti. Se cade să fie printre cărţile oricărei biblioteci particulare sau publice, ca să poată fi cunoscută de orice român.

Să ne aducem dar aminte de Ion I. Nistor, şi de lucrarea sa, care nu este una oarecare, ci cu greutate în istorie.

*

● La Editura „Roza Vânturilor" apare cartea lui Corneliu Popescu, *Un român — Primar în Venezuela*, cu un cuvânt despre Dr. Corneliu Popescu — un exponent al românimii mondiale, de Dan Zamfirescu, Bucureşti, 2003, 256 pag.

E o carte foarte interesantă pe care Dan Zamfirescu a gândit să o pună la dispoziţia poporului român, pentru a arăta că românul, dacă este puternic şi inventiv, poate să ajungă în alte părţi ale lumii, ceea ce ar fi însemnat o realizare şi un îndemn şi către ceilalţi.

Corneliu Popescu a ajuns să fie primar în Venezuela. Dar ce, Venezuela a rămas chiar fără oameni? Ei tocmai aici este marea minune. Că au fost nevoiţi să aleagă un român ca primar, peste dânşii. Noi am mai avut atâţia români, care s-au realizat peste hotare. Să ne gândim la George Emil Palade, care primeşte premiul Nobel pentru medicină, fiind român american. Sau să ne gândim la Iosif C-tin Drăgan care ajunge mare om de afaceri în Italia, care a fost şi prin România, a fost chiar la Sibiu, unde ne-a adus un mare aparat, prin care făceam din cuvântul Bisericii, un cuvânt care făcea să fie auzit glasul preotului, al diaconului şi al corului, la toţi credincioşii adunaţi în Sfânta noastră Biserică.

Dar nu-i aceasta singura activitate a lui pe teritoriul României. Să ne mai gândim apoi, la cei care fiind literaţi şi gânditori, au făcut să răsune glasul lor în Franţa şi America, cum au fost Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran. Au fost voci româneşti care au adus strălucire Franţei, precum şi artiştii Constantin Brâncuşi sau Sergiu Celibidache, şi de ce să nu-l amintim şi pe marele naist Gheorghe Zamfir şi pe mulţi alţii, care au dus geniul românesc peste tot în lume (mai multe din acestea sunt prezente în introducerea lui Dan Zamfirescu).

Toate acestea sunt experienţele prezenţei în lumea europeană şi neeuropeană, care ne fac cinste. Şi încă o cinste destul de mare. Iată de ce ne face plăcuta surpriză *„un român primar în Venezuela"*, care este Dl. Corneliu Popescu.

E o carte care merită citită cu tot interesul. Ea duce geniul românesc departe în lume, ceea ce ne face mare cinste şi onoare. O recomandăm din toată inima spre lectură românilor moderni, ca să ştie ei ce au putut să facă unii din fraţii lor, în lumea mare.

*

● Părintele Ioan I. Ică jr. publică în Editura Deisis (Sibiu, 2003), o carte recent descoperită din opera Sfântului Isaac Sirul *„Cuvinte către singuratici despre viata duhului, Taine dumnezeieşti, Pronie şi judecată"* (partea a doua, 546 pag.).

„Sfântul Isaac este unul dintre cei mai iubiţi autori duhovniceşti din toate timpurile. Traduse în greacă la începutul sec. IX, scrierile sale au exercitat o uriaşă influenţă asupra spiritualităţii monahale din Răsăritul Ortodox, dar şi din Occidentul latin".

Cartea aceasta a fost descoperită în 1983, de prof. Sebastian Brock, şi a fost singurul manuscris siriac integral al părţii a doua. De aceea un autor, părintele Alexander Golitzin scrie despre ea: *„Isaac e nu numai minunat şi Sfânt. E şi tulburător ... Poate că Dumnezeu ne-a lăsat acest Sfânt ca un delicat semn de întrebare, pus peste unele din certitudinile noastre. Nu asupra celor esenţiale, ci asupra altora pe care noi, iar nu Dumnezeu, le-am declarat sigure. Fie ca Isaacul Său să ne tulbure pe noi toţi, iar noi, drept urmare, să creştem în iubirea pe care Sfântul Isaac nu a obosit să o laude".*

Este o carte mare şi sigură a Sfântului Isaac Sirul. Încă o sursă de meditaţie şi de învăţătură, pentru toţi aceia care s-au înscris pe drumul singurătăţii.

Aceasta e o sursă mare, dintr-un autor mare, pe care Dumnezeu ni-l oferă pentru pregătirea noastră. Căci ea e mai mult decât o carte pentru singuratici, o cale pentru tot creştinul.

*

● A apărut o carte într-adevăr nouă, intitulată de Academia Română „Fundaţia Gojdu: *Emanuil Gojdu. Bicentenar"*. Cartea e îngrijită şi prezentată într-un cuvânt înainte semnat de acad. Eugen Simion. Coordonatori: Cornel Sigmirean şi Aurel Pavel, iar referenţi: Acad. Camil Mureşanu şi Grigore Ploieşteanu. Apare în Editura Academiei Române, Bucureşti, 2003.

Are un cuvânt înainte de Părintele Patriarh Teoctist şi un salut adresat participanţilor la simpozionul cu tema: „Emanuil Gojdu — Punte de legătură între România şi Ungaria", de Antonie Mitropolitul Ardealului.

E o carte în care scriu despre ceea ce a însemnat Emanuil Gojdu pentru cultura românească, în care semnează printre mulţi alţii, Adrian Năstase, Mircea Geoană, apoi Dan Berindei, Aurel Pavel, Pavel Cherescu, Mircea Păcurariu, care scrie despre „Un sprijinitor al Fundaţiei Gojdu: Ioan Cavaler de Puşcariu".

Merită toată atenţia noastră.

*

● Corneliu Vadim Tudor publică o frumoasă carte în lb. engleză intitulată *„Aphorisms"*, apărută în 2003, la Editura România Mare, Bucureşti.

Iată un exemplu: „cunosc un loc în care gândirea critică trebuie lăsată în afară: Biserica", sau să luăm la întâmplare un altul: „Cine a spus că Dumnezeu nu are nici faţă nici vârstă? Dumnezeu este în mod infinit tânăr şi frumos".

Mai aflăm de aici despre Vadim Tudor că e născut în România la 28 Nov. 1949. Că este căsătorit şi are două fiice. Este absolvent al Facultăţii de Filozofie, cu o teză asupra Sociologiei, apoi că este Doctor în Filozofie la Universitatea din Craiova, summa cum laude, că face apoi studii cu o bursă la Universitatea din Viena.

Este autorul a 17 volume de poezii, eseuri şi studii istorice. Autor şi al unor opere teatrale. Mai aflăm că e Preşedintele Asociaţiei „Pro Basarabia and Bucovine". Apoi a primit un premiu de aur şi membru al Asociaţiei: „Albert Schweitzer" la Varşovia în anul 2000. Este Membru al Academiei de Ştiinţe Politice din New York, Preşedinte al Partidului România Mare şi Senator de Bucureşti.

Am dat toate aceste date, fiind Preşedinte al unui Partid dintre cele mari din România.

*

● În colecţia *Înţelepciune şi Credinţă* a apărut cartea: *Calea asceţilor. O călăuzire în viaţa duhovnicească*, de Tito Colliader. Traducerea din lb. franceză aparţine d-nei Măriuca Alexandrescu, Ed. Humanitas, 2003.

E o carte mică, dar plină de învăţături bune, cum ar fi: *Urcuş şi adâncime*, apoi *Smerenie şi trezvie*, apoi *Patru capitole despre Rugăciune*, apoi *Stăpânirea trupului şi duhului, condiţia rugăciunii*, apoi despre *Post* şi în sfârşit, mai pomenim despre un capitol intitulat: *Rugăciunea lui Iisus*.

„Calea asceţilor, una din expresiile pe care această întâlnire le-a luat în cursul timpului, este o întrunire în viaţa creştină lăuntrică, o călăuzire către lumea cea nevăzută a trăirii creştine".

E o cărticică care merită să fie citită cu toată grija.

*

● O altă carte interesantă este intitulată: *Valea lui Iosafat*, care potrivit cărţii lui Ioil, va aduna lumea pentru judecata lui Dumnezeu. Este scrisă de Prof. Dr. Alexandru Mironescu, iar Ileana Mironescu, autoarea prefeţei, este fiica profesorului.

Cartea este alcătuită din corespondenţa lui Mironescu şi a altora din familia sa, care îi scot în evidenţă talentul său multiplu, căci fiind profesor de Ştiinţe, a putut da atâtea lucrări celebre la vremea lor, cum ar fi: *Limitele cunoaşterii ştiinţifice* şi altele.

El a fost însă un bun prieten al lui Sandu Tudor — părintele Daniil Tudor — şi al Cercului „Rugul Aprins", pe care acesta l-a organizat la Mânăstirea Antim, din Bucureşti.

Iată ce scrie Ileana Mironescu pe coperta din spate a cărţii: *„Valea lui Iosafat este o carte care, asemenea unui joc puzzle, reconstituie din fragmente decupate viaţa familiei noastre, iar prin ea, a unei lumi trecute, cu bucuriile şi suferinţele, cu speranţele şi cu decepţiile ei, şi pune în evidenţă mai ales mentalitatea, să spunem, burgheză a unor oameni lipsiţi de dimensiunea spirituală a existenţei".*

Ea era însă elevă pe vremea aceea, aşa că nu ştia prea bine ce făcea tatăl ei. Desigur însă că îl cunoştea pe Sandu Tudor, care mai târziu devenise părintele Daniil de la Rarău, pentru că venea foarte des în casa lor şi apoi când a fost arestat, nu s-a mai întors de la închisoare. Totuşi Al. Mironescu s-a întors, şi a trăit încă câţiva ani.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Ioan-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15
februarie
Nr. 5—8
2004

POŞTA ROMÂNĂ
1000 L
Servicii financiare
mai uşor mai repede mai sigur
SIBIU
18 03 04
SIBIU
8 03 04 16

Sf. şi Marele Post al Paştilor

— Primăvara duhovnicească —

Cu harul şi binecuvântarea lui Dumnezeu intrăm şi în acest an, destul de timpuriu în Sfântul şi Marele Post al Paştilor.

După ce cu trei săptămâni în urmă am intrat într-o nouă perioadă a anului liturgic, şi anume perioada Triodului, după ce ne-am întărit duhovniceşte cu sfintele slujbe ale lui, iată-ne astăzi în faţa porţilor de aur ale binecuvântatului Post al Sf. Paşti.

De aproape două mii de ani creştinii intră prin această poartă ce duce la Crucea Răstignirii şi apoi la ziua Învierii, cu bucurie şi cu speranţă.

Cu bucurie pentru că postul Paştilor este primăvară duhovnicească pentru fiecare suflet, este o baie de curăţire a păcatelor şi a fărădelegilor. Este un urcuş spiritual spre culmea sfinţeniei şi a unirii depline cu Hristos Domnul.

Cu speranţă pentru că în această perioadă de avânt sufletesc ne simţim mai întăriţi în credinţă, în nădejde şi în dragoste, cele trei virtuţi de care avem nevoie pentru a ne dobândi şi lucra mântuirea. Avem credinţa nestrămutată că Hristos este Cel care posteşte împreună cu noi şi ne întăreşte convingerea fermă că El este şi acum ca şi atunci cu noi şi ne îndrumă paşii spre calea virtuţii şi a bunei lucrări duhovniceşti.

El, Care a zis *„fără Mine nu puteţi face nimic“* (Ioan 15, 5), este Cel care ne sădeşte în sufletul nostru nădejdea şi

(Continuare în pag. a 5-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
episcop-vicar
SIBIU

Gânduri în legătură cu Pilda Vameşului şi a Fariseului

Începem cu câteva întrebări, după care vor urma şi răspunsurile.

1. Ştiţi că în Sfânta Evanghelie este o pildă numită: „Pilda vameşului şi a fariseului“?

2. Ştiţi în care dintre Evanghelii este cuprinsă pilda vameşului şi a fariseului?

3. Ştiţi cine a spus această pildă, în ce împrejurare şi cu ce scop?

Iată nişte întrebări, care pe unii îi pot pune pe gânduri. Unii pot răspunde la ele. Alţii pot răspunde numai la unele dintre aceste întrebări, iar cei care n-au ajuns să ştie despre această pildă, vor putea răspunde la aceste întrebări după ce vor citi răspunsurile ce urmează.

Răspunsuri la întrebările de mai sus

Pilda vameşului şi a fariseului este o pildă rostită de Domnul nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Ea este cuprinsă în Sfânta Evanghelie de la Luca (18, 9—14). Când se citeşte, în biserică, la Sfânta Liturghie, această pildă, ea este introdusă prin cuvintele: „Zis-a Domnul pilda aceasta“. În Evanghelie, însă, se precizează că această pildă a fost rostită „către unii care aveau despre sine încredinţarea că sunt drepţi şi priveau de sus pe ceilalţi“. Unor astfel de oameni adresându-se Domnul Hristos ca un avertisment, ca şi când le-ar fi zis: fiţi atenţi că fariseul mândru. n-a ajuns la măsurile vameşului smerit. Ei trebuia să ştie că având aceeaşi lucrare — căci şi vameşul şi fariseul se rugau în templu — starea lor sufletească le era deosebită şi la fel şi rezultatul rugăciunii lor tot deosebit a fost. Fariseul spunea o rugăciune de mulţumire şi punea accent pe faptele sale socotite ca bune, şi se compara pe sine cu ceilalţi oameni, pe care îi socotea inferiori faţă de sine. Vameşul, dimpotrivă, nu se compara cu nimeni, ci se ruga lui Dumnezeu să-l miluiască şi nu îndrăznea nici ochii să-i ridice, ci îşi bătea pieptul şi zicea: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului“. Rezultatul a fost că vameşul s-a întors *mai îndreptat* la casa lui, decât fariseul.

Nimeni nu pune la îndoială faptele fariseului. El avea dreptate când spune: „Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte am“. Avea dreptatea să spună că, în timp ce alţii sunt „hrăpitori, nedrepţi, necredincioşi în căsătorie“, el este un om corect, adică nu se bucură de bunurile altora, duce o viaţă corectă din toate punctele de vedere. Nu-şi dădea seama că are şi un mare defect, anume că este disprețuitor de oameni, de oamenii care nu sunt la măsurile lui şi disprețuia pe vameşul pe care Domnul l-a primit, pentru smerenia pe care o avea.

Concluzia pildei, formulată de Mântuitorul însuşi, este că „cel ce se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte, se va înălţa“. Altfel spus, cel ce se înalţă pe sine va fi coborât de către Dumnezeu, pe când cel ce se smereşte pe sine va fi înălţat de Dumnezeu. Aceasta trebuia s-o ştie fariseul falnic, care a fost coborât, în faţa vameşului, care s-a smerit şi de aceea a fost înălţat mai presus de fariseul mândru.

Alte întrebări, de data aceasta, pentru cei ce sunt introduşi în cele bisericeşti

1. În care duminică se citeşte la Sfânta Liturghie

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhimandrit
TEOFIL PĂRĂIAN

Comunicat de presă

Astăzi, 11 februarie a.c., la Palatul Patriarhiei, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Adunării Naţionale Bisericeşti a Bisericii Ortodoxe Române.

Adunarea Naţională Bisericească, forul central reprezentativ al Bisericii Ortodoxe Române, a analizat şi evaluat activitatea bisericească pe plan intern şi extern în anul 2003 sub aspect pastoral-misionar, social-caritativ, organizatoric, administrativ, viaţă monahală, învăţământ teologic şi religios în şcolile de stat, patrimoniu cultural bisericesc, activitate editorial-tipografică, construirea de noi locaşuri de cult, relaţii cu alte culte, legăturile cu românii din jurul graniţelor ţării şi Diaspora, relaţii externe bisericeşti şi ecumenice etc.

Misiunea preotului în spitale, orfelinate, case de copii sau bătrâni, armată, penitenciare, educaţia religioasă în şcolile publice, construcţia de noi locaşuri de cult, lucrarea social-caritativă, prezenţa misionară a Bisericii Ortodoxe Române în societatea românească contemporană a fost considerată împlinită în dimensiunile ei esenţiale.

Dintre rezultatele prezentate menţionăm:

— în Biserica Ortodoxă Română funcţionează 118 aşezăminte sociale, dintre care 39 pentru copii, 12 pentru vârstnici, 40 cantine şi brutării sociale, 19 cabinete medicale şi farmacii, 2 centre de diagnostic şi tratament, 6 centre pentru asistenţa familiilor aflate în dificultate;

— programele sociale ale Bisericii Ortodoxe Române au avut ca obiective organizarea şi dezvoltarea de servicii de asistenţă socială, în special la nivelul parohiilor, pentru categorii de persoane aflate în situaţii de risc social, aflate în aşezămintele sociale ale Bisericii şi în instituţiile de ocrotire ale Statului, precum şi prevenirea instituţionalizării copilului şi a persoanelor vârstnice singure, dar şi înfiinţarea de noi instituţii de asistenţă socială ca alternative la cele obişnuite;

— în 2003, numărul celor care au beneficiat de programele sociale ale Bisericii se ridică la peste 150 000 de persoane, iar bugetul cheltuit la nivelul Patriarhiei Române pentru opera social-caritativă a fost de aproximativ de 117 000 000 000 lei;

— în unităţile militare, asistenţa religioasă este asigurată de 82 de preoţi militari ortodocşi, unde au fost amenajate 59 de biserici şi capele, iar alte 10 se află în diferite stadii de construcţie sau amenajare.

— în fiecare dintre cele 39 de penitenciare din România există câte un preot ortodox, fiind ridicate 37 de biserici-capele şi paraclise, alte 2 aflându-se în construcţie.

— în unităţile subordonate Ministerului Administraţiei şi Internelor slujesc, în prezent, 21 de preoţi militari în 16 biserici şi capele, alte 9 aflându-se în diferite stadii de amenajare.

— în spitalele şi aşezămintele de ocrotire socială asistenţa socială este asigurată de 293 preoţi.

În acest sens, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a subliniat necesitatea intensificării implicării Bisericii Ortodoxe Române, alături de societatea civilă, în soluţionarea problemelor sociale grave ale ţării noastre.

Adunarea Naţională Bisericească a validat hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de înfiinţare a Episcopiei Slatinei, cu reşedinţa în municipiul Slatina.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

O TEMĂ DE ACTUALITATE

Pictura icoanelor şi diletantismul

În arta unui popor, sub toate varietăţile ei, se cuprinde forţa autohtonă desfăşurată în sinteza ei stilistică.

De aceea, se impune o exigenţă sporită în promovarea frumosului, prin finalizarea unei lucrări care oricum ar fi, ne depăşeşte, supravieţuind.

Cu referire specială la produsele de artă bisericească, mai precis icoanele care ajung la îndemâna credincioşilor noştri, se constată că o bună parte din ele nu se pot încadra în ceea ce am considera un similar patrimoniu artistic cultural. Într-o vreme în care îngrădirile şi dificultăţile în construirea şi înfrumuseţarea lăcaşurilor de cult au fost înlăturate, este cert că nu se mai pot face concesii care tulbură gustul estetic şi provoacă un fel de dezacord cu evlavia şi credinţa.

Pasiunea mercantilă sau lipsa de exigenţă profesională a unor „producători“ de icoane, ne face să asistăm, involuntar, la un pronunţat conflict de competenţă, respectiv de profesie şi totodată la o jignitoare apreciere a registrului iconografic. Apar icoane pocite în casele credincioşilor noştri ortodocşi, care aşezate alături de originalele şi mult căutatele icoane pe sticlă sau pe lemn — veritabile opere de artă, acestea din urmă constituie mai degrabă o adevărată carenţă în profilul artei religioase româneşti şi peste tot a nivelului cultural al artei contemporane.

Icoanele nu sunt numai simple figuri cu rolul de-a îndrepta sau de-a ajuta închipuirea noastră în vremea rugăciunii, ci ele sunt totodată centre materiale în care se odihneşte o energie, o putere dumnezeiască, ce se uneşte cu arta omului. De aceea este cu atât mai imperios ca lucrarea însăşi să evoce, prin echilibrul ei, profunzimea care o străbate şi tema fundamentală a compoziţiei să nu distoneze cu subiectul respectiv.

E adevărat că icoanele au şi un scop estetic, ornamentalistic, dar totodată şi un rol istoric şi nu mai puţin pedagogic-dogmatic. Pare că te simţi stânjenit, de-a dreptul jenat, în calitate de credincios sau ca om cu un minim rafinament artistic, aflându-te în faţa unei asemenea lucrări sau mai de grabă afectaţii nedemne de subiectul propriu-zis.

Icoana este o asemănare, un model, o întipărătură a cuiva care arată în ea pe cel ce este înfăţişat în icoană. Deci cu atât mai vârtos se consideră o impietate a provoca dereglări în circuitul acestor valori proiectate în eternitate. Genialul Leonardo Da Vinci socotea că sufletul artistului trebuie să fie asemenea unei oglinzi aşezate în faţa naturii. Pictorul să cuprindă în ondularea pensulei dimensiunea normală a liniilor şi nu mai puţin echilibrul culorii.

Cel dintâi artist e însuşi Creatorul care l-a făcut pe om după chipul şi asemănarea Sa, iar prin întrupare s-a dat posibilitate creaturii să cunoască pe Dumnezeu în

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot NICHIFOR TODOR

COMUNICAT

În ziua de 11 februarie 2004, la Palatul Patriarhiei, s-a întrunit Colegiul Electoral Bisericesc pentru alegerea ierarhului titular în scaunul nou înfiinţatei Episcopii a Severinului şi Strehaiei, cu reşedinţa în municipiul Drobeta Turnu-Severin.

Colegiul Electoral Bisericesc este organul statutar îndreptăţit a alege ierarhia bisericească superioară şi este format din membrii Sfântului Sinod, reprezentanţii eparhiilor în Adunarea Naţională Bisericească (un cleric şi doi mireni din fiecare eparhie), membrii clerici şi mireni ai Adunării eparhiale a eparhiei vacante, decani ai Facultăţilor de Teologie şi directori ai Seminariilor Teologice Liceale (câte unul pentru fiecare Mitropolie).

În urma recomandărilor făcute de Mitropolitul Olteniei (căruia îi este sufragană Episcopia Severinului şi Strehaiei), Sfântul Sinod, prin vot, a propus spre alegere de către Colegiul Electoral Bisericesc pe Prea Sfinţitul Nicodim Gorjeanul şi Prea Sfinţitul Gurie Strehăianul, Episcopi Vicari ai Arhiepiscopiei Craiovei.

Colegiul Electoral Bisericesc, prin vot secret, l-a ales pe Prea Sfinţitul Nicodim ca Episcop al Severinului şi Strehaiei.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

COMUNICAT DE PRESĂ

În zilele de 10 şi 12 februarie 2004, la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Dintre problemele abordate şi hotărârile luate menţionăm:

Sfântul Sinod interzice membrilor clerului ortodox să facă politică partinică, să fie membri ai vreunui partid politic, să participe la campanii electorale, să candideze şi să devină membri ai Parlamentului sau consiliilor locale, primari, viceprimari sau să ocupe funcţii în administraţia publică centrală şi locală (textul integral al hotărârii Sfântului Sinod îl anexăm la comunicatul de presă).

Sfântul Sinod nu încurajează principiul şi practica adopţiilor internaţionale, socotind că România nu este atât de săracă încât să nu-şi poată hrăni şi creşte copiii. Continuându-şi experienţa de până acum, aceea de adopţie a copiilor în familii de credincioşi şi preoţi din România, Biserica Ortodoxă Română binecuvântează şi sprijină orice iniţiativă şi faptă de acest fel.

Sfântul Sinod a adresat o scrisoare pastorală către clerul şi credincioşii ortodocşi în legătură cu colecta organizată în toate bisericile şi mânăstirile în Duminica Ortodoxiei (prima din Postul Sfintelor Paşti, 29 februarie 2004) pentru Fondul Central Misionar, destinat lucrării misionare, sociale şi caritative a Bisericii Ortodoxe Române.

S-a stabilit desfăşurarea în zilele de 15—16 iunie 2004 a şedinţei solemne comune a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti, pentru comemorarea a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Pe agenda de lucru a Sfântului Sinod s-au mai aflat teme referitoare la slujirea pastoral-misionară, viaţa monahală şi misiunea socială a Bisericii, învăţământul teologic şi religios în şcolile publice, viaţa comunităţilor ortodoxe româneşti din jurul graniţelor ţării şi Diaspora, relaţiile externe bisericeşti, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale ortodoxe şi ecumenice, alte probleme curente ale vieţii bisericeşti.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

HOTĂRÂREA SFÂNTULUI SINOD — ŞEDINŢA DE LUCRU DIN 10—12 FEBRUARIE 2004

Cu privire la implicarea clerului în politică, Sfântul Sinod îşi înnoieşte punctele de vedere şi recomandările din 13—14 februarie 1996 şi 23—25 februarie 2000 şi, în lumina acestora, hotărăşte:

1. În calitatea sa de cetăţean al Patriei şi de părinte duhovnicesc al tuturor enoriaşilor săi, indiferent de orientarea lor politică, preotul are libertatea, binecuvântarea şi îndatorirea ca, de pe poziţia şi prin mijloacele care-i sunt specifice, să participe la viaţa cetăţii, sprijinind activităţile menite să promoveze binele obştesc şi împotrivindu-se oricăror măsuri sau activităţi care se dovedesc a fi în contradicţie cu învăţătura şi morala creştină ortodoxă. Opţiunea sa politică se exprimă prin vot.

2. În conformitate cu Sfintele Canoane ale Bisericii Universale *(6 Apostolic, 7 Sinodul IV Ecumenic, 10 Sinodul VII Ecumenic, 11 Sinodul local Cartagina),* care stipulează că printre îndeletnicirile incompatibile cu slujirea şi demnitatea clericului se numără şi aceea de „a primi asupra sa dregătorii sau îndeletniciri lumeşti", arhiereului, preotului, diaconului şi monahului îi este interzis să facă politică partinică, să fie membru al unui partid politic, să participe la campanii electorale, să candideze şi să devină membru al parlamentului sau consiliilor locale, primar, viceprimar sau să ocupe funcţii în administraţia publică centrală şi locală. Cel care va încălca aceste reguli, precum şi legământul depus la hirotonie, se încadrează în prevederile art. 3, lit. „d" şi „e" din Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, având de ales între cariera politică şi misiunea preoţească, pentru totdeauna, fără drept de revenire în cler. Abaterile de acest fel vor fi judecate în Consistoriile eparhiale.

3. În acelaşi timp, Sfântul Sinod face un călduros apel către liderii partidelor politice din România să nu permită recrutarea de membri din rândurile clerului şi nici folosirea în scopuri politice a persoanelor, spaţiilor, slujbelor şi însemnelor bisericeşti. Sfântul Sinod îi asigură că Biserica — păstrându-şi echidistanţa faţă de partide — va continua să se implice în politica generală a ţării, contribuind — prin mijloace specifice — la apărarea democraţiei, a libertăţii, a credinţei în Dumnezeu, a independenţei şi integrităţii Patriei, respingând orice formă de totalitarism comunist ateu, precum şi orice formă de extremism.

SECRETARIATUL SFÂNTULUI SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

HOTĂRÂREA SFÂNTULUI SINOD ÎN PROBLEMA ADOPŢIILOR INTERNAŢIONALE

— 12 februarie 2004 —

Sfântul Sinod nu încurajează principiul şi practica adopţiilor internaţionale, socotind că România nu este atât de săracă încât să nu-şi poată hrăni şi creşte copiii. Continuându-şi experienţa de până acum, aceea de adopţie a copiilor în familii de credincioşi şi preoţi din România, Biserica Ortodoxă Română binecuvintează şi sprijină orice iniţiativă şi faptă de acest fel.

SECRETARIATUL SFÂNTULUI SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Gânduri în legătură cu Pilda Vameşului şi a Fariseului

(Urmare din pag. 1)

pilda vameşului şi a fariseului?

2. Ce însemnătate are acea duminică?

3. Ce recomandări ne face sfânta noastră Biserică cu referire la pilda vameşului şi a fariseului?

Răspunsuri

Între cele 52 de duminici, din cuprinsul unui an, una se numeşte „Duminica vameşului şi a fariseului". Ea se numeşte aşa, pentru că în acea duminică se citeşte pilda cu vameşul şi fariseul. Şi tot în legătură cu această pildă, se fac afirmaţii şi aprecieri la sfintele slujbe din acea zi.

Duminica vameşului şi a fariseului marchează începutul Triodului. Triodul fiind cartea conducătoare la sfintele slujbe, în vederea pregătirii pentru Sfintele Paşti. Această vreme de pregătire ţine 70 de zile, deci de la duminica vameşului şi a fariseului, până în Sâmbăta Mare sau sâmbăta de lângă duminica Paştilor. Vremea de pregătire pentru Sfintele Paşti, sub îndrumarea Triodului, arată progresul duhovnicesc, întemeiat pe avertismentul din pilda vameşului şi a fariseului. Pilda vameşului şi a fariseului, în acest înţeles, este început nu numai al Triodului, ci şi al urcuşului duhovnicesc. Această pildă ne pune în atenţie pe vameş, ca pildă şi pentru noi şi ne dă de gândit în privinţa fariseului, care deşi avea fapte, care învăluite de smerenie ar fi fost fapte bune, pentru că fariseul n-a avut smerenie ele nu i-au fost ajutătoare ca să înainteze spiritual.

Recomandări ale Triodului cu privire la pilda vameşului şi a fariseului

În cuprinsul din *Duminica vameşului şi a fariseului* ni se dau îndrumări ca acestea:

„Să nu ne rugăm ca fariseul, fraţilor, — că cel ce se înalţă pe sine se va smeri —. Ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu, ca vameşul, cu postire strigând: „Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi păcătoşii".

„Să fugim de trăirea cea înaltă, cea înrăutăţită, a fariseului şi să ne învăţăm smerenia vameşului, cea preaînaltă, ca să ne înălţăm strigând lui Dumnezeu, împreună cu acela: Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine păcătosul".

„Cunoscând suflete al meu, osebirea vameşului şi a fariseului, urăşte glasul cel trufaş al aceluia iar a acestuia poftеşte rugăciunea cea cu umilinţă şi strigă: Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine, păcătosul, şi mă miluieşte".

„Din smerenie văzând cinste făcătoare de înălţime şi din înălţare eădere, rea, râvneşte la bunătăţile vameşului şi urăşte răutatea fariseului". Aceasta cu atât mai mult, cu cât se ştie că „din trufie se împrăştie tot binele, iar din smerenie, piere toată răutatea".

Mai ştim şi aceea că „din gunoi se înalţă cel smerit şi din înălţimea bunătăţilor cade tot cel înalt cu inima, de al cărui năravi al răutăţii să fugim". Şi mai departe: „Să lepădăm, credincioşii, trufia cea fără de măsură, cumplita mândrie, urâta înălţare şi cruzimea cea rea a fariseului, cea necuvioasă lui Dumnezeu". Dar în acelaşi timp, „pilda vameşului înţelegând-o toţi, cu mintea, veniţi să-i urmăm cu lacrimi, aducându-i lui Dumnezeu duh umilit cerând iertare păcatelor".

Trei posibilităţi

Pilda vameşului şi a fariseului ne înfăţişează doi oameni: un fariseu şi un vameş; un om mândru şi altul smerit. Recomandările Triodului sunt pentru a urma vameşului, care, prin smerenie, a fost primit de Dumnezeu mai presus de fariseul care, deşi avea fapte de laudă, dar neavând smerenie, a rămas în urma celui ce, deşi nu avea fapte de laudă, prin smerenie, s-a făcut vrednic de binecuvântarea lui Dumnezeu. Cei doi oameni din pildă ne duc cu gândul la două posibilităţi, la aceea de a fi ca unul din cei doi, ca vameşul sau ca fariseul. Există şi a treia posibilitate, anume de a fi ca vameşul, prin smerenie, şi ca fariseul, prin faptele cu care se lăuda acela. Îndrumarea Triodului este de a avea faptele fariseului şi smerenia vameşului. În acest sens se afirmă în Triod: „Să ne sârguim a urma bunătăţilor fariseului şi a râvni smereniei vameşului, urând necuviinţa greşelilor de la amândoi, adică trufia şi pierzarea".

Un început bun pentru totdeauna

Pilda vameşului şi a fariseului, pusă în atenţia credincioşilor la începutul vremii de pregătire pentru Sfintele Paşti, este un început bun nu numai pentru această pregătire, ci pentru totdeauna. Ea este o temelie de viaţă duhovnicească, de care să ţinem seama în toate zilele vieţii noastre.

Comunicat de presă

PĂRINTELE PATRIARH TEOCTIST ÎNDEAMNĂ LA DRAGOSTE ŞI TOLERANŢĂ FAŢĂ DE PERSOANELE INFECTATE CU HIV

Biserica Ortodoxă Română se alătură campaniei naţionale de combatere a intoleranţei faţă de persoanele infectate cu HIV, iniţiate de Agenţia Americană de Dezvoltare Internaţională (USAID) în colaborare cu Guvernul României şi organizaţii nonguvernamentale româneşti şi internaţionale.

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române adresează românilor următorul îndemn la dragoste şi toleranţă faţă de cei afectaţi de această maladie:

Iubiţi fraţi şi surori,

Suntem încă la început de an, vreme când fiecare dintre noi priveşte cu luare-aminte la lucrările pe care doreşte sau trebuie să le împlinească spre binele său material şi, mai ales, spiritual. Este o dorinţă legitimă a omului de a-şi căuta propriul bine. Este, însă, o datorie a creştinului de a căuta, în aceeaşi măsură, şi binele aproapelui, urmând astfel legea cea mare şi sfântă pe care ne-a dat-o Hristos: „Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi!" (Luca 10, 27).

Anul acesta aduce noi încercări în calea dobândirii binelui pe care-l caută unii dintre semenii noştri. Ne referim aici la cei care suferă de cumplita boală SIDA. Pentru ei, binele râvnit este unul fundamental: supravieţuirea. Lupta pe care o duc cu boala este, însă, inegală. Numai cu sprijinul nostru ei pot să o câştige, iar izbânda lor se numeşte „încă o zi, o lună sau un an de viaţă". Nu întâmplător, comunitatea internaţională a dedicat luna decembrie a anului trecut luptei împotriva SIDA, dar şi împotriva intoleranţei pe care unii dintre fraţii noştri o manifestă faţă de cei atinşi de acest adevărat „flagel al secolului".

Sfântul Apostol Pavel ne povăţuieşte, zicând: „Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos" (Galateni 6, 2). Dar mulţi dintre cei bolnavi nu au pe nimeni să-i ajute a-şi purta greaua povară pentru că semenii lor îi evită, iar comunităţile din care fac parte îi marginalizează. Oare Mântuitorul i-a ocolit pe cei bolnavi, temându-Se să nu Se îmbolnăvească? Oare i-a respins, când aceştia I-au cerut ajutor şi alinare? Nicidecum! Ci, „făcându-I-se milă, a întins mâna şi S-a atins de ei (...)" (Marcu 1, 41).

Avem, prin urmare, datoria de a-i accepta între noi şi de a-i ajuta pe toţi cei aflaţi în suferinţă. În acest sens, Biserica noastră oferă tuturor exemplul slujirii jertfelnice a aproapelui nostru, prin activitatea pastoral-spirituală pe care preoţi devotaţi o desfăşoară în aşezăminte sociale şi spitale, mai ales în cele care au secţii speciale pentru tratamentul bolnavilor de SIDA. Urmând îndemnului Mântuitorului Hristos, zi de zi, ei stau de veghe la căpătâiul lor, mângâindu-i sufleteşte şi încurajându-i să înfrunte boala. Aceste fapte sunt, de multe ori, singurul ajutor, dar şi cea mai mare dovadă a dragostei pe care le-o putem oferi. Însă, din diferite motive, neîntemeiate, unii dintre noi îi ocolesc. De aceea, socotim că exemplul pe care îl oferă aceşti slujitori ai sfintelor altare este demn de urmat de către toţi cei în mijlocul cărora trăiesc astfel de bolnavi.

Hristos se identifică şi cu aceşti fraţi ai noştri, când ne spune: „bolnav am fost şi M-aţi cercetat" (Matei 25, 36) sau: „Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei foarte mici, Mie Mi-aţi făcut" (Matei 25, 40). Cu toţii suntem prietenii lui Hristos. El ne iubeşte pe toţi, deopotrivă. Dacă-i alungăm, pe Hristos Îl alungăm! Dacă nu ne pasă de ei, faţă de Hristos suntem nepăsători! Dacă nu-i iubim, pe Hristos nu-L iubim! Nu trebuie să uităm niciodată că şi ei sunt „aproapele" nostru şi au nevoie de dragoste şi de înţelegere.

Iar Dumnezeul milei şi al îndurărilor, Cel care ne îmbrăţişează cu negrăita Sa dragoste, pe toţi, deopotrivă, să ne dăruiască tuturor sănătate şi iertare de păcate, spre tămăduirea sufletului şi a trupului.

ss † TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

BIROUL DE PRESĂ
ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI
ROMÂNE

Te înduri de mine, Doamne al iubirii

Doamne, merg spre Tine, aşa-n sine-mi zic,
Paşii-mi pe nisipuri se tot pierd în zări,
Prin deşertul vieţii nu mai văd nimic.
De mai cad, prin arşiţi, iarăşi mă ridic
Şi-a Ta cale caut prin învolburări.

Nisipuri, în spulber de vânt, ţes perdele
Şi din zare-n zare-s semne de-ntrebări,
Cu Tine în gânduri, Doamne, trec de ele,
Tu îmi dai răspunsuri, cerul plin de stele,
Cuvântule-al Vieţii-n infinite zări.

Pe nisipuri, vântul urmele îmi şterge,
Pe cărări de gânduri ele îmi rămân,
Păzitoru-mi înger, tot în preajmă-mi merge
Şi o stea deasupra-mi spre-alţi zori vrea s-alerge
Spre Cuvântul Vieţii a toate Stăpân.

Pr. COSTICĂ MOROIANU

Pagini din istoria politică şi bisericească a vechiului Sibiu (V)

Introducerea Reformei în Biserica săsească (1543—1550)

Ideile Reformei circulau în Transilvania, era nevoie însă de o persoană care să le aplice în practică. Aceasta a fost Johannes Honterus (cca. 1500—1549), fost student la Viena şi, din 1533, dascăl centurion, iar din anul 1536 şi membru al Sfatului sau Magistratului din Braşov.

În acel timp însă, conducerea Magistratului braşovean a fost înclinat să menţină bunele legături cu autorităţile politice ale Transilvaniei, rămase loiale Bisericii Catolice. Tocmai de aceea, a trimis în anul 1540 o delegaţie la Sibiu, pentru a-l întreba pe plebanul Matthias Ramser (1536—1546) dacă a aprobat acţiunea capelanului de la biserica Azilului, Lebel, de a da bolnavilor Împărtăşania sub ambele specii. La 31 ianuarie 1540, Matthias Ramser a răspuns preotului din Braşov, Jeremias Jekel, şi Magistratului oraşului de sub poalele Tâmpei că nu are cunoştinţă despre o astfel de încălcare a tipicului religios în Sibiu.

Totuşi, numeroşi magistraţi braşoveni aderaseră la ideile Reformei. Iar după moartea judelui suprem Lukas Hirscher şi alegerea în această funcţie a aurarului Johannes Fuchs, curentul reformator a primit un nou promotor. Totodată, însuşi preotul Jekel devenise adept al noului curent, însă într-o măsură mai moderată. În luna octombrie a anului 1542, misa „papistăşească" a fost înlăturată, iar la 2 noiembrie a fost întrunită Adunarea districtului Braşov, care a decis tipărirea broşurii *Formula reformationis ecclesiae Coronensis ac Barcensis totius provinciae* (pierdut azi), iar un an mai târziu, *Cărţulia Reformei (Reformationsbüchlein)*. Aceasta cuprindea mai multe măsuri pentru reformarea vieţii bisericeşti. Clericilor, învinuiţi că s-ar ocupa mai mult cu probleme lumeşti, li s-au fixat îndatoririle precise. Totodată, *Cărţulia* mai prevedea mijloace pentru revigorarea sistemului educaţional şi de asistenţă socială în districtul Braşov.

În vara anului 1543, plebanul sibian Matthias Ramser a trimis *Cărţulia* la Wittenberg, cerând lămuriri de la Luther şi Melanchton asupra corectitudinii ei. Cel dintâi i-a răspuns lui Ramser la 1 septembrie 1543: „Tot ceea ce mă întrebi găseşti în această carte mai bine decât ţi-aş putea scrie eu!". Două zile mai târziu, a răspuns şi Melanchton, îndrumând adoptarea ideilor reformatoare şi la Sibiu. Într-adevăr, sub conducerea primarului Petrus Haller (a îndeplinit această funcţie din 1542 până la moartea sa, în decembrie 1569, cu întreruperi între anii 1547—1549 şi 1553—1557) şi a preotului Matthias Ramser, Reforma luterană a fost introdusă în mod oficial şi în Sibiu. Mănăstirile au fost desfiinţate (proprietăţile lor începuseră să fie vândute de autorităţile orăşeneşti încă din anul 1541). O parte din călugării dominicani s-au îndreptat spre mănăstirea din Sighişoara, cei care au dorit să rămână în Sibiu au primit permisiunea pentru aceasta, împreună cu un ajutor financiar. Cu această ocazie au fost desfiinţate şi fraternităţile religioase ale laicilor, bunurile lor vândute, iar cu sumele obţinute a fost reorganizată şcoala. Mănăstirile dominicanilor şi clarisselor au fost transformate în depozite, la fel ca şi capela Sf. Iacob şi o parte a catedralei Sf. Maria. În schimb, mănăstirea franciscanilor a fost transformată în închisoare.

Curând au apărut însă dispute între reformatori. La 16 februarie 1544, din ordinul Magistratului braşovean, icoanele şi statuile au fost îndepărtate din biserici. Această măsură a fost posibilă numai după ce preotul Jekel a părăsit oraşul de sub poalele Tâmpei (a devenit pastor evanghelic în Prejmer), iar grija treburilor bisericeşti a fost preluată, din însărcinarea comunităţii, de către judele suprem. La 22 aprilie 1544 a fost ales în funcţia de *Rector Ecclesiae* (deci de pastor orăşenesc la Braşov) Johannes Honterus, documentele istorice nefăcând pomenire de vreo hirotonie sau ordinaţiune a acestuia. Din desfăşurarea evenimentelor din Braşov ne putem da seama azi că a existat într-adevăr o serioasă dispută între cler şi autorităţile politice. Pe de o parte, clerul era mai tradiţionalist şi respingea atât radicalismul autorităţilor politice, cât şi tendinţa acestora de a se amesteca prea mult în treburile bisericeşti. Honterus era reprezentantul Magistratului şi a patriciatului braşovean, astfel că după părăsirea oraşului de către Jekel, chestiunea Reformei a fost preluată aproape exclusiv de autorităţile laice şi politice din Braşov, şi apoi şi din întregul *Fundus Regius*.

Aceste dispute au avut loc şi la Sibiu, chiar dacă nu în aceeaşi măsură. În primele luni ale anului 1544, plebanul Ramser, în calitatea sa de decan, împreună cu mai mulţi senatori ai Magistratului, au întreprins o vizită pastorală în satele din capitlurile Sibiu, Cincu şi Nocrich, pentru a-i îndemna pe locuitori să adopte Reforma. De remarcat este însă faptul că Ramser nu a cerut îndepărtarea icoanelor din biserici, precum nici a Spovedaniei sau a altor practici sau ceremonii (precum ridicarea ostiei în timpul Misei sau folosirea vechilor veşminte bisericeşti, ori arderea lumânărilor pe altar). Datorită acestui fapt a fost ulterior contestat de radicali, astfel că în seara de Crăciun din anul 1544 s-a adresat lui Luther şi lui Melanchton, cerându-le acestora să intervină în favoarea lui la Magistratul sibian.

În această dispută au ieşit învingătoare autorităţile politice. Chestiunea s-a aflat pe ordinea de zi a mai multor adunări ale *Universităţii Naţiunii Săseşti*. În anul 1545 forul politic suprem al saşilor a cerut ca în toate Bisericile care au adoptat Reforma, Sacramentele să fie celebrate după acelaşi tipic sau după o normă unică. În anul 1547 a fost convocată o adunare a mai multor învăţaţi, care au elaborat un nou Statut bisericesc, anume *Reformatio ecclesiarum Saxonicarum in Transsilvania — Kirchenordnung aller Deutschen in Siebenbürgen*. Acesta a prevăzut ca „Reforma Bisericilor săseşti din Transilvania" să aibă la bază *Catehismul Mic* al lui Martin Luther, iar toate ceremoniile (Botezul, Cununia, celebrările sărbătorilor şi Cina Domnului) să se desfăşoare după normele Bisericii din Wittenberg. La 20 aprilie 1550, *Universitatea* politică a hotărât ca acest statut bisericesc să fie impus în toate localităţile săseşti, având valoare de lege pe întregul teritoriu al Pământului crăiesc, fapt pentru care trebuiau să vegheze decanii capitlurilor şi organele de conducere politică din scaunele şi districtele săseşti.

Organizarea Bisericii săseşti „Evanghelice C.A."

Cu aceasta, procesul de reformare a Bisericii săseşti era, cel puţin în aparenţă, încheiat. În continuare, *Universitatea naţiunii săseşti* a considerat necesar să supravegheze întreaga viaţă religioasă (în special activitatea clericilor şi modul de celebrare a serviciilor divine), astfel ca învăţătura teologică de orientare wittenberghează să fie menţinută nealterată. În acest scop, *Universitatea politică* şi Magistratul sibian au intenţionat să instituie în Biserica săsească un organ superior de conducere, anume superintendentura sau episcopatul, care să ducă la îndeplinire doleanţele şi interesele fruntaşilor politici ai naţiunii. Un prim pas în acest sens a fost realizat în anul 1553, când plebanul orăşenesc din Sibiu, Paul Wiener a devenit superintendent, fiind „ales" în această funcţie „cu acordul pastorilor". Documentele istorice nu menţionează nici cine au fost alegătorii, şi nici jurisdicţia pe care a deţinut-o acest prim episcop al Bisericii săseşti protestante, astfel că în literatura istorică se consideră că superintendentura lui Wiener s-a desfăşurat doar în capitlul Sibiu, deşi va fi existat probabil intenţia *Universităţii* politice de a generaliza această funcţie pe întregul teritoriu canonic al Bisericii săseşti. Însă independenţa de care se bucurau capitlurile, precum şi apartenenţa canonică a acestora de (arhi)episcopiile de Strigonium şi Alba Iulia, au împiedicat deocamdată punerea în practică a acestui plan. Iar după decesul lui Wiener, în anul 1554, *Universitatea* politică a decis ca în fiecare capitlu să fie instituit un superintendent, cu misiunea de a supraveghea menţinerea purităţii credinţei (fiind menţinută în acelaşi timp şi funcţia de decan). Situaţia politică tulbure şi opoziţia decanilor au dus la imposibilitatea punerii în practică a acestei hotărâri.

Pe de altă parte, adoptarea Reformei de către naţiunea săsească nu a afectat prea mult vechea organizare bisericească. Capitlurile bisericeşti (adică protopopiatele) au fost menţinute, iar decanii (aleşi odată la doi ani) exercitau puterea judecătorească peste toţi clericii şi dascălii din capitlul, precum şi peste slujitorii şi casnicii acestora *(personae ecclesiasticae)*, până în secolul al XVIII-lea având şi dreptul de a emite sentinţe capitale (duse la îndeplinire de autorităţile politice).

Dar aceste capitluri au păstrat, în primul deceniu de după introducerea Reformei, chiar şi legătura canonică cu arhiepiscopia de la Strigonium sau cu episcopia din Alba Iulia. Astfel, cu ocazia instalării la Strigonium a arhiepiscopului Nicolaus Olahus (1553), Magistratul din Sibiu i-a trimis o scrisoare de felicitare (în numele capitlurilor Sibiu, Cincu, Nocrich şi Braşov), precum şi un pahar aurit, drept cadou. În anii 1554—1555, Nicolaus Olahus a răspuns prin intermediul a trei scrisori, în care îi îndemna pe saşi să părăsească „erezia" luterană, invitându-i, totodată, pe decanii capitlurilor să participe la sinodul arhiepiscopesc. În aceste condiţii, clerul sibian a rupt şi ultimele legături pe care le mai avea cu ierarhia catolică a Ungariei, capitlul din oraşul de pe Cibin trimiţând la Strigonium, pentru ultima oară, în anul 1555, taxa canonică bisericească numită *censul catedralei*. Tot la fel, capitlurile supuse jurisdicţiei episcopiei de Alba Iulia au continuat să plătească acesteia taxa catedralei (tot până în anul 1555), iar decanii au participat chiar şi la sinoadele diecesane. (Această taxă numită *Censul catedralei* a fost instituită în capitlurile situate pe *Fundus Regius*, ca o răscumpărare a dreptului preoţilor de a încasa toată dijma bisericească de la credincioşi. Capitlul Sibiului, cu cele două capitluri Cincu şi Nocrich, precum şi capitlul Braşov plăteau această taxă arhiepiscopului de Strigonium, odată la doi sau trei ani, în timp ce restul capitlurilor de pe *Pământul crăiesc* o dădeau episcopului de Alba Iulia. După 1555, taxa catedralei a fost plătită principelui).

Despărţirea organizatorică definitivă a Bisericii săseşti de Biserica Catolică a avut loc doi ani mai târziu, în 1557, după desfiinţarea episcopiei catolice de Alba Iulia şi secularizarea domeniilor acesteia. *Universitatea Naţiunii Săseşti* a putut impune, în acest an, alegerea (documentele nu spun nici în acest caz de către cine) a unui superintendent sau episcop, recunoscut de întreaga Biserică săsească, precum şi de regina Isabella în anul 1558, anume Matthias Hebler (care a îndeplinit această funcţie până la moartea sa, în anul 1571). Acesta deţinea suprema autoritate învăţătorească, precum şi dreptul de ordinaţiune (echivalentul hirotoniei în Bisericile protestante) a noilor pastori. Totodată, el realiza legătura clerului cu *Universitatea* politică şi cu Magistratul din Sibiu. Iar decretul emis de regina Isabella a consfinţit existenţa unei Biserici distincte a saşilor ardeleni (primului episcop, Paul Wiener, i-a lipsit această recunoaştere oficială din partea Curţii princiare ardelene).

Deşi a fost instituită funcţia episcopală în Biserica săsească, drepturile decanilor (adică ale protopopilor) au rămas neatinse, aceştia din urmă trebuind însă să recunoască autoritatea episcopului în probleme doctrinare şi de disciplină bisericească. Pe de altă parte, decanii au încercat să limiteze unele din prerogativele superintendentului. De exemplu, decanii din Sibiu şi Braşov, care se considerau mici episcopi *(praelati nullius dioceseos)*, s-au opus în mai multe rânduri vizitelor pastorale ale episcopului în capitlurile lor (admiţându-le doar în prezenţa unor reprezentanţi ai lor). Secole de-a rândul, a existat o dispută între aceşti doi decani, pe de o parte, şi episcop, pe de altă parte, pentru dreptul de ordinaţiune a clericilor. Iar în dezbaterile sinodului clerului săsesc, cuvântul lor avea o mare greutate.

Sinodul era alcătuit din decani şi clericii mai în vârstă din fiecare capitlu, fiind aşadar o adunare reprezentativă a întregii Biserici săseşti. Deciziile sale aveau valoare de legi pe teritoriul Pământului crăiesc. Totodată, sinodul constituia şi un for juridic, în care erau judecate faptele clericilor şi verificate convingerile lor religioase. Prin urmare, în cadrul sinoadelor erau dezbătute şi o serie de învăţături teologice, sinodalii saşi, spre deosebire de cei maghiari, rămânând fideli teologiei de orientare germană, wittenberghează.

Un sinod important pentru fixarea învăţăturii de credinţă a avut loc la Mediaş, în anul 1572. În sânul Bisericii săseşti se formaseră două curente de opinii, unul mai tradiţionalist (reprezentat de clericii din capitlurile Sibiu şi Braşov, care doreau menţinerea vechilor ceremonii religioase şi a veşmintelor bisericeşti), iar altul mai pronunţat reformator. Noul principe Ştefan Bathory, care promova o politică de recatolicizare a Transilvaniei, a încurajat cel dintâi curent. Şi astfel, din dorinţa de a evita o îndepărtare mai pronunţată a Bisericii săseşti de catolicism, principele a impus sinodalilor acceptarea documentului *Confessio augustana* (redactat în anul 1530) drept mărturisire de credinţă a Bisericii săseşti, ceea ce a însemnat punerea la temeliile acestei Biserici a doctrinei luterane pure. Protestantismul săsesc a fost în acest fel consolidat, iar Biserica săsească a devenit Biserica Evanghelică C.A. (de Confesiune augustană) din Transilvania. Acelaşi sinod a ales un nou superintendent, anume pe pastorul din Biertan, Lukas Unglerus. Acesta a fost recunoscut şi de principe, cu menţiunea că durata funcţiei va depinde de voinţa princiară *(durante nostro beneplacito)*. Prin urmare, sediul episcopiei săseşti s-a mutat la Biertan (în scaunul Mediaşului), unde a rămas până în anul 1867 (superintendentul sas era în acelaşi timp şi pastorul satului Biertan).

PAUL BRUSANOWSKI

SINAXAR

Sfinţii Cuvioşi Ioan Casian şi Gherman din Dobrogea

Aceşti Cuvioşi Părinţi erau din părţile Sciţiei Mici, adică din Dobrogea de azi. Sfântul Ioan s-a născut în jurul anului 360, într-un sat din zona Isaccea de azi, iar prietenul său Gherman, probabil, mai devreme, căci se pare că era mai în vârstă.

S-au deprins cu învăţătura şi se vor fi făcut monahi într-una din mănăstirile din patria lor.

Dorind să cunoască viaţa cea aleasă a călugărilor din Ţara Sfântă şi din Egipt, despre care se dusese vestea pretutindeni, au călătorit la Locurile Sfinte şi s-au nevoit o vreme într-o mănăstire de la Bethleem, prin anul 378. După doi ani, au binecuvântarea să viziteze pe călugării din Egipt, cu făgăduinţa să se întoarcă. Cercetează pe monahii vestiţi din părţile Schitului şi muntele Nitriei. Aici cunosc pe Evagrie Ponticul, căruia îi devin ucenici.

Către 387, cei doi monahi se întorc în mănăstirea de la Bethleem, iar în 399 îi găsim din nou printre anahoreţii lui Avva Pafnutie, în Egipt. Dar, datorită persecuţiilor din partea lui Teofil (†412), care-i suspecta pe călugări de origenism, vin la Constantinopol, în preajma Sfântului Ioan Hrisostom. În capitala imperiului, Sfântul Ioan Gură de Aur hirotoneşte pe Gherman preot, iar pe Ioan Casian diacon. Aici, cei doi se îmbogăţesc duhovniceşte de viaţa şi învăţătura Sfântului Hrisostom.

Când, în 405, Sfântul Ioan Gură de Aur este din nou exilat la Comane de către împărăteasa Eudoxia, Cuvioşii Ioan Casian şi Gherman vin la Roma, ca să-l apere pe maestrul lor în faţa Papei Leon (†461). Rămân aici, unde Ioan e hirotonit preot. Se pare că Gherman moare la Roma.

În 415, îl găsim pe Sfântul Ioan Casian la Marsilia, în Gallia, unde întemeiază două mănăstiri, una de călugări şi una de călugăriţe[1]. Pentru mănăstirile înfiinţate de el, Sfântul Ioan Casian traduce în limba latină *Regulile* Sfântului Vasile cel Mare. Moare pe la anul 435. Biserica în care azi se află mormântul său aparţine unei comunităţi ortodoxe de origine vechi-catolică, în comuniune cu Biserica Ortodoxă Română, prin intermediul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală şi Meridională.

Sfântul Ioan Casian ne-a lăsat două scrieri importante pentru viaţa monahală. Una din ele se intitulează *Instituţii cenobitice* (sau *Institutiones cenobiticae. De institutis coenobitiorum et octo principalium vitiorum remediis)* scrisă între anii 420—424. A doua se numeşte *Dialoguri cu Părinţii* (sau *Collationes Patrum)*, alcătuită din 24 de conferinţe. Scrisă prin 425—428. „Printr-o claritate, pe care o moştenise de la Evagrie Ponticul, aşa cum el însuşi va explica în *Conferinţa a 14-a*, contemplaţia sau *theoria*, la care se ajunge doar prin curăţia inimii, este darul celor care s-au încercat îndelung în viaţa practică (adică în asceză)... Cum să te cureţi de patimi şi cum să te arăţi, încet încet, disponibil darurilor dumnezeieşti cele mai înalte: iată scopul principal al *Instituţiilor cenobitice*"[2]. Aceste cărţi rămân fundamentale atât pentru monahismul occidental[3], cât şi pentru cel răsăritean.

Amândouă Bisericile, Ortodoxă şi Catolică, îl cinstesc pe Sfântul Ioan Casian ca sfânt. Biserica Ortodoxă Română îl cinsteşte ca sfânt şi pe Gherman şi le-a rânduit la amândoi ca zi de prăznuire în 29 februarie, iar în anii nebisecţi, în 28 februarie.

Din 1994, funcţionează la Roma o parohie ortodoxă română ce are ca patroni pe Sfinţii Ioan Casian şi Gherman din Dobrogea.

Arhim. IUVENALIE IONAŞCU,
Parohul Comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian" din Roma

Note bibliografice:

1. După mărturia lui Ghenadie (†500 cca.), *De viris ilustribus*, 62.
2. J. C. Guy, *Jean Cassian. Vie et Doctrine spiritelle*, Paris 1961, 10.
3. Cf. O. Pasquato, *Cassiano Giovanni*, în *Dizionario di mistica*, îngrijit de L. Borriello, E. Caruana, M. R. Del Genio şi N. Suffi, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1998, pp. 273—277.

Premieră în Biserica Ortodoxă Română

Primul titlu de Doctor în teologie acordat pentru slujirea în folosul deficienţilor de auz şi de vedere

În data de 27 ianuarie 2004, în Aula Sfântul Grigorie Palama a Facultăţii de Teologie „Patriarhul Iustinian" din Bucureşti, a avut loc susţinerea tezei de doctorat cu titlul: *Misiunea Bisericii Ortodoxe Române faţă de credincioşii deficienţi de auz şi de vedere* a P.C. Preot Onu Constantin, absolvent al Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu.

Teza a fost susţinută la catedra Liturgică, Teologie Pastorală şi Artă Creştină având ca îndrumător ştiinţific pe Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula, Decanul Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Iustinian" din Bucureşti.

Lucrarea reprezintă atât rezultatul experienţei misionare a alcătuitorului, desfăşurată începând cu anul 1996, în vederea constituirii comunităţilor ortodoxe de surzi, al muncii de la catedră, începând cu anul universitar 1999—2000 în cadrul Universităţii Piteşti, la Facultatea de Teologie, cât şi firesc al susţinerii referatelor şi examenelor din cadrul pregătirii doctoratului la Facultatea de Teologie din Bucureşti. Trebuie menţionat aici că, iniţial, referentul principal al acestei lucrări a fost regretatul *Părinte Profesor P. I. David,* care a fost pomenit în cursul dezbaterilor pentru aportul amplu ce l-a adus în coordonarea acestei teze de doctorat.

Alcătuitorul, cercetător şi practician, în acelaşi timp, reuşeşte în lucrare să arate cum pot să fie îmbinate elemente de credinţă creştină cu exprimarea acestora într-un limbaj gestual menit să reintegreze pe studenţii surzi atât în rândul Bisericii Ortodoxe, cât şi în societate.

Constatând lipsa unui limbaj mimico-gestual românesc structurat şi uniformizat, şi convins că acest limbaj constituie baza pe care deficientul de auz îşi poate dezvolta capacităţile şi resursele sale umane, candidatul a purces la identificarea căilor, a modalităţilor de educaţie şi învăţare şi de îmbogăţire a lexicului respectiv mimico-gestual specific românesc.

Este, de asemenea, inedită munca cercetătorului care face distincţie clară între actuala comunicare în limbaj mimico-gestual, pe care o numeşte „laică" şi noua alcătuire de semne de factură teologică, pe care o califică drept „religioasă". Astfel:

— *Limbajul mimico-gestual laic* — reprezintă pentru candidat comunicarea dintre două persoane care, pe baza pregătirii acumulate în condiţiile anterioare apariţiei legii de recunoaştere a formei de comunicare pentru surzii din România, reuşeşte cu ajutorul unor reguli gramaticale specifice, să se facă posibilă transmiterea de idei şi informaţii suficiente exprimării unor sentimente şi stări de fapt.

— *Limbajul mimico-gestual religios* — reprezintă acea componentă lexicală care, la această dată cuprinde un număr, e adevărat redus, dar suficient de semne de factură teologică create începând cu anul 1996 şi destinate exprimării spre comuniune a văzutului cu Nevăzutul.

— Ţinând cont de destinaţia acestui *limbaj mimico-gestual religios,* şi încadrându-l în contextul panortodox, autorul urmăreşte şi reuşeşte o uniformizare a comunicării persoanelor surde din România cu cele din Estul Europei şi cu cele ortodoxe, în general. Practic, pentru împlinirea acestui deziderat, în lucrarea de faţă este prezentată o mică parte din *dicţionarul* ce se află în curs de elaborare şi care are ca bază conceptuală exprimarea iconico-spaţială a cuvintelor din Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, şi a imaginii iconografice din tezaurul nostru bisericesc. La acestea se adaugă şi gesturile actuale existente în cadrul cultului ortodox.

Autorul, prudent, a luat ca ajutor în abordarea metodei de lucru următoarele documente internaţionale:

— *Programul mondial de acţiune, cu privire la persoanele cu handicap (1983);*

— *Recomandările Consiliului Europei, privind politica coerentă pentru (re)abilitarea persoanelor cu handicap (1984);*

— *Regulile Standard, privind egalizarea şanselor pentru persoanele cu handicap (1994);*

— *Declaraţia Conferinţei Mondiale, asupra educaţiei speciale, de la Salamanca (UNESCO, 1994).*

Ele relevă direcţiile pe care societatea politică, civilă şi persoanele cu disabilităţi vor să le urmeze în viitor.

Desigur, ca orice proiect, alcătuitorul a ţinut cont de o schemă arhitecturală necesară unei urziri a tezei.

Lucrarea are un număr de 279 de pagini şi a fost gândită în două părţi cu patru capitole, plus subdiviziunile, astfel:

PARTEA I: *IUBIREA FAŢĂ DE APROAPELE ÎN SUFERINŢĂ*

CAP. I: Sensul teologico-misionar al comunicării şi comuniunii (p. 1—26).

CAP. II: Misiunea de astăzi printre surdo-muţi, o continuare a tradiţiei misionare permanente a Bisericii (p. 27—116).

PARTEA A II-A: *GRIJA BISERICII ŞI RESPONSABILITATEA CONFESIUNILOR CREŞTINE FAŢĂ DE DEFICIENŢII DE AUZ ŞI DE VEDERE*

CAP. III: Grija comunităţii omeneşti, pentru surzi, de-a lungul veacurilor (117—175).

CAP IV: Grija Bisericii pentru cei lipsiţi de vedere (176—204).

Concluziile trase de comisie au fost următoarele:

1. Lucrarea se prezintă ca *o noutate absolută* în cadrul Învăţământului teologic ortodox din România. Este pentru prima dată când o Facultate de Teologie din ţară, anume „Sfânta Mucenită Filofteia" din Piteşti, a introdus ore de curs şi activităţi cu studenţi deficienţi de auz şi vorbire, cuprinşi ca o nouă metodă pastorală la specializarea „Comunicare şi slujire prin limbajul mimico-gestual".

2. *Beneficiarii lucrării* de faţă vor fi, în primul rând, *pedagogii* din învăţământul românesc din ţară *care predau în unităţile de învăţământ special,* profesorii din facultăţile de psihopedagogie specială, medici, psihologi, familiile care au în componenţă persoane cu deficienţă de auz şi vedere, surzii în general şi nu în ultimul rând, acel segment din învăţământul teologic, specializările pastorală şi *asistenţă socială,* care pregătesc preoţi în vederea asigurării asistenţei religioase pentru comunităţile de surzi, respectiv *profesori de religie* în unităţi de învăţământ din Patriarhia Română.

3. *Lucrarea de faţă este unicat,* deocamdată şi va fi folositoare ca pionierat, în învăţământul superior pentru surdo-muţii din România, Uniunea Europeană şi universităţile de profil ale lumii.

Pentru toate cele arătate mai sus, membrii comisiei au acceptat lucrarea prezentată şi au acordat titlul de doctor în teologie Părintelui Onu Constantin.

Diacon DANIEL GRIGORE
Secretar Eparhial

Pictura icoanelor şi diletantismul

(Urmare din pag. 1)

trup omenesc ca şi nesfârşita coloană a exemplarelor de elită spirituală — sfinţii creştinătăţii — natura vie de-o remarcabilă frumuseţe morală. Aceste prototipuri ale optimizării valorilor umane, au format de-a lungul veacurilor tema de predilecţie a celor mai încercaţi maeştri ai picturii.

Apărute în epoca de fervoare religioasă, primele icoane au fost mijlocul de exprimare nu numai a chipului propriu-zis, expus spre închinare, ci prin ele s-a afirmat întreaga gamă de calităţi care defineau cu toată sobrietatea personalitatea artistului în competiţie cu rigorile artei picturale. Setea veacurilor respective a coordonat, cu stricteţe, năzuinţa artistică în modul de-a grupa personagiile într-o compoziţie strânsă şi unitară ca şi arta de-a stăpâni armonia anatomiei figurilor şi tehnica coloritului. În forma aceasta s-a putut realiza expresia unui canon acceptat şi de care s-a ţinut cont, cu toată acurateţea în finalizarea lucrărilor, respectiv a icoanelor. Respectul pentru adevăr şi frumos a dus apoi la crearea de şcoli de artă grupate în jurul celebrilor virtuoşi ai pensulei şi astfel s-au putut forma alte tinere talente în tehnica artistică. Calităţile remarcabile ale acestor minunaţi lucrători ai frumosului nu se iroseau într-o artă de agrement, ci ei se lăsau călăuziţi de imboldul unor realizări plenare în exprimarea integrală a echivalentului.

În etichetarea unor creaţii folclorice, artistice sau chiar ştiinţifice, nu sunt concludente realizări sub nivelul perioadei apuse. Aportul artistic al unei epoci e un fel de etalon sub care nu-i permis să faci măsurători, e o normă atinsă cândva şi căreia îi stă bine să fie depăşită.

Dacă iconarul respectiv nu poate crea operă de artă, fiind cumva o personalitate artistică mai debilă, i-ar sta mult mai bine ca în loc să se aventureze în necunoscut, ar realiza mai degrabă o pastişă. Însă şi aceasta se face cu răbdare şi cu nu mai puţină iscusinţă. „Critica nu-şi poate aroga, evident, dreptul de-a învăţa pe pictori sau pe sculptori tehnica meşteşugului lor. Cei care sunt chemaţi s-o facă, în conformitate cu propriul temperament, sunt artiştii înşişi. Stabilirea raportului dintre idee şi exprimarea ei plastică este unul dintre obiectivele principale ale analizei critice".

Talentele se nasc dar mai ales se formează şi nu sub galopul realizărilor în scop negustoresc, ci încălzite de pasiunea pentru frumosul dezinteresat şi integral. Michel Angelo, acea personalitate titanică, atunci când i s-a cerut să-şi exprime părerea asupra unui tablou din expoziţia unui oarecare pictor, care urmărea peste tot numai câştigul, a zis: „cred că acest om, atâta vreme cât va fi lacom de bogăţii, nu va ajunge să fie altceva decât un biet om . . .".[2] Când producţia artistică apucă linia unei fertilităţi nedirijate, bazate numai pe experienţă şi subapreciind rolul teoriei şi abstracţiei ştiinţifice, poate izbuti să producă senzaţii imediate — foc de paie —, dar implicaţiile unor astfel de produse sunt negative. Un singur exemplu de calmitate, de răbdare în muncă, de perseverenţă şi nu mai puţin de respect faţă de propria sa ostenteală artistică, e suficient pentru a ilustra modul de-a concepe şi finaliza o operă de artă: Tiţian lucrează opt ani la celebrul său tablou *Martirul Sfântului Petru,* şapte ani la *Cină.*

Ori, într-o vreme când arta a devenit o adevărată măiestrie în a exprima sensul vieţii, noi n-avem pretenţia ca fiecare icoană să fie o operă de artă deosebită. Dar ca instituţie cu bogate tradiţii picturale, inclusiv vechile icoane lucrate de artişti din popor şi în parte anonimi, dar cunoscători încă pe atunci ai canonului iconografic, suntem oarecum deficitari. Aprovizionarea credincioşilor noştri cu anumite icoane preferate de ei ca: Iisus cu Apostolii prin semănături, Cina cea de Taină, Rugăciunea lui Iisus în Getsimani, Umblarea pe mare, Pescuirea minunată, Naşterea Domnului sau Învierea, de dimensiuni aproximativ 50—60 × 100—120 cm şi altele, se face la întâmplare şi după cum înţelege respectivul mânuitor de culori. Aceste icoane sunt solicitate de credincioşi şi cererea lor e satisfăcută în schimbul unor preţuri amăgitoare dar totuşi exagerate de către anumiţi diletanţi. Piesele produse de ei nu numai că-s lipsite de-o linie a unei anumite şcoli de pictură, dar sunt executate cu o vădită superficialitate şi ignoranţă. Caracterizate printr-un total dezechilibru între formă şi conţinut, sunt învăluite într-un abuz de culori explozive încât captează, la prima impresie, pe cei neiniţiaţi şi de bună credinţă. Acest mijloc de exploatare al evlaviei atâtor credincioşi, ne pune în situaţia precară de-a nu fi în stare să-l combatem, atâta vreme cât nu le putem oferi ceva mai bun. Acestea zise icoane, pătrunse în casele credincioşilor, sunt un tablou de stridenţe care în loc să angajeze sufletul la meditaţie şi rugăciune, mai degrabă tulbură sentimentul religios — un adevărat compromis al artei noastre bisericeşti multiseculare. Felul acesta de caricaturizare ne aminteşte însă, prin contrast, de pictura vechilor noastre fresce medievale, conturată în masivele stânci ale evlaviei şi artei nepieritoare — istoricile mânăstiri. Existenţa lor pe lângă faptul că prezintă un aport remarcabil în aprecierea puterii de creaţie a înzestratului nostru popor, până departe între neamurile pământului, implică, cu atât mai mult şi un criteriu de care pictorul de icoane, de aici de acasă, nu se poate şi nu trebuie să se detaşeze iresponsabil.

Cum în vremea noastră e încurajată producţia autentică de artă populară laică şi e legiferat dreptul de desfacere al obiectelor respective, ar fi necesar, pe această linie, din respect şi justă apreciere pentru arta religioasă a trecutului nostru, să se întreprindă anumite măsuri de stăvilire a diletantismului în desfacerea artei religioase. În competiţie cu vredniciile trecutului şi raportat la înaltul nivel al realizărilor artistice contemporane, e necesar să se reglementeze producţia de icoane după un canon indicat, iar Biserica prin organele ei să-şi revendice acest drept de difuzare, în limita posibilităţilor şi la un preţ acceptabil şi legal totodată. Diletantismul în artă stâlceşte patrimoniul naţional al unui popor şi aruncă o umbră nepotrivită asupra capacităţii sale creatoare, inclusiv în arta religioasă.

Avem atelierul de pictură de pe lângă Sf. Patriarhie, sau se mai pot afla şi alte modalităţi de organizare în satisfacerea necesarului de icoane. Şi dacă e posibil să pătrundă în casele credincioşilor un exemplar compromis, de ce nu s-ar frâna acest lucru, dându-se posibilitate credincioşilor noştri să-şi întregească ansamblul estetic prin lucrări vrednice de realizările artistice ale zilelor noastre.

Biserica noastră, îngrijind şi cultivând sufletul neamului de-a lungul veacurilor, a plămădit în el gustul pentru frumos şi armonie, prin muzică, arhitectură, sculptură şi pictură.

Monumentele religioase — cărţi de artă, deschise permanent pentru formarea staturii etice a credincioşilor, ne cer să promovăm peste nivelul respectiv, creaţia artistică a fondului nostru religios. E nu numai o îndatorire morală, dar totodată e şi o confirmare pozitivă a progresului nostru social, ilustrat până şi în cele mai mărunte obiecte de artizanat. Tot ce se realizează frumos trebuie să fie spre lauda lui Dumnezeu şi zidirea duhovnicească a credincioşilor.

Cu ani în urmă, Patriarhul de pioasă amintire Justinian, a reorganizat şi sporit atelierele de obiecte religioase de pe lângă Sf. Patriarhie şi le-a înzestrat cu tot ce-a fost necesar. Acestea au produs şi produc piese de un înalt nivel tehnic ca: potire, cruci, sfeşnice, coperte de Evanghelie ş.a., toate de-o reală şi unanim apreciată valoare artistică, remarcată de celelalte Biserici Ortodoxe surori ca şi de alte culte din ţară şi străinătate.

Călăuzi i astfel de cele mai curate intenţii în promovarea frumosului şi a competenţei în arta picturală a icoanelor, şi considerând contribuţia noastră ca o smerită sugestie, credem că Sfântul Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe, care cunoaşte, desigur, şi din altă parte această situaţie, cu toată bunăvoinţa va lua în studiu şi această problemă care prezintă interes general în Biserica Ortodoxă Română.

Note bibliografice:

1. P.G. col. 1337 A.B. la Sf. Ioan Damaschin — Cultul Sf. Icoane (Cele trei tratate contra iconoclaştilor). Trad. de D. Fecioru, Bucureşti 1937, p. XXXI.

2. S. Smiles: Ajută-te singur, Bucureşti, p. 123.

În amintirea Părintelui Arhimandrit Veniamin Tohăneanu

În dimineața zilei de 27 ianuarie, a trecut la cele veșnice Părintele Arhimandrit VENIAMIN TOHĂNEANU, din Mănăstirea «Brâncoveanu», de la Sâmbăta de Sus. Cu câteva zile înainte de a părăsi viața pământească împlinise vârsta de 84 de ani.

Înmormântarea a avut loc în ziua de 29 ianuarie. La slujba înmormântării au participat *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit ANTONIE, Prea Sfințitul VISARION RĂȘINĂREANU, Episcop-Vicar,* **înconjurați de un număr impresionant de preoți, fiind de față și mulți credincioși.**

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, în cuvântul său, a menționat faptul că Părintele Veniamin a fost un bun gospodar, în folosul mănăstirii și că pictura paraclisului brâncovenesc — biserica de la etaj — a fost executată aproape în întregime din bani adunați de Părintele Veniamin.

Subsemnatul, ca unul care l-am cunoscut de multă vreme pe Părintele Veniamin și am viețuit în mănăstirea de la Sâmbăta, împreună, vreme de cincizeci de ani, am pus în atenție mai multe realizări gospodărești, ale celui ce s-a mutat de la noi, și anume, mai întâi, cinci case, zidite prin purtarea lui de grijă, și anume: casa de la lac, casa nouă de la arhondaric, casa cu etaj, din gospodăria mănăstirii, casa de lângă ea și casa în care este cuptorul de pâine. Am pomenit, apoi, asfaltarea drumurilor și cărărilor din cuprinsul mănăstirii, introducerea curentului electric și a apei curente, într-o bună parte din mănăstire. Am menționat că Părintele Veniamin a avut o contribuție însemnată și la realizarea incintei mănăstirii, inițiată, condusă și îngrijită de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie.

Tot din realizările Părintelui Veniamin, se cuvine să fie pomenite aici, paraclisul din lemn sculptat, — unde se fac spovedanii și rugăciuni personale, — apoi o frumoasă împrejmuire din lemn sculptat, a fântânii de lângă altarul bisericii brâncovenești, precum și poarta din lemn de stejar masiv și sculptată, care a fost pusă la intrarea în mânăstire, dar care, între timp, a fost schimbată cu o altă poartă, când s-a schimbat și intrarea în mânăstire.

Am mai amintit, în cuvântul meu de la înmormântare, și două situații, prin care Părintele Veniamin a intrat în conștiința mea pentru totdeauna. Și anume: călătoria pe care am făcut-o împreună, pe jos, de la Sâmbăta de Sus, spre mânăstire, în ziua de 1 aprilie 1953, când m-am așezat la mânăstire, pentru cealaltă vreme a vieții mele.

A doua situație, care l-a fixat pe Părintele Veniamin în ființa mea, este aceea că prima Liturghie, ca diacon, în 18 august 1960, am slujit-o cu Părintele Veniamin, el fiind cel dintâi preot care a spus, pentru mine: «Duhul Sfânt să vină peste tine și puterea Celui Preaînalt să te umbrească»; la care eu am răspuns: «Același Duh să lucreze împreună cu noi, în toate zilele vieții noastre». Așa ceva nu se uită niciodată.

Părintele Arhimandrit Ilarion, starețul mănăstirii noastre, a prezentat datele biografice ale Părintelui Veniamin. A spus că s-a născut la Sita Buzăului, în 23 ianuarie 1920. În mânăstire, la Sâmbăta, a intrat în 1943, dar după aceea a fost pe front și a fost rănit. A fost decorat cu medalia „Bărbăție și Credință, Clasa a Doua, cu Spadă".

Voturile monahale le-a depus în 15 august 1948. Între anii 1951—1955, a urmat cursurile Institutului Teologic din Sibiu, devenind licențiat în teologie. În 1953 a fost hirotonit preot și a primit harul duhovniciei. În 1958 a fost hirotesit protosincel, iar în 1973, arhimandrit. Vreme de 22 de ani a fost starețul mănăstirii noastre de la Sâmbăta, dar, practic, Părintele Veniamin a condus mănăstirea din 1955, de când a primit ascultarea de secretar al mănăstirii. În această calitate, l-a ajutat foarte mult pe starețul de atunci, Părintele Arhimandrit Ioan Dinu.

S-a menționat și faptul că a făcut multe călătorii în străinătate, pentru interesul mănăstirii organizând multe expoziții de icoane pe sticlă, executate în mânăstirea noastră.

La 15 august 1993, cu prilejul sfințirii paraclisului nou și a incintei, Părintele Veniamian a primit crucea Patriarhiei din Constantinopol și crucea patriarhiei noastre.

Îmi amintesc că, în 1958, când a fost făcut protosincel, în scurtul său cuvânt, pe care l-a ținut, Părintele Veniamin s-a referit la rugăciunea Sfântului Efrem Sirul: „Doamne și Stăpânul vieții mele, nu-mi da mie duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de a stăpâni și al grăirii în deșert. Iar duhul curăției, al gândului smerit și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii tale. Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu. Că bine ești cuvântat, în veci, amin".

Acum, la trecerea din această viață, odată cu realizările Părintelui Veniamin, pomenim modestia lui, căci niciodată nu s-a lăudat cu ceea ce a făcut, ci a considerat că aceasta i s-a dat de la Dumnezeu, ca să înmulțească binele, în folosul multora.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepții și cu sfinții!

Arhim. TEOFIL PĂRĂIAN
Mănăstirea „Brâncoveanu"
Sâmbăta de Sus

Hotărâre privind îmbunătățirea textului Liturghierului

Sfântul Sinod al B.O.R., în ședința sa de lucru din 10 februarie 2004 a luat în examinare adresa Mitropoliei Moldovei și Bucovinei nr. 914/2004, cuprinzând propunerea Î. P. S. Daniel al Moldovei și Bucovinei ca la viitoarele ediții ale **Liturghierului,** la *Rânduiala Proscomidiei,* să fie reintrodusă pomenirea Sfinților Îngeri la prima din cele nouă miride (părticele) ale sfinților, iar pomenirea Sfântului Ioan Botezătorul să se facă la locul cuvenit, adică primul din ceata proorocilor, la mirida (părticica) a doua din cele nouă ale sfinților.

Luând act de studiul prezentat plenului din care se desprinde justețea și importanța propunerii făcute pentru păstrarea unității dogmatice și de cult cu întreaga Biserică a Răsăritului;

Ținând seama de explicațiile lămuritoare date de Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei în cadrul ședinței plenare din care reiese că reintroducerea textelor corespunzătoare la scoaterea celor două părticele va fi mult ușurată folosind **Liturghierul** publicat de Patriarhul Miron la Tipografia Cărților Bisericești (București, 1937, p. 99);

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

- *Ia act cu mulțumiri de studiul prezentat Sfântului Sinod de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei în problema adusă în dezbatere;*
- *Aprobă ca în viitoarele ediții ale* **Liturghierului,** *la Rânduiala Proscomidiei, precum și în* **Pliantul** *cuprinzând Rânduiala Proscomidiei ce se va edita de către Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, să fie reintrodusă pomenirea Sfinților Îngeri la prima din cele nouă miride (părticele) ale sfinților, iar pomenirea Sfântului Ioan Botezătorul să se facă la locul cuvenit, adică primul din ceata proorocilor, la mirida (părticica) a doua din cele nouă ale sfinților, folosind următoarele texte din* **Liturghierul** *publicat de Patriarhul Miron la Tipografia Cărților Bisericești (București, 1937, p. 99):*

— **„Întru cinstea și pomenirea marilor voievozi Mihail și Gavriil și a tuturor cerești lor și netrupeștilor Puteri"** *(la prima miridă-părticică);*

— **„A Cinstitului, măritului prooroc, Înaintemergătorului și Botezătorului Ioan; a Sfinților, măriților prooroci: Moise și Aaron, Ilie și Elisei, David și Iesei; a sfinților trei tineri, a lui Daniel proorocul și a tuturor sfinților prooroci"** *(la a doua miridă-părticică).*

Aducându-Vă la cunoștință această hotărâre a Sfântului Sinod Vă rugăm să binevoiți a lua măsurile necesare pentru înștiințarea clerului din eparhie, prin publicarea în presa bisericească locală.

Cu frățească întru Hristos îmbrățișare.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† **TEOCTIST**

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

SECRETARUL SFÂNTULUI SINOD

† **VINCENȚIU PLOIEȘTEANUL**

Episcop-Vicar Patriarhal

Un oaspete care a poposit de curând pe plaiurile noastre: ION MILOȘ

— Un mare poet, în care bate o inimă de român —

„Sunt omul care a făcut cel mai mult pentru răspândirea culturii și literaturii românești de când există România!"
ION MILOȘ

Un poet de o frapantă originalitate, căruia ursitoarele i-au hărăzit premise dintre cele mai rare: să se nască român, fiu de țăran din Banatul sârbesc..., să scrie poezii originale în patru limbi și să traducă și în aceste patru limbi, să se afirme, în sfârșit, ca un novator și un poet modern în limba părinților săi pe care o manevrează magistral, atât în poemele răzvrătirii sale spirituale, cât și în cele lucide... iată în puține cuvinte cum îl caracterizează Șerban Cioculescu pe marele poet.

S-a născut la 16 februarie 1930 la Sărcia, în Banatul iugoslav, într-o familie românească. Școala primară o urmează în satul natal, liceul la Vârșeț și facultatea de filozofie la Belgrad. Începe să publice poezii în ziarul Libertatea, revista Lumina. Debutează în 1953 cu volumul de poezii „Mugurii", la editura Lumina. Studiază la Paris și Sorbona. În 1959 pleacă în Suedia unde își întemeiază o familie. Predă timp de douăzeci și doi de ani franceza, româna, sârbo-croata și suedeza pentru străini, la nivel secundar și universitar. Pentru prima dată vizitează România în anul 1968 ca participant la Congresul Internațional de Romanistică.

În anul 1989 cu ocazia centenarului „Eminescu" traduce și publică pentru prima dată în limba suedeză o amplă selecție din poezia lui Eminescu. A tradus din română în suedeză autori români precum piscurile liricii și gândirii românești: Eminescu, Blaga, Bacovia, Cioran, Eliade, Sorescu și mulți alții. A făcut sacrificii imense pentru îmbunătățirea imaginii României în lume, prin traducerea și publicarea a peste 70 de cărți. Poeziile lui Ion Miloș se află incluse și în manualele școlare pentru liceu în Suedia. Și în România poezia lui Ion Miloș este tot mai mult cunoscută de iubitorii de poezie și critică literară.

Poezia lui Ion Miloș își trăiește propria ei viață independentă de țări și schimbări în istorie. Este cuceritoare și spontană, este felul lui de a se mișca între stări sufletești, precum tristețea, resemnarea, încrederea în Dumnezeu.

Ion Miloș singur a făcut mai mult pentru apropierea culturilor română și suedeză decât România și Suedia împreună, în toată perioada de după cel de al doilea război mondial. A organizat expoziția pictorilor C. Piliuță și Ion Vlad, turneul Corului Madrigal, expoziția de grafică românească, expoziția de carte românească, turneul Teatrului de comedie din București.

În 1974 contribuie la înființarea Parohiei Ortodoxe Române din Malmo, împreună cu părintele profesor Alexandru Ciurea și este redactor al revistei „Candela", publicație bilingvă de cultură și spiritualitate românească, editată la Stockolm. Pentru meritele sale puse în slujba Bisericii Ortodoxe, Patriarhia l-a decorat cu „Crucea pentru Mireni".

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Suedia, Serbia, Republica Moldova și Macedonia. Re-

(Continuare în pag. a 8-a)

Părintele EUGEN GOIA

Sf. și Marele Post al Paștilor

(Urmare din pag. 1)

dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele. El este Cel care ne învață cum să postim cu adevărat (Mat. 6, 16—18) în așa fel încât postul nostru să fie cu folos și să fie bine primit înaintea lui Dumnezeu ca o jertfă bine mirositoare.

Iar în acest drum nu suntem singuri pentru că el a fost bătătorit de către proorocii și drepții Vechiului Testament, de către apostolii și ucenicii Domnului și de urmașii lor, de către înaintașii noștri, care, având-L drept far și călăuză a credinței pe Hristos, l-au urmat luându-și crucea și devenind ei înșiși făclii strălucitoare pe firmamentul Bisericii. Vreme de șapte săptămâni suntem chemați la înfrânare, la asceză, la rugăciune înmulțită în biserici și la casele noastre. Vreme de șapte săptămâni suntem chemați la ospățul credinței din care ne împărtășim mai mult decât în restul celorlalte zile ale anului.

Sf. Patruzecime se deschide astăzi în fața noastră și în brațele ei de maică duhovnicească ne cuprinde pe toți, pentru a ne renaște și a ne primeni întru întâmpinarea zilei celei mărețe și sfinte a Învierii Domnului!

Ne așteaptă prima săptămână a Postului cu ajunare totală până seara și cu viersul cel dulce și mângâitor de suflet al Canonului celui Mare al Sf. Andrei Criteanul ce se citește seara la Pavecernița cea Mare.

Ne așteaptă pe toți sobrietatea și înălțarea în același timp a Liturghiei celei mai înainte sfințite la care ne așteaptă Hristos cel euharistic pentru a ne uni cu El și a grăi și noi: *„Gustați și vedeți că bun este Domnul"* (Ps. 33, 8).

Ne așteaptă atâtea bucurii și frumusețI duhovnicești în această perioadă a postului, încât conștientizându-le și impropriindu-ni-le, vom simți bucurie și ușurare, smerenie și înălțare, căință și exaltare și vom petrece întru *„bucuria Domnului"*, acest timp al vieții noastre.

Cuvine-se dar să ne străduim fiecare după puterile noastre și după cugetul inimii noastre în a împlini porunca postului, în a ne înscrie în această cursă duhovnicească pentru a putea primi și noi în ziua Învierii premiul cel mare — unirea cu Hristos — sub chipul Sf. Taine. Să fim cu luare-aminte așadar la calea ce ne stă de astăzi în față, să căutăm să împletim postul cel trupesc cu postul cel duhovnicesc, să postim cu simțurile și cu cugetul în așa fel încât să căpătăm folos duhovnicesc.

Să fim cu luare-aminte la îndemnul Scripturii cu privire la post (Isaia 58 — postul cel adevărat) și să căutăm să avem în mintea noastră mereu cuvântul Bisericii care ne grăiește și nouă prin cântarea liturgică zicând: *„Postind fraților trupește să postim și duhovnicește. Să dezlegăm toată legătura nedreptății. Să rupem încurcăturile tocmelelor celor silnice. Tot înscrisul nedrept să-l desfacem. Să dăm flămânzilor pâine și pe săracii cei fără de case să-i aducem în casele noastre: ca să luăm de la Hristos Dumnezeu mare milă".*

Așa să facem și bine ne va fi acum și în veci. AMIN.

I. IONESCU, **Icoane de sfinți slăviți ai Bisericii Țării Românești,** Bârda, Editura „Cuget Românesc", 2003, 104 pag.

Parohia Malovăț din județul Mehedinți a publicat recent, prin Editura „Cuget Românesc", cartea Pr. Prof. I. Ionescu, *Icoane de sfinți slăviți ai Bisericii Țării Românești.* Autorul, „Tata", cum îi spun zecile de generații de elevi ai săi, este un bătrân al nației sale. El scoate din lada de zestre a istoriei amintiri scumpe sufletului românesc și le prezintă cititorilor cu har de istoric și de orator, de preot și de scriitor, pentru a-i zidi sufletește, a-i întări în credință și a le redeștepta conștiința că fac parte dintr-un popor, care a știut să-și apere cu jertfe de sânge valorile și moștenirea. Autorul este cunoscut ca un valoros cercetător al istoriei, folclorului și etnografiei românești, numeroasele cărți, articole și studii publicate în țară și străinătate fiind edificatoare în acest sens. În lucrarea de față realizează excepționale sinteze ale vieții unor sfinți de excepție din patrimoniul Bisericii românești, precum Nifon patriarhul, voievodul Constantin Brâncoveanu, mitropolitul Antim Ivireanul și Calinic de la Cernica. Cartea este tulburătoare atât prin adevărul istoric relevat, cât și prin stilul accesibil unei mase mari de cititori. Părintele Ionescu prezintă aceste patru mari personalități ale trecutului românesc, dând cititorului astfel adevărate modele de tărie morală și religioasă în fața primejdiilor și vicisitudinilor istorice. Într-o vreme în care tineretul — și nu numai el! — traversează o perioadă de căutări de modele și de idealuri, părintele Ionescu vine să ne propună câteva. Dar acestea sunt magistrale, dătătoare de energii spirituale, tocmai prin forța exemplului ce-o inspiră.

Relații suplimentare despre carte se pot obține de la Parohia Malovăț, ori la telefon 0724/99 80 86.

Pr. Al. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare duminică, 24 ianuarie a.c., s-au desfăşurat la Centrul Mitropolitan din Sibiu lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.

După obicei ele au fost precedate, cu o zi înainte, de lucrările Consiliului Eparhial Sibiu prezidat de Î.P.S. Sa, în cadrul cărora au fost prezentate cele cinci rapoarte ale sectoarelor: ad-tiv—bisericesc întocmit de P.C. Pr. Cons. Simion Săsăujan, cultural întocmit de P.S. Visarion Răşinăreanu, economic întocmit de P.C. Pr. Cons. Ezechil Oancea, canonico-juridic întocmit de P.C. Cons. Arhid. Ioan Floca, exarhat — întocmit de P. Cuv. exarh Ilarion Urs.

Pe marginea celor cinci rapoarte au luat cuvântul membri ai Consiliului Eparhial Sibiu, după care ele au fost aprobate pentru a fi prezentate a doua zi în plenul Adunării Eparhiale.

Totodată Consiliul Eparhial a aprobat la propunerea Î.P.S. Mitropolit Antonie reconfirmarea în funcţie a protopopilor de Mediaş, Braşov, Sălişte şi Avrig, aleşi de către colegiul electoral preoţesc al fiecărui protopopiat, precum şi numirea a doi noi protopopi: P.C. pr. Ioan Jurca la Agnita şi P.C. pr. Ioan Ciocan la Făgăraş.

P.C. prot. de Agnita Gregoriu Cernea şi-a înaintat cererea de retragere din oficiul de protopop din motive de sănătate, iar P.C. Consilier ad-tiv bisericesc Simion Săsăujan s-a retras din funcţie tot pe motive de sănătate, în locul rămas vacant fiind numit P.C. pr. Gheorghe Streza.

Consiliul Eparhial a aprobat cele două cereri de retragere mulţumindu-le pentru colaborare şi munca depusă ani îndelungaţi în slujba Arhiepiscopiei.

Consiliul Eparhial a dezbătut şi alte probleme de interes general bisericesc.

A doua zi la orele 8,30 în Capela mitropolitană P.S. Visarion, episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a oficiat Sf. liturghie arhierească înconjurat de un ales sobor de preoţi şi diaconi precum şi slujba de Te-Deum cu invocarea Sf. Duh.

După slujbă, în sala de şedinţe din Reşedinţa mitropolitană au avut loc lucrările Adunării Eparhiale prezidate, din încredinţarea Î.P.S. Mitropolit Antonie, de P.S. Visarion Răşinăreanu.

După apelul nominal şi după constituirea Secretariatului şedinţei, P.S. Sa, într-o amplă cuvântare, a subliniat evenimentele şi realizările bisericeşti din anul care s-a încheiat atât pe plan naţional-bisericesc cât şi la nivel de eparhie. A fost reliefată munca susţinută a clerului şi credincioşilor Eparhiei întru buna desfăşurare a vieţii bisericeşti în anul care s-a încheiat.

Având în vedere că în cursul anului trecut doi membri mireni ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, prof. univ. Ilie Crăciun şi dr. Vasile Iacob au trecut la Domnul, P.S. Sa a propus păstrarea unui moment de reculegere în amintirea lor.

S-a trecut apoi la prezentarea rapoartelor generale ale sectoarelor.

P.C. prot. Grigorie Cernea — Agnita, a prezentat raportul sectorului ad-tiv bisericesc în care au fost reliefate evenimente din viaţa Eparhiei pe anul 2003, itinerariile pastorale ale ierarhilor, numiri şi transferări de preoţi, activitatea sectorului de asistenţă socială a Eparhiei, distincţii bisericeşti, situaţia F.C.M. etc.

P.C. pr. Ovidiu Moceanu a prezentat apoi raportul sectorului cultural în care au fost enumerate aspecte din activitatea culturală a Eparhiei, învăţământul teologic, conferinţele preoţeşti, cursurile de îndrumare, activitatea editorială, predarea religiei în şcoală, alte activităţi specifice organizate de Arhiepiscopia Sibiului.

Dl. dr. Nicolae Suciu a prezentat raportul sectorului economic care a cuprins: subvenţii de la Stat şi din alte surse, contul de execuţie bugetară pe anul trecut şi proiectul pentru anul în curs, situaţia atelierelor de producţie ale Centrului, librăria eparhială, parcul de maşini, ajutoarele financiare acordate parohiilor etc.

Dl. av. Ioan Morariu a prezentat apoi raportul sectorului canonico-juridic care a reliefat asistenţă juridică acordată parohiilor la cerere, rezolvarea reclamaţiilor şi a sesizărilor, cazurile trecute prin consistoriul eparhial, problema retrocedării bunurilor bisericeşti etc.

P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, exarhul mănăstirilor, a prezentat în încheiere raportul privind situaţia vieţii monahale din Eparhie, situaţia mănăstirilor şi schiturilor. Pe marginea referatelor apoi, la masă în prezenţa Î.P.S. Sale, au luat cuvântul: P.C. arhid. Constantin Voicu, dl. g-ral Nicolae Uscoi, P.C. prot. Ioan Găban, P.C. prot. Grigorie Cernea, prof. Gheorghe Roşculeţ, deputat în Parlamentul României, P.C. pr. Cornel Codrea, P.C. pr. prof. Dumitru Abrudan, P.C. pr. Mircea Creţu, dl. dr. Nicolae Suciu, P.C. pr. prof. Ilie Moldovan.

În încheierea lucrărilor a luat cuvântul Î.P.S. Mitropolit Antonie care, într-o bogată cuvântare, a punctat crâmpeie din activitatea de un an a Eparhiei.

Supuse apoi la vot referatele au fost aprobate în unanimitate şi apoi cu sentimentul datoriei împlinite în acordurile imnului arhieresc s-au încheiat lucrările şedinţei Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 2004.

PARTICIPANT

„Moţii iartă, dar nu uită barbariile istoriei"

„Voi, munţilor mândri, moşnegi cununaţi
Cu stelele bolţii albastre
În leagănul vostru de codri şi stânci
Dorm toate poveştile noastre"

OCTAVIAN GOGA

Răscoala din 1784—1785 condusă de Horea, Cloşca şi Crişan este caracterizată ca o mişcare ţărănească. Toţi participanţii la răscoală au fost ţărani. Ţărani erau şi minerii, ţărani erau şi preoţii. Nici un intelectual, nici o prezenţă „superioară" „politică" nu s-a remarcat. Capii răscoalei sunt ţărani şi nu depăşesc cu nimic marginile firesti nici ca îmbrăcăminte, nici ca mentalitate, iar social erau iobagi sau jeleri. Ei, capii nu sunt superiori mulţimilor sau cetelor, ei sunt inimile acestora, ei însufleţesc, ei nu conduc decât prin prestanţa proprie şi participare activă.

După înăbuşirea răscoalei încep represiunile. Pe lângă execuţii, una din pedepse a fost deportarea. Această măsură a fost luată de însuşi împăratul de la Viena. În 1785 un anume Grigore Kesszey, dregător al comitatului, s-a plâns cancelariei că a fost maltratat de răsculaţii români şi cere să i se dea o funcţie mai uşoară sau o pensie ca să poată trăi. Cancelaria propune măsuri de ajutor dar şi de mutare, în Banat sau altundeva, a ţăranilor care l-au maltratat şi care au rămas nepedepsiţi.

Rezoluţia împăratului a cuprins o măsură generală şi anume, ca toţi românii care vor fi neîndoios cunoscuţi că au comis maltratări, să fie mutaţi cu vitele şi ustensilele lor la regimentul româno-iliric din Banat în aşa fel ca să nu sufere nici o pagubă şi să nu se facă abuz cu transferarea.

Hotărârea împăratului ajunge la comisarul Mihail Bruckenthal care la 10 decembrie 1785 înaintează o listă cu 94 de persoane din satele comitatului Hunedoara şi al Zarandului şi notează că în comitatele Alba şi Cluj ar mai trebui transferaţi vreo douăzeci. Pe cei din Ţinutul Haţegului propune să nu fie transferaţi în Banat, căci ar fi prea aproape de casă, ci în Croaţia. Toate acestea se transmit comandantului graniţei slavono-banatice care răspunde la 14 decembrie 1785 că pe teritoriul regimentului româno-iliric nu pot fi aşezate mai mult de 55 de familii şi că pe teritoriul regimentului germano-banatic pot fi plasate 291 de familii.

Comandamentul general al Transilvaniei şi celelalte organe administrative stabilesc într-o manieră tipic austriacă toate detaliile deportării (modul de înştiinţare, locul de adunare, traseul de urmat, modul de hrănire, etc.).

Din lista celor deportaţi se pot menţiona Popa Ioan din Bistra, Vasile Zgârciu din Sălişte, Vasile Todor şi Todor Faur din Baia de Arieş, Todor Lazăr şi Ispas Gâldău din Râul Mare, Todor Berindei şi Petru Vesa din Câmpeni, Petru Gora, Gligor Toma, Iacob Todea din Vidra, Petru Oaida din Bistra şi mulţi alţii. Printre ei figurează şi Ion Nicola, fiul lui Horea, plecat cu soţia cu două perechi de desagi.

Până la intervenţia împăratului, din 10 iulie 1786, de a opri deportările, au fost trimise în Banat peste 160 de familii. Bunurile rămase în urma deportării în Banat au fost

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. E. G.

Providenţa divină şi teodiceea

Providenţa sau pronia are înţelesul de purtare de grijă. Cu acest sens se exprimă în Fapte 24, 3: „Prea puternice Felix,.. prin purtarea ta de grijă îmbunătăţiri s-au făcut acestui neam". Tot despre purtarea de grijă a omului le grăieşte ap. Pavel Romanilor (13, 14), prin cuvintele: „... nu purtaţi atâta grijă de trupul vostru, încât să-i deşteptaţi dorinţele".

În lumea modernă a zilelor noastre, sunt ţări în care populaţia afectată de sărăcie este de ordinul milioanelor. Este firesc ca în astfel de cazuri, pentru remedierea situaţiei, providenţa săracilor să fie problemă de Stat.

Pronia divină este calitatea lui Dumnezeu de a vedea lucrurile în viitoarea lor desfăşurare, pentru atingerea unui anumit scop. În concepţia creştină, prin providenţa divină se înţelege activitatea neîntreruptă a atotputernicului Dumnezeu care din bunăvoinţa şi nemărginita sa bunătate susţine creaturile sale într-o existenţă ordonată, îndrumându-le în vederea împlinirii scopurilor lor şi spre mărirea Creatorului lor.

Prin a sa providenţă care este o voinţă şi activitate pozitivă şi nemijlocită, conservă Dumnezeu lumea. Făpturile sunt îngrijite şi îmbrăţişate de Dumnezeu, ferindu-le de puterile dăunătoare, căci altfel ele s-ar întoarce în inexistenţă. După cuvântul psalmistului: „Lua-vei duhul lor şi se vor sfârşi şi în ţărâna lor se vor întoarce" (Psalm 104, 29). În această privinţă, iată ce a spus Sf. Ioan Gură de Aur: „Conservarea lumii nu este o faptă inferioară lumii ... este chiar superioară. A conserva lucrurile care tind să se împrăştie, este o faptă mare şi minunată" (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 126—127). Ca dovadă a atotputerniciei sale, Dumnezeu guvernează lumea. El este stăpân peste toate evenimentele din natură şi mari şi mici. Este providenţă divină generală, privitoare la toate lucrurile din lume. Providenţa divină specială îi are în vedere pe oameni. Providenţa divină absolut specială se referă la creştinii evlavioşi. „Împărăţia lui Dumnezeu se întinde peste toată lumea" (Psalm 103, 19); deci prin providenţa divină se exprimă funcţia de împărat a lui Dumnezeu.

Negarea providenţei divine ar conduce la faptul că Dumnezeu n-ar putea să ajute. În consecinţă, rugăciunea n-ar avea nici un rost; implicit ar reveni aceeaşi concluzie pentru morală şi religie (Andrutsos H., op. cit., p. 129).

În cadrul acţiunilor omului, Dumnezeu îndeamnă şi-l îndrumă pe om spre bine, fără însă a-i încălca voinţa lui liberă. Dumnezeu îi supraveghează voinţa liberă, lăsându-l să aleagă între bine şi rău. Fără această libertate de voinţă n-ar mai avea temei valoarea morală, pentru săvârşirea binelui.

Chiar şi atunci când omul nu-şi dă seama, providenţa divină conduce lucrurile spre îndeplinirea scopurilor lor. De fapt aceasta are loc fără ca libertatea morală a omului să fie înfrântă. Într-adevăr, decizia luată este a omului şi lui îi revine responsabilitatea pentru ea. În cazul săvârşirii binelui, omului îi revine meritul spre a fi răsplătit, iar lui Dumnezeu lauda. Şi păcătoşilor le respectă Dumnezeu libertatea voinţei, permiţându-le să săvârşească răul pe care îl preferă, pentru care vor avea să dea socoteală la judecată, pentru că a lor, a păcătoşilor este vina. (Dicţionar biblic, Elitura Cartea creştină, Oradea, 1995, p. 1085).

În mersul lucrurilor, Dumnezeu conlucră cu puterile naturale potrivit legilor naturale, conducându-le spre scopul lor suprem. Există cazuri deosebite, în care pronia divină intervine, fără să conlucre cu puterile naturale, înfrângând legile naturale, prin săvârşirea de minuni. De fapt Dumnezeu stăpâneşte întreaga lume, fizică şi morală, conducându-o spre realizarea scopului suprem, adică spre mântuirea omului şi spre preamărirea lui Dumnezeu.

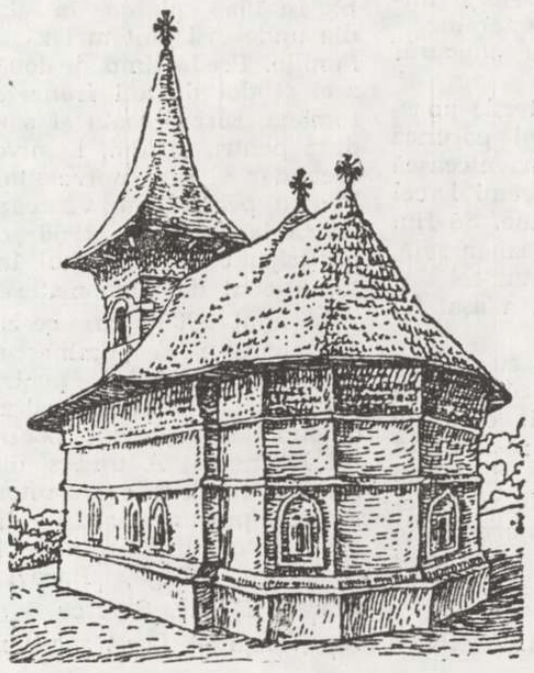

Conservarea lumii prin providenţa dumnezeiască nu trebuie înţeleasă ca o nouă creaţiune, cum au afirmat unii şi nici doar ca o reţinere a lucrurilor de la stricăciune.

Afirmând că lumea este perfectă în sine, unii au susţinut că lumea n-ar mai avea nevoie de nici o acţiune din afară. În acest fel se suspendă dependenţa lumii de Dumnezeu şi orice acţiune a lui Dumnezeu în lume, chiar şi taina economiei lui Dumnezeu, cum afirmă deismul (Andrutsos H., op. cit., p. 127—128). Aceasta contravine Revelaţiunii, care ne arată că în toată lumea stăpâneşte Proniatorul Dumnezeu.

După căderea în păcat a primei perechi de oameni, Dumnezeu şi-a dus la îndeplinire planul său de răscumpărare prin Hristos, care a întemeiat Biserica sa, instituţie divino-umană, spre mântuirea şi sfinţirea oamenilor. Dumnezeu a promis că va da prosperitate fiilor poporului său, dacă vor fi credincioşi şi va aduce nenorocire asupra lor dacă vor păcătui. Faţă de acest principiu, au intervenit două probleme:

1. De ce Dumnezeu a permis celui rău să prospere, când acesta îl asupreşte pe cel bun?

2. De ce nenorocirea vine de atâtea ori asupra celor temători de Dumnezeu? (Dicţ. biblic, p. 1084).

Problema referitoare la atotputernicia lui Dumnezeu, atotbunătatea şi desăvârşita lui dreptate, creator şi proniator al lumii şi existenţa în lume a răului, în dubla sa formă de rău fizic şi rău moral, i-a preocupat deopotrivă pe teologi şi pe mari gânditori. Lui G. W. Leibnitz (1646—1716), filozof german, adept al idealismului obiectiv, îi revine introducerea în literatura filozofică a termenului „teodicee". Etimologic, acest termen vine de la Theos = Dumnezeu şi dike = dreptate. Această doctrină filozofică, religioasă, caută să arate perfecţiunea creaţiei divine şi să evite cu dibăcie incompatibilitatea dintre existenţa răului în lume şi imaginea lui Dumnezeu, atotputernic, atotbun şi atotdrept. Unele sisteme îndreptăţesc existenţa răului, recurgând în acest scop la „căile ascunse" ale lui Dumnezeu (Dicţionar enciclopedic român, vol. IV, Edit. Academiei Române, Bucureşti, 1966, p. 638).

Iată răspunsul la prima întrebare care s-a pus. Prosperitatea celui rău, când asupreşte pe cel bun, nu este nesfârşită. Dumnezeu este îngăduitor, la gândul, că va veni la pocăinţă. „Domnul îndelung rabdă, nevrând să piară cineva, ci toţi să vie la pocăinţă" (II Petru 3, 9), până nu vine judecata. La fel motivează şi ap. Pavel îndelunga răbdare cu cei păcătoşi (Rom. 2, 4).

Privitor la a doua întrebare, s-a spus: „Celor ce săvârşesc fărădelegea le merge bine. Cei cărora nu le pasă de Dumnezeu, scapă teferi". (Maleahi 3, 15). Cel rău socoteşte că nelegiuirea lui nu poate fi dovedită şi astfel mintea nu-l duce să facă binele. „Dar dreptatea ta, Doamne, este înaltă, cât munţii" şi „iată cei ce lucrează fărădelegea sunt doborâţi la pământ, loviţi, ca să nu mai poată să se scoale" (Psalm 36, 7 şi 13).

În ziua dreptăţii celor răi, cei neprihăniţi vor fi dezvinovăţiţi. Suferinţa ce le-a fost lăsată, le-a fost prilej de disciplinare, aducând în final binecuvântarea şi comuniunea cu Dumnezeu. Împrejurările potrivnice îndurate de cei credincioşi şi părtăşia lor la suferinţele lui Hristos, a fost o notă fundamentală a vieţii de creştin. Pentru primii creştini, suferinţa n-a fost o problemă, căci au ştiut despre patima lui Hristos care i-a susţinut în necazuri şi aveau nădejdea lor glorioasă care i-a disciplinat spre viaţa de sfinţenie. Sf. ap. Pavel înşiră pe cei ce au biruit prin credinţă, „neprimind izbăvirea, ca să dobândească mai bună înviere" (Evrei 11, 35).

Încrederea în purtarea de grijă a lui Dumnezeu a condus la strălucite dovezi ale evlaviei celor care în grele încercări au aşteptat cu răbdare izbăvirea, care nu i-a lăsat în întristare şi disperare; au avut speranţa că Dumnezeu le va veni în întâmpinare.

Dumnezeu este despărţit de orice rău, atât fizic cât şi moral. Dumnezeu este împotriva răului, dar adesea existenţa răului „a constituit o piatră de poticnire în calea credinţei în dragostea lui Dumnezeu" (Dicţionar biblic, p. 1111). Aceasta s-a datorat şi abuzului de liberă voinţă de care au făcut uz unii oameni.

Activitatea mesianică a Domnului Hristos a fost direcţionată împotriva răului, căci a luptat cu formele de manifestare ale durerii şi suferinţei (Mat 8, 16). Crucea este răspunsul final la formele răului, căci Hristos s-a jertfit pentru păcatele omenirii. Prin învierea sa din morţi, s-a dovedit triumful său asupra tuturor puterilor răului. Răul va fi eliminat din univers, iar creaţiunea va împărtăşi destinul victorios al omului răscumpărat.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Alegerea întâistătătorului noii Episcopii a Severinului şi Strehaiei

În data de 11 februarie 2004 s-au desfăşurat, la Palatul Patriarhiei, lucrările Colegiului electoral bisericesc, prilej cu care a fost ales ierarhul pentru nou înfiinţata Episcopie a Severinului şi Strehaiei, cu reşedinţa în Drobeta-Turnu-Severin.

În conformitate cu prevederile statutare, la propunerea mitropolitului Olteniei, Înalt Prea Sfinţitul Teofan, Sfântul Sinod a decis prin vot secret, ca să candideze la alegeri cei doi episcopi vicari ai Mitropoliei Olteniei: Preasfinţitul Nicodim Gorjanul şi Prea Sfinţitul Gurie Strehăianul.

În urma derulării procesului de votare a fost ales primul dintre candidaţi, Prea Sfinţitul Nicodim Nicolăescu (Gorjanul).

Nou alesul titular s-a născut în data de 6 aprilie 1962, în localitatea Godeanu, jud. Mehedinţi, fiind prin urmare fiu al meleagurilor unde urmează să păstorească ca episcop.

Studiile liceale le-a urmat în Drobeta-Turnu-Severin, după care s-a înscris la Seminarul Teologic din Craiova, pe care l-a absolvit în 1984. Între 1989—1993 a frecventat cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, devenind licenţiat. Beneficiind de o bursă de studiu, oferită de Fundaţia „Betleem" din Atena, a urmat între 1997—2001, un curs intensiv de limba greacă şi cursurile de Masterat în Teologie, la finalul cărora a susţinut lucrarea cu titlul: „Tradiţia neoisihastă românească de după Sfântul Paisie Velicikovski şi până în zilele noastre".

Din 2001 este doctorand la Facultatea de Teologie a Universităţii din Atena, Secţia Patrologie şi Istoria Dogmelor.

De menţionat că încă de la vârsta de 17 ani a fost închinoviat la Schitul Topolniţa, unde a şi fost tuns în monahism în 1983, la vârsta de 21 de ani. Tot atunci a fost hirotonit ierodiacon, iar în 1985 — ieromonah.

Existând lipsă de preoţi, în acelaşi an a fost numit paroh în Baloteşti, jud. Mehedinţi, iar din 1990, a devenit stareţ al Mănăstirii Topolniţa, dar numai pentru un an, deoarece din 1991 i se va încredinţa conducerea Mănăstirii Vodiţa. După un deceniu de slujire ca stareţ al acelei mănăstiri este chemat pe post de consilier la Sectorul Misionar-social al Arhiepiscopiei Craiovei, iar în 19 august 2001 a fost hirotonit episcop vicar al Mitropoliei Olteniei. A îndeplinit şi funcţia de lector asociat la Facultatea de Teologie a Universităţii din Craiova.

Ascultarea şi slujirea cărora s-a dăruit, pe parcursul a mai bine de 25 de ani, l-a arătat vrednic pe Prea Sfinţitul Nicodim Gorjanul spre a fi ales ca întâistătător al noii Episcopii a Severinului şi Strehaiei.

Pentru edificarea cititorilor publicaţiei noastre, credem că este potrivit să arătăm că înfiinţarea unui scaun vlădicesc în acea parte de ţară nu este un lucru inedit. În trecutul mai îndepărtat, respectiv în secolul al XIV-lea, cu acordul Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol a luat fiinţă Mitropolia Severinului, care cu timpul s-a mutat la Râmnic primind titulatura de „Episcopia Râmnicului Noul Severin".

Pe raza acelei Mitropolii a Severinului şi-a desfăşurat activitatea Sfântul Nicodim de la Tismana, un călugăr cu viaţă îmbunătăţită, care este ctitor nu numai al vestitelor mânăstiri Vodiţa şi Tismana ci şi al altar aşezăminte monahale din Mehedinţi.

Reînvierea unei tradiţii de slujire arhierească într-o parte de ţară unde sămânţa Evangheliei a fost adusă încă în vremea stăpânirii romane în Dacia, nu poate fi decât de bun augur pentru credincioşii de pe acele meleaguri.

Fie ca binecuvântarea cerului să-l însoţească pe Prea Sfinţitul episcop Nicodim pe tot parcursul arhipăstoriri sale în de Dumnezeu păzita Episcopie a Severinului şi Strehaiei.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Amplasamentul Catedralei Mântuirii Neamului

Referitor la informaţiile din materialele de presă din ultimele zile pe tema amplasamentului Catedralei Mântuirii Neamului în Parcul Carol din Bucureşti, pentru informarea corectă a opiniei publice, Patriarhia Română precizează:

Catedrala Mântuirii Neamului va fi construită în locul monumentului eroilor comunişti, într-o îngemănare firească cu Mormântul Eroului Necunoscut, simbolul jertfei eroilor neamului românesc pentru credinţa, unitatea, libertatea şi propăşirea neamului. Potrivit tradiţiei creştine, cultul sfinţilor Bisericii este în strânsă legătură cu cultul eroilor neamului.

Proiectul viitoarei Catedrale patriarhale va fi astfel elaborat (stil arhitectonic, dimensiuni, alte detalii tehnice urbanistice) încât să se încadreze armonios în acest amplasament, fără defrişarea vreunui arbore sau distrugerea spaţiului verde din Parcul Carol. Mai mult, prin construirea Catedralei, frumuseţea peisajului va fi şi mai mult pusă în valoare.

Faţă de celelalte amplasamente propuse, Parcul Carol, propus de Patriarhia Română încă din 1990 şi aprobat de Sfântul Sinod şi Adunarea Naţională Bisericească, forul suprem reprezentativ pentru milioanele de credincioşi ortodocşi din ţară şi străinătate, îndeplineşte cel mai bine exigenţele bisericeşti, care prevăd ca locaşurile de cult să fie aşezate în locuri curate şi liniştite, de preferinţă pe o colină sau un platou înalt. Parcul Carol îndeplineşte şi o importantă funcţie liturgică, fiind cel mai apropiat de centrul Patriarhiei Române, de unde se pot organiza procesiuni la marile sărbători religioase şi naţionale şi la reuniunile creştine. În plus, terenul pe care s-a amenajat Parcul Carol la începutul secolului trecut a aparţinut Mitropoliei Ţării Româneşti, încă de la mijlocul secolului al XVII-lea, fiind îngrijit în mod deosebit de Mitropolitul Filaret (1792—1793), al cărui nume a rămas până astăzi în toponimia locului: Dealul şi Lacul Filaret.

Patriarhia Română îşi exprimă speranţa că mutarea monumentului eroilor comunişti va începe cât mai curând, pentru demararea construirii Catedralei Mântuirii Neamului, cu hramul Înălţarea Domnului — Ziua Eroilor şi Sfântul Andrei, Apostolul Românilor, împlinind astfel testamentul Patriarhului Miron Cristea şi a celorlalţi patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române şi răspunzând dorinţei clerului şi credincioşilor ortodocşi, mărturie stând numeroasele scrisori şi donaţii pentru susţinerea acestei iniţiative.

Biserica Ortodoxă Română, ridicată la rang de Patriarhie în anul 1925, nu are nici până astăzi o catedrală corespunzătoare, aşa cum au toate eparhiile din ţară şi celelalte Biserici ortodoxe surori, actuala catedrală de pe Dealul Patriarhiei aparţinând de fapt Arhiepiscopiei Bucureştilor şi Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei; în plus, aceasta a devenit de mult neîncăpătoare, iar Bucureştiul este singura capitală europeană care nu are o catedrală reprezentativă.

BIROUL DE PRESĂ
ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI
ROMÂNE

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, **a săvârşit următoarele:**

- **24 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — A oficiat în sobor slujba înmormântării preotului Dr. Ioan Chioar în biserica „Dintre Brazi" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A participat la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu.
- **25 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A prezidat lucrările Adunării Eparhiale Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **27 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a Capelei „Sf. Nectarie" de la Spitalul de Oncologie din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură şi hirotesindu-l întru sachelar pe P.C. Pr. paroh Horia Ranga.
- **29 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea „Brâncoveanu" — Sâmbăta de Sus şi slujba înmormântării fostului stareţ al mânăstirii Arhim. Veniamin Tohăneanu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **30 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Adrian Moldovan.
- **1 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Treime" din Braşov-Tocile şi Sfânta Liturghie arhierească, hirotonind întru preot pe C. diacon Adrian Moldovan, pe seama parohiei Movile, prot. Agnita şi pe teologul Ioan Drăghici întru diacon. P.C. Pr. paroh Aurelian Reit a fost hirotesit întru iconom.
  — A vizitat canonic şi Schitul „Sf. Ioan Botezătorul" din Predeal.
- **2 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica mare din Poiana Sibiului rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Vasile Băja a fost hirotesit întru sachelar.
  C. diacon Ioan Drăghici a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Ticuşul Nou, prot. Rupea.
- **4 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Casa de copii de pe Str. Dealului (fostul Orfelinat al mitropoliei).
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **6 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba înmormântării credinciosului Ioan Stancu în biserica parohială din Şelimbăr rostind cuvânt de învăţătură.
- **7 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A vizitat mânăstirea Orlat, muzeul şi biserica-monument istoric din Sibiel.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **8 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Boiţa prot. Avrig (pr. paroh Viorel Lăzăriciu) rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **10—13 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod — Bucureşti.
- **14 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană şi pomenirea morţilor (Moşii de iarnă).
  — Seara a slujit la Vecernie în Catedrală, la care au participat şi membrii Asociaţiei „Oastea Domnului" adresându-le cuvânt de învăţătură.
- **15 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Adormire" — Braşov-Cetate rostind cuvânt de învăţătură şi instalându-l pe noul paroh de aici Pr. Dr. Cristian Munteanu.

Arhid. VASILE AVRAM

Bucurie duhovnicească la Boiţa

Aşezată în frumosul peisaj al Văii Oltului, în apropierea pasului de la Turnu Roşu, parohia Boiţa a trăit duminică, 8 februarie a.c. momente de aleasă înălţare sufletească. E vorba despre prezenţa în mijlocul comunităţii ortodoxe de aici a P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Sibiului care din încredinţarea Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a poposit pentru a săvârşi Sf. Liturghie arhierească.

Întâmpinat după obicei cu Sf. Evanghelie şi cu Sf. Cruce de către soborul slujitor în frunte cu P.C. Prot. Militon Lupu al Avrigului, Prea Sfinţia Sa a sosit de la Centrul mitropolitan din Sibiu, însoţit de către P.C. Pr. Ioan Sârbu (Sibiu) şi de către P.C. Arhid. Vasile Avram.

După tradiţionala primire în faţa bisericii parohiale, P.S. Sa a săvârşit rânduiala „luării vremii" după care într-o atmosferă de bucurie şi de reculegere sufletească a început Sf. Liturghie arhierească.

Răspunsurile liturgice au fost date de către cântăreţii parohiei împreună cu obştea credincioşilor prezentă în număr mare în sfântul lăcaş. La ectenia morţilor au fost înălţate rugăciuni stăruitoare pentru ctitorii, preoţii slujitori şi enoriaşii acestei sfinte biserici trecuţi la Domnul. La priceasnă a rostit cuvânt de învăţătură P.S. Episcop Vicar Visarion care, plecând de la textul Evangheliei a tâlmăcit înţelesul pericopei evanghelice a duminicii Fiului risipitor. „Să căutăm fiecare dintre noi — a arătat P.S. Sa — să ne întoarcem la casa părintească de la care am plecat datorită păcatelor şi înstrăinării de Dumnezeu şi să lucrăm în pace poruncile sfinte dovedind prin faptele noastre că suntem buni creştini şi buni români la fel ca şi înaintaşii noştri".

P.S. Sa şi-a exprimat bucuria deosebită de a se afla în mijlocul credincioşilor din Boiţa şi a reliefat faptul că biserica se află în plin şantier de restaurare a vechii picturi şi de înfrumuseţare.

Totodată P.S. Sa a transmis tuturor credincioşilor binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului şi doririle ca biserica să fie în scurt timp restaurată pentru a fi sfinţită după rânduială. La sfârşitul Sf. Liturghii au rostit cuvinte de salut P.C. Prot. Lupu Militon şi P.C. Pr. paroh Viorel Lăzăriciu care în cuvinte alese au mulţumit P.S. Sale pentru prezenţa pentru a treia oară în ultimii şapte ani în mijlocul credincioşilor boiceni.

La sfârşit P.S. Sa a miruit pe toţi cei prezenţi împărţindu-le câte o iconiţă cu Mântuitorul Hristos în amintirea acestor clipe de înălţare duhovnicească. O agapă frăţească oferită de Consiliul parohial la care au participat soborul slujitor şi alţi invitaţi a încheiat această binecuvântată zi, care a fost cu adevărat un popas duhovnicesc în viaţa credincioşilor din Mărginimea Sibiului.

Menţionăm că monumentala biserică din Boiţa cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" a fost construită între anii 1813—1822 prin jertfelnicia credincioşilor din sat şi a fost vizitată în repetate rânduri — spun cronicile bătrâne — de către Mitropolitul Andrei Şaguna care de multe ori îşi serba ziua numelui — Sf. Andrei — în mijlocul credincioşilor boiceni, care l-au şi ajutat cu mulţi bani în toate acţiunile bisericeşti şi culturale întreprinse de către marele mitropolit.

Cu siguranţă că şi ziua de 8 februarie a acestui an va rămâne înscrisă cu litere de aur, de cronica acestei fruntaşe parohii din Mărginimea Sibiului, ai cărei credincioşi şi-au păstrat de-a lungul vremii credinţa, limba, tradiţiile şi portul spre slava lui Dumnezeu şi dăinuirea neamului nostru românesc.

PARTICIPANT

„Moţii iartă, dar nu uită barbariile istoriei"

(Urmare din pag. a 6-a)

date rudelor de sânge. Mulţi au fugit încă din primul an. Şpanul domeniului Baia de Arieş, Horetsnyi spune într-o scrisoare din 1786 că Ursu Rancea din Brăzeşti, care în vara lui 1785 fusese deportat în Banat, în regiunea Panciovei, a fugit şi se ţine ascuns împreună cu alţii, prin munţii Sălciuei. Din Banat au mai fugit — relatează Intze la 6 septembrie 1786 — Ion Bârlea din Bistra, Costin Trif şi Todor Toader din Râul Mic, Florea Pleşa, zis Tulea, cu soţia şi Ion Nicula, fiul lui Horea cu soţia. Întorcându-se în părţile lor se ascund în munţi.

La 1 decembrie 1786 provizorul Devei raportează prinderea lui Ion Nicula, fiul lui Horea. L-au prins Anghel Todea Tiloş şi Anghel Duc Todea lui Toma, din dispoziţia judeţului dominal Macavei Bota. Ion Nicula, ascultat, mărturiseşte că a fugit din Panciova cu soţia. Cum au fugit şi alţii a fugit şi el îndemnat de Florea Pleşa din Râul Mare şi a trăit lucrând cu ziua la alţii. Au venit cu un paşaport avut de Pleşa de la unul care se dusese la lucru cu coasa şi în care erau trecuţi doi inşi. Soţia lui se numeşte Văsălina Todea. Întrebat în octombrie de provizor dacă vrea să se stabilească în Zlatna, a refuzat — mai ales că aici Fiscul nu are nici intravilan, nici extravilan, din care să-şi asigure pentru casă hrană, acestea fiind toate date coloniilor în posesie. Cere să fie lăsat liber să se întoarcă, sub chezăşie că se va purta cu credinţă şi cinste, în Râul Mare pe lângă vreun popă de acolo care ar vrea să-l înfieze. Va fi avut urmare cererea? Fapt e că nu peste multă vreme, îl găsim iarăşi printre fugari. Problema deportării durează. Fug, sunt prinşi, pedepsiţi, duşi iarăşi, fug din nou, sunt iarăşi întorşi. Câţi vor fi rămas acolo, câţi se vor fi întors în anii următori, rămâne de cercetat. Cu siguranţă însă că printre locuitorii de azi ai Banatului sunt şi urmaşi ai celor deportaţi ca urmare a participării la răscoala lui Horea.

Astfel se încheie o pagină din istoria sumbră a răscoalei lui Horea, Cloşca şi Crişan şi a celor deportaţi în Câmpia Banatului! Aceştia îi vor fi transmis lui Iancu mesajul lui Horea, pe care îl invoca eroul Revoluţiei de la 1848 ca singurul mijloc de înfrângunchiere a tiranilor: „nu cu vorbe vom obţine noi drepturile noastre ci cu lancea, ca Horea".

Bibliografie selectivă:

1. Acad. David Prodan, Răscoala lui Horea, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1979.

2. Acad. Ştefan Pascu, Revoluţia populară de sub conducerea lui Horea, Ed. Militară, 1984.

3. Rubin Patiţa, Ţara Moţilor, Orăştie, 1912.

4. Vasile Netea, Munţii Apuseni. Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1977.

5. Ieremia Ghiţa, Horea, Cloşca şi Crişan — eroi şi martiri ai neamului nostru, Telegraful Român, Sibiu, nr. 56/1986.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 1 IANUARIE 2004 — Anul Nou — Î. P. S. Sa** a primit la Reşedinţa mitropolitană, după terminarea Sf. Liturghiii în Catedrală, pe P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, P. C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Costantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, dl. Prof. Univ. Dr. General Nicolae Uscoi. Rectorul Academiei Trupelor de Uscat şi membru al Consiliului Eparhial Sibiu, profesori de teologie, preoţi ai Catedralei mitropolitane şi din oraşul Sibiu, angajaţi ai Arhiepiscopiei, Corul Catedralei mitropolitane şi alte numeroase persoane care au ţinut să-l felicite cu ocazia începerii Noului An.

Î. P. S. Mitropolit a rostit o cuvântare, mulţumind pentru această ocazie şi a oferit o recepţie.

● **Miercuri, 7 IANUARIE 2004 — Sf. Ioan** — a asistat la slujba Sfintei Liturghii la Biserica din Sălişte-Grui cu ocazia binecuvântării încheierii lucrărilor de pictură. A rostit un bogat cuvânt de învăţătură.

● **Duminică, 11 IANUARIE 2004** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, şi exarhul Mânăstirilor.

● **Luni, 12 IANUARIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **Marţi, 13 IANUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Buta Eugen, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Dr. Sorin Joantă, angajat al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe P. C. Pr. Adrian Boghici din Braşov.
— A primit pe P. C. Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 17 IANUARIE — Sf. Antonie cel Mare — Î. P. S. Sa** a primit la Reşedinţa Mitropolitană pe dl. subprefect Cornel Langa, dl. General Dr. Nicolae Uscoi, rectorul Academiei Trupelor de Uscat, dl. Dr. Emil Băcilă, directorul Direcţiei Sanitare Sibiu, P. C. Arhid. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, P. C. Pr. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, stareţi, stareţe, maici şi călugări de la mânăstirile din Eparhie, preoţi şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, Permanenţa Arhiepiscopiei Sibiului, angajaţi ai Arhiepiscopiei şi alte persoane.

A oferit cu această ocazie o recepţie şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură şi zidire sufletească.

● **Marţi, 20 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului.
— A primit pe P. Cuv. Dionisia Grigore, stareţa Mânăstirii Orlat.
— A primit pe P. C. Pr. Dr. Ioan Glăjar, de la Parohia Ucea de Jos, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Dr. Cristian Munteanu de la Parohia Braşov-Cetate.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza de la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **Miercuri, 21 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 22 IANUARIE 2004** — A primit pe dl. Nicolae Deneş din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Mihai Comşulea şi o delegaţie de credincioşi de la Parohia Veneţia de Jos, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Pr. Simion Săsăujan, Consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Vineri, 23 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, Consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Sâmbătă, 24 IANUARIE 2004** — A prezidat lucrările Consiliului Eparhial.

● **Duminică, 25 IANUARIE 2004** — A participat la lucrările Adunării Eparhiale.

● **Marţi, 27 IANUARIE 2004** — A primit pe dl. Chestor Drd. Nicolae Gheorghe Şuteu, comandantul Poliţiei Judeţului Sibiu.

● **Miercuri, 28 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Dumitru Munthiu, eclesiarhul Catedralei Mitropolitane.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Brădilă de la Parohia Miercurea Sibiului Protopopiatul Săliste.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 29 IANUARIE 2004** — A slujit la slujba de înmormântare a P. Cuv. Arhim. Veniamin Tohăneanu, fostul stareţ al Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
Cu această ocazie rosteşte şi un cuvânt de învăţătură.
— A primit pe P. C. Pr. Silviu Negruţiu de la Catedrala din Tg. Mureş.
— A primit pe P. C. Pr. Eugen Buta, Inspectorul Eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Dorin Oancea de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Un oaspete

(Urmare din pag. a 5-a)

zultatele angajării Domniei Sale în vasta arie a spiritualităţii româneşti începe să fie peste tot recunoscută.

În anul 2002 i-a fost acordat, de către preşedintele României, titlul de „cetăţean de onoare" al României. Prezenţa lui în România este tot mai des întâlnită. Este un îndrăgostit al plaiurilor pline de istorie a Ţării Moţilor, venind la Câmpeni, capitala de suflet a lui Horea şi Iancu, în 2003.

Pe marele poet am avut bucuria de a-l cunoaşte la el acasă, la Sărcia (în Banatul sârbesc), în 1997 când mi-a oferit în dar cartea de poeme „Rădăcinile focului", apărută la editura Libertatea, cu o frumoasă dedicaţie. L-am reîntâlnit la 1 Decembrie 2003 la Alba Iulia cu ocazia Congresului Spiritualităţii Româneşti la care au participat „inteligenţa diasporei româneşti". Aceste sentimente de stimă şi respect pentru marele poet Ion Miloş m-au făcut să-i închin rândurile de faţă.

Mărturisirea de credinţă a lui Ion Miloş este: „Eu sunt născut în limba română, casa mea natală este limba română". Această mărturisire ne obligă să-l facem tot mai cunoscut la noi acasă, să facem ca să nu mai aibă soarta poetului Ovidiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Cuvintele Bătrânilor** de Părintele Dionysios Tatsis, traducere în română de Î. P. S. Andrei Andreicuţ. E o carte mică şi apare la Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004.

Pe cât e de mică, însă pe atât e de valoroasă. E un fel de Pateric, alcătuit din capitole mari, dar scrise în foarte puţine cuvinte. Iată, spre exemplu, ce spune la pagina 127: *„oamenii de astăzi,* zice bătrânul Filotei, *sunt neînfrânaţi. Cai fără frâu, şi preoţi fără popor se afundă în păcate. Nu se gândesc nici la moarte, nici la judecată, nici la răsplată, la nimic. Sunt interesaţi doar de bunuri, de trup, de plăceri şi de onoruri. Rar sunt cei care au adevărate interese duhovniceşti, şi totuşi pentru aceştia puţini, Dumnezeu nu distruge lumea".*

Sau, iată, alta. Bătrânul Porfirie zicea: *„Dacă eu sunt în relaţii reci cu Episcopul, dacă episcopul e supărat pe mine, rugăciunea mea nu atinge cerul. Şi făcea această confidenţă: pentru a mă ajuta să-mi fac mai bine misiunea şi a conduce cât mai multă lume spre El, Dumnezeul nostru sfânt mi-a acordat harisma de a vedea un pic mai mult ca alţii"* (pag. 103).

Bătrânul Eusebiu insista că nu există luptă duhovnicească fără atenţie: *„Este neapărată trebuinţă de a avea o mare atenţie şi o vigilenţă plină de clarviziune asupra omului nostru din lăutru, şi din afară, pentru a deosebi ce nu este în noi de la Dumnezeu şi trebuie respins, şi ce virtute ne lipseşte — pe care Dumnezeu ne porunceşte să o avem — şi rămâne să o dobândim. Dacă ne examinăm astfel şi avem zel, harul divin ne va elibera total de rău şi vom dobândi virtuţile".*

Şi aşa merge mai departe, iscodindu-şi gândurile şi încercând să le aducă la cugetarea cea după Dumnezeu. Astfel, el citează din cuvintele bătrânului Iosif, ale bătrânului Gheorghe, ale bătrânului Iacob şi foarte mulţi alţii pe seama cărora pune cugetările, care ar putea fi chiar ale lui. Recomandăm această carte cu multă căldură, mai cu seamă monahilor. Toţi găsesc în ea ce-i doare, ce-i luptă şi găsesc şi mijloacele cu care cuvioşii bătrâni au ieşit din ele.

Cine doreşte sporul duhovnicesc, nu se poate să nu întârzie asupra ei.

*

● O cărticică la fel de mică publică şi P. S. Daniil Partoşanul, episcop administrator, intitulată: **Pomelnice pe coajă de copac** (Deva, 2004).

Cartea cuprinde tot un fel de amintiri sau de cugetări călugăreşti. De pildă: Meşterii cortului Sfânt, Jertfele lui Iov, Blestemul lui David. Apoi luăm la întâmplare câteva titluri: *Strugurele din Iscol, Lupta lui Iacob cu îngerul, Luminile exodului, Umbra lui Goliat pe pământ, Rugăciunea unui părinte* etc. . . .

Sunt probabil cugetări pe drumurile pe care le face, şi le-a dat şi altora să cugete la ele. Şi a făcut bine . . .

*

● Iată ce se scrie într-un cuvânt înainte la cartea **In Memoriam Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi** (Ed. Lumina, Oradea, 2003): „Părintele Prof. Aurel Jivi a fost şi va rămâne unul dintre cei mai reprezentativi istorici bisericeşti de la noi din ţară, ai celei de-a doua jumătăţi a secolului XX. Preot model, eminent profesor şi pedagog, ecumenist de talie mondială, P. C. şi-a adus o contribuţie remarcabilă la dezvoltarea învăţământului teologic românesc şi la promovarea mişcării ecumenice din vremea noastră" (Pr. Ion Alexandru Misgan).

Într-adevăr Părintele Profesor Jivi a fost un extrem de conştiincios profesor, care a făcut nenumărate călătorii în străinătate la adunări ecumenice în care devenise cu adevărat ecumenist. Venea întotdeauna la mine înainte şi după întoarcere, şi îmi spunea rezultatul discuţiilor.

Cartea aceasta e datorată mai multor colaboratori şi cunoscători ai operei sale. Are şi un capitol de bibliografie şi evocări, amintiri despre dânsul de la prieteni şi colegi. E o carte bună scrisă de oameni buni.

Dumnezeu să-l odihnească în pace, iar cărţile lui, articolele şi activitatea să fie pildă pentru urmaşii săi, că a meritat din plin. Dumnezeu să-l ierte.

*

● Semnalăm cu bucurie cartea Părintelui Prof. Dr. Gheorghe Liţiu: **Eparhia Aradului şi a Bihorului 1848—1860** (Ed. Universităţii din Oradea, 2002).

Părintele încearcă şi desigur reuşeşte, monografiile acestor două episcopii, lucrare care a făcut-o pentru a-şi lua teza de doctorat la Facultatea de Teologie din Bucureşti, în 1948. Părintele Liţiu, pe care îl cunosc încă de pe vremea aceea, este acum un venerabil preot în vârstă de 85 de ani. S-a născut în localitatea Roit, jud. Bihor, aşa cum spune chiar el, din părinţi ţărani. Trece prin Liceul „Emanuil Gojdu" din Oradea, se înscrie apoi la Facultatea de Teologie, tot din Oradea, şi îşi ia licenţa la Arad.

Între 1942 şi 1948, pregăteşte teza de doctorat la Bucureşti, unde urmează apoi studii la Seminarul pedagogic din Bucureşti. După o scurtă vreme e numit profesor de Istorie Bisericească la Academia Teologică din Arad, dar numai după un an P. S. Andrei Mageru l-a luat Vicar-administrativ, unde rămâne până în 1958.

Mi-aduc aminte că pe vremea aceea am fost şi eu exclus din Universitatea Bucureşti, şi Părintele-vicar m-a ajutat la obţinerea actelor, deoarece eram şi eu călugăr la Mânăstirea Prislop. A trecut apoi şi el prin închisoare câţiva ani. Se întoarce apoi la Oradea ca preot paroh, iar după 1989, e numit profesor la catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române, unde este şi acum. Aşa că aici, şi de abia acum, îşi publică teza de doctorat, unde face istoria a două eparhii: cea a Aradului şi cea a Bihorului între anii 1848—1860.

E o carte care îi face cinste şi acum, iar mie mi-a adus în minte, perioada mea de la începutul călugăriei, perioadă zbuciumată căreia şi el i-a dat un pic de alean.

*

● **Monahismul Egiptean. De la singurătate la obşte,** de Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, (Ed. Nemira, 2003, Bucureşti, 269 pag.).

Părintele profesor tratează o problemă de foarte mare interes pentru lupta Bisericii dintru începuturi. E o carte care ne duce la începuturile creştinismului, acolo unde s-a organizat el mai întâi, şi a fost prima comunitate de creştini cu mult înainte de declararea libertăţii creştine, care a venit prin Constantin cel Mare. Găsim aici nume dintre cele mai mari, care s-au ostenit în viaţa monahală şi care ne sunt şi astăzi mari povăţuitori ca şi atunci.

Despre învăţăturile lor, despre care se scrie şi aici, noi avem primele informaţii din cartea numită Pateric. Este însă cu mult mai profund studiată aici şi epoca în care s-au dus ei în pustie: cum s-au luptat cu duşmanii locali şi cu romanii, cum au interpretat ei doctrina creştină şi cum o răspândeau.

Încă de la Paul Tebeul, chiar înainte de Sf. Antonie, pe vremea domniei Împăratului Aurelian ni se spun primele lucruri despre un creştinism care abia lua fiinţă, şi e foarte interesant de văzut cum aceşti oameni, începători, au sesizat duhul noii învăţături şi cum o practicau. Desigur cea mai mare victorie creştină, am putea spune că a fost Sf. Antonie cel Mare, care s-a retras acolo, în pustie, la anul 271.

Ni se vorbeşte de domnia Împăratului Aurelian, apoi a lui Diocleţian şi apoi cum urmează alţi călugări vestiţi, ca Sf. Pahomie, apoi Sf. Macarie şi în cele din urmă toţi cei mari, pe care îi ştim din vremea aceea. Se ocupă bineînţeles şi de perioada de după Edictul de la Milano (313). Ne vorbeşte de Sfinţi ca: Eftimie, Vasile cel Mare, Porfirie de la Iordan şi ceilalţi mari părinţi ai pustiei. Este foarte interesant de ştiut viaţa lor, de învăţat nevoinţele lor, şi apoi de felul cum au luptat ei la început cu duhurile rele, care impuneau o luptă acerbă împotriva acestor eroi ai creştinismului începător.

În partea a doua a lucrării, se vorbeşte despre începuturile vieţii de obşte, adică acolo unde se adunau mai mulţi monahi, vieţuiau împreună, şi luptau împreună pentru mântuire. El se ocupă de Sf. Pahomie şi de luptele mari pe care le dădeau monahii lui cu duhurile rele. Apoi ne spune amănunte despre felul cum s-au organizat primii monahi, despre ţinuta monahală: hrana, odihna şi munca. Ne vorbeşte apoi despre rugăciune şi cultul divin, care începe să se statornicească.

Cartea aceasta este o carte, care dă înţelesurile rugăciunii şi ale luptei monahilor, pentru virtute şi pentru sfinţenie. E o carte foarte interesantă şi importantă pentru monahi şi monahii, dar şi pentru istoria creştinismului primar. Părintele Vasile Răducă studiindu-le viaţa face un lucru foarte frumos şi important, pentru începuturile creştinismului. Desigur nu e nevoie să se facă toţi monahi, dar cei care se fac, găsesc în această carte multe din cele ce le trebuie. E o carte bună, plină de har şi adevăr, care nu ar trebui să lipsească nici unui monah.

*

● O carte bună, folositoare de suflet este şi cartea Părintelui Silviu Pop intitulată simplu: **Cuvântări bisericeşti,** tipărită în 2003, la Ed. Gedo, Cluj-Napoca.

În partea întâia ne dă predici la Evangheliile din Duminicile de peste an, iar în partea a doua sunt cuvinte duhovniceşti la praznicele împărăteşti şi la sfinţii de peste an. Nu lipsesc bineînţeles Sf. Iosif de la Partoş, Sfinţii Visarion, Sofronie şi Oprea, Sf. Paisie de la Neamţu, Cuviosul Antonie de la Schitul Iezerul, Prea Cuv. Daniil Sihastru, Cuv. Nicodim de la Tismana, Sf. Calinic de la Cernica, Sf. Ghelasie de la Râmeţ, Sf. Ioan Hozevitul, Sf. Constantin Brâncoveanu şi apoi alţi mulţi sfinţi din Calendarul ortodox. E o carte bună cu predici pe măsură şi în general foarte scurte, cam aşa cum îi trebuie omului de azi. Poate fi fără îndoială folosită de toţi preoţii, iar cei ce sunt obişnuiţi să vorbească mai mult găsesc teme în carte, ce îi pot duce şi la alte izvoare. O recomandăm din toată inima.

*

● Fără îndoială o carte despre predică şi care poate fi utilizată de toţi este aceea a Î. P. S. Andrei Andreicuţ: **Mai putem trăi frumos?** Este, precum spune în subtitlu, o pledoarie pentru o viaţă morală curată. (Ed. Reîntregirea Alba-Iulia, 2004, 153 pag.).

Printre problemele pe care le discută, este în primul rând despre cugetarea corectă, care se întemeiază pe doctrina ortodoxă. Apoi se ocupă de familie şi în continuare de ceea ce strică familia, şi dă sfaturi cum să ne realizăm în cazul acestor păcate grave pe care trebuie să le refuzăm: toxicomania, homosexualitatea, desfrâul, alcoolismul şi tabagismul. Şi apoi, în partea a doua, se ocupă de mijloacele de vindecare recomandate de părinţii contemporani. De pildă de dragoste, de rugăciunea minţii, de paza minţii, de lectura duhovnicească ca medicament, de spovedonie şi împărtăşanie. E o carte bună care merită să fie nu numai citită, dar chiar reluată din vreme în vreme.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Nan-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

09 04 0416
OF SB d

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15
martie
Nr. 9—12
2004

„BUCURĂ-TE, MIREASĂ, PURUREA FECIOARĂ"

Sub lumina binecuvântată a Sfântului şi Marelui Post al Paştilor, prăznuim şi anul acesta sărbătoarea Bunei-Vestiri. Este o zi de aleasă bucurie duhovnicească, o zi de înălţare a minţii şi inimii noastre către cea care s-a învrednicit să fie chemată dinainte de veci să devină Maica Domnului nostru Iisus Hristos.

Buna-Vestire pe care Biserica o prăznuieşte în fiecare an la 25 martie, are în istoria mântuirii o conotaţie deosebită. Ea este, aşa cum o arată troparul sărbătorii: *„începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac"*, *când „Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se face"* ca să ne răscumpere pe noi din robia morţii celei veşnice şi să ne deschidă tuturor porţile împărăţiei cerurilor.

Praznicul Bunei-Vestiri este sărbătorit cu multă bucurie şi cu multă evlavie în toată lumea creştină. Grecii o numesc *„Evanghelismos"* şi o serbează cu mult fast, mai ales că această zi coincide cu sărbătoarea lor naţională în amintirea începutului revoluţiei antiotomane din 25 martie 1821, în aşa fel încât această sărbătoare are o dublă semnificaţie: una bisericească şi alta naţională.

În Apus, sărbătoarea este cunoscută sub numele de *„Anuntatio Beatae Mariae Virginis"* şi ei i-au fost închinate multe din catedralele măreţe ale lumii catolice.

Neamurile slave o numesc *„Blagovestenia"*, termen ce corespunde denumirii româneşti de *„Buna-Vestire"*.

Sărbătoarea aceasta ne aminteşte de momentul în care Sf. Arhanghel Gavriil, trimis de către Dumnezeu a vestit Sf. Fecioare Maria că va naşte pe Mesia cel din veac dorit.

Sf. Evanghelist Luca ne relatează în capitolul 1 al Evangheliei sale despre acest fapt minunat zicând: *„iar în a şasea lună a fost trimis îngerul Gavriil într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret către o fecioară logodită cu un bărbat care se numea Iosif ... iar numele fecioarei era Maria"* (Luca 1, 26—27).

Îngerul o salută pe Fecioara Maria cu aceste cuvinte: *„Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei"* (Luca 1, 18), cuvinte ce au devenit apoi o frumoasă rugăciune adresată Maicii Domnului. La tulburarea produsă de apariţia lui, îngerul îi spune Sfintei Fecioare: *„Nu te teme, Marie, căci ai aflat har înaintea lui Dumnezeu, şi iată vei lua în pântece şi vei naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus"* (Luca 1, 30—31).

Totodată îngerul îi arată şi misiunea pe care o va avea Iisus, Care *„va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema ... şi va împărăţi peste casa lui Iacob în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit"* (Luca 1, 32—33).

Îngerul îi descoperă Mariei şi felul în care se va produce minunea Întrupării: *„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri"*, căci *„la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă"* (Luca 1, 37).

Plină de încredere în voinţa lui Dumnezeu, şi plină de smerenie în faţa măreţiei tainei ce se petrecea, Sfânta Fecioară rosteşte cuvintele: *„Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!"* (Luca 1, 38), cuvinte prin care ea consimte în mod liber şi direct să participe la planul de mântuire al Treimii, la Întruparea Logosului divin în istoria umanităţii.

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

O nouă traducere românească (parţială) a Bibliei, după Septuaginta*

Recenta apariţie, la Editura Polirom, în traducere românească, a primului volum din Septuaginta, care este varianta greacă a Bibliei ebraice, respectiv a Vechiului Testament, ar putea fi considerată, pe bună dreptate, un eveniment editorial. Sunt cuprinse, în acest prim volum, cele cinci cărţi ale Pentateuhului: Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii şi Deuteronomul. Vor urma încă alte cinci volume, cu celelalte cărţi canonice şi necanonice, ba chiar şi două apocrife, care au fost dintru început în Septuaginta.

De precizat că şi prima ediţie a Bibliei, în limba română, cea de la 1688, şi n-a fost singura, s-a făcut tot după Septuaginta.

Iniţiativa actualei traduceri îi aparţine lui Cristian Bădiliţă, personalitate de prestigiu în domeniul studiilor clasice şi un avizat cunoscător al unei experienţe franceze în traducerea aceleiaşi variante greceşti a Bibliei, care se află în curs de derulare şi în Franţa.

Iniţiatorul şi-a asociat, în această vastă lucrare de traducere, mai mulţi colaboratori, buni cunoscători de limbă greacă, precum Francisca Băltăceanu, Dan Slusanschi, Mihai Moraru, Ioana Costa, Ion Pătrulescu, Eugen Munteanu şi Pr. Ioan-Florin Florescu. Proiectul a fost realizat în cadrul Colegiului Noua Europă, sub patronajul lui Andrei Pleşu.

Echipa românească de traducători s-a bucurat de asistenţa şi contribuţia directă a unui experimentat grup de savanţi francezi, care editează, la Paris, aşa cum am spus, ultima versiune franceză a Septuagintei. Din acest grup fac parte: Marguerite Harl, Grilles Dorival, Olivier Munnich, Cécile Dogniez, Alain Le Bouluec, Pierre Sandevoir, Paul Harlé şi Didier Pralon.

Recenta ediţie românească este precedată de un „Cuvânt înainte" al lui Andrei Pleşu, cuvânt care se doreşte a fi o justificare a faptului că o echipă de laici, *„în majoritate credincioşi"(?!)*, şi-a asumat responsabilitatea unei asemenea întreprinderi care, în virtutea tradiţiei şi a prevederilor canonice, aparţine magisteriului Bisericii. Într-o formulare, care nu lasă loc echivocului, Domnia Sa afirmă: „Lucrarea aceasta (traducerea Septuagintei n.n.), nu se înţelege pe sine ca o lucrare *paralelă* cu aceea a Bisericii sau — cu atât mai puţin — ca o lucrare polemică. Ea este, dimpotrivă, o încercare a laicatului de a se afilia travaliului biblic al Bisericii, o aspiraţie la dialog şi cooperare. Nu o despărţire de Biserică ci o revenire la ea — acesta este orizontul nostru". (p. 7). Mai argumentează dl. Andrei Pleşu, preluând o afirmaţie a academicianului Virgil Cândea, cum că şi prima traducere românească a Bibliei (Biblia de la Bucureşti — 1688) a fost, în bună măsură, o „ispravă" a laicatului, traducătorii ei fiind spătarul Nicolae Milescu şi învăţaţii boieri munteni Şerban şi Radu Greceanu. Este corect spus că *„în bună parte a fost o ispravă* a laicatului" deoarece, pe lângă laicii menionaţi, au mai participat la acea lucrare şi mitropolitul Gherman al Nissei Capadociei şi episcopul Mitrofan al Huşilor, iar una dintre prefeţele Bibliei din 1688 a fost semnată de Do-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

* Septuaginta. Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul. Volum coordonat de Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Dan Slusanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu. Colegiul Noua Europă. Polirom, 2004.

La Duminica a 3-a din Post: a Sfintei Cruci

Despre Sfânta Cruce s-a scris mult. În tradiţia românească şi, în general, a popoarelor ortodoxe şi catolice, există un respect deosebit faţă de dânsa. Fie că aminteşte de jertfa Mântuitorului, fie că este simbol al altarului de jertfă, fie că este un element de cult sau sabie a duhului, Sfintei Cruci i s-au dedicat studii, icoane, biserici, sărbători, rugăciuni. De frica ei „şi dracii se cutremură".

Nu despre semnificaţiile de mai sus doresc să vorbesc în rândurile de faţă. Îmi revine o amintire, care vorbeşte de respectul ce-l acordau Sfintei Cruci chiar şi ateii. Nu mă refer la cei care făceau semnul Sfintei Cruci cu limba la trecerea prin faţa bisericilor sau a troiţelor. Aceştia nu erau atei, ci oameni timoraţi, înfricoşaţi de urmările ce le-ar fi avut un eventual denunţ, cum că ar fi oameni religioşi. Prin anii '70 se apropia Crăciunul. Peste tot, preoţii urmau străbuna tradiţie de a merge cu colindul şi icoana Naşterii Domnului. Aşa era şi în Craiova. Un preot avea în sectorul său zona de centru, respectiv a Universităţii. În apropierea cinematografului „Patria" era un bloc, în care locuiau numai potentaţi ai zilei, ofiţeri şi alţi demnitari. Oricum, era socotit blocul acela un bloc al comuniştilor. Preoţii de dinainte nu îndrăzniseră să intre în bloc niciodată. Preotul la care ne referim acum, mai tânăr şi mai cu „tupeu", şi-a luat inima în dinţi şi a intrat. Împreună cu cântăreţul au început să cânte troparul Naşterii la fiecare uşă. Nu deschidea nimeni. Se simţea foială în apartamente, se vedea că se uită câte unul

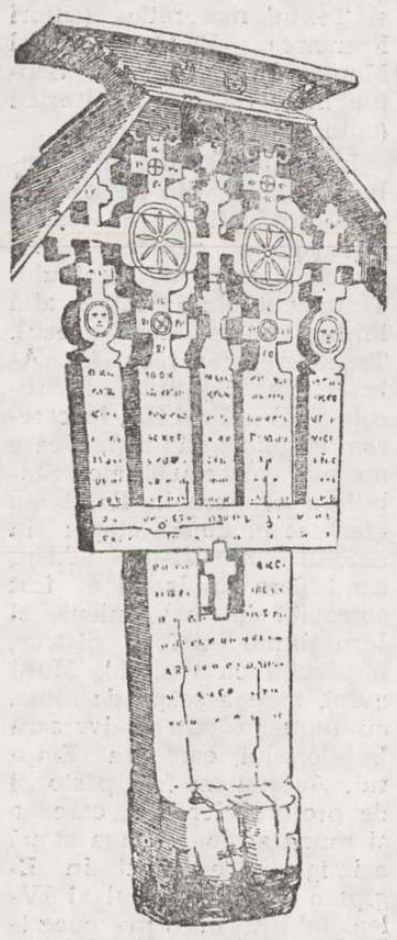

pe vizorul uşii, dar nimeni nu deschidea. Enervat, preotul a scos un vârf de creion şi a început să facă nişte cruciuliţe mici, abia vizibile, pe fiecare uşă, unde nu erau primiţi. Asta o făcea, ca să ştie să nu mai încerce la Botează. A fost, totuşi, o familie sau două în acel bloc, care l-a primit cu icoana, dar ... ca pe ghimpi.

La Bobotează, preotul s-a dus din nou în Ajun, după obicei! Mare surpriză! Toate apartamentele erau deschise, cineva din fiecare familie îl aştepta pe preot în uşă, temându-se ca nu cumva preotul să treacă mai departe. Şi totuşi, nedumerirea era tot mai mare. Preotul şi cântăreţul nu-şi puteau da seama ce se întâmplase de la Crăciun până la Bobotează cu oamenii aceia. Transformarea atitudinii lor era un adevărat miracol. Fiecare se scuza că „n-a fost de Crăciun acasă", dar că şi atunci l-ar fi primit cu acelaşi respect. Sărutau Sfânta Cruce, se închinau, îşi învăţau copiii să se închine, se botezau. Uşor-uşor, preotul a înţeles ce se întâmplase. Mulţi îl rugau:

— Părinte, vă rugăm să nu ne blestemaţi! Am văzut că aţi pus crucea şi pe uşa noastră. Să ştiţi, însă, că noi suntem oameni credincioşi, întotdeauna am fost aşa, dar serviciul! ...

Crucea mică şi timidă, însemnată de preot pe un colţ al uşii făcuse nişte oameni să-şi asume curajul şi riscul de a înfrunta orice opreliştе şi a se manifesta drept creştini, cu respect de cele sfinte.

Dacă şi dracii fug şi se cutremură la vederea ei! ...

Pr. Al. STĂNCIULESCU-BÂRDA

PARADOXUL SLUJIRII

Pericopa evanghelică de la *Marcu 10, 32—45*, rânduită să se citească în *Duminica a cincea din Postul Mare* ne situează din punct de vedere cronologic cu puţin înainte de Intrarea Domnului în Ierusalim şi drama care avea să urmeze: *„Fiul Omului va fi dat în mâna arhiereilor şi cărturarilor şi-L vor osândi la moarte şi-L vor da pe mâna păgânilor si-L vor batjocori şi-L vor scuipa şi-L vor biciui şi-L vor omorî, dar după trei zile va învia"* (Mc. 10, 33—34).

E drept că şi cu alte ocazii Iisus le mai vorbise apostolilor despre aceste lucruri, dar parcă niciodată la modul atât de concret şi de imperios. Prea puţin impresionaţi de ceea ce le prevestea Iisus, apostolii vor reţine doar faptul că „va învia". Fără să înţeleagă sensul cuvântului, erau încredinţaţi că Învăţătorul, care săvârşise atâtea minuni, printre care şi câteva învieri din morţi, de bună seamă că mai putea săvârşi una şi cu sine. Refractari cu totul la cele ce aveau să se întâmple în Ierusalim până la Înviere, vor reţine doar că deznodământul va fi oricum o biruinţă care echivala cu instaurarea Împărăţiei promise, şi în minţile lor se trezea o făgăduinţă mai veche făcută cu altă ocazie, când întrebându-L despre lucruri asemănătoare, le spunea că în această împărăţie *„vor sta pe douăsprezece scaune judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel"* (Lc. 22, 30).

N-au înţeles ei prea lămurit atunci la ce se referea Iisus, după cum nu înţelegeau nici acum prea bine sensul adevărat al cuvintelor, ba, doi dintre apostoli, Iacob şi Ioan, firi mai impulsive, neinstare să-şi stăpânească nerăbdarea şi zelul, se doreau deja ajunşi în împărăţia promisă, şi nu oricum, ci să fie *„unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Sa, întru slava Sa"*.

Parcă pentru a-i verifica dacă pricepuseră ceea ce le spusese, Iisus îi va întreba dacă *„pot să bea paharul pe care El îl va bea şi să se boteze cu botezul cu care se va boteza"*.

Răspunsul prompt al celor doi arăta de fapt cât de puţin pricepuseră ei din evenimentele pe care le prevestea Iisus. *„Putem"*, Îi vor răspunde cu naivitate şi inconştienţă. Răspunsul în sine era frumos tocmai prin ingenuitatea pe care o degaja, dar total lipsit de acoperire, pentru că evenimentele care se vor consuma în viitorul imediat aveau să-i contrazică.

Lui Iisus îi va fi plăcut totuşi naivitatea celor doi, adăugând însă o altă proorocie despre cele ce aveau să li se întâmple mai târziu, cuvinte al căror înţeles îl vor pricepe deplin atunci când li se va cere şi lor să plătească cu viaţa pentru credinţa lor, primind astfel „botezul" despre care le vorbea. Cât despre pretenţia lor de a sta unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Sa, va adăuga că *„nu este al Său a da, ci celor pentru care s-a pregătit"*.

Dincolo de nerăbdarea celor doi fraţi apostoli, între ceea ce spunea Iisus şi ceea ce credeau ei, opoziţia era una flagrantă. Apostolii judecau lucrurile din perspec-

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

Sfinţii cei întocmai cu Apostolii Acvila şi Priscila din Roma

Despre Sfinţii Acvila şi Priscila, primul care ne oferă câteva date este Sfântul Apostol Luca, în „Faptele Apostolilor": „După acestea (adică predica în Areopag), Pavel, plecând din Atena, a venit la Corint. Şi găsind pe un iudeu, cu numele Acvila, de neam din Pont, venit de curând din Italia, şi pe Priscila, femeia lui, pentru că poruncise Claudiu ca toţi iudeii să plece din Roma, a venit la ei. Şi pentru că erau de aceeaşi meserie, a rămas la ei şi lucrau, căci erau făcători de corturi" (18, 1—3).

Pontul (care azi corespunde cu partea nord-orientală a Turciei) aparţinea împărăţiei lui Mitridate (cca. 300 î.Hr.), iar după anul 63 î.Hr. încorporat în Imperiul Roman. Până în vremea lui Nero, făcea parte din provincia Bitinia. În Pont existau numeroase comunităţi evreieşti.

Numele Acvila nu are nici o legătură cu tradiţiile iudaice; e un nume grecesc. Pe piatra tombală din catacombele Priscilei, din Via Salaria (Roma), numele e scris „Acilius", ceea ce ne poate duce cu gândul că el era în legătură cu gens Acilia sau poate că Acvila era un libert. De tânăr, Acvila soseşte la Roma, unde se căsătoreşte cu Priscila (care aparţinea familiei Prisca). În calendarul roman, existau numeroase sfinte cu acest nume, iar la Roma sunt mai multe locuri dedicate acesteia, unde numele ei este amintit cu veneraţie[1]. Însă e greu de stabilit care dintre acestea era soţia Sfântului Acvila.

De profesie, erau lucrători în piele de capră, din care confecţionau haine, corturi etc. Se pare că afacerea lor mergea destul de bine, de vreme ce aveau muncitori angajaţi şi că se deplasau frecvent în Orient, la Corint, Efes etc., faimoase centre comerciale.

Întâlnirea cu Apostolul Pavel se consuma probabil în anul 50—51. Acvila şi Priscila trăiau la Roma, unde exista o numeroasă colonie ebraică, faţă de care autorităţile nu manifestau prea multă simpatie. Odată cu predicarea Evangheliei, evreii din Roma s-au împărţit în două tabere: unii acceptau propovăduirea, alţii o respingeau în mod violent. Acest lucru a generat adevărate tensiuni, ca şi în Orient. Pe de altă parte, argumentul era de importanţă vitală pentru comunităţile evreieşti, care trăiau cu nădejdea reabilitării lui Israel; aşadar, vestirea Evangheliei lui Hristos-Mesia nu le lăsa indiferente.

Acest fapt a aprins cu siguranţă spiritele, fie ale evreilor, fie ale păgânilor, ceea ce l-a determinat pe împăratul Claudiu să promulge un edict de expulzare a evreilor din Roma, „din cauza tulburărilor continui produse de un oarecare Crestus (Hristos)"[2].

Era în anul al IX-lea al împărăţiei lui Claudiu, adică 49—50 al erei creştine. Acvila şi Priscila, alungaţi din Roma, ajung la Corint. Se aflau deci la Corint în condiţii de emigraţie forţată; aici însă afacerile lor par să prospere. Mai mult, aici îl vor întâlni pe Sfântul Apostol Pavel, fapt care le va schimba viaţa.

Se pare că, în momentul în care soseau la Corint, Acvila şi Priscila erau deja creştini, probabil în urma predicii Sfântului Apostol Petru, care, el însuşi, a trebuit să plece din Roma, participând la Sinodul de la Ierusalim.

Încă de la început, cei doi s-au înţeles cu Apostolul Neamurilor, datorită identităţii de credinţă, apartenenţei la poporul ales, dar mai ales aşteptării iminentei veniri a Împărăţiei lui Dumnezeu.

Întrucât Pavel era, ca şi ei, lucrător în piele, Acvila şi Priscila l-au primit în casa lor. În timpul săptămânii, Pavel lucra cu mâinile meseria sa (F. Ap. 18, 3), iar sâmbăta se ducea la sinagogă, pentru a-L vesti pe Hristos şi Evanghelia Sa.

Încercăm să ne imaginăm dragostea cu care cei doi soţi îl înconjurau pe Apostol, care aducea tuturor vestea cea bună a mântuirii. Probabil, nici n-ar fi trebuit să lucreze. Dar Apostolul măr-

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. Dr.
IUVENALIE IONAŞCU

O nouă traducere românească (parţială) a Bibliei, după Septuaginta

(Urmare din pag. 1)

sitei, patriarhul Ierusalimului.

Precizări ca cele de mai sus erau, desigur, necesare, cu atât mai mult cu cât, în istoria traducerii româneşti a Bibliei, a existat şi un scandal provocat de o iniţiativă particulară, a unui laic, de a traduce Biblia. Este vorba de Ion Heliade Rădulescu, care, aflat în exil la Paris, după înăbuşirea Revoluţiei de la 1848, a început o astfel de lucrare fără a o duce însă la bun sfârşit. Motivul stopării a fost reacţia fermă a mitropolitului Andrei Şaguna, care şi el s-a nevoit cu traducerea şi tipărirea Bibliei, în Lb. română, între anii 1856—1858. Opoziţia lui Şaguna a fost determinată prioritar de slaba calitate a lucrului început de Heliade şi numai în al doilea rând de faptul că traducătorul era un laic.

Se ştie că exilantul român era adeptul curentului latinizant şi ca atare, traducerea cărţii Genezei, pe care Heliade i-a trimis-o ca mostră lui Şaguna, era într-o limbă stâlcită, total străină de spiritul limbii române. Toate cuvintele de origine slavă au fost înlocuite de traducător cu cuvinte din italiană, aşa încât traducerea era inaccesibilă credincioşilor, cărora le era destinată.

Şaguna i-a prevenit frăţeşte pe mitropoliţii din Ţara Românească şi Moldova de abuzul lui Heliade Rădulescu şi aceia au adoptat o atitudine tot atât de fermă în a dezavua un lucru deficitar, în privinţa calităţii.

Revenind acum la „Cuvântul înainte" al d-lui Andrei Pleşu, vom arăta că Domnia Sa, din spirit de onestitate şi reverenţă, nu evită să facă trimitere la recenta ediţie jubiliară a Sfântului Sinod, „diortosită", după Septuaginta, de către Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, pe care o defineşte drept „excepţională" şi „providenţială" (p. 6.) „După o asemenea împlinire — subliniază semnatarul „Cuvântului înainte" — s-ar putea spune că ediţia de faţă vine prea devreme". Un astfel de mod de a pune problema ar fi valabil însă numai dacă actuala traducere ar fi fost gândită ca o contrapunere la traducerea „Anania". Or, lucrurile nu stau aşa. Este vorba de o iniţiativă care s-a conturat cu mai multă vreme în urmă, Dl. Cristian Bădiliţă stăruind asupra necesităţii unor traduceri româneşti paralele, atât după textul grecesc al Septuagintei cât şi după Textul masoretic (ebraic).

În spiritul unor astfel de preocupări, suntem preveniţi că actuala ediţie reprezintă începutul transpunerii în practică a ceea ce s-a plănuit de mai multă vreme. Este vorba de o „traducere nouă", nu doar de o îndreptare a unor traduceri anterioare. Textul de bază utilizat este cel al Septuagintei în ediţia critică a lui Alfred Rahlfs apărută pentru prima dată la Stuttgart, în 1935 şi reeditată, de atunci, de mai multe ori. De asemenea, ni se spune că se oferă şi o „abundentă adnotare" a textului, ceea ce se poate constata pe fiecare pagină.

După „Cuvântul înainte" urmează un substanţial „Studiu introductiv", alcătuit din următoarele cinci subdiviziuni: 1. Ce este Septuaginta (autor Cristian Bădiliţă). 2. O traducere provenită din iudaism (autori Monique Alexandre şi Olivier Munnich). 3. „Grecitatea" şi buna „lizibilitate" a Septuagintei (autoare Marguerite Harl). 4. Septuaginta şi Textul masoretic (autori Francisca Băltăceanu şi Monica Broşteanu). 5. Septuaginta şi Părinţii Bisericii (autor Cristian Bădiliţă).

Informaţiile care ar trebui reţinute din acest studiu introductiv ar fi acestea: Septuaginta reprezintă prima traducere a Vechiului Testament ebraic într-o altă limbă, anume cea greacă. Traducerea s-a făcut în Alexandria Egiptului, în secolele III—II î.d.Hr., la cererea evreilor elinizaţi, care nu mai vorbeau ebraica. Stabilirea acestora în Egipt s-a efectuat în două etape: în secolul al VI-lea î.d.Hr., când Ţara lui Israel a fost cotropită de babilonieni şi Ierusalimul a fost distrus, împreună cu templul. Mulţi evrei, spre a scăpa de robie, au fugit în ţara adversară Babilonului, care era Egiptul. Aceştia au fost păstoriţi de profetul Ieremia, care a şi murit acolo. A doua etapă a imigraţiei evreieşti în Egipt a fost în secolul al IV-lea î.d.Hr., în urma cuceririlor lui Alexandru cel Mare, în Orient. Acesta a zidit la vărsarea Nilului, în Mediterană, cetatea care îi poartă numele, devenită capitală a elenismului. El a acordat evreilor din Iudeea dreptul de cetăţeni ai noului oraş pe care l-a întemeiat.

Comunitatea iudaică din Egipt a suferit o puternică influenţă a elenismului. Unii învăţaţi dintre ei au încercat o îmbinare a credinţei iudaice cu noul curent filosofic.

Îl amintim astfel pe Filon din Alexandria, care a studiat la înaltele şcoli din Alexandria, cunoscând foarte bine filosofia platonică. El a devenit adeptul teoriei platonice despre Logos, care era socotit arhetipul tuturor lucrurilor.

La cererea acestei comunităţi din Egipt s-a tradus Biblia ebraică în limba greacă.

De reţinut că, pe lângă cele 39 de cărţi canonice câte au fost în Biblia ebraică", în Septuaginta au mai apărut încă zece cărţi numite îndeobşte necanonice sau anaghinoscomena, adică bune de citit. Acestea sunt: Iudit, Tobit, Baruh, Epistola lui Ieremia, Cartea a III-a a lui Ezra, Înţelepciunea lui Solomon, Înţelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah, (sau Ecclesiasticul), I, II, III Macabei. Pe lângă aceste cărţi de sine stătătoare, au mai fost adăugate şi unele fragmente necanonice, la unele cărţi canonice precum: la cartea a II-a a Regilor (fragmentul „Rugăciunea regelui Manase"), la cartea Ester (fragmente adăugate la capitolele 1, 3, 4, 5, 8 şi 10), la cartea Psalmilor (psalmul 151), la cartea Daniel (fragmentele: Cântarea celor trei tineri, Istoria Susanei, Istoria omorârii balaurului şi a distrugerii idolului Bel). Unele dintre aceste adaosuri au devenit cu timpul cărţi de sine stătătoare. Surprinzător că în Septuaginta au apărut şi două apocrife: Cartea a IV-a a Macabeilor şi Psalmii lui Solomon.

Iudaismul palestinian n-a acceptat în Biblia ebraică aceste cărţi şi adaosuri necanonice. Dat fiind faptul că la apariţia creştinismului, Septuaginta a devenit Biblia Bisericii, Marea Sinagogă Iudaică a repudiat de tot Septuaginta. S-a instituit chiar o zi de doliu, ca o tristă comemorare a momentului când s-a adoptat hotărârea de a traduce Biblia din ebraică în greacă. Se spunea că ziua aceea a fost mai neagră decât ziua în care s-a făcut viţelul de aur.

De altfel, cărţile şi fragmentele necanonice incluse în Septuaginta nu sunt singurele deosebiri între această variantă greacă a Vechiului Testament şi varianta Textului masoretic (textul masoretic este textul ebraic prelucrat de unii învăţaţi evrei din Palestina şi Babilon, care între secolele VII—X d.Hr. au inventat vocalele şi au fixat în scris pronunţia textului sacru). Traducătorii Septuagintei şi-au permis intervenţii mai mult sau mai puţin extinse în textul ebraic. Ca exemplu, cartea profetului Ieremia din textul ebraic este mai scurtă în Septuaginta cu aproape două mii de cuvinte. Există apoi diferenţe şi în ordinea aşezării capitolelor sau versetelor din câteva cărţi.

S-a acreditat ideea că diferenţe ca cele semnalate mai sus s-ar datora existenţei a cel puţin trei variante de text biblic vechitestamentar: varianta palestiniană, varianta babiloniană şi varianta alexandrină sau egipteană. Identice în esenţă, aceste variante prezintă, în mod logic, şi diferenţe.

Dar referindu-ne doar la Biblia ebraică, respectiv la Textul masoretic, şi la Septuaginta trebuie să spunem că, în Biserică, acestea au fost socotite în egală măsură autoritative. Nu a fost catalogat nici unul dintre cele două texte „mai bun" sau „mai prost" decât celălalt. Este vorba de una şi aceeaşi Biblie, dar cu nuanţe deosebitoare, care nu alterează fondul dogmatic.

Să poposim acum asupra traducerii propriu-zise a Septuagintei, respectiv a primului volum care a văzut lumina tiparului.

O primă constatare: fiecare din cele cinci cărţi este precedată de o introducere semnată de partenerii francezi. Doar la a treia carte — Leviticul, francezilor li se alătură şi un român.

Autorii introducerilor atenţionează cititorii că potrivit tradiţiei ebraice, ca şi tradiţiti creştine răsăritene, autorul Pentateuhului a fost Moise. Însă în evul mediu, ca şi mai târziu în Apus atribuirea tradiţională a fost contestată, iar astăzi majoritatea specialiştilor moderni (respectiv a criticilor protestanţi, dar şi a cercetătorilor romano-catolici) împărtăşesc convingerea că forma finală a textului Pentateuhului a fost redactată într-un moment anterior revenirii evreilor din exilul babilonian (538 î.d.Hr.), şi că probabil autorii în majoritate din seminţia preoţească a lui Levi, au asamblat şi prelucrat elemente, respectiv documente mai vechi.

Traducerea românească a primului volum din Septuaginta a fost făcută, cum e şi logic, de români.

Lectura textului impune prin claritate şi cursivitate.

Nu putem prevedea în cât timp de acum încolo vor apărea şi celelalte volume. Oricum, atunci când traducerea va fi terminată, vom putea spune că avem şi noi românii o variantă de text biblic autoritativă, făcută în exclusivitate după textul grecesc al Septuagintei.

Ar mai rămâne să se facă o traducere şi după textul masoretic.

Vor rămâne însă, în continuare valabile şi cu nimic diminuate în importanţa lor, toate traducerile româneşti de după 1688 şi până la zi. Biserica le-a utilizat în lucrarea ei pastoral misionară şi au ajuns să fie preţuite şi gustate de credincioşi pentru frumuseţea lor literară şi pentru limpezimea cuprinsului lor. Spre exemplu, cititorii vor prefera oricând un text clar din oricare dintre ediţiile de până acum ale Bibliei, aceluiaşi text confuz, practic fără logică, din recenta traducere a Septuagintei. Textul la care ne referim este din Geneză 4, 6—7, unde citim, după versiunea Bibliei din 1988: „Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: Pentru ce te-ai întristat, şi pentru ce s-a posomorât faţa ta? Când faci bine oare nu-ţi este faţa senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la uşă şi caută să te târască, dar tu biruieşte-l".

Şi acum acelaşi text, în ediţia Septuagintei pe care o prezentăm: „Şi Domnul Dumnezeu i-a zis lui Cain: De ce te-ai întristat aşa de tare şi de ce te-ai posomorât la chip? Dacă ai adus jertfa cum trebuie, dar n-ai împărţit-o cum trebuie, oare n-ai păcătuit? Linişteşte-te! El se va întoarce către tine, iar tu îl vei stăpâni".

Cel puţin partea finală a variantei Septuaginta 2004 este confuză, fiind greu de ghicit cine anume este acel „el" ce se va întoarce şi va fi stăpânit.

Să redăm şi versiunea din Biblia diortosită de Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu al Clujului:

„Şi Domnul Dumnezeu a zis lui Cain: De ce te-ai mâniat şi de ce îţi este faţa posomorâtă? Dacă tu faci bine, nu vei fi oare bine primit? Dar de nu faci bine, păcatul stă pitit la uşă: pe tine te poftеşte, dar tu cată să-i fii stăpân!".

Din fericire, situaţiile de natura celor sesizate de noi nu sunt totuşi rare şi, de aceea, rămânem la aprecierea pozitivă a lucrării a cărei responsabilitate şi-au asumat-o traducătorii acestei noi ediţii ai Bibliei în Lb. română.

IN MEMORIAM

Nicolae Cajal

(1919—2004)

Profesorul și academicianul NICOLAE CAJAL a trecut în eternitate. Îl regretăm cu toții pentru că s-a făcut cunoscut prin bunătate, înțelepciune, compasiune, toleranță, iertare și mai presus de toate - iubire. Societatea românească ar mai fi avut nevoie de el, în împrejurări ca cele prin care trecem, dar ne mângâiem cu gândul că și de acolo unde acum sălășluiește, sufletul său nobil ne va veghea și ne va ajuta să știm a prețui valori și daruri ca cele cu care el și-a împodobit viața.

A studiat la Facultatea de Medicină și Farmacie din București și s-a format ca specialist în microbiologie și virusologie, sub îndrumarea profesorului dr. Ștefan Nicolau. Mai târziu va ajunge el însuși profesor la acea facultate, onorând, din 1966, și postul de șef al catedrei de virusologie. De asemenea, a fost numit director al Institutului de Virusologie al Academiei Române. Un post de mare răspundere, pe care l-a deținut, a fost și cel de expert al Organizației Mondiale a Sănătății, din partea României.

Autor a 12 cărți, a peste 400 de studii din domeniile virusologiei, poliomielitei, herpesului, turbării, hepatitei virale, geneticii și patologiei virale, a mai multor monografii, manuale și tratate de specialitate (unele din ele cu premii academice), NICOLAE CAJAL a devenit membru corespondent al Academiei Române, în 1963, iar din 1990 - membru titular. Pentru doi ani a fost și vicepreședinte al acestui înalt for de cultură.

Datorită meritelor sale științifice, recunoscute și pe plan internațional, Nicolae Cajal a fost ales membru în mai multe societăți internaționale de specialitate, precum: Asociația Europeană pentru Studiul Poliomielitei, Societatea Regală de Medicină din Londra, Societatea Franceză de Microbiologie, Academia de Științe din New-York.

I s-au acordat titluri, ordine și distincții precum: Doctor Honoris Causa al Universităților din Oradea, Timișoara, Cluj, Iași și diploma „Meritul Cultural" al Academiei Române.

Din 1994 a devenit președinte al Federației Comunităților Evreiești din România. În această calitate a dovedit o mare deschidere față de Biserica Ortodoxă Română dar și față de celelalte culte din țară.

Profesiunea sa de medic l-a ajutat să prețuiască, mai presus de orice, omul, să-i respecte demnitatea și să-i apere drepturile. A respins și a condamnat discriminările și barierele pe considerente de rasă, naționalitate, religie.

Numele său va rămâne înscris în galeria marilor bărbați ai țării.

Să-i fie în veci binecuvântată memoria!

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

POEM GÂNDULUI

Fac. 1, 26

Gândule, chemarea cerului în mine,
Chipul tău nu l-am văzut nicicând, anume
Din adâncul nopții ca un fulger vine
Pentru ce necaz sau bucurie-n lume
Fruntea să mi-o biciui fără încetare,
Ochii să mi-i porți luceferi în văpăi?
Ce-am greșit să sufăr doruri greu amare
Rătăcit prin stele să mă ducă pașii tăi?

Duhul tău neliniștit prin munți cu cerbii spre izvoare strigă
Viscolit de înălțimi și de lumină
Te pândesc ispite cu săgeți înveninate să-ți înfigă
Moartea-n inimă și-n raiul din grădină.
Ești flămând mereu de Adevăr ca și pământul de arat
Pe la porți te bate aprig vântul întrebărilor
Să-ți îmbraci cuvântul, să te știi în Bine revelat
Chemi în ajutor la tine vulturii din zbor
Când mă porți spre Frumusețea celei negrăite zări mă înfiori
Mă îngrozești de remușcări când mă prăvăli în hău troiene
Crești cu setea infinitului în cântec de viori
Cu ecoul pașilor Înțelepciunii prin poiene.
Când ești vifor, când ești crivăț, ce mă smulgi din soare,
Când ești geamătul de fiară însetat de sânge și de pradă,
Când ești buciumul lăsat de lună noaptea la izvoare,
Jocul păpădiei și cicoarei prin livadă.

Logosul în zborul de porumbi te poartă printre grâne mână-n mână
Să ajungi de pleavă și neghină scuturat
Și frământătură pentru pâinea de ființă împreună
Necuprinderea de sine, freamătul la secerat
Flacăra gândirii, luminezi întinsul de la noi la El și Eu
Arzi în Univers ca în pustiul din Sinai în focul viu
Cel ce cu lumina în podoabă Te îmbraci mereu
Doamne al Puterilor, rămâi aprins în mine să Te am și să Te știu!
Gândul, cel ce este, neajuns în zborul lui spre Cel ce Este.

Prins în corul simfoniilor luminii
Îi răsare întru sine buna-veste
Cântecul de trandafiri crescuți cu spinii.
Gândule, vom strânge totul într-o barcă lină
Ca să trecem legănați dormind senini
Ancorați în port treziți lumină din Lumină.

Pr. ION IONESCU

Reflecții privind activitatea predicatorială

Actualitatea predicii tematice și a catehezei

Între formele de propovăduire a dreptei credințe, omilia prezintă utilizarea cea mai mare. O întâlnim în paginile Sfintei Scripturi, în veacul apostolic, dar cea mai mare înflorire a ei a avut loc în epoca de aur a Bisericii (secolele IV—VI). Ea a fost folosită de cei mai mari cuvântători creștini pentru expunerea învățăturii Mântuitorului. Se știe că omilia are un caracter analitic urmărind explicarea verset cu verset a unei pericope biblice. Și în vremea noastră, folosirea omiliei ca formă de propovăduire, își păstrează importanța ei dată fiind lipsa de cunoștințe biblice a multor creștini.

Timpurile noi, în care sectele religioase atacă adevărurile de credință sau le răstălmăcesc, aduc cu sine necesitatea utilizării predicii tematice și a catehezei pe scară tot mare pentru a putea lămuri pe credincioși asupra adevărurilor fundamentale ale credinței noastre creștine ortodoxe. În felul acesta, predica tematică primește un caracter misionar urmărind păstrarea și întărirea unității de credință și integritatea Bisericii. S-a făcut constatarea — pe drept cuvânt — că în Biserica noastră astăzi nu se poate vorbi de o „mutenie" a amvonului. Spre o deosebire de un trecut nu prea îndepărtat, azi se predică în bisericile noastre atât la Sfânta Liturghie cât și cu prilejul oficierii unor sfinte Taine și ierurgii, îndeosebi la cununii și la înmormântări. S-au creat de asemenea condițiile necesare pentru ca preoțimea noastră să fie înzestrată cu mijloacele unei bune documentări. Este îmbucurător faptul că eparhiile din țară se întrec în a pune la îndemâna clerului mijloacele, izvoarele omiletice, necesare unei propovăduiri rodnice.

Întrebarea este: cum folosim aceste mijloace, cum concepem predicile noastre pentru ca ele să-și ajungă scopul? Pe vremuri, în cadrul unei dezbateri în presa bisericească, un preot susținea că nici nu ar fi nevoie de prea mare pregătire pentru predică, întemeiat pe textul biblic, „vi se va da voua ce să grăiți în ceasul acela". Nu e nevoie să mai spunem cât de puțin întemeiată este această interpretare și opinia întemeiată pe ea. Predica trebuie să fie produsul unei temeinice munci de documentare biblică și patristică, a unei culturi profesionale și generale. Ea nu mai poate fi o simplă declamare sau recitare menită să umple un gol tot mai mult simțit în cadrul Sfintei Liturghii, ci mijloc de îndoctrinare, de înzestrare cu un minim de cunoștințe religioase menite să-i apere de răstălmăcirile și ademenirile prozelitismelor de tot felul. *„Crezut-am, pentru aceea am și grăit"* — zice Psalmistul.

Predica trebuie să fie o mărturisire de credință și de viață personală a celui ce o rostește. El trebuie să cunoască nivelul de cunoștințe religioase ale ascultătorilor săi, să știe ce vrea să le comunice pentru luminarea minții, mișcarea inimii și îndrumarea voinței pe calea mântuirii.

Predica tematică presupune mai întâi de toate un *plan de predici* alcătuit fie pe un an întreg, fie cele trei perioade ale anului bisericesc, pentru fiecare separat. Vom avea astfel predici de conținut dogmatic, într-un an; vom aborda apoi teme din morala creștină și din Liturgică, nu pentru a-i face pe credincioși „teologi" (cum insinuează unii), ci spre a-i familiariza pe cât este cu putință și la nivelul lor aperceptiv, cu tezaurul de neprețuit al învățăturilor de credință și viață creștină.

S-au ridicat uneori obiecții că pericopele evanghelice și cele din Apostol se repetă an de an și uneori chiar de două ori în cursul aceluiași an, cerându-se și alte pericope pentru o predică tematică. Credem că nu e necesar. Fiecare pericopă evanghelică, citată pe scurt la începutul predicii — aceasta neapărat necesar — permite anunțarea și trecerea la tema pe care dorim s-o abordăm. Pe bună dreptate remarcă Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, că „predicile trebuiesc să fie mici tratate teologice despre adevărurile de credință, mici catehisme, care să-i ajute pe ascultători să se înarmeze și cu argumente pentru apărarea credinței ortodoxe".

(Continuare în pag. a 8-a)

Preot prof. Dr.
GHEORGHE LIȚIU

Predica de ieri și de azi

Dintotdeauna, predica a îndeplinit un rol esențial în Biserica Ortodoxă dar și astăzi ea continuă să-și îndeplinească acest rol fundamental și anume acela de a tâlcui credincioșilor învățăturile de credință primite moștenire de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prin intermediul apostolilor și al urmașilor acestora, episcopi, preoți și diaconi. De aceea, atunci când distanțele geografice nu puteau fi reduse prin mijloacele de comunicare în masă ca cele din zilele noastre, predica și-a îndeplinit rolul său esențial de încreștinare a societății.

Predica orală a apărut în acea epocă în care se simțea mai mult ca oricând nevoia de a se explica mesajul Evangheliei (Vestea cea Bună), de a descoperi sensurile adânci ale învățăturilor Mântuitorului Hristos.

În acest sens, să ne amintim doar de câtă putere de convingere a putut da dovadă Sf. Ap. Petru, după pogorârea Sf. Duh asupra apostolilor la Cincizecime, în predica pe care a ținut-o în fața poporului din Ierusalim și când, la sfârșitul acesteia, oamenii au fost atât de „pătrunși la inimă" încât i-au întrebat pe apostoli: „Bărbați, frați, ce să facem?" (Fapte 2, 37).[1]

A predica rămâne datoria principală a preotului ortodox, după învățătura Mântuitorului care îi îndemna astfel pe ucenicii Săi: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh" (Mt. 28, 19).

În epoca primară, predica însemna „totul" referitor la învățătura creștină, dar aceasta își îndeplinea rolul numai prin intermediul personalității predicatorului care-i împrumuta „autoritatea întregii vieți a lui".[2]

Dar astăzi, parcă mai mult ca oricând, se simte o nevoie spirituală de predică, căci poporul este însetat de cuvântul lui Dumnezeu deoarece el știe că doar de la Creatorul său mai poate aștepta izbăvirea din necazurile vieții de fiecare zi. De aceea, cuvintele unui mare predicator al Bisericii noastre Ortodoxe, din anul 1929, Pr. Prof. Dr. Gr. Cristescu au devenit profetice pentru zilele noastre: „Nevoia spirituală a predicii este profund simțită de poporul nostru, azi mai mult ca oricând. În zgomotul și vălmășagul atâtor direcțiuni contradictorii spre care este ademenit sufletul nostru în acest ceas, numai orientarea religioasă poate fi un izvor de limpezire spirituală, de consecvență etică și deci, de mântuire sigură".[3]

Din această cauză, predica este absolut necesară pentru zilele noastre, dar cu toate acestea, nu este nevoie de orice predică ci de o predică misionară, adică o predică care să trezească conștiința credinciosului și care să-l

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. VIRGIL MANASE

Ale Tale daruri mă fac fericit

Dă-mi un fir de iarbă, dă-mi o frunză-n mână,
Dă-mi în suflet cerul, marea în priviri,
Dă-mi o floare, Doamne, de miresme plină,
Dă-mi în noapte-adâncă razele de lună,
Dă-mi lumină minții, alese rostiri.

Dă-mi pe mări de ceruri, insule de nouri
Și pe verzi întinderi, crini împărătești,
Dă-mi a Ta iertare și-n duh, sfinte doruri,
Dă-mi să fiu în gânduri, vultur, sus în zboruri
Și-mi deschide-n rugă zări dumnezeiești.

Razele de soare-n aurul din grâne
Și zăpada milei, făinuri în pâini,
Dă-mi-le-n Iubirea-Ți zi de zi, Stăpâne,
Și-n rostirea-mi, graiul limbii-n veci române,
Și din Cer, Cuvântul, trup pe-altar de mâini.

Dă miresme-n jertfe-n trandafiri să ardă,
În potire roșii, Cerul să-l respir,
Dă-mi arama toamnei, frunze de-or să cadă,
Din ninsori argintu-n vânt să nu se piardă,
Dă-mi în Liturghie al Iubirii-Ți mir.

Doamne, în trup și-n suflet dă-mi a Ta-nviere,
Ale Tale daruri mă fac fericit . . .
Dă-mi a Ta-nălțare din orice durere,
Nu-s sărac, nu-s singur cât mi-ești mângâiere
În trup de prescure și în vin sfințit.

Pr. COSTICĂ MOROIANU

Părintele Moise Balea

— Un moţ-misionar al Mitropoliei Ardealului, în America —

Românii care s-au stabilit în America la sfârşitul veacului al XIX-lea şi începutul celui de al XX-lea au venit cu credinţa că America este tărâmul belşugului fără de sfârşit şi că din această abundenţă fără hotar le va fi dat şi lor să se împărtăşească. Ei au ajuns în Lumea Nouă confuzi şi fără să îşi închipuie ce le stă înainte.

Românii ajunşi în America la sfârşitul veacului al XIX-lea au reuşit să se aşeze cu temei, să îşi afle de lucru, să îşi întemeieze aşezăminte spirituale şi sociale şi, încă mai mult, să îşi păstreze identitatea distinctă. Cauzele acestui succes au fost mai multe: originea ţărănească, mentalitatea de oameni liberi, capabili să confrunte realist şi reuşitele şi nereuşitele lor. Între aceste cauze nu în ultimul rând a fost apariţia unor fruntaşi cinstiţi, inteligenţi şi sinceri dedicaţi celor de un neam cu ei.

Demn de amintit este şi moţul George Pomuţ, născut în 1828 care a luptat alături de Avram Iancu în Revoluţia de la 1848—1849; după înfrângerea suferită a fugit pentru a scăpa de pedeapsă. În Statele Unite ajunge după 1850 şi se înrolează în regimentul 15 Iowa. Ia parte la războiul civil care a ţinut 4 ani. A fost înaintat în grad până la cel de general. Preşedintele Andrew Johnson l-a numit consul general al Statelor Unite ale Americii la Petersburg, în Rusia.

Între acei fruntaşi de la începutul veacului al XX-lea un loc special îl ocupă în viaţa românilor din America, preotul ortodox Moise Balea.

Moise Balea s-a născut în Ţara Moţilor în satul Cărpiniş în 1877. În casa părintească a primit o educaţie exemplară pe care a menţinut-o până la moarte. Această educaţie s-a caracterizat mai ales prin virtuţile demnită ii, bunătăţii şi corectitudinii. Nimic nu vădeşte mai elocvent chipul lui Dumnezeu în om şi frumuseţea unui suflet plin de vigoare şi sevă creştină, decât virtutea bunătăţii. Părinţii lui erau oameni cu o anume stare. Ei stăpâneau pământ şi fânaţe în hotarul satului. Stăpâneau câteva case şi o mică prăvălie şi în plus erau acţionari principali la o mină de aur din vecinătate (o mină de felul celor descrise în romanul „Arhanghelii" al lui Ioan Agârbiceanu). Mină mică, având una sau două galerii, şi în care „acţionarii" trudeau cot la cot cu băieşii de rând. În aceste condiţii tânărul Moise Balea a învăţat câte ceva despre tehnica „băitului" de aur. De mic a fost dornic de cunoaştere, mereu în căutare de nou. Să călătorească şi să vadă lumea. A studiat teologia şi a fost rânduit preot de către Mitropolia Ardealului cu sediul la Sibiu. Natura lui întreprinzătoare cu darul de a călători l-au oferit ca persoană ideală a i se încredinţa o misiune pe care Mitropolia Ardealului nu o mai putea amâna.

În anii 1903—1905 Mitropolia Ardealului nu a mai putut ignora realitatea că mii şi mii de români porneau către „Lumea Nouă". În aceste împrejurări, dar ţinând seama că în mod tradiţional Ortodoxia românească nu era pregătită pentru acţiuni misionare de mare amploare, Mitropolia Ardealului a făcut puţinul care îi era în putere să-l facă. În 1905 l-a trimis pe părintele Moise Balea într-o misiune de informare şi asistenţă către românii-americani ortodocşi aflaţi în America. Părintele Balea şi-a împlinit misiunea încredinţată din plin. El a dovedit o ardoare şi o dedicaţie misionară exemplară. Din îndemnul şi cu sprijinul lui s-au înălţat cele dintâi biserici ortodoxe româno-americane în Statele Unite: Sfânta Maria din Cleveland, apoi bisericile din Youngstown, Ohio, Indiana Harbor, Indiana şi încă multe altele. A călătorit mult în locul unde se aflau colonii româneşti slujind în folosul lor, oficiind botezuri, cununii şi înmormântări.

Dar părintele Moise Balea a făcut mai mult decât să slujească nevoile duhovniceşti ale românilor-americani. A înţeles diferenţa sistematică, de categorie dintre Lumea Nouă şi cea Veche. A înţeles că puţini români se vor mai reîntoarce în ţara veche şi aceia vor fi dezamăgiţi şi vor regreta pasul făcut. Şi-a iubit comunităţile şi caracterul lor românesc şi ortodox. A creat instituţii care să menţină identitatea românească în condiţiile în care integrarea în naţiunea americană era inevitabilă. Tot părintele Balea a fost cel care i-a sfătuit ca românii-americani să gândească şi să acţioneze în „mare" căci zicea el: „În America tot ce-i mic dispare".

A fost unul dintre primii ziarişti şi tipografi români-americani înfiinţând în 1906 ziarul „America" cu scopul de a răspunde atacurilor antiortodoxe şi de a păstra legătura dintre românii-americani răspândiţi pe întregul continent. Pe frontispiciul acestui ziar el a pus vestita informare „apare când au voie, bani şi timp". Ziarul ulterior a fost cumpărat pe un preţ foarte modest de către „Uniunea Societăţilor Fraternale Româneşti din America" şi de atunci şi până azi ziarul a avut un rol excepţional pentru comunitatea românilor-americani.

În anul 1930 părintele Moise Balea a scos ziarul „Tribuna" care a avut o orientare vehement anticomunistă. Tot în anii 30 a început să lucreze pentru uzinele Ford. Părintele Moise Balea, cu răbdarea şi dârzenia moştenită de la strămoşii săi „moţii", a stat neclintit în faţa furtunii şi-a mers fără şovăială către împlinirea lucrării bune şi de folos românilor-americani.

În 1942, în decembrie, el s-a stins fulgerător răpus de un atac cardiac şi a fost îngropat în cimitirul de la Vatra Românească, sediul Episcopiei Ortodoxe Române din America, găsindu-şi liniştea deplină după o viaţă plină de alergări şi zbucium, departe de ţară, încununat cu frumoase realizări în folosul emigraţiei române.

În 1943 deasupra mormântului părintelui Moise Balea „Uniunea Societăţilor Româneşti din America" a înălţat un frumos monument funerar.

O lacrimă şi o şoaptă de rugăciune înaintea bunului Dumnezeu pentru odihna sufletului său. Veşnică să-i fie amintirea şi faptele sale cunoscute de generaţiile prezente şi viitoare.

Părintele EUGEN GOIA

Bibliografie selectivă:

1. Ion Sava, Din istoria românilor de peste Ocean, Îndrumător bisericesc, Mitropolia Banatului, 1980.
2. Părintele Ştefan Urdă, Aniversarea a 50 de ani de la hiotonirea primului episcop al Episcopiei misionare din S.U.A., în Îndrumător bisericesc, Alba Iulia, 1985.
3. P.S. Policarp Morușca. Episcopia misionară şi românii din America, Revista B.O.R. nr. 7—8, 1940.
4. Părintele Aurel Jivi, Comunităţi ortodoxe române din America, Îndrumătorul bisericesc nr. 3, 1982, Timişoara.
5. Părintele Ştefan Slevoacă, B.O.R. în America, B.O.R. nr. 7—8, 1972.
6. Alexandru Nemoianu, Părintele Moise Balea, Tribuna Cluj, martie, 1997.

Superioritatea moralei creştine faţă de morala religiilor dinainte de Hristos

Ca orice religie şi creştinismul îşi are morala sa, care asemeni doctrinei creştine şi cultului său, are tot ceea ce poate fi mai înalt, mai distins şi mai ziditor de suflete. Morala creştină îi impune omului datorii faţă de Dumnezeu, faţă de aproapele şi faţă de sine însuşi. Iubirea faţă de Dumnezeu este asemeni dragostei dintre fiu şi părintele său. Ca fii ai aceluiaşi Părinte ceresc, avem datorii faţă de semenii noştri, pe care trebuie să-i iubim. Morala creştină ne impune datorii şi faţă de noi înşine, faţă de sufletul nostru, ca chip al lui Dumnezeu, precum şi faţă de trupul nostru, templu al Duhului Sfânt, spre a-l păstra curat, prin săvârşirea virtuţilor. Pentru realizarea acestor îndatoriri îi vine omului în sprijin pilda vieţii Mântuitorului, spre a o urma, prin săvârşirea binelui şi ferirea de rău, în scopul mântuirii.

Morala creştină este rod al celei mai sublime religii pe care a cunoscut-o omenirea. Religia creştină îl înfăţişează pe Dumnezeu ca fiind iubire. „Cel ce nu iubeşte, n-a cunoscut pe Dumnezeu, căci Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8). Aceasta conduce la o morală a iubirii. Morala creştină nu provine de la vreun om oarecare sau de la vreun înţelept. Morala vine de la Dumnezeu, de aceea ea înfruntă toate piedicile din calea sufletelor, spre a le conduce spre mântuire şi desăvârşire.

La Cina cea de taină, Mântuitorul le-a vorbit apostolilor Săi despre porunca nouă şi necunoscută, care n-a mai fost amintită de nimeni, înainte de apariţia creştinismului, simplă în formă, dar adâncă în conţinut: „Poruncă nouă vă dau vouă, să vă iubiţi unul pe altul, precum eu v-am iubit pe voi" (Ioan 13, 34). Un filozof sau sceptic (care se îndoieşte de toate) ar fi putut să întrebe: Oare să fie atât de nouă această poruncă? N-a mai anunţat-o nimeni înainte de Mântuitorul? Oare antichitatea nu a vorbit despre acea „caritas generis humani" a cărei nuanţă se apropie foarte mult de cea creştină? Sunt desigur apropieri între concepte, datorită iluminării Logosului prin raţiunea naturală, dar nu identificări. Ce depărtări există între iubirea creştină şi iubirea umană filozofică, urmărite în spiritul doctrinei evanghelice (Ionescu Ş., Aspectul social al ortodoxismului, în „Ortodoxia", vol. I, Bucureşti, 1942, p. 188—189).

Legea mozaică prescrie textual: „să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Levitic 19, 18). Pentru israeliteni, aproapele era cel de acelaşi neam cu el. Potrivit celor prescrise în Deut. 23, 8, se exceptează edomiţii, ca fraţi ai lor. Pentru egipteanul se cere a nu-l pizmui, „căci străin ai fost în Egipt". Ura duşmanului era o deducţiune logică, pe baza locurilor scripturistice care admiteau stârpirea popoarelor idololatre (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, Cernăuţi, 1925, p. 237—238).

În Predica Sa de pe munte, s-a adresat Iisus ascultătorilor Săi, grăind: „Aţi auzit că s-a spus: Să iubeşti pe aproapele tău şi să urăşti pe vrăjmaşul tău. Eu însă vă grăiesc vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri şi rugaţi-vă pentru cei ce vă prigonesc pe voi, ca să fiţi fiii Părintelui vostru din ceruri, că El răsare soarele Său peste cei răi şi peste cei buni şi plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi" (Matei 5, 43—45). Prin acestea a arătat Iisus, că iubirea creştină nu se restrânge la cei de o rudenie cu noi, nici numai la conaţionali, ci depăşind astfel de cercuri, se extinde şi la cei ce ne sunt străini de neam şi la cei ce ne urăsc pe noi, la duşmani.

Pe aripile aceleiaşi iubiri creştine, ap. Pavel, în mod angelic le-a adresat Corintenilor (13, 1—9), imnul, preluat şi în rândurile muzicii culte: „Toate limbile omeneşti şi îngereşti de le-aş vorbi, dacă dragoste nu am, m-am făcut aramă sunătoare ori chimval gălăgios. Şi dar proorocesc de aş avea şi toate tainele de le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă şi de aş avea credinţă să mut şi munţii din loc, dacă dragoste nu am, nimic nu sunt. Şi toată averea mea de aş face-o milostenii şi trupul mi l-aş da să fie ars, dacă dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte..." O lume fără iubire şi fără milă faţă de aproapele, acesta era bilanţul omenirii înainte de apariţia creştinismului (Ionescu Şerban, op. cit., p. 197—198).

Chateaubriand F. F. în a sa, „Génie du christianisme", apărută în 1802, şi-a propus să arate superioritatea moralei creştine, faţă de morala religiilor dinainte de Hristos. El a apreciat că nu este nimic mai divin ca morala creştină, care purifică gusturile, desfăşoară strădaniile virtuoase, dă vigoare gândirii şi favorizează progresul intelectual.

În lumea antică, virtuţile recomandate de înţelepţii Eladei erau: iscusinţa, cumpătarea şi prudenţa. Iisus Hristos a arătat lumii că virtuţile care i se potrivesc fiecărui om sunt: credinţa, speranţa şi dragostea. Dintre ele, credinţa este sursa virtuţilor. Prin credinţă, ochiul intelectual, sunt descoperite tainele Cetăţii sfinte şi împărăţia existenţelor nepieritoare. Sf. Scriptură ne vorbeşte despre bogăţia realizărilor prin credinţă, care mută şi munţii din loc. Prin credinţa consolatoare se ridică greutăţile copleşitoare care apasă asupra inimii omului (Chateaubriand F. R., op. cit., vol. I, ediţie stabilită de P. Reboul, p. 103).

Speranţa are aproape aceeaşi putere ca şi credinţa. Dorinţa este tatăl puterii. „Ceraţi şi vi se va da vouă; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide vouă" (Matei 7, 7). Speranţa are bărbăţia care creează setea ce nu se potoleşte niciodată. Prin caracterul său particular speranţa este în legătură cu necazurile noastre; ea este o virtute nutritoare a nenorociţilor. Situată în apropierea omului, ea este ca o mamă bună care veghează asupra copilului său bolnav; îl leagănă în braţele sale, îl ridică la sânul său şi-l alăptează, potolindu-i durerile şi-l adoarme, prin cântecele sale magice (Chateaubriand, op. cit., p. 105).

Virtutea dragostei creştine este fiica lui Hristos. În sens propriu, ea însemnează gingăşie şi bucurie. În mod concludent, vir-

(Continuarea în pag. a 5-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

„Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară"

(Urmare din pag. 1)

Acest moment ne descoperă tuturor puritatea sufletească a Fecioarei din Nazaret, credinţa ei puternică în Dumnezeu şi nădejdea neşovăielnică în cele ce aveau să se întâmple pe pământ cu privire la mântuirea oamenilor.

În clipa în care Maria spune cuvintele *„Fie mie"*, în acea clipă cea de a doua persoană a Sfintei Treimi, Fiul, se întrupează prin puterea Sf. Duh în pântecele preacurat al Maicii Domnului.

Buna-Vestire este la fel ca şi Boboteaza o Teofanie a Treimii în plenitudinea ei: Fiul se întrupează, Tatăl o adumbreşte pe Fecioara Maria iar Duhul Sfânt se pogoară în chip tainic asupra ei.

Tocmai de aceea momentul Bunei-Vestiri este considerat ca fiind *„începutul mântuirii oamenilor"*, iar icoana aceasta se află pe sfintele uşi împărăteşti ale iconostaselor ortodoxe, uşi prin care la fiecare sfântă Liturghie intră *„Împăratul măririi"* pentru a se jertfi în chip nesângeros pe masa sfântului altar.

Prin cuvântul *„Fie mie"*, spus la Buna-Vestire, Fecioara Maria dezleagă neascultarea Evei celei dintâi, de aceea Sf. Părinţi o numesc pe Maria cu Eva cea nouă, tot aşa cum Iisus Hristos este numit Adam cel nou.

De fiecare dată când rostim cuvântul *„Amin"*, care însemnează *„aşa să fie"*, ne asemănăm Sf. Fecioare la Buna-Vestire şi consimţim să fim părtaşi la cele ce se petrec în biserică, la sfintele slujbe.

Pentru fiecare dintre noi ziua Bunei-Vestiri trebuie să fie o zi a reînnoirii legământului nostru faţă de Dumnezeu şi faţă de Biserica Sa, legământ făcut în ziua botezului nostru.

O zi de asumare conştientă şi liberă a chemării noastre în planul lui Dumnezeu, o zi de reafirmare a disponibilităţii noastre faţă de binele comun şi faţă de responsabilitatea pe care o avem în faţa lui Dumnezeu şi a semenilor noştri.

Să o fericim şi noi în această zi pe Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului *„cea binecuvântată între femei"* şi să o rugăm să ne ocrotească pe noi, Biserica şi ţara noastră în care se preamăreşte numele ei şi să ne întărească în mărturisirea credinţei străbune şi în slujirea aproapelui.

Să o cinstim şi noi şi să-i zicem împreună cu îngerul:

„Bucură-te, prin care răsare bucuria;
Bucură-te, prin care piere blestemul;
Bucură-te, chemarea lui Adam celui căzut;
Bucură-te, izbăvirea lacrimilor Evei;
Bucură-te, Mireasă, Pururea Fecioară!"

Un nou volum (al XIII-lea), din seria „Pe treptele slujirii creştine", care poartă semnătura Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Un nou şi foarte substanţial volum, însumând 628 de pagini, din seria *„Pe treptele slujirii creştine"*, a văzut lumina tiparului. Sunt înmănunchiate aici cuvântări, pastorale, mesaje, alocuţiuni, conferinţe discursuri şi declaraţii de presă rostite ori transmise de către întâistătătorul Bisericii noastre, cu ocazia unor importante evenimente, derulate în anul 2002 şi prima parte a anului 2003.

Intervenţiile sunt grupate în cinci secţiuni.

Prima secţiune se intitulează: *Întru bucuria clerului şi credincioşilor din S.U.A. şi Canada* şi sunt orânduite aici toate cuvântările, conferinţele, discursurile, interviurile şi declaraţiile de presă prilejuite de vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în America şi Canada, în luna iulie 2002, cu prilejul hirotonirii şi instalării noului Arhipăstor al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America şi Canada, în persoana Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Nicolae Condrea.

Momentul respectiv s-a înscris ca un eveniment cu totul aparte în viaţa clerului şi credincioşilor români ortodocşi de dincolo de ocean. Prezenţa nemijlocită în eparhia şi parohiile lor a Patriarhului României, i-a mângâiat şi i-a întărit sufleteşte, iar cuvântările rostite i-a luminat şi i-a umplut de bucurie. N-au fost uitaţi nici fiii duhovniceşti ai celeilalte Episcopii din America, aflată sub arhipăstorirea Înalt Prea Sfinţitului Nathanael. Şi acestora le-a transmis Prea Fericirea Sa binecuvântările sale părinteşti şi i-a asigurat de aceeaşi dragoste.

În a II-a secţiune a volumului, cu genericul *„Din Grădina Maicii Domnului, în Cetatea Eternă a Romei"*, sunt redate toate

cuvântările rostite de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, pe parcursul vizitei, în octombrie 2002, la Roma, ca răspuns la vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România.

Avem aici nu mai puţin de 17 intervenţii care vor rămâne ca mărturie despre un moment crucial al relaţiilor dintre cele două Biserici surori şi al unei deschideri sincere şi responsabile pentru dialog, apropiere şi unitate creştină. Şi la Roma, ca şi în America, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a poposit şi în mijlocul românilor ortodocşi, din câteva comunităţi eclesiale din Italia. Prezenţa şi cuvântul patriarhului României le-a hărăzit aceeaşi bucurie şi emoţie şi fraţilor noştri români, aflaţi într-un număr foarte mare, în acea ţară ospitalieră.

Genericul celei de a III-a secţuni a volumului este: *„Pentru o Europă unită în spiritul Credinţei şi Tradiţiei creştine"*. Sunt grupate aici cuvântările rostite cu prilejul unei alte importante vizite, şi anume în Germania, cu ocazia hirotonirii episcopului-vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania, Europa Centrală şi de Nord, P. S. Sofian Braşoveanul, care a avut loc în luna mai 2003.

În întâlnirile cu reprezentanţii autorităţilor de stat şi bisericeşti din Germania, Prea Fericirea Sa a ţinut să dea expresie năzuinţei poporului român de a se integra în Comunitatea europeană, de a face parte nu doar geografic ci şi spiritual, cultural, politic din acest bătrân continent, ale cărui rădăcini creştine trebuie să şi le recunoască şi să le mărturisească.

Cele mai emoţionante momente ale vizitei au fost cele ale întâlnirii cu ierarhul, preoţii şi credincioşii români ortodocşi din cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române, cu sediul la Nürnberg — „Vă admir şi vă preţuiesc, fraţi români şi române, fiii noştri duhovniceşti — li s-a adresat Prea Fericirea Sa, credincioşilor care au participat în număr foarte mare la hirotonirea noului episcop-vicar. Vă îndemn să folosiţi înţelepciunea pe care o aveţi spre unitate sfântă, nu numai între Dumneavoastră, dar şi spre unitatea cu semenii din jurul fiecăruia".

În total, cuvântările rostite de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu prilejul vizitei în Germania a fost de patrusprezece.

Cea de a IV-a secţiune are ca titlu: *„În al doilea an al mileniului III"* şi sunt cuprinse aici aproape cincizeci de cuvântări rostite începând cu luna mai şi până în decembrie 2003, în ţară, cu prilejul a mai multor sărbători, vizitaţii canonice, întruniri, simpozioane, etc. Este de înţeles diversitatea temelor abordate, în funcţie de un context sau altul în care au fost rostite cuvântările.

Ultimul grupaj de cuvântări (Secţiunea a V-a), reprezintă intervenţiile Prea Fericirii Sale în prima jumătate a anului 2003. Toate cele 23 de cuvântări sunt orânduite sub genericul: *„Al treilea an al mileniului III"*. Fără a fi vorba de o unitate tematică, totuşi cuvântările exprimă prezenţa Bisericii în mijlocul societăţii, în mijlocul frământărilor veacului, în viaţa fiecărui credincios.

Aşa cum am spus şi la început, toate cuvântările cuprinse în acest volum, vor fi cu siguranţă, pentru generaţiile ce vor veni, o bună călăuză în a cunoaşte şi înţelege mai bine evenimente, momente şi împrejurări, dintre care unele extrem de importante, pentru viaţa Bisericii şi a românilor de pretutindeni.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Superioritatea moralei creştine

(Urmare din pag. a 4-a)

tutea dragostei ţine de un lucru ceresc. Ea îi curăţă pe cei decăzuţi, îndreptându-i spre cer. În raport cu Dumnezeu, oamenii trebuie să se iubească printr-o dragoste spiritualizată, lăsându-i esenţa nemuritoare.

Emanată din Cuvântul etern, virtutea dragostei exprimă armonia continuă a lui Dumnezeu cu omenirea, a cerului cu pământul. Dacă instituţiile morale ale antichităţii erau în contradicţie cu sentimentele sufletului, creştinismul însă este totdeauna de acord cu inimile. În creştinism, virtutea dragostei este ca o fântână abundentă, plasată în pustiurile vieţii. După cele spuse de sf. ap. Pavel, „dragostea îndelung rabdă, dragostea este plină de bunătate, dragostea nu ştie de pizmă, nu caută ale sale, nu pune la socoteală răul,... dragostea nu piere niciodată" (I. Cor. 13, 4—8).

În condiţiile lumii antice, dacă totul se termină la mormânt, este firească întrebarea: de unde vine dorinţa după fericire, care îl frământă pe om? Dacă totul este materie, natura s-a înşelat sădind în om dorinţa după fericire, pe care omul zadarnic o caută mereu. Universul întreg nu-l satisface. Animalele nu sunt tulburate de dorinţe asemănătoare celor manifestate de inima omului. Se poate spune, că pe miel îl satisface puţină iarbă, iar pe tigru îl satură puţin sânge. Omul este singura creatură care caută ceva în afară şi care nu este întru totul, în ea însăşi. Omul speră până la mormânt, dar binele pământului nu-i poate copleşi dorinţele. În consecinţă, este silit la postulatul unei alte vieţi, dincolo de timp şi spaţiu. Superioară religiilor antichităţii, religia evanghelică a descoperit existenţa Fiinţei Supreme şi nemurirea sufletului.

Potrivit mitologiei, după moarte, eroii şi cei ce au fost străluciţi în lume, se duc în Câmpiile Elizee, adică în locul lor de desfătare. Acolo recompensele pentru virtuţi constau în banchete şi dansuri. Copiii şi cei înrudiţi cu sclavii, oamenii obscuri, erau izgoniţi în infern. Tartarul era infernul popoarelor antice, cu supliciile sale.

În creştinism, recompensele promise pentru virtute şi respectiv pedepsele pentru nelegiuiri, pot fi recunoscute cu uşurinţă de cei întru adevăr. Adevărata fericire a celor drepţi va consta în posedarea în plenitudine a cunoştinţei despre Dumnezeu. Nenorocirea celor nedrepţi va consta în cunoaşterea perfecţiunilor divine, dar pururea lipsiţi de ele. Cei drepţi murind, renasc spre a trăi în veci în admiraţia cerurilor (Chateaubriand, op. cit., p. 214).

Prin predicarea Evangheliei s-au schimbat bazele moralei. La cei antici, smerenia trecea ca josnicie, iar mândria ca grandoare. În creştinism, smerenia este una dintre primele virtuţi, iar mândria primul dintre vicii. Transmutarea de principii arată natura umană în alt stadiu, cu raporturi noi între noţiuni, necunoscute de cei antici. Pentru creştini, rădăcina răului este mândria, iar rădăcina binelui este dragostea. În modul acesta, pasiunile vicioase sunt un compus al mândriei, iar strădaniile virtuoase un compus al dragostei creştine. Pe baza acestui principiu se vădeşte, că strădaniile ce ţin de curaj sunt mai frumoase în creştinism, decât la cei antici. Din amestecul smereniei cu o acţiune brutală, se naşte mărinimia sau generozitatea, virtute cunoscută în creştinism, dar necunoscută la cei vechi.

Unul dintre cele mai dulci sentimente ale creştinului, prietenia (amiciţia), aparine exclusiv sufletului (âme). La cei vechi avea un amestec de sensuri, în natura şi scopul lor. Creştinismul i-a mărit farmecul prieteniei, dându-i ca temelie dragostea. La Cina cea de taină, ap. Ioan şi-a plecat capul pe pieptul lui Iisus. Pe cruce fiind, amiciţia l-a determinat pe Iisus să pronunţe cuvintele demne doar de Dumnezeu; „Mater, ecce filius tuus" şi „discipule, ecce mater tua" (Ioan 19, 26—27). Căldura pe care dragostea o răspândeşte în pasiunile virtuoase, le dă acestora un caracter divin. Prin excelenţă, creştinismul este religia amiciţiei.

La oamenii din antichitate, sentimentele alese nu traversau mormântul. Fraţii, soţii, prietenii se părăseau la uşa mormântului, simţind că despărţirea lor este eternă. Culmea fericirii pentru greci şi pentru romani se reducea la amestecarea în urnă a cenuşii lor (Chateaubriand, op. cit., p. 283—284). Cât de dureroasă trebuia să fie urna care închidea doar amintirile. Dacă politeismul antic îl plasa pe om în regiunile trecutului, creştinismul îl plasează pe om în câmpiile speranţei. Pentru creştin, bucuria sentimentelor oneste pe pământ este doar preambulul bucuriilor de care speră să aibă parte în viitor.

Principiul adevăratelor amiciţii nu este în această lume. Două fiinţe care se iubesc aici pe pământ, sunt numai în drumul spre cer, unde sosesc împreună dacă virtutea le călăuzeşte. Prin despuierea de corpurile lor, se degajă de obstacolul care se opune uniunii lor intime. Conform lui Chateaubriand, expresia care redă acest fapt este: „exhaler son âme dans celle de son ami" (a degaja sufletul său, în acela al prietenului său) şi astfel sufletele lor merg să se confunde în sânul Celui etern (Chateaubriand, op. cit., p. 285).

Dragostea lui Dumnezeu este generoasă. Ea îndeamnă sufletele la fapte mari şi să dorească ceea ce este perfect. Dragostea s-a născut din Dumnezeu şi ridicându-se deasupra creaturilor, nu se poate odihni decât în Dumnezeu (Chateaubriand, op. cit., p. 304).

Trăirea pe pământ a Fiului Omului este cel mai mare eveniment care s-a petrecut în omenire. Ca urmare a propovăduirii Evangheliei, faţa lumii s-a schimbat. Omenirea a fost regenerată, realizându-se un pas imens pe calea perfecţionării morale.

Comunitatea ortodoxă românească din Constantinopol va avea propriul lăcaş de închinăciune

Plecaţi pentru a munci în Turcia, românii ortodocşi s-au organizat într-o comunitate eclesială, având propriul lor păstor sufletesc, pe care l-au primit în urma propunerii venite chiar din partea Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic. Recunoscător pentru gestul frăţesc, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a trimis în anul trecut, o delegaţie, care a întreprins primele demersuri către realizarea unui astfel de deziderat. La începutul acestei luni, pentru a doua oară, reprezentanţii Patriarhiei Române, în persoana I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului şi P.S. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal, au poposit la Constantinopol, prilej cu care s-a încheiat un protocol între cele două Biserici surori, protocol ce prevede darea în folosinţă, pentru comunitatea românească, a bisericii „Sfânta Muceniţă Parascheva". Lucru important de reţinut că lăcaşul de cult este ctitorie a domnitorului Constantin Brâncoveanu. Duhul voievodului muntean se va bucura astfel în ceruri că iată, biserica zidită cu cheltuiala sa a ajuns să fie în folosinţa celor de un neam şi de o credinţă cu el. Desigur că românii ce se vor ruga acolo, vor pomeni cu piozitate numele voievodului martir şi al celor ce au pătimit împreună cu el.

Într-o lume în care ura şi răzbunarea copleşesc viaţa multor oameni, gesturi ca cel menţionat, de într-ajutorare frăţească, vin să ne sprijine pentru a nu ne pierde speranţa.

Bunul Dumnezeu să răsplătească binefăcătorilor noştri şi să-i ocrotească pe fraţii noştri, aflaţi în capitala Turciei şi în alte părţi din acea ţară.

(informaţie preluată de pe internet: w.w.w — Patriarhia. ro).

† Cardinalul FRANZ KÖNIG

(1905—2004)

Ctitorul Fundaţiei Pro Oriente, din Viena, cardinalul Franz König s-a mutat la Domnul, în data de 13 martie 2004, cu un an înainte de a fi împlinit 100 de ani. Doliul nu este doar al Bisericii catolice din Austria, ci şi al tuturor Bisericilor ortodoxe din Răsărit, care au pierdut în el un mare prieten şi un luminat partener de dialog.

Păstorind într-o ţară limitrofă ţărilor din fostul lagăr socialist, cardinalul König, în spiritul Decretului despre Ecumenism, emis de către Conciliul II Vatican, a înfiinţat în data de 4 noiembrie 1964, Fundaţia Pro Oriente, al cărei scop era stabilirea de legături cu Bisericile din Europa răsăriteană, dar şi din Orient şi chiar din Africa. Personal a vizitat toate acele Biserici şi comunităţi creştine, transmiţându-le un mesaj de apropiere şi conlucrare ecumenică. I-a avut apoi ca oaspeţi, la Viena, pe cei mai mulţi dintre întâistătătorii Bisericilor răsăritene, pe mulţi teologi, clerici ortodocşi, vechi orientali şi de alte confesiuni.

Începând cu patriarhul Justinian, care a fost invitat de cardinalul König la Viena, în 1968, toţi ceilalţi patriarhi ca şi alţi ierarhi, profesori de teologie şi preoţi români s-au perindat în continuu la sediul Fundaţiei din Viena.

După declanşarea ostilităţilor din Balcani, cardinalul König s-a implicat în dialogul cu Bisericile din fosta Iugoslavie.

Pentru elucidarea unor probleme etnice specifice zonei s-a constituit o Comisie pentru Istoria sud-est europeană, care a organizat mai multe întâlniri în Belgrad şi Sarajevo.

Preţuirea şi recunoştinţa de care s-a bucurat cardinalul Franz König, în toate ţările din răsărit s-au concretizat cu acordarea a 13 titluri de Doctor honoris causa. Ultimul titlu i-a fost acordat de către Universitatea Bobeş-Bolyai din Cluj-Napoca, în februarie 2004.

Privind retrospectiv asupra celor 40 de ani de când eminentul bărbat s-a dăruit trup şi suflet cultivării ecumenismului şi păcii, ne gândim cât de necesară ar fi, mai ales astăzi, prezenţa sa într-o lume care este zguduită de răbufniri ale violenţei şi îngenunchiată de sărăcie şi suferinţă.

Bunul Dumnezeu să-i facă parte de dreaptă răsplată şi veşnică odihnă.

REDACŢIA

Bisericile şi Experţii dau alarma*

Analizarea sărăciei şi a focarelor sociale în România

Academia Evanghelică Transilvania (AET), cu sediul în Sibiu, a organizat, în perioada 1—4 martie, o conferinţă socială pe tema „Sărăcie fără sfârşit? Focare sociale în România şi integrarea României în Europa". S-au discutat problemele sociale ale României cu privire la integrarea în U.E. cu cca. 50 de experţi sociali din domeniul Bisericii, instituţiilor filantropice, politicii, instituţiilor publice şi organizaţiilor de binefacere din ţară şi străinătate.

Prof. Dr. Paul Philippi (Sibiu) a prezentat o motivare teologică a activităţii diaconice a Bisericii. El a numit diaconia o „însuşire de bază a Bisericii". Rectorul Diaconiei Neuendettelsau din Bavaria, Prof. Herman Schönauer a cărui instituţie este activă printre altele şi în Polonia şi România, atrăgea atenţia: „Discuţia despre modelul social european este derutantă. Există mai multe modele, care se deosebesc net în performanţa şi finanţarea lor. Totuşi U.E. trebuie să garanteze cetăţenilor săi un minim social". Directorul Academiei Evanghelice Transilvania, Pr. Dr. Jürgen Henkel a accentuat tradiţia biblică şi bisericească a criticii sociale începând cu Profetul Vechiului Testament până la învăţătura socială catolică şi a „doctrinei sociale" a Bisericii Ortodoxe Ruse. Dr. Henkel: „Sărăcia multora şi noul lux al puţinilor din România provoacă Biserica să se implice pentru a cere o viaţă în demnitate, îndatorirea socială a proprietăţii şi dreptatea socială".

Adina Dragatoiu, consilierul Ministrului Social, a evidenţiat prin statistici situaţia socială în România, care este gravă. Guvernul calculează astfel o rată a sărăciei de 29% a populaţiei. „Foarte săraci" ar fi 11% din populaţie. Sub limita sărăciei trăiesc după datele oficiale aproximativ 6%. Nu este vorba numai despre cazurile extreme, ci de sărăcia zilnică a unei largi pături sociale în România, care alarmează Bisericile şi experţii sociali. Salariul minim pe economie este 2,8 milioane de lei (cca. 70 euro), iar pensia minimă în jur de 1 milion de lei (cca. 25 euro).

Totul trebuie văzut din prisma preţurilor vestice în domeniul de consum de la cafea, lapte, iaurt, ciocolată până la costurile mari de energie. Încălzirea cu gaz a unei locuinţe de 3 camere a costat în această iarnă în România în jur de 3 milioane de lei, cca. 75 de euro. Pensiile minime şi salariile sunt faţă de preţurile actuale o batjocură, iar pentru populaţie un trai amar.

Bisericile din România încearcă cu mijloacele care le stau la dispoziţie să atenueze această sărăcie. P.S. Episcop-Vicar Vasile Someşanul al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului şi reprezentanţii instituţiilor sociale ortodoxe din regiuni au evidenţiat la conferinţă, că Biserica Ortodoxă s-a angajat deja în proiecte cuprinzătoare, cum ar fi iniţiativele locale în domeniul social. Episcopiile ortodoxe din ţară au între timp şi birouri sociale şi consilieri respectiv inspectori sociali, care se îngrijesc şi coordonează munca multor instituţii caritative locale. Preşedintele „Caritas"-ului românesc şi vicepreşedintele „Caritas" Europa, Preot János Szász ar dori ca problematica socială să fie înţeleasă nu numai din perspectiva integrării europene a României: „Activitatea social-caritativă este o cerinţă a omenirii şi creştinismului. Caritasul nu desfăşoară această activitate doar pentru că aceasta este cerinţa U.E.". Diaconesa Petra Stöckmann-Kothen, reprezentanta Diaconiei evanghelice a Protopopiatului din Sibiu avertiza: „Explozia preţurilor pentru energie electrică a avut ca efect aducerea unor pensionari sub limita sărăciei".

Directorul Asociaţiei „Diakonisches Werk" a Bisericii Evanghelice C.A. din România, Wieland Köber sublinia imensa birocraţie în domeniul social. Directorul Erich Matthis a ASB/Arbeiter-Samariter-Bund (ASB) Bad Windsheim/Bavaria afirma, că ajutorul caritativ ar fi o lucrare şi misiune reciprocă. Organizaţia sa a ajutat la formarea unui „ASB" în Ploieşti (Asociaţia de Sprijin şi Binefacere). Preşedintele acestei organizaţii Dr. Cristian Anton Vintilescu sublinia: „Avem nevoie de o nouă viziune a solidarităţii sociale în România". În plus şi o schimbare a mentalităţii unora din România şi formarea tinerelor forţe de muncă de specialitate în domeniul social-caritativ. Cele două organizaţii sunt active în acest domeniu cu proiecte, care le-au prezentat la conferinţă.

În cadrul conferinţei au fost vizitate trei proiecte filantropice în Sibiu: Proiectul „Casa Bună" (persoane fără adăpost), căminul de vârstnici „Carl-Wolff", precum şi instituţia socială ortodoxă „Sf. Nicolae" (Valea Aurie) pentru copii.

S-a criticat şi birocraţia din România, mai ales în domeniul vamal. Organizaţii de Întrajutorare şi instituţii din vest îşi reduc astfel din acţiunile umanitare. Experţii sociali şi politici, precum şi instituţiile de întrajutorare s-au arătat uniţi în ideea că ţinta să fie ajutorul spre auto-ajutorare. Participanţii au înfăptuit un „Memorandum Social" ca şi rezultat al conferinţei sociale, care se adresează Guvernului, economiei şi societăţii. Acest document păstrează semnăturile reprezentanţilor bisericeşti ortodocşi, evanghelici şi catolici. Locţiitori pentru organizaţiile de ajutor şi instituţiile sociale au fost cei doi reprezentanţi ai Serviciului Social din România (ASB Ploieşti) şi Bavaria (ASB Windsheim).

Directorul Academiei Pr. Dr. Jürgen Henkel s-a arătat mulţumit de desfăşurarea şi de rezultatele conferinţei: „A fost prima încercare de a aduce la aceeaşi masă organizaţiile de întrajutorare, Biserici, instituţii de binefacere şi reprezentanţi din politică şi instituţii sociale. În Europa de vest interesul cade mai mult asupra copiilor străzii, cămine de persoane disabilitate, cămine de orfani. De multe ori însă se uită de sărăcia cea de toate zilele a unor pături sociale. Acesteia din urmă am vrut să le venim în ajutor cu această conferinţă". Participarea oaspeţilor din întreaga ţară, a episcopului ca şi reprezentant al Patriarhiei Române şi a preşedintelui Caritas a arătat marea importanţă cu care a fost privită tema conferinţei. Participanţii conferinţei se puteau informa despre diferitele activităţi filantropice ale bisericilor.

* Comunicat din partea Conferinţei sociale a Academiei Evanghelice Transilvania (A.E.T.).

A IX-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB)

Comitetul de organizare a celei de a IX-a Adunări generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB) s-a întrunit, în februarie 2004, la o mânăstire din Bose, în nordul Italiei, stabilind locul unde se va ţine această adunare şi anume, în Porto Alegre, Brazilia, iar ca timp a fost propus intervalul dintre 12—24 februarie 2006.

Tema generală, care va fi dezbătută, a fost formulată astfel: *„Dumnezeu, prin Harul Său, transformă lumea"*.

Lucrările vor fi găzduite de către Universitatea Catolică Pontificală (Pontificia Universidadae Catolica) din Porto Alegre.

Invitaţia pentru desfăşurarea celei de a IX-a Adunări generale a CEB, în Brazilia, a fost făcută de către Consiliul Naţional al Bisericilor Creştine (CONIC) din acea ţară.

Se estimează ca numărul participanţilor să fie în jur de 3000, provenind din toate părţile globului.

Referitor la tema propusă, rezultă foarte clar dorinţa acestui for internaţional creştin, care este Consiliul Ecumenic al Bisericilor, de a oferi tuturor Bisericilor membre şi întregii creştinătăţi ocazia de a reflecta cu seriozitate la nevoia urgentă de reaşezare a lumii noastre, ameninţată de violenţă şi atâtea alte pericole, pe temeliile credinţei, ale dreptăţii, adevărului şi libertăţii şi, totodată, de a-şi aduce aportul, prin rugăciune şi conlucrare, la realizarea unui astfel de deziderat.

Încă din acest an, Bisericile membre ale CEB vor trebui să organizeze dezbateri asupra temei şi să-şi contureze punctul de vedere asupra principalelor aspecte ale acesteia.

De precizat că Biserica Ortodoxă Română a devenit membră a CEB, din 1961, împreună cu celelalte Biserici ortodoxe, şi a participat la toate Adunările generale, desfăşurate de atunci şi până azi.

După o evoluţie pozitivă pe parcursul celor 33 de ani de când Bisericile ortodoxe au reintrat în CEB, în ultimul deceniu acest for mondial creştin a cunoscut o stare de criză, determinată de o îndepărtare de principalul său scop, care este refacerea unităţii creştine. Bisericile ortodoxe au atras luarea-aminte asupra acestui pericol şi în semn de protest unele dintre ele s-au retras de la lucrările Consiliului. Se fac acum eforturi pentru a determina acele Biserici să revină în cadrul Mişcării ecumenice. Evident că aceleaşi eforturi s-au făcut în vederea revizuirii programelor şi preocupărilor CEB. În acest context, ar fi de menţionat că între 17-20 noiembrie 2003, a avut loc o întrunire, la Antelias, în Liban, a 36 de lideri bisericeşti, reprezentanţi ai tineretului, ecumenişti, teologi şi sociologi proveniţi din diferite Biserici şi zone geografice ale lumii, la iniţiativa CEB unde s-a discutat despre noua configuraţie a mişcării ecumenice.

(Informaţia a fost preluată din buletinul W.C.C. News, februarie 2004, ISSUE Nr. 13, p. 2).

Simpozionul „Actori în cetate" (Responsabilii cetăţii) la Mănăstirea Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus

27—29 februarie 2004

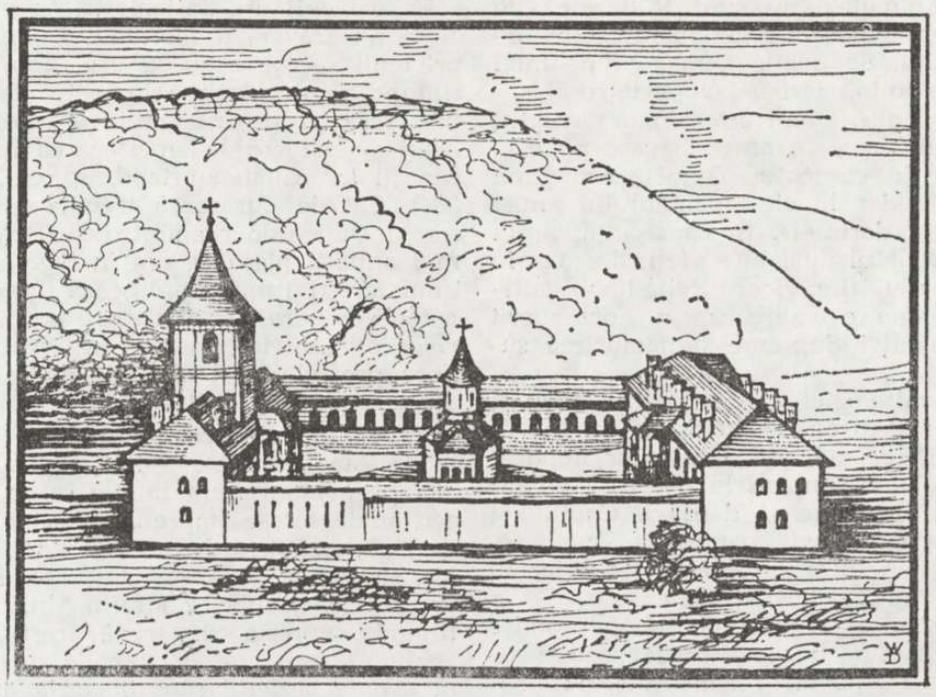

Cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale I.P.S. Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, cu purtarea de grijă a P. S. Episcop Vicar VISARION Răşinăreanu şi cu ajutorul Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus, la Academia acestui aşezământ monahal a avut loc Simpozionul „Actori în cetate" (Responsabilii cetăţii), în perioada 27—29 februarie 2004. Organizatorii simpozionului au fost membrii *Asociaţiei Ortodoxe pentru o Lume Nouă* (AOLN) — Sibiu. Din partea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu au participat Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian şi Pr. Lect. Drd. Constantin Necula.

Tema generală care a reunit pe cei 37 de participanţi la simpozion a fost „Biserica Ortodoxă şi integrarea europeană". Au fost prezentate comunicările „Provocările U.E. şi Biserica" (Pr. Constantin Necula) şi „Locul Bisericii în legislaţia U.E." (Liliana Banciu), după care au urmat discuţii ce s-au caracterizat prin efortul de localizare la problematica românească actuală.

Participarea la Sf. Liturghie în ultima zi a manifestării, Duminică, 29 februarie, a încheiat o întâlnire de la care toţi participanţii au ieşit îmbogăţiţi sufleteşte.

G.V.

Predica de ieri şi de azi

(Urmare din pag. a 3-a)

determine să renunţe la tot ceea ce reprezintă păcat, înaintea lui Dumnezeu.

Însă, de multe ori predicatorul ortodox întâmpină numeroase dificultăţi atunci când începe să expună în faţa credincioşilor fondul de idei al predicii. Astfel, dacă el nu reuşeşte să-şi ordoneze ideile, să stabilească un punct de legătură între ele, un liant, adică o temă, care să le armonizeze unele cu altele, intervenind repetiţii stânjenitoare, atunci predica, în ansamblu, devine seacă şi fără nici un efect asupra credincioşilor.

Pentru a remedia acest neajuns este necesar ca predicatorul să se identifice cu conţinutul ideilor expuse în predică astfel încât „... fondul predicii ... să fie totdeauna şi fondul sufletesc al celui ce predică. Când trăieşti Evanghelia nu e nici o greutate să o şi predici. E tot ce poate fi mai uşor şi mai plăcut. Îţi ajunge Evanghelia şi simţirea ta, - n-ai nevoie de nici o predică străină - acolo e poate altă simţire şi asimilarea ei îţi poate vătăma. Cine trăieşte însă Evanghelia, acela o citeşte şi o adânceşte zilnic".[4]

Totuşi, cele menţionate mai sus nu exclud pregătirea pentru a predica, consultând material omiletic. Ceea ce s-a voit a se înţelege a fost aceea că nu este indicat să se memorizeze şi apoi să se reproducă o predică scrisă de altcineva.

Un alt lucru de care trebuie să ţină seamă predicatorul este acela al zidirii duhovniceşti a propriilor credincioşi. Mai mult decât oricând aceştia se confruntă cu situaţii şi provocări, care uneori îi pot copleşi. Predicatorul trebuit să-i ajute să nu se lase biruiţi de rău, ci cum se spune, să biruiască ei răul, cu bine. Unul dintre ierarhii noştri a făcut un popas la o biserică (parohie) românească din cetatea eternă - Roma. Biserica a fost plină până la refuz. Mulţi credincioşi au urmărit slujba din curtea bisericii, neputând să pătrundă înăuntru. La momentul predicii, ierarhul a explicat pericopa evanghelică, iar apoi şi-a concentrat atenţia asupra problemelor despre care ştia că sunt specifice imigranţilor români din Italia. Le-a vorbit oamenilor cu mult patos. Le-a adus aminte de datoria de a nu se expune pericolelor care îi pot afecta din toate părţile. Ierarhul a reuşit să le câştige interesul. Nu a vorbit la modul general, ci a atins probleme concrete, probleme cu care ei se confruntă zi de zi.

Fiecare preot trebuie să procedeze la fel, în parohia lui. El păstoreşte o comunitate locală, cu un specific aparte. De mântuirea sufletească a acelei comunităţi trebuie să poarte de grijă. La judecată, i se va cere să dea seama cum şi-a îndeplinit îndatoririle pastorale în mijlocul acelei comunităţi. Cum a predicat, dar şi cum a trăit în acord cu cele propovăduite.

Cine citeşte omiliile Sf. Ioan Gură de Aur, de pildă, va putea constata cât de mult erau ancorate acelea în contextul local.

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. „Biblia" sau „Sfânta Scriptură", Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 1988.
2. „Predică şi catehează", de Icon. Dr. Gr. Cristescu, Sibiu, 1929, p. 52.
3. Ibidem, p. 99.
4. Ibidem, p. 101.

(Urmare din pag. 1)

tiva imediatului şi în consecinţă acţionau în virtutea unui impuls necenzurat care venea din adâncul fiinţei lor, acel impuls atât de caracteristic fiinţei umane care ne împinge să fim măcar cu ceva deasupra celorlalţi, să-i stăpânim şi să dispunem cât mai mult de destinele lor. Însăşi împărăţia făgăduită de Iisus, ei nu şi-o puteau închipui altfel decât ca pe una pământească, în care ei vor ocupa demnităţi alături de El.

Este acel instinct al firii omeneşti de a-i stăpâni pe ceilalţi şi a dispune de destinele lor, în virtutea căruia raţionau şi acţionau apostolii. Sesizând însă prăpastia între ceea ce dorea să le transmită El, şi ceea ce reţinuseră ei, Iisus îi va mai tempera, rostind în faţa lor una dintre cele mai enigmatice sentinţe din câte va fi rostit, şi care va deveni mai apoi unul dintre principiile de bază după care se va alcătui noua ordine morală pe care avea să o instaureze în lume: „Ştiţi că cei ce se socotesc conducători ai neamurilor domnesc peste ele şi cei mari ai lor le stăpânesc; dar între voi nu trebuie să fie aşa, ci *cel ce vrea să fie mai mare între voi, să fie slujitorul vostru, şi cel ce vrea să fie întâiul între voi, să le fie tuturor slugă*“ (Mc. 10, 42—44).

Cuvinte enigmatice menite să-i descumpănească, şi să ne deconcerteze şi pe noi, să ne şocheze şi să ne smulgă din habitudinile şi comodităţile noastre, să răstoarne ordinea şi logica după care ne conducem în general. Ceea ce le spunea Iisus era ceva cu totul nou, depăşind nu doar ceea ce credeau ei că ar fi învăţătura adusă de Iisus, dar şi ceea ce-şi puteau închipui.

Dacă noi oamenii în genere dorim să-i stăpânim pe ceilalţi şi tindem să fim măcar cu ceva deasupra lor, iată că Iisus răsturna perspectiva — dacă vrei să-i stăpâneşti pe ceilalţi, începe cu tine însuţi; dacă vrei să fi slujit, slujeşte tu mai întâi.

Erau adevăruri dintr-o altă ordine decât cea în care trăiau ei, greu de înţeles, aşa cum creştinismul însuşi ni se înfăţişează a fi o sumă de contradicţii şi paradoxuri aparent insolvabile, impunându-ne nişte norme de conduită morală şi valori, pe care s-ar părea că realitatea vieţii de zi cu zi le refuză.

Mai mult chiar, i se impută o anumită doză de irealitate şi anacronism, pentru că vrea să ne impună un model prea spiritualizat — Iisus, cu atât mai greu de urmat şi de atins, iar metodele pe care ni le propune, s-ar părea că sunt într-o gravă contrazicere cu viaţa însăşi.

Paradoxul slujirii

Privite dintr-o perspectivă imediată, aşa s-ar părea că şi stau lucrurile. Ori de câte ori suntem deranjaţi în interesele noastre sau lezaţi în demnitate suntem tentaţi să răspundem cu aceeaşi măsură, ba, dacă s-ar putea, chiar cu ceva mai mult. În concret: am suferit o neplăcere din partea cuiva, am fost deranjaţi sau agresaţi, imediat îşi intră în funcţie orgoliul nostru lezat: Cum să mi se întâmple mie una ca aceasta, cum să accept să se spună aşa ceva despre mine; cum să suport una ca aceasta? Şi dacă privim lucrurile sub aspectul lor imediat, ele ne apar ca absolut logice, iar reacţiile respective cât se poate de firesti.

Aici se vădeşte noutatea absolută adusă de creştinism şi marele său merit, căci el merge până la capătul lucrurilor, indicând că adevărata cauză şi sursa primordială a răului nu se găseşte în lumea exterioară, fiind ceva care ţine de domeniul strict al socio-economicului sau politicului, ci adevărata sa cauză se găseşte în însuşi interiorul fiinţei umane.

Din perspectiva învăţăturii aduse de Iisus, lupta împotriva răului trebuie să înceapă dinlăuntrul nostru prin conştientizarea faptului că ea trebuie dusă cu noi înşine. A aştepta binele presupune ca mai întâi să faci tu însuţi binele. Îi „dobândim“ pe ceilalţi de partea noastră, nu atunci când vrem să-i stăpânim, ci atunci când ne întoarcem spre ei cu iubire. E fapt recunoscut că răul nu aduce niciodată altceva decât rău, şi a te lăsa prins în acest perpetuum mobile al răului, care va alimenta şi va produce necontenit răul, este ca şi cum ai intra într-un labirint din care nu vei mai putea ieşi niciodată. Dimpotrivă, odată intrat, mintea se va strădui să găsească mereu alte şi alte mijloace, care de care mai perfide, pentru a putea răspunde răului pe măsură.

Singura ieşire din această stare nefericită, care va duce finalmente la pierzanie, singura modalitate de depăşire a impasului este spargerea cercului vicios al răului prin practicarea binelui. Numai că fiind prea tributari modului de a judeca lucrurile într-un chip pragmatic, suntem tentaţi să apreciem şi să reducem binele doar la aspectul său utilitarist: fac binele, pentru că aştept la rându-mi să mi se facă bine; respect, pentru că vreau să fiu respectat; dau ceva, pentru că doresc să primesc în schimb altceva pe măsură. Este şi aceasta un mod de a ne face plăcuţi lui Dumnezeu, şi dacă măcar pe acesta l-am respecta, ceva tot am câştigat.

Iisus nu s-a oprit însă la acest prag, inferior totuşi *„precum doriţi să vă facă voua oamenii, faceţi şi voi lor asemenea“* (Lc. 6, 35), ci îi va surprinde pe ucenicii Săi, după cum ne va surprinde şi pe noi cei care I ne dorim următori, arătând că există însă o treaptă mult mai înaltă, cea a desăvârşirii în care *„cel ce vrea să fie întâiul să se facă tuturor slugă“*.

Cuvinte enigmatice, pline le mister, greu de înţeles, pentru că vin în contrazicere tocmai cu acel impuls al fiinţei omeneşti care o împinge să supună şi să stăpânească, şi nicidecum să se supună. Or Iisus răsturna complet ordinea ştiută, propunând una absolut nouă şi tot pe atât de insolită — *stăpânirea prin slujire*. Cel ce se impune în faţa celorlalţi prin forţă şi constrângere nu va putea niciodată pretinde iubire sau respect. Dacă vor fi, se vor restrânge doar la suprafaţă şi vor fi mai mult de ordin declarativ, pentru că în sufletele oamenilor nu te poţi instăpâni cu forţa. Constrângerea şi forţa nu pot naşte altceva decât încrâncenare şi ură. Numai respectul naşte respect, şi numai iubirea aduce iubire. Unde este iubire acolo se găseşte loc şi pentru slujire, şi numai prin slujirea izvorâtă din iubire îi poţi câştiga pe semenii tăi.

Vorbe frumoase, adevăruri mari şi înălţătoare, dar cât de credibile fără acoperire reală? Dacă Iisus ar fi rămas doar la stadiul enunţării acestor principii, chiar dacă atât de generoase şi atât de diferite faţă de tot ceea ce s-a spus vreodată în istorie, posteritatea L-ar fi reţinut poate ca pe unul dintre cei mai mari moralişti din câţi vor fi fost vreodată de-a lungul timpului, şi căruia logicienii s-ar fi străduit să-i desluşească sensul ascuns al misterioaselor Sale sentinţe.

Ceea ce L-a impus însă pentru veşnicie în sufletele şi conştiinţele oamenilor, n-au fost vorbele sale adânci de taină şi de multe ori de-a dreptul paradoxale, ci faptul că a întărit prin faptă cele propovăduite. Iisus s-a impus în faţa posterită ii şi a câştigat sufletele oamenilor nu prin dorinţa expresă de a-i stăpâni, ci prin nesfârşita Sa revărsare de iubire şi capacitatea suprafirească cu care a ştiut să se facă pe Sine mai întâi pildă de slujire, de smerenie şi de jertfă *„dându-şi viaţa preţ de răscumpărare pentru noi“* (Mc. 10, 45).

Sfinţii cei întocmai cu Apostolii Acvila şi Priscila din Roma

(Urmare din pag. a 2-a)

turiseşte că, din consideraţii personale, nu accepta să fie întreţinut de nimeni, ci să lucreze cu mâinile sale, pentru a-şi câştiga pâinea cea de toate zilele, pentru a nu fi greutate pentru nimeni, deci nici pentru Evanghelie. Când însă lucrarea Evangheliei o cerea, lăsa totul şi-L mărturisea pe Hristos: „Iar când Sila şi Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prins cu totul de cuvânt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul“ (F. Ap. 18, 5).

Din cele 18 luni pe care Pavel le-a petrecut la Corint, cea mai mare parte a stat în casa lui Acvila şi Priscila. Desigur, tot în casa lor va fi rămas şi atunci când, din cauza iudeilor, care-l împiedicau în predicare, a trebuit să folosească şi casa lui Titus Iustus, care locuia aproape de sinagogă (F. Ap., 18, 7).

De obicei, Apostolul nu rămânea mult într-o cetate. Stătea doar cât era nevoie; după ce semăna cuvântul lui Dumnezeu, pleca în altă parte. Iar celor cărora le-a predicat, le trimitea, de departe, câte o scrisoare. Pentru a-i întări în credinţă. Aşadar, de la Corint, a plecat spre Siria. Iar Acvila şi Priscila l-au însoţit pe mare până la Efes. Locuitorii acestei cetăţi ar fi voit ca Pavel să rămână mai mult, dar el a refuzat. Le-a promis însă că se va întoarce la ei (F. Ap., 18, 21). Au rămas însă aici Acvila şi Priscila, pentru lucrarea Evangheliei.

Efesul era o cetate cosmopolită şi un mare centru comercial, deci prezenta cele mai bune condiţii pentru propagarea cuvântului Evangheliei în întreagă Asia. Cetate liberă, cu senat şi adunare proprie, cu sedii pentru comitete provinciale, număra atunci mai bine de 300 000 de locuitori. Acvila şi Priscila se ocupau de meseria lor, dar în acelaşi timp erau mărturisitori ai Evangheliei cu însuşi exemplul vieţii lor. Sfântul Evanghelist Luca aminteşte de un fapt semnificativ: câştigarea pentru plinătatea credinţei a lui Apollo (diminutiv de la Apolloniu). Acesta era un evreu din Alexandria Egiptului, pe care Luca îl descrie drept „bărbat iscusit la cuvânt, puternic fiind în Scripturi“ (F. Ap., 18, 24). Îmbrăţişase cu dragoste credinţa în Hristos şi vorbea cu entuziasm atât în sinagogă, cât şi în adunările creştine din Efes. Ascultându-l cu atenţie, Acvila şi Priscila au înţeles că cultura sa teologică comporta lacune şi inexactităţi. De exemplu, în ce priveşte botezul, Apollo vorbea de botezul lui Ioan, în timp ce, de cel al lui Hristos, în Duhul Sfânt, nici măcar nu auzise. Atunci, Acvila şi Priscila şi l-au făcut prieten şi, „luându-l cu ei, i-au arătat mai cu de-amănuntul calea lui Dumnezeu“ (F. Ap., 18, 26). Şi Apollo a îmbrăţişat cu râvnă plinătatea credinţei şi s-a botezat cu Duhul Sfânt, devenind un adevărat Apostol.

Puţin timp după aceea, Apollo s-a hotărât să meargă în Ahaia, la Corint. Probabil a fost influenţat de Acvila şi Priscila, privind sejurul lor în această cetate. Cei doi soţi şi întreaga comunitate a fost de acord ca el să plece. De aceea, „l-au încurajat şi au scris ucenicilor să-l primească. Şi sosind în Corint, a ajutat mult cu harul celor ce crezuseră; căci cu tărie şi în faţa tuturor, el înfrunta pe iudei, dovedind din Scripturi că Iisus este Hristos“ (F. Ap., 18, 27—28).

Ţinându-şi cuvântul, Pavel s-a întors la Efes în anul 54/55 şi a locuit din nou în casa lui Acvila şi Priscila. Aceştia făcuseră din casa lor un loc de întâlnire pentru adunarea creştinilor, un fel de „ecclesia domestica“, cum, de altfel, se obişnuia la prima generaţie de creştini.

Când scrie celor din Corint, Apostolul Pavel zice: „Vă îmbrăţişează mult, în Domnul, Acvila şi Priscila, împreună cu Biserica din casa lor“ (I Cor. 16, 19).

Să găzduieşti la fiecare sfârşit de săptămână sau chiar mai des grupuri de credincioşi, care, chiar dacă împărtăşeau aceeaşi credinţă, erau de diverse poziţii sociale sau culturale, nu era un lucru uşor. Totuşi, cei doi soţi făceau acest sacrificiu cu dragoste. L-au făcut fie la Efes, cât şi la Corint sau la Roma.

De altfel, colaborarea celor doi nu se limita doar la ospitalitatea oferită Apostolului sau comunităţii creştine. Angajarea lor în slujba Evangheliei era deplină. Iată de ce, Apostolul Neamurilor, în anul 57, când scrie din Corint romanilor, spune despre Acvila şi Priscila, „împreună lucrători cu mine în Hristos Iisus“, că „şi-au pus grumazul lor pentru viaţa mea şi (lor) nu numai eu le mulţumesc, ci şi toate Bisericile dintre neamuri“ (Rm. 16, 3—4). Nu ştim precis la care eveniment se referă Apostolul. Ar putea fi vorba de revolta argintarilor din Efes (F. Ap., 19, 23—41) sau de un altul, poate mai grav.

Aşadar, mărturia creştină a Sfinţilor Acvila şi Priscila a fost însoţită şi de suferinţa pentru Hristos, suferinţa asumată mistic în jertfa Domnului (cf. Col. 1, 2:).

După moartea împăratului Claudiu, în anul 54, Sfinţii Acvila şi Priscila s-au întors la Roma, unde îi chema fie profesiunea lor, fie dorul după oraşul natal. Aici au continuat lucrarea lor în slujba Evangheliei. Casa lor a devenit repede biserica pentru comunitatea din Roma. Aici se vor fi întâlnit Sfântul Apostol Petru cu Sfântul Marcu, cu Alexandru şi Rufus, fiii lui Simon Cireneul şi cu mulţi alţii.

Tradiţii antice leagă numele lui Acvila şi Priscila de cel al lui Petru. Chiar dacă nu pot fi documentate istoric, au anumită valoare sugestivă. „Bisericii domestice“ a lui Acvila şi Priscila, Sfântul Apostol Pavel îi trimite salutări din Corint, în anul 56/57: „Îmbrăţişaţi pe Priscila şi Acvila, împreună-lucrători cu mine în Hristos Iisus... (Salutaţi) şi Biserica din casa lor“ (Rm. 16, 3—5). În afară de titlul de „împreună-lucrători“ cu Pavel, Sfinţii Acvila şi Priscila se bucurau şi de privilegiul de a fi primii amintiţi în lista de prieteni ai Apostolului la Roma.

După vreo zece ani, îi găsim pe Acvila şi Priscila din nou la Efes, iar împreună cu ei pe Pavel, prizonier a doua oară[3]. Din Efes, Pavel trimite, prin Timotei, salutări „Priscilei şi Acvilei şi casei lui Onisifor“ (II Tm. 4, 19). Aceasta este ultima referinţă pe care Noul Testament ne-o dă despre cei doi sfinţi.

În anul 64, Nero a incendiat Roma, după care a dezlănţuit prima mare persecuţie împotriva creştinilor. Victime vor cădea cei doi Apostoli: Petru şi Pavel. Mulţi creştini au trebuit să părăsească Roma. Se pare că în 66, Acvila şi Priscila se aflau la Efes. Probabil se vor fi întors la Roma în anul 68, după moartea lui Nero. Aici vor fi şi murit. În catacombele lui Priscila din Via Salaria exista o piatră tombală cu numele celor doi sfinţi.

Atât Bisericile Răsăritene, cât şi cea Occidentală, îi cinstesc pe aceştia doi cu numele de sfinţi şi întocmai cu Apostolii. Sinaxarul Constantinopolitan aminteşte două sărbători: pe Sfântul Acvila „hieromartyr“, numit şi episcop şi apostol, în 14 iulie, iar a doua, în cinstea celor doi sfinţi „martiri şi întocmai cu Apostolii“, în 13 februarie. Sfântul Ioan Gură de Aur a alcătuit, în cinstea lor, un frumos panegiric, în comentariul său la Epistola către Romani[4]. Martirologiul Roman îl aminteşte pe Sfântul Acvila, episcop în Heraclea Pontului, în ziua de 8 iulie, împreună cu Sf. Priscila.

Tradiţiile privind demnitatea episcopală a Sfântului Acvila, ca şi aceea referitoare la martirul lor se bazează pe interpretări ale textelor pauline, neargumentate însă de mărturii scrise. Teologul protestant Adolf Harnack crede că cei doi soţi ar fi autorii Epistolei către Evrei[5], însă opinia sa n-a fost primită de lumea ştiinţifică.

În cursul secolului al VII-lea, au fost alcătuite aşa-zisele „Faptele lui Acvila“, în care au fost adunate o serie de tradiţii târzii privind pe cei doi sfinţi. Acestei scrieri nu-i poate fi dată vreo importanţă istorică.

Pentru noi, ajung mărturiile Sfinţilor Apostoli Pavel şi Luca privind pe cei doi soţi Acvila şi Priscila, „cei întocmai cu Apostolii“, ca şi cinstirea de care ei s-au bucurat dintotdeauna în Biserica noastră.

Note bibliografice:

1. La Roma, sunt amintite Sf. Prisca (pe colina Aventino îi este dedicată o biserică) şi Sf. Priscila, fondatoarea catacombelor din Via Salaria.
2. Suetoniu, *Claudius*, 25.
3. Pavel a fost de două ori prizonier la Roma, întâi în anii 61—62, apoi în anul 66; a doua prigoană s-a încheiat cu martiriul.
4. P.G., LX, coll. 664—665.
5. A. Harnack, *Zeitchr. f. neutest.* I (1900), pp. 16—41.

Simpozion dedicat unirii Basarabiei cu Patria-mamă

La împlinirea a 86 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-mamă, în 27.III.2004 s-a organizat un simpozion, în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu.

Tema simpozionului a fost: „Basarabia - pământ românesc“.

Simpozionul a fost organizat de către Fundaţia Naţională „Neamul Românesc“, Filiala Sibiu.

Au participat şi au luat cuvântul unii istorici, cercetători, reprezentanţi ai Arhiepiscopiei Sibiului şi Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“. Au fost de asemenea mulţi studenţi din Republica Moldova, care studiază în Centrul universitar de la Sibiu.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 3 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Joi, 5 FEBRUARIE a.c.** — A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, noul consilier ad-tiv-bisericesc și pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, fostul consilier ad-tiv-bisericesc.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Jurca, protopopul Agnitei.
— A primit pe P. C. Pr. pensionar Nicolae Baboia.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Luni, 9 FEBRUARIE a.c.** — A plecat la București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
● **Marți, 10 FEBRUARIE 2004** — A participat la Lucrările Sfântului Sinod al B.O.R.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Grigorie Băbuș, directorul Bibliotecii Sf. Sinod.
— S-a întâlnit cu Î. P. S. Sa Teofan Savu, mitropolitul Olteniei.
— S-a întâlnit cu P.S. Epifanie, episcopul Buzăului.
— S-a întâlnit cu P.S. Laurențiu Streza, episcopul Caransebeșului.
● **Miercuri, 11 FEBRUARIE 2004** — A participat la lucrările Adunării Naționale Bisericești, a Bisericii Ortodoxe Române.
— A primit pe D-na Coca Budișteanu din București.
— A primit pe Monahia Benedicta, stareța Sf. Mânăstiri Christiana, București.
— S-a întâlnit cu P. S. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos.
— S-a întâlnit cu dl. Prof. univ. Dr. Acad. Virgil Cândea.
● **Joi, 12 FEBRUARIE 2004** — A participat la lucrările ședinței Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— A primit pe P. C. Pr. Prof. Vasile Răducă de la Facultatea de Teologie din București.
— A primit pe dl. Theodor Răpan, director din Ministerul de Externe.
● **Vineri, 13 FEBRUARIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— După-amiază s-a întors în Sibiu.
● **Duminică, 15 FEBRUARIE 2004** — A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe dl. Dr. Pavel Chirilă din București.
● **Luni, 16 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Arhid. Prof. univ. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea.
— A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
● **Marți, 17 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Arhid. conferențiar Dr. Dorin Oancea, noul decan ales al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Dr. Vasile Grăjdian, noul prodecan ales al Facultății de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. lector Dr. Aurel Pavel, noul secretar științific al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Vasile Prodea de la parohia „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului și pe P.C. Pr. Vasile V. Prodea de la parohia Tohan - Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Latchescu, asistent social, Sibiu.
— A primit pe d-na Veronica Bâtcă, cercetător la Academia din Chișinău.
● **Joi, 19 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ioan Găban, protopopul Mediașului.
— A primit pe Dl. Mircea Nedelciuc și pe d-na Maria Arsin, vicepreședintele și respectiv senatorul Fundației „Neamul Românesc" Brașov, filiala Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Vasile Dârlea și soția, din Hălchiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Luni, 23 FEBRUARIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
● **Marți, 24 FEBRUARIE 2004** — A primit o delegație a Bisericii Italiene formată din 18 persoane și condusă de Excelența Sa monseniorul Francesco Cocopalmerio și P.C. Pr. Traian Valdman, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Milano.
● **Miercuri, 25 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul ec. al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Eugen-Ioan Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— După-masă a plecat la Mânăstirea Brâncoveanu pentru a prezida lucrările Sinodului mitropolitan.
● **Joi, 26 FEBRUARIE 2004** — A prezidat lucrările Sinodului mitropolitan al Ardealului.
— A primit pe P. Cuv. Ierom. Nicon Sturza de la mânăstirea Jina.
— A vizitat Biblioteca mânăstirii.
— S-a întors la Reședința mitropolitană din Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, a săvârșit următoarele:

● **21 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
— A primit pe Pr. Eugen Roșu din Waren - S.U.A.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **22 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Racovița, prot. Avrig, rostind cuvânt de învățătură. P. C. Pr. paroh Mircea Dumitru a fost hirotesit întru iconom.
— Seara a slujit și predicat la Vecernie în parohia Sebeșul de Sus, prot. Avrig.
● **24 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a însoțit un grup de preoți din Milano în vizită la Centrul mitropolitan din Sibiu, la Facultatea de Teologie și la Catedrala mitropolitană.
— Seara a slujit și predicat la Pavecernița Mare și la Canonul Sf. Andrei în biserica parohială din Poplaca, prot. Sibiu.
● **26 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a participat la lucrările Sinodului mitropolitan de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.
● **27 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a slujit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
— Seara a slujit tot acolo Pavecernița mică și Acatistul Maicii Domnului.
● **29 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană (Duminica Ortodoxiei).
— Seara a slujit la Vecernie în Catedrală și a inaugurat Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștinilor.
● **1 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a participat la deschiderea lucrărilor Conferinței cu tema: „Sărăcie fără sfârșit" organizată de Academia Evanghelică din Sibiu, rostind o alocuțiune.
— Seara a participat la Serviciul divin ecumenic din biserica reformată din Sibiu rostind cuvânt de salut.
● **3 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a slujit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
— Seara a participat la serviciul divin ecumenic din biserica romano-catolică din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
● **7 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Mag, prot. Săliște (pr. paroh Silvian Stângaciu) rostind cuvânt de învățătură.
● **9 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul la Schitul „40 de mucenici" de la Berivoi, prot. Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură.
● **11 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a participat la ședința anuală a C.A.R. din Arhiepiscopia Sibiului.
● **12 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan-Marius Horja.
— Seara a slujit Pavecernița Mare și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
● **13 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a participat la depunerea jurământului militar la Școala de Aplicație din Făgăraș rostind cuvânt de învățătură.
— A vizitat noua biserică ridicată în incinta Școlii unde se pregătesc și un pluton de preoți militari.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **14 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Meșendorf, prot. Rupea, hirotonind ca preot pe seama acestei parohii pe P. C. diacon Ioan-Marius Horja. Seara a slujit și predicat la Vecernie la Mânăstirea Bunești. A vizitat și bisericile parohiale din Bunești, Criț și Rupea I.
● **18 MARTIE 2004 — P. S. Sa** s-a întâlnit cu profesorii de religie din orașul Sibiu, analizând rezultatele acestora în procesul educațional.
● **19 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală hirotonind întru diacon pe teologul Năftăilă Ion.
● **21 MARTIE 2004 — P. S.** Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Nașterea Domnului" din Sibiu (Pr. paroh Ioan Coșa) rostind cuvânt de învățătură și hirotonind întru preot pe diaconul Ion Năftăilă pe seama parohiei Color, prot. Rupea.

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Habsburgii și Biserica Ortodoxă din Imperiul austriac (1740—1761)** de Mihai Săsăujan, (Cluj-Napoca, 2003, 328 pag.). Este o carte de mare importanță, bazată pe documente noi, despre Unirea Transilvaniei la puterea papală. Se vede că mai întâi, după ce au zdrobit toate mănăstirile, catolicii s-au crezut a tot stăpâni. Ori cartea aceasta demonstrează că nu e adevărat, și că preoții s-au luptat, cât au putut și cum au putut, să-și mențină religia. Și bine-înțeles că preoții erau împreună cu credincioșii. Dar pe de altă parte, elementul creștin ortodox își făcea prezența tot mai susținută în Transilvania.

Astfel de documente prezintă cartea lui Mihai Săsăujan, care scot la iveală lupta mare dusă de ortodocși spre a-și menține credința. A fost o luptă grea, îndelungată, când le-au trebuit românilor din Transilvania multă voință, până când, în cele din urmă, au învins în mare parte. Dar lupta a fost grea, în decursul unei istorii nefavorabile. Astăzi se știe că ei și-au restabilit numărul de episcopi, dar în ceea ce privește numărul credincioșilor sunt abia o inferioritate, ca număr în Transilvania. Dumnezeu ne-a făcut dreptate.

Cartea e alcătuită din documente, până azi ținute în secret de puterile interesate. Astăzi, slavă Domnului, iată că se găsesc tineri care știu să le caute, știu să le scoată din amorțeală, știu să le facă din nou cunoscute neamului omenesc, care nu le poate fi decât recunoscător. O recomandăm, cu toată căldura, lecturii.

Fie ca și de acum înainte, dreptatea să învingă și ortodoxia să prospere, prin tineri de valoare, așa cum o dovedește din plin autorul acestei cărți.

* * *

● Editura Oastea Domnului publică cartea **„Mari sărbători creștine, praznice împărătești"** de Pr. Prof. Dr. Ion Bria (Sibiu, 2004).

Părintele profesor Ion Bria a scris foarte mult. S-a născut în comuna Telega, jud. Prahova, în anul 1929. A studiat teologia la București, Canterbury, Durham, Paris și Geneva. A trecut la Domnul, după o lungă carieră de ecumenist, în 2002, lăsând în urmă o operă care i-a asigurat perenitatea, în lupta de idei a vieții multireligioase contemporane.

În calitatea lor de botezați și pecetluiți, în numele Sfintei Treimi, creștinii sunt părtași, la sinaxa euharistică, cu care s-au împăcat prin taina pocăinței; de aceea se apropie de Sfântul potir cu lumânare în mână, aceasta amintind de lumina de la botez, fiind o dovadă că sunt invitați la „cina mistică", după cuvântul care anunță „Sfintele daruri se cuvin Sfinților".

Apoi se ocupă de toate slujbele, cu sensurile și cu înțelesurile lor. Are titluri interesante ca: „Celebrarea doxologică a iconomiei mântuirii sau cultul". Mai are un text despre: „Reconcilierea în cultul ortodox". Mai departe se ocupă de fiecare sărbătoare mare, dându-i cuprinsul, sensul și rugăciunile.

E o carte care merită toată atenția, pe care o merită de altfel orice carte scrisă de Ion Bria.

* * *

● Am primit recent cu mare bucurie cartea: **Cunoașterea prin tăcere**, de George Remete (Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, 759 pag.).

Este o carte mare, despre o virtute mică. Trebuie să mărturisesc că, doar am răsfoit-o, și mi s-a părut foarte grea. E plină de poezie și de autori, dar nelipsită nici de filosofi.

Cartea este prea mare, ca să-ți dai seama și de conținutul ei. Voi încerca să o citesc, deși m-am speriat de atâtea nume, de poeți și apoi de sfinți, încât greu îmi pot da seama, dacă despre tăcere se scriu peste 700 de pagini, nu știu cum va fi tăcerea aceasta.

Dar poate că e documentată atât cât se poate, e o carte frumoasă și merită citită, cu tocul în mână, fiindcă are într-însa de toate. În orice caz e o carte rară prin tematica ei, și desigur merită atenția tuturor.

* * *

● Arhim. Zareh Baronian publică cartea: **Cuvânt despre Liturghia Bisericii Armene și Liturghiile Răsăritene**, ediție îngrijită de Fabian Anton, Editura Eikon, (Cluj-Napoca, 2003, 308 pag.).

Iată ce scria Părintele Ene Branițte: „Întreaga lucrare a Părintelui Zareh Baronian dezvoltă, documentează și justifică afirmația că așa-numitul *rit liturgic armean* nu este în fond decât o variantă locală sau națională a ritului liturgic bizantin. Liturghia armeană are, într-adevăr, în forma ei de azi, o mulțime de rugăciuni, formule și ceremonii, identitatea acestor texte nu era însă ușor sesizată până acum, din pricina marii diferențe dintre limba armeană și dintre celelalte limbi liturgice".

Fără îndoială că această carte era de mult necesară în biserică. Faptul că apare așa de târziu, este desigur grija autorului de a fi pe o linie bună. Cartea e într-adevăr foarte bună și, deși apare atât de târziu, ea nu a fost depășită.

Merită toată atenția și bunăvoința noastră, pentru că Biserica Armeană este o realitate în țara noastră și pentru că era nevoie de o asemenea carte.

ANTONIE P.

Actualitatea predicii tematice și a catehezei

(Urmare din pag. a 3-a)

Tot Î. P. S. Sa subliniază importanța cuprinderii în predica tematică a „exemplificărilor de bună calitate", pentru că se întrebuințează uneori și exemple sau pilde nepotrivite.

În această ordine de idei amintim cât pot fi de folositoare acele „cuvinte, sfaturi duhovnicești și chiar întâmplări" care se pot extrage și utiliza din *Viețile Sfinților*, din cărțile duhovnicești, îndeosebi din *Pateric* și din *Filocalie*. Pentru exemplificare, menționăm doar câteva din acestea. Vorbim, de pildă, în primele duminici după Anul Nou despre Taina Sfântului Botez. Vom putea găsi în *Filocalie* cuvinte și asemănări frumoase și convingătoare, ca acelea ale Sfântului Marcu Ascetul, care, răspunzând celor ce se îndoiesc despre Sfântul Botez, zicând că Botezul este desăvârșit, dar nu desăvârșește pe cel ce nu împlinește poruncile", că „Dumnezeu este ascuns în poruncile Sale", și cine vrea să-L cunoască, numai împlinind aceste porunci își poate asigura mântuirea". Nu trebuie repetat Botezul, ci descoperind semințele harului primit în Taina Lui, făcându-le să rodească și să crească, poate nădăjdui să-și mântuiască sufletul. (*Filocalia* I, p. 275). Sau, vorbind la Duminica Vameșului și Fariseului, despre păcatul mândriei și virtutea smereniei, putem găsi splendide asemănări, ca aceea de la Sfântul Isaac Sirul, care, vorbind despre smerenie și despre smerita cugetare, zice: „smerenia este *haina Dumnezeirii;* în ea S-a îmbrăcat Dumnezeu Fiul făcându-Se om și numai cine ajunge să se îmbrace cu această haină se poate apropia de El" (*Filocalia*, Vol. X, Cuvântul XIX).

Am putea propune destule exemplificări, metafore și asemănări de felul acesta pentru a convinge pe frații preoți despre necesitatea unei înviorări a predicilor noastre. „Propovăduirea actuală — scrie Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului — va trebui să țină seamă de mentalitatea credincioșilor de astăzi, să răspundă nevoilor resimțite de dânșii . . ."

Prin recomandarea ce o facem predicilor tematice, nu urmărim nesocotirea omiliilor la pericopele evanghelice, cu care pot alterna, ci doar necesitatea de a înzestra pe ascultători cu cunoștințele necesare, pentru a-i întări în credință și a putea răspunde cu tărie celor ce-i întreabă despre temeiul credinței lor.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Răștinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Pacurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 aprilie 2004
Nr. 13—16

HRISTOS A ÎNVIAT! — ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

HRISTOS E CU NOI

HRISTOS A ÎNVIAT!

Toţi mi-aţi răspuns şi bine aţi făcut că mi-a i răspuns, că astăzi Hristos a înviat din mor i. Era pe vremea aceea credinţa, care de altfel mai este şi astăzi, că omul odată mort, era mort pentru vecii vecilor. De la El ştim că moartea e doar trecerea din această viaţă, la o altă viaţă. Şi totuşi Hristos a înviat. Cel mort, răstignit pe cruce, a fost coborât apoi de pe Cruce, şi L-au dus în mormântul pregătit dinainte, în care trebuia depus. Înainte de a-L depune acolo, L-au înfăşat în fâşii albe de pânză, precum era obiceiul la evrei. Armata romană mai păzea încă mormântul, pentru că fuseseră înştiinţaţi că s-ar putea produce un furt. Şi totuşi duminică, dis-de-dimineaţă, când s-au dus femeile la mormânt, după obicei, au găsit mormântul gol.

Trebuie să ne imaginăm ce a fost aceasta. Femeile, desigur, au fost cele dintâi care s-au mirat şi au strigat după paznici. Ştiau că-L puseseră acolo de vineri după-amiază, şi iată că acum nu mai era. Era însă un lucru deosebit, care începuse să le dea de gândit. În mormânt erau giulgiurile aşa cum le lăsaseră. Au ieşit şi au strigat la paznici. În loc să le răspundă paznicii, le-a răspuns însuşi Iisus, Care stătea în preajma mormântului, şi ele nu L-au recunoscut, cum era şi firesc. Atunci le-a răspuns Iisus: *„Bucuraţi-vă!“*, iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui şi I s-au închinat. Iar Iisus le-a zis: *„Nu vă temeţi. Mergeţi de spuneţi fraţilor Mei, să meargă în Galileea şi acolo Mă vor vedea“* (Matei 28, 10). Şi s-au dus cei 11 Apostoli în Galileea, în muntele în care le poruncise Iisus, şi văzându-L I s-au închinat. Unii însă s-au îndoit, iar Iisus

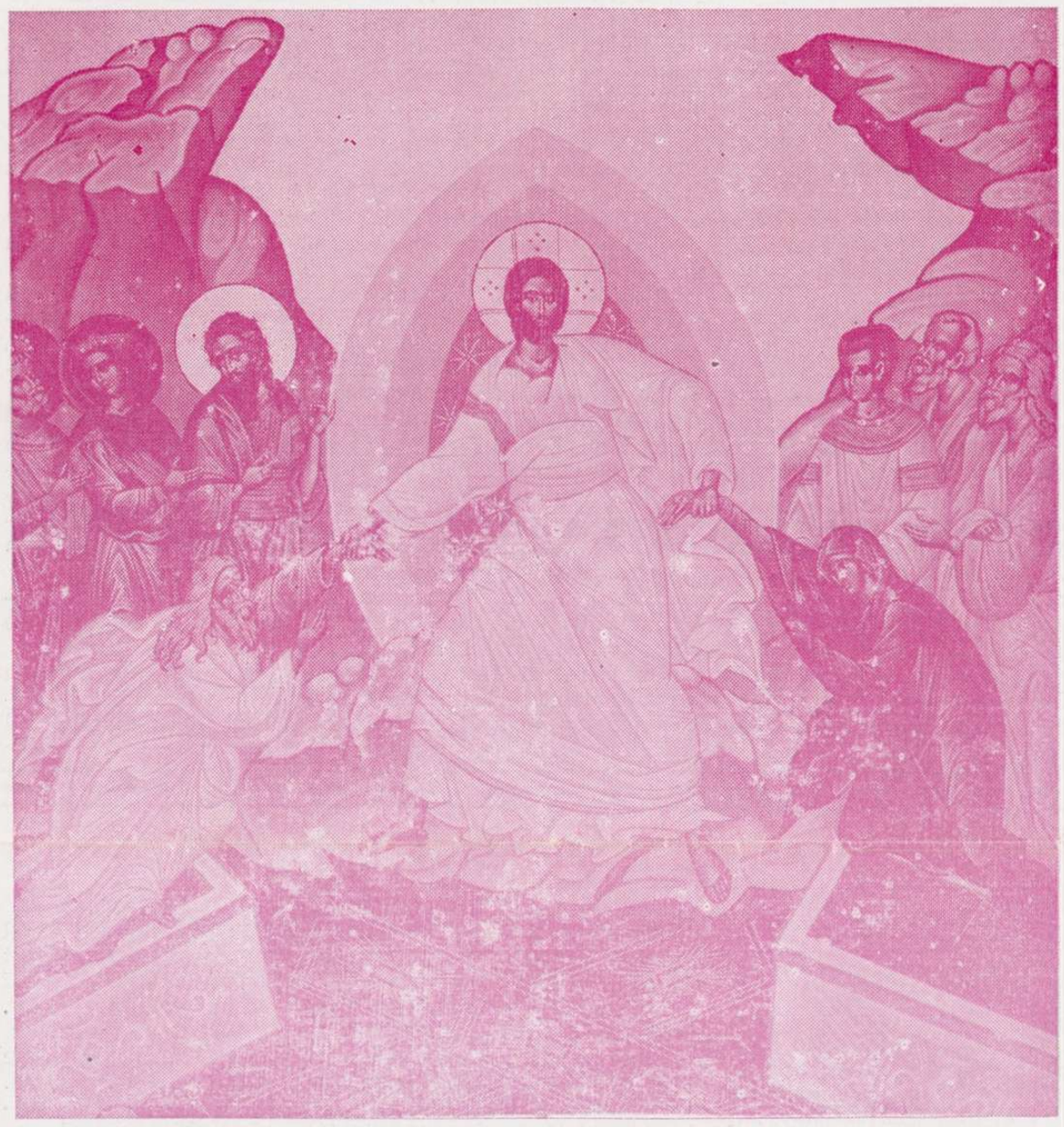

apropiindu-se, le-a grăit lor zicând: *„Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer şi pe pământ. Mergeţi dar şi învăţaţi toate popoarele, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh“* (Matei 28, 19).

Astfel a stat de vorbă cu ucenicii Săi în ziua cea dintâi a Învierii. Era firesc pentru unii să se îndoiască, tot aşa cum era firesc pentru ceilalţi să creadă. Desigur, toţi Sfinţii Evanghelişti spun acestea. Şi a fost un mare eveniment, să-L întâlnească din nou pe Iisus ca să le spună ce au de făcut. Evanghelistul Luca povesteşte mai pe larg cele întâmplate. Iisus, arătându-şi mâinile şi picioarele, îndată a cerut ceva de mâncare. *„Atunci le-a deschis mintea lor ca să înţeleagă Scripturile şi le-a zis: Aşa este scris şi aşa trebuia să pătimească Hristos şi să învie din morţi a treia zi. Şi să se propovăduiască în numele Lui pocăinţa spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim. Iar voi sunteţi martorii acestora. Şi iată, Eu voi trimite făgăduinţa Tatălui Meu peste voi. Voi însă rămâneţi în cetatea Ierusalimului până vă veţi îmbrăca cu putere de sus“* (Luca 24, 45—49).

(Continuare în pag. a 2-a)

† **ANTONIE**
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului

Hristos a înviat!

Cu sufletele copleşite de o sfântă şi negrăită bucurie pentru biruinţa Mântuitorului Hristos asupra morţii şi a iadului, prăznuim şi în acest an ZIUA ÎNVIERII.

Cu îngerii din cer, cu strămoşii şi cu toţi creştinii de pretutindeni cântăm din adâncul inimii noastre cântarea de biruinţă: *„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe morte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le“*.

Împreună cu Biserica lui Hristos ne întrecem în această *„sfântă şi aleasă zi“* în a slăvi şi a cânta cu glas de laudă Învierea Domnului căci bucuria ei se desăvârşeşte cu nădejdea propriei noastre învieri după cuvântul Apostolului Pavel: *„Hristos înviind din morţi S-a făcut începătura învierii pentru cei adormiţi din veac“* (I Cor. 15, 20).

Învierea lui Hristos ne întăreşte credinţa în propria noastră înviere pentru că *„din moarte la viaţă şi de pe pământ la Cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi“*.

Aducându-ne aminte de toate cele petrecute atunci care sunt actualizate până la sfârşitul veacurilor prin jertfa nesângeroasă a Sfintei Liturghii, glăsuim şi noi cu Apostolul Petru zicând: *„Binecuvântat fie Dumnezeu-Tatăl Care, după mare mila Sa, prin învierea lui Iisus Hristos din morţi ne-a născut pe noi din nou, spre nădejde vie, spre moştenire ne-*

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-Vicar
SIBIU

„Străpuns pentru păcatele noastre“

— Consideraţii pe marginea textului din Isaia cap. 53 —

Cartea profetului Isaia se singularizează între cărţile biblice vechitestamentare nu doar prin extensiunea ei (66 de capitole), ci mai ales prin numărul profeţiilor mesianice pe care le cuprinde. Tocmai pornind de la aceste profeţii şi de la multitudinea de aspecte din viaţa lui Mesia, pe care le evidenţiază aceste profeţii, Isaia a fost numit, pe bună dreptate, „evanghelistul“ Vechiului Testament.

Sintetizând datele mesianice conţinute aproape în fiecare capitol al cărţii, se poate alcătui un portret al lui Mesia, dacă nu identic, oricum foarte apropiat de cel evanghelic.

Din ansamblul profeţiilor mesianice ale lui Isaia au fost selectate câteva pe care cercetătorii biblici le-au grupat sub genericul „Ebed-Iahve“ adică, în traducere „Robul Domnului“. Este vorba de o succesiune de texte din capitolele 42, 49, 50, 52 şi 53, în care, peste tot, Mesia este numit *„Ebed“*, adică rob sau slugă şi este prezentat în stare de chenoză, lipsit sau golit de slava Sa dumnezeiască.

Dacă în primele patru capitole dintre cele enumerate, textele referitoare la „Ebed“

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim; că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi, toţi credincioşii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos. Că iată a venit, prin Cruce, bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Ziua Învierii! Şi să ne luminăm cu prăznuirea, şi unul pe altul să ne îmbrăţişăm. Să zicem: fraţilor şi celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Şi aşa să strigăm: Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând, şi celor din morminte viaţă dăruindu-le.

ÎNVIERE

Bat clopotele-adânc în noapte;
Luna-şi scoate capul dintr-un nor
În sat lumini, lumini se-aprind,
Întreaga fire e-un tăinuit fior.

Pe dealul gol al Căpăţânii
O cruce veche dăltuită-n lemn,
Cu braţe-ntinse către patru zări,
Nemărginirea parcă roagă
să-i trimită-un semn . . .

Deodat' un fulger se pogoară
Covor de sfinte raze-ntins
Pământ şi cer împreunând
La sânul lui de foc nestins.

Şi cele patru zări se strâng
Ca-ntr-un mănunchi de lumânare,
Iar de pe crucea din colnic
O umbră-ncepe să pogoare . . .

Netulburat, da-n pas grăbit
El se coboară din colină,
Îngenunchind în vechiu-altar.
Se umple templul de lumină . . .

«Părinte, - zice-n glas neglăsuit -
Drumul ce-ai rânduit am străbătut,
Primeşte-i pentru Mine, sunt ai Tăi
Nu socoti păcatul ce-au făcut. . .!»

Stelele par că-n hore se adună,
S-a pogorât şi luna peste sat . . .
'N liniştea adâncă-un glas răsună:
«Veniţi toţi şi luaţi lumină . . .!
Hristos, Hristos a înviat . . .»!

Pr. ILIE FRĂCEA — Atena

Darurile Învierii

Sărbătoarea Învierii Domnului este cea mai așteptată sărbătoare a creștinilor. Și pe bună dreptate fiindcă ea

ne introduce în atmosfera celui mai important eveniment din istorie în care s-a implicat în mod direct Însuși Creatorul universului. Evenimentul este cu atât mai important cu cât însăși sintagma „Învierea Domnului" care constituie mărturisirea unui adevăr fundamental „pentru noi și pentru mântuirea noastră" (Simbolul credinței), a fost încă de la început contestată de unii și e contestată până în zilele noastre.

Este suficient să amintim ca și argumente cele unsprezece arătări ale Domnului Iisus Hristos cu trupul înviat mai ales pe cea către ucenicul Toma cel mai sceptic dintre ucenici (In 20, 19—31), mituirea soldaților romani străjeri ai mormântului Domnului de către autoritățile politico-religioase ale Ierusalimului după Înviere spre a nu o recunoaște și mărturisi (Mt 28, 11—15), apoi predicarea cu vigoare și chiar cu prețul vieții a Învierii și a învățăturii creștine de către apostoli etc.

Pentru noi, însă, creștinii practicanți, argumentele Învierii pălesc în importanță în fața consecințelor, a adevărurilor fundamentale pe care ni le descoperă Învierea Domnului, care se dovedesc a fi adevărate daruri pentru credincioșii creștini.

Astfel, Învierea Mântuitorului Iisus Hristos este în primul rând cea mai importantă dovadă a divinității Sale. Dacă până atunci El era văzut de cei mai mulți din Israel doar ca un mare profet, fiul lui David, un înșelător chiar, acum este clar pentru toți că El este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat, dar și om adevărat în același timp. Este o dovadă în plus chiar și pentru ucenici — dacă nu cea decisivă — că cel mărturisit mai înainte de ei a fi Fiul lui Dumnezeu iar apoi de frica persecuțiilor din timpul patimilor, renegat, lepădat din minți și inimi, este cu adevărat Dumnezeu stăpânitorul vieții și al morții. Numai această dovadă devenită convingere îi face pe acești oameni din slabi, temători, indecișii, neîncrezători, Apostoli plini de curaj, convinși de datoria de a propovădui în toată lumea Învierea și învățătura Domnului chiar cu prețul vieții: „căci dacă Hristos n-a înviat zadarnică este propovăduirea noastră și zadarnică este credința voastră" (I Cor. 15, 14).

Al doilea adevăr fundamental descoperit în istorie de Învierea Domnului este cel mărturisit de noi în articolele ultime ale Simbolului credinței: „aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie". Această făgăduință divină, de îndeplinirea căreia trebuie să fim siguri ne face să cântăm în noaptea de Paști plini de entuziasm: „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa" (Canonul Învierii). Și bucuria noastră este pe deplin justificată fiindcă înviind Hristos ne dă și nouă siguranța învierii. De ce? Pentru că Domnul n-a făcut nimic de la Întrupare până la Înălțare decât pentru noi și pentru mântuirea noastră așa cum am amintit. Învierea Domnului ne aduce astfel darul dumnezeiesc al nemuririi. Ne dovedește Domnul că prin Învierea Sa moartea nu e definitivă și veșnică. Nu ea are ultimul cuvânt ci viața. Dacă până la Învierea lui Hristos moartea era privită ca o catastrofă inevitabilă și absurdă și din perspectiva ei, la fel de absurdă părea în cele din urmă și viața, după Înviere, moartea devine prin urmare o „mare trecere" așa cum o numea poetul filosof Lucian Blaga. Devine deci o scară spre viața veșnică. Învierea lui Hristos ne echilibrează existența, gândirea, speranța, comuniunea cu cei dragi, punând în ambele talere ale balanței destinul nostru, viața aici și dincolo. De aceea Apostolul Pavel întreba retoric și plin de bucurie: „unde-ți este moarte boldul?" (I Cor. 15, 55).

Al treilea adevăr revelat nouă de Învierea Mântuitorului Iisus Hristos ține de însăși viața fiecăruia dintre noi. Această viață capătă un sens înalt și fiind veșnică impune răspundere pentru modul în care o trăim aici pe pământ. Cu siguranță nu putem trăi la întâmplare, cu indiferență față de valorile religios-morale când știm că suntem nemuritori. Dacă întâlnirea ucenicilor cu Hristos cel înviat le-a dat încredințarea că cele predicate de El, cât timp fusese cu ei, constituie adevăruri dumnezeiești și trebuie propovăduite cu prețul vieții și noi de asemenea se cuvine să ținem cu convingere învățăturile Bisericii noastre strămoșești ca pe *adevărul* în care trebuie să credem, *calea* pe care trebuie să mergem și *viața* pe care trebuie să o ducem.

Astfel devine Învierea Domnului temeiul fundamental al vieții morale, al iubirii de Dumnezeu și de aproapele, al faptelor bune. Este important „să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi și să iertăm toate pentru înviere" așa cum cântăm în noaptea de Paști, mai ales în zilele noastre când sărbătoarea Învierii Domnului este acceptată și asimilată și de societatea civilă românească dar numai într-un sens cu totul diferit de cel creștin, poate chiar peiorativ. Se vorbește tot mai mult de petrecerea „vacanței de Paști", de „balul de Paști", de „discoteca de Paști" etc. denaturându-se în totalitate sensul sărbătorii creștine. Am ajuns chiar la penibilul de „a sărbători", de a ne pregăti cu mult efort și cheltuială neștiind pentru ce. Nu trebuie prin urmare să „nădăjduim în Hristos numai pentru via a aceasta", pentru că „suntem mai de plâns decât toți oamenii" (I Cor. 15, 19).

Dacă Hristos a înviat și dacă de asemenea și noi vom învia se cuvine să-i urmăm preceptele și învățăturile în așa fel încât învierea noastră să fie înviere spre viață nu spre judecată. Și mai mult decât atât, suntem datori să mărturisim alături de semenii noștri dar și împreună cu atâția înaintași adormiți în dreapta credință și în nădejdea propriei lor învieri că „Hristos a înviat!"

Pr. drd.
LAURENȚIU NISTOR

Hristos a înviat!

(Urmare din pag. 1)

stricăcioasă, neîntinată și nevestejită, păstrată în ceruri pentru noi" (I Petru, 1, 3—4).

Sub bolta de întuneric a nopții pascale ard făcliile credinței în nemurirea noastră, și pentru aceasta fiori de bucurie sfântă ne pătrund în inimi iar sufletele ni se deschid în fața nădejdii învierii aidoma mugurilor sub îmbrățișarea caldă a razelor soarelui.

Stăpâniți de fericirea cerească pe care au văzut-o împlinindu-se prin Învierea lui Iisus, creștinii tresaltă de bucurie și prăznuiesc cu puterile cele de sus cântând: *„Cerurile după cuviință să se veselească și pământul să se bucure, și să prăznuiască toată firea cea văzută și nevăzută căci Hristos a înviat veselia cea veșnică".*

Prin Învierea Sa Hristos Domnul zdrobește moartea și puterea ei și pogorându-se în cele mai de jos ale pământului dezleagă legăturile cele veșnice în care erau ținuți drepții Vechiului legământ în frunte cu protopărinții noștri Adam și Eva.

Învierea lui Hristos aduce în lume bucurie duhovnicească, pacea și veselia cea veșnică, dar toate acestea izvorăsc din Patima și moartea Sa îndurate de El pentru păcatele noastre.

„Prin Cruce a venit bucurie la toată lumea" cântăm noi, arătând prin aceasta legătura indestructibilă care există între Cruce și Înviere, între Patima și Preaslăvirea lui Hristos. De fapt pe tot parcursul Sf. Post al Paștilor noi creștinii nu am făcut altceva decât să ne pregătim pentru Ziua Învierii.

Am trecut astfel cu toții prin *„ușile pocăinței"* și intrând în casa Tatălui nostru am primit iertarea și dezlegarea de păcate prin taina sfintei Mărturisiri și am primit sfânta Cuminecătură spre *„iertarea păcatelor și spre viața de veci"*, împlinind porunca expresă a Domnului, Care a zis: *„Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi"* (Ioan 6, 54).

Tot ce are de preț în tezaurul său de învățătură și de viață sfântă Biserica lui Hristos izvorăște din minunea și taina Învierii.

Imnul de biruință *„Hristos a înviat"* este cu adevărat cântarea tuturor veacurilor creștine și în ea se cuprinde dogma mântuirii noastre.

Hristos cel înviat ne vrea pe fiecare dintre noi să fim biruitori ai păcatului, ai patimilor și ai fărădelegilor care ne împresoară din toate părțile.

Hristos cel înviat ne vrea să rămânem întru El aidoma mlădiței în tulpina viței pentru a aduce roadă din belșug.

„Rămâneți întru Mine și Eu întru voi — ne spune Mântuitorul. *Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine"* (Ioan 15, 4).

Aceasta trebuie să fie bucuria Învierii. Trăirea cu Hristos împodobindu-ne nu numai trupul cu haine frumoase și curate ci și sufletul cu toată fapta cea bună.

Aceasta o vom face adâncind și trăind în dragostea și mila lui Dumnezeu care se revarsă asupra întregii creații, dovedind astfel că suntem oameni ai chemării de sus. Chemare la sfințenie, la pace, la dreptate și la bunăvoire între oameni. Să biruim orice patimă, orice gând rău, orice fapte de necuviință, de lăcomie ca să ne arătăm biruitori asupra păcatului și a morții. Să iertăm pe cei care ne-au greșit și *„să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să ne îmbrățișăm".*

Să prăznuim creștinește aceste sfinte zile ale Paștilor și să ne împodobim în ele cu toată fapta cea bună, cu rugăciunea, cu cântarea, cu citirea psalmilor și a cărților sfinte, cu mila față de săraci, cu dragostea și cu alte fapte bineplăcute lui Dumnezeu căci din toate acestea izvorăște veselia cea adevărată a Învierii. Amin.

HRISTOS A ÎNVIAT!

Hristos e cu noi

(Urmare din pag. 1)

Firește că ceea ce spune la Marcu sunt cuvintele Lui spuse la vederea femeilor. Iată, cuvintele spuse la Luca sunt cele din urmă cuvinte ale Lui, înainte de Înălțare.

Iată deci acestea sunt cuvintele Domnului, și multe altele încă, înainte de Înălțarea Lui la cer. Sunt cuvinte ultime la care se vor adăuga însă, toate cele pe care și le vor aminti, precum se vede din cele 4 evanghelii.

Acestea au fost faptele mai mari petrecute cu Iisus după Înviere. Se vede că apostolii, după ce li s-a luminat mintea, au înțeles tot ce le spusese El, și așa au dus mai departe cuvintele Lui. Gândiți-vă că nu este simplu. Iisus le-a spus tot ce avea să le spună în timpul vieții Lui. Iar acum nu a vrut decât să le tălmăcească lor totul, să-și amintească de cuvintele Lui, și să propovăduiască ceea ce știau.

Trebuie deci să notăm ceea ce povestesc evangheliștii, ca fiind martori oculari. Ei și spun: *„Noi suntem martorii acestui fapt"* (F. Ap. 3, 15), și mai spun după aceea că: *„Dumnezeu L-a înviat pe Iisus și la aceasta noi toți suntem martori"* (F. Ap. 2, 32).

Așadar aceiași ucenici cale L-au văzut murind, și alți oameni care erau acolo. Ei spun acum pe față, cum spuneau Petru și Ioan: *„Nu putem să nu grăim cele ce am văzut și am auzit"* (F. Ap. 4, 20).

Și apoi un al doilea argument e acela când după moarte, unii au spus că a fost furat. Dar cum să fie furat, când mormântul era bine străjuit? Oare este cineva care e gata să moară pentru o minciună ticluită de el însuși? Argumentul furtului trupului lui Iisus e lipsit de orice logică. Mormântul era gol, pentru că Hristos înviase. S-au făcut de altfel și multe cercetări, dar niciodată nu L-au găsit pe Cel despre care spuseseră că a fost furat. Dar cum puteau să-L găsească? Nu era ascuns nicăieri. Era pe acolo și niciodată nu a mai fost adus în mormânt.

În al treilea rând, trebuie să spunem că El era viu. Și toate faptele vin să aducă mărturie despre aceasta. Mormântul era gol și gol a rămas. Și apoi să nu uităm că Iisus s-a arătat de îndată. El s-a anunțat în Galileea și așa a și fost. Nu s-a ascuns niciodată.

Evangheliștii erau din când în când parcă înspăimântați. E interesant că Evanghelia nu ascunde spaima lor. Ei îl văzuseră mort, și acum iată că li se prezenta viu (Luca 24, 36—37). Așa că e explicabil de ce erau așa. Ba unora li se părea că vedeau un duh (Luca 24, 37), erau gata să-L ia drept o fantomă, pentru că tot ei îl văzuseră mort. De altfel acest lucru l-a observat și Iisus, când le-a spus pe loc cuvintele: *„Pentru ce vă tulburați, și pentru ce se stârnesc asemenea gânduri în inimile voastre?"* Apoi le-a arătat brațele: *„Priviți mâinile și picioarele Mele, căci Eu Însumi sunt; pipăiți-Mă și vedeți că duhul nu are carne și oase, cum vedeți că am Eu"* (Luca 24, 38—39). Și apoi, ca să-i liniștească complet, i-a întrebat: *„Aveți ceva de mâncare?"* Și a mâncat în fața lor, ceea ce duhurile nu fac niciodată (Luca 24, 41—43). De altfel și Petru a zis: *„Am mâncat și am băut cu Dânsul după învierea Lui din morți"* (F. Ap. 10, 41).

S-a arătat apoi la peste 500 de frați (1 Cor. 15, 6). Cel din urmă căruia i s-a arătat, a fost chiar Pavel pe drumul Damascului (F. Ap. 1 și urm.), ceea ce l-a făcut pe Pavel, din vrăjmașul creștinismului, să creadă și să devină apostolul neamurilor. El a spus: *„Dacă Hristos nu a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră"* (1 Cor. 15, 14).

Iată toate acestea, pe lângă alte argumente, ne arată că Hristos a fost Fiul lui Dumnezeu.

Învierea ne descoperă adevărul, cunoașterea cea dreaptă.

Iată, ne-a făcut Dumnezeu parte de-o primăvară frumoasă, de sărbătoarea Paștelui, de aceste condiții bune. Acum cred că înțelegeți de ce spunem noi că *„Suntem împreună-lucrători cu Dumnezeu"* (1 Cor. 3, 9). Să fim siguri că Dumnezeul nostru ne ajută întotdeauna. Iubirea de aproapele, comunitatea de interese, viața socială sănătoasă, sunt urmările acestei credințe. Să-L rugăm pe Dumnezeu ca să înmulțească bucuriile noastre, ca să înlăture tot ceea ce poate mutila familia, ceea ce poate anula munca noastră creatoare, tot ceea ce poate ucide în noi, visurile și speranțele. Dar să nu îi dăm motive lui Dumnezeu, spre a face împotriva noastră, tot ceea ce ar putea anula așteptările noastre.

Vă fac tuturor urări de bine. Rog pe Milostivul Dumnezeu să vă apere de tot răul, și să vă facă parte de bucurii, care să ne înmulțească speranțele și viața noastră spre cea în Hristos.

Vă spun tuturor vestea cea bună, că *HRISTOS A ÎNVIAT!*

„Cu moartea pe moarte călcând"

pentru o înţelegere a caracterului ontologic al morţii şi învierii Mântuitorului Iisus Hristos

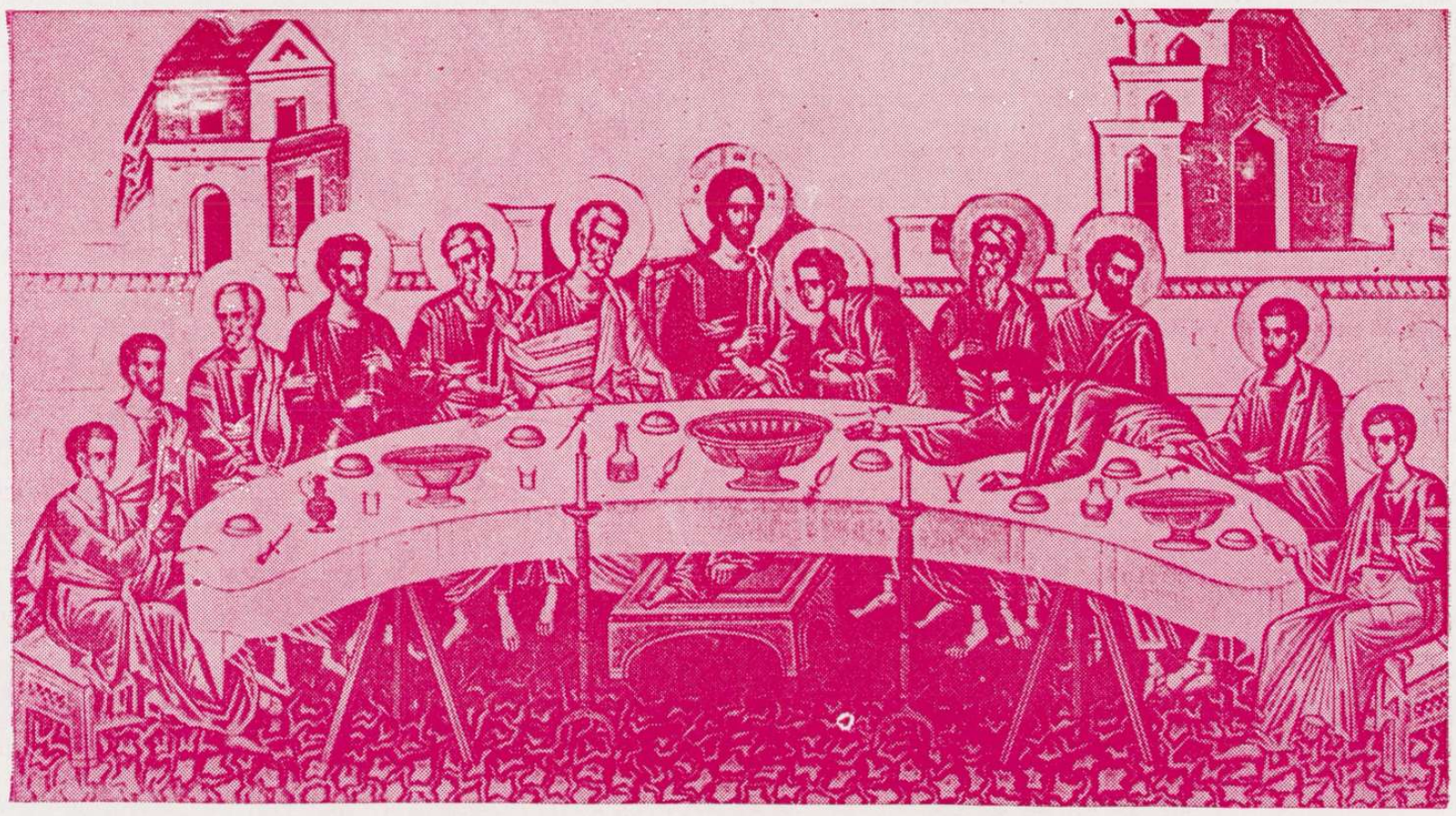

Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu înomenit sau Logosul dumnezeiesc întrupat în istorie. „Cel prin Care toate s-au făcut" Şi-a împropriat firea omenească (cu toate consecinţele păcatului neascultării, inclusiv cu ultima dintre acestea — moartea) devenind ipostasul sau persoana acesteia, pentru ca omul, care este chipul Chipului Tatălui — *eikón Eikónos,* să poată vieţui în conformitate cu El ca model, pentru totdeauna.

Arhetipul (modelul) omului nu este pur şi simplu Logosul, ci Logosul întrupat.[1] Chiar dacă Hristos nu a existat istoric pe vremea creaţiei lui Adam, faptul că Hristos este în realitatea supratemporală a lui Dumnezeu „mai-întâi-născut decât toată zidirea" *(Coloseni 1, 15—17),* constituie o învăţătură biblică fundamentală. Dacă omul, pentru care a fost făcută întreaga lume, a fost adus la existenţă ultimul, totul fiind pregătit pentru el, atunci este, negreşit, logic ca Hristos, Care reprezintă scopul întregii creaţii materiale şi spirituale, să fie posterior lui Adam, de vreme ce toate sunt conduse de Dumnezeu de la cele nedesăvârşite spre desăvârşire. Ca realizare supremă a omului, este firesc ca Hristos să reprezinte scopul mersului ascendent al umanităţii, început dar şi sfârşit al istoriei. Adam a fost creat după chipul lui Hristos şi, prin urmare, el trebuia să se înalţe la Arhetipul lui sau, mai exact, să se curăţească şi să iubească pe Dumnezeu în aşa măsură încât Dumnezeu să vină să Se sălăşluiască întru el, Logosul să Se unească ipostatic cu omul şi, astfel, să intre în istorie Hristos, să Se arate în lume *Dumnezeu-Omul-Theánthropos*[2].

Hristos nu este o întâmplare, un accident în istorie, întruparea lui Dumnezeu-Cuvântul nu constituie o simplă consecinţă a biruinţei celui rău asupra omului. Greşeala lui Adam *nu* devine astfel „felix culpa". Unirea naturii dumnezeieşti cu cea umană în unica persoană a Fiului s-a realizat deoarece a constituit „sfatul cel mai înainte de veci" al lui Dumnezeu. Modul în care s-a concretizat această mare taină s-a schimbat, faptul a rămas acelaşi[3].

Neascultarea nu se putea vindeca total decât prin jertfă, opusul neascultării egoiste. Nimeni nu L-ar fi putut condamna pe Iisus Hristos la moarte: „Pilat I-a zis: Nu ştii că am putere să Te eliberez şi putere am să Te răstignesc? Iisus i-a răspuns: N-ai avea nici o putere asupra Mea, dacă nu ţi-ar fi fost dat ţie de sus" *(Ioan 19, 10—11).* Mântuitorul S-a jertfit pentru noi, a săvârşit actul suprem prin care ne-ar fi putut convinge o dată pentru totdeauna cât de mult ne iubeşte. Pe crucea Mântuitorului nu scrie ură şi răzbunare, ci *iubire:* „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are" *(Ioan* 15, 13) şi *adevăr:* „Eu spre aceasta M-am născut şi pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr; oricine este din adevăr ascultă glasul Meu" *(Ioan 18, 37).* Jertfa Sa a însemnat şi punerea pecetei veracităţii pe Persoana şi opera Sa.

La Dumnezeu-Tatăl nu putem avea acces decât în stare de jertfă, de totală dăruire semenilor şi lui Dumnezeu. Noi înşine nu puteam ajunge la această stare, ci doar în Hristos ne devine accesibilă, deoarece El este „centrul nostru": „Deosebirea lui Iisus, ca om, de ceilalţi oameni, constă în faptul că El, ca om, este nu un centru autonom de acte şi reacţii; ci centrul omenesc al acestora este în acelaşi timp şi centrul dumnezeiesc al lor şi al actelor Sale dumnezeieşti. Toată natura omenească a Sa s-a centrat prin aceasta nu în afară de Dumnezeu, ci în Dumnezeu-Cuvântul. Între oameni a păşit un om care nu mai e centrat în el însuşi, ci în Dumnezeu, e identic ca persoană cu Dumnezeu. Relaţiile ceilalţi oameni cu acest semen al lor nu sunt relaţii trăite în afară, de Dumnezeu, ci relaţii cu Dumnezeu Însuşi. Întrucât acest centru ipostatic are o putere de atracţie spre Dumnezeu şi de iradiere a binelui, care depăşeşte toate centrele pur omeneşti, el este centrul nostru. În mijlocul creaţiei s-a plasat pentru eternitate un centru personal omenesc, care e în acelaşi timp dumnezeiesc".[4]

Cuvântul Cel ce e viaţa — spune Părintele Dumitru Stăniloae — a luat trupul nostru muritor mai ales pentru ca, primind moartea în acest trup, s-o învingă pentru noi toţi, sau să întindă biruinţa aceasta a morţii la toţi.[5] Trupul Mântuitorului nu avea nestricăciunea prin fire, ci datorită puterii Cuvântului, de aceea El ar fi putut ţine şi trupul în stare de nemurire dacă ar fi voit. Dar a dorit să primească moartea cu trupul pentru a o învinge, nu nesuportând-o, ci suportând-o. El n-a ocolit moartea, n-a evitat să trăiască până la capăt condiţia umană, arătându-ne şi nouă rostul pozitiv al trăirii acestei condiţii. Dacă ar fi ocolit moartea ar fi ocolit-o numai pentru Sine. Numai învingând-o în trupul Său, în care ne-a cuprins virtual pe toţi ca un nou Adam, a învins-o pentru toţi.

Moartea s-a împlinit în trupul Domnului — scrie Părintele Stăniloae, explicând cuvintele Sfântului Atanasie cel Mare — în mai multe sensuri: 1. şi-a făcut şi în El lucrarea; 2. s-a împlinit în trupul de vârf al umanităţii; 3. dar tocmai de aceea a ajunns la capătul ei, epuizându-şi puterea în acest trup omenesc care, prin puterea Cuvântului din El, a înfrânt-o. Căci a fost primită într-un trup prea puternic ca să nu fie înfrântă, ca să nu se dovedească mai slabă decât viaţa nesecată ce era în El; ea a înghiţit, cum spun Părinţii, un piron care a devorat-o. Moartea a fost învinsă, după ce şi-a arătat toată puterea[6].

În trupul Domnului moartea şi stricăciunea au fost desfiinţate graţie Cuvântului care era persoana acestui trup. Deoarece nu a avut nici un păcat nu trebuia să moară, iar dacă a murit pentru noi, cu moartea Sa, pe care nu o datora, a zdrobit puterea morţii, a sfărâmat porţile iadului, a înviat cu a Sa dumnezeiască putere şi ne-a dat tuturor celor ce credem în El nădejdea vieţii veşnice în Împărăţia Sa.

Jertfa Mântuitorului n-a fost spre satisfacerea onoarei lui Dumnezeu, aşa cum a afirmat Anselm de Canterbury, cel care a accentuat exclusiv un caracter juridic al patimilor şi morţii Mântuitorului, ci a avut un sens *ontologic.* Omul nu mai este „Sein zum Tode", ci „Sein zum Leben". De aceea icoana autentică a Învierii ni-L prezintă pe Iisus Hristos care-i scoate, ţinându-i de mână, pe Adam şi Eva din mormânt, adică din moartea spirituală, din existenţa fără comuniunea cu Dumnezeu.

Dar de ce mai murim după ce a înviat Hristos?

Se vorbeşte de materia tânără şi bătrână a trupului — scrie Părintele Stăniloae[7]. Dar nu materia în sine e tânără sau bătrână. Nu materia în sine merge spre moarte ci funcţiile vitale şi senzoriale ale sufletului slăbesc. Din cauza păcatului sufletul a rămas într-o slăbiciune care nu-i mai permite să revină la stăpânirea dintru început asupra materiei trupului. Materia a dobândit şi ea o rigiditate. Coruperea şi moartea au rămas ca lege generală a trupurilor omeneşti pentru a se permite omului botezat să înainteze şi prin eforturile sale într-o creştere spirituală, care să-l facă apt pentru învierea trupului întru fericire la sfârşitul chipului actual al creaţiei. Materia lumii viitoare şi a trupurilor înviate va fi cu adevărat o materie veşnic tânără, pentru că spiritul va fi veşnic puternic în unirea deplină cu Dumnezeu, copleşind materia fără să o desfiinţeze. Ea va arăta aşa cum este în esenţă: energie luminoasă (în iad: întunecoasă) uşor şi clar imprimabilă de spirit, ridicată în trup la o sensibilitate spiritualizată[8].

Dar de ce mai mor cei ce trăiesc o viaţă de sfinţenie?

Una din semnificaţiile întrupării Fiului lui Dumnezeu este aceea de a fi sfinţit istoria, de-a o fi făcut cadru posibil al unei vieţi fără de păcat. Moartea sfântului bineînţeles că nu mai este pusă în legătură cu vreun păcat personal, ci rămâne ca o solidarizare în suferinţă cu istoria ca întreg, cu păcatul ei, ca gestul suprem al asumării răspunderii pentru alţii[9]. Sfântul nu este solitarul prin excelenţă, ci solidarul prin excelenţă. Sfântul Isaac Sirul ajunsese să se roage şi pentru demoni, deoarece simţea durerea lor, nefericirea de-a fi departe de comuniunea cu Dumnezeu. Nici o creatură nu poate ajunge la împlinire dacă nu se deschide şi nu răspunde iubirii Creatorului.

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot NICOLAE Z. MOŞOIU

„Străpuns pentru păcatele noastre"

(Urmare din pag. a 1)

sunt mai restrânse, capitolul 53, în întregime, Îl descrie pe Mesia ca pe un „om al durerilor şi cunoscător al suferinţei, unul înaintea căruia să-ţi acoperi faţa" (Is. 53, 3).

Propunându-şi să ne vorbească despre această mare taină a arătării lui Mesia, profetul ne previne că va relata lucruri aproape incredibile sau, oricum, greu de perceput pentru oameni, a căror convingere era că „pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată" (In. 1, 18) şi că nici nu poate să-L vadă (Ieş. 33, 20).

Totuşi, minunea aceasta se va petrece, ne încredinţează profetul. Dumnezeu se va arăta oamenilor, dar nu cu năluciri înfricoşându-i, ci luând chipul unui prunc sau odrasle (Is. 53, 2), care va petrece printre ei, fără ca ei să-I acorde însă o atenţie specială. Ba din contră va avea parte de ostilitate, adevăr exprimat de Isaia prin cuvintele că va creşte „ca o rădăcină în pământ uscat" (Is. 53, 2). Când proorocia se va împlini, prin Naşterea lui Hristos, Sf. Ioan Evanghelistul o va confirma arătând că „întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit" (In. 1, 11).

Nici mai târziu, când se va maturiza, situaţia Celui venit pe pământ nu se va schimba. Nu numai că nu-L va lua nimeni în seamă, dar va fi disprețuit şi privit ca cel din urmă dintre oameni (Is. 53, 3). Imaginea pe care I-o conturează profetul este aceea a unui „om al durerilor şi cunoscător al suferinţei" (Is. 53, 3). Văzându-I starea de nefericire, contemporanii Îl socoteau „pedepsit, bătut şi chinuit de Dumnezeu" (Is. 53, 4). Totuşi, destinul Său vitreg era de neînţeles, de vreme ce „nu săvârşise nici o nedreptate şi nici înşelăciune nu fusese în gura Lui" (Is. 53, 9). Este logic să existe atunci întrebarea: pentru ce a trebuit să sufere?

Profetul ne dezleagă taina pătimirii lui Mesia: „Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor" (Is. 53, 6). Pentru păcatele poporului a fost adus spre moarte (Is. 53, 8).

Înseamnă că este vorba de un plan dumnezeiesc, hotărât pentru mântuirea noastră, atâta vreme cât omul nu se mai putea mântui singur.

Fiind copărtaş la făurirea acestui plan, Mesia „a luat de bună voie asupra Sa durerile noastre şi cu suferinţele noastre S-a împovărat" (Is. 53, 4). Ascultarea Sa fără de cârtire este evidenţiată de profet prin cuvintele: „Chinuit a fost, dar S-a supus şi nu şi-a deschis gura Sa; ca un miel spre junghiere S-a adus şi ca o oaie fără de glas înaintea celui ce o tunde, aşa nu şi-a deschis gura Sa" (Is. 53, 7). Deci, nu numai că a îndurat adversităţile şi batjocura, dar „şi-a dat chiar viaţa ca jertfă pentru păcat" (Is. 53, 10). Mai mult decât atât, „mormântul Său a fost pus lângă cei fărădelege şi cu făcătorii de rele S-a socotit" (Is. 53, 9).

Acesta a fost preţul cel mare pe care El l-a plătit pentru noi cei ce „umblam rătăciţi ca nişte oi" în întunericul necredinţei şi al răutăţii.

Dacă cu acest moment al morţii şi îngropării Robului Domnului s-ar încheia capitolul 53 din Isaia, valoarea întregii cărţi ar fi anulată. Dar autorul ei inspirat continuă cu dezvăluirea a ceea ce urma să se întâmple după acel moment de cumpănă. Împlinind toate cele hotărâte în sfatul de taină al Treimii, Mesia va fi răsplătit cu Învierea şi încununarea cu slava ce o avea mai înainte de întemeierea lumii. „Scăpat de chinurile sufletului Său, va vedea rodul ostenelilor Sale şi de mulţumire se va sătura" (Is. 53, 11). Astfel pune în lumină profetul biruinţa lui Mesia. Tot lui Isaia îi aparţine şi această constatare: „Precum mulţi s-au spăimântat de El — aşa de schimonosită îi era înfăţişarea şi chipul atât fără de asemănare cu oamenii, tot aşa va fi pricină de uimire (după Învierea Sa — n.n.) pentru multe popoare", înaintea Lui, regii vor închide gura, după ce vor vedea ce nu li s-a spus şi vor înţelege ceea ce n-au auzit" (Is. 52, 14—15).

Prin urmare, aceste două evenimente: Jertfa şi Învierea trebuia să se afle într-o conexiune directă. Numai în bipolaritatea lor poate să existe garanţia mântuirii.

Profetul Isaia accentuează cu fermitate acest lucru minunat al înfrângerii morţii şi al proslăvirii Izbăvitorului omenirii. El înalţă un adevărat imn de slavă pentru Ebed — care s-a jertfit: „Iată că de acum Robul Meu (Ebed) va propăşi, se va sui, mare se va face şi se va înălţa pe culmile slavei!" (Is. 52, 13). Şi cei care Îl vor urma, vor fi beneficiari ai roadelor Învierii Sale.

Semnificaţiile împărtăşirii credincioşilor în Ziua Învierii

„Ziua Învierii, popoare să ne luminăm! Paştile Domnului, Paştile! Că din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruinţă“ (Irmos al Învierii). Vestea cea mare, care umple de bucurie cerul şi pământul, este cuprinsă în cuvintele: „Hristos a înviat!“ Ea a fost adusă de un înger luminos la mormântul gol al Mântuitorului din Ierusalim. Vestea priveşte un fapt zguduitor, un eveniment care a răsturnat lumea şi a rezidit-o pentru a doua oară, a străbătut veacurile şi astăzi ea răsună ca un imn de biruinţă ce străbate pretutindeni. Clopotele o repetă în văzduhuri, iar preoţii o cântă împreună cu credincioşii în sfintele locaşuri de închinare. E imnul pe care îl ciripesc şi păsările în graiurile lor, precum îl mărturisesc mugurii ce se deschid pe ramuri, împreună cu zefirul cald de primăvară.

„Astăzi toată făptura se veseleşte şi se bucură, că Hristos a înviat şi iadul a prădat“ (Stihiră). Da, iubite frate, Iisus Hristos a înviat, ridicându-se din mormântul pe care l-a lăsat gol mai înainte ca piatra să fie răsturnată şi mai înainte ca peceţile mormântului să fie sfărâmate. Nu altfel, decât ca să înţelegi că această faptă dumnezeiască este lucrarea miracolului creator ce a pătruns în existenţă peste tot şi ca atare te priveşte şi pe tine la modul personal al cuvântului. Oare ai putea crede că e vorba de o simplă aducere aminte a unui eveniment petrecut acum peste două mii de ani, consemnat ca atare în istoria noastră omenească, şi pe care îl comemorăm simbolic, în sensul unei periodice edificări sufleteşti? Nu ar trebui să retrăim aievea noi înşine actualizarea acestei minuni care să ne treacă „din moarte la viaţă“ şi să ne ridice „de pe pământ la cer“? Desigur, nu la modul figurat al cuvântului, ci la cel real şi viu. Această minune nu poate fi alta decât aceea a împărtăşirii noastre cu Trupul şi Sângele Mântuitorului veşnic viu, Cel care a înviat. Minunea se petrece pe Sfântul Altar şi ni se transmite nouă euharistic. Îţi poţi închipui că te afli în „Ziua Învierii“ fără să te împărtăşeşti? Au nu ne spune Sfântul Apostol Pavel că *„Hristos este Paştele nostru“* (I Cor. 5, 7), după cum ne mai spune şi aceea că *„fiind în Hristos“*, ne-am aflat apropiere întru El, numai *„prin Sângele Lui“* (cf. Efeseni 2, 13)? Aşadar, se cuvine să luăm aminte că neîmpărtăşindu-ne în Sfintele Sărbători ale Paştilor rămânem departe de a şti ce înseamnă Ziua Învierii, întrucât nu participăm la „minunea“ acestei zile.

„Să ne curăţim simţirile şi să vedem pe Hristos strălucind, cu neapropiată lumină a Învierii“ (Irmos). Învierea este biruinţa vieţii asupra morţii, este simţirea tainică a unei slave mai presus de orice cuvânt, tocmai pentru că este manifestarea unor puteri ce izbucnesc în lumină, flacără pură, lumina cea adevărată. Simbolul evident al învierii în lumea văzută este primăvara şi tot primăvara este şi simbolul vieţii creştine. Amândouă sunt pline de una şi aceeaşi imagine a evenimentului Învierii lui Hristos. E o asemănare binevenită. Revărsarea de energii descătuşate în şuvoaiele apelor de munte, izbucnirea sevei din trunchiul copacilor care înverzesc, ca şi vigoarea ce se revarsă în splendoarea de culori a florilor şi tresaltă în năvalnica bucurie a făpturii, ne pot spune, deşi este o simplă analogie, ce se petrece în sufletul şi în trupul nostru. Şi iarăşi se cuvine să ne întrebăm: toate acestea sunt simple efecte ale unei iluzii? Prea uşor ne dăm seama că pe toate le paşte spectrul morţii. Cine trăieşte o existenţă doar biologică, simte că de fapt viaţa lui se aseamănă cu floarea peste care a dat bruma şi se usucă. Tinereţea lui, oricât ar fi de exaltată, are gust de apă sălcie, iar bătrâneţea este apă tulbure, cu gust de deşertăciune. Numai *„minunea“* euharistică ne face să vedem pe

Hristos, *„Soarele dreptăţii, tuturor viaţă răsărind“* (Irmos). *„Unde îţi este moarte boldul tău? Unde este iadule biruinţa ta?“* (Cf. I Cor. 15, 55), se întreabă şi Sfântul Apostol Pavel, întemeiat pe adevărul Învierii. Aşadar, în sensul ultim al cuvântului, moarte nu mai există pentru cel ce a aflat izvorul vieţii veşnice *„în Hristos şi în Biserică“*. *„Cel ce mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu, rămâne întru Mine şi Eu voi rămâne întru el“* (Ioan 6, 56), zice Mântuitorul Iisus Hristos însuşi. E sigur, Biserica se identifică cu Euharistia care o constituie şi o manifestă, iar cel ce se împărtăşeşte mărturiseşte solemn: *„Văzut-am lumina cea adevărată, luat-am Duhul cel ceresc“*. Dimpotrivă, cel care nu se împărtăşeşte din *„minunea“* Învierii, nu poate înţelege ce sunt Paştile, ce sunt frumuseţile cu care ele ne întâmpină şi ne înzestrează, pentru că este cu adevărat mort. Iar *„minunea“* nu este alta decât aceea care se descoperă pe Sfântul Altar. Canonul Învierii ne invită mai ales în Sfânta Zi a Sărbătorii: *„Veniţi să bem băutură nouă, nu din piatră stearpă făcută cu minuni* (referire la cele de care a avut parte Moise), *ci din izvorul nestricăciunii, cel izvorât din mormântul lui Hristos, întru care ne întărim“* (Irmos). Să fim dar pe deplin încredinţaţi de adevărul că îngemănarea *„minunii“* cu sărbătoarea nu ne eliberează numai de moarte, ci şi de toată boala pe care o avem. Fiindcă din momentul în care Hristos aşează în noi temelia vieţii veşnice, din Ziua Învierii, El însuşi adoarme şi veştejeşte războiul cel sălbatic al „cărnii“ ce se împotriveşte „duhului“ şi aprinde evlavia cea către Dumnezeu, iar patimile le omoară.

„Acum toate s-au umplut de lumină: şi cerul (îngerii), *şi pământul* (oamenii) *şi cele dedesubt* (adormiţii). *Deci să prăznuiască toată făptura Învierea lui Hristos, întru care s-a întărit“* (Irmos). Împărtăşirea cu Sfintele Taine, în Ziua Învierii, ne deschide calea cunoaşterii de noi înşine, mai precis, calea de a ne cunoaşte în lumina Învierii, cu întreaga noastră iubire faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii noştri, vii şi adormiţi. Dacă vrem să ştim cum se cuvine a iubi cu adevărat, să ne apropiem de Sfânta Euharistie. Primind Trupul şi Sângele Domnului, daruri trecute prin moarte şi ajunse la înviere, suntem în măsură să dobândim certitudinea că nu mai trăim noi, ci Hristos trăieşte în noi, potrivit celor spuse de Apostol la Galateni 2, 20. Iar Hristos Domnul ne arată că nu există iubire adevărată fără dăruirea de noi înşine. Numai în măsura în care te dăruieşti, eşti în stare să iubeşti. E vorba despre dăruirea care se îndreaptă mai întâi spre Dumnezeu, după modelul pe care ni-l conferă Mântuitorul Iisus Hristos. Numai în duh de jertfă ne putem apropia de Dumnezeu în Hristos, întrucât şi El ni se împărtăşeşte în Euharistie în stare de jertfă: într-adevăr numai într-o stare asemănătoare cu a Domnului mort şi înviat ne putem uni şi noi în Duh cu El. Să fim bine lămuriţi: *„viaţa în Hristos“* este de neconceput fără participarea la misterul Crucii Domnului din zilele Sfintelor Paşti. Căci nu ne transformăm pe noi înşine prin efortul nostru ascetic, ci Hristos euharistic lucrează în noi şi dă valoare şi sens la tot ce facem pentru mântuirea noastră. Neglijenţa de a ne cumineca la Paşti îşi are, în genere, originea într-o spiritualizare dezincarnată a vieţii creştine, care nu pune accentul pe miracolul euharistic ce se transmite prin Sfintele Taine, ci pe voinţa şi efortul omului, urmărind chiar îndepărtarea credincioşilor de acest miracol, precum fac numeroase secte condamnate de Biserică (pelagianism, priscileanism, bogomilism). O anumită obişnuinţă a credincioşilor noştri de a se mulţumi cu primirea, cu ocazia prăznuirii Sfintelor Paşti, doar cu pâinea binecuvântată, cunoscută cu denumirea de „paşti“, îndepărtându-se astfel de „Pâinea vieţii“, este la noi o practică destul de veche, înfiltrată de fapt de secta bogomililor şi susţinută, mai apoi, cu autoritate, de către calvinismul din Transilvania. Se ştie prea bine cu ce scop.

Raportarea noastră la irmosul de mai sus: *„Acum toate s-au umplut de lumină“*, pe lângă oameni, precum am văzut, îi priveşte şi pe Îngeri. Este de subliniat, astfel, faptul că ne împărtăşim împreună cu Îngerii. Într-adevăr, Îngerii sunt vestitorii Învierii, iar credincioşii le aduc şi acestor duhuri slujitoare cinstirea cuvenită în praznicile împărăteşti ale Sfintelor Paşti. Potrivit învăţăturilor tradiţionale, scripturistice şi patristice, împărtăşindu-ne cu vrednicie, nu numai că avem împreună lucrător şi ajutor dumnezeiescul Har în edificarea noastră spirituală, dar şi pe Îngerii lui Dumnezeu îi avem în sprijin, întrucât chiar Stăpânul acestor făpturi cereşti le încredinţează o misiune de ordin euharistic. Cuminecându-ne cu Sângele Domnului, mintea noastră devine mai luminoasă decât focul, iar sufletul mai frumos decât aurul. Explicaţia este şi următoarea: Cei ce primesc întru evlavie Trupul Stăpânului stau împreună cu Îngerii, cu Arhanghelii şi cu Puterile cele de sus, îmbrăcaţi fiind cu acea haină împărătească care nici nu e de pe pământ, cum spun Părinţii, ci este din cer. Aşadar, să fim cu luare-aminte că toţi cei ce se împărtăşesc pe Împăratul însuşi îl poartă, înconjuraţi de Sfinţii Îngeri, ei înşişi purtători ai tuturor armelor duhovniceşti.

În ce priveşte misiunea euharistică a Îngerilor, se cuvine să amintim şi aceea că Sângele Domnului, primit cu vrednicie, izgoneşte pe diavoli, îndepărtându-i de la inimile neprihănite, dar în acelaşi timp îi cheamă pe îngeri pentru a le sta pe mai departe în apărare. Unii dintre Sfinţii Părinţi, precum Chiril al Alexandriei, consideră că sufletul omului nu poate în alt chip să se slobozească din tirania diavolului decât numai prin împărtăşirea cu Trupul şi cu Sângele lui Hristos. Domnul însuşi ne spune în Evanghelie: *„dacă Fiul vă va face liberi, liberi veţi fi într-adevăr“* (Ioan 8, 36). În Apocalips, marea confruntare între Arhanghelul Mihail şi îngerii lui cu *„balaurul cel mare, şarpele cel de demult“*, are loc în faţa Sfântului Potir, în vederea salvării fraţilor credincioşi *„şi ei* (- îngerii cei buni -) *l-au biruit* (pe balaur) *prin sângele Mielului şi prin cuvântul mărturiei lor“* (Apoc. 12, 11). Tot după Sfinţii Părinţi, ar fi vorba despre o rezistenţă în faţa unei lucrări de surpare a duhurilor rele, care ar aduce cu sine nu doar necesitatea unei împărtăşiri dese, ci chiar, dacă ar fi posibil, o împărtăşire neîntreruptă. Oricum, în viaţa creştină şi în evlavia euharistică se impune un ritm al pregătirii şi împlinirii care suprimă intervalele neavenite, tinzând de la aplicarea principiului împărtăşirii duminicale, principiu pe care îl întâlnim în viaţa comunităţilor creştine întemeiate de Sfântul Apostol Pavel (Fapte, 20, 7; I Cor. 16, 1-2), spre principiul împărtăşirii zilnice, cum pare a fi fost împărtăşirea în comunitatea primilor creştini din Ierusalim cu „frângerea zilnică a pâinii“ (Fapte 2, 37-42).

„Iată, mă apropii de Sfânta-mpărtăşanie / Şi-mpărtăşindu-mă, Doamne, să nu mă arzi, / Că Tu eşti foc, şi arzi pe cei nevrednici, / Ci, curăţeşte-mă de toată întinăciunea“. Sunt cuvintele rugăciunii care transmit, tot din Ziua Învierii, nu doar un mesaj euharistic, ci în primul rând un avertisment. Îndemnul Sfântului Apostol Pavel: *„Să se cerceteze omul pe sine şi aşa să mănânce din Pâine şi să bea din Pahar. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind Trupul Domnului“* (I Cor. 11, 28-29) este categoric, şi el priveşte posibila contrafacere, care de la îndumnezeirea euharistică trece la demonizare, nu comuniune euharistică, ci hulitoare, defăimarea celor mai sfinte lucruri din cer şi de pe pământ. Dacă nu eşti vrednic să te împărtăşeşti în Ziua Învierii, oare vei fi vrednic în alte ocazii? Mântuitorul Iisus Hristos, vorbind ucenicilor Săi de necesitatea cuminecării cu Preacuratele Taine şi cunoscând cugetul lui Iuda, cel care îl va vinde, îl numeşte de-a dreptul „diavol“ (Ioan 13, 27). E limpede, dar, că oricine se va cumineca cu nevrednicie, va lua partea trădătorului. Consecinţele acestui fel de „cuminecare“, ca şi ale părăsirii ritmului liturgic tradiţional de pricestuire, sunt mai mult decât dăunătoare existenţei neamului, putând fi catastrofale.

Mai presus de toate însă, se cuvine să fim conştienţi că biruinţa a fost câştigată: Iisus Hristos-Domnul a înviat. Moarte nu mai există. Această nemurire ne-a fost conferită şi nouă printr-o minune, care nu este alta decât aceea a dobândirii Împărăţiei lui Dumnezeu, prin darul Sfintei Euharistii. Este minunea cu care ne împărtăşim în Ziua Învierii.

Pr. Prof. ILIE MOLDOVAN

Pentru o unificare între ştiinţă şi credinţă

E destul de difuză ideea că ştiinţa şi religia vorbesc două limbi diverse. Unii cred chiar că acest lucru ar garanta compatibilitatea şi ar evita conflictul. E ca şi cum fiecare ar avea propria „istorie“ de povestit: istoria originilor universului, ale vieţii, istoria privind locul pe care îl ocupăm în univers etc. În acest caz, s-ar părea că lipsa de comunicare le-ar favoriza pe amândouă.

Ştiinţa, de exemplu, ar trebui să se ocupe de o cunoaştere obiectivă, universală, comunicabilă, în timp ce credinţa ar fi o chestiune personală şi subiectivă, fără pretenţia de a avea o bază obiectivă, recunoscută de toţi, aşa cum se întâmplă cu rezultatele ştiinţifice.

În ultimul timp, această delimitare de teritoriu nu mai satisface. Ne dăm seama tot mai mult că azi cunoaşterea ştiinţifică posedă şi ea o dimensiune personală, angajantă, iar credinţa vorbeşte de lucruri care interesează pe toţi cei ce apelează la marile întrebări ale existenţei. Oamenii de ştiinţă sunt astăzi tot mai interesaţi de răspunsurile oferite de religie, în timp ce teologia foloseşte tot mai mult rezultatele ştiinţei pentru a explica mai bine adevărurile revelaţiei. Se poate constata azi o tot mai accentuată dorinţă de comunicare. Aceasta necesită însă curajul de a călători împreună spre acelaşi Adevăr.

Se spunea până acum că credinţa trebuie să se ocupe exclusiv de domeniul lui „de ce“, în timp ce ştiinţa se ocupă de „cum“. De asemenea, se credea că gândirea ştiinţifică, pentru a se dezvolta, trebuie să se emancipeze de filosofie şi de teologie. Tot mai mult însă ştiinţa se ocupă şi de răspunsurile la întrebarea „de ce?“, pentru a ajunge în profunzimea lucrurilor şi a nu se opri la aparenţe. Oamenii de ştiinţă îşi pun tot mai mult întrebarea „de ce?“, cercetarea ducându-i până la porţile teologiei şi filosofiei. Este aceasta un tip de problematică ce izvorăşte în însuşi „interiorul“ metodologiei ştiinţifice, chiar dacă ţinta cercetării rămâne una exterioară. O privire atentă în istorie demonstrează că teologia creştină a favorizat cercetarea ştiinţifică, educând oamenii către inducţie şi către constatarea raţionalităţii cosmosului. Iar filosofia, la rândul său, a oferit ştiinţei principiile sale, ba chiar propriul limbaj, chiar dacă uneori oamenii de ştiinţă nu-şi dau seama de acest lucru.

Se tinde astăzi spre depăşirea fragmentării difuze a cunoştinţelor. Se descoperă tot mai mult avantajele interdisciplinarităţii şi ale transdisciplinarităţii. Această reunificare se realizează prin apropierea între mijloace şi finalităţi. Mult timp am considerat ştiinţa doar un instrument, ca pe ceva neutral ce poate fi folosit în bine sau în rău, în funcţie de finalităţile în slujba cărora era pusă. Ştiinţa şi omul de ştiinţă ar trebui să se întrebe care sunt motivele profunde ale lucrării lor şi să identifice binele şi răul în însăşi natura lucrurilor şi în propria conştiinţă. Acesta e un prim pas către unificarea cunoaşterii.

Ştiinţa a început să se întrebe, prin anii '30 ai secolului al XX-lea, asupra problemei fundamentelor, atunci când se risipea iluzia neopozitivismului logic şi a empirismului. Mai întâi matematica, apoi fizica, iar acum şi biologia avertizează necesitatea unei logici şi a unui sistem de referinţă care să justifice însăşi metodologia de care uzează. Fără o filosofie a naturii, fără un fundament teologic, metoda ştiinţifică devine imposibilă, rămâne ceva autoreferenţial. De fapt, aceste fundamente se constituie din concepţii şi concluzii filosofice şi/sau din date revelate, pe care ştiinţa le primeşte şi le foloseşte implicit în cercetările sale.

În schimb, teologia s-a interogat în mod divers asupra fundamentelor. Căutările sale s-au dezvoltat în direcţia cercetării fundamentelor credinţei. Iar acestea le găsim în primul rând în revelaţie. Mesajul creştin se impune prin sine, prin coerenţa şi frumuseţea sa: este credibil pentru că Iisus Hristos este credibil.

Arhim. Dr. IUVENALIE IONAŞCU

Învăţătura Sfântului Apostol Pavel despre Înviere

Chemat la apostolat pe drumul spre Damasc, de Mântuitorul, Saul din Tars şi-a schimbat nu numai numele, devenind Pavel, dar şi întreaga sa conştiinţă, lepădând duşmănia şi prigoana contra lui Iisus şi transformându-se în cel mai zelos mărturisitor al Evangheliei lui Iisus, predicând-o cu o desăvârşită loialitate, aşa cum o mărturisesc cele 14 epistole ale sale.

Mă voi referi de exemplu doar la unul dintre adevărurile Evangheliei şi anume la acela despe Înviere spre a ne convinge despre acest lucru.

Iisus Hristos a făcut cunoscut ucenicilor săi şi prin ei, întregii omeniri, că la sfârşitul veacurilor va veni întru mărire şi oamenii vor fi înviaţi, judecaţi şi rânduiţi după faptele lor spre fericire sau pedeapsă veşnică, în Împărăţia lui Dumnezeu (Matei 24, 29—42; Marcu 12, 24-30; Luca 20, 37—38; Ioan 5, 24—30).

Aceleaşi adevăruri le va predica şi Sf. Apostol Pavel, apelând la întreaga sa capacitate de gândire şi la o permanentă acţiune misionară, pentru a convinge „neamurile" să le accepte.

Într-adevăr nu i-a fost deloc uşoară misiunea sa, întru cât atât iudeii, dar mai ales păgânii greu puteau accepta ideea învierii morţilor şi viaţa de dincolo (F. Ap. 17, 32).

Având însă o desăvârşită încredere în învăţătura lui Iisus şi harul lui Dumnezeu asupra sa, Sfântul Apostol Pavel a biruit neîncrederea oamenilor, făcând să biruie adevărurile evanghelice despre înviere, pe care o socotea, ca de altfel toţi apostolii, piatra de temelie a Bisericii. „Dacă nu este învierea morţilor, spunea Apostolul, nici Hristos nu a înviat. Şi dacă Hristos nu a înviat, zadarnică este credinţa noastră. Iar dacă credinţa în Hristos este numai pentru viaţa aceasta, suntem mai de plâns decât toţi oamenii" (I Corinteni 15, 15—16).

Şi ca să întărească spusele sale, aducea argumentul hotărâtor: „El a fost îngropat, dar a înviat a treia zi potrivit Scripturilor. Şi s-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece, în urmă s-a aătat la peste cinci sute de fraţi, dintre care cei mai mulţi trăiesc până astăzi, iar alţii au adormit. Iar la urma tuturor mi s-a arătat şi mie" (I Corinteni 15, 4—8; F.A. 1, 21; F.A. 4, 33).

Pavel este deci el însuşi martor al învierii lui Iisus şi de aceea afirma: „Hristos este aşadar pârga învierii celor adormiţi şi precum într-un Adam toţi mor, aşa şi întru Hristos, toţi vor învia" (I Corinteni 15, 21—22).

A nu mărturisi şi a nu crede acest adevăr al învierii, înseamnă, spunea Apostolul: „A fi duşman al adevărului transformându-ne în nişte mincinoşi faţă de Dumnezeu, ca unii ce am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că nu l-a înviat, dacă noi spunem că morţii nu înviază" (I Cor. 15, 15-16).

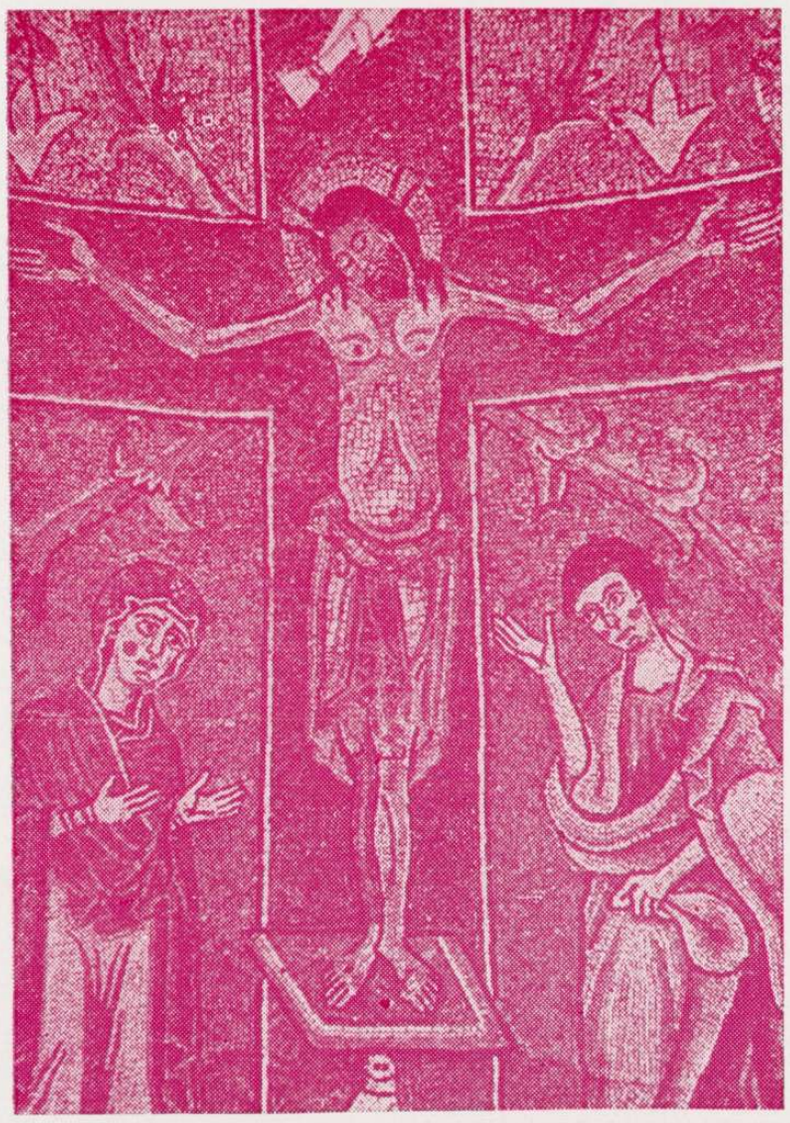

În aceeaşi identitate de gândire cu Evanghelia, va arăta în epistolele sale cum va fi învierea (Matei 24, 27; Marcu 12, 25—26 şi 13, 32—33).

Ea va veni pe neaşteptate: „cu strigare mare la glasul arhanghelului şi la trâmbiţa lui Dumnezeu şi Iisus Hristos se va coborî din cer şi cei morţi vor învia întâi şi după aceea noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiţi împreună cu ei în nori ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh şi aşa pururea vom fi cu Dânsul" (I Tesaloniceni 4, 13—17; II Petru 3, 10).

În ziua învierii trupurile nu vor mai rămâne aceleaşi cum erau în viaţă ci se vor transforma: „Se seamănă trupul nostru întru stricăciune; înviază întru nestricăciune; se seamănă trup firesc; înviază trup duhovnicesc; se seamănă întru necinste, înviază întru mărire". Şi iarăşi: „Nu toţi vom muri, dar toţi ne vom schimba într-o clipeală de ochi la trâmbiţa cea de apoi. Căci trâmbiţa va suna şi morţii se vor scula fără stricăciune, iar noi vom fi schimbaţi" (I Corinteni 15, 42—44 şi 15, 52).

Învierea este legată de venirea Mântuitorului şi va fi atât de neaşteptată încât: „Vine aşa ca un fur în puterea nopţii şi atunci când vor zice pace şi linişte, atunci fără de veste va da peste ei pieirea, aşa cum dau durerile peste cea însărcinată". Surpriza va fi atât de neaşteptată, încât „El va fi privit cu uimire" (I Tesaloniceni 5, 23; II Tesaloniceni 1, 5; 1, 10; II Petru 3, 10).

Venirea Domnului va fi plină de măreţie deoarece: „Va veni cu îngerii puterii Sale şi în glas de trâmbiţă". În această atmosferă va proceda apoi la judecata oamenilor, răsplătind pe cei buni şi pedepsind pe cei răi, odată pentru totdeauna (II Tesaloniceni 1, 7-9; I Corinteni 4, 5; Matei 25, 24-46; Luca 18, 24).

Judecata lumii „va fi o judecată dreaptă şi îi va urma sfârşitul lumii. În aceeaşi zi Domnul va da împărăţia lui Dumnezeu şi Tatăl şi se va nimici orice stăpânire şi orice putere" (I Corinteni 15, 24).

Această împărăţie va fi o lume nouă: „întru nădejdea vieţii veşnice făgăduită mai înainte de anii vecilor de Dumnezeu, care nu minte" (Tit 1, 42; Romani 6, 22-23; II Petru 3, 12-13).

Ea va fi clădire în ceruri, casă veşnică nefăcută de mână. De aceea şi suspinăm în acest trup, dorim să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră din cer" (II Corinteni 5, 1-2).

Atunci vom deveni: „Fiii împărăţiei lui Dumnezeu, deoarece cetăţenia noastră este în ceruri de unde şi aşteptăm cu stăruinţă ca Mântuitor, pe Domnul. Iisus Hristos, care va schimba la înfăţişare trupul smereniei noastre, întru asemănarea trupului măririi Sale" (Filipeni 3, 20-21).

Învăţătura Sf. Apostol Pavel despre înviere, cu toate atributele sale, a găsit în el nu numai un mare maestru al cuvântului, dar şi un desăvârşit misionar, care a ştiut să câştige pentru Evanghelie comunităţile creştine, convingându-le că viaţa nu se sfârşeşte niciodată, ci se desăvârşeşte prin înviere în împărăţia lui Dumnezeu.

Pentru creştini aşadar, învierea devine o adevărată forţă morală în stare să biruiască egoismul, răutatea, nedreptatea, ura, laşitatea.

Pr. IOAN SPIRU

(Urmare din pag. a 3-a)

Dacă cei contemporani cu slujirea mesianică a Fiului lui Dumnezeu au ajuns să răspundă iubirii dumnezeieşti prin cuvintele „Răstigneşte-L!", omul modern a răspuns la fel. Nietzsche vesteşte „moartea lui Dumnezeu" fără a lansa un manifest teoretic nihilist, ci doar constatând că locul din care a fost izgonit Dumnezeu a rămas gol.

Tragedia nihilismului constă tocmai în faptul că locul acesta gol — nihil nu poate fi ocupat de altcineva.[10]

În celebrul fragment din cartea a treia a „Ştiinţei voioase" *(Die fröhliche Wissenschaft,* 1882), vestea „morţii lui Dumnezeu" este adusă de un „om nebun" *(der tolle Mensch).* „N-aţi auzit de nebunul care-şi aprindea ziua-n amiaza mare un felinar şi, alergând cu el prin piaţă, striga fără încetare: «Îl caut pe Dumnezeu! Îl caut pe Dumnezeu?» Şi cum acolo se aflau adunaţi mulţi dintre cei care nu credeau în Dumnezeu, stârnise nebunul acela veselie nevoie mare. «Va să zică s-a pierdut?», zice unul, «S-a rătăcit ca un copil?» zice altul. «Nu cumva s-o fi jucând cu noi de-a v-aţi ascunselea?», «I-o fi frică de noi?», «S-o fi dus să se plimbe cu vreo corabie?» — aşa strigau, râzând în cor cu toţii. Nebunul se năpusti între ei şi-i străpunse cu privirea: «Unde-i Dumnezeu? — strigă iar — să vă spun eu! *Noi l-am ucis,* noi, voi şi cu mine! Noi toţi suntem ucigaşii Lui! Cum de-am făcut-o? Cum de-am cutezat să sorbim toată apa mării? Cine ne-a pus în mână buretele cu care să ştergem din zarea cerului orizontul? Ce-am făcut, când am dezlegat pământul de soarele lui? Unde-o să se ducă acum pământul? Unde ne ducem noi? Dincolo de toţi sorii? Nu vedeţi că ne împleticim şi cădem la tot pasul? Înapoi, înainte, pe-o parte, pe alta, în toate părţile? Ce mai poate să însemne 'sus' şi 'jos'? Nu ne înfioară vidul? Nu s-a făcut mai frig? Nu cade fără încetare peste noi noaptea, tot mai multă noapte? Nu trebuie să aprindem din faptul zilei felinarele? N-aţi auzit încă sapa groparilor lui Dumnezeu? ... Dumnezeu a murit! Şi mort o să rămână! Noi L-am ucis! Găsi-vom oare mângâiere vreodată noi, ucigaşii ucigaşilor? Am sfârtecat cu cuţitele noastre tot ce avea până astăzi lumea mai sfânt şi mai înalt. Iată-L, zace însângerat la pământ! Noi L-am doborât! Cine o să ne spele de sângele Lui? Cu ce apă? Ce rituri de pocăinţă, ce sfinte jocuri să mai născocim? Nu-i fapta asta mare prea mare pentru noi? Să ne facem zei şi noi, ca să părem vrednici de ea? N-a fost vreodată faptă mai mare pe lume şi toţi cei ce s-or naşte după noi vor trăi o Istorie mai presus decât orice a fost, până la cer sul acestei fapte, Istoria!» Tăcu apoi nebunul şi, rotindu-şi privirea, se uita la cei ce stăteau în juru-i şi-l ascultau: tăceau şi ei, privindu-l înmărmuriţi. Într-un târziu, dădu de pământ cu felinarul, de se făcu ţăndări, stingându-i lumina".[11]

„Cu moartea pe moarte călcând"

Proclamarea „morţii lui Dumnezeu" însemnă negarea temeiurilor principale ale conştiinţei de sine a europeanului, o invitaţie la conştientizarea caracterului iraţional al existenţei, subminarea chiar a normelor uzuale ale vieţii sociale. Este vorba despre distrugerea temeliei pe care Europa îşi clădise conştiinţa propriei identităţi. Nietzsche vorbeşte despre această distrugere ca despre un fapt istoric consumat, un act de infidelitate faţă de sine hotărâtor pentru desfăşurarea ulterioară a istoriei Europei. Răspunzătoare de moartea Dumnezeului tradiţiei metafizice europene occidentale este însăşi lumea creştină occidentală. Ea a generat nu numai negarea metafizică a divinităţii lui Dumnezeu, ci şi negarea problemei metafizicii ca atare, a generat repulsia ori numai indiferenţa faţă de orice cercetare metafizică, a făcut să apară, pentru prima dată în istoria omenirii, un fenomen până acum necunoscut, acela al indiferentismului religios de masă, ce caracterizează secolul nostru[12].

Este cunoscut faptul că, începând din anii '80, se vorbeşte în Occident de postmodernism. Dezbaterea din punct de vedere filosofic în jurul acestui concept a început atunci, punctul de plecare fiind lucrarea lui J. F. Lyotard intitulată „La condition posmoderne" publicată la Paris în 1979. Postmodernismul se defineşte, din punctul de vedere filosofic, în primul rând prin delimitarea de moden, de epoca definită prin raţionalismul de tip cartezian, de iluminism şi materialism etc. „Religiosul" se întoarce, este greu să se mai conteste că omul este „homo sapiens" dar şi „homo religiosus" (după cum argumenta peremptoriu Mircea Eliade), dar există tendinţa spre sincretism sau chiar spre o religiozitate fără Dumnezeu! Societatea nu mai poate propune adevăruri, principii universal valabile, şi de aceea se fărâmiţează tot mai mult, se atomizează.

Dascălul de filosofie Mihail Grădinaru vorbeşte despre o a treia Renaştere, „care va fi şi ultima. După ea (după «sfârşitul filosofiei»), singura continuare posibilă este marea unificare: întinderea unor punţi peste prăpăstiile ce despart astăzi ciclul evolutiv european de alte universuri spirituale. Ecumenizarea religiei şi a filosofiei este posibilă şi chiar necesară, deoarece toate marile culturi şi civilizaţii s-au desprins dintr-o viziune arhaică asupra Unului care este Totul, în fond unitară."[13]

„Punţi peste prăpăstiile" ce există între oameni nu vor putea fi întinse dacă nu se va înţelege că învierea lui Hristos înseamnă *restaurare:* a *omului* — se poate trăi o viaţă de sfinţenie în istorie; a *familiei* — modelul comuniunii familiale este comuniunea treimică, iubirea desăvârşită; a *societăţii* — de la început comunitatea ecclesială a fost o *comunitate inclusivă,* oricе om îşi găsea locul în Biserică, bogatul şi sclavul, iudeul şi elinul, cel sănătos şi cel cuprins de diverse boli; a *neamului* — diversitatea neamurilor nu este consecinţa păcatului strămoşesc, toate neamurile au valoare eternă pentru Dumnezeu, toţi membrii lor putând deveni fii adoptivi ai Tatălui ceresc, deoarece prin Botez devin fraţi cu Fiul lui Dumnezeu făcut om: „Căci, câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus" *(Galateni 3, 28).*

Învierea Mântuitorului este prilej de nespusă bucurie duhovnicească şi un nesecat izvor de optimism. Răul, care oricum nu are subzistenţă, fiind doar lipsa binelui, s-a descoperit în sfârşit ca având doar o putere bazată pe înşelăciune şi iluzie.

Astăzi se bucură toţi, nimeni nu este exclus, în orice situaţie ar fi, să înţeleagă că Hristos a înviat, iar învierea Sa înseamnă că tot ce pare fără sens are un sens, înseamnă că suferinţa se poate transforma în *katharsis* — purificare, înseamnă că orice clipă şi faptă au valoare eternă, înseamnă că se poate ţine în condiţii de exterminare un „jurnal al fericirii"[14], înseamnă că suntem binecuvântaţi.

Note:

1. Pannayotis Nellas, *Omul - animal îndumnezeit,* Editura Deisis, Sibiu, 1994, p. 17.
2. Ibid.
3. Ibid, p. 19.
4. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă,* vol. 2, EIBMBOR, Bucureşti, 1978, p. 41.
5. Note la: Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvânt despre întruparea Cuvântului,* PSB 15, EIBMBOR, Bucureşti, 1987, p. 115.
6. Ibid, pp. 115—116.
7. *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu,* Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, p. 84 (reedit. 1996).
8. Ibid.
9. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului,* ediţia a II-a, Ed. Omniscop, Craiova, 1993, p. 311.
10. Christos Yannaras, *Heidegger şi Areopagitul,* Ed. Anastasia, 1996, p. 35.
11. Ibid, pp. 37—38.
12. Ibid, pp. 38—39.
13. Mihail Grădinaru, *Peripetysean. Pentru o a treia Renaştere,* Ed. Septentrion, Iaşi, 1995, pp. 21—22.
14. Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii,* apărut în mai multe ediţii după 1989, considerat de unii critici cartea secolului, deoarece este mărturia faptului că, poate în cel mai sângeros secol din istoria cunoscută a omenirii, un om a putut să ierte, să uite şi chiar să iubească pe cei ce l-au chinuit, împlinind astfel cea mai dificilă poruncă, iubirea vrăjmaşului.

Învierea Domnului — bucuria întregii creştinătăţi

În acest an întreaga creştinătate serbează la aceeaşi dată Învierea Domnului şi tot sufletul se umple de bucuria biruinţei lui Hristos asupra morţii.

Dacă Buna-Vestire şi Naşterea Domnului constituie „începutul mântuirii noastre", prin Învierea Sa Mântuitorul o desăvârşeşte. Bucuria plină de speranţă a păstorilor din Betleem care cântau împreună cu îngerii „slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!" (Lc. 2, 14) s-a transformat în bucuria desăvârşită care a alungat teama şi deznădejdea de care erau cuprinşi Apostolii şi femeile mironosiţe văzând patimile şi moartea Mântuitorului Iisus Hristos. Venind la mormânt femeile mironosiţe nu au fost întâmpinate de întuneric şi de teamă, ci de îngerul cu înfăţişarea ca de fulger şi îmbrăcămintea albă ca zăpada (Mt. 28, 3), care strălucea deasupra mormântului gol din care înviase întru slavă Mântuitorul Hristos şi care le dădea o nouă bună vestire zicând: „Nu vă temeţi! Iisus cel răstignit a înviat!" (Mt. 28, 5; Mc. 16, 6). De aceea ele au plecat de la mormânt cu frica de care este cuprins orice om în faţa unei anghelofanii dar au alergat cu bucurie mare să vestească ucenicilor Învierea Domnului (Mt. 28, 8).

Imnele noastre pascale abundă în expresii care redau bucuria Învierii, iar creştinii nu mai contenesc în a vesti că „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte, viaţă dăruindu-le!" Întristarea de care au fost cuprinşi în Vinerea Patimilor când l-au prohodit pe Iisus cel răstignit şi mort şi tăcerea adâncă ce a dominat trupurile şi sufletele lor pe tot parcursul Sâmbetei, s-au prefăcut în mare bucurie care a cuprins toată lumea. În această zi „nimeni să nu plângă . . ., nimeni să nu se tânguiască . . . şi nimeni să nu se teamă de moarte, ne îndeamnă şi ne îmbărbătează Sfântul Ioan Gură de Aur, pentru că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului; a înviat Hirstos şi se bucură îngerii; a înviat Hristos şi viaţa veşnică stăpâneşte; a înviat Hristos şi nici un mort nu este în groapă, căci Hristos, sculându-Se din morţi, începătură învierii celor adormiţi S-a făcut".

Lumina care a răsărit din mormântul lui Hristos învăluie tot sufletul creştinesc până acum necăjit şi întristat, umplându-l de mare bucurie. Din momentul în care preotul ţinând în mâini lumânarea aprinsă îi cheamă pe creştini: „veniţi de luaţi lumină!" iar ei îşi aprind lumânările, nu le mai sting, ci le poartă de la biserică la casele lor pentru a trăi permanent bucuria învierii lui Hristos. Lumina care este Hristos, a răsărit din mormântul Său ce s-a arătat purtător de viaţă, rai înfrumuseţat, cămară împărătească prealuminată şi izvorul învierii noastre. În bucuria sa nespusă, creştinul nu poate să nu ţină în mâini făclia de Paşti pentru că ea alungă întunericul şi teama necunoaşterii, ea este lumina lui Hristos care luminează tuturor. Cu ea aprinde lumânarea de la crucea ce străjuieşe la căpătâiul părinţilor, moşilor şi strămoşilor lui adormiţi întru nădejdea învierii şi a vieţii veşnice parcă dorind să le reamintească printr-o legătură tainică, an de an, că Hristos a înviat biruind moartea de care ei sunt cuprinşi temporar.

Aşa cum lumina de Paşti nu poate fi despărţită de mormântul lui Hristos, nici Crucea nu poate fi despărţită de Înviere, pentru că, „prin cruce a venit bucurie la toată lumea". Fără cruce şi moarte nu este înviere. Mântuitorul Iisus Hristos a trecut prin ele, prin patimă, răstignire şi moarte ca să învie întru biruinţă şi slavă din mormânt. A suferit crucea pentru bucuria pusă înainte-I şi astfel, înviind din morţi S-a înălţat întru slavă şi a şezut de-a dreapta tronului lui Dumnezeu (Evr. 12, 2). De aceea ea este pentru creştinul autentic laudă (Gal. 6, 14), omorârea vrăjmăşiei (Efes. 2, 16), ascultare (Filip. 2, 8), sfinţenie (Evr. 10, 10) şi puterea lui Dumnezeu (I Cor. 1, 18). Închinându-ne Învierii lui Hristts ne închinăm în acelaşi timp şi Crucii Lui prin care moartea a stricat şi ne-a dăruit nouă viaţa veşnică. Iubirea lui Hristos este iubire jertfelnică. De aceea bucuria Învierii Lui răsare din mormântul purtător de viaţă.

Sărbătoarea Învierii Domnului este prin urmare sărbătoarea bucuriei, a iluminării şi a împăcării. Hristos, Cel fără de păcat, a luat asupra Sa toate păcatele lumii şi le-a pironit pe cruce. Astfel, prin jertfa Sa ne-a răscumpărat pe noi ca întâi-născuţi din apă şi din Duh şi ne-a unit cu Dumnezeu prin Înviere. De pe Cruce El ne primeşte mereu cu braţele deschise şi ne învăluie cu iubirea Sa jertfelnică şi mântuitoare ce ne-o dăruieşte prin Înviere. Ne cheamă şi ne îndeamnă

şi pe noi, cei care ne hrănim din darurile Învierii Sale, să ne dăruim iubirea noastră jertfelnică semenilor noştri şi socotindu-i pe toţi fraţi întru Hristos să-i îmbrăţişăm, să uităm toate pentru Înviere şi să strigăm cu bucurie: „Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le!".

Pr. Prof. NICOLAE CHIFĂR

Înviere şi timp

„Şi lumina luminează în întuneric, şi întunericul n-a cuprins-o" (In 1, 5).

Prin actul creaţiei are loc o extază a Eternităţii care va întemeia eonul întregii lumi, analog şi totodată distinct de Eternitatea lui Dumnezeu. Timpul pleacă din Eternitate şi se întoarce în ea ca eon eshatologic. Avem astfel revelată aici suprapunerea capetelor timpului în Infinit. Păcatul originar afectează nu numai coerenţa cosmică, ci şi structura temporalităţii, căci timpul istoric este deschis păcatului. O transcendere definitivă a acestei temporalităţi alterate şi o reintrare în sfera eternităţii va fi posibilă doar prin înviere. În cele ce urmează vom prezenta succint implicaţiile ontologice ale principalelor momente care au punctat istoria mântuirii, pentru a ne opri apoi asupra relaţiei dintre moarte, înviere şi temporalitate.

Timpul este creat de Eternitate din abis. Din această cauză, la începutul Genezei este prezentă una din persoanele Sfintei Treimi: Duhul Sfânt, care era transcendent abisului: „Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor" (Facere 1, 2). Lumea se orânduieşte prin suprimări parţiale ale adâncului şi ale omogenităţii lui nocturne. Această sfâşiere a adâncului de către lumina increată este marcată în Geneză prin simbolul separării apelor de ape. Naşterea timpului este legată de crearea lumii, căci despărţirea luminii de întuneric înseamnă separaţia potenţei de act în structura timpului. Prin potenţă, timpul este asemănător adâncului, iar prin act eternităţii (este legat de abis în măsura în care implică posibilul şi este asemănător Eternităţii care este prezent pur în măsura în care timpul înseamnă şi prezent).

Conform teologiei dogmatice, căderea are două niveluri: un nivel angelic şi unul adamic. Cel angelic a fost unul eonic produs la nivelul lumii inteligibile şi din punctul acesta de vedere a avut un caracter transcendental, adică nu a privit timpul însuşi, ci condiţiile lui inteligibile de posibilitate. Prin culpa adamică însă, căderea transcendentală s-a extins la nivelul timpului şi lumii sensibile. Prin aceasta, moartea devine semnul dezechilibrului ontologic al timpului. Axa temporalităţii este deviată spre abis, fiind dislocată din înrădăcinarea ei în infinitul divin. Această fractură abisală a timpului face legătura dintre abis şi coruptibilitate şi implicit dintre abis şi maxima coruptibilitate, care este moartea.

Pentru că abisul înseamnă absenţa temeiului, deci lipsă totală de sine, abisul înseamnă ek-stază infinită (folosim termenul în semn fenomenologic şi nu în sens mistic). De aceea Heidegger observă profund corelaţia care există între ek-stază, fiinţă întru moarte *(Sein zum Tode)* şi lipsa temeiului *(Abgrund)*. Transcendental, condiţia de posibilitate a morţii este abisul. Aruncarea din sinele propriu pe care îl presupune dezechilibrul abisal al timpului generat de cădere leagă problema morţii de problema exterioriţăţii (interioritatea şi exterioritatea sunt folosite aici nu în sens spaţial, ci în sens ontologic). Astfel, extaza abisală a timpului înseamnă exterioritatea lui în faţă de propriul temei, pentru că în sens ontologic, abisul este exterioritate pură. Într-un sens simetric, Eternitatea ca rămânere în sine este entază absolută. Astfel, ori de câte ori este afirmată o pluralitate în sânul unităţii eterne, această pluralitate trebuie să fie perihoretică, adică cointerioară.

De aceea, refacerea unităţii timpului, echivalentă cu suspendarea extazei lui şi a consecinţei acestei extaze, care este moartea, nu poate fi realizată decât de interioritatea pură, deci numai prin intersecţia Eternităţii cu timpul. Acest lucru are loc prin cel de-al doilea ipostas al Sfintei Treimi, care, având în sine natura eternă, şi-a asumat-o şi pe cea temporală prin întrupare. În ipostasul Logosului există două naturi, eternă şi temporală, infinită şi finită, acestea fiind de asemenea într-o relaţie perihoretică. Acest lucru, din punct de vedere metafizic înseamnă că în Hristos, timpul şi Eternitatea se întrepătrund. Sfântul Ioan Damaschin susţine că deşi întrepătrunderea este reciprocă, ea este aici asimetrică: natura eternă pătrunde total natura temporală, cât timp natura temporală nu pătrunde complet natură eternă. Faptul că în Hristos Eternitatea şi timpul sunt cointerioare, suprimă principiul de posibilitate a morţii. Iată de ce între suprimarea morţii şi perihoreză există o directă legătură şi iată de ce perihoreza înseamnă suspendarea fracturii abisale a timpului. Prin cointeriorizare şi prin faptul că în Hristos comunică însuşirile timpului este infinitizat fără însă a deveni identic cu eternitatea.

Faptul că timpul şi lumea au o structură oscilatorie, între eternitate şi abis existând ritmuri temporale şi ritmuri cosmice, afirmă existenţa unui regim dialectic al timpului şi al raportului dintre potenţă şi act în structura temporalităţii. De aceea, fractura abisală

(Continuare în pag. a 7-a)

Lect. univ. Dr. VASILE CHIRA

Învierea din adânc

(la Sfânta Liturghie din Sâmbăta Mare)

Una dintre slujbele cele mai tulburătoare ale cultului actual al Bisericii Ortodoxe este *Sfânta Liturghie din Sâmbăta Mare.* Cu o zi mai înainte, după moartea pe Cruce a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a săvârşit coborârea de pe Cruce a Trupului Său şi pregătirea Sa pentru înmormântare, la Vecernia din Vinerea Mare, iar apoi, la *Denia* aceleiaşi zile, toţi credincioşii participă la *Prohodul Domnului,* slujba punerii în mormânt a preasfântului Său Trup. Până la „Învierea cea de a treia zi" din Duminica Sfintelor Paşti, Sâmbăta Mare este oarecum „mijlocul răstimpului în care Trupul Mântuitorului nostru este ascuns în taina mormântului Său.

Ziua Sâmbetei Mari, a şederii în mormânt a Mântuitorului, cântările bisericeşti o asemuiesc zilei a şaptea a Facerii, în care Dumnezeu s-a odihnit de lucrarea Sa (Fac. 2): „Ziua de azi mai înainte a închipuit-o cu taină marele Moise, zicând: Şi a binecuvântat Dumnezeu ziua a şaptea; că aceasta este ziua cea binecuvântată; aceasta este ziua odihnei, în care s-a odihnit de toate lucrurile Sale Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, prin rânduiala morţii, după trup odihnindu-se . . ." *(Slava* de la *Doamne, strigat-am . . .,* la Vecernia ce se săvârşeşte împreună cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare în Sâmbăta Mare).

Însă, în mod cu totul surprinzător, Sfânta Liturghie a acestei zile este totodată şi o *Slujbă a Învierii.* Chiar şi numai faptul că ea este unită cu Vecernia face ca ea să se încadreze deja oarecum în „ziua liturgică" următoare, pentru că întotdeauna fiecare zi liturgică începe cu slujba din seara dinainte — prin această rânduială sacramentală obişnuită închipuindu-se starea Împărăţiei cereşti, a Raiului recâştigat, în care de la începuturi *Ziua cea una şi veşnică* „a fost seară şi a fost dimineaţă" (Fac. 1, 5—31), fără nici o noapte întunecată. Dar „ziua următoare", în care se încadrează liturgic şi Sfânta Liturghie a Sâmbetei Mari, este chiar *a Duminicii Învierii,* a Sfintelor Paşti.

Astfel, în această zi a Sâmbetei Mari, rânduielile, citirile şi cântările Sfintei Liturghii a Sfântului Vasile cel Mare, unită cu Vecernia Învierii, ne dezvăluie de fapt cum înfricoşata şi tainica lucrare a Învierii a şi început în adâncurile iadului, pentru că „astăzi iadul strigă suspinând: zdrobitu-s-a stăpânirea mea, Păstorul s-a răstignit şi pe Adam l-a înviat. De cei peste care eram împărat sunt lipsit, şi pe care i-am înghiţit, puternic fiind, pe toţi i-am vărsat". Învierea morţilor a început deja în adâncurile iadului, pentru că „deşertat-a mormintele Cel ce a fost răstignit; slăbit-a puterea morţii . . ." (a treia stihiră a Sâmbetei celei Mari, la *Doamne, strigat-am . . .*).

Tânguirea iadului învins de jertfa pe Cruce a Mântuitorului deslueşte în chip cu adevărat *teologic* cum „sufletele pe care le ţineam întru mine mai dinainte, *Dumnezeu fiind,* le-a înviat". Dar înfricoşata Taină a Iconomiei Mântuirii s-a săvârşit şi de acum degeaba „astăzi iadul strigă suspinând: Mai bine mi-ar fi fost de n-aş fi primit pe Cel ce s-a născut din Maria, că venind asupra mea, mi-a surpat puterea; porţile cele de aramă le-a surpat . . ." (Stihira întâi a Sâmbetei celei Mari, la *Doamne, strigat-am . . .*).

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Matei Vodă Basarab, ctitor de lăcaşuri sfinte şi îndrumător al vieţii bisericeşti

La 350 de ani de la moartea sa (aprilie 1654 — aprilie 2004)

În **Istoriile domnilor Ţării Româneşti,** cronicarul Radu Popescu scria: „Matei Vodă viind în scaun, altă grijă nu avea, ci făcea mănăstiri pretutindeni şi biserici întru lauda lui Dumnezeu, care se văd până acum. Că până la acest domn puţine ziduri au făcut domnii cei mai dinainte; iar Matei Vodă au înfrumuseţat ţara cu tot felul de zidiri: mănăstiri, besearici, case domneşti, care se pomenesc şi până astăzi." Aceste cuvinte l-au determinat pe reputatul istoric Constantin C. Giurescu să scrie în volumul omagial închinat patriarhului Nicodim Munteanu, din 1946, un mic studiu consacrat lui Matei Basarab, pe care îl considera drept **„cel mai mare ctitor bisericesc al neamului nostru".** La aceeaşi constatare a ajuns mai târziu un alt cunoscut istoric, Nicolae Stoicescu, în monografia intitulată **„Epoca lui Matei Basarab"** (Bucureşti, 1982), precizând că numărul ctitoriilor sale din ţară se ridică la 39, la care se adăugau şi câteva în afara hotarelor; alte aproximativ 50 de mănăstiri, schituri şi biserici de mir din diferite oraşe şi sate ale ţării, erau ridicate de mari boieri, ierarhi, preoţi, călugări şi credincioşi. Tot cam atâtea ridicase şi Ştefan cel Mare, în decurs de 47 de ani, dar Matei Vodă domnise doar 22 de ani (1632—1654).

Iată care erau principalele sale ctitorii mănăstireşti şi anul zidirii lor: **Arnota,** în Munţii Vâlcii (înainte de anul 1638), pe locul unei aşezări monahale mai vechi, mănăstire în care a fost îngropat, împreună cu soţia sa, doamna Elina; **Sadova** (jud. Dolj, înainte de 1640), refăcută din temelie, pe locul unei biserici din lemn a boierilor Craioveşti; **Căldăruşani** (jud. Ilfov, 1637—1638), situată într-o poziţie foarte pitorească, înconjurată din trei părţi de lacul cu acelaşi nume, una din cele mai monumentale din ctitoriile sale; **Măxineni** (azi în jud. Brăila), zidită înainte de anul 1637, pe locul unei aşezări monahale mai vechi, distrusă în cursul primului război mondial, iar azi în curs de reconstruire; **Plătăreşti,** lângă Bucureşti (1640), **Strehaia** (jud. Mehedinţi, 1645), cu o clopotniţă care are aspectul unui puternic turn de apărare; **Cornăţel** (1648), acum biserică de mir în satul Mănăstirea (jud. Călăraşi); **Negoeşti** (azi în jud. Călăraşi, 1648—1649), **Brebu** (jud. Prahova, 1650), schiturile **Barbăteşti** (jud. Dâmboviţa, 1645—1646) şi **Pinul** (jud. Buzău, 1647—1648) pe locul unuia din lemn, din secolul al XVI-lea.

Tot Matei Basarab a rezidit câteva mănăstiri mai vechi: **Adormirea sau Negru Vodă** din Câmpulung (1635—1636), **Plumbuita,** azi în Bucureşti (1647), **Sfinţii Apostoli din Bucureşti, Brâncoveni** (jud. Olt), veche ctitorie a boierilor Craioveşti, **Cârnul** (jud. Buzău), existentă încă din secolul al XVI-lea; **Drăgăneşti** (jud. Teleorman) şi altele. De asemenea, a refăcut **Biserica Mitropoliei din Târgovişte,** turnul-clopotniţă şi chiliile de la mănăstirea ctitorită de Neagoe Basarab la **Curtea de Argeş,** a terminat zidirea mănăstirii **Slobozia** (jud. Ialomiţa), începută de postelnicul Ienache, clădirile din incinta mănăstirilor **Tismana** şi **Govora** şi altele.

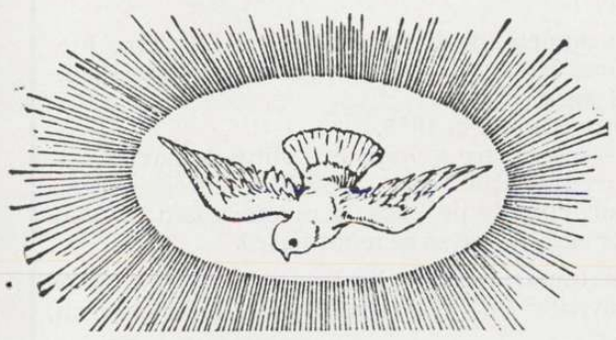

Învierea din adânc

(Urmare din pag. a 6-a)

Iadul trebuie să recunoască suspinând cum singur s-a înşelat, în lăcomia morţii până acum atotstăpânitoare peste lume: „stricatu-s-a puterea mea; primit-am mort ca pe unul din morţi, dar nu pot să-l ţin pe dânsul nicidecum; ci pierd împreună cu dânsul şi pe aceştia, peste care eram împărat. Eu am avut morţi din veac, dar acesta iată că pe toţi îi ridică" (Stihira a doua a Sâmbetei celei Mari, la *Doamne, strigat-am . . .*).

Mai departe, multele cituri (16 Paremii!) din Vechiul Testament îşi luminează în chip desăvârşit înţelesul împlinirii Făgăduinţei celei dumnezeieşti, pe care Dumnezeu cel atât de iubitor faţă de oameni a făcut-o acestora după căderea strămoşilor. Şi în mod de acum cu totul firesc Evanghelia Sfintei Liturghii din Sâmbăta Mare este aceeaşi cu cea citită la Slujba Învierii, la Utrenia Sfintelor Paşti, când Îngerul Domnului vesteşte femeilor mironosiţe, şi prin ele la toată lumea, că „Iisus cel răstignit . . . S-a sculat din morţi" (Mat. 23, 1—20).

Începută în adâncurile iadului şi a morţii, Învierea este de acum gata să se reverse şi să strălucească asupra întregii lumi, în *Ziua Învierii.*

Matei Basarab a mai zidit şi **Catedrala episcopală din Buzău** (1649), existentă până azi (cu schimbările care au fost necesare, în urma unor distrugeri) şi a refăcut **Catedrala episcopală din Râmnicu Vâlcea.** Câteva biserici de mir aparţin tot evlaviosului domnitor: **Sfântul Dumitru din Craiova** (1651, pe locul actualei catedrale mitropolitane), **Sfinţii Împăraţi** (1650—1651) şi **Sfântul Nicolae-Androneşti** (refăcută în 1653), ambele în Târgovişte, **Sfinţii Apostoli** din Ploieşti (1637), **Sfântul Procopie din Gherghiţa** — jud. Prahova (1641), **Sfântul Gheorghe sau domnească din Piteşti** (refăcută), **Intrarea în biserică din Caracal** (refăcută).

În Moldova, a zidit mănăstirea **Soveja sau Dobromirna** (jud. Vrancea), în 1644—1645, în urma împăcării sale cu domnitorul Vasile Lupu, iar în Transilvania, biserica din satul **Turnu Roşu** (fost Porceşti, jud. Sibiu), în 1653, În Bulgaria a ctitorit două biserici, una la **Sviştov,** alta la **Vidin,** probabil pentru românii care trăiau acolo. Iar la **Muntele Athos,** în Grecia de nord, a refăcut şi repictat biserica mănăstirii **Xenofon** şi biserica **Sfântul Mihail din Marea Lavră** (unde este zugrăvit împreună cu doamna Elina), a refăcut biserica mănăstirii **Simonospetra,** a refăcut trapeza mănăstirii **Hilandar,** s-a refăcut pictura de la mănăstirea **Cutlumuş,** iar mănăstirea **Dionisiu** a primit ajutoare în bani. Înseamnă că Matei Basarab a fost unul din cei mai de seamă binefăcători ai Athosului.

Relatam mai sus că alte aproximativ 50 de lăcaşuri de închinare au fost ridicate de alţii, în cursul domniei sale, în toată ţara. De pildă, soţia sa, doamna Elina, o femeie cultivată, a zidit biserica din satul **Herăşti** (Fiereşti, jud. Giurgiu) şi a refăcut mănăstirea **Slătioarele** din Ocnele Mari (jud. Vâlcea). Fratele ei, învăţatul logofăt Udrişte Năsturel, a ctitorit biserica zisă a **Târgului din Târgovişte.** Marele vornic Preda Brâncoveanu, bunicul viitorului domn, a ctitorit mănăstirea **Dintr-un lemn** (jud. Vâlcea), pe locul unei aşezări vechi şi a refăcut mănăstirea **Gura Motrului sau Motru** (jud. Mehedinţi), ctitoria marelui logofăt Harvat de la începutul secolului al XVI-lea. Constantin Cantacuzino postelnicul şi ginerele său Pană Filipescu spătarul au ctitorit biserica **Adormirea din Filipeşti-Târg** (jud. Prahova) şi au refăcut mănăstirea **Mărgineni** pe valea Prahovei (numită şi mănăstirea de la Cricov, sau a lui Drăghici vornicul, după numele primului ei ctitor); logofătul Danciu Pârâianu a refăcut mănăstirea **Polovragi** (jud. Gorj), vornicul Dragomir a zidit mănăstirea **Plăviceni** (jud. Teleorman), slugerul Dumitru Filişanu schitul **Crasna** (jud. Gorj) şi multe altele.

Majoritatea mănăstirilor şi bisericilor consemnate aici, aparţin stilului numit triconc (trilobat), frecvent în Ţara Românească încă din secolele anterioare, altele sunt în plan dreptunghiular, cu un turn — clopotniţă pe pronaos. Multe din ele au fost împodobite cu fresce. Sunt remarcabile frescele de la Arnota, probabil executate de zugravul Stroe din Târgovişte; în pronaos se văd portretele votive ale lui Matei Basarab şi doamnei Elina. Dintre picturile pe lemn, notăm cele de pe tâmpla schitului Crasna, unde apare şi un tablou votiv în care sunt înfăţişaţi Matei Basarab şi mitropolitul Ştefan, amândoi în genunchi, îmbrăcaţi în veşmintele specifice demnităţii lor.

*

Un alt lucru care trebuie să fie pus în lumină se referă la **cultura bisericească** în timpul lui Matei Basarab. Ea a fost îndrumată în permanenţă, de cei doi mitropoliţi cărturari care au păstorit atunci la Târgovişte: **Teofil** (1636—1648) şi **Ştefan** (1648—1653 şi 1655—1668), precum şi de episcopul **Ignatie Sârbul** de la Râmnic (1636—1652), care va ajunge apoi mitropolit, dar pentru scurt timp. În această perioadă — cu sprijinul mitropolitului de neam român Petru Movilă al Kievului — s-au înfiinţat tipografii în mănăstirile **Câmpulung** (1635—1643), **Govora** (1637—1642) şi **Dealu** (1644—1647), iar câţiva ani mai târziu la **Târgovişte** (1649—1652). La Câmpulung s-au tipărit trei cărţi de slujbă în slavoneşte şi una în româneşte, prin osârdia egumenului Melchisedec. La Govora s-au tipărit câteva cărţi în slavoneşte, dar şi în româneşte; printre cele din urmă s-au numărat **Ceaslovul** din 1640, prima carte românească de cult tipărită în Muntenia, **Pravila cea mică** (sau de la Govora) din 1640—1641, o carte de legi tradusă din slavoneşte în româneşte de ieromonahul Mihail Moxa de la mănăstirea Bistriţa, cu un tiraj separat pentru Transilvania (în care era menţionat numele mitropolitului Ghenadie din Alba Iulia) şi **Evanghelia cu învăţătură** (1642), cu peste 600 de pagini, cu cazanii la duminici şi sărbători, tradusă din slavo-rusă de ieromonahul Silvestru (cel care a tradus şi Noul Testament de la Alba Iulia), tipărită „cu voia şi cu cheltuiala creştinului domn Matheiu Ba arab voevod". Cel care a îndrumat activitatea editorială de la Govora a fost ieromonahul Meletie Macedoneanul, desigur un aromân. În anul 1644 **Evangheliа învăţătoare** a fost reeditată la mănăstirea Dealu, lângă Târgovişte, având, de data aceasta, aproape o mie de pagini. Tot la Dealu s-a tipărit şi un **Slujebnic** (Liturghier), în 1646, dar în slavoneşte, iar în anul următor lucrarea intitulată **Urmarea lui Hristos** a teologului apusean din secolul al XV-lea Thomas a Kempis (din Kempen, lângă Köln), tradusă din latineşte în slavoneşte de logofătul Udrişte Năsturel.

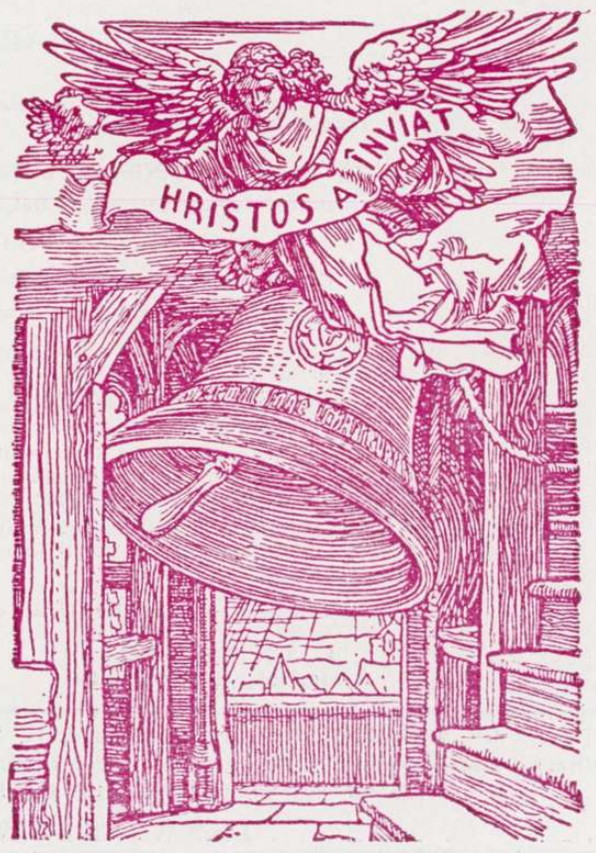

În timpul păstoririi mitropolitului Ştefan s-a continuat activitatea culturală, el fiind un sprijinitor al procesului de înlocuire a limbii slavone în cult cu cea română. El a înfiinţat o nouă tipografie, de data aceasta la Târgovişte, unde era scaunul domnesc, dar şi cel mitropolitan. S-au tipărit acum trei cărţi „bilingve", adică cu tipicul (îndrumările pentru preoţii slujitori) în româneşte, dar cu textul propriu-zis în slavoneşte: **Pogribania preoţilor mireni şi a diaconilor** (adică slujba înmormântării, 1650), **Mistirio sau Sacrament** (1651), tradusă de mitropolitul însuşi (cu rânduiala slujbei şi o învăţătură despre primele două Taine, Botezul şi Mirungerea) şi **Târnosania** (1652), adică slujba sfinţirii bisericilor. Procesul de înlocuire treptată a limbii slavone cu cea română începuse acum, în timpul lui Matei Basarab şi al mitropolitului Ştefan. El va fi continuat sub Şerban Cantacuzino (1678—1688) şi mitropolitul Teodosie, când se vor introduce lecturile biblice (paremii, Apostol şi Evanghelie) şi se va desăvârşi în timpul lui Constantin Brâncoveanu (1688—1714), când Antim Ivireanul, iniţial ieromonah-tipograf, apoi episcop şi mitropolit, va traduce şi textele liturgice propriu-zise. În 1652 a văzut lumina tiparului o nouă carte de legi şi anume **Pravila cea mare** (sau de Târgovişte), cu aproape 800 de pagini, tradusă din greceşte în româneşte de „Daniil Andrean, monahul din Ţara Panoniei" (probabil originar din părţile de vest ale Transilvaniei).

Tot aici trebuie să consemnăm şi un alt călugăr cărturar, **Mardarie Cozianul,** care, în 1649, a început un **Lexicon slavo-român,** cu 4 574 termeni slavoni, însoţiţi de corespondentul lor în limba română, prima lucrare lexicografică la noi. În sfârşit, logofătul **Udrişte Năsturel,** pe lângă traducerea cărţii **Urmarea lui Hristos,** a mai tradus din slavoneşte în româneşte romanul religios **Viaţa Sfinţilor Varlaam şi Ioasaf,** care va circula în manuscris.

În încheiere notăm şi faptul că în timpul domniei lui Matei Ba arab şi a păstoririi mitropoliţilor Teofil şi Ştefan s-au consolidat şi legăturile Ţării Româneşti cu alte Biserici ortodoxe din Balcani şi Orientul Apropiat. Domnitorul a primit vizita patriarhilor **Mitrofan Kritopulos** al Alexandriei, un ierarh învăţat, cu studii în Apusul Europei, care a şi murit la Târgovişte, în 1639, **Paisie** al Ierusalimului şi **Macarie III Zaim** al Antiohiei, însoţit de fiul său, diaconul Pavel din Alep (care a lăsat interesante însemnări de călătorie, inclusiv o relatare privind moartea şi înmormântarea lui Matei Basarab). La aceştia se adaugă numeroşi alţi ierarhi şi călugări greci veniţi după ajutoare pentru eparhiile sau mănăstirile lor, sau starеţul rus **Arsenie Suhanov,** venit într-o misiune diplomatică la Vasile Lupu şi Matei Basarab, de la care a rămas şi un „jurnal de călătorie".

Aşadar, domnia lui Matei Basarab reprezintă o perioadă de maximă activitate constructivă, ca şi una de înflorire a culturii bisericeşti, materializată în numeroasele cărţi editate în tipografiile înfiinţate cu sprijinul direct al domnitorului. Iată de ce trebuie să ne aducem aminte de el cu recunoştinţa cuvenită, mai ales acum, în Vinerea Patimilor 2004, când se împlinesc 350 de ani de la trecerea lui la cele veşnice.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Praznicul Învierii Domnului ne oferă alesul prilej de a ne adresa tuturor cititorilor şi sprijinitorilor publicaţiei şaguniene, de la Sibiu, cu urarea de sănătate şi fericire.

Totodată, dorim să înălţăm fierbinte rugăciune către Dumnezeu ca să reverse asupra noastră mila Sa cea bogată şi să trimită în lumea atât de încercată de ură, violenţă şi sărăcie, darul păcii, al iertării şi prosperităţii

HRISTOS A ÎNVIAT!

Redacţia

Înviere şi timp

(Urmare din pag. a 6-a)

a timpului nu poate fi eliminat decât tot dialectic.

Ipostasul infinit şi finit, etern şi temporal trebuie să-şi asume moartea şi abisul, potenţându-le la maxim pentru a le suprima. Dar nu există altă potenţare supremă a morţii decât aceea de a fi lăsată să afecteze o viaţă infinită. Dacă pentru Heidegger condiţia Dasein-ului era intim legată de fiinţa întru moarte (*Sein zum Tode*), coliziunea morţii cu Infinitul ca final al crucificării şi al patimilor, înalţă moartea în punctul ei suprem, pentru ca în acest mod să fie destituită. Moartea trebuia să fie înălţată total pentru a fi nimicită total. Aceasta este înţelesul cuvintelor Sfântului Grigorie de Nazianz din troparul învierii: „cu moartea pe moarte călcând" *(thanatô thanaton patêsas).*

Punctul maxim al asumării abisului este coborârea în infern a Logosului, prin care golul infernului este surpat de plenitudinea Luminii. După ce moartea şi abisul, după ce extaza şi exterioritatea au fost duse până la capăt, ele sunt chiar prin acest capăt desfiinţate. Odată cu momentul învierii, moartea a încetat să mai fie o limită ontologică ireversibilă. Cu toate acestea, moartea fizică şi coruptibilitatea fiinţei vor continua, căci prin înviere, Hristos n-a urmărit dizlocarea fenomenalităţii preeshatonice a morţii, ci a vizat mai degrabă structura ei de posibilitate, a suprimat principiul ei transcendental. Suprimarea morţii prin crucificarea şi resurecţia Logosului va însemna în final înfrângerea morţii şi extinderea universală a resurecţiei.

Învierea este fundamentul eshatologiei, iar dacă extaza temporală a fost suprimată în Hristos prin îndumnezeirea ipostatică a naturii lui umane, ea va fi suprimată şi în om, însă, prin îndumnezeirea energetică, nu ipostatică. Adevărata depăşire a condiţiei extatice a timpului, adevărata depăşire a finitudinii fiinţei şi a relaţiei dintre grijă *(Sorge)* şi temporalitate, adevărata transcendere a fiinţei întru moarte *(Sein zum Tode)* este expansiunea eshatologică a învierii, întemeierea resurecţiei universale pe învierea lui Hristos.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 4 MARTIE 2004 — Î. P. S. Sa** a primit pe P. C. Pr. Marcel Ivaşcu de la Parohia Sâmbăta de Sus, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Pr. Greavu Marcel de la Parohia Lisa, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Munteanu de la Parohia Fofeldea, Protopopiatul Sibiu, împreună cu epitropii Ioan Gruncă şi Ioan Chirtop.
— A primit pe monahia Marina Matei, stareţa Mânăstirii Nocrich, Protopopiatul Agnita.
— A primit pe monahia Dionisia Grigore, stareţa Mânăstirii Orlat, împreună cu monahia Adriana Irimie, care a fost exclusă din monahism.
— A primit pe absolventul de teologie Năftăilă Ioan din Braşov.
— A primit pe dl. Toader Timiş, vicepreşedinte ASCOR şi student anul I la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Ciocan, Protopopul Făgăraşului.
— A primit pe D-ra Ec. Sanda Cheneriş, contabil şef al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 11 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarh al Mânăstirilor, împreună cu Ierom. David Popa de la Mânăstirea Cozia şi Ierom. Filaret Gălbează de la Mânăstirea Iezer.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Eugen Buta, Inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Ilie Cişmaş, revizorul contabil al Arhiepiscopiei.

● **Marţi, 16 MARTIE 2004** — A primit pe P. S. Sa Irineu Slătineanul, episcop-vicar al Episcopiei Vâlcii.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe D-ra Veronica Pojoga din Sibiu.

● **Joi, 18 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Manolache Mihai din Braşov şi pe P. C. Pr. Alin Albu de la Parohia Spitale - Tractorul Braşov.
— A primit pe d-na Cojocaru din Braşov.
— A primit pe P. C. Pr. Ţintea Teofil de la Parohia Vulcan, Protopopiatul Braşov.
— A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. C. Diac. prof. Dr. Pavel Cherescu de la Facultatea de Teologie din Oradea.
— A primit pe P. C. Pr. prof. drd. Victor Neamţu, directorul Seminarului Ortodox Liceal „Dumitru Stăniloae" din Braşov.
— A primit pe dl. Ilie Cişmaş, revizorul contabil al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Dl. Moise Velescu şi pe dl. Prof. Gheorghe Precupescu de la Asociaţia „Oastea Domnului".
— A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Popescu din Bucureşti, împreună cu P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan şi dl. Marin Aiftincă de la Academia Română.

● **Vineri, 19 MARTIE 2004** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs stareţul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Marţi, 23 MARTIE 2004** — A primit pe dl. Claudiu Curiban, student anul IV la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **Vineri, 26 MARTIE 2004** — A prezidat la Reşedinţa mitropolitană lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **Sâmbătă, 27 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Marţi, 30 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Oprişiu Ioan împreună cu soţia, de la Parohia Săcel, Protopopiatul Sălişte.
— A primit pe P. C. Pr. Rampf Ioan de la Parohia Şoard, jud. Alba.
— A primit pe P. C. Pr. Octavian Smădu de la Parohia Oraşul Victoria, Protopopiatul Făgăraş.

● **Miercuri, 31 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **25 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care sub protia **P. F. Patriarh TEOCTIST** al României a oficiat slujba de sfinţire a noii catedrale episcopale din Slobozia.

● **26 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a slujit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
— Seara a slujit tot acolo Denia Acatistului Maicii Domnului.

● **28 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Buna-Vestire" din Mediaş (pr. paroh Doru Gâdea) rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Copşa Mică (pr. paroh Dumitru Idu).

● **30—31 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a luat parte, la Bucureşti, la lucrările Comisiei ecumenice care se ocupă cu redactarea Martirologiului creştin pentru România.

● **1 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a participat la Concertul pascal al Coralei Facultăţii de Teologie din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **2 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
— A participat la ceremonia de înălţare a drapelului NATO la Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **3 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon onorific pe teologul Ioan Florin Băşa.

● **4 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu (Floriile).
— Seara, a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica „Sf. Arhangheli" din Braşov (Blumăna).

Arhid. VASILE AVRAM

Concerte corale

PENTRU POSTUL SFINTELOR PAŞTI

La fel ca şi în anii trecuţi, în ultimele săptămâni ale Postului Mare ale acestui an au avut loc în Catedrala Mitropolitană din Sibiu o serie de *Concerte corale dedicate Postului Sfintelor Paşti.* Cel dintâi a fost concertul susţinut de *Corul Bărbătesc al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu,* joi 1 aprilie 2004, pentru ca duminică 4 aprilie, *Corala Catedralei Mitropolitane* să susţină de asemenea un concert cu program adecvat acestei perioade a anului bisericesc.

Repertoriul abordat a cuprins lucrări deja devenite clasice ale unor compozitori români, precum „Miluieşte-mă Dumnezeule" de Gh. Cucu, „Doamne, auzi glasul meu" de Nicolae Lungu, „Cămara Ta" şi „Cu noi este Dumnezeu" (în armonizarea lui N. Lungu), „Ziua Învierii" şi „Taina creştinătăţii" de Ion Popescu Pasărea (armonizate de N. Lungu şi Pr. Nicu Moldoveanu), „Ce vă vom numi" de Dimitrie Suceveanu (în armonizarea lui Ioan Brie), „La Râul Vavilonului" de Gavriil Musicescu etc. Credincioşii prezenţi în Catedrala Mitropolitană au putut asculta totodată compoziţii ale dirijorilor din trecut şi prezent ale celor două coruri, între care „În Biserica Măririi Tale" de Pr. Gheorghe Şoima, „Doamne, iubit-am podoaba casei Tale" şi „Întoarce faţa Ta" de Ioan Arsin, „Mare este puterea Crucii Tale" de Nicolae Suciu, „Dumnezeu este Domnul" şi „Lăuda-vor cerurile" de Pr. Vasile Grăjdian.

Cele două concerte au fost dirijate de Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian (Concertul Corului Studenţilor Teologi şi Concertul Coralei Mitropolitane), respectiv de Pr. Lect. Drd. Sorin Dobre şi Stud. Dan Alexandru Streza (Concertul Coralei Catedralei Mitropolitane).

G. V.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN RUPEA

— Parohia ortodoxă română Dăişoara — la numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA

— Parohia ortodoxă română Beneşti — la numiri

TERMEN DE CONCURS: 1 aprilie — 1 mai 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: examenele absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. GHEORGHE STREZA
Consilier Ad-tiv bisericesc

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Am primit recent, cartea: *Membrii Academiei Române. Dicţionar 1866—2003,* de Dr. Dorina N. Rusu, apărut la Editura Enciclopedică / Editura Academiei Române, (Bucureşti, 2003, 1 135 pag.), cu o prefaţă şi un bogat Cuvânt înainte scrise de Acad. Eugen Simion, preşedintele Academiei Române.

Cartea este foarte mare şi bine alcătuită, cuprinde numeroase nume sonore ale elitei româneşti, cum de altfel spune însăşi acad. Eugen Simion: „Academia Română s-a străduit — şi în bună parte a reuşit — să adune în jurul ei, în răstimpul celor 133 de ani, marile valori ale literaturii, filologiei şi artei româneşti: Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Titu Maiorescu, Ion Slavici, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Alexandru Odobescu, Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu, Octavian Goga, Nicolae Iorga, George Coşbuc, Barbu Delavrancea, Alexandru Philippide şi Alexandru A. Philippide, Duiliu Zamfirescu, Ovidiu Densuşianu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Lucian Blaga, Sextil Puşcariu, Alexandru Rosetti, Iorgu Iordan, G. Călinescu, Tudor Vianu, George Enescu, Gheorghe Petraşcu, Nicolae Grigorescu, Dimitrie Gusti, Constantin Rădulescu-Motru au fost primiţi în marele for academic.

„Revenind la *Dicţionarul membrilor Academiei Române.* El este remarcabil, fără a fi perfect. Dar ce dicţionar este perfect? Asemenea lucrări sunt totdeauna perfectibile şi, nu mă îndoiesc, peste câţiva ani va fi nevoiei de o nouă ediţie, care să includă noi veniţi în Academia Română şi să completeze cu informaţii inedite capitolele deja existente".

După cum vedeţi este un Dicţionar care cuprinde toţi membrii Academiei Române din 1866—2003. Aş aminti dintre clerici, ca membri de onoare, pe P. F. Sa Teoctist, Î.P.S. Nicolae Corneanu, Î.P.S. Nestor şi Î.P.S. Antonie Plămădeală, P.S. Emilian Birdaş, apoi Pr. Prof. dr. Dumitru Popescu, Pr. Prof. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent. Părintele prof. dr. Dumitru Stăniloae, membru titular.

Dicţionarul este o chintesenţă a culturii române şi e bine să îl aibă fiecare alături.

● *Nietzsche. Fiinţă şi Valoare* de Marin Aiftincă. Cartea apare la Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2003, 104 pag.

Nietzsche este un filozof mare, dar din păcate necredincios.

Iată ce ne spune autorul: „Am ales din gândirea filosofică a lui Nietzsche să ne ocupăm, în cartea de faţă, de contribuţiile aduse la dezvoltarea filosofiei valorii. Urmărim îndeosebi două teme de rezonanţă din axiologia nietzscheeană: conceptul şi natura valorii; Eterna Reîntoarcere. În acest studiu, apărut într-o formă în „Studii de istoria filosofiei universale", volumul XI, editat în 1993, susţine următoarele idei: deşi fundamentează o concepţie subiectivistă, relativistă despre valoare, Nietzsche nu exclude din temeiul acesteia raţiunea. Deconsiderând sistemul axiologic tradiţional, pune în locul lui valorile bazate pe instinctul vieţii şi al voinţei de putere, fără a reduce totul la biologism şi finalism".

Autorul este doctor în filosofie, profesor universitar, secretar ştiinţific al Secţiei de Filosofie, Teologie, Psihologie şi Pedagogie a Academiei Române. Dintre cărţile publicate menţionăm: Babilonul informaţiei (1987); Valoare şi valorizare. Contribuţii moderne la filosofia valorii (1994); Întruparea gândului (1996); Valoare şi cultură în orizontul modernităţii (1998); Timp şi valoare (2003); coordonator şi coautor la cinci cărţi, dintre care *Culture and Freedom,* apărută în 2001, la Washington.

Merită citite.

● **Rugi sub candelă,** de Ieroschimonahul Silvestru Florescu, Mânăstirea Frăsinei, apare la Ed. Platytera (Bucureşti, 2004, 160 pag.).

Părintele autor a murit în 1958.

Cartea este o însemnare a vieţii lui, plină de har şi e de un real folos credincioşilor, prin faptul că, culege din diferiţi Sfinţi mari cuvinte de folos. O recomandăm cu toată dragostea, celor care voiesc să se mântuiască.

● Ileana Cantuniari traduce din franceză cartea **Chipuri ascunse** de Salvador Dali (Editura Humanitas, Bucureşti, 2004, 399 pag.).

Este una dintre cărţile frumoase şi foarte originale pe care acest scriitor şi pictor o scrie.

„Salvador Dali şi-a găsit timp să contrarieze multă lume prin pictură, interviuri, aforisme şi comportament. A existat chiar şi un cor al agasaţilor, care şi-au însoţit mustăcirile cu sugestii legate de schimbarea registrului şi chiar a carierei maestrului.

Mulţi dintre cei care-i detestau tablourile, desenele, bijuteriile şi obiectele suprarealiste l-au sfătuit pe Dali să se exerseze în câmpul literaturii. Poate că pictorul nu i-ar fi ascultat, dacă printre ei nu s-ar fi numărat un admirator ilustru, poetul spaniol Federico Garcia Lorca, cel care a intuit că Dali avea potenţial de scriitor. Mai precis, că lumea aştepta de la el ceva numit „romanul pur". Chipuri ascunse este rezultatul unei însihăstriri de patru luni pe care Dali şi-a impus-o în munţii din New Hampshire, aproape de graniţa canadiană, unde a scris scoţându-şi din minte celelalte proiecte. Rezultatul este o carte cu destule irizări stendhaliene, care îl face pe Salvador Dali să declare: *„Un adevărat roman de atmosferă, de introspecţie, de revoluţie şi de arhitecturalizare a pasiunilor trebuie, să fie (aşa cum a fost întotdeauna) exact contrariul unui Mickey Mouse de cinci minute sau al senzaţiei de vertij a unui salt cu paraşuta".*

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152

SIBIU

1 şi 15 mai 2004

Nr. 17—20

an-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

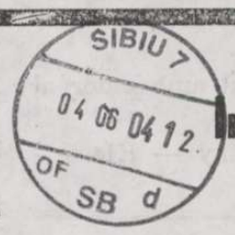

DE LA ÎNĂLŢARE LA RUSALII

Au trecut deja 40 de zile de la luminoasa noapte a Învierii Domnului şi, ca-ntr-un miracol dumnezeiesc, mai suntem cuprinşi cu toţii de strălucirea şi frumuseţea acestei zile de taină *„al praznicelor praznic şi sărbătoare a sărbătorilor"*.

Au trecut deja 40 de zile de când am primit cu toţii în candela sufletului *„lumină din lumina lui Hristos"*, Cel care luminează *„pe tot omul ce vine în lume"* (1 Tim. 2, 4) şi pe care ne străduim să o menţinem mereu aprinsă, întru lucrarea faptelor celor bune şi întru dobândirea mântuirii.

Au trecut deja 40 de zile de când am cântat întruna imnul de biruinţă al vieţii asupra morţii *„Hristos a înviat din morţi"* şi de când, neîncetat am fost chemaţi să ne închinăm *„Sfintei Învierii lui Hristos"*, conştientizând în tot acest period pascal faptul că prin Cruce şi Înviere a venit *„bucurie la toată lumea"*.

Cu nostalgie sfântă ne despărţim de Sfintele Paşti dar de bucuria şi de lumina lor ne vom împărtăşi în fiecare duminică de peste an la slujba Utreniei şi mai apoi la Sfânta şi dumnezeiasca Liturghie. De fapt fiecare duminică ne aduce aminte de ziua Paştilor şi ne face să fim şi noi prezenţi real la taina Învierii petrecute în lume acum aproape două mii de ani.

Încheiem deci perioada pascală şi suntem chemaţi de Biserica străbună să ne bucurăm şi să tresăltăm duhovniceşte de alte două luminoase momente şi praznice din istoria mântuirii noastre: *Înălţarea Domnului şi Pogorârea Sf. Duh.*

După Învierea Sa din morţi, Mântuitorul Hristos a petrecut cu Sfinţii Săi ucenici şi apostoli vreme de 40 de zile, umplându-i pe aceştia de o negrăită bucurie şi arătându-li-se viu *„prin multe semne doveditoare"* (Fapte 1, 3). Vreme de 40 de zile Hristos cel Înviat s-a arătat de mai multe ori, luminându-le mintea şi înflăcărându-le inima, i-a întărit în voinţa de a-i sluji Lui, de a-L mărturisi ca *„Domn şi Dumnezeu"* până *„la marginile pământului"* (Fapte 1, 8).

În tot acest răstimp Mântuitorul le-a făgăduit că le va trimite pe Duhul Sfânt *„Mângâietorul"* şi că va fi cu ei *„până la sfârşitul veacurilor"* (Matei, 28, 20).

Încă din timpul activităţii Sale pământeşti, Hristos Domnul le-a spus ucenicilor Săi de mai multe ori că după ce Fiul Omului va suferi şi va muri, a treia zi va învia şi se va înălţa la ceruri pentru a le trimite pe Mângâietorul şi a le pregăti loc în Casa Tatălui Ceresc: *„Mă duc să vă gătesc vouă loc, iar după ce vă voi pregăti un loc, Mă voi întoarce şi vă voi lua la Mine ca acolo unde sunt Eu şi voi să fiţi"* (Ioan 14, 3).

Sf. Evanghelist Luca ne istoriseşte în Evanghelia sa despre evenimentul Înălţării la cer a Domnului când spune *„şi i-a dus afară până în Betania şi ridicându-şi mâinile i-a binecuvântat şi, pe când îi binecuvânta, S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer"* (Luca 24, 50—51). Cartea Faptele Apostolilor, scrisă de acelaşi evanghelist Luca, ne completează acest eveniment din viaţa Domnului cu date interesante şi inedite (cf. Fapte, 1, 9—11). Astfel apar aici doi bărbaţi îmbrăcaţi în hai-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
episcop-vicar
SIBIU

Comunicat de presă

Patriarhia Română continuă demersurile pentru construirea viitoarei Catedrale patriarhale pe platoul din Parcul Carol

În urma dezbaterii publice privind proiectul de construire a viitoarei Catedrale Patriarhale pe platoul ce domină Parcul Carol din Bucureşti, Patriarhia Română a constatat, cu regret, politizarea excesivă a acestuia, dându-i-se acestui sfânt deziderat al clerului şi credincioşilor ortodocşi un caracter electoral.

Receptivă, în cursul a 14 ani, tuturor propunerilor şi dezbaterilor în legătură cu amplasamentul viitoarei Catedrale, Patriarhia Română a decis continuarea demersurilor pentru ridicarea viitorului locaş de cult pe amplasamentul din str. Şerban-Vodă, pe platoul care domină Parcul Carol, pentru care s-au obţinut toate aprobările legale. Într-o firească îngemănare cu Mormântul Eroului Necunoscut, Catedrala va fi construită pe locul monumentului comunist dezafectat, care va fi demontat şi reamplasat, fără afectarea Parcului Carol, ce va rămâne neatins şi la dispoziţia bucureştenilor.

Terenul pe care s-a amenajat Parcul Carol este veche proprietate a Mitropoliei Ţării Româneşti încă de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, fiind îngrijit în mod deosebit de Mitropolitul Filaret al II-lea (1792—1793), al cărui nume a rămas până astăzi în toponimia locului: Dealul şi Lacul Filaret. Prin urmare, platoul din Parcul Carol ce a fost atribuit Patriarhiei Române poate fi considerat o retrocedare a unei mici părţi din proprietăţile confiscate Bisericii de regimuri anterioare.

Menţionăm că, pe lângă specialiştii Bisericii, Patriarhia Română a apelat la membrii Ordinului arhitecţilor, precum şi la alţi specialişti în domeniu (ingineri, constructori, oameni de cultură etc.). pentru asigurarea consultanţei necesare construirii viitoarei Catedrale.

Informăm opinia publică că, în scurt timp, Patriarhia Română va face cunoscute documente referitoare la problematica construirii viitoarei catedrale în Parcul Carol, care sperăm să lămurească toate întrebările şi nedumeririle formulate până acum.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Independenţa de stat a României faţă de Poarta otomană

A trecut mai mult de un secol şi un sfert de la proclamarea independenţei de stat a României faţă de Poarta otomană. În şedinţa din 9 mai 1877 a Adunării deputaţilor, Mihail Kogălniceanu, ministru de externe, a dat citire Proclamării Independenţei României.

Dezlegaţi de legăturile cu Înalta Poartă, România era în stare de război. Cu legăturile rupte, ca naţiune de sine stătătoare, „suntem independenţi". S-a ajuns la scopul nu de azi, ci de secole şi mai cu osebire „de la 1848 încoace". S-a pus întrebarea dacă înaintea acestui război cu turcii, am fost provincie turcească, dacă am fost vasali turcilor, dacă sultanul ne-a fost suzeran? Dacă străinii au spus acestea, noi nu le-am susţinut niciodată. Noi n-am fost vasali turcilor, iar sultanul nu ne-a fost suzeran. Legăturile cu turcii erau slabe, când românii erau tari, dar erau legături tari, când românii erau slabi. Rezistenţa Turciei faţă de ţara noastră s-a întetit mai ales de la 1848 încoace, nefiind de folos nici pentru noi, dar nici pentru Turcia.

Lipsa de înţelegere a Turciei faţă de noi a condus la îndreptarea armelor noastre contra armelor turceşti, care erau îndreptate contra noastră. S-a spus în proclamare, că dacă „tunul (turcesc) raţionează" şi a fost pus în aplicaţiune împotriva noastră, şi noi am recurs la tun, tunul nostru răspunzând tunului otoman. În atmosfera cu aplauze s-a precizat că ţara noastră este în stare de război cu turcii, legăturile cu Înalta Poartă fiind rupte; suntem o naţiune liberă şi independentă. S-a arătat că greutatea de acum începe, fiindcă definirea independenţei noastre trebuie să fie acceptată de Europa. Pentru aceasta s-a făcut apel la patriotism, la prudenţă şi sânge rece. De la tribuna parlamentului din Londra, s-a afirmat că România poate trece Dunărea.

S-a apreciat, că „noi suntem o naţiune vie". Se cere să dovedim că avem conştiinţa misiunii noastre, că suntem în stare să facem sacrificii, spre a păstra această ţară şi drepturile ei pentru copiii noştri, care acum sunt gata să se sacrifice la hotare, pentru această misiune.

Să dovedim deci că suntem o naţiune hotărâtă să ne ocupăm de dezvoltarea bunei stări morale şi materiale a poporului nostru. Să fim în bune relaţii cu Rusia şi cu Austria, — chiar şi cu Turcia — dar cu legături noi, diferite de cele de până acum. Voim să fim independenţi, să trăim cu viaţa noastră proprie şi să nu mai pătimim pentru greşelile altora.

În final, s-a accentuat din nou că ţara noastră este în stare de război cu Turcia şi va face tot ce e cu putinţă ca Europa să recunoască starea de stat independent a României, ceea ce a fost consimţită cu entuziasm, dovedit prin aplauze prelungite.

Ca urmare a împrejurărilor istorice favorabile create prin răscoalele iscate în zona balcanică şi a războiului declanşat de Rusia în 1877 împotriva Turciei, România şi-a proclamat independenţa de stat, la 9 mai 1877, faţă de Poarta otomană. În baza convenţiei româno-ruse, încheiată la 4/16 aprilie 1877, armata rusă a trecut prin România şi a ocupat linia Dunării, până la vărsarea Oltului. Armata română a fost plasată în partea de sud a Olteniei.

În luna iunie, trupele ruseşti au trecut Dunărea şi au început operaţiunile de luptă pe teritoriul Imperiului otoman. Comandamentul rus a ordonat stoparea înaintării trupelor, datorită rezistenţei exercitate de armata otomană a lui Osman Paşa la Plevna, în spatele armatei ruseşti, care era în ofensivă. În iunie, şi armata română a trecut Dunărea şi a participat la operaţiunile militare.

Ca rezultat al atacului ruso-român din 30 august / 11 septembrie, a fost cucerită reduta Griviţa I de către români. În ansamblu, Plevna a rezistat; a fost cucerită după un îndelungat asediu, care a durat până la 28 noiembrie / 10 decembrie. Atunci după o nereuşită încercare de a rupe încercuirea, Osman Paşa s-a văzut a fi silit a se preda, împreună cu întreaga sa armată. Înainte cu puţin timp, la 9 / 21 noiembrie, a fost cucerită cetatea Rahova, de către armata română. Prin căderea Plevnei, s-au preci-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Martorii Înălţării Domnului Hristos

„Plinind rânduiala cea pentru noi şi cele de pe pământ unindu-le cu cele cereşti, Te-ai înălţat întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, nicidecum despărţindu-Te, ci rămânând nedepărtat şi strigând celor ce Te iubesc pe Tine: „Eu sunt cu voi şi nimenea împotriva voastră".

„Te-ai înălţat întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, bucurie făcând ucenicilor, cu făgăduinţa Sfântului Duh; încredinţându-se ei prin binecuvântare, că Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii".

„Te-ai născut, precum Însuţi ai voit. Te-ai arătat, precum Însuţi ai socotit. Ai pătimit cu trupul, Dumnezeul nostru. Din morţi ai înviat călcând moartea. Te-ai înălţat întru mărire, Cela ce toate le împlineşti şi ne-ai trimis nouă pe dumnezeescul Duh, ca să lăudăm şi să mărim dumnezeirea Ta".

Cu astfel de cuvinte, de la slujba sărbătorii Înălţării Domnului Hristos şi prin sărbătoarea însăşi, noi, fiii luminaţi ai Bisericii Dreptmăritoare, dăm mărturie despre Înălţarea Mântuitorului nostru.

Credinţa noastră în înălţarea la cer a Domnului nostru Iisus Hristos, ne este întemeiată pe credinţa Dreptmăritorilor creştini din jurul nostru, care, cu toţii mărturisim, în Simbolul Credinţei, că Domnul Hristos, după ce a împlinit toate cele ce erau de trebuinţă pentru mântuirea noastră, „S-a înălţat la cer şi şade de-a dreapta Tatălui" de unde, „iarăşi va să vie, să judece viii şi morţii".

Despre adevărul înălţării la cer a Domnului Hristos, a scris sfântul Evanghelist Marcu, în cuvintele: „Domnul Iisus, după ce a vorbit cu ei (cu ucenicii Săi), S-a înălţat la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu".

La dreapta lui Dumnezeu-Tatăl, L-a văzut pe Domnul Hristos, sfântul arhidiacon Ştefan, care a zis: „Iată văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului (pe Mântuitorul lumii) stând de-a dreapta lui Dumnezeu" (Faptele Apostolilor 7, 56). Informaţia aceasta o dă sfântul Evanghelist Luca, în

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhimandritul TEOFIL PĂRĂIAN

De „Izvorul Tămăduirii" — Pelerinaj la Mănăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus

Sărbătoarea „Izvorul Tămăduirii", care se prăznuieşte în ziua de vineri, din săptămâna luminată, adună anual la Mănăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, mulţime mare de pelerini, din eparhie, dar şi din toată ţara. Ca în fiecare an, şi de această dată, a fost prezent la prăznuire Înalt Prea Sfinţitul Antonie, mitropolitul Ardealului, cel care a rectitorit, după sfântul Constantin Brâncoveanu şi mitropolitul de pioasă memorie Nicolae Bălan, aşezământul monahal de la poalele Munţilor Făgăraş.

În preziuă, după vecernie, Î.P.S. Sa a primit la reşedinţa din palatul brâncovenesc oaspeţi din Austria şi Germania, în persoana Domnilor:

1. Părintele Georg Sporschill S. J., din Austria, reprezentant al Asociaţiei „Concordia", care are ca obiectiv ajutorarea copiilor străzii.

2. Dr. Anton Rossbach, fost ambasador al Germaniei la Bucureşti.

3. Phr. Bernhard Backovsky — Klosterneuburg, Staret general al Mănăstirilor din Austria.

4. Phr. Dr. Walter Simek, econom la Klosterneuburg.

Problemele discutate au fost:

a) Dialogul teologic dintre Biserica ortodoxă şi Biserica romano-catolică.

b) Situaţia actuală a ecumenismului.

c) Secularismul şi ateismul, în Europa, ca şi stările de conflict şi tensiune din lume.

Au fost de faţă la discuţii consilierii şi secretarul eparhial, arhid. prof. dr. Constantin Voicu şi starețul mănăstirii, arhim. Ilarion Urs.

Oaspeţii au dorit să poarte discuţii cu întâistătătorul Arhiepiscopiei Sibiului, binestiind că Î.P.S. Sa a participat, ani în şir, în calitate de reprezentant al Bisericii noastre, la dialogul oficial dintre Biserica ortodoxă şi Biserica romano-catolică. A făcut, de asemenea, parte din forurile de conducere ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

La primul punct, Î.P.S. Mitropolit Antonie a exprimat interesul aparte al Bisericii noastre pentru continuarea şi adâncirea dialogului Ortodoxiei cu Biserica romano-catolică, date fiind atâtea puncte comune, care favorizează acest dialog. Problemele care ne divizează sunt aproape în totalitate de ordin uman şi acestea trebuie abordate cu sinceritate şi responsabilitate.

Vizita papei Ioan Paul al II-lea în România ca şi vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Roma, au deschis noi perspective pentru dialog şi apropiere intercreştină.

Oaspeţii au exprimat şi ei optimismul, pe care îl împărtăşesc, în privinţa consolidării relaţiilor dintre cele două Biserici surori şi, totodată, au stăruit asupra nevoii de a conştientiza provocarea secularizării şi globalizării, ale căror consecinţe sunt indiferentismul religios şi relativismul, fenomene înregistrate pe scară largă în apusul Europei. Ambele Biserici trebuie să conlucreze pentru ca „lumea să creadă", adică să nu se îndepărteze de tradiţia şi valorile creştine. Opoziţia din Consiliul Europei, a reprezentanţilor unora dintre ţările europene de a se face referire, în preambulul constituţiei Uniunii, la rădăcinile creştine ale civilizaţiei europene este un indiciu despre influenţele secularizării în respectivele ţări ale Continentului.

În legătură cu situaţia actuală din cadrul mişcării ecumenice, Î.P.S. Mitropolit Antonie a evidenţiat cauzele care au determinat criza declanşată în Consiliul Mondial al Bisericilor. Bisericile ortodoxe au reacţionat ferm faţă de tendinţa tot mai accentuată a partenerilor protestanţi de dialog de a se îndepărta de principalul obiectiv al ecumenismului, care este refacerea unităţii creştine primare, acordând importanţă unor probleme secundare şi chiar în contradicţie cu principiile credinţei şi moralei creştine. De altfel, tot de ingerinţele factorilor seculari este vorba şi în privinţa ecumenismului.

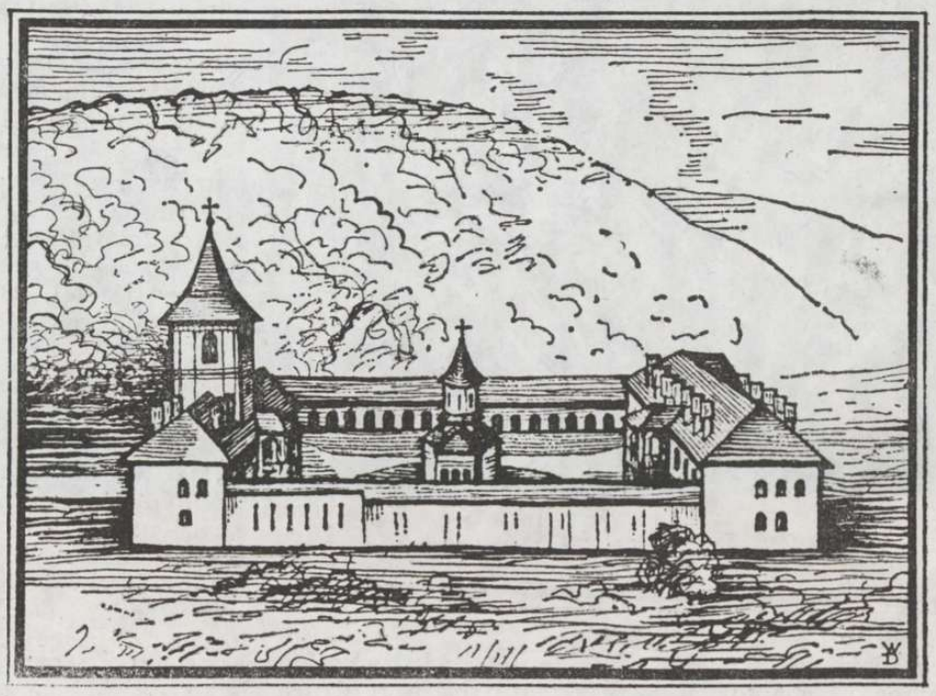

În sfârşit, la ultimul punct s-a exprimat îngrijorarea în legătură cu agravarea situaţiei conflictuale din lume, cu pierderile de vieţi omeneşti în atentate şi confruntări in-

(Continuare în pag. a 4-a)

D.A.

De la Înălţare la Rusalii

(Urmare din pag. 1)

ne albe care le spun ucenicilor că *„Acest Iisus Care s-a înălţat de la voi la cer astfel va şi veni, precum L-aţi văzut mergând la cer"* (Fapte 1, 11).

Taina Înălţării încheie activitatea pământească a Mântuitorului şi este o taină ce depăşeşte putinţa noastră de înţelegere. Golit prin chenoză de slava dumnezeirii (Gal. 7, 2) Mântuitorul Hristos, după ce restaurează ontologic întreaga umanitate, după ce trece prin moarte şi învie ca un atotputernic, intră prin Înălţare întru slava Sa cea veşnică, slavă pe care a avut-o înainte de întemeierea lumii.

Înălţarea se constituie într-un penultim act al operei de mântuire realizată de Hristos prin care, El înălţându-se şade de-a dreapta Tatălui cu trupul Său asumat la Întrupare şi care, spiritualizat fiind, poartă în el rănile Sale sfinte prin care noi toţi ne-am vindecat (Isaia).

Înălţarea este o pleromă a activităţii mesianice a Domnului, ea constituind plinirea rânduielii, cum glăsuieşte condacul praznicului: *„Plinind rânduiala cea pentru noi şi cele de pe pământ împreunându-le cu cele cereşti, te-ai înălţat întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, nicidecum despărţindu-te ci rămânând nedesertat şi strigând celor ce Te iubesc: Eu sunt cu voi şi nimeni împotriva voastră"*.

Înălţarea la cer este preambulul revărsării harului Sf. Duh în lume la Cincizecime şi împlinirea făgăduinţei Tatălui: *botezul cu Duhul Sfânt* (Fapte 1, 5).

Cincizecimea sau Rusaliile se constituie ca un eveniment esenţial în viaţa Bisericii, un eveniment ce pune începutul unei noi existenţe în viaţa umană, o viaţă nouă pătrunsă de razele binefăcătoare ale Sfântului Duh. Sfântul Ioan Gură de Aur numeşte această sărbătoare *„maica tuturor sărbătorilor"* din care au izvorât toate celelalte momente de înălţare sufletească din viaţa Bisericii.

Rusaliile ne descoperă fiecăruia dintre noi iubirea nemărginită a lui Dumnezeu, Unul în Treime Închinat, făcându-ne cunoscut pe Duhul cel Preasfânt, Care vine în lume ca să o sfinţească, să o înalţe şi să o pregătească spre unirea deplină cu Dumnezeu. Rusaliile ne descoperă tuturor bucuria de a vieţui în Hristos, bucuria de a-i iubi pe semeni, de a-i ajuta, bucuria de a înainta în viaţa cea nouă, o viaţă de lumină şi de belşug.

Rusaliile ne îndeamnă pe toţi la o bucurie adevărată. De fapt de la Paşti la Cincizecime, cuvântul cel mai des ce se aude în biserici este acela de *„bucuraţi-vă"*.

Bucuraţi-vă că Hristos a înviat.

Bucuraţi-vă că Hristos s-a înălţat la ceruri.

Bucuraţi-vă că Duhul Sfânt a venit în lume şi lucrează în Biserica Sa cea sfântă şi ne călăuzeşte spre tot adevărul.

Bucuraţi-vă că lucrarea lui Hristos este continuată şi activată în Biserica Lui, prin lucrarea Sfântului Duh de către organele Acestuia: episcopi, preoţi şi diaconi, până la sfârşitul veacului. Iată atâtea motive de bucurie ce ni le prilejuiesc aceste două praznice creştine Înălţarea şi Cincizecimea.

Să ne bucurăm dar de strălucirea şi de dulceaţa acestor două luminate sărbători, adevărate pietre de hotar în viaţa Bisericii şi a noastră.

Să prăznuim cu aleasă cinstire şi dăruire Înălţarea lui Hristos şi Pogorârea Duhului Sfânt prin care Biserica Lui s-a întărit şi S-a sfinţit iar neamul omenesc s-a izbăvit din robia păcatului şi a morţii.

Să fim prin întrega noastră viaţă martori ai Înălţării şi ai Cincizecimii, conştienţi fiind de faptul că *„suntem împreună lucrători ai lui Dumnezeu"* şi *„împreună moştenitori cu Hristos, ca împreună cu El să ne şi preamărim"* (Rom. 8, 16).

Cele două sărbători să ne dăruiască izvoare veşnice ale bucuriei, ale încrederii, ale credinţei şi ale dragostei spre slujirea lui Dumnezeu şi a aproapelui. AMIN.

Independenţa de stat a României

(Urmare din pag. 1)

pitat evenimentele militare. În decursul asedierii Vidinului de către trupele române, cele ruseşti au trecut Balcanii şi s-au îndreptat grabnic spre Constantinopol, în apropierea căruia au ajuns la 18 / 30 ianuarie 1878, după ce au cucerit localităţile Plovdiv şi Adrianopol. În aceste condiţii Turcia s-a văzut constrânsă să ceară un armistiţiu. Ca urmare, la 19 februarie / 3 martie 1878, la San-Stefano, s-a semnat tratatul, în baza căruia României i s-a recunoscut independenţa. Unele dintre prevederile acestui tratat au fost contestate de către puterile apusene.

În vara anului 1878, Congresul de la Berlin a elaborat tratatul de pace, cu caracter definitiv. România a fost recunoscută ca stat independent şi i s-a restabilit autoritatea asupra Dobrogei, care este străvechi teritoriu românesc. Prin portul Constanţa, i s-a asigurat României ieşirea la Marea Neagră. Cedându-i-se Rusiei judeţele din sudul Basarabiei, implicit i s-a asigurat stăpânirea gurilor Dunării, care prin tratatul de pace din 1856 de la Paris au fost acordate Moldovei.

În versuri nepieritoare, poeţii au exprimat biruinţa răsunătoare a ostaşilor armiei române, din războiul de independenţă. Preamărindu-i pe ostaşi, în poeme sunt înşirate cetăţile şi redutele ocupate, în care ei cei întâi au pus piciorul lor victorios.

„Să trăiţi, feciori de oaste! Domnul sfânt să vă ajute!
A străbate triumfalnic în cetăţi şi în redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivita cu zborul,
Ca la Plevna, unde astăzi cei întâi aţi pus piciorul,
Înfruntând pe — Osman — Gaziul şi prin fapt de bărbăţie
Ridicând o ţară mică peste-o mare-mpărăţie!"

(din Odă ostaşilor români, de Vasile Alecsandri)

Şi iarăşi:

„Iar pe lumea cealaltă scoborând acum flăcăii
Cei căzuţi la Vid pe dealuri şi pe şesuri la Vidin,
Câţi sosesc pe rând în stoluri, adunaţi în gura văii,
Stau s-aştepte alte gloate câte se vedeau că vin."

(din Fragment epic, de George Coşbuc)

Cu deosebit entuziasm şi cu legitimă mândrie, este evidenţiată voinţa dârză şi neşovăielnică de a stăpâni fără compromisuri, neîmpărţind cu nimenea dreptul de stăpânire în ţara noastră.

„Fala străbună iarăşi învie
În fiece piept de român,
Căci dânsu-n suflet şi-a scris să fie
Liber şi-n ţara-i singur stăpân!"

(din Marşul anului 1877, de Grigore Bengescu)

Aceeaşi voinţă dârză este exprimată şi în versurile:

„În ţara noastră românească vrem înşine stăpâni să fim
Şi stăpânirea ţării noastre cu nimenea n-o împărţim".

(din Voinţa neamului, de Ioan Neniţescu)

Ostaşii „eroi de mari legende, nepăsători de moarte, dispreţuitori de viaţă", au rămas pilde grăitoare de înflăcărat patriotism. În a sa Odă, Acel rege-al poeziei, spune textual despre ei:

„... Aţi probat cu-avântul vostru lumei pusă în mirare
Că din vultur, vultur naşte, din stejar, stejar răsare!"

Martorii Înălţării Domnului Hristos

(Urmare din pag. 1)

cartea Faptele Sfinţilor Apostoli, scrisă de el. În aceeaşi carte, sfântul Evanghelist istoriseşte despre Înălţarea Domnului, după ce despre acelaşi eveniment a scris câteva rânduri în Evanghelia sa. În felul acesta, sfântul Evanghelist Luca este şi el unul dintre martorii Înălţării.

Mărturia pe care o dă sfântul Evanghelist Luca, în Evanghelia sa despre înălţarea Domnului la cer, este următoarea: „I-a dus (pe ucenici) afară, spre Betania, şi ridicându-şi mâinile, i-a binecuvântat. Şi pe când îi binecuvânta, s-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer". (Luca 24, 50—51). După aceeaşi mărturie a sfântului Evanghelist Luca, dată în continuare, ucenicii „închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim, cu bucurie mare. Şi erau pururea în templu, lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu" (Luca 24, 52 şi 53). Din aceasta înţelegem că binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului, iar închinarea se prelungeşte în rugăciune plină de bucurie. Căci rugăciunea, după sfântul Isaac Sirul, este „o bucurie, care înalţă mulţumire", manifestată în laudă şi binecuvântare, adusă lui Dumnezeu şi Mântuitorului, Care S-a înălţat la cer binecuvântând pe cei ce erau de faţă.

Tot sfântul Evanghelist Luca, în cea de a doua carte scrisă de el, în Faptele Sfinţilor Apostoli, dă mărturie despre înălţare scriind: „Voi (Apostolii), când va veni Duhul Sfânt asupra voastră, veţi lua putere şi Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeia şi Samaria şi până la marginile pământului. Iar după ce a grăit acestea, S-a înălţat cu ei de faţă şi un nor L-a luat din ochii lor. Şi pe când se ducea El, iar ei priveau la cer cu ochii aţintiţi, iată doi bărbaţi au stat lângă ei, îmbrăcaţi în haine albe; şi aceştia au vorbit: „Bărbaţi Galileeni, de ce staţi uitându-vă la cer? Acest Iisus, Care S-a înălţat de la voi la cer astfel va şi veni, precum L-aţi văzut ducându-Se la cer". (Faptele Apostolilor 1, 8—11).

Prin cele ce le-au scris, despre înălţarea la cer a Domnului Hristos, sfinţii Evanghelişti Marcu şi Luca, dau mărturie despre înălţarea la cer a Mântuitorului nostru, iar mărturia lor este temei pentru credinţa în înălţare a tuturor credincioşilor creştini, care toţi sunt martori ai înălţării, prin credinţa şi prin mărturisirea lor, iar noi, dreptmăritorii creştini dăm mărturie despre aceasta şi prin sărbătoarea Înălţării, pe care o sărbătorim în fiecare an, când se împlinesc patruzeci de zile de la Sfintele Paşti. Această sărbătoare cade întotdeauna într-o zi de joi şi se continuă, cu pomenire, dar nu şi cu sărbătorire, vreme de nouă zile, până în vinerea Rusaliilor, inclusiv.

La sărbătoarea Înălţării Domnului Hristos, ca şi în toată vremea de pomenire a înălţării, noi ne gândim la martorii înălţării, la martorii de odinioară şi dorim să ne întărim şi noi în credinţa mărturisitoare în înălţarea Domnului, fiind şi noi martori ai înălţării şi silindu-ne să-L avem pe Mântuitorul înălţat peste mintea noastră şi peste fiinţa noastră întreagă şi tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos, bine ştiind că noi, cei ce am înviat din morţi, prin nepătimire, suntem candidaţi la înălţarea noastră mai presus de lume, acolo unde „Hristos Se află şezând de-a dreapta lui Dumnezeu" (Coloseni 3, 1) şi unde putem ajunge şi noi, dacă cugetăm cele de sus şi le căutăm pe acelea, cu toată hotărârea, bine ştiind, că „pentru aceasta S-a pogorât Mântuitorul pe pământ, ca să ne ridice la cer, pe noi cei ce îi cântăm aliluia".

BUCURIE UMBRITĂ DE ÎNTRISTARE

În 2004 întreaga creştinătate a prăznuit sărbătoarea Învierii Domnului la aceeaşi dată: 11 aprilie. Faptul acesta a fost prilej de bucurie şi ne-a dus cu gândul la cuvintele psalmistului, care exclamă: „Cât este de bine şi cât este de frumos, fără numai a locui fraţii împreună" (Ps. 132, 1). De îndată, însă, a apărut şi întristarea pentru că la anul şi încă mai mulţi ani de acum încolo nu va mai fi aşa. Creştinii vor prăznui iarăşi Paştile la date diferite.

Desigur că mulţi se vor întreba de ce nu se întâmplă să fie totdeauna ca anul acesta, de vreme ce prăznuim unul şi acelaşi eveniment?

Data diferită a prăznuirii Paştilor rezultă din faptul că nu toate confesiunile creştine au adoptat calendarul îndreptat. Există aşa numitele stiluri: vechi şi nou.

Pentru a înţelege mai bine cum stau lucrurile va trebui să ne întoarcem în antichitate, când se foloseau atât calendarul lunar (după schimbarea fazelor lunii), cât şi cel solar. Totuşi, acesta din urmă, calendarul solar era cel de bază, dar avea durată diferită. Spre exemplu, la egipteni era de 365 de zile, iar la romani de 355 de zile. Pentru a lămuri această diferenţă, împăratul Iuliu Cezar a făcut apel la astronomul egiptean Sosigene, spre a aduce în armonie anul tropic sau ceresc (care cuprinde intervalul de timp dintre două echinocţii de primăvară, când ziua este egală cu noaptea) şi anul civil (calendaristic). Sosigene a stabilit că anul tropic sau ceresc nu este exact de 365 de zile ci mai lung cu 5 ore, 48 minute şi 45,98 secunde. Rotunjindu-se cifrele s-a zis că durata anului ceresc este de 365 zile şi 6 ore. S-a pus problema ce să se facă cu cele şase ore ale fiecărui an pentru că, în patru ani ele dau o zi în plus. S-a hotărât ca anul respectiv, al patrulea, care urma după trei ani cu 365 de zile, să fie an bisext, adică să aibă 366 de zile.

Calculele ulterioare au arătat că nici reforma din timpul lui Iuliu Cezar nu a fost corectă, deoarece durata medie a anului solar a fost depăşită de anul calendaristic iulian cu 11 minute şi 14 secunde.

În 1582, papa Grigorie al XIII-lea a instituit o comisie de reformă a calendarului, care a corectat această diferenţă. Întrucât diferenţa ajunsese până atunci de zece zile, s-a hotărât ca ziua de 5 octombrie 1582 să fie socotită 15 octombrie. Astfel s-a constituit calendarul gregorian (de stil nou).

Reforma papei Grigorie al XIII-lea a fost primită de creştinii apuseni, pe când creştinii ortodocşi răsăriteni au menţinut, în continuare, calendarul iulian, ceea ce a determinat sărbătorirea Paştilor la date diferite, în apus faţă de răsărit.

Abia în 1923 s-a ţinut o conferinţă interortodoxă la Constantinopol, unde s-a discutat adoptarea calendarului îndreptat. Din păcate, nu toate Bisericile ortodoxe au fost de acord cu acest lucru.

În România, calendarul gregorian a fost introdus abia în 1924, când 1 octombrie a devenit 15 octombrie. Biserica Ortodoxă Română a recunoscut acest calendar şi ca atare îşi prăznuieşte sărbătorile la datele din noul calendar (după stil nou). Totuşi Paştile le sărbătoreşte după pascalia veche (stilul vechi) şi aceasta numai pentru a fi solidară cu Patriarhiile ortodoxe precum cea a Ierusalimului şi cea a Moscovei care nu au adoptat calendarul îndreptat.

Sunt şi în ţara noastră aşa-numiţii stilişti, care ţin toate sărbătorile după calendarul iulian, adică după stilul vechi.

Trebuie înţeles însă că problema calendarului nu este de natură dogmatică. Acceptând rectificarea calendarului, pornindu-se de la calcule astronomice cât mai corecte, nu se încalcă normele de credinţă sau de morală ale Bisericii.

În faţa atâtor provocări precum secularizarea şi indiferentismul religios, care se fac din ce în ce mai resimţite în toată lumea, Bisericile au datoria să-şi aducă aminte de testamentul Mântuitorului „ca toţi să fie una" (In. 17, 11). Răspunsul la aceste provocări nu poate fi eficient decât în unitate. A păstra sau chiar a adânci diferenţele înseamnă a lucra în detrimentul religiei creştine. Or, vremurile sunt extrem de tulburi iar relaţiile interumane tensionate la maximum. Să căutăm şi să punem în valoare ceea ce ne apropie şi ne uneşte şi să ne arătăm deschişi dialogului.

Din nefericire, bucuria împreună prăznuirii Sfintelor Paşti a fost mult diminuată şi de unele evenimente tragice, care s-au petrecut în perioada pregătitoare a întregii creştinătăţi pentru ziua cea mare şi sfântă a Învierii. Este vorba de atentatele din 11 martie, de la Madrid, în care şi-au pierdut viaţa 201 persoane nevinovate. După spanioli, românii au plătit cel mai greu tribut de sânge.

Bucuria noastră nu poate fi prin urmare deplină atâta vreme cât atâtea familii de români şi dintre alte neamuri au fost îndoliate şi îşi plâng pe cei dragi, pieriţi în chip năpraznic.

Ca şi cum tragedia aceasta, care a zguduit Europa, n-ar fi fost de ajuns, au urmat, la numai câteva zile (17 martie a.c.), valurile de violenţe interetnice din provincia Kosovo-Metohija, când iarăşi s-au înregistrat pierderi de vieţi omeneşti şi însemnate pagube materiale. Au fost atacate de către fundamentaliştii albanezi 7 sate locuite de sârbi şi au fost incendiate 25 de biserici ortodoxe, între care şi o mănăstire cu o vechime de peste 650 de ani.

Desigur că nu este posibil să ignorăm nici fapte petrecute în mijlocul nostru şi mediatizate pe posturile t.v., tot în această perioadă a postului, când s-ar fi cuvenit să fim sobri şi cumpătaţi în toate manifestările noastre. Este vorba de scenele indecente, transmise în direct la emisiunea Big brother şi nu mai puţin de scandalul MISA (Integrarea spirituală în absolut).

Gândindu-ne la fapte ca acestea, în dezacord total cu voia lui Dumnezeu şi cu idealurile sfinte de pace şi înfrăţire şi puritate, vestite de profeţi, ne aducem aminte de mustrarea Domnului, rostită prin gura lui Isaia: „Cât de departe sunt cerurile de pământ, aşa de departe sunt căile Mele de căile voastre şi cugetele Mele de cugetele voastre" (Is. 55, 9).

În încheiere, dorim să atragem luarea aminte asupra semnificaţiei titlului pe care l-am aşezat în fruntea acestui articol: *„Bucurie umbrită de întristare"*.

D.A.

Pelicula cinematografică „Patimile lui Christos"

În perioada premergătoare Sfintelor Paşti, Mass-Media a făcut o stăruitoare publicitate unei realizări cinematografice cu un subiect adecvat acestei perioade, din anul bisericesc: Patimile, Răstignirea şi Moartea Mântuitorului Iisus Hristos.

Pelicula a fost turnată în Italia şi îl are ca regizor pe actorul american Mel Gibson, de confesiune catolică. Rolul lui Iisus este interpretat de actorul James Caviezel, cel al „Maicii îndurerate" de actriţa, din România, Maia Morgenstern, iar cel al Mariei Magdalena de Monica Bellucci.

Filmul debutează cu un citat din capitolul 53 al cărţii profetului Isaia, capitol care face parte din ciclul „Ebed Iahve" („Robul Domnului"), ciclu în care Mesia este prezentat în stare de chenoză, dezbrăcat de slava Sa dumnezeiască, copleşit de suferinţă, persecutat, schingiuit şi condamnat la moarte (celelalte capitole din acest ciclu sunt: 42, 49, 50 şi 52). De altfel, o mai bună înţelegere a filmului poate fi favorizată de cunoaşterea întregului cuprins al acestui capitol. Iată de ce vom transcrie, în continuare un paragraf extins (versete 2—10) din acest capitol:

„Nu avea nici chip, nici frumuseţe, ca să ne uităm la El, şi nici o înfăţişare, ca să ne fie drag. Disprețuit era şi cel din urmă dintre oameni; om al durerilor şi cunoscător al suferinţei; unul înaintea căruia să-ţi acoperi faţa; disprețuit era şi nebăgat în seamă. Dar El a luat asupră-Şi durerile noastre şi cu suferinţele noastre S-a împovărat. Şi noi Îl socoteam pedepsit, bătut şi chinuit de Dumnezeu. Dar El a fost străpuns pentru păcatele noastre şi zdrobit pentru fărădelegile noastre. A fost pedepsit pentru mântuirea noastră şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat. Toţi umblam rătăciţi ca nişte oi, fiecare pe calea noastră, şi Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor. Chinuit a fost dar S-a supus şi nu Şi-a deschis gura Sa; ca un miel spre junghiere S-a adus şi ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, aşa nu Şi-a deschis gura Sa. Întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat şi neamul Lui cine îl va spune? Că s-a luat de pe pământ viaţa Lui! Pentru fărădelegile poporului Meu a fost adus spre moarte. Mormântul Lui a fost pus lângă cei fărădelege şi cu cei făcători de rele, după moartea Lui, cu toate că nu săvârşise nici o nedreptate şi nici înşelăciune nu fusese în gura Lui. Dar a fost voia Domnului să-L zdrobească prin suferinţă".

Aceasta este sursa de la care a pornit Mel Gibson în alcătuirea scenariului. N-a fost ignorată desigur relatarea evanghelică. Aceasta i-a servit drept ghid pentru succesiunea evenimentelor.

După generic, prima scenă cu care începe filmul este cea a suferinţelor din Ghetsimani, respectiv a zbuciumului sufletesc pe care îl trăieşte Hristos Domnul, Care conştientiza întreaga desfăşurare a mântuitoarelor Sale Patimi. Expresia acestui zbucium o reprezintă implorarea pe care o adresează Tatălui: „Părinte-le Meu, de este cu putinţă, treacă de la Mine paharul acesta!" (Mt. 26, 39).

Acolo, în Ghetsimani şi în lumina difuză a înserării, persoana lui Iisus este abia întrezărită, în schimb, ceea ce apare pregnant este suspinul profund al unui suflet întristat până la moarte.

În timp ce ucenicii, care L-au însoţit pe Domnul, în Ghetsimani, s-au lăsat cuprinşi de somn, spontan îşi face apariţia satan, în postura pe care o avusese şi pe muntele Qarantania. Dar, şi de această dată, tentativa sa a fost zadarnică. Aparentul său chip uman se preschimbă în cel al unui şarpe, al cărui cap, conform profeţiei din Facere 3, 15, urma să fie zdrobit prin Jertfa Mielului lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii.

În continuarea scenei din Ghetsimani se derulează episodul trădării: Iuda primeşte (de fapt i se aruncă) punga cu cei treizeci de arginţi. Se subînţelege că temporal acest episod a premers Cinei celei de Taină şi popasului din Ghetsimani. Acum Iuda reapare la curtea arhiereului spre a-i conduce pe trimişii acestuia să-l prindă pe Nazarinean.

Întâlnirea cu Acesta a fost aşa cum o descriu Evangheliile: ezitantă la început, în ceea ce îi priveşte pe oamenii de la templu, pentru ca în momentul în care unul dintre aceia şi-a luat curajul de a pune mâna pe Iisus, toţi ceilalţi s-au repezit ca hienele. S-a produs busculada în care a intervenit Petru, tăind urechea lui Malchus. Minunea săvârşită de Domnul prin lipirea la loc a lobului urechii desprins de cap l-a lăsat copleşit de e-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Contestatarii Învierii

Din multele daruri cu care Dumnezeu l-a împodobit pe om, credinţa rămâne cel mai deosebit dintre ele, tocmai prin faptul că ea este mai întâi un dar de la Dumnezeu. Nu noi suntem cei care ne dăm credinţa, ci ea vine de la Dumnezeu ca o chemare care-şi cere răspuns din partea noastră. Că este aşa o spune Iisus Hristos însuşi: „Nu aţi avea voi credinţă, de nu s-ar fi dat vouă de la Tatăl". Credinţa, acel simţ ascuns al fiinţei noastre, ni-L apropie pe Dumnezeu, ni-l face cunoscut, ne ajută să-I înţelegem tainele, care altfel ar rămâne de nepătruns pentru mintea noastră. Atunci când credinţa lipseşte sau încetează să mai existe, omul se prăbuşeşte în îndoială şi incertitudine, lăsând loc doar disperării şi rătăcirii. Este ceea ce s-a întâmplat cu o mare parte dintre contemporanii lui Iisus, şi nu numai cu aceştia, care fie din necredinţă, fie din infirmitate sufletească, au refuzat, împotriva celei mai clare evidenţe, să recunoască realitatea Învierii.

Nevrând să accepte realitatea Învierii, o parte dintre iudei şi mai ales capii acestora, au răspândit zvonul că trupul Mântuitorului a fost furat de către ucenicii Lui, iar cele relatate în Evanghelii despre acest fapt n-ar fi decât o grosolană minciună: „Au dat oştenilor bani mulţi şi le-au zis: Spuneţi aşa: Ucenicii Lui au venit noaptea, pe când dormeam noi şi L-au furat... Ostaşii au luat banii şi au făcut întocmai" (Mat. 28, 12—15).

Cum se explică atunci, dacă privim lucrurile din această perspectivă, schimbarea radicală petrecută cu ucenicii Mântuitorului, care nu cu puţine zile înainte de acest eveniment s-au risipit care încotro, părăsindu-L, şi chiar lepădându-se de El. Dacă atunci când Învăţătorul lor era încă viu, ei n-au avut tăria morală să intervină într-un fel anume, pentru salvarea Lui, atunci să credem, că ştiindu-L mort, şi încă păzit straşnic, au mai găsit ei rezerve sufleteşti să se încumete la un gest atât de necugetat? Această ipoteză se dovedeşte netemeinică, tocmai pentru faptul că nu are o acoperire psihologică. Şi chiar dacă prin absurd am presupune că apostolii au furat trupul Răstignitului, atunci lucrul acesta l-ar fi făcut cu siguranţă în prima noapte, când mormântul încă nu era păzit, şi nici într-un caz în a doua noapte, când în urma demersurilor făcute de sinedriştii iudei pe lângă căpeteniile oştirii romane, i-au capacitat pe aceştia să asigure paza mormântului. Acest fapt confirmă indubitabil două lucruri: mai întâi că apostolii n-au furat trupul în prima noapte, când era nepăzit, căci tocmai acest fapt i-a determinat pe sinedrişti să asigure paza, iar pe de altă parte, mai înainte de a se instala la locurile lor, străjerii s-au convins de existenţa obiectului care trebuia să justifice acţiunea lor. Prezenţa străjerilor romani în a doua noapte exclude orice tentativă de sustragere a trupului din mormânt de către apostoli, cunoscută fiind severitatea cu care armata romană sancţiona orice act de insubordonare.

Supralicitând limitele logicului, să presupunem că totuşi, chiar păzit fiind straşnic mormântul, ucenicii ar fi reuşit într-un fel anume, să fure trupul şi apoi ar fi răspândit falsa poveste a Învierii. Dar atunci îşi mai are o motivaţie psihologică toată jertfa lor, toate schingiuirile, batjocura, umilinţele şi moartea martirică cu care şi-au încheiat viaţa? Să credem că o simplă minciună, şi încă alimentată şi susţi-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. N. STOIA

Toma „necredinciosul"

Ne este cunoscut faptul că în viaţa de toate zilele, întâlnim în uzanţă pentru a arăta îndoiala, nesiguranţa, nehotărârea anumitor lucruri, expresia „De ce eşti", sau „parc-ai fi Toma necredinciosul". Oare să fi fost Toma într-adevăr necredincios? În Apocalipsa Sf. Ioan se precizează referitor la credinţă că ori eşti fierbinte, ori rece. Despre cei căldicei nu ni se spune nimic, ceea ce ne face să tragem concluzia că în materie de credinţă ori crezi şi eşti fierbinte, ori nu crezi şi eşti rece. Şi dacă unii dintre Sfinţii Părinţi recomandă „calea de mijloc", ca fiind calea de aur, aceasta se referă la felul de manifestare al convingerilor noastre religioase.

Un lucru rămâne cert, indiferent de interpretarea pe care o vor da unii sau alţii textelor de mai sus: La Apostolul Toma, ca şi la ceilalţi apostoli care au lăsat părinţi, case, copii, fraţi, surori şi au urmat pe Domnul, nu poate fi vorba de necredinţă. Expresia de mai sus este o jignire, o ofensă adusă apostolilor şi Bisericii lui Hristos. De aceea socot că slujitorii Sfintelor Altare şi oricare dintre bunii noştri creştini, au datoria ca atunci când aud rostindu-se această expresie să intervină prompt şi categoric. Mântuitorul Hristos cel înviat a treia zi, se arătase femeilor mironosiţe chiar în dimineaţa Învierii şi de la ele ne-au rămas cuvintele prin care noi ne salutăm în perioada dintre Paşti şi Înălţare, adică „Hristos a înviat"; se arătase lui Luca şi Cleopa, tâlcuindu-le Scripturile pe cale, iar după frângerea pâinii, se făcu nevăzut; se arătase în prima zi a Învierii seara, sfinţilor Săi ucenici şi apostoli, spunându-le: „Pace vouă". Toma a avut neşansa de a nu fi prezent, fapt ce face ca în inima lui să se strecoare gândul îndoielii, nicidecum al necredinţei, iar între îndoială şi necredinţă e diferenţă mare. Oricare dintre noi, oricât de convins ar fi în materie de credinţă sau în orice alt domeniu, ar fi nesincer dacă nu şi-ar recunoaşte sieşi că au existat şi momente de îndoială, chiar dacă nu s-au încuibat în sufletele noastre pentru o perioadă mai lungă. Mântuitorul Hristos cunoscând slăbiciunea firii omeneşti ne-a avertizat că vor veni lupi îmbrăcaţi în piei de oi şi vor zice: „Iată Hristos e aici sau acolo". La fel şi Apostolul Toma, căruia de 2000 de ani, i se impută acest moment de slăbiciune, ca cel ce încă nu văzuse pe Domnul şi auzise numai pe ceilalţi confraţi de apostolie vorbind despre acest eveniment, a dat dovadă nu de nestatornicie, ci de suspiciune: o fi sau n-o fi adevărat? Evenimentul era extraordinar. Toma ştia deja despre cele trei învieri din morţi, săvârşite de Mântuitorul Hristos: Învierea lui Lazăr, fiica lui Iair şi fiul văduvei din Nain, şi ştia că Mântuitorul spusese că şi El va învia a treia zi, dar mai ştia că deasupra mormântului se prăvălise o piatră mare şi că se plătiseră ostaşi să străjuiască mormântul. Deşi îl vede pe Domnul transfigurat, totuşi nu-i venea să creadă. E nălucă sau realitate? E cu adevărat Hristos Cel ţintuit pe cruce sau altcineva care vrea să joace teatru? Starea sufletească, gândurile şi remuşcările care l-au chinuit pe Toma timp de o săptămână în şir, s-ar putea descrie pe parcursul a zeci şi sute de pagini. Pe de o parte îndoiala că ar fi fost o nălucă, pe de altă parte părerea de rău, că n-a fost şi el prezent când Domnul s-a arătat celorlalţi apostoli, rodeau din el ca un vierme neadormit ce roade la rădăcina unui copac. Tot ceea ce-l mai mângâia era rugăciunea. Şi tocmai rugăciunea fierbinte îl determină pe Domnul să i se arate şi să-l facă să-şi recapete liniştea şi pacea. El nu-şi pierduse credinţa, dar inima lui era stăpânită de o vădită îndoială. S-a îndoit de Înviere, dar a

(Continuare în pag. a 5-a)

PROTOS. ŞTEFAN GUŞĂ

IZVORUL TĂMĂDUIRII — PRAZNIC AL FĂPTURII CELEI NOI

Ne putem întreba şi poate pe bună dreptate, de ce un astfel de praznic în vinerea săptămânii luminate sau ce legături nebănuite pot exista între acest praznic şi cinstirea mariană legată de praznicul Învierii care are loc în acest timp liturgic concret. Împreună am parcurs o săptămână a Patimii şi iată că suntem pe finele unei săptămâni luminate, luminate de praznicul Învierii Domnului şi totuşi mai este ceva până la duminica Tomii.

Oare ce a vrut Biserica să afirme inserând în cultul ei în această vineri acest praznic şi care ar fi mesajul lui într-o lume ca cea de astăzi, parcă nu tot atât de sensibilă la faptul pragmatic al Învierii Domnului ca şi creştinii primelor veacuri, sau ca şi înaintaşii noştri?

Încercând să răspund la această întrebare voi spune că Izvorul Tămăduirii se vrea praznicul unei maturităţi spirituale conştiente, deplin asumate în lumina Învierii Domnului. Se vrea praznicul conştientizării adevăratei staturi a firii noastre, fiindcă prin Înviere „am fost născuţi din nou" (1 Petru 1, 23).

Prin praznicul Izvorului Tămăduirii concluzionăm tot ceea ce s-a înfăptuit pentru noi în chip tainic de Domnul Hristos în timpul vieţii Sale, prin patima şi Învierea Sa pentru ca astfel, conştienţi fiind să ne asumăm în chip real roadele jertfei Sale şi vieţuirea cea nouă, căci „prin Învierea lui Iisus Hristos din morţi, ne-a născut din nou, spre nădejde vie" (1 Petru 1, 3).

Învierea Domnului reprezintă şi praznicul asumării unei depline libertăţi, prin Înviere putem fi liberi de păcat şi chiar faţă de moarte. Viaţa tronează dincolo de limitele adormirii noastre pământeşti, după cum şi Sf. Maxim Mărturisitorul a afirmat că sfârşitul vieţii nu e moartea, ci izbăvirea de moarte.

De vreme ce am fost născuţi din nou, Izvorul Tămăduirii reprezintă exact această celebrare a „nădejdii celei vii" (1 Petru 1, 3), a făptuirii celei duhovniceşti, pentru care ne trudim cu timp şi fără timp.

Prea adesea poate a te manifesta ca şi creştin în diferitele contexte ale societăţii noastre, pare ceva dificil de înfăptuit, dacă nu chiar incomod, cu toate că majoritatea locuitorilor urbei împânzesc bisericile şi curţile acestora. Să trecem oare printr-o criză existenţială sau poate înălţimea la care Hristos a dus firea cea înnoită după Înviere, să fie atât de greu de atins? Răspunsul ar trebui să ni-l dăm fiecare în parte şi cu toţi împreună, ca şi popor al lui Dumnezeu ce dorim însuşirea roadelor Învierii.

E tot atât de drept că trebuie să ne fim unii altora modele în acest urcuş, raportându-ne la Hristos-Modelul făptuirii celei noi, pentru că El „ne-a hărăzit mari şi preţioase făgăduinţe, ca prin ele să ne facem părtaşi dumnezeieştii firi, scăpând de stricăciunea poftei celei din lume" (2 Petru 1, 4).

Să ne zidim astfel pe noi înşine şi fiecare la locul responsabilităţii sale asumate, să încerce să schimbe ceva, de dragul Învierii, dintr-o stare de încleştare spirituală, pe care suntem datori să o eradicăm.

Praznicul Izvorului Tămăduirii constituie peste veacuri şi un fapt istoric, începutul celebrării sale fiind legat de împăratul bizantin Leon I sau cel Mare (457—474). Se ştie că acestuia îi făcea o deosebită plăcere să se plimbe prin pădurile din preajma Constantinopolului, şi astfel într-o vineri din săptămâna luminată a anului 454, pe când se plimba, întâlneşte un orb care-l roagă să-i fie însoţitor. Împreună plimbându-se, orbul care fusese în tinereţea sa profesor în capitala Bizanţului, reuşeşte să-l uimească pe tânărul Leon prin credinţa şi cultura de care da dovadă. Îi vorbea mult de Învierea Domnului şi de Născătoarea de Dumnezeu, faţă de care avea o evlavie deosebită, având nădejde că trebuie să-şi vindece neputinţa. Ajunşi la un izvor, învăţatul îi cere lui Leon să-i pună pe ochi apă din acel izvor şi o minune!, orbul exclamă: „Maica Domnului, aici eşti, te-am găsit", vederea revenindu-i în acel moment. Tânărul Leon a rămas înmărmurit şi în acelaşi timp marcat pe viaţă de această minune, cu atât mai mult cu cât acest înţelept i-a spus că Maica Domnului i l-a scos în cale şi că nu peste mult timp va fi împărat, fapt petrecut întocmai în 457.

Împăratul Leon cel Mare a zidit pe acel loc o biserică, care va constitui pentru generaţii şi generaţii loc de pelerinaj, fiecare împărat ce a urmat aducându-şi aportul la această zidire cu ce a putut. Împăratul Iustinian (527—565) este cel care reface biserica şi chiar întemeiază acolo o mănăstire.

Vrednic de amintit este şi faptul că împăratul Leon I a fost primul împărat încoronat de capul Bisericii, de Anatolie, patriarhul Constantinopolului din acea vreme, acest ritual devenind ulterior obligatoriu nu numai în Bizanţ, ci în întreaga lume creştină. S-a întâmplat aşa din raţiunea consolidării alegerii sale, deoarece urmaşii pe linie sangvină ai lui Teodosie cel Mare (379—395) încetaseră să mai existe.

După această relatare înţelegem pe lângă semnificaţia spiritual-teologică a acestui praznic, atât obârşia sa istorică, cât şi veneraţia adusă Maicii Domnului odată cu acesta.

Prin Învierea lui Hristos s-a introdus aşadar un nou mod de viaţă în lume, creştinul în mărginit fiind, trăieşte şi tânjeşte Nemărginirea, în tot acest efort fiind susţinut de mijlocirile Maicii Domnului şi ale întregii Biserici. Astfel, odată cu Învierea „dacă este cineva în Hristos este făptură nouă" (2 Cor 5, 17).

Drd. ŞTEFAN TOMA

Conferinţa Internaţională a Cadeţilor creştini

În perioada 24 — 30 aprilie 2004, s-a desfăşurat la Sibiu Conferinţa Internaţională a Cadeţilor Creştini (Academy Exploration), sub patronajul Ministerului Apărării Naţionale prin structura sa de elită Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" Sibiu, condusă de Gl. bg. prof. univ. dr. Nicolae Uscoi — comandantul academiei — în cooperare cu „The Association of Military Christian Fellowships", condusă de Mr. Homfray Vines (Marea Britanie) şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Ardealului.

Tema generală a conferinţei a fost: „Liderul creştin în armata modernă".

La conferinţă au participat cadeţi şi preoţi militari din şapte ţări: Marea Britanie —2, Germania — 3, Polonia — 4, Norvegia — 2, Bulgaria — 9, Grecia — 1, Franţa — 4. Au mai participat cadeţi şi preotul militar Emanoil Badea de la Academia Navală Constanţa; cadeţi şi preotul militar Constantin Ciobanu de la Academia Forţelor Aeriene Braşov; cadeţi de la Academia Tehnică Bucureşti; cadeţi şi preotul militar Valentin Beţiu de la Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" Sibiu.

Din partea Statului Major al Forţelor Terestre Bucureşti a participat preotul militar Constantin Ţanu, de la U.M. 01107 Braşov a participat preotul militar Bogdan Ciprian Oancea, care a fost şi traducător de limbă engleză, iar de la Şcoala de Aplicaţii pentru Artilerie Terestră şi Artilerie Antiaeriană a participat preotul militar Călin Sămărghiţan.

Pe parcursul celor cinci zile de dezbateri şi vizite în împrejurimile Sibiului, s-au susţinut patru teme completate de întrebări şi răspunsuri după cum urmează:

— *Luni, 26. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, în Aula „Academia Sâmbăta", iar tema conferinţei a fost: „Ce înseamnă să fii creştin şi relaţia cu Dumnezeu", susţinută de Lt. col. Reiner Thorun (Germania), completată de Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Teofil Părăianu (vieţuitor al Sf. Mănăstiri) şi Mr. Homfray Vines (Marea Britanie). În cursul după-amiezii, s-a vizitat Sf. Mănăstire şi pitoreasca zonă ce o împrejmuieşte.

— *Marţi, 27. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu, iar tema conferinţei a fost: „Ce înseamnă să fii creştin în armată", susţinută de preotul militar Călin Sămărghiţan (Sibiu) şi completată de Homfray Vines (Marea Britanie). În cursul după-amiezii s-a vizitat municipiul Mediaş, Şcoala de Maiştri Militari şi Subofiţeri ai Forţelor Aeriene, municipiul Sighişoara şi comuna Biertan cu zona sa turistică.

— *Miercuri, 28. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu, iar tema conferinţei a fost: „Ce înseamnă să fii un lider creştin în armată", susţinută de Col. Robbie Hall (Marea Britanie), completată de pr. conf. univ. dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu şi Mr. Homfray Vines (Marea Britanie). În cursul după-amiezii s-a vizitat municipiul Alba-Iulia şi Mănăstirea Râmeţ.

— *Joi, 29. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu, iar tema conferinţei a fost: „Care sunt valorile etice pe care un bun creştin trebuie să le aibă în armată", susţinută de Pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu. În cursul după-amiezii s-au vizitat Bisericile municipiului Sibiu, iar seara, în baza militară Daia, s-a organizat un foc de tabără şi o cină festivă în onoarea participanţilor.

În centrul discuţiilor purtate de distinşii oaspeţi s-a aflat ideea de modelare a viitoarelor cadre (lideri) ale (ai) armatei, care poartă chipul lui Hristos, şi trăirea spirituală a Sfinţilor Bisericii creştine care s-au jertfit pentru cauza dreaptă a mântuirii sufleteşti.

Concluziile, după cinci zile de dialoguri interconfesionale, au fost:

— să fii un bun mânuitor al armelor dar şi al cuvântului lui Dumnezeu;

— să porţi cu tine chipul dumnezeirii pentru că suntem creaţi „după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu" (Fac. 3. 15) şi să faci şi pe ceilalţi să aibă acelaşi „chip";

— să înveţi să conduci ca lider, dar şi să promovezi valorile spirituale ale creştinismului asupra subordonaţilor;

— să aduci dovezi semnificative conform cărora creştinii sunt o forţă pe care nici o interdicţie de ordin politic nu a putut-o opri să se manifeste.

Această Conferinţă a fost o premieră de marcă în România. Acţiunea de la Sibiu se poate cataloga ca fiind o reuşită nu numai pentru Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu", ci şi pentru comunitatea locală care, astfel, se înscrie în contextul gesturilor istorice, cu adevărat moderne, într-o Europă Unită. Exprimările teoretice s-au văzut trăite de vieţuitorii celor două locaşuri călugăreşti vizitate, iar valorile naţionale au putut fi arătate participanţilor străini prin vizitele din împrejurimile Sibiului.

Pr. mil. Ic. Stav. VALENTIN BEŢIU

De „Izvorul Tămăduirii"

(Urmare din pag. a 2-a)

teretnice. S-a exprimat punctul de vedere cum că astfel de situaţii dramatice nu trebuie puse în legătură cu religia. Cauzele lor sunt de natură politică şi nicidecum religioase.

Oaspeţii au mulţumit Î.P.S. Sale pentru sinceritatea şi disponibilitatea de care a dat dovadă în timpul discuţiilor.

*

În dimineaţa zilei de vineri, 16 aprilie, s-a săvârşit sfinţirea apei de către Prea Sfinţitul Visarion, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un impresionant sobor de preoţi şi diaconi. Apoi, la altarul din incinta mănăstirii, s-a oficiat Sfânta Liturghie, la care a participat şi Înalt Prea Sfinţitul mitropolit Antonie. A fost de faţă Dl. general Nicolae Uscoi, comandantul Garnizoanei Sibiu şi rectorul Academiei Forţelor Terestre, care este şi membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului. De asemenea a participat şi Dl. primar al comunei Sâmbăta de Sus.

La momentul predicii, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie a vorbit despre evenimentul Învierii Mântuitorului şi despre martorii acestui eveniment. Î.P.S. Sa a făcut apel la conştiinţa creştinilor de azi de a nu privi acel lucru minunat, care s-a petrecut cu adevărat, ca pe un fapt din trecutul îndepărtat ci de a se transpune ei înşişi în realitatea lui, căutând să nutrească aceleaşi sentimente şi emoţii pe care le-au încercat apostolii, mironosiţele şi Maica Domnului când au primit incredibila veste de la îngeri şi mai apoi direct de la Hristos, cum că El a biruit moartea.

Părintele arhim. Teofil Părăian a vorbit, în continuare despre semnificaţia sărbătorii, mai precis despre cinstirea pe care trebuie să o aducem Maicii Domnului, care s-a dovedit a fi „izvorul cel viu şi nesecat" al bucuriei şi tămăduirii noastre de bolile trupeşti şi sufleteşti.

În final, părintele stareţ a adus mulţumiri lui Dumnezeu pentru toată facerea de bine şi pentru timpul frumos, care a permis revărsarea luminii peste mulţimea credincioşilor adunaţi la slujbă. A mulţumit apoi Înalt Prea Sfinţitului şi Prea Sfinţitului episcop vicar, ca şi tuturor preoţilor şi credincioşilor care au dat expresie credinţei lor, nădejdii pe care şi-o pun în Dumnezeu şi dragostei faţă de sfânta mănăstire „Brâncoveanu", cercetând-o şi contribuind la înfrumuseţarea ei.

După otpust, s-a săvârşit Sfânta Taină a Maslului, de către un sobor de preoţi. Multe familii şi-au adus pe cei în suferinţă spre a primi mângâiere şi uşurare de dureri şi neputinţe.

S-a împlinit astfel cererea de la ectenia finală a Sfintei Liturghii, ca „ziua toată, desăvârşită, sfântă, în pace lui Hristos Dumnezeu să o dăm".

*

După săvârşirea tuturor rânduielilor de slujbă, Înalt Prea Sfinţitul Antonie a discutat şi soluţionat împreună cu părintele stareţ Ilarion, care este şi exarh al mănăstirilor din eparhie, unele probleme legate de bunul mers şi disciplina vieţii mănăstireşti.

La Sibiu — o sărbătoare a muzicii corale închinată compozitorului Timotei Popovici

Numele lui Timotei Popovici este des întâlnit în viaţa religioasă şi culturală a Transilvaniei începând cu veacul al XX-lea. A trăit intens evenimente importante din istoria ţării şi a avut împliniri deosebite ca pedagog, dirijor şi compozitor.

S-a născut la 20 august 1870 la Tincova, judeţul Caraş Severin, în familie preoţească. A urmat Şcoala pedagogică şi Institutul Teologic la Caransebeş, şi, apoi, Conservatorul de Muzică din Iaşi. Dintre dascălii care au contribuit la formarea educaţiei sale muzicale merită amintiţi Antoniu Sequens (teorie şi solfegii), Victor Em. Nejedly (canto) şi Gavriil Musicescu (armonie, dirijat coral).

În perioada 1895—1898 a fost profesor la diferite şcoli din Lugoj şi Braşov după care, începând cu anul 1899, s-a stabilit pentru restul vieţii la Sibiu, unde a funcţionat aproape patru decenii ca profesor la catedra de muzică vocală şi instrumentală a Institutului Teologic-Pedagogic şi la Şcoala normală confesională „Andrei Şaguna". A dirijat, în Sibiu, mai multe coruri, legându-se, însă prin multiple fire de Corul Catedralei Mitropolitane care, sub conducerea sa, a devenit unul dintre cele mai apreciate coruri din ţară.

Creaţia muzicală a lui Timotei Popovici cuprinde muzică pentru farfară, de orchestră şi muzică corală şi a fost publicată în mai multe culegeri la Sibiu, Craiova, Viena şi Bucureşti. Fără a fi putut beneficia de studii de specialitate în străinătate, aşa cum e cazul cu Iacob Mureşianu, Gavriil Musicescu, Gheorghe Dima, Titus Cerne etc. — contemporani mai tineri sau mai vârstnici ai săi — Timotei Popovici a realizat şi câteva studii teoretice, publicate în diferite reviste de specialitate evidenţiindu-se, mai cu seamă, un *Dicţionar de muzică, cu deosebită considerare la muzica românească*, Sibiu, 1906. Primul de acest fel la noi în ţară, dicţionarul lui Timotei Popovici întruneşte toate cerinţele unei lucrări temeinice de muzicologie şi reprezintă o valoroasă contribuţie la dezvoltarea culturii muzicale naţionale.

S-a stins din viaţă la 11 septembrie 1950, la Lugoj, compoziţiile sale păstrându-şi şi astăzi, un loc de cinste în repertoriul formaţiilor corale ale amatorilor sau profesioniştilor, de fiecare dată ele aducând în sălile de concert aroma nostalgiei satului românesc.

În amintirea vrednicului înaintaş al creaţiei muzicale naţionale, în zilele de 16—18 aprilie a.c.. Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale „Cindrelul — Junii", cu sprijinul Prefecturii şi Consiliului Judeţean Sibiu, a organizat cea de a II-a ediţie a Festivalului Coral *„Timotei Popovici"*. Au participat 12 formaţii corale mixte, pe voci egale şi camerale din judeţele Sibiu, Argeş, Satu Mare, Alba, Hunedoara şi Olt precum şi o formaţie corală din oraşul Nafpaktos, Grecia. Timp de trei zile iubitorii acestui gen de muzică au avut prilejul să audieze în alese şi îngrijite interpretări artistice, pagini de neuitat ale muzicii corale româneşti şi universale — muzică religioasă, prelucrări de folelor, madrigale, coruri de opere etc.

Ne-au rămas în memorie frumoasele interpretări ale pieselor *Cu trupul lui Hristos* de Gheorghe Dima (Corul de cameră „Cedonia" din Sibiu, dirijor prof. Florin Soare, solist Dumitru Munthiu), *Răsunet de la Crişana* de Ion Vidu (Reuniunea de cântări din Sălişte, dirijor prof. Nicolae Suciu, solist Ioan Ciocan), *Repetiţie de concert* de W.A. Mozart (Corul „Armonia" din Sebeş Alba, dirijor prof. Adriana Comşa Haber), *Rugăciune* de Tudor Jarda (Corul „Solemnis" din Satu

(Continuare în pag. a 7-a)

NICOLAE SCUTEA

Simpozionul naţional dedicat centenarului naşterii prof. dr. Nicolae Chiţescu

Bucureşti, 31 martie 2004

Manifestarea a început prin slujba de pomenire în biserica Sfânta Ecaterina, după care lucrările s-au desfăşurat în aula Facultăţii de Teologie „Patriarhul Justinian", bucurându-se de participarea a numeroşi studenţi şi cadre didactice. Cuvântările de deschidere au aparţinut P.C. Decan al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula, delegatului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcop vicar patriarhal, şi fiului celui omagiat, Prof. Dr. Ioan Chiţescu, Decanul Facultăţii de Matematică a Universităţii din Bucureşti.

P.C. Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula a evocat personalitatea Prof. Dr. Nicolae Chiţescu, pe care a avut privilegiul să-l cunoască foarte bine, înscriindu-l, cum era şi firesc, în „generaţia de aur" a teologiei româneşti.

Născut în 31 martie 1904 în Moreni, judeţul Dâmboviţa, şi-a făcut studiile secundare la Liceul „Enăchiţă Văcărescu" din Târgovişte şi la Seminarul „Central" din Bucureşti, iar cele universitare la Facultatea de Teologie protestantă din Paris (1925—1930), unde a obţinut titlul de licenţiat, acelaşi titlu obţinându-l şi din partea Facultăţii de Teologie din Bucureşti în 1932, iar în 1937 doctoratul cu teza: „Răscumpărarea în Sfânta Scriptură şi în scrierile Sfinţilor Părinţi". Şi-a inaugurat cariera universitară prin funcţia de asistent onorific la catedra de Liturgică şi pastorală, apoi la catedra de Teologie Dogmatică şi Istoria Religiilor. În 1945 a obţinut prin concurs postul de profesor agregat la catedra de Teologie dogmatică şi Simbolică, iar din 1948 a devenit profesor titular până la pensionare (1 sept. 1973). A activat ca profesor consultant pentru cursurile de doctorat, dintre cei îndrumaţi şi care au finalizat studiile prin susţinerea tezei de doctorat se numără regretatul Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Pr. Prof. Dr. Ioan Ică şi Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan. A desfăşurat şi o amplă activitate ecumenică fiind delegat al Bisericii Ortodoxe Române la numeroase conferinţe, consultaţii şi colocvii teologice organizate de Consiliul Ecumenic al Bisericilor şi de Conferinţa Bisericilor Europene, a fost membru al Comisiei *Credinţă şi Constituţie* a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, al Comisiei interortodoxe de dialog cu Bisericile anglicane şi al Comisiei interortodoxe de dialog cu Bisericile Vechi Orientale. A făcut uz de toate aceste ocazii pentru a da mărturie despre credinţa şi spiritualitatea ortodoxă într-un stil inconfundabil. A publicat lucrări pe teme de Teologie Dogmatică de o mare diversitate: dogmă, revelaţie, creaţie, har, triadologie, hristologie, soteriologie, teologie sacramentală, fiind co-autor al manualului de Teologie Dogmatică şi Simbolică, 2 vol., Bucureşti, 1958, 1008 p. (peste 500 p.); pe teme ecumenice şi de Istoria Religiilor.[1]

P.S. Episcop vicar patriarhal Ambrozie Sinaitul a dat citire mesajului Prea Fericitului Părinte Patriarh prin care s-a elogiat personalitatea eruditului Profesor Dr. Nicolae Chiţescu. Calităţile sale principale au fost acrivia şi eleganţa, a predicat adesea, deşi nu era hirotonit, a iubit neţărmurit Biserica, i-a fost de mare ajutor P.F. Teoctist, când acesta din urmă a fost rector al Institutului Teologic din Bucureşti în atât de dificila perioadă a anilor 1950—1954.

Prof. Univ. Dr. Ioan Chiţescu, profund impresionat de acest eveniment şi de atmosfera de sărbătoare, a adus mulţumiri P.F. Patriarh Teoctist, părintelui decan Nicolae Necula pentru docta prezentare. A dorit apoi să facă o succintă biografie a tatălui domniei sale, începând cu locul natal unde s-au născut şi Toni Bulandra şi cei din familia Ciorănescu, accentuând îndeosebi perioada pariziană, o perioadă de graţie: anii 1925—1930, când a avut privilegiul să-i audieze pe filozofii Henri Bergson şi Maurice Blondel, să aprofundeze limbile semitice, şi, în sfârşit, să termine Facultatea ca şef de promoţie! S-a referit apoi şi la relaţiile de prietenie avute cu mulţi teologi de peste hotare, la numeroasele participări la întruniri internaţionale. Alocuţiunea a fost însoţită de imagini din activitatea Prof. Dr. Nicolae Chiţescu.

Referatele de specialitate au fost susţinute de: Pr. Conf. Dr. Ştefan Sandu, Facultatea de Teologie din Bucureşti, *Noţiunea dogmei în teologia Prof. Dr. Nicolae Chiţescu;* Pr. Prof. Dr. Valer Bel, Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, *Sfânta Tradiţie şi transmiterea ei în teologia Prof. Dr. Nicolae Chiţescu;* Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, Facultatea de Teologie din Arad, *Elemente ale hristologiei ortodoxe în opera Prof. Dr. Nicolae Chiţescu;* Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu, Facultatea de Teologie din Sibiu, *Raţionalitatea lumii şi misterul lui Dumnezeu-Iubire cu referire la specială la studiul Prof. Dr. Nicolae Chiţescu: „Paradigmele divine şi problemele pe care le ridică ele pentru Teologia Dogmatică"*. Referatele au fost apreciate de cei prezenţi, urmând a fi publicate într-un număr al revistei „Studii Teologice" dedicat Prof. Dr. Nicolae Chiţescu.

Dacă avem în vedere personalitatea Prof. Dr. Nicolae Chiţescu, prestigioasa activitate ecumenică, considerăm că este regretabil faptul că nu au fost invitaţi şi teologi aparţinând altor Biserici. Este regretabil, de asemenea, că s-a afirmat în plenul lucrărilor, după prezentarea referatelor, că Prof. Dr. Nicolae Chiţescu îţi putea lămuri orice subiect de Teologie Dogmatică, în timp ce părintele Stăniloae, citez, „te lăsa în ceaţă". Ar trebui să ne amintim că duhovnicul preotului şi savantului martir Pavel Florenski a soluţionat dilema acestuia din urmă privitoare la calea de urmat în viaţa sa: ştiinţă sau teologie, prin a-l sfătui să nu gândească disjunctiv, ci conjunctiv: *ştiinţă şi teologie*. Într-adevăr Prof. Dr. Nicolae Chiţescu a fost unul dintre cei mai mari sistematicieni ai noştri, un om de o rigoare proverbială, dar acest lucru nu-l aşează în opoziţie cu „misticul nostru", cum îl numea peiorativ pe părintele Stăniloae un profesor de la Bucureşti cu puţin timp înainte de a fi arestat. Analogia poate fi forţată, dar se ştie că şi Sf. Simeon, iniţial a fost numit „Noul Teolog" tot peiorativ, posteritatea urmând să realizeze faptul că i s-a potrivit pe deplin acest supra-nume. De ce oare, acum când s-au sărbătorit centenarele naşterii ambilor iluştri teologi, continuăm să spunem: „Chiţescu sau Stăniloae", când atât de uşor am putea spune: „Chiţescu şi Stăniloae". Cei doi au fost, dacă ar fi să-l parafrazăm pe actualul suveran pontif, „cei doi plămâni" prin care a respirat Teologia Dogmatică şi Ecumenică în timpul nopţii prelungite a comunismului. Operele lor sunt complementare, iar cei tineri văd în ambii profesori strălucite exemple de credinţă, abnegaţie şi dăruire. Dar, de fapt, se poate oare „lămuri" exhaustiv o chestiune de credinţă?

Părintele Stăniloae scria că: „Orice înţeles referitor la Dumnezeu trebuie să aibă o fragilitate, o transparenţă, o lipsă de fixitate, trebuie să ne îndemne la revocarea lui şi la stimularea spre un altul, dar pe linia lui. Dacă înţelesul rămâne fix în mintea noastră, mărginim pe Dumnezeu în frontierele lui, sau chiar uităm de Dumnezeu, toată atenţia noastră concentrându-se asupra înţelesului respectiv sau asupra cuvântului care-L exprimă. În acest caz „înţelesul" devine un „idol" adică un fals dumnezeu. Înţelesul sau cuvântul trebuie să facă mereu transparent pe Dumnezeu, ca neîncăput în el, ca depăşind orice înţeles, ca punându-Se în evidenţă când cu un aspect, când cu altul al infinitei Lui bogăţii."[2] Probabil din această cauză în primele secole ale Bisericii nu a existat o *teologie* ca disciplină metodică sau ca *scientia,* şi prin urmare teologii acestei perioade nu au urmat o metodă dată pentru a ajunge la cunoaşterea lui Dumnezeu.[3] Chiar dacă iniţial s-a folosit termenul grecesc *gnosis*[4], din cauza posibilelor asocieri cu gnosticismul scriitorii creştini din timpul lui Origen au adoptat termenul *theologia,* nu în sensul modern, academic, ci având o conotaţie mistică, desemnând meditaţia şi contemplaţia în cadrul unei comunităţi ecclesiale. La Sfinţii Părinţi — scrie Paul Evdokimov — termenul „teologie" înseamnă contemplaţia Tainei Sfintei Treimi — *theoria tes agias Triados* — şi este înainte de toate lumina dumnezeiască reflectată în oglinda sufletului curăţit: sufletul „primeşte în el discul soarelui" şi se adânceşte în sentimentul prezenţei, al venirii lui Dumnezeu. Teologia mistică este tocmai această cunoaştere prin *inhabitarea* (locuirea în) Cuvântului. Este vorba deci, de la început, nu de a cunoaşte ceva despre Dumnezeu, ci „de a-L avea pe Dumnezeu în tine". Aici categoria esenţială este *plinul* sau *golul,* să fii golit de orice substanţă duhovnicească sau să te umpli de prezenţa dumnezeiască. *Ave gratia plena* sau, în cazul Sfântului Ştefan, „să fii umplut de Duhul Sfânt". Este o conştientizare progresivă a prezenţei Cuvântului Care luminează".[5]

Prof. Nicolae Chiţescu ştia mult prea bine aceste lucruri şi le-a exprimat în diferite contexte. A realizat ce înseamnă taina creaţiei, a omului, a mântuirii, a veacului ce va să vină. De exemplu, privitor la „preludiul creaţie" şi implicit la creaţia însăşi, profesorul Nicolae Chiţescu este primul, în teologia română, care a reliefat tema *paradigmelor divine* şi a *logoi* — lor. Prologul ioaneic ni-L prezintă pe Fiul lui Dumnezeu în calitate de *Logos* împreună Creator cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, Cel care *„întru ale Sale a venit"*. Nu se spune însă explicit că El a sădit acei *logoi,* raţiuni seminale în creaţie, în schimb, Sfânta Tradiţie, prin con-glăsuirea multora dintre Sf. Părinţi, ne oferă temeiuri clare, de aceea profesorul Nicolae Chi escu consideră că învăţătura despre *paradigmele divine* şi implicit despre *logoi,* „trebuie cinstită în calitate de «teologumen», adică învăţătură cu temei explicit în cel puţin una din coloanele Revelaţiei dumnezeieşti, — în speţă în Sfânta Tradiţie —, şi care circulă în Teologia creştină". Această învăţătură „deschide un luminiş în întunericul care planează asupra preludiului creaţiei".[6]

Părintele Rafail Noica în aula Patriarhiei, cu ocazia congresului internaţional dedicat centenarului naşterii părintelui Stăniloae, spunea atât de sugestiv, că la urma urmelor noi „gângăvim" în teologie, şi accentua importanţa teologiei experienţei propunând ca modele pe Sfânta Maria Egipteanca şi Cuviosul Siluan Atonitul.

Dacă nu dorim efectiv, trebuie să realizăm că lumea de astăzi ne impune abandonarea clişeelor, a generalizărilor, a etichetărilor nefondate; ne impune abandonarea veleităţilor personale în favoarea instituţiei, de fapt în favoarea noastră.

În pofida acestor remarci făcute cu cele mai bune intenţii, considerăm că sărbătorirea centenarului Prof. Dr. Nicolae Chiţescu la Facultatea de Teologie din Bucureşti, căreia cel omagiat i-a închinat o viaţă de muncă asiduă, a fost o adevărată sărbătoare, o manifestare autentică a iubirii şi recunoştinţei.

Pr. NICOLAE Z. MOŞOIU

Note bibliografice:

1. A se vedea: Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu: *Dicţionarul Teologilor Români,* Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, pp. 91—92.

2. Pr. Prof. D. Stăniloae, Dogmatica, I, p. 126.

3. Emil Bartoş, *The Concept of Deification în Eastern Orthodox Theology with detalied Reference to Dumitru Stăniloae,* mss., teză de doctorat, University of Lampester, Wales, (Marea Britanie) 1996, p. 25 (t.r. *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru Stăniloae,* Editura Institutului Biblic „Emanuel" din Oradea, 1999, p. 45).

4. Bouyer îşi manifestă îngrijorarea relativ la faptul că în ultima perioadă a devenit o modă la teologii protestanţi, dar nu numai, să considere tot ceea ce ţine de contemplaţie în tradiţia creştină, ca fiind de origine grecească. Cauza ar fi studierea unor termeni filosofici scoşi din contextul în care au fost folosiţi de Părinţi. De exemplu este absolut fals să se afirme că termenul grecesc *gnosis,* însemnând cunoaştere, ar fi fost împrumutat de Părinţi (Clement al Alexandriei şi Origen) din vocabularul ereticilor pe care cercetătorii din secolul al XIX-lea i-au numit „gnostici", ca şi cum apelativul s-ar referi doar la ei. De fapt, Părinţii i-au numit pe aceşti eretici „pseudo-gnostici" rezervând Bisericii celei una adevărata „gnosis". Este fals, de asemenea, să se afirme că prima dată cuvântul „gnosis" a fost folosit în filosofie, deoarece aici n-a avut niciodată un sens limitat, ci foarte larg. Cunoaşterea propriu-zis filosofică este numită totdeauna *episteme,* niciodată *gnosis.* În *Septuaginta, gnosis* ajunge să însemne cunoaşterea lui Dumnezeu. Odată cu Philon din Alexandria, *gnosis* desemnează cunoaşterea specific religioasă, dar întotdeauna în legătură cu textele biblice pe care le citează în greceşte. Termenul a fost folosit de primii scriitori creştini, ex. Sf. Pavel, deoarece era termen biblic. — *Introduction to Spirituality,* Desclee, New York, 1961, p. 264, 267, 268.

5. Paul Evdokimov, *Cunoaşterea lui Dumnezeu în Tradiţia răsăriteană — Învăţătură patristică, liturgică şi iconografică,* trad. rom., Pr. lect. univ. dr. Vasile Răducă, Ed. Christiana, Bucureşti, 1995, p. 20—21.

6. *Paradigmele divine şi problemele pe care le ridică ele pentru teologia dogmatică,* Ortodoxia, nr. 1, 1958, pp. 23, 24.

*

Toma „necredinciosul"

(Urmare din pag. a 3-a)

rămas cu credinţa că Domnul îl va ajuta să-şi verifice această îndoială, ceea ce i s-a şi întâmplat.

Să ne amintim că şi apostolul Petru se îndoise cândva şi începuse a se afunda în apă şi Mântuitorul îi adresează cam aceleaşi cuvinte ca şi lui Toma: „Puţin credinciosule de ce te-ai îndoit?" Lui Toma de asemenea îi spune: „Adă degetul tău încoace şi vezi coasta şi semnul cuielor, şi nu fi necredincios, adică nu fi puţin credincios, nu te îndoi în inima ta, pentru că Eu sunt. Şi după ce Toma pipăie semnele cuielor exclamă plin de admiraţie: „Domnul meu şi Dumnezeul meu". Pentru că m-ai văzut Tomo ai crezut, ferice de cei ce n-au văzut şi au crezut". Dar oare la cine face Domnul aluzie aici? La ceilalţi apostoli? Nu, ei îl văzuseră toţi înviat, chiar şi femeile mironosiţe. Singur Toma lipsea şi dacă ar fi fost şi el de faţă desigur că n-ar mai fi avut loc acest schimb de cuvinte din Evanghelia de astăzi. Aşa cum însă toate s-au petrecut „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire", pipăirea de către Toma a avut darul de a ne convinge şi pe noi şi toate generaţiile de după noi că într-adevăr Mântuitorul Hristos a înviat. Sunt unii care interpretând textul „Ferice de cei ce n-au văzut şi au crezut", vor să pună pe aceeaşi treaptă cuvintele de mai sus cu ceea ce spun unii că ar fi în Biblie „crede şi nu cerceta". Adevărul însă e altul. Dacă Mântuitorul ar fi fost împotriva convingerii lui Toma i-ar fi spus scurt: „Eu sunt", fără să mai adauge celelalte cuvinte: „Adă degetul şi vezi", cercetează şi convinge-te de adevăr, aşa cum altădată a spus „Cercetaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide", căutaţi în paginile Sfintei Scripturi, urmăriţi Sf. Tradiţie, cercetaţi scrierile patristice şi convingeţi-vă singuri de adevăr, pentru că „nici o iotă, nu va trece, până nu se vor împlini toate acestea". Apostolul Toma spune Tradiţia bisericească că n-a avut parte nici de participare la înmormântarea Maicii Domnului din grădina Ghetsimani şi că ar fi ajuns cu o zi după aceea, găsind mormântul gol. Mergând cu ceilalţi apostoli să ridice piatra pentru a i se închina, a aflat mormântul gol: Sfânta Fecioară fusese deja luată de Fiul Său şi aşezată de-a dreapta Lui „în haină aurită îmbrăcată şi preaînfrumuseţată". De aceea, în iconografia bisericească la scena „Adormirii Maicii Domnului" apar numai zece apostoli; Matia încă nu fusese ales, iar Toma lipsea.

Câţi urmaşi nu are Toma şi astăzi, la fiecare pas? Urmaşi care nu numai că se îndoiesc ca Toma de un eveniment sau altul din viaţa Mântuitorului, ci urmaşi care neagă totul, urmaşi care nu cred decât ceea ce văd, ceea ce aud, ceea ce pipăie. Aceştia sunt aceia despre care spune dumnezeiasca Carte că ochi au şi nu văd, urechi au şi nu aud, gură au şi nu vorbesc. Aceştia sunt cei care nu vor să priceapă că singură credinţa e cea care mângâie, întăreşte, linişteşte, înalţă şi înfrumuseţează viaţa noastră pământească. Aceştia sunt cei care nu vor să accepte că în afara experienţei de laborator, mai există o experienţă a inimii şi pe care nimeni n-o poate contesta. Ştiinţific vorbind, ceea ce nu se vede şi nu se poate măsura şi cântări, nu înseamnă că nu există. Primul altar este în inima omului şi ochii credinţei pătrund până dincolo de microscop. „Dumnezeu, care nu poate fi văzut de muritori, scria Aristotel, se vădeşte din lucrurile mâinilor Sale". „Cerul înstelat — mărturiseşte Kant — şi glasul conştiinţei mă fac să spun că Dumnezeu există", iar Goethe recunoaşte că „Timpul îndoielii a trecut şi dacă se mai îndoieşte cineva de Dumnezeu, înseamnă că se poate îndoi şi de sine însuşi". Este mai uşor să construieşti un oraş în aer, decât o cetate fără Dumnezeu, menţiona Plutarh, iar Voltaire arată că „dacă a crede în Dumnezeu e o greutate, a nu crede e o absurditate". Sf. Ioan Hrisostom preciza că, „După cum e cu neputinţă să cunoaştem aerul răspândit pretutindeni şi care există chiar în noi, tot aşa este şi cu Dumnezeu". „El trebuieşte căutat, scria Lucian Blaga, în norul ce se leagănă pe cer, în mărgeia unui asfinţit de soare, în mireasma florilor şi cântecul păsărilor, în privirea îngerească a pruncilor, în dragostea duioasă a mamei, în visul poeţilor şi jertfa luptătorilor, în setea omului pentru dreptate, adevăr şi frumos, în căinţa ce o simte vinovatul pentru păcatele sale, în pasiunea cu care cineniea caută să-şi împlinească menirea în ciuda tuturor piedicilor ce-i stau în cale", etc.... Şi dacă, cum amintea Nicolae Bălcescu: „Hristos a adus fiecărui individ legea libertăţii, a demnităţii, a moralităţii şi a perfectibilităţii absolute", să fim şi noi mândri de trecut, stăpâni pe prezent, încrezători în viitor, rostind: „Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale..."

Vizita unui grup de studenţi ortodocşi şi luterani la Berna, Elveţia

(13—25 aprilie 2004)

În cadrul parteneriatului dintre Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu şi Institutul Evanghelic, pe de o parte, şi Facultatea de Teologie din Berna, Elveţia, un grup de studenţi aparţinând celor două instituţii de învăţământ teologic din Sibiu au participat la Berna, la câteva conferinţe, în cadrul unei săptămâni de studiu. Tema generală a săptămânii a fost: *„Elveţia şi Transilvania multiculturală"*.

Studenţii sibieni au plecat spre Elveţia în seara zilei de *13 aprilie,* însoţiţi fiind de către *P.C. Pr. Lect. Dr. Aurel Pavel* şi *Dl. Lect. Drd. Paul Brusanowski,* din partea ortodoxă şi *Dl. Prof. Ştefan Tobler,* din partea luterană. A doua zi, *14 aprilie,* am fost aşteptaţi la Graz, Austria pentru a servi cina şi pentru a ne odihni pe timpul nopţii. Aici am fost întâmpinaţi de către decanul Facultăţii de teologie din Graz şi de prof. Renhardt, responsabil cu parteneriatul desfăşurat între Facultatea de Teologie „A. Şaguna" din Sibiu şi Facultatea din Graz. Am fost conduşi, pentru a vizita Domul din Graz, Facultatea de Teologie, Capela facultăţii şi centrul oraşului, care în anul 2003 a fost „Capitală culturală europeană". După această vizită, am fost cazaţi în staţiunea montană Maria Lankovitz, la 50 km de Graz, unde am servit şi cina.

În dimineaţa zilei de *joi, 15 aprilie,* ne-am continuat călătoria spre Elveţia, ajungând la destinaţie în seara aceleiaşi zile, fiind întâmpinaţi de către Prof. Walter Dietrich, responsabil cu parteneriatul Sibiu — Berna, din partea elveţiană. Studenţii sibieni împreună cu profesorii lor au fost cazaţi în localitatea Ligerz, la aproximativ 40 km de Berna. Această localitate se află într-o zonă viticolă importantă a Elveţiei, fiind plasată într-un mediu pitoresc, pe malul lacului Biel (Bielersee), condiţiile de cazare şi masă fiind deosebite.

Ziua de *vineri, 16 aprilie,* a fost în prima parte liberă, studenţii vizitând localitatea Ligerz şi odihnindu-se, după călătoria obositoare. Înaintea mesei de prânz, studenţii s-au prezentat pe rând, pentru o mai bună cunoaştere şi pentru a-şi exprima gândurile cu care au venit şi pentru a-şi exprima părerea în legătură cu ceea ce urmăresc ei să realizeze în urma acestei săptămâni de studiu. Majoritatea şi-au exprimat dorinţa de a cunoaşte noi oameni, de a cunoaşte ţara în care se aflau şi nu în ultimul rând, de a participa şi ei activ la mişcarea ecumenică. După servirea mesei de prânz, am fost însoţiţi în Munţii Jura, de către decanul Facultăţii de Teologie din Berna, Dl. Prof. Maurice Baumann, şi de un membru al Parlamentului Cantonului Berna, profesor de istorie, care ne-a prezentat locurile pe unde am călătorit şi semnificaţia istorică a diferitelor monumente. Am vizitat în aceeaşi zi şi prima casă de rugăciune a membrilor sectei menonite precum şi o veche mănăstire, transformată azi într-un spital de psihiatrie.

Sâmbătă, 17 aprilie, ne-am îndreptat spre Berna, unde am săvârşit o slujbă ortodoxă, cântând canonul Învierii, în biserica Sf. Paul, aflată în apropierea universităţii.

În clădirea aparţinătoare de această biserică s-a desfăşurat apoi conferinţa cu tema: *„Interculturalitate: teorii şi experienţe"*. Au fost susţinute patru referate, tema fiind tratată din punct de vedere etnologic, sistematic şi istoric, aici vorbind şi Dl. Paul Brusanowski, în legătură cu interculturalitatea din Transilvania şi Dl. Ştefan Tobler. După susţinerea referatelor s-au purtat discuţii pe marginea temei şi a referatelor susţinute, fiind moderate de redactorul cotidianului „Sämann". După masă, am fost repartizaţi la gazde, unde urma să stăm trei nopţi, iar apoi am vizitat oraşul Berna, fiind însoţiţi de unul dintre profesorii de istorie ai Universităţii.

Duminică, 18 aprilie, Duminica Tomii, am participat, pe grupe la serviciul religios al diferitelor culte din oraş, printre care: vechi-catolici, reformaţi, catolici sau ortodocşi sârbi. După terminarea serviciului religios, la ora 11.30 am plecat să vizităm Munţii din jurul capitalei Berna, ţinut numit „Oberland", fiind însoţiţi de către prof. Rudolf Dellsperger, care ne-a prezentat şi unele dintre cele mai importante lăcaşuri reformate din zonă. Seara fiecare s-a întors la familie, fiind profund impresionaţi de cele văzute.

Luni, 19 aprilie, am participat la rugăciunea cultului vechi-catolic, în aceeaşi biserică: Sf. Paul, apoi la discuţiile cu reprezentanţii celor trei Biserici majoritare din cantonul Berna, adică reformaţi, romano-catolici şi vechi-catolici. S-a făcut comparaţie cu relaţiile interconfesionale din Transilvania, în general şi din Sibiu în special. După aceea, până seara, studenţii sibieni, au participat la cursuri ale Facultăţii de Teologie din Berna, fiind împărţiţi pe grupe, în acest sens.

Ziua de *marţi, 20 aprilie,* a fost rezervată vizitării institutelor ecumenice din Geneva, tema zilei fiind „Ecumenismul mondial". Prima oprire a fost la Institutul Ecumenic de la Bossey, acolo unde am fost întâmpinaţi de directorul acestei prestigioase instituţii, Părintele Prof. Dr. Ioan Săuca. Acesta ne-a făcut o prezentare a Institutului şi apoi a ţinut o prelegere în care a explicat care este istoria Institutului de la Bossey, cum funcţionează el şi cum trebuie să înţelegem mişcarea ecumenică din perspectivă ortodoxă şi mai mult, din perspectivă românească. Toţi cei prezenţi am fost impresionaţi de această prelegere, care ne-a adus lămuriri precise în legătură cu mişcarea ecumenică. De la Bossey, grupul nostru s-a îndreptat spre Geneva, deoarece Institutul de la Chambesy era închis. La Geneva am vizitat sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB), capela acestuia, unde am fost îndrumaţi de un membru CEB, care ne-a dat toate datele referitoare la obiectele ce se găsesc la altarele din respectivul lăcaş. Însoţiţi fiind de prof. Wolfgang Linemann, am fost primiţi în sala de conferinţe a CEB de către secretarul acestui for. Acesta ne-a făcut o prezentare a CEB apoi a răspuns tuturor întrebărilor puse de studenţii români şi elveţieni. În cursul după-amiezii ne-am întors în localitatea Ligerz, împreună cu colegii elveţieni, unde a avut loc o petrecere cu cântece specifice României şi Elveţiei.

Miercuri, 21 aprilie, programul a fost mai lejer în timpul dimineţii, având în vedere că a fost vizitat oraşul Fribourg, de către cei care au dorit, ceilalţi rămânând să se odihnească la Ligerz. La Fribourg am fost primiţi de către decanul Facultăţii de Teologie de aici, Dl. Prof. Schenker şi de un grup de teologi ortodocşi de la Sibiu şi Bucureşti, care studiază aici. Ne-a fost prezentată Facultatea şi Universitatea din Fribourg, numită „Misericorde", fiind o universitate de limbă franceză, apoi ne-a fost prezentat oraşul, cu cele mai importante biserici ale sale. În jurul amiezii ne-am îndreptat spre Ligerz, unde a avut loc o conferinţă pe tema: *„Ecumenism local în cantonul Berna"* — *„Ecumenism local în Sibiu"*. La această conferinţă au participat reprezentanţi ai Bisericii Romano-Catolice, Menoniţilor, Bisericii Reformate, din Comunitatea frăţească a lui Herhut, Biserica Evanghelică Liberă, Armata Salvării şi ai Neues Land Emmental. Discuţiile au fost moderate de pastorul luteran Marc van Wijnkoop Lüthi, fost profe-

sor de Istorie Bisericească la Institutul Evanghelic din Sibiu. Discuţiile au fost deosebit de interesante, având în vedere că eram în faţa reprezentanţilor unor Biserici, cu care nu am intrat în contact în România, toţi studenţii manifestându-şi interesul pentru a afla cât mai multe date despre acestea.

Joi, 22 aprilie, a fost ziua destinată discuţiilor pe marginea problemei migraţiei, tema zilei fiind *„Imigraţia — o provocare politică şi socială"*. La aceste discuţii au participat reprezentanţi ai statului, care se ocupă cu această problemă, dar şi reprezentanţi ai birourilor de emigrare ale Bisericii, din Berna. A fost ţinut un referat cu privire la situaţia romilor din România, de către Iosif Rădulescu, student la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu. Discuţiile care au urmat, au fost moderate de către Omar Hersche, redactor al unui ziar local. La prânz am participat la o rugăciune reformată, în biserica Sf. Paul, apoi am fost împărţiţi pe grupe şi am vizitat Şcoala Schwabgut, unde învăţau mulţi copii străini, Centrul de asistenţă socială Wittigkoffen, Comunitatea ortodoxă sârbă, din Berna, unde am fost conduşi de preoteasa Agena Preda Marcovic, absolventă a Facultăţii de Teologie din Sibiu, iar ultima grupă a vizitat un aşezământ numit „Prairie", pentru a vedea cu ce se ocupă emigranţii, din Elveţia.

Vineri, 23 aprilie, a fost ziua rezervată religiilor necreştine. Dimineaţa a început cu o conferinţă pe această temă în care s-a vorbit despre importanţa religiilor „străine" în procesul regăsirii identităţii creştine, religiile hindu — între autopercepţie şi receptarea externă, Creştinism şi Iudaism etc. După susţinerea referatelor s-au purtat discuţii pe grupe, în funcţie de referentul cu care doreau să mai discute studenţii pentru a aprofunda tema respectivă. În cursul după amiezii am putut vizita moscheea sârbă de la Biel, sinagoga şi templul hindus din Berna. De asemenea am putut participa la serviciul religios al acestor culte.

Astfel la prânz am participat la rugăciunea de vineri la moschee, după care s-au purtat discuţii foarte interesante pe marginea cultului şi a islamului în general. După masa am participat la rugăciunea de Şabat de la sinagogă, unde s-au sărbătorit 56 de ani de la declararea independenţei Israelului, participând cu acest prilej şi ambasadorul Israelului în Elveţia. Seara am participat, pentru câteva momente la cultul hindus, care se desfăşura în acel moment la templul hindus din Berna.

Cu acestea, şederea noastră la Berna a luat sfârşit, pentru că a doua zi în zori neam luat rămas bun de la gazdele noastre şi ne-am îndreptat spre Viena. Aici am ajuns spre seară, vizitând oraşul şi apoi mergând spre locul unde eram aşteptaţi pentru a ne odihni. Duminică dimineaţa am plecat spre ţară, unde am ajuns în cursul nopţii.

În urma participării la această săptămână de studiu, toţi studenţii au avut multe de învăţat, în general legate de cultura elveţiană, de realitatea religioasă din cantonul Berna, de forme de convieţuire din Elveţia, de depăşire a obstacolelor reprezentate de diferenţa de limbă sau de credinţă şi nu în ultimul rând legate de mişcarea ecumenică. Aceasta din urmă, am înţeles cum este percepută la nivel mondial, dar şi cum trebuie să o percepem noi, ca români ortodocşi.

EMANUEL TĂVALĂ,
Student — anul IV, Teologie Pastorală

(Urmare din pag. a 3-a)

nută de ei înşişi, le-ar fi putut da atâta tărie morală, încât să poată trece peste toate opreliştile, câte le-a fost dat să înfrunte, să uite de ei înşişi, pentru a răspândi învăţătura lui Hristos „până la marginile lumii". Cu siguranţă că numai un fapt cu totul ieşit din comun, pe care mai întâi l-au verificat ei înşişi, i-a putut smulge din teama care-i stăpânea, transformându-i în acei neînfricaţi propovăduitori, care ajung să-i sfideze chiar şi pe sinedriştii iudei: „Judecaţi dacă este drept înaintea lui Dumnezeu, să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu" (Fapte 4, 19). De realitatea acestui fapt extraordinar s-au convins ei mai întâi, şi numai astfel se explică schimbarea radicală survenită în comportamentul ucenicilor după aceea, astfel o spune marele Pavel: „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră" (I Cor. 15, 14). Privite în desfăşurarea lor logică, toate ne fac să excludem orice posibilitate ca ucenicii să fi furat trupul Celui răstignit.

Să presupunem, că dacă nu apostolii au furat trupul, atunci poate sinedriştii, tocmai spre a le dejuca planurile. Dar ştiindu-i atât de porniţi şi învrăjbiţi împotriva creştinilor, este de la sine înţeles că aceştia n-ar fi ezitat, ca atunci când apostolii propovăduiau învierea lui Iisus, să-i compromită în faţa mulţimilor, dezvelind acest fapt.

Susţinându-se oricărei clasificări de ordin ştiinţific, Învierea Domnului a suscitat şi interesul specialiştilor în domeniul fenomenelor de ordin psihologic sau parapsihologic, aceştia aducând în favoarea susţinerii lor argumente de genul: a fost o psihoză colectivă, o halucinaţie morbidă căreia i-au căzut victime o parte dintre adepţii lui Iisus, o viziune generată de frica şi tensiunea, teribile, pe care le întreţineau sinedriştii şi soldaţii romani. După felul în care

Contestatarii Învierii

este primită vestea Învierii, nu rezultă în nici un caz acest lucru, dimpotrivă, reacţia lor, la aflarea veştii minunate, este atât de omenească şi normală în acelaşi timp. Maria Magdalena cu cel mai pur simţ al realităţii, cu candoare absolut nedisimulată, le spune Apostolilor că „au luat pe Domnul şi nu ştiu unde L-au pus" (In. 20, 2), fără să se fi gândit în vreun fel la posibilitatea Învierii, la fel cum şi celelalte femei mironosiţe, departe de a fi victime ale halucinaţiei, se temeau să spună apostolilor cele constatate la mormânt, tocmai pentru faptul „că se temeau" (Mc. 16, 8) să nu se expună oprobiului sau ridicolului. Aceeaşi stare de neîncredere şi teamă îi stăpânea pe apostoli care primesc vestea de la femei, socotind-o mai degrabă a fi „basm" (Lc. 24, 11), şi chiar atunci, când însuşi Cel înviat li se arată, prima lor impresie este că „văd duh" (Lc. 14, 37).

Şi în fine, atitudinea lui Toma, rezervată şi sceptică, nu face decât să spulbere orice umbră de credit pe care am fi înclinaţi să o acordăm acestei ipoteze, el refuzând să accepte cele relatate de ceilalţi apostoli, încredinţându-se de realitatea marelui şi înfricoşătorului adevăr prin propriile sale simţuri.

Nu mai puţin solicitată întru a-şi spune părerea a fost ştiinţa medicală, care de altfel n-a ezitat să se pronunţe: totul n-a fost decât o simplă moarte clinică (aparentă), urmată de trezirea mortului, trezire cauzată de condiţiile improprii din mormântul rece, precum şi de mirosurile tari degajate de aromele cu care a fost uns, care au şi provocat de fapt această trezire. Ieşind apoi din mormânt, Iisus, îmbrăcat în hainele grădinarului ar mai fi petrecut împreună cu ucenicii şi adepţii Săi încă 40 de zile, după care s-ar fi retras undeva în zona Qumran, unde trăiau misterioşii esenieni, sau ar fi dispărut undeva prin Palestina.

Pentru lumea antică, şi în speţă pentru cea romană, şi Palestina făcea parte din imperiul roman, pedeapsa cea mai teribilă şi mai înjositoare, era moartea prin răstignire pe cruce, căreia îi erau destinaţi cei mai mari făcători de rele. Omorârea prin răstignire devenise cu timpul un adevărat ritual sângeros, care avea o serie întreagă de faze succesive, menite să-l epuizeze şi să-l distrugă pe de-a-ncetul pe cel condamnat, atât psihic, cât şi fizic. Înainte ca mortul să fie coborât de pe cruce, se obişnuia să i se zdrobească fluierele picioarelor, tocmai pentru a se certifica realitatea morţii. În cazul lui Iisus, acest lucru n-a mai fost necesar, căci cei de faţă s-au convins de adevărul morţii Sale „şi-a dat duhul", „a murit" (In. 19, 30 şi 33). Mai mult decât atât, parcă pentru a întări cele constatate, unul dintre soldaţii romani, L-a împuns cu suliţa în coastă, anunţându-se apoi autorităţile despre împlinirea actului morţii. Chiar dacă această întreagă serie de probe constatatoare, ar mai fi lăsat totuşi o undă cât de mică de îndoială, ceea ce este foarte greu de admis, în ce măsură ar fi rezistat răcelii din mormânt şi mirosurilor grele, degajate de aromele cu care a fost îmbălsămat, un trup schingiuit, torturat şi distrus fizic? Ar mai fi găsit resurse fizice să urnească piatra atât de grea de la uşa mormântului, şi încă să mai parcurgă şi un drum de 60 de stadii până la Emaus?

Şi un ultim argument, de data aceasta din sfera celei mai elementare logici şi al celui mai pur bun-simţ: în ce măsură poate justifica o minciună, o halucinaţie sau o moarte aparentă, două mii de ani de trăire creştină, miile şi sutele de mii de jertfe ale martirilor creştini, precum şi suportul moral a cel puţin o treime din populaţia actuală a Pământului?

AGENDA Î.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● *Joi, 1 APRILIE 2004* — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
— A primit pe P.C. Pr. Năftăilă Ioan de la Parohia Cobor, Protopopiatul Agnita.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Lațchescu, asistent social din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, protopopul Făgărașului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Glăjar de la Parohia Ucea de Jos, Protopopiatul Făgăraș.
— A primit pe Monahia Marina Matei, starețа Mănăstirii Valea Hârtibaciului.

● *Duminică, 4 APRILIE 2004 (Floriile)* — A asistat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană. La sfârșitul Sfintei Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

● *Luni, 5 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.

● *Joi, 8 APRILIE 2004* — A acordat un interviu P.C. Pr. Cătălin Dumitrean pentru Emisiunea „Flori de Pateric" din cadrul televiziunii „Eveniment Sibiu".
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.

● *Duminică, 11 APRILIE 2004 (Sfintele Paști)* — A oferit o recepție la care au participat: P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar Sibiu, în frunte cu membrii Permanenței Consiliului Eparhial, preoți și diaconi slujitori ai Catedralei Mitropolitane, Profesori de Teologie, angajați ai Centrului Eparhial, alte persoane. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învățătură.

● *Joi, 15 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Pop Ersiliu din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc.
— Pleacă la Mănăstirea Sâmbăta în vederea sărbătoririi hramului mănăstirii — „Izvorul Tămăduirii".
— Se întâlnește cu Georg Sporschill, preot catolic din Viena — Austria.
— Se întâlnește cu dr. Anton Rossbach, fost ambasador al Germaniei la București.
— Se întâlnește cu Bernhard Backovsky, starețul general al Mănăstirilor din Austria.
— Se întâlnește cu dr. Walter Simek, economul mănăstirilor din Austria.

● *Vineri, 16 APRILIE 2004 — „Izvorul Tămăduirii"*, al doilea hram al Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— Asistă la Sf. Liturghie, oficiată la altarul de vară al Mănăstirii. La sfârșitul Sf. Liturghiei rostește un bogat cuvânt de învățătură.
— Se întâlnește cu dl. ec. Constantin Teculescu, președintele CEC.
— Se întâlnește cu dl. Teodor Răpan din Ministerul de Externe.

● *Luni, 19 APRILIE 2004* — Primește pe dl. Ștefan Orth, grafician din Sibiu.
— Primește pe P.C. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.

● *Marți, 20 APRILIE 2004* — A primit pe dl. Mălureanu Ioan din Brașov.
— A primit pe d-na Preda Ana din Sibiu.
— A primit pe dl. Ștefan Toma, doctorand Grecia.
— A primit pe P.C. Pr. Colțea Gheorghe de la Parohia Moeciu, Protopopiatul Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ramf de la Parohia Mediaș.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Teoc de la Parohia Poiana Sibiului III, Protopopiatul Sălișteа.
— A primit pe P.C. Pr. Frățilă Gherasim, preot militar la Făgăraș.

● *Joi, 22 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Prodea Vasile de la Parohia „Sf. Nicolae" Șchei Brașov, împreună cu P.C. Pr. Prodea V. Vasile de la parohia Tohan, Protopopiatul Brașov.
— A primit pe dl. Ioan Dordea din Sibiu.
— A primit pe dl. Dr. Sorin Joantă, inspectorul școlar al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gherman Iulian de la Parohia Tractorul II Brașov.
— A primit pe dl. Ioan Mălureanu din Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Dl. Ștefan Orth, grafician din Sibiu.
— A primit pe Prea Cuv. Arhim. Ilarion Urs, exarhul Mănăstirilor și Starețul Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● *Duminică, 25 APRILIE 2004* — A primit pe dl. General Dr. Nicolae Uscoi, Rectorul Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu, împreună cu delegația capelanilor militari, preoților militari și a cadeților creștini, participanți la lucrările Conferinței Internaționale a Cadeților Creștini „Academic Exploration", desfășurată la Sibiu, în prezența Permanenței Consiliului Eparhial. A rostit un cuvânt despre legătura dintre Armată și Biserică și rolul preotului militar în ziua de astăzi.

● *Luni, 26 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Eugen Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Prea Cuv. Arhim. Ilarion Urs, exarhul Mănăstirilor și starețul Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● *Marți, 27 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Nicolae Teoc de la Parohia Poiana Sibiului III, Protopopiatul Sălișteа.
— A primit pe P.C. Pr. Consilier Ezechil Oancea.
— A primit pe P.C. Pr. Consilier Gheorghe Streza.
— A primit pe Ierom. Ignatie de la Mănăstirea Petru Vodă — Neamț.

● *Miercuri, 28 APRILIE 2004* — A primit pe P.S. Calinic Argeșanul, Episcopul Argeșului și Muscelului.
— A primit pe P.C. Arhid. prof. dr. Voicu Constantin de la Facultatea de Teologie din Oradea.
— A primit pe dl. prof. univ. dr. ing. Teodor Maghiar, Decanul Facultății de Inginerie din Oradea.

● *Joi, 29 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. pr. dr. Pavel Aurel, profesor al Facultății de Teologie Sibiu.
— A primit pe Pr. Mihai Petian de la Parohia Ortodoxă „Sf. Prooroc Ilie" din Sibiu.
— A primit pe dl. Albu Gheorghe și pe fratele acestuia, Albu Ioan din comuna Lupșa, județul Alba.
— A primit pe Monahia Mina Bădilă, starețа Mănăstirii „Sf. Cruce" din Oradea.

● *Vineri, 30 APRILIE 2004* — A primit pe dl. prof. univ. dr. Mircea Tomuș de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.
— A primit pe Prea Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, protopopul Făgărașului.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● *6—10 APRILIE a.c. — P. S. Sa* a săvârșit în Catedrala mitropolitană din Sibiu toate serviciile divine din Săptămâna mare.

● *11 APRILIE a.c. (Sf. Paști) — P.S. Sa* a săvârșit slujba Învierii și Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, prezentând credincioșilor Pastorala de Paști a Î.P.S. Mitropolit Antonie.
— Seara a săvârșit, tot în Catedrală, Vecernia în cadrul căreia s-a citit Sf. Evanghelie în 12 limbi.

● *12 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaș, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara slujește și predică la slujba Vecerniei și a punerii pietrei de temelie la noua biserică din parohia Motiș, prot. Mediaș (pr. paroh Lucian Pușcă).

● *13 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica nouă din Jina, prot. Sălișteа, rostind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Cheslăreanu Vasile a fost hirotesit întru sachelar.
— A oficiat slujba de binecuvântare a celor două noi case parohiale din Jina.

● *16 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, cu prilejul hramului — Izvorul Tămăduirii.
— Seara participă la deschiderea festivalului de muzică corală „Timotei Popovici" în Sibiu, rostind cuvânt de salut.

● *18 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea „Sf. Gheorghe" din Bunești, prot. Rupea, rostind cuvânt de învățătură.

● *19 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a făcut o vizită canonică la mănăstirea de maici de la Nocrich, prot. Agnita.

● *21 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Mănăstirea Sâmbăta la lucrările întâlnirii dintre reprezentanții B.O.R. și delegați ai Uniunii Europene la București.

● *23 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Schitul Sf. Gheorghe — Foltea, Sălișteа, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara slujește Vecernia și Acatistul Sf. Gheorghe în Catedrală.

● *24 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de resfințire a bisericii parohiale din Hamba, prot. Sibiu, recent pictată și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Liviu Bărbat a fost hirotesit întru iconom.

● *25 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a făcut parte din soborul slujitor de arhierei care sub protia Î.P.S. Teofan al Olteniei a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala din Turnu-Severin cu prilejul întronării noului episcop P.S. Nicodim Nicolăescu.

Arhid. VASILE AVRAM

Timotei Popovici

(Urmare din pag. a 4-a)

Mare, dirijor Maria Chiș), *Vechiul ceas* de Manos Loizos (Corul mixt din Nafpaktos, Grecia, dirijor Todor Kabakchiev).

Desigur, pregătirea acestei importante manifestări muzicale a impus din partea instituției organizatoare, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Sibiu, un mare consum de energie și efort financiar, într-un moment atât de nefavorabil, astăzi, pentru astfel de activități. Sperăm ca toate acestea să nu fie zadarnice ci să se constituie într-un început de revigorare a mișcării corale din județul nostru, destrămate mult în ultimul deceniu postrevoluționar.

După încheierea festivalului am cules, pentru cititorii „Telegrafului Român", câteva impresii ale unor specialiști în domeniul muzicii corale.

Prof. Alina Pârvulescu, secretar general al Asociației Naționale Corale din România. Mă bucur mult că mă aflu astăzi în Sibiu, un oraș cu o bogată zestre muzicală. Faptul că în condițiile actuale s-a reușit organizarea acestui festival demonstrează capacitatea și profesionalismul lucrătorilor din instituțiile de cultură ale județului Sibiu, dorința lor de a sluji arta chiar dacă, uneori, acest lucru se face cu multă osteneală. Este frumos să putem spune că, alături de alte festivaluri corale din țară, cu tradiție — *D.G. Kiriac,* Pitești, *Ion Vidu,* Lugoj, *Augustin Bena,* Cluj-Napoca, *Ciprian Porumbescu,* Suceava — începând de astăzi putem vorbi și de Festivalul Coral Timotei Popovici de la Sibiu. Din partea Asociației Naționale Corale din România îi asigurăm pe organizatori de întregul sprijin.

Prof. Nicolae Suciu, compozitor. Este bine că după o pauză de un deceniu de la prima sa ediție, astăzi, Festivalul coral *Timotei Popovici* a fost, în sfârșit, reluat. Probabil că slaba activitate corală din județul Sibiu se datorează și faptului că nu există nici un stimulent pentru cei care ar dori să se manifeste în această formă artistică. Festivalul coral *Timotei Popovici* trebuie să câștige în popularitate, să-și lărgească participarea și să ridice cât mai mult ștacheta calității. Formațiile care au participat în actuala ediție s-au prezentat foarte bine, toate au avut în repertoriu cel puțin o piesă de Timotei Popovici și multe creații ale compozitorilor autohtoni. Am apreciat foarte mult interpretarea dată de corul de cameră *Cedonia* piesei *Imortal Bach* de Knut Nystedt.

Ioan Ursu, compozitor, secretarul Cenaclului Compozitorilor din Sibiu. Am avut prilejul să ascultăm în această ediție a festivalului formații corale robuste, cu sonorități bogate, coruri de cameră cu mare sensibilitate artistică, cu tehnică vocală susținută de mari disponibilități în domeniul interpretativ, coruri școlare și de tineret de o gingășie aparte. Repertoriul abordat a fost vast, predominând creația românească clasică fără a fi neglijate piesele din literatura muzicală universală de largă circulație precum și muzica religioasă care a adus o anume culoare spectacolului muzical în întregul său.

Dr. Ioan Dinu, directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Sibiu, președintele festivalului: Am dorit mult să reluăm acest festival, cu tot efortul mare depus de către mine și colaboratorii mei în organizarea lui. Sunt conștient, însă, că nu putem revigora mișcarea corală din județul nostru dacă nu le oferim acestor formații artistice un cadru elevat de afirmare. Dorim să permanentizăm festivalul și să dăm ocazia cât mai multor formații corale să evolueze într-un asemenea fructuos schimb de experiență care are ca unic scop creșterea numărului de formații corale și a nivelului artistic al interpretării.

Pelicula cinematografică „Patimile lui Christos"

(Urmare din pag. a 3-a)

moție doar pe cel vindecat, toți ceilalți îmbrâncindu-l și zorind plecarea spre curtea lui Anna, socrul arhiereului Caiafa. Acolo a avut loc primul interogatoriu. Anna L-a întrebat pe Iisus despre învățătura Sa și despre ucenicii Săi. Răspunsul deschis al Mântuitorului i s-a părut necuviincios unuia dintre servitori, care L-a pălmuit pe Iisus. Au urmat apoi scuipările și huiduielile. Toate acestea se petreceau la numai câteva zile după osanalele din Duminica Floriilor.

Anna L-a trimis apoi pe Iisus legat la Caiafa. Judecarea Lui s-a reluat acolo. S-au căutat martori mincinoși împotriva Lui. S-au găsit doi care L-au acuzat că ar fi rostit blasfemie împotriva templului. Arhiereul L-a jurat să declare dacă se socotește pe Sine Mesia. Răspunsul afirmativ l-a determinat pe arhiereu să-și sfâșie hainele la piept și să provoace mulțimea spre a rosti sentința de condamnare la moarte. Au reînceput scuipările, pălmuirile, loviriile cu pumnii.

La toate acestea erau martori doar doi dintre cei ce au fost în preajma Mântuitorului în toți cei trei ani când El a propovăduit: Petru și Ioan. Primul a plătit, așa cum i s-a proorocit, prețul tăgăduirii sau al lepădării.

Dimineața, arhiereii, sinedriștii și toată gloata L-au dus pe Iisus la procuratorul roman Ponțiu Pilat. Era nevoie de confirmarea acestuia pentru sentința de condamnare la moarte pe care aceia o hotărâseră. Reacția procuratorului roman i-a surprins pe sinedriști. După ce L-a interogat pe Arestat, Ponțiu L-a găsit nevinovat. Cum spiritele s-au încins foarte tare, Pilat auzind că se află în Ierusalim Irod Antipa, guvernatorul Galileii, de unde era Iisus, L-a trimis la acela. Figura lui Irod este prezentată în film ca a unui comediant lipsit de orice demnitate și autoritate.

Iisus este adus din nou în pretoriu. Apare acum în prim plan Claudia Procula, soția procuratorului roman Ponțiu Pilat. Ea întruchipează frumusețea morală, compasiunea și respectul față de adevăr. Îl stimulează pe soțul său să-L salveze pe „Dreptul acela". Dar firea ezitantă a aceluia și contextul politic ingrat în care se afla l-au făcut neputincios în fața cererii tot mai stăruitoare de confirmare a sentinței. Ultima sa tentativă cu Baraba nu L-a favorizat pe Iisus ci pe criminalul care s-a ales cu eliberarea.

După episodul „Ecce hommo!", Iisus este redat în mâinile prigonitorilor Săi și lăsat în seama soldaților romani, a căror ferocitate stârnește oroarea.

De acum trupul Condamnatului se transformă într-o masă de carne vie. Sunt însângerați ochii și dinții; părul este năclăit în sânge, iar spinarea, brațele și picioarele sunt brăzdate de dungi late în urma biciuirii.

„Via dolorosa" lasă impresia infernului care a răbufnit din adâncuri, la lumina zilei.

În mijlocul gloatei care se scurge ca o apă tulbure ieșită din albie, înoată și trei făpturi copleșite de durere: Maria, Mama lui Iisus, Maria Magdalena și Ucenicul iubit — Ioan evanghelistul. Mai apare și Veronica, tânăra care i-a oferit Mântuitorului năframa spre a-și șterge sudoarea și sângele. Actrița Maia Morgenstern, care o întruchipează pe Maica Domnului, reușește să-și întipărească pe chip trăsăturile Maicii care își ține pe brațe trupul Fiului din celebra sculptură „Pietà", a lui Michelangelo, aflată în catedrala Sf. Petru, din Roma.

Se cuvine menționată și prezența lui Simon Cirineanul, care a preluat povara Crucii, după ce Osânditul, epuizat de puteri, a căzut sub povara ei.

Scena Răstignirii, cu toate evenimentele care s-au petrecut atunci, constituie momentul culminant al acțiunii transpuse pe peliculă. Baterea piroanelor și străpungerea coastei determină oprirea respirației celor care privesc ecranul. De asemenea, chipul Maicii îndurerate, pătat de sângele scurs pe lemnul crucii, parcă așteaptă un răspuns la întrebarea: *„De ce s-au petrecut toate acestea?"*.

Finalul filmului redă giulgiul care învăluise trupul îngropat al Răstignitului și într-o fracțiune de secundă chipul Celui care a biruit moartea și se arată în crepusculul celei dintâi zile a săptămânii, purtând în palme semnul cuielor, iar în coastă pe cel al străpungerii cu sulița.

Faptul că regizorul aparține confesional unei Biserici care are în tradiție „Drumul crucii", adorarea stigmatelor și practicarea autoflagelării este foarte vizibil din întreaga desfășurare a acțiunii filmului.

Cum stau lucrurile în Ortodoxie? Ar fi nedrept să spunem că aici se face abstracție de prigonirea lui Hristos, de Patimile, Răstignirea, Moartea și Îngroparea Sa. Dar gândindu-ne la deniile din postul cel mare și mai ales la cele douăsprezece Evanghelii din Joia cea mare și la Prohodul Domnului din Vinerea mare, manifestările sunt totuși mai sobre.

Ceea ce i se reproșează filmului este, în primul rând, „violența în exces", apoi estomparea spiritualității și, până la urmă, ignorarea faptului că Iisus a fost nu numai om ci și Dumnezeu, și în primul rând Dumnezeu, care a îmbrăcat firea umană. Parcă lucrul acesta nu s-ar evidenția cu suficientă pregnanță.

Acuza de antisemitism nu este întemeiată, atâta vreme cât agresivitatea soldaților romani a depășit furia celor de un neam cu Mântuitorul. Și apoi, Crucificarea a fost pentru noi toți și a noastră mântuire.

Orice s-ar spune, interesul pentru film este foarte mare, atât în Europa cât și în America. Realizările cinematografice de până acum, care au avut ca subiect aspecte din viața și activitatea Mântuitorului, pălesc în fața noii producții a lui Mel Gibson. Suntem încredințați că și în România cota de interes va fi foarte ridicată.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Am bucuria de a semnala în acest număr, cele 5 volume apărute la Editura Anastasia, de Patriarhul JUSTIN MOISESCU. Astfel vom începe cu vol. I: **Ierarhia Bisericească în Epoca Apostolică** (Bucureşti, 2003, 150 pag.).

Această lucrare a Patriarhului Justin Moisescu apare la iniţiativa, sub coordonarea şi prin osteneala Prea Sfinţitului Calinic Argatu, episcop al Argeşului şi Muscelului, cum de altfel vor apare şi celelalte volume. Lucrarea e îngrijită de Liliana Comănescu. Editor este Sorin Dumitrescu. Concepţia grafică aparţine doamnei Doina Dumitrescu.

Patriarhul Justin Moisescu a fost unul dintre cercetătorii cei mai buni ai vieţii creştine din primele veacuri. Şi-a făcut doctoratul la Atena, cunoscând la perfecţie limba greacă, apoi a fost profesor la Varşovia. Din aceeaşi regiune venea şi Dinu Lipatti.

Aceasta este o lucrare care cercetează, de altfel, începuturile creştinismului, tocmai de aceea ea se intitulează Ierarhia Bisericească în Epoca Apostolică. Pentru săvârşirea lucrării de sfinţire, de propovăduire şi de păstorire a credincioşilor, după porunca Mântuitorului, Apostolii au rânduit pe preoţi, adică pe slujitorii bisericii din una din cele trei trepte ale ierarhiei: *episcopi, preoţi şi diaconi.* Potrivit cu harul dumnezeiesc primit de fiecare la hirotonie, ei continuă în lume însăşi lucrarea de mântuire săvârşită de Iisus ca *Arhiereu, Profet şi Împărat* ... Scriitorii cărţilor Noului Testament arată limpede, că slujitorii bisericeşti din cele trei trepte ale preoţiei, şi-au început lucrarea lor, în diferitele obşti de credincioşi, încă din primele zile ale Bisericii. Scurtă vreme după ziua Cincizecimii, Ierarhia Bisericească se înfăţişează deplin constituită.

După cum rezultă din ştirile păstrate de Sf. Luca, în Faptele Apostolilor, cu privire la viaţa primilor creştini, nevoia de slujitori în fiecare biserică s-a făcut simţită la Ierusalim, imediat după Pogorârea Sfântului Duh.

Acestea sunt cuvintele înseşi ale autorului, din care vedem cum îşi prezintă el însuşi cartea sa.

Fără îndoială e o lucrare printre cele mai importante, asupra primelor trei veacuri creştine. El a lămurit pentru totdeauna problema Ierarhiei bisericeşti în stadiul ei de formare, cu argumente din cele mai puternice.

*

● Tot de Patriarhul Justin: **Evagrie din Pont,** cu o introducere de Pr. Prof. Dr. Ştefan Alexe, a apărut la aceeaşi editură.

Este vorba despre studiul Patriarhului Justin asupra marelui ascet care a fost *Evagrie din Pont.* Studiul acesta asupra vieţii, scrierilor şi învăţăturii lui Evagrie, se impune printr-o excelentă acrivie ştiinţifică. El s-a născut în preajma anului 346, în localitatea *Ibora din Pont.* Sfinţii Părinţi ne învaţă fidelitatea faţă de evanghelia, care are drept urmare plenitudinea vieţii duhovniceşti, a credinciosului ortodox, în hotarele apostolicităţii Bisericii.

Aceasta este teza de doctorat susţinută la catedra de Patrologie, ilustrată la acea vreme de distinsul patrolog *grec Dimitrios Balanos.*

Într-un studiu intitulat *Preocupări patristice ale P. F. Justin,* autorul, Pr. Prof. Dr. Nicolae C. Buzescu, prezentând lucrarea aceasta asupra lui Evagrie Ponticul spune: **„Deoarece este elaborată în limba greacă, ea se înfăţişează ca o comoară ferecată, accesibilă numai specialiştilor în limbile clasice. sau teologilor mai versaţi în ele. Acest fapt ne-a determinat să-i expunem conţinutul pe larg, spre a o face cunoscută şi mai ales pentru a-i pune valorile în circulaţia teologică actuală".** De aceea Patriarhul Justin, pornind de la afirmaţia de mai sus, a publicat în revista Biserica Ortodoxă Română în 1938, la un an de la apariţia ei în greceşte, pe o întindere de 44 pagini, cu 80 de note, prezentând-o teologilor români, expunerea despre teza lui, Evagrie Ponticul, cu idei dogmatice interesante, referioare la viaţa creştină a lui Evagrie. Acesta era ucenicul marilor dascăli ai Bisericii, *Sfinţii Vasile cel Mare şi Grigorie de Nazianz,* care i-au insuflat credinţa în Dumnezeu şi dragostea de viaţă pustnicească.

Se spune că în introducere, autorul arată motivul pentru care şi-a ales spre studiu, subiectul de faţă. Se ştie că numele lui Evagrie a fost pronunţat cu îngrijorare de scriitori, datorită unor învăţături luate din Origen, şi condamnate la unele Sinoade Ecumenice. Dar biserica n-a spus nimic cu privire la învăţătura lui **„practică".** În ultima vreme, biserica i-a considerat lucrările, având o importanţă covârşitoare. Iată de ce s-a considerat că e foarte bine, că s-a luminat învăţătura, cercetându-i viaţa şi scrierile.

Teza Patriarhului Justin se impune printr-o excelentă acrivie ştiinţifică. Pentru viaţa lui Evagrie este folosită **„Istoria lausiacă",** scrisă de Paladie, episcop de Elenopole în Bitinia, prietenul şi ucenicul său.

În general Istoria lui Evagrie din Pont este una din cărţile bune ale Ortodoxiei, cu privire la scrierile acestui sfânt. Patriarhul Justin îi lămureşte cu precizie viaţa şi scrierile, aşa încât îl salvează pentru spiritualitatea ortodoxă. Şi el este astăzi unul din autorii prinşi în Filocalie, dăruindu-ne bune învăţături, specifice, în spiritul Filocaliei.

Credem că lectura lui va lumina minţile oamenilor asupra acestui sfânt, pe care Patriarhul Justin îl readuce ortodoxiei şi folosului public.

Teza de doctorat a Patriarhului Justin face deci să fie clarificată viaţa şi opera acestui mare sfânt.

Cartea este la îndemână acum şi merită studiată.

*

● Cel de al III-lea volum din opera Patriarhului Justin se intitulează **Sfânta Scriptură şi interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom.**

Aceasta este cea de a treia lucrare de proporţie a Patriarhului Justin. Sfântul Ioan Hrisostom (cca 354—407) a fost crescut la şcoala Antiohiană, fiind contemporan cu Evagrie Ponticul. În lucrarea sa Patriarhul Justin face o prezentare a celor două şcoli exegetice, din Alexandria şi din Antiohia. Şcoala din Alexandria se ocupă mai ales de intuiţia şi Mistica teologiei ortodoxe. Alexandrinii au adus mai ales o reală contribuţie la formulările dogmatice ale bisericii creştine. Antiohienii au pus însă accent pe partea practică a problemelor, încercând să justifice uneori cu raţiunea, temeiurile adevărurilor creştine faţă de afirmaţiile eretice.

Alexandrinii vedeau în Sfânta Scriptură diferite alegorii. Ei căutau să descopere permanent sensul *mistic şi figurat,* acordând o foarte mică importanţă sensului istoric - gramatical. Antiohienii acordau importanţă sensului literal, istoric şi gramatical Astfel, şcoala Antiohiană a fost superioară în această privinţă. Cel mai de seamă reprezentant al şcolii a fost Sfântul Ioan Hrisostom. Majoritatea operelor lui au fost socotite exegetice, omilii şi comentarii, şi ocupându-se în scrierile lui de întreaga Scriptură.

Patriarhul Justin spune că e necesară cercetarea întregului său material. Aceasta este o interpretare proprie a autorului. Dealtfel aşa se şi explică rezumatele dense şi clare pe care le face autorul, prezentând în introducere, fiecare operă exegetică a Sfântului Ioan Hrisostom. El crede că Sfânta Scriptură fiind o carte de învăţătură veşnică, trebuie explicată credincioşilor cât mai mult.

Sfântul Ioan Hrisostom recomandă citirea Sfintei Scripturi, potrivit scopului pentru care a fost scrisă. Dacă nu citim Biblia ci numai o explicăm, facem acest lucru în zadar. Patriarhul Justin, în încheierea lucrării, se ia după interpretarea Sfântului Ioan Hrisostom, după cum interpreta el Scriptura. El se gândea întotdeauna la popor, aşa cum nu făceau alexandrinii. Aceştia lăsau interpretarea cărţilor sfinte pe seama oamenilor învăţaţi. Tocmai de aceea scrierile Sfântului Ioan Hrisostom îşi fac un ideal din interpretarea Sfintei Scripturi. Iată cuvintele prin care îşi încheie el lucrarea asupra acestui studiu, cu adevărat patristic, care este cu adevărat grăitoare şi mobilizatoare în această privinţă: **„Sfântul Ioan Hrisostom practică cultul cărţilor inspirate de Dumnezeu; el venerează Sfânta Scriptură. Curăţindu-şi cugetul, o ia în mâini cu respect; deschizând ochii sufletului, o citeşte cu cucernicie; înflăcărat de credinţă, o explică în frica lui Dumnezeu".**

Toate aceste cuvinte sunt spuse de părintele prof. univ. Dr. Ştefan Alexe. El rezumă cam tot ce se scrie în lucrarea Patriarhului Justin. Se vede că totul e bine interpretat, deşi în final el dă dreptate ambelor şcoli.

Cartea e foarte bună şi merită o lectură atentă. O recomandăm mai ales tinerilor teologi, care studiază patrologia.

*

● Cea de a patra carte are ca titlu: **Activitatea Sfântului Apostol Pavel în Atena.** Este interesant cum Patriarhul Justin s-a gândit tocmai la această temă importantă, trăind în oraşul Atena.

Sfântul Pavel a fost în Atena la mijlocul sec. I, unde rămâne câteva săptămâni. Acolo propovăduieşte creştinismul. Atena era pe atunci un oraş în care înflorea autoritatea statului, bazată pe opere filozofice, literare şi artistice pe care le-a produs omenirea.

„Omul de trei coţi" cum îl numeşte Hrisostom pe Pavel, pleşuv, cu barbă mare, uşor încovoiat de spate, îmbrăcat în haine orientale de călătorie, el ridică târnăcopul, acolo la poalele marelui sanctuar al elenismului păgân, Acropolea, năzuind să distrugă o întreagă lume. Predica Sfântului Pavel în Agora şi Areopag a stârnit nedumeriri şi chiar râsete în rândul atenienilor prezenţi acolo. Atenienii l-au refuzat. Pentru greci aceasta era cumplită nebunie (I Cor. 1, 23). Astfel Pavel a părăsit Atena, şi a fost pentru prima şi ultima dată, când el a mai vizitat-o. Atenienii au fost indiferenţi când Atena era centrul lumii păgâne, şi el va fi lăsat acolo doar câţiva credincioşi.

E interesant totuşi că, cu vremea, ei s-au creştinat. Tot mai mult spiritul cu adevărat creştin, pătrundea tot mai adânc în inimile atenienilor, iar templele au devenit încetul cu încetul, întrebuinţate de creştini.

Faptele Sfinţilor Apostoli (XVII, 16-34), constituie cea mai frumoasă istorie a acestui oraş. În felul acesta încetul cu încetul, în capitala culturii clasice activitatea Sfântului Pavel depăşeşte toate exigenţele celei mai severe critici.

Patriarhul Justin Moisescu, din care am luat aceste consideraţii, numeşte paginile din Faptele Apostolilor cele mai frumoase pagini ale Sfintei Scripturi, şi chiar din întreaga literatură universală. Acestea sunt spuse de Sfântul evanghelist Luca.

Dacă stăm şi ne gândim bine, activitatea Sfântului Apostol Pavel în Atena a fost una din cele mai răsunătoare activităţi de propovăduire a Noului Testament, pe vremea când acesta nici nu era. Nu se scrisese. Aşa că opera Sfântului Pavel este demnă mai mult decât de laudă şi reuşită.

Este una din cărţile cele mai interesante asupra Sfântului Pavel şi a activităţilor lui. O recomandăm şi pe această carte tuturor iubitorilor primelor veacuri creştine. Au fără îndoială ce învăţa de aici.

*

● Volumul al V-lea se ocupă de **Dosoftei mitropolitul şi alte scrieri;** toate au fost scrise înainte de a deveni patriarh. Acestei cărţi îi scrie o prefaţă Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu. Vom da câteva referinţe din această carte după părerile celui de mai sus. Astfel părintele prof. Păcurariu ne arată că el s-a ocupat de probleme din Noul Testament, Patrologie şi spiritualitate patristică, Teologie simbolică şi ecumenică, Istoria Artei româneşti Medievale, dar şi Istoria Bisericii şi a culturii româneşti. Mai ales în Moldova el s-a ocupat intens de restaurarea monumentelor istorice sau de monumentele de artă bisericească, precum a şi iniţiat mai multe muzee de veche cultură românească în marile mănăstiri. El a fost un mare ecumenist. Membru în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în Conferinţa Bisericilor Europene şi în cadrul unor relaţii cu alte biserici creştine.

El s-a luptat şi pentru menţinerea Şcolilor Teologice din Bucureşti, sub conducerea comunistă. Preocupările sale au fost multe, deşi s-au limitat în ceea ce priveşte scrisul teologic. A lucrat pentru sprijinul bisericii în vremuri de tristă amintire. în vremea comunismului. Este ctitorul Revistei „Mitropolia Ardealului", iar Revista Mitropoliei Moldovei şi Sucevei a transformat-o, cât era mitropolit la Iaşi, aşa încât putem spune că a făcut-o din nou, a sprijinit şi ideea lui Dosoftei şi mai cu seamă originea lui română, cu părinţi originari din Suceava. În timpul său a apărut o nouă ediţie Sinodală a Bibliei în 1982, şi o nouă ediţie a Noului Testament în 1979.

Justin Moisescu a rămas un profesor de teologie, mare, care s-a implicat în mişcarea ecumenică, care a purtat grijile Bisericilor în vremea sa.

Apoi, Prea Sfinţitul Calinic, Episcop al Argeşului şi Muscelului, îl prezintă, de asemenea, pe ultima copertă. El ne spune despre prestanţa lui în discuţiile cu un şef de Stat şi cu alţi şefi de Biserici care re-au vizitat în acel timp, sau pe care i-am vizitat noi. El ne povesteşte de vizita lui Jaques Chirac, preşedintele Franţei, cu care au luat masa împreună, şi care a fost mirat de impecabila lui limbă franceză.

Prea Sfinţitul Calinic scrie despre dânsul: **„Sobru şi frământat, străin de satisfacţiile formale pe care le aduce uneori pompa chiriarhală, era un om drept şi totodată unul care înţelegea neajunsurile şi poticnirile naturii umane".**

El mai este amintit şi pentru spiritul de dreptate în promovarea stareţilor şi preoţilor de parohii. Pe cât era de drept, pe atât era şi de înţelegător cu neputinţele oamenilor. Era blând şi iertător. Cât a fost mitropolit în Moldova nu a caterisit nici un preot.

Acesta este Patriarhul Justin, care a plecat dintre noi la frumoasa vârstă de 75 de ani. A fost şi a rămas un nume mare, în Istoria Bisericii Ortodoxe Române.

*

● Pr. Constantin Necula îşi publică la Editura Tehnopress, cartea: *Ascultă Israel ... Activitatea învăţătorească a Profeţilor în Vechiul Testament* (Iaşi, 2004, 174 pag.).

Autorul precizează acţiunile de Prooroc şi prooroc.e în cadrul Vechiului Testament, apoi despre Locul profeţilor în pedagogia Vechiului Testament, apoi despre Izvorul propovăduirii profetice. Se mai ocupă apoi de Forma şi locul propovăduirii Vechiului Testament, apoi despre Ascultătorii profeţiilor şi încheie cu Profeţii mesianice.

Cartea este bună şi merită citită.

ANTONIE P.

PROGRAMARE DE CONCURS

In condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMAN AGNITA

— *Parohia Ortodoxă Română Beneşti — la numiri*
TERMEN DE CONCURS: 15. V. — 31. V. 2004

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMAN BRAŞOV

— *Parohia Ortodoxă Română Tractorul II — la transferări*
— Concurs examen oraş.
TERMEN DE CONCURS: 1. V. — 1. VI. 2004.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMAN FAGARAŞ

— *Parohia Ortodoxă Română Toderiţa*
TERMEN DE CONCURS: 1. V. — 15. V. 2004

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termen legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. GHEORGHE STREZA
Consilier Ad-tiv bisericesc

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 iunie
Nr. 21—24
2004

DUMINICA SFINŢENIEI

Prima Duminică după Pogorârea Sfântului Duh este cunoscută îndeobşte sub numele de *„Duminica Tuturor Sfinţilor"*.

Ea se numeşte aşa pentru că în această zi Biserica lui Hristos face pomenirea tuturor celor care au strălucit în sfinţenie şi evlavie, în curăţie, în dreapta credinţă şi dreapta făptuire. Ea face pomenirea tuturor bineplăcuţilor lui Dumnezeu începând de la Adam, protopărintele nostru, urmat de toţi sfinţii, dreptii şi proorocii Bisericii Vechiului Legământ, precum şi a celor care au strălucit în sfinţenie şi dreapta vieţuire în Legea cea nouă a harului.

Biserica creştină a rânduit pomenirea lor în această primă duminică după Rusalii, arătând prin aceasta rodul lucrării Sf. Duh venit în lume în chip plenar în această zi. Dacă la Cincizecime harul Sf. Duh se coboară în chip de limbi de foc peste Sfinţii Ucenici şi Apostoli făcându-i vase alese în care strălucea puterea lucrării mântuitoare a lui Hristos, în prima duminică după acest praznic sunt pomeniţi toţi aceia în care a strălucit harul Duhului Sfânt şi care ascultând chemarea Domnului şi-au luat Crucea şi L-au urmat pe parcursul acestei vieţi pe Mielul lui Dumnezeu cel răstignit şi înviat. Acest lucru este ilustrat atât de sugestiv de troparele morţilor unde cei care pe *„Mielul lui Dumnezeu" l-au mărturisit şi au fost junghiaţi ca nişte miei, fiind mutaţi la viaţa cea neîmbătrânitoare şi pururea veşnică"* sunt invocaţi spre rugăciune şi ajutor ca unii ce în această viaţă *„pe calea cea strâmtă şi cu scârbe au umblat, toţi care Crucea ca jugul au luat şi cu credinţă Domnului au urmat"*. Duminica tuturor sfinţilor ne pune în faţa ochilor noştri sufleteşti pe protopărinţii noştri, Adam şi Eva, răscumpăraţi din greşeala lor prin jertfa Mântuitorului Hristos, pe patriarhii, dreptii şi proorocii Vechiului Testament, care au aşteptat cu dor venirea în lume a lui Mesia Cel din veac dorit. Duminica tuturor Sfinţilor ne aduce în faţa noastră chipurile pline de strălucire ale bineplăcuţilor lui Dumnezeu din Noul Testament, ale sfinţilor apostoli, ale ierarhilor, ale cuvioşilor, ale preoţilor, ale mucenicilor şi ale tuturor celor care au vieţuit în dreptate şi curăţie pe pământ şi care trecând dincolo, în patria cerească cu semnul credinţei pe fruntea lor s-au învrednicit de cununile cele neveştejite ale măririi. Pline sunt paginile Sfintei Scripturi de locuri în care se vorbeşte despre cinstirea ce trebuie acordată sfinţilor ca unii ce sunt *„casnici"* şi *bineplăcuţi* lui Dumnezeu.

Dumnezeu însuşi se preamăreşte întru Sfinţii Săi (Ps. 67, 36), iar aceştia neîncetat îl laudă pe Stăpânul şi Creatorul lor, după cuvântul psalmistului: *„Lăudaţi-L pe Domnul întru Sfinţii Lui, lăudaţi-L pe El întru tăria puterii Lui"* (Ps. 150, 1). Iar Sfântul Apostol Pavel ne încredinţează pe toţi zicând: *„Fraţilor, oare nu ştiţi că sfinţii vor judeca lumea"? (1 Cor. 6, 2).*

De aceea în viaţa de credinţă şi har a Bisericii lui Hristos, cultul sfinţilor ocupă un loc important. Nu există slujbă bisericească în care să nu fie invocaţi spre har şi ajutor aceia care s-au învrednicit de nimbul sfinţeniei în frunte cu Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului, Născătoarea de Dumnezeu. Nu există zi din calendarul bisericesc în care să nu fie preamăriţi prin *„laude şi cântări duhovniceşti"* cei care s-au încununat în viaţa de dincolo cu cununa sfinţeniei lui Hristos. Numeroase sunt formele prin care Biserica îi preamăreşte pe sfinţii Domnului: zile de sărbătoare în cinstea lor, biserici zidite în numele lor, slujbe înălţătoare în care sunt invocaţi spre ajutor şi folosinţă.

Se cuvine să prăznuim cu aleasă bucurie această sfântă Duminică a tuturor sfinţilor şi să ne străduim în a le urma credinţa şi nevoinţa spre dobândirea sfinţeniei personale.

Toţi suntem chemaţi la sfinţenie, la o viaţă curată şi cinstită, iar sfinţii sunt exemplele vii de urmat pe această cale.

Să cântăm şi noi cu biserica în această zi de pomenire a lor, cântarea de laudă care-i zugrăveşte cel mai bine în chip desăvârşit: *Ce vă vom numi pe voi sfinţilor? Heruvimi? Că întru voi s-a odihnit Hristos. — Serafimi? Că neîncetat L-aţi preamărit pe El. — Îngeri? Că de trup v-aţi lepădat. — Puteri? Că lucraţi cu minunile. Multe sunt numirile voastre dar mai multe darurile. Rugaţi-vă să se mântuiască sufletele noastre. Amin.*

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Îngerul care a gătit calea înaintea feţei Domnului

— Mărturii despre Sfântul Ioan Botezătorul —

Ziua de cinstire a sfinţilor este, în general, ziua mutării lor în împărăţia cerească. Sunt rare cazurile de sfinţi cu mai multe zile de pomenire. Este vorba în primul rând de Sfânta Fecioară Maria, întru cinstirea căreia Biserica a rânduit o zi de prăznuire a naşterii ei (8 septembrie), altă zi pentru comemorarea intrării în biserică (21 noiembrie) şi Ziua adormirii ei (15 august). În bună măsură, şi sărbătoarea Bunei-Vestiri este închinată Maicii Domnului, iar a doua zi de Crăciun se sărbătoreşte soborul Maicii Domnului. În data de 9 decembrie se află înscrisă în calendar comemorarea zămislirii Sfintei Fecioare de către Sfânta Ana.

Alt sfânt căruia îi sunt dedicate mai multe zile de prăznuire este Ioan Botezătorul sau Înaintemergătorul Domnului. Astfel, are rânduită o zi de sărbătorire a naşterii sale (24 iunie), altă zi, comemorării Tăierii capului sau martirajului său (29 august) şi încă o zi numită soborul Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul (7 ianuarie).

Aflându-ne în preajma Sânzâienelor, sărbătoarea naşterii Sfântului Ioan Botezătorul, credem că este potrivit să consemnăm două mărturii autoritative şi indubitabile despre el, aceasta pentru a înţelege mai bine motivul pentru care Biserica i-a rânduit şi lui mai multe zile de prăznuire.

Prima mărturie ne este oferită chiar de Mântuitorul Hristos, care auzind despre Ioan că a fost aruncat în închisoare de către Irod Antipa, s-a adresat mulţimilor zicând: „Ce aţi ieşit să vedeţi în pustie? Au trestie clătinată de vânt? Dar de ce aţi ieşit? Să vedeţi un om îmbrăcat în haine moi? Iată, cei ce poartă haine moi sunt în casele regilor. Atunci de ce aţi ieşit? Să vedeţi un prooroc? Da, zic vouă, şi mai mult decât un prooroc. Că el este acela despre care s-a scris (de către profetul Maleahi — 3,1): „Iată Eu trimit, înaintea feţei Tale, pe îngerul Meu, care va pregăti calea, înaintea Ta". Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuţi din femeie unul mai mare decât Ioan Botezătorul" (Mt. 11, 7-11).

Extraordinară mărturisire făcută de către Domnul pentru cel care el însuşi a venit să-L

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

Probleme bisericeşti prezentate de Enciclopedia Română a „Asociaţiunii" (1898–1904)

Împlinirea a 100 de ani de la apariţia celor trei volume din „Enciclopedia Română" editată de „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român" (Astra) la Sibiu, între anii 1898—1904, ne oferă ocazia să prezentăm câteva aspecte privind implicarea Bisericii în realizarea ei. Înainte de toate, trebuie să facem precizarea că ea a apărut în timp ce Asociaţiunea era condusă de vicarul unit de la Blaj, Ioan Micu Moldovan (1894—1901), membru activ (titular) al Academiei Române, urmat de bănăţeanul Dr. Alexandru Mocioni (1901-1904); ca vicepreşedinte a funcţionat arhimandritul-vicar de la Sibiu Dr. Ilarion Puşcariu (1889—1901), urmat de Iosif Sterca Şuluţiu (1901—1904), iar ca prim-secretar a funcţionat bănăţeanul Dr. Cornel Diaconovici (1895—1906), cel care a şi iniţiat publicarea „Enciclopediei Române". El a fost cel care a prezentat proiectul unei asemenea lucrări, în şedinţa Comitetului central al Astrei, la 3 ianuarie 1895. Comitetul şi-a însuşit propunerea, alegând o comisie pentru studierea proiectului prezentat de Diaconovici, formată din vicarul Ilarion Puşcariu, asesorul consistorial Zaharia Boiu, directorul Băncii «Albina» Partenie Cosma şi secretarul mitropolitan Leontin Simionescu, toţi sibieni; ca redactor responsabil a fost numit Cornel Diaconovici.

La apelul Asociaţiunii adresat tuturor cărturarilor români de atunci, cu invitaţia de a colabora la realizarea Enciclopediei, au răspuns peste două sute de oameni de cultură din toate «ţările» româneşti, anunţându-şi colaborarea. Cu toate acestea, în primele pagini din volumul I s-a publicat o listă a tuturor colaboratorilor în număr de 172 (a fost republicată şi în volumele II şi III, cu neînsemnate modificări).

Era vorba de cărturari români de pretutindeni, o bună parte din ei fiind încă de atunci nume consacrate în cultura românească, membri ai Academiei Române, profesori universitari şi de gimnazii, clerici, ofiţeri superiori, chimişti, ingineri, avocaţi, economişti, ziarişti etc.

Citâm doar câteva nume ilustre, care erau încă din perioada publicării Enciclopediei, membri — activi sau corespondenţi — ai Academiei Române: filosoful şi omul politic Titu Maiorescu, istoricii Alexandru D. Xenopol şi Dimitrie Onciul, chimistul Nicolae Teclu, medicul şi bacteriologul Victor Babeş şi tatăl său Vincenţiu Babeş (membru fondator), scriitorul Dumitru Olănescu-Ascanio, geologul Ludovic Mrazec, poetul şi folcloristul Andrei Bârseanu, istoricul şi juristul Ioan cavaler de Puşcariu din Bran, profesorul bucovinean Ion al lui Gheorghe Sbiera (membru fondator). Unii dintre colaboratori au devenit membri ai Academiei

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Un inedit monument sighetean şi implicaţiile sale antropologice

O realizare sculpturală cutremurătoare stă de veghe, de ceva vreme, la intrare în secţiile de maternitate şi pediatrie din cadrul spitalului orăşenesc Sighetu-M.

Este vorba de monumentul ce poartă denumirea simbolică: „Nenăscut, Neauzit, Nedorit", — monumentul celor trei „N", care a fost ridicat în memoria copiilor avortaţi, fiind executat de talentatul sculptor sighetean I. Balaş.

Această lucrare providenţială completează gama operelor teologice-ştiinţifice menite să contribuie la stoparea acţiunii de pustiire a omenirii.

Mai puţin cunoscut în ţară, însă mai mult cunoscut şi apreciat în străinătate, monumentul sighetean este inedit atât prin denumirea sa, cât şi prin arhitectura şi amplasamentul său.

Interesantă denumire s-a dat monumentului. Sunt cele trei „N"-uri ale vremurilor noastre în care părinţii şi mai ales mamele şi fetele creştine înşelate de viclenia duşmanului omului au spus: „Nu" credinţei, „Nu" nădejdii şi „Nu" dragostei.

Într-atât s-au înmulţit „... cei ce zic răului bine ... care numesc lumina întuneric ... care socotesc amarul dulce ..." (Is. 5, 20) încât, aşa după cum spune cuviosul Paisie Aghioritul, „păcatul a devenit modă". Se pare însă că avortul nu numai că a devenit „modă", dar se apropie *de acea întrecere a măsurii păcatului* de care vorbea Sf. Macarie Egipteanul când s-a referit la sodomiţi.

Îngrijorătoare este intensificarea păcatului avortului, care prea lesne împresoară casele creştinilor noştri, încât s-a ajuns ca 70% din sarcini să fie întrerupte.

În luna mai 2003 a fost găsit într-un mare oraş, într-o pubelă de gunoi, trupul neînsufleţit al unui băieţel nou-născut. Reprezentanţii unui cotidian de prestigiu venind la faţa locului au exclamat: „CE GROZĂVIE!".

Dar oare numai atunci şi acolo s-au găsit astfel de grozavii?!

Cine oare poartă vina intensificării acestui păcat, a acestei grozăvii: vremurile sau omul?

În aşa fel este concepută arhitectura acestui monument încât ea însăşi răspunde la această întrebare. Parcă un înger a aşezat fiecare element sculptural la locul lui.

„Fiecare element al sculpturii, scria dl. Florin Eşanu în Jurnalul Naţional, are propria semnificaţie: de la copiii care strigă, până la cei ce se roagă lui Dumnezeu".

Medicul Felix Marian a menţionat în ziarul „Graiul Maramureşului" că acest monument este „... o lucrare artistică deosebită, care face cinste Maramureşului şi oamenilor săi".

Este o lucrare deosebită pentru că esteticul duce la etic?

Se pare că, din acest considerent, şi Suveranul Pontif l-a felicitat, în scris, pe sculptorul I. Balaş pentru că a reuşit să realizeze o lucrare artistică de mare valoare.

Monumentul este executat în lemn de stejar, având o înălţime de 7 m. Pe faţada principală este sculptată o cruce, la baza crucii este sculptată o femeie cu un prunc în braţe, iar deasupra crucii ochiul lui Dumnezeu. Împrejurul crucii sunt sculptate 70 de capete de copii având gurile deschise, ca semn al ţipătului lor în faţa morţii. Monumentul redă în arhitectură ceea ce realizase pe viu medicul american Bernard Nathanson, care a filmat avortul unui făt de trei luni, denumind caseta „Strigătul

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. NICOLAE LAURUC

Exercitare şi întărire în bine

Pentru dobândirea mântuirii, i se cere omului ca libertatea sa de voinţă să concorde cu voia lui Dumnezeu. În acest scop, credinciosul îşi desfăşoară viaţa sub îndrumarea legii morale creştine.

Împărăţia lui Dumnezeu, întemeiată de Domnul Hristos, nu este numai în ceruri, în viaţa de dincolo de mormânt, ci şi aici pe pământ, în viaţa vremelnică. Pentru aceasta Iisus a recomandat ascultătorilor săi: „Fiţi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri desăvârşit este“ (Matei 5, 48). Unde oamenii duc o astfel de viaţă morală, acolo este cu adevărat instaurată împărăţia lui Dumnezeu.

După cum spune sf. ap. Pavel, „fără de credinţă, nu este cu putinţă a fi plăcuţi lui Dumnezeu“ (Evrei 11, 6). Pentru mântuire însă, pe lângă credinţă, tot atât de necesare sunt şi faptele bune. Credinţa tăinuită în suflet, fără a fi vădită prin fapte, nu este de folos. Apostolul Iacob (2, 17) a spus textual: „Credinţa fără de fapte moartă este“.

Diferitele necazuri şi suferinţe ale vieţii omeneşti, au constituit adesea ca imbolduri spre exercitare şi întărire în bine, precum şi spre mărirea lui Dumnezeu.

Suindu-se Iisus la Ierusalim, la scăldătoarea Vitezda, a vindecat pe un slăbănog care pătimea de 38 de ani, grăindu-i: „Scoală-te, ia-ţi patul tău şi umblă“. Iisus l-a reîntâlnit apoi pe cel tămăduit în templu şi i-a zis: „Iată te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu ţi-se întâmple ţie şi mai rău“ (Ioan 5, 8 şi 14). Era ştiut, că în cele mai multe cazuri, suferinţa era plata păcatului. Ca să-l ferească de consecinţe şi mai grele, l-a sfătuit pe cel vindecat ca de aci înainte să ducă viaţă fără păcate — bineînţeles — săvârşind binele şi întărindu-se moralicește, spre a putea învinge răul.

Fiind Iisus în templu, fariseii şi cărturarii au adus pe o femeie prinsă în adulter. Pentru această abatere, legea prescria omorârea cu pietre. Cerându-i-se părerea, Iisus a zis: „Cine dintre voi este fără de păcat, să arunce cel dintâi piatra asupra ei“. Auzind acestea, au ieşit toţi, pe rând, începând cu cei mai în vârstă. Nici Iisus n-a osândit-o, dar i-a zis: „Du-te, de acum să nu mai păcătuieşti“ (Ioan 8, 7 şi 11). Se înţelege că prin acestea Iisus îi cerea femeii să-şi revizuiască viaţa şi să-şi schimbe radical atitudinea sa morală. Implicit îi recomanda ca de aci înainte să ducă o nouă viaţă, stăruind în săvârşirea binelui şi bine plăcând lui Dumnezeu.

Referindu-se la păcatul celor ce se leapădă de credinţă, sf. ap. Petru arată, că pentru cei ce au cunoscut calea dreptăţii şi totuşi s-au întors înapoi de la sfânta poruncă încredinţată lor, mai bine le era să nu fi cunoscut această cale. „Dacă după ce ei au scăpat de întinăciunile lumii, prin cunoştinţa Domnului Hristos, iarăşi se împletecesc în acestea şi sunt învinşi, li s-au făcut lor cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi“. Această decădere, mai cumplită decât cea dintâi, este ilustrată de apostol prin adevărul din zicală: „Câinele vine înapoi la vărsătura lui şi scroafa lăută vine să se tăvălească în mocirlă“ (II Petru 2, 20—22).

Arătându-le evreilor îndatorirea de a tinde spre desăvârşire, sf. ap. Pavel precizează următoarele: „Pentru cei ce s-au luminat odată şi au gustat darul cel ceresc, părtaşi făcându-se Duhului Sfânt, ... cu neputinţă este pentru ei, dacă au căzut, să se înnoiască iarăşi prin pocăinţă, fiindcă ei fac de batjocură şi răstignesc loruşi, a doua oară, pe Fiul lui Dumnezeu“ (Evrei 6, 4—6). Cele de mai sus sunt comparate cu stări de lucruri din natură, şi anume: „Când ţarina soarbe apa de ploaie ce pogoară adeseori asupra sa şi rodeşte iarba folositoare ... primeşte binecuvântare de la Dumnezeu. Dacă însă aduce spini şi pălămidă, se face netrebnică şi blestemul îi stă aproape ...“ (Evrei 6, 7—8). În acest mod se pedepseşte păcatul celor ce, cu bună ştiinţă se leapădă de credinţa în Hristos.

Acelaşi sf. apostol, grăind despre păcatul căderii de la Evanghelie, spune că „dacă păcătuim de voia noastră, după ce am luat cunoştinţă despre adevăr, pentru păcate nu mai rămâne nici o jertfă, ci o înfricoşată aşteptare a judecăţii ...“ (Evrei 10, 26—27).

Sf. Evanghelie de la Matei ne arată cum se desfăşoară lucrurile asupra unui suflet omenesc care s-a eliberat de duhul necurat ce se sălăşluise într-însul. Ieşind din om, acest duh rău umblă prin locuri sterpe, căutând loc de odihnă. Negăsind loc, se întoarce la casa din care ieşise. Găsindu-o neocupată, curăţită şi împodobită, spre a se instaura mai statornic, se duce şi mai ia cu sine alte şapte duhuri mai rele decât el. Împreună cu acestea se sălăşluiesc la acel om. În acest mod, se fac cele din urmă ale acelui om mai rele decât cele dintâi (Matei 12, 43—45). În noile condiţii, eliberarea de duhurile necurate devine incomparabil mai dificilă. Prin uneltirile lor, duhurile necurate îl copleşesc pe om, nelăsându-i răgaz de linişte sufletească. Prin lupta inegală pe care omul e silit a o duce, puterile lui se slăbesc. Nereuşita îl duce la deznădejde şi la treptata micşorare a dorului de viaţă. Înrăutăţirea ajunge a fi aşa de adâncă, încât nu sufere comparaţie cu starea lui cea dintâi.

Faţă de cazuri de adâncă decădere, sf. ap. Pavel remarcă exemplul pozitiv al celor care au săvârşit lucruri bune, vrednice de apreciere, despre care spune: „Despre voi, iubiţilor, ... suntem încredinţaţi de lucruri mai bune şi aducătoare de mântuire. Dumnezeu nu este nedrept, ca să uite lucrul vos-

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Probleme bisericeşti prezentate de Enciclopedia Română a „Asociaţiunii“

(Urmare din pag. 1)

Române mai târziu, cum au fost naturalistul Grigore Antipa, ziaristul şi militantul politic ardelean Valeriu Braniște (membru onorar), geologul şi geograful Gheorghe Munteanu-Murgoci, chimistul Ştefan Minovici, filosoful Constantin Rădulescu-Motru, dirijorul şi compozitorul Gheorghe Dima (onorar), Iuliu Moisil (onorar), filologul Ovid Densuşianu, criticul literar Mihail Dragomirescu (membru onorar), istoricul şi omul politic Alexanru Lapedatu. Dintre străini, notăm doi cunoscuţi filoromâni: germanul Gustav Weigand, profesor de Limbi romanice la Universitatea din Leipzig (cu articole despre aromâni) şi cehul Jan Urban Jarnik, profesor de Romanistică la Universitatea din Praga (a scris unele articole şi fiul său Hertwik, devenit profesor la aceeaşi Universitate).

Toţi aceştia - şi mulţi alţii - au colaborat cu articole din cele mai variate domenii: literatură română şi universală, filosofie, pedagogie, arheologie, mitologie, istorie, geografie, ştiinţele naturii, muzică, fizică, chimie, astronomie, geologie, etnografie, medicină, teologie, economie, agronomie, drept, viaţă politică, probleme militare şi altele. Desigur, multe din temele tratate de ei sunt azi depăşite, datorită cercetărilor făcute în cei o sută de ani care au trecut de la apariţia Enciclopediei. În pofida acestor deficienţe, inerente oricărui început, Enciclopedia sibiană a avut un rol covârşitor în acţiunea de culturalizare şi de informare a românilor de pretutindeni, dar mai presus de toate, ea a devenit un factor de unitate culturală şi spirituală a românior de pretutindeni, pregătindu-i pentru marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

*

Între cei 172 de colaboratori la realizarea Enciclopediei s-au numărat mai mulţi preoţi, protopopi, consilieri eparhiali şi canonici, profesori de teologie, din ambele Biserici româneşti de atunci, ortodocşi şi uniţi (unii viitori ierarhi). Toţi au prezentat teme teologice, în speţă teme de istorie bisericească naţională şi universală.

Pentru început, consemnăm pe cei 19 teologi ortodocşi (în ordine alfabetică): Dr. *Vasile Bologa*, profesor la „Şcoala civilă“ de fete a Asociaţiunii din Sibiu şi secretar II al Astrei, din 1907 hirotonit preot (cu articole privind literatura), *Ioan Broju*, preot militar în Sibiu (Istorie), Dr. *Ilie Miron Cristea*, viitorul patriarh al României, pe atunci secretar, apoi «asesor» (consilier) la Arhiepiscopia Sibiului (Istorie bisericească), arhimandritul *Augustin Hamsea*, starețul mănăstirii Hodoş-Bodrog (Istorie bisericească), *Gavriil Hango*, preot la penitenciarul din Gherla (Liturgică), preotul *Ilie Moga* din Săsciori-Alba (Istorie biblică), preotul Dr. *Pavel Oprişa*, profesor la Gimnaziul ortodox din Brad (Istorie şi Geografie), preotul Dr. *Ioan Petran* din Arad (Literatură), preotul *Grigorie Pletosu*, profesor la Gimnaziul «grăniceresc» din Năsăud (Filosofie), protopopul Dr. *George Popovici* din Lugoj, mai târziu ales membru corespondent al Academiei Române (Istorie bisericească), preotul *Ioan Popovici* din Gelmar-Hunedoara (Geografie), arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, vicarul Arhiepiscopiei Sibiului, mai târziu membru de onoare al Academiei Române (Istorie bisericească), protosinghelul Dr. *Eusebiu Roşca*, directorul Institutului teologic-pedagogic din Sibiu (Istorie bisericească), preotul Dr. *Ştefan Saghin*, profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuţi (Biserica din Bucovina), preotul Dr. *Vasile Saftu* de la biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului (Biserica ortodoxă), protopopul Săliştei Dr. *Ioan Stroia*, mai târziu episcop al Armatei (Filosofie), Dr. *Petru Şpan*, profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (Biserica ortodoxă), preotul Dr. *Teodor Tarnavschi*, profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuţi (Biserica din Bucovina) şi asesorul *Matei Voileanu* de la Arhiepiscopia Sibiului (teme privind Africa!).

La aceştia se adaugă o serie de alţi cărturari ataşaţi Bisericii ori activând în şcoli ale Bisericii, din Sibiu, Braşov şi din alte localităţi (unii consemnaţi mai sus).

Cei 17 teologi uniţi colaboratori la Enciclopedia Română erau următorii: *Ioan Boroş*, canonic la Episcopia Lugojului, mai târziu arhiereu (Liturgică), *Tit Bud*, conducătorul vicariatului unit al Maramureşului, cu sediul în Sighet (Istoria Maramureşului), Dr. *Augustin Bunea*, canonic la Blaj, membru corespondent (1901), apoi titular (1909) al Academiei Române (Istorie bisericească), *Elie Câmpeanu*, protopop în Sfântu Gheorghe (Secuimea şi probleme de stupărit), Dr. *Elie Dăianu*, redactor la ziarele sibiene «Tribuna» şi «Gazeta Poporului», apoi preot şi protopop în Cluj (Filologie), preotul *Aurel Domşa*, publicist în Blaj (Istorie bisericească), Dr. *Alexandru Grama*, profesor la Seminarul teologic din Blaj (+ în 1896, Istorie bisericească), *Vincenţiu Grozescu*, protopop în Lugoj (Istorie bisericească), Dr. *Vasile Hossu*, profesor, apoi canonic la Blaj, din 1903 episcop la Lugoj, iar din 1911 la Gherla (Psihologie), Dr. *Isidor Marcu*, profesor la Seminarul din Blaj, apoi canonic mitropolitan (Teologie), *Ioan Micu Moldovan*, cunoscutul istoric, filolog, pedagog şi folclorist, profesor şi director al Gimnaziului din Blaj, apoi canonic mitropolitan, membru corespondent (1871), apoi titular (1894) al Academiei Române (Istorie), *Ioan Pop*, vicar la Năsăud (Istorie), Dr. *Demetriu Radu*, episcopul Lugojului din 1896, iar din 1903 la Oradea (Istorie bisericească), şi fratele său Dr. *Iacob Radu*, profesor, protopop, mai târziu canonic (Teologie), Dr. *Victor Szmigelschi*, profesor la Seminar şi apoi canonic la Blaj (Biblie şi Arheologie biblică), *Gavriil Szabo*, preot în Bixad (Ţara Oaşului), *Nicolae Togan*, preot şi protopop unit în Sibiu, pe atunci bibliotecar al Astrei (1889—1911), (Istorie şi Geografie). La aceştia se adaugă şi câţiva profesori de la Gimnaziul unit din Blaj.

Cu mici excepţii, colaboratorii clerici erau cunoscuţi în teologia românească transilvană din acel timp.

Apar şi trei slujitori ai altor culte: preotul Dr. *Carol Auner*, vicerector apoi rector al Seminarului teologic romano-catolic din Bucureşti (Biserica din România de atunci), precum şi pastorii luterani Dr. *Eugen Filtsch* din Bucureşti (protestanţii din România) şi Dr. *Oscar Wittstock* din Avrig (saşii din Transilvania).

O simplă lectură a listei teologilor implicaţi în editarea Enciclopediei de la Sibiu ne convinge că ei au abordat nu numai teme de teologie propriu-zisă, ci mai ales teme de Istorie bisericească naţională. Era firesc să fie aşa, din moment ce noţiunea de „limbă şi literatură română“ este prezentată pe 5 pagini (vol. III, p. 790-794), în continuare termenul de „român“ (p. 795-804), iar un remarcabil studiu, cu titlul „România“ era scris de istoricul ieşean acad. Alexandru Xenopol pe un spaţiu şi mai larg (p. 804-840). Un alt lucru care surprinde este acela că teologii menţionaţi mai sus au abordat şi numeroase teme «laice», precum: Literatura universală şi română, Istoria universală şi a românilor, Geografia, Filosofia, Psihologia, Pedagogia, ceea ce arată nivelul lor de pregătire intelectuală.

În continuare, vom prezenta - foarte succint - marile teme cu profil teologic care apar în paginile Enciclopediei Române de la Sibiu. În primul rând, consemnăm temele de Istoria Bisericii româneşti: câteva Episcopii daco-romane, absolut toate Mitropoliile şi Episcopiile ortodoxe din Ţara Românească, Moldova şi Bucovina, toate Mitropoliile şi Episcopiile din Transilvania şi Banat, atât ortodoxe cât şi unite, nume de mari ierarhi cărturari care au condus aceste eparhii, nume de călugări şi preoţi cărturari din Evul Mediu, teologi ardeleni (ortodocşi şi uniţi) şi bucovineni din secolul al XIX-lea, peste 30 de mănăstiri din Ţara Românească, Moldova şi Bucovina (desigur, sunt prezentaţi şi marii domnitori ai acestor ţări, dintre care mulţi au ctitorit biserici şi mănăstiri), sfinţi ale căror moaşte se găsesc în biserici româneşti.

Din domeniul Patrologiei, Enciclopedia sibiană prezintă detaliat personalitatea marilor „Părinţi ai Bisericii“ din primele veacuri creştine, atât din Răsărit, cât şi din Apus. Reţinem apoi o serie de erezii care au apărut în primele veacuri creştine.

Sunt prezentate şi numeroase teme din trecutul Bisericilor ortodoxe: însăşi noţiunea de «Ortodoxie», Patriarhiile de Constantinopol, Ierusalim, Ohrida, Moscova, Carlovit, mănăstirile de la Muntele Athos, personalitatea unor mari ierarhi răsăriteni (reţinem doar pe mitropolitul român Petru Movilă al Kievului, patriarhul ecumenic Chiril Lucaris, patriarhul Nicon al Moscovei).

Date complete apar şi în legătură cu istoria Bisericii apusene; noţiunea de «catolicism», Roma, numele tuturor papilor (unii prezentaţi chiar detaliat), nume de sfinţi şi mari teologi apuseni (Toma d'Aquino, Thomas a Kempis, François Fénélon, Jean Baptist Massillon etc.), toate ordinele monahale catolice, inchiziţia şi altele. Apar, de asemenea, prereformatorii şi reformatorii, date despre husiţi, luterani, calvini, unitarieni («unitari»), anglicani, dar şi despre creştini din Răsărit: armeni, rascolnici şi lipoveni.

Enciclopedia publică apoi foarte multe articole de Istorie biblică: personalităţi din Vechiul şi Noul Testament, inclusiv apostolii şi evangheliştii, dar şi teme de «teologie biblică» (de pildă rugăciunea «Tatăl nostru», fericirile, Învierea, Biblia, cu articole separate despre Septuaginta şi Vulgata, explicarea noţiunilor de ermeneutică, exegeză, isagogie).

Sunt prezentaţi şi numeroşi termeni dogmatici, între care: Dumnezeu, Iisus Hristos, Duhul Sfânt, religiune, creştinism, revelaţiune, veşnicie, taine (fiecare separat), ipostas, Logos, înger, sfânt, dar şi termeni specifici Bisericii apusene: scolastică, infailibilitate etc.

Foarte detaliat sunt prezentaţi o serie de termeni care privesc Dreptul canonic şi organizarea bisericească: grade ierarhice în clerul de mir şi cel monahal, atât în Biserica ortodoxă, cât şi în cea catolică, sinoade, concilii etc. (se face o prezentare detaliată a „Statutului Organic“ şaguian).

În sfârşit, apar numeroşi termeni liturgici care aparţin preotului ortodox Gavriil Hango şi canonicului unit Ioan Boroş (acestuia îi aparţine, de pildă, tema: „invocarea Spiritului Sfânt)“. Între altele, sunt prezentate absolut toate sărbătorile mari ale ortodocşilor şi uniţilor (împărăteşti, ale Maicii Domnului şi ale unor sfinţi), anumite slujbe (inclusiv „feştania“), veşmintele şi vasele liturgice, biserica, cu toate obiectele ei de cult.

În încheierea acestei sumare expuneri, mai notăm şi faptul că Enciclopedia Română de la Sibiu a inclus şi un număr de articole referitoare la alte mari religii ale lumii: mozaism, (sub forma „ovreii“), budhism, brahmanism, mazdeism, islamism, precum şi date despre întemeietorii acestor religii: Moise, Budha, Zoroastru, Mahomed. Pe lângă articolele despre Biblie, sunt prezentate şi cărţile sfinte ale altor religii: Veda, Coranul, Talmudul.

Deci Enciclopedia de la Sibiu a publicat numeroase articole despre cele trei mari confesiuni creştine, adică despre Ortodoxie, Catolicism (inclusiv despre greco-catolicism) şi Protestantism, dar şi despre alte religii ale lumii, o adevărată lucrare „ecumenică“, în sensul actual al cuvântului. Privită în ansamblu, dacă s-ar fi extras toate articolele cu profil teologic-religios din Enciclopedia de la Sibiu, s-ar fi putut publica o lucrare aparte, un mic „Dicţionar teologic“, care ar fi ajuns la vreo 250 de pagini. În orice caz, multe din articolele cu profil teologic de aici sunt prezentate mult mai detaliat decât în Dicţionarele enciclopedice româneşti de mai târziu.

În ce priveşte colaborarea teologilor ortodocşi cu cei uniţi, ea ne apare ca o consecinţă firească — pe plan cultural şi spiritual — a luptei comune pe plan politic-naţional, concretizată în cele trei mari acţiuni româneşti comune: Supplexul, în 1791—1792, Revoluţia din 1848/1849 şi Memorandumul din 1892 până în 1894. Iar prin numeroasele articole referitoare la România şi la românii de pretutindeni (în vol. III, de pildă la p. 790—840), ea a pregătit spiritele pentru marele act din 1918, când s-a creat «România Mare».

În pofida deficienţelor ei — explicabile pentru o lucrare de pionierat — Enciclopedia Română „Astra“ de la Sibiu rămâne în istoria culturii româneşti moderne ca o lucrare de mare prestigiu.

Sfânta Mănăstire Arnota — locul de veci al voievodului Matei Basarab

— la 350 de ani de la mutarea sa în veşnicie —

Comemorarea festivă a trecerii la cele veşnice a marelui domn Matei Basarab (1632—1654) o considerăm potrivită pentru a poposi puţin asupra istoriei necropolei sale — Mănăstirea Arnota — unde marele voievod îşi doarme somnul de veci.

Boier de viţă veche, din familia Craioveştilor, bogat şi cult, încărcat de gloria îndelungatei şi fructuoasei sale domnii, voievodul şi-a ales ca mormânt locul unde Dumnezeu i-a salvat viaţa de ascuţişul sabiei duşmanilor săi. În acest scop, construieşte Mănăstirea Arnota. Prima Pisanie a dispărut, dar pe temeiul documentelor, specialiştii au stabilit că Mănăstirea a fost ctitorită între anii 1633—1636, fiind amplasată pe moşia Mănăstirii Bistriţa, numită Tărâia. Potrivit unor mărturii istorice, aici a existat o aşezare monahală mai veche. Anton Maria del Chiaro susţine că fusese ctitorită de Negru Vodă, iar Paul de Alep o atribuie vornicului Danciu din Brâncoveni, tatăl lui Matei Basarab. Referindu-se la ea, patriarhul Partenie al Constantinopolului afirma în anul 1643 că, „fiind învechită, din vremuri neştiute şi ruinată", „a ridicat-o din temelii" Matei Basarab, iar recentele săpături arheologice o confirmă.

Construită de zidari autohtoni, dintre care unii sunt cunoscuţi, ca Digă şi Vintilă din Hurezu, menţionaţi într-un hrisov, prin care domnul îi scuteşte de dări, întrucât au fost „meşteri ai Mănăstirii Arnota". Ceea ce reprezenta ea iniţial, ştim de la arhidiaconul Paul de Alep, însoţitorul patriarhului Macarie al Antiohiei, care îi face prima descriere în *Jurnalul* său; el spune că, Matei a ridicat „toată clădirea din piatră, cu ziduri înconjurătoare, cu chilii frumoase şi cu o biserică înzestrată cu multe avuţii şi comori". Acelaşi vizitator relatează că, „drumul către ea este foarte greu şi nu poate fi străbătut decât cu piciorul, fiind aşezată pe munte. Noi am încercat totuşi să urcăm călare".

Datorită locului greu accesibil, ales de ctitor, biserica este modestă ca dimensiuni, dar elegantă arhitectonic şi pictural. Ulterior i s-au adus alte îmbunătăţiri. În 1675, realiza anumite lucrări Preda meşterul şi feciorii săi din Vâlcea, motiv pentru care Gheorghe Duca voievod îi scuteşte de „bir de taleri, de mierea cu ceară şi de toate dăjdiile". Pridvorul cu turlă îl adaugă Constantin Brâncoveanu, odată cu reparaţiile generale, când realizează şi noua tâmplă — o adevărată operă de artă sculpturală.

Potrivit unui autograf al fostului egumen Gheorghe de la Fereş, Mănăstirea a fost prădată şi incendiată; el scrie că, „s-au început răzmeriţa neamţului cu turcul, la anul 1787 august 15. Şi făcându-se catane din Ţara Românească pe sub poala muntelui la împăratul nemţesc, pază la Gura Lotrului, treceau hoţeşte peste munte şi prăda mănăstirile Bistriţa, Hurez şi Arnota, şi le-au dat foc şi le-au luat toate dobitoacele".

În timpul Revoluţiei lui Tudor Vladimirescu, Arnota devine loc de refugiu al arnăuţilor. După dezastruoasa înfrângere a eteriştilor la Drăgăşani, unii condamnaţi, ca Hagi Prodan şi Macedonschi, s-au retras cu restul de panduri în nordul Olteniei, unindu-se cu forţele de rezistenţă rânduite de Tudor sub comanda fratelui său Papa şi a căpitanilor Gârbea şi Haiducu. La Bistriţa, luptele au început la 1 iulie şi au durat două zile, Mănăstirea fiind incendiată de turci. O parte dintre arnăuţi s-au refugiat la Arnota unde, unul dintre ei notează pe o carte: „Aici am însemnat ca să se ştie că, se adunaseră mulţi arnăuţi la sfânta Mănăstire Arnota. Şi mă aflam şi eu, şi am îndrăznit de am scris. Şi mă rog, cei ce vor citi să mă ierte, că cu mare îndrăzneală am scris".

Cutremurul din 1838 provoacă Mănăstirii mari stricăciuni, încât peste zece ani întreg edificiul s-a aflat „într-o stare de avansată ruină". Egumenul înaintează un raport la Departamentul Credinţei, iar domnul Barbu Ştirbei dispune demolarea vechilor clădiri, păstrându-se biserica originală, şi construirea altora din piatră şi cărămidă, în stil neogotic, după proiectul arhitectului Ioan Schlatter, precum şi o serie de încăperi destinate arestului public. În Mănăstire a rămas un singur monah, pentru îngrijirea bisericii. Vizitată de Theodore Margot, el nota că, Mănăstirea are „îndoită destinaţie: una de schit, alta de temniţă de stat". Probabil, domnul voia să reactualizeze o veche tradiţie, menţionată pe un Cronograf, unde citim: „Însemnarăm într-această carte de când am fost aici surghiuniţi trei boieri, anume: Nicolae Gigârtu, Mincu Vulturescu, Scarlat Milcoveanu din sud Olt, de Mariia Sa, domnul nostru Alecsandru Moruz Costandin voevod, într-aceasta sfântă Mănăstire Arnota... fiind toţi la o vină, adică pe bună dreptate, că şi-au jăluit păsurile Mării Sale, 1793, dichemvrie 3", „şi am scris eu Mincu Vulturescu polcovnic".

Un puternic incendiu, izbucnit în 1923, distruge mănăstirea, fiind refăcută între anii 1935—1938, când s-a construit şi drumul actual, prin stăruinţa preotului D. Cristescu, consilier cultural la Episcopia Râmnicului.

Aşezată în vârf de munte, ctitorul şi alte persoane evlavioase au înzestrat Mănăstirea Arnota cu cele necesare întreţinerii ei şi a călugărilor. Matei Basarab îi acordă o serie de privilegii. Chiar de la început dispune să fie miluită cu vinăriciul din satele Costeşti şi Bărbăteşti, cu tot pârporul de peste toate hotarele, din Dobriceni până la hotarul Hurezului. Şi să ia din zece vedre de vin o vadră. Mai adaugă „a treia parte de la Schela din Câineni". De asemenea, din satele Bărbăteşti, Costeşti, Dobriceni şi Bogdăneşti să ia „de la judecata acestor sate al treilea ban..., ca să fie sfintei Mănăstiri de întărire, iar dumnezeieştilor călugări de hrană şi de trebuinţă, iar domnii mele şi părinţilor domniei mele veşnică pomenire".

Mănăstirea Arnota stăpânea o serie de moşii în judeţele Vâlcea, Teleorman şi Dolj.

În judeţul Vâlcea, cea mai veche moşie a fost Bogdăneşti, cumpărată în anul 1636. Matei Basarab o înzestrează cu moşia Dobriceni, ca „să fie cu toţi rumânii şi cu toate veniturile lor, moşie ohabnică, sfintei Mănăstiri întru întărire"; apoi cumpără de la logofătul Matei din Cacova moşia Bărbăteşti, „ocină fără de rumâni, direpţ bani gata douăsprezece mii", pe care o donează Arnotei.

Condusă de egumeni vrednici, Mănăstirea cunoaşte noi perioade de prosperitate. Egumenul Varlaam cumpără de la postelnicul Şerban moşia Cacova; apoi dobândeşte moşia Cucesti de pe Luncavăţ, intrând progresiv în posesia ei, cumpărând partea lui Constantin, feciorul lui Radu, Antonie monahul Cucescu dăruieşte „toată partea lui de moşie ... cu ţiganii şi dobitoacele". De asemenea, obţine partea de moşie a monahului Teodosie, feciorul lui Pătru din această localitate. Popa Apostol din Recea împreună cu unchiul său Manea vând egumenului de la Arnota părţi de moşie în Cândoi.

În judeţul Teleorman, Arnota a stăpânit moşiile Grădiştea şi Floreni; vechi proprietăţi ale Coziei, au fost cumpărate de vel vistierul Stroe Golescu şi donate Mănăstirii Arnota. În anul 1650, ctitorul îndeamnă pe călugări să facă un schimb de moşii cu Mănăstirea Butoiu, care i-a dat Celeiu din Romanaţi. Ulterior, acest schimb de moşii a fost ignorat, încât egumenul Varlaam intervine la Radu Golescu, pentru a i se retroceda moşiile respective, care i le cedează, întărindu-i totodată act de danie.

În judeţul Dolj, Mănăstirea Arnota a avut moşiile Măceşul, Cârna şi Săpata. Acestea erau proprietatea lui Matei Basarab încă mai înainte de a fi domn. După moartea sa, voievodul Grigore Ghica, cu mitropolitul Ştefan al Ţării Româneşti şi cu toţi boierii Divanului „au adaos sfintei Mănăstiri Arnota şi acest sat, cu toţi rumânii şi cu tot venitul şi două sălaşe de ţigani". Ulterior, Constantin Brâncoveanu donează moşia Cârna.

Mănăstirea Arnota avea şi două livezi: una cumpărată de la popa Dumbravă din Stoeneşti, alta de la Sima, negustor din Ocnele Mari, fiind hotărnicite în anul 1724.

Pentru păşunatul vitelor şi aprovizionarea cu lemne, Arnota a fost înzestrată cu munţi. Cel mai cunoscut este Neteda. Numit în vechime Târsa, Muntele fusese donat Mănăstirii Bistriţa de Pârvu II Craiovescu. După construirea Mănăstirii Arnota, s-au ivit multe dispute între ea şi Bistriţa cu privire la stăpânirea Muntelui, dând naştere la numeoase anchete, cu „Cărţi de blestem", şi procese, care au durat aproape un secol, ţinute la Divan şi domnie. Astfel, în 1705, satele din jur depun mărturie că Muntele este stăpânit de Mănăstirea Arnota. Totuşi, în 1791, sătenii din Dobriceni dau „zapis" egumenului bistriţean Nectarie, recunoscând că Muntele Neteda este al „Mănăstirii Bistriţa din vechime, noi am luat Carte de blestem şi am zis că este al Arnotei ...; acum recunoscându-ne păcatul ... ne-am mărturisit greşala, în care arătăm că, rău şi fărădelege am lucrat". Arnota a mai stăpânit şi Muntele Piatra lui Builă, donat de protopopul Vasile din Slatina şi Ion logofătul. De asemenea, Constantin Hangerli întăreşte stăpânirea Mănăstirii asupra ocolului de munte Groşii Bodeştilor.

Mănăstirea avea câteva vii. La Ocnele Mari, donate de „Sofronie ieromonahul şi fiu-său popa Rafailă"; câteva răzoare cumpărate de egumenul Varlaam de la Ion fiul lui Andrei, iar de la Dumitru, un răzor. La Drăgăşani, cumpără de la Tudor şi fiul său Ion din Gârdeşti, iar de la diaconul Zaharia, cinci răzoare, cu cramă şi butie, aflându-se alături de cea anterioară.

În 1746, monahul Pahomie, fost Preda Bujoreanu, întăreşte egumenului Ilarion trei răzoare de vie din hotarul Copăcelului, închinate Mănăstirii de monahul Ilarion, moşul său. De asemenea, mai donează două răzoare de vie părăsite din via popii Ion, şi câteva fălci de izlaz.

Arnota avea şi două metocuri: unul la Bucureşti, constând într-o chilie, donată de ieromonahul Teodor de la biserica din Prund, iar altul la Dobriceni, zidit de egumenul Ştefan.

De-a lungul secolelor, Mănăstirea a fost condusă de numeroşi egumeni destoinici. Majoritatea sunt menţionaţi în documente. Aici ne vom referi numai la unii dintre ei, fiind mai cunoscuţi.

Ieromonahul Ioan, călugăr cărturar, copist şi traducător din limba slavonă, se formase în obştea bistriţeană. O perioadă conduce Mănăstirea Cozia (1645—1656), apoi Bistriţa (1662—1665). De aici trece la egumenia Arnotei, unde îl întâlnim în trei documente (1670—1676). În 1670, Antonie Vodă dispune ca egumenul Ioan să ia zeciuială din tot venitul moşiilor Măceşul Mare şi Cârna.

Ieromonahul Paisie, menţionat într-un hrisov din 1681, trece apoi la egumenia Bistriţei, unde se afirmă prin activitatea gospodărească, construind Schitul Peri. De aici, domnul Constantin Brâncoveanu îl numeşte la Hurezu, fiind primul egumen al acestei vestite ctitorii brâncoveneşti.

Ieromonahul Serafim, fostul eclesiarh al Mănăstirii Bistriţa, format sub îndrumarea egumenului Ştefan arhimandritul, desfăşoară o bogată activitate cărturărească. Datorită vredniciei sale, i se încredinţează egumenia Arnotei. În 1722 obţine de la Administraţia Craiovei stăpânirea asupra rumânilor din Bognăneşti şi Dobriceni. O însemnare adevereşte că, atunci „când s-au pristăvit părintele Serafim, au fost leat 7233 (1724), dechemvrie 15, marţi".

Ieromonahul Ilarion, cunoscutul caligraf şi egumen bistriţean, de la care s-au păstrat cele mai multe manuscrise din secolul al XVIII-lea, trece la Arnota, fiind menţionat în 1740, când cere voievodului Constantin Mavrocordat să se stabilească hotarele moşiilor Măceşul Mare a Arnotei de Cârna a Mănăstirii Bucovăţ. Boierii caimacani ai Craiovei emit carte de judecată la cererea egumenului, pentru moşia Măceşul, care fusese împresurată. Din cărţi s-a constatat că moşia a fost proprietatea Arnotei. De asemenea, el salvează două mori, una la Bărbăteşti, iar alta la Bogdăneşti. Personalitate cu alese calităţi gospodăreşti, episcopul Climent al Râmnicului îi încredinţează conducerea lucrărilor la Schitul „Buna Vestire" din Pietrarii de Jos.

Harnicul, învăţatul şi duhovnicescul ieromonah Ştefan este menţionat în 1714, cu ocazia cumpărării unui răzor de vie la Cacova. De la Arnota, Ştefan trece la egumenia Govorei; el participă, alături de staretii principalelor mănăstiri oltene, la consfătuirea de la Hurezi, convocată în 1719 de episcopul Damaschin, unde s-a abordat problema înfiinţării a două şcoli: una în limba română la Râmnicu Vâlcea, iar alta în limba latină, la Craiova. Colaborator al episcopului, corectează textul slavon al cărţii *Întâia învăţătură pentru tineri*, tipărită în româneşte şi slavoneşte. Ales urmaş al lui Damaschin,

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Paza minţii

Omul societăţii moderne este foarte preocupat de pericolul infestării biologice cu microbi. De aici o adevărată obsesie a dezinfectării.

În contrast cu această atitudine — obsesie, nemaiîntâlnită la o scară atât de mare în întreaga istorie a lumii, grija pentru infestarea spirituală sau psihologică este inexistentă. Astăzi se promovează ideea acumulării informaţionale, a globalizării mediatice. Mintea omului este permanent pusă în contact cu miliardele de gânduri, imagini, idei şi cuvinte străine. Din motive economice şi ideologice nu se iau însă în calcul posibilitatea influenţei, a unei intoxicări, cel puţin a vieţii psihice, dacă nu şi spirituale a omului, în pofida constatării că, în aceeaşi societate, peste 25% din populaţie este marcată de grave afecţiuni psihice şi nervoase — după datele unor specialişti în domeniu.

În felul acesta putem face constatarea că, dacă în societatea tradiţională grija pentru profilaxia de ordin spiritual era esenţială, în cea modernă aceasta este înlocuită total cu obsesia protejării trupului, a conservării cărnii.

În societatea tradiţională, nemurirea însemna accesul la viaţa veşnică prin mântuire, în timp ce din perspectiva culturii moderne, moartea neputând fi transgresată, nu poate fi decât amânată cât mai mult.

Mintea omului, în tradiţia Bisericii creştine, este centrul fiinţei noastre, Templul sau Biserica Lui Hristos. Mintea este câmpul de luptă pe care suntem biruiţi de vrăjmaşi sau biruim împreună cu Hristos. După Sfinţii Părinţi, lucrarea omului în lume, faptele, nu sunt decât reflexul lucrării sau al stării minţii; păcatul, înainte de a fi săvârşit, se află în stare de potenţă în minte. Şi invers, orice lucrare a noastră în lume va influenţa, în bine sau în rău, starea minţii.

Experienţa duhovnicească a creştinilor din toate vremurile arată că o minte limpede, liniştită, luminată de iubire este o minte în care este prezent Hristos. Dacă însă mintea este lăsată în stăpânirea imaginilor, a gândurilor străine, haotice şi dizolvante, a senzaţiilor pătimaşe, atunci această minte va pierde prezenţa Duhului Sfânt. Locul lui îl va lua diavolul care o va chinui.

Sfinţii Părinţi aseamănă mintea cu o fecioară, care, în aşteptarea lui Hristos, trebuie păzită de venirea vrăşmaşilor ce dau târcoale casei (minţii). Tot astfel, Sfinţii Părinţi aseamănă mintea cu o cetate care are ca porţi simţurile. Dacă nu păzim porţile, ci le lăsăm larg deschise, cum ne propune, în mod democratic, societatea mediatică, prin TV, ziare, internet, etc., cetatea va fi invadată de gânduri, imagini şi senzaţii străine ca de nişte barbari care o vor devasta, necinsti şi murdări prin însăşi prezenţa lor. Mintea celui care participă din plin la realităţile mediatice devine fărâmiţată până la epuizare, în lupta cu gândurile, imaginile, senzaţiile de plăcere şi de durere, etc.

Omul ce şi-a pierdut pacea, identitatea şi, în fond, libertatea minţii devine irascibil, neliniştit şi instabil, lăsându-se atras puternic de plăceri, cu o forţă împotriva căreia va avea tot mai puţină putere să se apere.

Într-un grad mai mare sau mai mic, cei mai mulţi dintre noi suntem marcaţi de aceste probleme, în raport direct cu timpul în care lăsăm porţile minţii deschise spre pătrunderea vrăşmaşilor, în fapt, cu timpul acordat conectării la mijloacele mediatice, în special cu timpul acordat televizorului.

Senzaţia că, renunţând în mare parte la universul mediatic, ne vom sărăci orizontul cunoaşterii, rămânând la periferia lumii, este doar o amăgire. Mai întâi mass-media nu lărgeşte orizontul cultural, ci doar pe cel informaţional şi simţual. În al doilea rând, prin conectarea la mass-media pierdem infinit mai mult decât câştigăm, deoarece puterile minţii sunt sărăcite, amputate, lipsindu-ne astfel de viaţa adevărată, cea de fii ai lui Dumnezeu.

O minte curată, întărită în lucrarea virtuţilor, în credinţă, nădejde şi dragoste are puterea de a vedea dincolo de lucruri, lumea realităţilor spirituale.

Ea uneşte, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, raţiunile lucrurilor, toate împăcându-se în lumina acestei minţi, care se umple tot mai mult de Hristos. Ea nu este oarbă precum mintea care se hrăneşte cu imaginile televizorului, nu are nevoie de înţelesuri contrafăcute, căci are vederea de sus. O asemenea minte are puterea de a iubi, de a se jertfi, căci are înţelesul adânc al lucrurilor înaintea ei şi puterea lui Hristos ca întăritură a zidurilor sale. Să nu ne sperie gândul că acestea sunt aspiraţii prea mari pentru noi, că numai sfinţii ajung la ele, căci, dacă Hristos a murit şi a înviat pentru mântuirea şi îndumnezeirea fiecăruia dintre noi, atunci cu prisos ne va da şi nouă „băutura cea nouă din izvorul nestricăciunii, izvorât din mormântul lui Hristos, prin care ne întărim", numai că trebuie să facem şi noi binele de care suntem în stare.

STELIAN GOMBOŞ

Scrierea pe nisip

„Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribetat in tera".

Secundum Ioannem, 8 : 6

Nisipul este lipsit de vegetație pentru că, asemeni infinitului, se opune oricărui principiu extatic. El crește, mai degrabă, în sine printr-o perpetuă autonumărare. Dacă Infinitul divin este, în sens aristotelic, „gândirea care se gândește pe sine", nisipul este numărul nenumărabil care se numără pe sine. Prin această inombrabilitate a particulelor nisipul este analogonul sensibil al Infinitului.

În timpul asumării condiției istorice, Fiul lui Dumnezeu a evitat să dea doctrinei sale o expresie scrisă preferând învățământul omiletic. Conform evangheliilor, Mântuitorul Iisus Hristos a scris o singură dată pe pământ, pe pulbere, pe nisip, mulțumindu-se, chiar și atunci, să zgârie doar câteva cuvinte, prin aceasta inaugurând un nou mod de exprimare pe care o vom numi aici „scrierea pe nisip". Precedente existau, desigur, în filosofia greacă și cea orientală, mai ales la Socrate și la Buda, însă oralitatea hristică, tocmai pentru că emana dintr-o natură divină va institui arhetipal această paradigmă. În virtutea mesianității Sale, învățătura lui Iisus are, chiar privită sub raportul umanității ei, o adâncime ontologică ultimă. Acest lucru amplifică nedumerirea iscată, pe de o parte de profunzimea și forța învățăturilor Sale, iar pe de altă parte de evitarea autoredactării lor în scris.

Varianta greacă a scrierilor vetero-testamentare (Septuaginta) folosește pentru verbul a face din primul verset al Genezei („La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul") forma de aorist a verbului „poieô" deci „epoiêsen" care mai înseamnă a împlini, a crea. De aici derivă cuvintele românești poet și poezie. Dumnezeu este creatorul prin excelență al universului, pe care grecii l-au denumit cu termenul de „kosmos" (ordine, podoabă, armonie, frumusețe). Dumnezeu, marele contrapunctist a creat această „fugă în la minor" căreia îi spunem univers. El este autorul acestui grandios poem. Noi ca ființe create suntem chemați să adâncim misterul acestei frumuseți, să creăm în prelungirea acestui act primordial. Se pune, însă întrebarea dacă „creația" umană trebuie să se limiteze la interpretarea strictă a datului revelat sau dacă își poate asuma teritorii ficționale autonome, complementare acestuia. Fără a încerca să dăm un răspuns definitiv acestei întrebări vom spune că Biserica nu este refractară valorilor areistice, filosofice și literare.

Heidegger spunea că „limba este lăcașul ființei". Lăcașul trebuie să-l cuprindă pe locuitor. Nu există, însă, nici un fel de lăcaș care să cuprindă Logosul. Cuvântul neavând „unde să-și plece capul" nu poate locui nici în lăcașul rostirii. În momentul în care Hristos vorbea (în aramaică), cuvintele sale erau transcendente oricărei gramatici pentru că erau cuvinte energetice. Aceasta este rațiunea pentru care Hristos a spus: „Cerul și pământul vor trece dar cuvintele mele nu vor trece". Evident Hristos nu s-a referit la faptul că limba aramaică în care El a vorbit istoric va supraviețui trecerii Cerului și pământului, ci la faptul că în realitate „cuvintele" energetice (investite cu energie divină necreată) sunt atemporale. Această atemporabilitate și supracosmicitate a cuvintelor Logosului arată faptul că ele sunt creatoare, respectiv productive în sens absolut. Cuvintele divine nu pot fi arbitrare ca cele omenești pentru că orice cuvânt divin este cosmogonic. Atunci când Dumnezeu vorbește, se creează universul. Atunci când degetul divin scrie pe nisipul abisului, abisul se clatină. Dumnezeu a vorbit și toate s-au făcut. Dumnezeu a scris de la începuturile lumii, iar textul sacru al Infinitului este, așa cum am arătat mai sus, lumea însăși.

Iisus nu a refuzat scrierea din aceleași rațiuni ca și Buda sau Socrate. Pentru Siddartha Gautama scrisul nu avea sens pentru că lumea însăși era vacuum. Pentru Socrate rostirea avea un un sens terapeutic prin dezvăluirea treptată a ceea ce există mai adânc în fiecare din noi. Maieutica socratică era un exercițiu de arheologie spirituală comparabil, în timpurile moderne, cu tentativele catharsice mult mai confuze ale psihanalizei. Pentru un asemenea angajament terapeutic al rostirii, scrisul nu putea să apară decât ca un suprem simptom al ineficienței, ca un blocaj al trezirii spirituale.

Motivul pentru care Iisus nu a scris nimic nu are nici rațiuni de ordin cosmologic și nici de ordin psihologic. Dacă ar fi totuși să ne referim la aspectul cosmologic, am putea vorbi de o lipsă de consistență a lumii, dar nu de o evanescență în sine a ei ca în budism, ci de una prin raportare la realitatea supracosmică a lui Dumnezeu. Lumea nu poate fi Ens realissimum, ființa în cel mai înalt grad reală, acest regim fiind rezervat exclusiv Divinității. În concepția maximiană lumea nu este Ființa în Sine. Cuvântul divin este și el purtătorul sensului suprem al realității. Natura realissimă a Logosului este temeiul incomprehensibilității acestuia (accentuăm aici asupra sensului etimologic al cuvântului incomprehensibil). Dacă Logosul este necuprins sau, dogmatic vorbind, dacă natura divină a lui Iisus este necircumscrisă și dacă energiile acestei naturi sunt la rândul lor necircumscrise atunci imposibilitatea exprimării în scris a inexprimabilului apare ca o limită de la sine înțeleasă. Nici o limbă sau scriere istorică nu poate transcrie cuvintele divine în plenitudinea și conținutul lor ultim, orice exprimare lingvistică a Revelației având un caracter incomplet. De aceea spune Sfântul Apostol Pavel că profețiile vor dispărea în Eshaton pentru că tipul de cunoaștere speculativă (per speculum in aenigmate) va fi înlocuit de cunoașterea „față către față" (facie ad faciem). Această transparență eshatologică a cunoașterii este încă una supraverbală. Iată de ce apofatismul trebuie să se răsfrângă și asupra rostirii. Această suspendare radicală a discursului abandonează scrisul nu dintr-o disprețuitoare distanță față de fapta creatoare, ci din auzirea unei îndepărtate muzici cerești din adâncirea unui mister fără margini și fără sfârșit.

Nescriind nimic Hristos ca om a depășit inclusiv acel orgoliu auctorial care este înrădăcinat instinctiv în personalitatea umană. Fiecare purtăm în suflet un scriitor. Există cu alte cuvinte în fiecare ins o propensiune auctorială, o doză de „grafomanie" care ține de mecanismele abisale ale datului nostru existențial. Această limită devine însă cu adevărat primejdioasă când grafomania se transformă în grafoterapie. Cuvântul odată scris, pornit în lume, e un bun public care nu mai poate fi controlat. Scriitorul seamănă însă nu știe cine, cum și ce va culege. Cuvântul are forță, poate organiza haosul sau poate face haos. Această putere a cuvântului devine cu atât mai pregnantă cu cât cel care o mânuiește are o forță creatoare mai mare. Astfel, erorile geniale au un grad de periculozitate mult mai ridicat decât gafele inofensive ale mediocrității. Pe de altă parte mult mai primejdioasă se dovedește a fi lectura precară și imatură a unor mari opere. După publicarea romanului „Suferințele tânărului Werther" al lui Goethe au urmat valuri de sinucideri. De asemenea în multe clinici de psihiatrie au fost găsiți pacienți cu volume din Cioran sau Schopenhauer sub pernă. A nu se înțelege că filosofia schopenhaueriană sau aforistică cioraniană sunt lipsite de valoare ontologică sau estetică. Am oferit aceste exemple pentru a arăta lipsa evidentă a unei bune comprehensiuni și totodată a unor repere culturale și morale la respectivii pacienți.

Avem așadar, două tipuri de scriere: scrierea pe nisip și scrierea pe hârtie, deșertul și biblioteca, „sângele" și cerneala. Prima a dat sfinți, iar cea de-a doua, autori.

Lect. univ. Dr. VASILE CHIRA

Un inedit monument sighetean

(Urmare din pag. 1)

mut", deoarece copilul avortat sfârșește prin creșterea bătăilor inimii și prin deschiderea largă a gurii. Strigătul lui însă nu este auzit!

Câtă profunzime în această arhitectură!

Dacă femeia și-ar fi purtat crucea până la capăt ar fi devenit mama acelui copil avortat, căci Dumnezeu, care pe toate le vede și care se îngrijește de ultimul fir de iarbă, ar fi ajutat-o să-și ducă crucea și după nașterea copilului.

Așadar, cea mai vinovată de săvârșirea acestui păcat rămâne mama, care n-a avut milă să oprească bătăile inimii neprihănite a copilului, pe care nu o dată le auzea.

În rai femeia a fost biruită de ispititorul care i-a spus: „nu, nu veți muri!" (Fac 3, 4). Acum o ispitește pe fiecare mamă creștină șoptindu-i: mai bine să moară copilul tău decât să mori tu!

Atunci i-a spus de două ori „nu", iar acum îi spune de trei ori „nu". Cu alte cuvinte: să nu-l naști, să nu-l auzi, să nu-l dorești.

La unul din simpozioanele ținute la Sighetu-M., în care au fost criticate toate abuzurile săvârșite de regimul de tristă amintire din România a fost criticată, între altele și legea care interzicea săvârșirea avortului, fiind socotită ca „ingrăditoare a libertății conștiinței umane". Înainte să fi fost discutată această problemă ar fi trebuit aruncată o privire în câteva registre ale stării civile din câteva primării. Acolo unde înainte au fost înregistrate 1500—2000 de nașteri de copii într-un an, acum sunt înregistrate deabia 200 de nașteri!!

Nu legea care oprește avortul este îngrăditoarea libertății conștiinței umane, ci avortul însuși este acela care robește conștiința părinților. Nu păcatul ne face liberi, ci adevărul ne face liberi (In 8, 32).

La acel simpozion au fost citite câteva declarații ale unor femei care au folosit, în anii trecuți, metode rudimentare în săvârșirea avortului.

Între acestea s-a strecurat o declarație cutremurătoare: „Am rămas marcată atât psihic cât și fizic — spunea o astfel de mamă — ani la rând am visat copilul pe care l-am ucis". Orice comentariu este de prisos.

Ce este mai dureros, că atât în trecut cât și acuma se nesocotește unica și singura cale care duce la adevăratul nostru „eu" și la Creatorul nostru, iar această cale nu este alta decât calea conștiinței.

Prin amplasamentul său providențial, la intrare în secțiile de maternitate și pediatrie, dar și în apropiere de șoseaua națională, monumentul stă de veghe, pentru binele omului, într-un mod profilactic cu totul aparte.

„Fiecare mamă care va vedea monumentul se va gândi foarte bine înainte de a recurge la avort" conchidea domnul Fl. Eșanu în articolul privind monumentul sighetean.

Ce bine ar fi dacă acest monument, precum și ecoul lui în lume ar păzi cât mai multe mame de însângerarea mâinilor, iar în sufletul celor înșelate ar trezi sentimentul adevăratei pocăințe. Cu câtă ușurință este tratat acest oribil păcat și cu câtă ușurință este tratată pocăința pentru acest păcat. Câte probleme ridică sfinteniei casei lui Dumnezeu (Ps. 92, 5) o femeie care a avortat; ea nu are voie să intre în biserică fără rugăciunea ce se citește de către preot în astfel de situații și cu atât mai mult n-are voie să-l silească pe preot să o împărtășească fără rugăciune și fără canon. Cât de greu este unui preot conștiincios în scaunul spovedaniei în astfel de situații, în situații în care o fată de liceu are vreo 4—5 avorturi săvârșite. Cine se gândește la problemele acestea?

În localitatea Chicago (SUA), este amplasat într-un loc foarte înalt, un aparat-ceasornic care indică pericolul atomic din lume. Mulți oameni privesc la acest aparat pentru a vedea dacă nu este în pericol iminent liniștea vieții lor, dacă nu se va pustii pământul.

Monumentul sighetean este mai important pentru omenire decât aparatul-ceasornic din Chicago, căci el indică pericolul care vine din interiorul omenirii.

Acesta este pericolul cel mare privind pustiirea umanității (Mt. 12, 25).

Aflat în apropierea drumului național, ineditul monument sighetean vrea să oprească, prin strigătul său mut, pe toți aceia care se află în drumul de împuținare a neamului omenesc parafrazându-l pe Ieremia: „O, voi care treceți pe cale, priviți și vedeți dacă este vreo durere ca aceea care mă copleșește" (Plâng. 1, 12).

Îngerul care a gătit calea

(Urmare din pag 1)

mărturisească pe Hristos și să atragă luarea aminte că s-a apropiat împărăția cerurilor, de vreme ce Împăratul era deja la porțile ei.

Altă mărturie despre Ioan Botezătorul ne parvine dintr-o sursă laică, dar care este tot atât de veche precum este și mărturia evanghelică. Nu este însă egală în valoare cu aceea, pentru că nu este divină. Dar este autentică. Autorul mărturiei este Iosif Flaviu, un istoric evreu, care s-a născut la Ierusalim, în anul 37 d.H., și a trăit acolo până la înfrângerea răscoalei iudaice din anul 70 d.Hr., când a fost dus sclav la Roma, unde a scris câteva cărți de istorie a poporului evreu. Una dintre acestea se intitulează „Antichitățile iudaice" și în aceasta se află mărturia pe care o vom reda, după ce vom explica împrejurarea în care a fost rostită.

Iosif Flaviu descrie foarte amănuntit între alte evenimente și perioada domniei regelui Irod și a succesorilor săi care și-au împărțit regatul, după moartea tatălui lor. Acești urmași au fost: Arhelau, care a fost guvernator al provinciilor: Iudeea, Idumeea și Samaria, între anii 4—6 d.Hr.; Irod Antipa, care a administrat provinciile: Galileea și Pereea, între anii 4—39 d.Hr.; Filip, care a stăpânit între anii 4—34 d.Hr. teritoriile din nord-estul Mării Tiberiadei până la Damasc, adică provinciile Iturea și Trahonitida.

Iosif se referă la evenimente interne și externe, care s-au petecut în vremea dinastiei irodiene. Un astfel de eveniment a fost și războiul dintre Irod Antipa, guvernatorul Galileii și al Pereei, și Aretas, socrul său, care a fost rege al nabateenilor și a domnit între anii 9—40 d.Hr., la Petra, în Arabia. Motivul conflictului a fost repudierea de către Irod Antipa a soției sale, fiica lui Aretas. În locul acesteia, Irod a luat-o pe Irodiada, soția fratelui său Filip. Împotriva acestui scandal s-a răzvrătit Ioan Botezătorul. El a părăsit pustia Iordanului, unde propovăduia botezul pocăinței, și a venit la curtea lui Irod Antipa, protestând cu vehemență împotriva imoralității celor doi concubini. Evanghelia ne spune că Irod Antipa avea teamă de Ioan Botezătorul pentru că îl știa că are mare autoritate în fața poporului. În schimb, Irodiada i-a pus gând rău, pentru îndrăzneala de a fi fost expusă oprobriului public. Ea l-a determinat pe concubinul ei să-l aresteze pe Ioan și să-l arunce în închisoarea Macherus, din estul Mării Moarte, iar apoi să-l decapiteze.

În războiul lui Irod cu Aretas, biruitor a fost acesta din urmă.

Iosif Flaviu vine acum cu mărturia la care ne-am referit. El scrie că „Mulți evrei au împărtășit credința că acea înfrângere a armatei lui Irod (de către trupele lui Aretas), era o pedeapsă a lui Dumnezeu, din cauza lui Ioan, supranumit Botezătorul. Acesta a fost un om de mare pietate, care îi îndemna pe evrei să îmbrățișeze virtutea, să practice dreptatea și să primească botezul, după ce se vor întoarce la Dumnezeu, nu doar prin reținerea de la unele păcate, ci asociind curățenia trupească cu puritatea sufletească. Astfel, întrucât o mare parte din popor l-a urmat pe Ioan, spre a-i asculta învățătura, Irod s-a temut ca nu cumva puterea pe care o avea asupra celor ce-l urmau să provoace răzvrătire... l-a trimis pe Ioan în fortăreața Macherus" unde, așa cum am spus, i-a tăiat capul. „Pentru o faptă atât de nedreaptă" - precizează Iosif, Irod n-a putut scăpa de dreapta judecată a lui Dumnezeu, și astfel armata lui a fost înfrântă. (A se vedea Flavius Josèphe, Histoire ancienne des Juifs, XVIII, VII, în volumul: „Les Juifs". Edition Lidis, Paris, 1982, p. 566).

Aceasta a fost statura morală a lui Ioan Botezătorul: „mai mare decât toți cei născuți din femeie", cum l-a caracterizat Mântuitorul, și *„om de mare pietate"* și cu autoritate în popor, cum îl descrie Iosif Flaviu. Lui i-a fost hărăzit destinul să fie Înaintemergătorul Domnului, adică să-I pregătească venirea și să vestească tuturor începutul propovăduirii Evangheliei. El și-a făcut apariția în valea meridională a Iordanului cam prin anii 27—28 d.Hr., trăind în solitudine și ascetism. Prin anul 30, când Domnul și-a făcut apariția, Ioan încă mai era acolo și întâlnirea dintre cei doi a fost emoționantă. Evanghelia ne spune că Ioan L-a recunoscut pe Domnul printr-o descoperire tainică: a văzut Duhul lui Dumnezeu, care s-a coborât asupra Lui în chip de porumbel (In. 1. 32) și el îndată a mărturisit zicând: „Iată Mielul lui Dumnzeu, Cel ce ridică păcatul lumii" (In. 1, 29).

Mulți dintre ucenicii lui Ioan au devenit ucenicii lui Iisus. Între ei s-a numărat și Andrei, fratele lui Petru, apostolul care va propovădui în părțile noastre. Unii dintre acești ucenici s-au tulburat și L-au socotit pe Domnul un rival al lui Ioan. Dar acesta i-a liniștit și într-o totală lepădare de sine a mărturisit: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez" (In. 3, 30). Apoi iarăși le-a dat asigurarea cum că: „Acesta este despre Care eu am zis: vine după mine un bărbat, Care a fost înainte de mine, fiindcă mai înainte de mine era... Acestuia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintei" (In. 1, 27—30).

Astfel și-a înțeles Ioan chemarea și misiunea pe care le-a îndeplinit cu un zel răsplătit cu cununa muceniciei.

Luciu Cireneul şi patria sa

Şi erau în Biserica din Antiohia profeţi şi învăţători: Barnaba şi Simeon, ce se numea Niger, Luciu Cireneul, Manain, cel care fusese crescut împreună cu Irod tetrarhul şi Saul (*Fapte* 13, 1). Luciu (Lucius) din Cirene a fost, după cum vedem, profet şi învăţător în marea metropolă siriană de pe malurile râului Orontes şi care se va fi numărat printre acei propovăduitori care *venind în Antiohia, vorbeau către elini* (*Fapte* 11, 30). Textul sacru precizează că, între cei care au părăsit Ierusalimul *din cauza tulburării făcute pentru Ştefan* se aflau, de asemenea, *bărbaţi ciprioţi şi cirenieni* (*Fapte* 11, 20).

Primul dintre citatele selectate din *Faptele Apostolilor* ne duce cu gândul la cuvintele paulinice din I *Corinteni* 12, 28: *Şi pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întâi, apostoli; al doilea, profeţi; al treilea, învăţători* ... Era de altfel, de aşteptat ca Sf. Luca, în *Faptele Apostolilor* — această a doua scriere a sa adresată lui Teofil —, să respecte cu fidelitate cele auzite de la mentorul său, Sf. Apostol Pavel, în privinţa rolului, locului şi importanţei pe care profeţii şi învăţătorii îl aveau în Biserica Primară. De altfel, când *Apostolul neamurilor* a menţionat triada slujitorilor harismatici ai Cuvântului lui Dumnezeu — *apostoli, profeţi, învăţători* — a prezentat o adevărată *aristocraţie pnevmatică* (Henri Crouzel) a Bisericii: misionarul, organul inspirat, respectiv învăţătorul propriu-zis al comunităţii, purtătorul harismei cunoştinţei şi înţelepciunii. Dispariţia treptată a harismelor excepţionale în Biserică va face ca singurii supravieţuitori ai triadei amintite să fie *învăţătorii* sau *didascalii*, cum mai erau ei numiţi. Pierzând treptat elementul haric, didascalia s-a transformat progresiv în ştiinţă, în timp ce didascalul harismatic al epocii apostolice a devenit tot mai mult profesor de teologie. Funcţiile harismatice ale didascalilor — care nu erau nici hirotoniţi şi nici delegaţi de comunitate — au fost preluate treptat de clerul hirotonit, respectiv de episcopi, preoţi şi diaconi, a căror funcţie principală era la început, mai degrabă, pastorală, liturgică şi administrativă, decât învăţătorească, deoarece *învăţătorul* menţionat, deopotrivă de Sf. Apostol Pavel şi de Sf. Luca, *didascalul harismatic* era predicatorul şi exegetul obişnuit al Sf. Scripturi. *Didahia celor doisprezece Apostoli*, document paleocreştin de la sfârşitul secolului I, menţionează profeţii harismatici de cincisprezece ori, iar pe apostoli şi pe învăţătorii (didascalii) harismatici de trei ori. Astfel, la capitolul XV, 1-2 citim: *Nu-i disprefuiţi pe episcopi şi diaconi că şi ei sunt cinstiţi ai voştri împreună cu profeţii şi cu didascalii.*[1] Până nu demult, în zilele noastre, s-a crezut (eronat) că didascalia a evoluat din catehеză, că didascalii ar fi fost iniţial cateheţi, iar didascalia lor un catehumenat evoluat în şcoală. De fapt, didascalia era atât anterioară, cât şi superioară catehizării, nefiind nici legată, nici condiţionată de catehеză. Erau două ramuri distincte de învăţământ creştin, strict ierarhizate, în sensul că didascalul putea deveni catehet, nu şi invers.[2]

Din secolul al II-lea, didascalii se transformă treptat, din predicatori şi exegeţi harismatici, în profesori şi întemeietori de şcoli, în sens ştiinţific, concludent în acest sens fiind cazul primilor filosofi creştini, apologeţi ori polemişti, Iustin, Atenagora, Teofil, Panten, Clement. Până în secolul al III-lea, Egiptul creştin şi vecin Cyrenaicei — patria lui Luciu Cireneul — este un caz elocvent pentru arhaicitatea instituţiilor sale: *în paralel cu predica episcopilor, cu catehizarea propriu-zisă, cu didascalia profesionistă şi cu şcolile libere e atestat un învăţământ care nu e nici şcoală, nici particular, nici poate catehetic, nici predat de clerici, şi totuşi public, regulat, autoritativ şi încadrat în cult ca şi didascalia harismatică.*[3]

*

Dacă vorbim despre patria lui Luciu (Lucius) Cireneul, precizăm că Cyrenaica sau Cyrene (Cirene) a fost o provincie a Imperiului Roman, creată în anul 75 î.Hr., în nordul Africii, aproximativ pe teritoriul actualului stat Libia. Numele îl are de la Kyrene, prima colonie grecească a dorienilor veniţi din insula Thera către anul 631 î.Hr. După trei secole de autoguvernare a intrat în componenţa imperiului lui Alexandru cel Mare, revenind apoi urmaşilor acestuia, cunoscuţi sub numele de *diadohi*, mai precis i-a revenit unui reprezentant al familiei Ptolemeilor, familie care va deveni dinastia regală elenistă în Egiptul antic. În urma morţii lui Ptolemaios Apion, în anul 96 î.Hr., care a lăsat prin testament regatul său statului roman, Cyrenaica (Cirenaica) a fost preluată tranzitoriu şi ulterior transformată într-o provincie de rang pretorian, acest ultim act petrecându-se în anul 75 î.Hr. În timpul lungii domnii a împăratului Octavianus Augustus, mai precis în 27 î.Hr., provincia a fost reorganizată şi unită cu Creta, capitala comună fiind la Gortyna, şi predată în administraţie Senatului roman.

Creta epocii apostolice fusese cucerită de proconsulul Q. Metellus, în cadrul campaniei militare romane împotriva piraţilor din zonă, campanie desfăşurată între 68-66 î.Hr. Insula a devenit vestită în Imperiu pentru uleiul produs, alături de vin şi fructe sudice, motiv pentru care a şi cunoscut o reală prosperitate. Nu ne propunem să dezvoltăm istoria acestei insule care a cunoscut, în zorii istoriei sale, civilizaţia minoică, dar nu ne putem abţine să arătăm că tocmai acea Cretă minoică a fost supranumită de vecini *Insula Fericiţilor*. O fericire datorată în mică măsură hazardului, cât neîncetatei reînnoiri. Mai târziu, Creta dedalică va cunoaşte o a doua renaştere şi se va umple, secole mai târziu, de cetăţi elenistice pe care *Pax Romana* le va readuce la înflorire. Probabil că nu întâmplător, simbolul Cretei minoice — pictat cu dragoste de artiştii timpului — a fost narcisa albă a nisipurilor, planta ce renaşte mereu.[4]

Mult mai târziu decât epoca *Faptelor Apostolilor* — cea a lui Luciu Cireneul —, mai precis în timpul lui Diocleţian, Cyrenaica şi Creta au fost separate, prima dintre ele fiind divizată în *Lybia superior* şi *Lybia inferior*. Ulterior, *Lybia superior* va purta numele de *Pentapolis*, nume luat după străvechea uniune a celor cinci oraşe greceşti din jurul oraşului — a coloniei doriene — Cyrene. Coalaltă subdiviziune administrativă, *Lybia inferior*, cu capitala la Paraetorium (azi Marsa Matruch), va purta epitetul *Sicca* („cea uscată").[5]

În oraşele din Cyrenaica locuiau greci şi numeroşi evrei, iar aceştia din urmă s-au răsculat, în 114—116 d. Hr., cu alte cuvinte în perioada campaniei lui Traian împotriva parţilor (114—117 d.Hr.), concretizată prin cucerirea Mesopotamiei — cu Babylon, Seleucia, Ctesiphon, ultima fiind capitala regatului part — şi (presupus) încheiată prin înfiinţarea unei noi provincii romane în teritoriile cucerite, provincie numită Assyria (Nova Syria sau Babylonia).[6] Răsculaţii — profitând de plecarea pe frontul partic a legiunii a III-a Cyrenaica — au devastat teribil zona, tratându-i cu deosebită cruzime pe romanii şi pe grecii din Cyrenaica propriuzisă, pe care au ocupat-o şi de unde au pătruns în Egipt pentru a-şi uni forţele cu răsculaţii de acolo. Pătrunşi de un acut simţământ mesianic, ei au proclamat rege al iudeilor pe conducătorul lor, Andreas sau Loukouas.[7] O revoltă la fel de violentă a izbucnit în Cipru, sub conducerea lui Artemion, evreu elenist, după cum îl arată şi numele. Principalul centru al răscoalei zonale a fost, totuşi, Egiptul, tărâmul unui vechi contencios ebreo-elenic şi totodată locuit de un număr mare de evrei, stabiliţi acolo din timpuri îndepărtate. Rebelii, repede sprijiniţi de răsculaţii din Cyrenaica, au ocupat întregul Egipt, de la Theba la Marea Mediterană, cu excepţia Alexandriei. În restul provinciei egiptene, grecii şi romanii au fost vânaţi fără cruţare de răsculaţi. Pierderea pentru Imperiu a trei provincii majore — Egipt, Cipru, Cyrenaica — însemna o dificultate majoră, iar, în astfel de coordonate, numai geniul militar al lui Traian a salvat situaţia.[8]

Violenţa revoltei i-a determinat pe romani să colonizeze veterani în Cyrenaica, pe care să-i împroprietărească cu terenuri arabile. Şi aceasta, în situaţia în care — contrar condiţiilor climaterice de azi — provincia era un important grânar, un important producător de untdelemn şi un loc în care se practica o zootehnie intensă. Ca o particularitate, cele mai importante produse de export în Antichitate erau planta medicinală unică, numită *silphium* — întâlnită pe monede — şi penele de struţ, mult căutate în epocă.

Patria lui Luciu Cireneul a fost locul de obârşie al unor personalităţi culturale ale Antichităţii de expresie greacă, precum marele geograf Eratostenes, poetul Calimachos ori filosoful Carneades, fără a avea pretenţia că această enumerare este exhaustivă.[9]

Şi astfel, prin intermediul celor aflate despre Luciu Cireneul, am avut posibilitatea să călătorim atât în timp, cât şi geografic. Am parcurs nişte coordonate, nu atât de „război şi pace", cât, mai degrabă, coordonate (de asemenea) binomice, de pace şi învăţătură duhovnicească, dublate de cele de război şi lacrimi, acestea urmate de cele de pace şi cultură antică.

Cercetător Dr. COSTANTIN ITTU

1 I. I. Ică jr., **Origen — contemporanul nostru,** în H. Crouzel, **Origen,** trad. Cristian Pop, Studii: Gilles Dorival şi Cristian Bădiliţă, Prefaţă: diac. Ioan I. Ică, jr., Sibiu, Deisis, 1999, pp. 5—30, la p. 19.
2 **Idem,** cf. T. M. Popescu, **Primii didascali creştini,** în „Studii teologice", 3 nr. 1, 1932, pp. 165-166.
3 **Ibidem,** p. 20; cf. **Ibidem,** p. 209.
4 C. Ittu, **Semnale de Telegraf,** Sibiu, 2001, cap. „Zestrea istorică a Cretei lui Tit", pp. 69 —76.
5 **Enciclopedia civilizaţiei romane,** coord. şt. Dumitru Tudor, Bucureşti 1982, p. 190.
6 E. Cizek, **Epoca lui Traian,** Bucureşti, 1980, pp. 365—424; pentru legiunea III Cyrenaica, p. 397.
7 **Ibidem,** p. 413.
8 **Ibidem,** p. 414.
9 **Enciclopedia,** p. 190.

Sfânta Mănăstire Arnota

(Urmare din pag. a 3-a)

moare la 20 august 1727, înainte de a fi hirotonit arhiereu.

Unul dintre egumenii bine-cunoscuţi este ieromonahul Dionisie Eclesiarhul. În timpul egumeniei sale, se clarifică unele probleme privind moşia Bogdăneşti. Datorită pregătirii sale, este angajat la Centrul Eparhial, unde corectează cărţile de cult, apărute sub conducerea episcopilor Chesarie şi Filaret.

Ieromonahul Anthim, venit de la Cozia, are un sfârşit tragic. O însemnare coziană arată că, „pe acest frate al nostru Anthim ieromonahul, făcându-l egumen la Mănăstirea Arnota, l-au omorât doi şigani chiliaşi şi cu doi rumâni, dormind în pat la schitul Mănăstirii. Şi l-au îngropat la Mănăstire la Arnota, în amvonul bisericii, la anul 1775".

Ieromonahul Cosma, cunoscut pentru zapisul de învoială privind moara din Cucueşti; având sătenii o moară şi egumenul alta pe râul Luncavăţ, exista multă neînţelegere pentru apa ce nu ajungea ambelor mori. Egumenul a hotărât ca, „de acum înainte să avem pace între noi, umblând morile amândouă".

Mănăstirile fiind recunoscute ca vetre de cultură, şi monahii de la Arnota au manifestat o anumită activitate în acest domeniu.

În anul 1706, egumenul se preocupă de reînnoirea *Pomelnicului Mănăstirii Arnota*. Într-o însemnare, citim că, „în anii de-nceputul lumii 7214 ... s-au prefăcut şi s-au înnoit acest dumnezeiesc Poménic, ce să zice *Proscomisarion* ... cu voia şi cu porunca Sfinţiei Sale părintele chir Varlaam, igumenul aceştii sfinte Mănăstiri", dar nu se menţionează numele copistului, nici locul unde s-a realizat lucrarea.

Biblioteca Mănăstirii Arnota păstrează şi unele manuscrise ale egumenului caligraf Serafim ieromonahul. Astfel, un *Miscelaneu* păstrează semnătura care precizează că: „Acesta iaste a lui Seraphim igumenul de la Arnota". De asemenea, se află unul intitulat: *Seferteillim, adică Cartea laudelor, ce se numeşte Psaltire cu tâlc, tălmăcită de pre limba slovenească pre limba rumânească.* O însemnare adevereşte că, „această Sfântă Saltire, ce se numeşte Psaltirea cu tâlc este [a] Arnotei".

Numeroşi monahi din Arnota ştiau să scrie; unul dintre ei face o însemnare pe *Prologele Mănăstirii Cozia*, notând că: „Această sfântă carte este a sfintei Mănăstiri Cozia, ce s-au răscumpărat dimpreună cu alte cărţi de Sfinţia Sa părintele arhimandrit, năstavnic al sfintei Mănăstiri Coziei, chirio chir Ilarion, în zilele luminatului nostru domn Io Mihail Costandin Şutul voievod, la leat de la zidirea lumii 7300, iar de la Hristos 1792. Şi am scris eu, mult păcătosul robul lui Dumnezeu, Nicodim monah, care sunt călugărit la Mănăstirea Arnota".

Un *Letopiseţ* de proveniență hurezeană este menţionat la Arnota, potrivit autografului: „Am săvârşit cu cetirea acest Letopiseţ, acum în iunie 20, 1786. Naum ierodiacon din sfânta Mănăstire Hurezi fiind scriitoriu al sfintei Mănăstiri şi soldat nevrednic Sfinţilor Împăraţi". De asemenea, arhimandritul Chiriac Râmniceanu menţionează că, ieromonahul Ioanichie, duhovnicul din Peşteri Bistriţei, primeşte un *Miscelaneu de literatură monahală* de la „Meletie ieromonahul de la Sfânta Episcopie Argeş, ce a fost la sfânta Mănăstire Arnota şi a răposat la sfântul Schit Pătrunsa, luat după la sfintele mănăstiri cele de obşte".

Pe firul acestei activităţi culturale, unii ierarhi luminaţi ai Râmnicului s-au orientat spre Mănăstirea Arnota pentru a face din ea un focar de cultură monahală, ortodoxă şi românească, considerând-o ca cel mai potrivit loc, prin amplasarea ei. Astfel, episcopul Vartolomeu Stănescu intenţiona să înfiinţeze o *Şcoală*. Cu privire la ea, într-o *Circulară* de la finele anului 1938 anunţa că, începând cu 1 ianuarie urmează să ia fiinţă la Arnota o *Şcoală monahală*, unde vor fi înscrişi toţi monahii seminarişti şi studenţi teologi din cuprinsul Mitropoliei, care, pe măsură ce vor termina studiile, se vor stabili în această Mănăstire. Pensionarea sa nu i-a permis înfăptuirea acestui ideal atât de necesar călugărilor.

Enciclopedia Română — monument al istoriei culturii

Elaborată la iniţiativa şi sub auspiciile *Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român, Enciclopedia Română* rămâne un document de vârf al unirii prin limbă şi cultură a românilor şi confirmă împlinirea aspiraţiei *Asociaţiunii* de a contribui la construirea identităţii culturale a poporului român, la integrarea, prin cultură, a ţării noastre între ţările civilizate ale lumii. Menirea acestei lucrări a fost aceea de sursă unitară şi condensată de cunoştinţe prin punerea în valoare a trecutului şi prezentului poporului român, a personalităţilor lui, de a contribui la unitatea culturală şi politică a românilor din toate provinciile ţării, de a oferi lumii o imagine a identităţii poporului român.

Responsabilitatea acestei întreprinderi editoriale rămase fără egal şi astăzi, a fost asumată de doctorul în drept şi publicistul *Cornel Diaconovici* care, în şedinţa Comitetului Central al *Asociaţiunii* din 3 ianuarie 1895, a propus editarea unei enciclopedii în scopul „lăţirii (răspândirii) ştiinţelor şi artelor în cercuri cât mai largi" („Transilvania" 1/1895), „pentru a da publicului cititor un bun sfetnic şi conducător pe toate terenele ştiinţelor şi artelor" („Transilvania" 9/1896)

Coordonatorul acestei prestigioase lucrări, *Cornel Diaconovici*, ajutat de colectivul redacţional constituit din: *Ilie Beu* (medic), *Ilie Moga* (învăţător), *Ioan Popovici* (profesor), *Nicolae Togan* (preot), cei 209 autori, dintre care 172 mai importanţi, nu bănuiau la ce muncă titanică se angajează. Proiectata lucrare s-a realizat pe fascicole, publicarea primei fascicole, sărbătorită la Adunarea Generală a *Asociaţiunii* de la Lugoj în 1896, a fost remarcată de presa transilvăneană şi de presa de peste munţi. Lucrarea integrală a apărut, la Tipografia *W. Kraft*, pe propria cheltuială, în trei volume, în anii 1898, 1900, 1904, şi a cuprins, în 3186 pagini cu litere petit, 37 622 articole, 16 hărţi şi 147 de ilustraţii. Şi sub aspectul prezentării grafice, a tehnicii tipografice, *Enciclopedia ASTREI* a fost o performanţă de excepţie.

Monumentala lucrare a primit medalia de aur la Expoziţia de carte de la Bucureşti din 1903, înainte de a apare ultima fascicolă şi, raportat la celelalte lucrări de acest gen, a fost prima din ţara noastră şi din Sud-Estul Europei, a patra din lumea modernă (după enciclopediile: franceză, engleză, germană). *Autorii* care au garantat cu prestigiul lor calitatea articolelor (savanţi, oameni de cultură, specialişti din toate domeniile, înalţi prelaţi ai Bisericii Creştine, preoţi, medici, dascăli, artişti) au fost din toate regiunile ţării, câţiva din

(Continuare în pag. a 8-a)

Prof. univ. dr.
ELENA MACAVEI

Misiunea Bisericilor din perspectiva creştinilor aflaţi în situaţii de criză

ACCRA, ABOKOBI, GHANA: 29 APRILIE — 7 MAI 2004

— Conferinţa mondială a secţiei URBAN RURAL MISSION din cadrul WCC —

Organizată sub egida Consiliului Ecumenic al Bisericilor (WCC) cu aportul deosebit al Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Africa de Vest, în special din Republica Ghana, conferinţa *„Misiunea Bisericilor din perspectiva creştinilor aflaţi în situaţii de criză"*, a cuprins trei etape deosebite, marcate de evenimente cu real aport la dialogul inter-creştin şi inter-cultural într-o lume a multiculturalităţii şi a unei multitudini de propuneri spirituale.

Etapa dintâi, una a perceperii spaţiului şi spiritualităţii africane — în special, firesc, ghaneze — a cuprins trei zile de contact cu populaţia ghaneză din sistemul urban şi rural. Au fost vizitate Accra (capitala ţării), Cape Coast (oraş port, locul din care, începând cu 1692, lumea civilizată de astăzi şi-a colportat sclavii) şi două din satele din apropierea Accrei (din regiunea Legon şi Atomic — care, prin diversitatea confesiunilor, creştine aflate în lucrare (inclusiv o puternică parohie ortodoxă, în Accra), au constituit punctul de plecare într-o serie de analize care, în următoarele zile, au marcat plenara ca şi lucrul pe grupuri al participanţilor.

Etapele celelalte ale Conferinţei s-au desfăşurat în Abokobi, localitatea unde, în 1927, s-a tradus Biblia pentru prima oară într-o limbă africană (cel puţin în centrul şi vestul continentului african). În Centrul Bisericii Presbiteriene pentru susţinerea misiunii femeilor în rândul populaţiei africane, participanţii din peste 50 de ţări ale lumii (creştine), aflaţi sub directa îndrumare a preotului ortodox Kwami Labi (secretarul executiv al comisiei Community and Justice al WCC, figură de marcă a creştinismului din Ghana), au parcurs jaloanele unei analize pe cât de vaste şi bogate în propunere, pe atât de adânci prin metodologia adoptată de conferinţă (plenară — lucrul în grupuri geopolitice — rediscutarea în grupuri restabilite pe criterii legate de subiectele alese ca atare) şi, prin aceasta, dătătoare de roade.

Pornind de la două materiale plenare vizând modul în care se află starea actuală a misiunii provocată de populaţia aflată în situaţii de crize — unul prezentat de către Anna Marsiana (Indonezia) iar altul de Guilermo Kerber Mas (Uruguay, secretar al comisiei de relaţii internaţionale al WCC), participanţii au reliefat atât starea actuală a procesului de globalizare — multiculturalizare — pluralism consumistic precum şi laturi vizând realmente, misiunea bisericilor creştine într-o lume a injustiţiilor structurale în care sociologia a identificat nevoia dezvoltării unei cercetări noi — *victimiologia* — pentru a putea evalua în chip elocvent drama lumii de astăzi. Materialele au suscitat discuţii vii, mare parte din cei care au intervenit, dovedind că în nici o latitudine şi longitudine a geografiei fizice sau spirituale nu-i loc în care suferinţa, violarea drepturilor umane fundamentale sau presiunea altor religii asupra bisericilor creştine, uneori aceea a politicului asupra misiunii creştine, să nu se fi făcut simţită.

Plenarele au fost continuate în discuţii în grupuri restrânse („Story Circle", metodologie adusă în WCC de către URM. Canada/SUA) unde ţesătura de drame care cuprind lumea s-a vădit în toată structuralitatea ei negativă. De la violurile din Congo şi cazurile de antropofagie din Burkina-Faso, de la decapitarea politică a misiunii în ţările arabe şi eludarea drepturilor fundamentale ale unor minorităţi religioase, (cazul Ortodoxiei în India), de la prozelitismul sectelor „pseudocreştine" (afirmaţia aparţine unui penticostal din Chile şi viza... neopenticostalii!) la rupturile, fracturile dintre ierarhia clericală şi poporul credincios (cazul Indoneziei, Cote D'Ivoire, Canada, SUA, Elveţia...), de la elemente legate de desacralizarea spaţiului şi timpului pe care-l parcurgem până la cele legate de false sacralizări (regimurile totalitare din Europa de Est ocupând, prin intervenţiile României, Ungariei şi Lituaniei, un loc de reflecţie major printre celelalte reflecţii) şi alte multe dimensiuni ale acestui „atelier" de ecumenism, misiunea Bisericii şi uneori „demisionarea" creştinilor au fost analizate cu atenţie şi cuprinse mai apoi în raport care în esenţă au conferit ultimelor două zile tema majoră de discuţii: VIOLENŢA — VINDECAREA — RECONCILIEREA.

Dinspre partea ortodoxă a participării (părintele L. Kwami/Ghana, Pr. George Mattew (India), Pr. Constantin Necula (România) precum şi reprezentantele unor ortodoxii încă sub presiunea dură a unei realităţi şi mai dure: Uganda, Iordania, Egipt şi Siria), mesajul a fost unul care a ancorat tema discuţiei în „viaţa în Hristos", ca temei al unei centrări şi recentrări de valori restauratoare în ce vizează misiunea. Fără a dilua aspectul social al misiunii, deschiderea spre aspectele sociale ale misiunii creştine (dincolo de asistenţă socială aici fiind vorba inclusiv de exemplu de susţinerea mutuală a unor poziţii de politică economică a unor populaţii creştine minoritare, defavorizate...) Ortodoxia a cerut şi o viziune de ansamblu, chiar cu fundament duhovnicesc sporit şi finalitate ancorată în eshaton atunci când e vorba de restaurarea persoanei ca şi de realizarea ei socială prin misiunea bisericii. De altfel, intervenţia ortodoxă s-a făcut şi în contextul în care tema reconcilierii şi vindecării (văzută nu doar ca o împăcare „cosmetizată", specifică democraţiilor africane sau epocii post-comuniste, în România cu predilecţie) a readus înaintea participanţilor nevoia de restaurare a Tainei Spovedaniei. Ca factor misionar major, preotul sau pastorul sau laicul implicat în misiune nemaiavând cum face rabat de la exigenţele unei astfel de părtăşii în Hristos, la iertarea Lui şi vindecarea pe Care El o aduce ca Medic şi Medicament (Pharmakon) deopotrivă.

De altfel discuţiile plenare ulterioare, ca şi documentul final care, la vremea la care scriem aceste rânduri urmează să fie emis, au considerat intervenţiile ortodoxe vizând o „misiune a Învierii" (în resurecţie (înviere) fiind cuprinse şi aceste exerciţii segmenţiale vizând vindecarea — iertarea — reconcilierea) ca fiind — cel puţin în planul teologiei — fundamentale. Lucru de altfel remarcabil ţinând cont că această Conferinţă URM viza şi un aport cât mai substanţial în vederea elaborării documentelor conferinţei mondiale a Bisericilor vizând misiunea şi evanghelizarea care, anul viitor (9—16 mai) se va desfăşura la Atena, cu titlul *„Rugăciunea în Hristos pentru reconcilierea şi ajutorarea comunităţilor umane"*, fără îndoială un titlu vizând mai ales spiritualitatea strategiilor de reconciliere pe care şi WCC le propune lumii creştine.

Dincolo de discuţii însă, contactul interpersonal, interbisericesc şi intercultural a continuat prin viaţa de rugăciune şi meditaţia la cuvântul lui Dumnezeu (textele de la Isaia 58 şi Romani 8 fiind propuse unei ample dezbateri) ca şi prin viaţa în comun într-o ţară a paradoxurilor şi a contrastelor care părea în permanenţă a spune: AKOUABA! Adică, „Bine aţi venit!"

Pr. Lect. univ.
CONSTANTIN NECULA

IN MEMORIAM

Pr. Richard Grabowski din Warren — Ohio

Episcopia Ortodoxă Română din America, personal I.P.S. Arhiepiscop Nathaniel Popp şi P.S. Episcop-vicar Irineu Duvlea, anunţă mutarea la cele veşnice, în data de 6 mai 2004, a vrednicului de pomenire pr. Richard Grabowski, fost preşedinte al Departamentului ROEA de Asistenţă creştină.

Prohodirea adormitului în Domnul s-a oficiat, după Sf. Liturghie, în catedrala „Adormirea Maicii Domnului" din Cleveland, Ohio, în data de 11 mai 2004, iar înhumarea a avut loc în cimitirul „Sfânta Maria", al Societăţii „Vatra Românească" din Grass Lake, Michigan, miercuri, 12 mai 2004.

Părintele Richard Grabowski s-a născut la 21 martie 1924, la Râmnicu Vâlcea şi a emigrat în Statele Unite în 1952. Acolo a fost hirotonit diacon de către arhiepiscopul Valerian Trifa, în 1962, pe seama parohiei „Adormirea Maicii Domnului" din Saint Paul MN, iar numai după un an de slujire diaconească a fost hirotonit preot pentru biserica „Pogorârea Duhului Sfânt" din Merriellville IN, unde va sluji până în 1971, când se va transfera la biserica „Sfânta Treime" din Los Angeles CA. După un deceniu, în 1982, a devenit slujitor la catedrala „Adormirea Maicii Domnului" din Cleveland OH. Concomitent a administrat şi parohia „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril" din Fort Wayne (1968—1971), precum şi parohia „Sfânta Înviere a Domnului" din Oakland CA (1971—1979).

După pensionare, în 1990, şi până în prezent a funcţionat ca preşedinte al Departamentului ROEA de Asistenţă creştină, implicându-se în programul „Help for Romania" („Ajutor pentru România"), în cadrul căruia a coordonat şi supravegheat distribuirea a milioane de dolari destinaţi sprijinirii oamenilor aflaţi în lipsuri din România.

O bună perioadă, părintele Richard Grabowski s-a dovedit foarte activ în viaţa Episcopiei, fiind membru în Consiliul eparhial şi în Consistoriul spiritual.

În urma sa au rămas îndureraţi: soţia, preoteasa Hildegard şi copiii: Michael, George, John, Richard, Corina (Phillips), Paul şi Sthephen, împreună cu familiile lor.

Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie, care l-a preţuit pe adormitul în Domnul, a transmis condoleanţe.

De hram la Fântâna Foltei

În fiecare an, când calendarul creştin prăznuieşte pe Sfântul şi Marele Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruinţă — Bisericuţa Eroilor de la Fântâna Foltei îşi sărbătoreşte Patronul. Acest sfânt lăcaş este aşezat pe un interesant şi binecuvântat platou, în mijlocul unei păduri.

Din încredinţarea şi prin binecuvântarea I.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei — P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, pentru a şasea oară a săvârşit o slujbă arhierească aici. P.S. Sa Visarion a fost înconjurat de P.C. pr. icon. stav. Mihai Rusu, fiu al urbei, venit de la Sibiu, de P.C. pr. icon. stav. Romul Roşca, protopopul Protopopiatului Săliste, de P.C. pr. icon. stav. Ioan Ciocan, de P.C. pr. icon. stav. Nicolae Bădilă, de P.C. pr. Claudiu Teşa şi de P.C. diacon Mihai Susan. Răspunsurile de la strană au fost date de un grup vocal format din Maica stareţă Teofana şi monahia Natalia, ajutate de teologul Constantin Ciocan. La priceasnă P.S. Visarion a rostit un cuprinzător cuvânt de învăţătură. P.S. Sa a vorbit despre viaţa de militar magnific şi apoteotic, precum şi de suferinţele chinuitoare, ale Marelui Mucenic Gheorghe, care s-a ridicat împotriva edictului semnat de crudul Diocleţian, privind persecutarea creştinilor. Vorbitorul a remarcat şi de popasul la acest schit a apostolului ortodoxiei din Transilvania — Visarion, în 1744. În încheierea cuvântării P.S. Visarion a adus cuvinte de încurajare stareţei Teofana şi monahiei Natalia, care au schimbat în mod plăcut atât chiliile părăsite până mai ieri, cât şi înfăţişarea bisericuţei. Tot P.S. Visarion a transmis asistenţei un mesaj de binecuvântare arhierească din partea I.P.S. Dr. Antonie. Despre semnificaţia zilei a mai vorbit şi P.C. pr. Mihai Rusu.

În dangăt de clopot s-a oficiat o slujbă de parastas. P.S. Visarion a pomenit, citind de pe cele două plăci ce străjuiesc intrarea în Sfântul locaş — numele fiecărui erou căzut la datorie în primul război mondial. Din numărul mare al acelor viteji ostaşi, cu emoţie, am desprins şi pe ale celor doi fraţi ai mamei mele: Nicolae Şteflea şi Oprea Şteflea. A urmat apoi slujba Sfântului Maslu.

De remarcat a fost şi un alt moment în care un grup de femei credincioase, din propria lor iniţiativă şi-au adus modestul lor obol (Maria Novac, Ana Gligor, Stela Socaci, Ana Constandel şi Mia Dan), oferind câte un pahar de grâu fiert în amintirea eroilor sălişteni căzuţi la datorie în primul război. Lăudabilă acţiune!

De această mică mănăstire, unică în felul ei în Arhiepiscopia Sibiului, se leagă multe şi interesante povestiri. Pe scurt voi istorisi geneza izvorului de la Foltea.

Legenda spune că demult, ... pe când nu era răutate între oameni, în una din zile pe aceste plaiuri au ajuns Dumnezeu şi Sfântul Petru. Obosiţi de drum, au poposit aici pentru a mânca şi a se odihni. După ce s-au ospătat li s-a făcut sete. Cum prin apropiere nu era fir de apă, Dumnezeu s-a apropiat de nişte bolovani şi atingându-i cu degetul s-a produs minunea. Din această piatră seacă îndată a ţâşnit un izvor cu apă rece şi cristalină din care ei au fost primii care şi-au astâmpărat setea. Sub bolta cerească şi privirea stelelor, au rămas până a doua zi. Dis-de-dimineaţă, pe când soarele încă nu şi-a arătat geana de lumină, pe când Drumeţii erau gata de plecare, Sfântul Petru i-a spus lui Dumnezeu:

— Doamne, rogu-Te lasă un semn al trecerii Tale prin aceste locuri încântătoare, să se ştie de toţi acei ce vor veni după noi, că aici, într-o seară a poposit însuşi Dumnezeu.

— Dar, Sfinte Petre, această apă ce izvorăşte din stâncă nu este un semn dumnezeiesc? Vrei Tu, oare, să las alt semn?

— Doamne, fă ca din acest izvor să curgă lapte amestecat cu miere, iar această mană cerească să vindece toate bolile celor ce vin aici şi vor sorbi din această sfântă licoare, spre pomenirea Ta, întărindu-şi astfel credinţa.

— Sfinte Petre, ceea ce-mi ceri va întări lumea, iar oamenii în loc să-şi sporească credinţa, o vor pierde şi pe cea puţină pe care o mai au, însă dacă Tu vrei, aşa să fie!

Atunci Dumnezeu atinse doar o dată cu toiagul sfânt firul cristalin de apă şi pe dată apa se schimbă într-un şuvoi de lapte şi miere, după care ei au plecat...

Când oamenii au găsit acest izvor miraculos, tare s-au mirat şi nedumeriţi, cei mai mulţi au crezut în puterea şi mâna lui Dumnezeu, însă au fost şi alţii care au bănuit că este o lucrare a Satanei.

Vestea că în pădurea ce străjuieşte la miazăzi Săliştea este un izvor fermecat s-a întins peste ţară. Sute şi mii de oameni veneau din toate zările să vadă minunea, să-şi vindece bolile şi să se roage lui Dumnezeu. Dar, nu peste mult timp au început şi necazurile. Înghesuiala miilor de pelerini a generat mari certuri, înjurături şi chiar bătăi. Unii au început să se îmbogăţească prin vânzarea acestei licori sfinte. Zi şi noapte lângă izvor era o mare vânzoleală, strigăte şi certuri ce nu se mai sfârşeau. Fiecare se gândea să ajungă aici şi să ia cât mai multă băutură sfântă pe care apoi s-o vândă la un preţ cât mai bun. Se mai spune că un boier ce îşi avea moşia pe acele locuri a pus slugile să-i împrăştie pe acei ce veneau la izvor, spunându-le că pădurea şi şipotul supranatural îi aparţin. Toate aceste fapte triste au supărat pe Bunul Dumnezeu şi pentru a curma vrajba acelor din acea vreme, a trimis o rază de lumină care, de cum a atins stânca din care izvora şuvoiul de lapte şi miere, a oprit scurgerea băuturii sfinte. În locul acestei licori sfinte, a reînceput să curgă apa rece, cristalină şi tămăduitoare din care iniţial băuse însuşi Dumnezeu şi Sfântul Petru. Nu peste mult timp izvorul a fost dat uitării... După o vreme lungă, pe aceste meleaguri au sosit câţiva pustnici, care auzind povestea izvorului au ridicat un mic schit...

În urma primului război mondial, sălăştenii de atunci au zidit o bisericuţă pe care au închinat-o eroilor căzuţi pe fronturile Europei şi-au lăsat-o sub patronajul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruinţă.

IOAN METIU

Care este adevăratul Hristos?

Sprijinindu-se pe afirmaţia Mântuitorului Iisus Hristos din Evanghelia după Matei: *„Căci se vor scula hristoşi mincinoşi şi vor da semne mari şi minuni, ca să amăgească, de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi"* (Mt. 24, 24), eruditul Octavian Paler aminteşte, într-o carte, cum un pictor a pictat un tablou cu 50 de hristoşi, iar la mijloc a scris: „Care este adevăratul Hristos?".

Realitatea vieţii contemporane ne arată că astăzi sunt în lumea creştină zeci şi sute de hristoşi, zeci şi sute de comunităţi (erezii-secte) creştine, de credinţe creştine şi necreştine, fiecare cu hristosul său, zeci şi sute de învăţători şi învăţături noi, care de care mai excentrică, mai extremistă, mai reformatoare, mai eretică, mai plămădită după „chipul şi asemănarea" minţii umane.

Căutarea lui Hristos în afara *„Bisericii lui Dumnezeu"* (F.A. 20, 28) este un păcat împotriva Duhului Sfânt, greşeală care nu *„se va ierta lui, nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie"* (Mt. 12, 32), este o neînţeleaptă căutare, este o involuţie spirituală.

Se ştie că toate gândurile, cuvintele şi faptele noastre omeneşti, simple sau impresionante, pot deveni pietre pentru zidirea şi înălţarea sufletului în acest *„templu al lui Dumnezeu"* (I Cor. 3, 10), dar pot deveni şi pietre pentru zidirea unui nou Turn Babel care *„face faimă"* (Gen. 11, 4).

Cei ce *„păzesc unitatea Duhului, întru legătura păcii"* (Efes, 4, 3), merg pe Calea ascultării şi a smereniei, iar cei ce iubesc separarea şi desprinderea merg pe calea răzvrătirii şi mândriei, merg pe calea primului păcat săvârşit în univers. Felul acesta de a înţelege credinţa, nu este spre slava lui Dumnezeu şi aceştia nu *„petrec în Casa lui Dumnezeu care este Biserica Dumnezeului Celui viu, stâlp şi temelie a adevărului"* (I Tim. 3, 15).

Nu mai mulţi, ci *„unul este Învăţătorul nostru, Hristos"* (Mt. 23, 8), deci, una este şi învăţătura Sa şi nu mai multe, una este şi Legea lăsată de El şi nu mai multe, pe care noi nu avem dreptul s-o *„stricăm, ci s-o împlinim"* (Mt. 5, 17). În *„Biserica lui Dumnezeu, pe care a câştigat-o cu însuşi sângele Său"* (F.A. 20, 28), se *„cade să fim"* (Lc. 2, 49). Nimeni nu are voie să pună altă temelie, cum spune Sf. Apostol Pavel: *„Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos"* (I Cor. 3, 11).

Adevăratul Hristos este acela care în ultima Sa rugăciune cere *„ca toţi să fie una"* (In. 17, 21). Adevăratul Hristos este acela care a mărturisit: *„Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta..."* (In. 18, 36). Adevăratul Hristos este acela care a spus: *„Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă-şi pierde sufletul?"* (Mc. 8, 36). Adevăratul Hristos este acela care S-a arătat lui Saul pe drumul Damascului şi l-a inspirat când a scris cuvintele: *„Fiţi uniţi în cuget, trăiţi în pace..."* (II Cor. 13, 12). Adevăratul Hristos este acela care şi-a cinstit mama, cea *„Binecuvântată între femei"* (Lc. 1, 42). Mama, care a mărturisit, încă de când îl purta trupeşte în pântece: *„Căci, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile"* (Lc. 1, 48). Mama, care s-a bucurat de *„mărirea Celui Puternic"* (Lc. 1, 49).

Împotrivirea aduce înstrăinare, înstrăinarea aduce rătăcire, şi amândouă aduc păcatul, care, la rândul său, creează prăpăstii între oameni şi apoi între oameni şi Dumnezeu.

Păcatul este un gest de confruntare şi de neascultare a omului faţă de Dumnezeu, prin care se urmăreşte nu numai întunecarea chipului lui Dumnezeu în om dar şi revolta omului împotriva ordinii şi a unităţii în lume.

Cel care iese din ordinea lăsată de Dumnezeu în lume şi din *„unitatea Duhului"* (Efes. 4, 3) Bisericii îl face pe Dumnezeu după chipul său şi asemănarea sa, face ce vrea şi cum vrea. Ordinea şi ascultarea rămân legea celor rămaşi în *„casă"* (Lc. 15, 31). Ordinea şi ascultarea nu îngrădesc nicidecum darul libertăţii, dat de Dumnezeu omului, ci doar ascultarea lui de sfat, cum spune Sf. Apostol Petru: *„Trăiţi ca oameni liberi, dar nu ca şi cum aţi avea libertatea drept acoperământ răutăţii, ci ca robi ai lui Dumnezeu"* (I Petru 2, 16).

Dacă Dumnezeu ar fi încurajat orice formă de credinţă, atunci ereticii zilelor noastre nu ar avea de ce să se teamă. Atunci Hristos ar fi cu totul altul faţă de Cel pe care îl descrie Evanghelia.

Credinciosul ieşit din ascultarea Bisericii este ca un copil pe care l-a prins noaptea într-o pădure mare, fără călăuză sau indicator. Unii dintre aceştia reuşesc să iasă, dar majoritatea se pierd. Ei nu trebuie să fie numai nişte entuziaşti, arzând de zel, ci arzând de dragoste. Pentru că tot ce este lipsit de dragoste este *„aramă sunătoare şi chimval răsunător"* (I Cor. 13, 1).

Pentru cei care, în sânul Bisericii şi în afara ei, *„se poartă cu necuviinţă"* (I Cor. 13, 15) şi aduc acuze la adresa ei şi la ordinea din ea, precum şi la cei puşi *„ca slujitori ai lui Hristos"* (I Cor. 4, 1), Sf. Apostol Pavel foloseşte o comparaţie, care ar trebui să-i pună pe gânduri, când zice: *„Şi de aş avea darul proorociei şi tainele le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă şi de aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sunt"* (I Cor. 13, 2). Dragostea nu dezbină, nu separă, nu divizează, dragostea ţine unitatea sufletească în *„unitatea Dunului"* (Efes. 4, 3).

Pe cei care văd numai rău şi întunecat în Biserică şi în rânduielile ei îi întrebăm cu Goethe: „Oare răul şi întunericul este în Biserică sau în mintea lor?"

Adevărul nu se poate diviza, întuneca, el nu este bicolor sau trecător.

In faţa rătăcirilor de ieri şi de azi nu avem decât două opţiuni: ori primim învăţătura Bisericii aşa cum au lăsat-o Sf. Apostoli şi Sf. Părinţi, ori ne formăm o opinie personală, în lumina dictonului „quod capita tot sensu".

Mulţi dintre semenii noştri caută un adevăr care să corespundă imaginii pe care ei înşişi şi-au creat-o, caută un „chip cioplit", potrivit intereselor lor.

Adevărul nu este o idee, nu este o concepţie, nu merge pe mai multe căi, nu este un obiect. Adevărul este Dumnezeu. *„Eu sunt calea, adevărul şi viaţa"* (In. 14, 6) spune Iisus Hristos. Iată piatra de poticnire!

Ocolindu-L pe Hristos, neînţelegându-L pe Hristos nimeni nu va ajunge la Dumnezeu. Dacă vrem să găsim o altă cale, ne vom rătăci.

A fi în adevăr, după versiunea lui V. Danion („Demolarea idolilor", p. 36), există câteva elemente fundamentale:

1. Recunoaşterea lui Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, ca Unul din persoanele Sfintei Treimi.
2. Înţelegerea Bisericii ca Trup mistic al lui Hristos.
3. Păstrarea dreptei credinţe.
4. Trăirea vieţii în ascultare faţă de poruncile Bisericii.

Credinciosul adevărat trebuie să umble şi să facă voia lui Dumnezeu, putând spune cu Sf. Apostol Pavel: *„iată vin ca să fac voia Ta"* (Evr. 10, 9), iar voia lui Dumnezeu este *„ca toţi să fie una"* (In. 17, 21).

Poporul iudeu mărturiseşte că a suferit, atunci când, prin propriul lor imbold, s-au abătut de la drumul cel drept ce duce la Dumnezeu; anume, prin schimbarea rânduielilor moştenite. Căci spun profeţii: *„Ai lepădat cunoaşterea lui Dumnezeu şi ai umblat în voia inimii tale"* (Osea 4, 6; Ierem. 7, 2).

Dacă pe timpul lui Moise s-au găsit câţiva care s-au împotrivit rânduielilor lăsate de Dumnezeu (privitor la preoţi şi leviţi), cum au fost: Core, Datan şi Abiron, care au zis: *„Destul! Toată obştea şi cei care o alcătuiesc sunt sfinţi şi Domnul este între ei. Pentru ce vă socotiţi voi mai presus de adunarea Domnului?"* (Num. 16, 3) — nu trebuie să surprindă pe nimeni că şi în zilele noastre, cei ce gândesc ca ei vin cu pretenţii şi cu nemulţumiri împotriva rânduielilor lăsate de Iisus Hristos, aşezate de Sfinţii Apostoli şi de urmaşii lor.

Neascultarea de Biserică este sinonimă cu neascultarea de Evanghelie, despre care spune Sf. Apostol Pavel: *„Mă mir că aşa degrab treceţi... la altă Evanghelie..., care vă tulbură şi nu rămâneţi în Evanghelia lui Hristos"* (Gal. 1, 6—7). Neascultarea de Evanghelie este sinonimă cu neascultarea de Iisus Hristos. Căci *„dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui"* (Rom. 8, 9). Neascultarea de Iisus Hristos înseamnă o ascultare de altcineva, şi ştiut este că *„Nu puteţi sluji la doi domni...; nu puteţi sluji lui Dumnezeu şi lui Mamona"* (Mt. 4, 24), care, după Sfinţii Părinţi, le-a trezit primilor oameni cele trei dorinţe, cele trei pofte: posesia, plăcerea şi puterea.

Credinciosul care este statornic în credinţă stă în ascultarea Bisericii şi Îl cunoaşte pe Dumnezeu, păstrând unitatea credinţei.

Sf. Vasile cel Mare îi sfătuieşte pe creştini să fie prudenţi şi atenţi în comportamentul lor, pentru că „fără prudenţă se cade în greşeală chiar făcând binele".

Chiar şi în religiile vechi, ca în Zoroastrism, religia era socotită „cale de mijloc", ce duce la o viaţă echilibrată, iar excesul, de orice natură ar fi, duce la erezie".

Nu Dumnezeu îl părăseşte pe om, ci omul este lăsat liber să stea în comuniune cu El sau să stea alături; să stea în ascultare, sau să se răzvrătească.

Nu Biserica îl părăseşte pe credincios, ci credinciosul este acela care iese din sânul ei, dorind altceva.

De la arhanghelul Lucifer, care a deschis uşa tuturor răzvrătirilor sau cutia Pandorei, de la căderea în păcat, la stratagema lui Nimrod din Biblie (Gen. 10, 9—10), la ultima erezie din zilele noastre şi până la mişcarea spirituală a veacului nostru numită New Age (Noua Eră), sau mai nou Mişcarea Integrării Spirituale în Absolut, omul a devenit sclavul multor speculaţii false. În această perspectivă Creştinismul nu este religia lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu este religia revelată a mântuirii, nu mai este *„taina dreptei credinţe..."* (I Tim. 3, 16), ci una din religiile lumii. Deci Hristos nu este respins direct, ci deformat complet. De aceea unii oameni caută în toate religiile adevărul şi doresc a lua din ele ce e mai bun, socotindu-L pe Hristos alături de marii întemeietori de religii, ca: Budha, Confucius, Mahomed etc., fără să-L socotească *„Fiul lui Dumnezeu"* (Mt. 8, 29; 14, 33; Lc. 8, 28).

Toţi cei care înclină spre reforme, erezii, secte şi sincretism religios n-au avut niciodată convingere şi credinţă fermă în adevărurile revelate. Iisus Hristos şi învăţătura Sa nu se poate reforma, schimba sau înnoi, pentru că, atunci n-ar mai fi „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat", n-ar mai fi Fiul lui Dumnezeu, ar fi un om oarecare, un învăţat, iar învăţătura Sa ar fi un curent ideologic, o modă. Iisus Hristos, Cel care a înviat din morţi şi S-a înălţat la cer, este acelaşi; *„ieri, azi şi în veci"* (Evr. 13, 8). Toate cele omeneşti „se zic şi se dezic", cum spune M. Eminescu, dispar, cum spune marele înţelept Gamaliel, la prima prigoană pornită împotriva creştinilor de către evrei, pe când cele dumnezeieşti, printre care şi Biserica, nici *„porţile iadului"* (Mt. 16, 18) nu le vor birui.

Astăzi, când suntem hărăziţi să trăim printre eretici şi cu ereticii, este mare lucru şi lăudabil a nu te molipsi, a nu deveni curios, ca Adam la prima ispită, a nu te lăsa sedus şi momit. La fiecare pas întâlnim sfătuitori, ofertanţi şi oferte, avantaje şi privilegii care ni se oferă numai să ieşim din comunitatea Bisericii. Tot la Dumnezeu ne rugăm şi noi, spun aceştia, convingând pe cei slabi şi îndoielnici! Dar îi întrebăm: atunci de ce ţi-ai schimbat credinţa? Îi mai întrebăm: La care Dumnezeu? Pentru că Sf. Scriptură spune: *„Este un Domn, o credinţă, un botez"* (Efes. 4, 5), iar *„Dumnezeu nu este al neorânduielii"* (I Cor. 14, 33). Mântuitorul spune limpede: *„Cine nu ascultă de Biserică este păgân şi vameş"* (Mt. 18, 17). Despre aceşti învăţători Sf. Evanghelist Ioan spune: *„Dacă cineva vine la voi şi nu aduce această învăţătură, să nu-l primiţi în casă"* (II Ioan 1, 10), iar Sf. Apostol Pavel îl îndeamnă pe ucenicul şi episcopul Tit: *„De omul eretic să te depărtezi"* (Tit 3, 10) etc.

Marele scriitor bisericesc, din prima perioadă a Bisericii, Origen (185—254), a dat contemporanilor săi o notă de comportament creştin, actuală şi celor din sec. al XXI-lea. Când între anii 199—200 d.Hr., împăratul Septimiu Sever primeşte reclamaţie de la celelalte culte locale din Palestina şi Egipt, împotriva creştinilor, acesta porneşte o prigoană puternică împotriva lor, în care mor sute şi mii de creştini. Printre cei închişi se afla şi tatăl lui Origen, care s-a jertfit pentru dreapta credinţă întru Hristos. Origen reuşeşte să-i transmită tatălui său aflat în închisoare un mesaj cu următoarele cuvinte: „Nu care cumva să-ţi schimbi părerea din pricina noastră".

Condamnarea a dus după sine şi confiscarea tuturor bunurilor familiei. O creştină bogată l-a ajutat pe Origen să-şi continuie studiile. În casa ei trăia un eretic, anume Pavel, un orator abil şi inteligent. Tânărul Origen, însetat de lucruri noi, a fost încântat de farmecul discursurilor sale cu care căuta să-l convingă. Ca răspuns, Origen va scrie într-o epistolă autobiografică, că „deşi era obligat să trăiască laolaltă cu acest om, totuşi nu s-a învoit niciodată să se roage cu el şi păstra, încă în tinereţe, regula de credinţă a Bisericii, pe când pentru învăţăturile eretice simţea un fel de dezgust" (Origen, Comentar la Evanghelia după Ioan. Cartea I, Iaşi, 1995, p. 6—8).

Cel care caută în alte părţi şi în alte locuri adevărurile sfinte, decât în *„Biserica lui Dumnezeu"* (F.A. 20, 28), care este *„stâlp şi temelie a adevărului"* (I Tim. 3, 15), a părăsit Adevărul adevărat, este o inimă iubitoare de extravaganţe şi nu de simplul Adevăr.

Nu putem rupe realitatea şi să continuăm să fim reali. Nu putem rupe *„unitatea Duhului"* (Efes. 4, 3) şi să continuăm să fim în *„Duhul Adevărului"* (In. 15, 26).

Să mergem la izvor, care este Biserica şi nu la ulcior!

Să ştim că nici o carte din lume nu ne poate învăţa adevăruri mai profunde decât Sfânta Evanghelie! Nici o biserică sau casă de rugăciuni şi de cântări emoţionale, nu ne poate dărui atâta har mântuitor ca Biserica *„zidită de Mântuitorul Iisus Hristos"* (Mt. 16, 18). Nici o slujbă religioasă nu-L aduce pe Hristos între noi şi cu noi, ca Sfânta Liturghie! Nici o cântare religioasă, oricât de melodioasă ar fi, nu va exprima adevărul Bisericii ca şi cântarea: *„Cu adevărat, mare este taina dreptei credinţe: Dumnezeu s-a arătat în trup, s-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, s-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, s-a înălţat întru slavă"* (I Tim. 3, 16). Nici o rugăciune creştină, oricât de frumoasă şi lungă ar fi, nu-l caracterizează pe adevăratul creştin ca rugăciunea Sf. Efrem Sirul (306—373), pe care credinciosul ortodox o rosteşte cu deosebire în Postul Mare: „Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie.

Iar duhul curăţeniei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, slugii Tale.

Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin."

Dacă vrem să părăsim sau să lepădăm ceva în viaţă, avem ce: răul şi păcatul, „grija cea lumească", vrajba, ura şi invidia dintre noi *„şi să luăm seama unul altuia, ca să ne îndemnăm la dragoste şi la fapte bune, fără să părăsim Biserica noastră, precum le este obiceiul unora"* (Evr. 10, 24—25).

Pr. TEODOR CIOS — BEIUŞ

Exercitare şi întărire în bine

(Urmare din pag. a 2-a)

tru şi dragostea pe care aţi arătat-o pentru numele lui, slujind altădată şi slujind şi astăzi sfinţilor" (Evrei 6, 9—10).

Pe aceeaşi linie se situează şi cazul orbului din naştere, despre care s-a spus că n-a păcătuit nici el şi nici părinţii lui; „s-a născut orb, ca să se arate într-însul lucrurile lui Dumnezeu" (Ioan 9, 3). Tină a pus Iisus pe ochii orbului şi l-a trimis să se spele la izvorul Siloamului. Orbul şi-a dobândit vederea şi pe Iisus l-a văzut a fi profet. Pentru că i-a dat orbului vederea în zi de sâmbătă, fariseii au spus despre Iisus că este om păcătos. Cel tămăduit i-a înfruntat pe farisei, în cerbicia inimii lor, fapt pentru care l-au dat afară din sinagogă. Reîntâlnindu-l Iisus pe cel ce fusese orb, acesta şi-a mărturisit credinţa, că Iisus este Fiul Omului, adică Fiul lui Dumnezeu, întrupat, care avea să pătimească pentru izbăvirea omenirii şi i s-a închinat Lui. S-au împlinit astfel cele zise prin proorocul Isaia (6, 9), „să vadă cei fără vederi, iar cei cu ochi să orbească" (Ioan 9, 39). Iată motivarea faptului pentru care Iisus nu i-a cerut celui ce fusese orb din naştere să nu mai păcătuiască, după cum le-a cerut celui ce fusese slăbănog de 38 de ani şi femeii păcătoase. Cel ce fusese orb, odată cu vederea ochilor trupeşti a dobândit şi lumina ochilor sufleteşti, pentru izbăvirea din întunericul neştiinţei. Cele relatate de pericopa evanghelică despre orbul din naştere, conţin şi primii paşi pe care el i-a făcut pe calea exercitării şi întăririi în bine.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

- *26 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Alba-Iulia la lucrările Simpozionului *„Spiritualitate creştină şi consumism în Europa unită"*, prezentând un referat.
- *29 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Mănăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, la lucrările Simpozionului *„Ortodoxia, parte integrantă din spiritualitatea şi cultura europeană"*, rostind cuvântul de deschidere.
- *30 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Ceremonia prilejuită de împlinirea a 800 de ani de la atestarea oraşului Cisnădie, rostind cuvânt de salut.
- *1 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — Seara săvârşeşte slujba de binecuvântare a noii biserici cu hramul „Sf. Ilie" din cartierul sibian Vasile Aaron (pr. paroh Vasile Munteanu), precum şi Vecernia şi rosteşte cuvânt de învăţătură.
- *2 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Moeciu de Jos, prot. Braşov şi sfinţirea monumentului eroilor comunei, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. paroh Gheorghe Colţea a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
- *9 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica din Grui — Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură. A oficiat un parastas în amintirea lui Nicolae Henţiu, fost prim notar în Sălişte cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la moarte.
- *11 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Mediaş şi a vizitat biserica Sf. Treime din Mediaş, recent construită şi Capela ortodoxă din Cimitirul oraşului, aflată în şantier de pictură.
- *13 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sibiu.
  — Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Învierii în catedrală.
- *14 MAI a.c. — P.S. Sa* a oficiat slujba de binecuvântare a noului sediu al Institutului de Cercetări Socio-Umane din Sibiu, aflat sub egida Academiei Române.
  — A participat la deschiderea lucrărilor Simpozionului *„Religie şi identitate"* în Aula Universităţii din Sibiu.
- *16 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica Sf. Nicolae din Tălmaciu, rostind cuvânt de învăţătură.
- *18 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţieşti din prot. Făgăraş.
- *20 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit slujba de binecuvântare a noii biserici cu hramul „Înălţarea Domnului" de la Şcoala Militară de Aplicaţie din Făgăraş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. militar Gherasim Frăţilă a fost hirotesit întru iconom.
  — La orele amiezii săvârşeşte în Cimitirul Central din Făgăraş slujba de pomenire a eroilor neamului.
  — Seara slujeşte şi predică la Vecernie la Catedrala din Făgăraş. Vizitează canonic şi mănăstirea de maici de la Boholţ.
- *21 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica Sf. Împăraţi din oraşul Victoria, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Octavian Smădu).
  — Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Sf. Împăraţi în Catedrala mitropolitană.
- *23 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Înălţarea Domnului' din Târlungeni, prot. Braşov.
- *24 MAI a.c. — P.S. Sa* a participat la vernisajul expoziţiei închinată mitropolitului Ioan Meţianu, expoziţie organizată în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu.
- *25 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Braşov.
  — A vizitat postul de radio „Ortodoxia" din Braşov şi biserica Braşovul Vechi.
- *26 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Rupea.
  — La amiază săvârşeşte slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Duminica tuturor sfinţilor" din parohia Rupea-Gară.

Zilele parohiei la a şaptea ediţie

Şi în acest an Zilele premergătoare sărbătoririi Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena, hramul bisericii din Piaţa Prahovei, au fost zile ale bucuriei. Ediţia din acest an a stat sub semnul celor 50 de ani de la înfiinţarea parohiei IOSEFIN II.

Evenimentul a fost marcat duminică, 16 mai, când la Sf. Liturghie a fost prezent preotul Nichifor Todor, primul preot paroh al parohiei noastre.

In cuvântul său, venerabilul preot a istorisit contextul în care a fost înfiinţată parohia şi a felicitat pe actualul paroh, pr. Aurel Răduleţ şi enoriaşii săi de astăzi pentru realizările din ultimii 15 ani.

Seara, la Vecernie, a fost prezent din nou în mijlocul nostru părintele Teofil Părăian de la Mănăstirea Brâncoveanu, mult preţuit şi iubit de noi. Părintele şi-a ţinut cuvântul său de învăţătură pornind de la două întrebări: „Crezi tu în fiul lui Dumnezeu?" şi „Mă iubeşti tu pe mine?"

Nu au lipsit nici versuri recitate din poezia Zoricăi Laţcu şi răspunsuri la întrebările venite şi acestea gustate de către credincioşii prezenţi.

Serile duhovniceşti au continuat apoi în zilele de luni şi marţi când după slujba vecerniei au rostit cuvânt de învăţătură pr. Nicolae Streza, de la parohia Răşinari, despre Sfânta Tradiţie şi părintele protopop Gh. Şebu, despre semnificaţia slujbei vecerniei în cultul ortodox.

Seara zilei de miercuri, în ajun de Înălţarea Domnului, a fost poate cea mai frumoasă. A fost prezent în mijlocul nostru părintele ieromonah Lazăr Tabra de la Centrul Misionar al Arhiepiscopiei Alba Iulia. Oaspetele nostru a vorbit despre ce este preoţia? Au fost cuvinte simple rostite cu smerenie şi din suflet, din practica sa. In final am avut plăcuta surpriză să aflăm că părintele Lazăr este şi poet recitindu-ne şi nouă câteva poezii din cele trei volume apărute.

I.P.S. Andrei al Albei Iuliei, în prefaţa primului volum, îl numeşte „Un rapsod al lui Dumnezeu", iar despre poezii: „Mulţi răsfoindu-le sau citindu-le se vor îndulci cu ele. Dar dorinţa noastră ar fi ca şi mai mulţi să fie contaminaţi de râvna şi dragostea pe care părintele o are faţă de Biserica lui Dumnezeu".

In ziua de joi este de semnalat şi salutat programul de cântece şi poezii patriotice pe care elevii Şcolii generale nr. 16 l-au prezentat la sfârşitul Sf. Liturghii, în cinstea eroilor neamului, la slujba de parastas pentru pomenirea acestora. Seara, fiind ajunul Sărbătorii Sfinţilor Împăraţi, după slujba vecerniei unită cu litia, invitaţi au fost preoţii pensionari Nicolae Streza şi Nichifor Todor. Aceştia au vorbit, completându-se reciproc, despre „Biserica — centru al vieţii spirituale a unei parohii' şi „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena întocmai cu Apostolii".

Ziua de vineri, 21 mai, a marelui praznic a fost una a luminii şi a bucuriei. O vreme deosebit de frumoasă, ca o adevărată zi de vară, a adunat la biserică peste 600 de credincioşi dar şi mulţi preoţi — 12 la număr.

După cuvântul de învăţătură rostit la sfârşitul Sfintei Liturghii de către pr. Paroh Aurel Rădulet, despre importanţa şi semnificaţia zilei, a urmat procesiunea de înconjurare a bisericii şi apoi participanţii au gustat din „cele ale Martei".

Cele şase zile de sărbătoare s-au încheiat vineri seara, la vecernie, când după citirea acatistului Sfinţilor Împăraţi, părintele paroh, în cuvântul de încheiere, a făcut un scurt bilanţ mulţumind pentru participare.

Dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate şi gândul nostru este de acum la hramurile ce vor urma în acest an în parohie: 1 octombrie — Acoperământul Maicii Domnului şi de 7 decembrie — Sf. Cuvioasă Filofteia. Şi acestora le vom da atenţia cuvenită.

IONEL ALBU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 4 MAI 2004 — I.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană pe dl. profesor **Paul Niedermaier**, membru al Academiei Române.
— A primit pe dl. Prof. univ. Dr. Mircea Tomuș, din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Brădilă de la Miercurea Sibiului.
— A primit pe P. C. Pr. Adrian Boghici și pe dl. Daniel Barbu din Brașov.
● **Miercuri, 5 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Sorin Joantă, inspectorul școlar ar Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Brădilă cu familia, de la Miercurea Sibiului.
— A primit pe P. S. Calinic, episcopul Argeșului și Muscelului împreună cu P.C. consilier Dan Obrocea.
● **Joi, 6 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Viorel Roman din Germania.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ersiliu Pop din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, protopopul Făgărașului și pe dl. Nicolae Ciocan, fost primar al Făgărașului.
● **Luni, 10 MAI 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs și pe Ierom. Daniel Breabăn, starețul și secretarul Mânăstirii „C-tin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **Marți, 11 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Aurel Suciu, de la Parohia „Tractorul" Brașov.
— A primit pe d-na Veronica Gârbu din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Cătălin Dumitrean de la parohia „Azilul de bătrâni «George Coșbuc»", din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Lector Sorin Dobre, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Lector Constantin Necula, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Adrian Moldovan, de la Alba Iulia.
● **Miercuri, 12 MAI 2004** — A primit pe P. C. Pr. Damian Mircea de la Parohia Amnaș, prot. Săliște.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ion Dinu din Brașov.
— A primit pe rasofor Calinic Pondroș de la Schitul Rășinari.
— A primit pe d-șoara ec. Sanda Cheneriș, contabilul-șef al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
● **Joi, 13 MAI 2004** — A participat, în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu la Conferința Preoțească cu tema: **„500 de ani de la moartea voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt"**. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învățătură.
● **Vineri, 14 MAI 2004** — A primit pe dl. Prof. Radu Ciuceanu din București.
— A primit pe P.C. Arhid. Prof. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
● **Sâmbătă, 15 MAI 2004** — A vizitat Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.
● **Duminică, 16 MAI 2004** — A asistat la Sfânta Liturghie în biserica mânăstirii și a rostit un cuvânt de învățătură.
● **Marți, 18 MAI 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, prodecanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Latchescu Nicolae, asistent social al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Vasile Prodea din Brașov și pe P. C. Vasile Filip Prodea din Tohan prot. Brașov.
— A primit pe d-na preoteasă Cristina Brădilă, de la Miercurea Sibiului.
● **Miercuri, 19 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Dorin Șerban, de la Penitenciarul Codlea, prot. Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
● **Vineri, 21 MAI 2004** — A vizitat Muzeul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **Sâmbătă, 22 MAI 2004** — A poposit în casa vrednicului credincios, ing. Ioan Dumitru Beșchea, din Tărlungeni.
● **Duminică, 23 MAI 2004** — Sf. Liturghie arhierească la Bisericuța de lemn din Tărlungeni ridicată de credinciosul ing. Ioan Dumitru Beșchea și familia sa. A fost însoțit de P. S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar, P. C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Sf. Mânăstiri „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei, Pr. Valentin-Mihail Sicoe, secretar eparhial, P. C. Pr. Zenovie Mușoiu protopopul Brașovului și Arhid. Vasile Avram.
— A rostit un bogat cuvânt de învățătură.
— A vizitat Schitul „Sf. Ioan Botezătorul" din stațiunea Poiana Brașov.
● **Marți, 25 MAI 2004** — A primit pe P. C. Pr. pensionar Ic. stavrofor Nicolae Streza din Sibiu.
— A primit pe monahia Teodora Cârstinoiu, stareța mânăstirii Sibiel, prot. Săliște.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Simion Tudoran, de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia și pe fostul Pr. Mihai Comșulea, de la Veneția de Jos, prot. Făgăraș.
— A primit pe P. C. Pr. Mircea Stoia, de la parohia Vecerd, prot. Agnita.
● **Joi, 27 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Sorin Șerban de la parohia Prejmer, protopopiatul Brașov.
— A primit pe dl. Sorin Joantă, inspectorul școlar al Arhiepiscopiei.
— A primit pe monahia Marina Matei, stareța mânăstirii Nocrich.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și exarh al mânăstirilor.
— A primit pe d-na Carmen Sămărghițan cu ocazia încetării activității la Arhiepiscopie.
● **Vineri, 28 MAI 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la Reședința mitropolitană.
● **Duminică, 30 MAI 2004 — „RUSALIILE"** — A asistat la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. La sfârșitul Sf. Liturghii a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți în Catedrală.

Pr. VALENTIN-MIHAIL SICOE
Secretar eparhial

ANUNȚ

Dorim a încunoștința că s-au calcuat drepturile de autor, la „Telegraful Român", pe anul 2003.

Adresăm rugămintea celor care au semnat materiale apărute în paginile foii șaguniene, să binevoiască a ne trimite adresa exactă și codul numeric personal spre a le putea achita drepturile ce li se cuvin.

REDACȚIA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura „Sophia" publică cartea: **Dumnezeu este iubire.** *Mărturia Sfântului Siluan Athonitul* de Jean Claude Larchet, tradusă din lb. franceză de Marinela Bojin (București, 2003, 381 pag.).

Este vorba aici de un călugăr rus, născut în 1866, în satul Sovski din Gubernia Tambov, într-o familie de țărani care avea să aibă 7 copii. Toată școala lui era cea făcută în satul natal vreme de două ierni. A făcut armata la Petersburg. Cu puțin înainte de eliberarea din armată s-a dus la Părintele Ioan de Kronștadt, dar nu l-a găsit acolo. I-a lăsat doar un bilet: „Părinte, vreau să mă fac monah. Rugați-vă să nu fiu împiedicat de lume".

La încheierea armatei s-a dus la mănăstire în Muntele Athos, și anume la Mănăstirea Sfântului Pantelimon, în toamna anului 1892. Aici a trăit primele experiențe călugărești, a avut primele ispite. Era o mănăstire mare de circa 1 800 de monahi. Aici s-a luptat mult cu diavolul care nu îl lăsa deloc în pace, și atunci a auzit de la Dumnezeu: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui".

A mai lucrat ca econom al mănăstirii și întotdeauna a avut foarte multe experiențe duhovnicești. Și-a făcut însă însemnări pe caiete, pe coli de hârtie, pe margini de cărți. La sfârșitul vieții a fost dus la infirmerie și a adormit în Domnul la 24 septembrie 1938.

Scrierile lui, cum v-am spus, risipite pe ici, pe colo au fost adunate de părintele Sofronie, care le-a și publicat. A fost un părinte duhovnicesc care s-a călăuzit în toată viața bine, tratând despre foarte multe probleme, printre care: Despre iubirea vrăjmașilor, apoi despre iubirea aproapelui; a patra temă a fost: Suferințele sufletului părăsit de har; mai apoi, despre pocăință și smerenie și a descris chipul lui Hristos: milostiv, blând și dătător de pace.

În sfârșit s-a mai ocupat de darurile Sfântului Duh care i-au făcut foarte bine. El scrie: „Sunt un om ticălos și totuși Domnul mă iubește". Și în altă parte scrie de asemenea: „Inima mea îl iubește fierbinte pe Domnul. Cum voi ascunde focul? O, care mă arde. Cum voi tăcea, când noapte și zi inima mea arde de dragoste pentru El".

E scrisă simplu dar e cu atât mai valoroasă. Ea se recomandă de la sine tuturor cititorilor. E o carte bună.

*

Boris Buzilă traduce cartea: **Liturghia — cerul pe pământ.** *Cugetări mistice despre Biserică și cultul divin ortodox*. Ediția a II-a, de Ioan din Kronștadt. Studiu introductiv de diaconul Ioan I. Ică Jr. (Editura Deisis, 2002, Sibiu, 365 pag.).

Sfântul acesta s-a născut la 19 octombrie 1829, în sătucul Sura dintr-o gubernie nordică a Imperiului țarului de la Marea Albă. Tatăl era paraclisier. Tânărul copil va crește în natura aceasta nordică fascinat de slujbele dumnezeiești, din Biserica parohială a satului. La 9 ani este trimis la școala parohială din Arhanghelsk. După multe dificultăți în 1851, absolvă și seminarul din Arhanghelsk ca șef de promoție. Este trimis apoi cu o bursă la Academia duhovnicească din Sankt Petersburg pe care o termină în 1855.

Apoi vrea să plece preot misionar în Siberia, China sau America. Se căsătorește apoi cu fiica protoereului din Kronștadt, care era preot militar al Sankt Petersburgului. A slujit acolo 53 de ani, în care timp și-a dezvoltat calitățile duhovnicești și a ajuns un adevărat părinte al zonei. A trecut la Domnul în 1908 și a fost canonizat în 1990.

Însemnările cuviosului Ioan din Kronștadt erau foarte bine venite pentru cei ce îl ascultau. Dintre cugetările lui s-au putut desprinde următoarele: Despre Biserică sau comunitatea credincioșilor (pag. 43), despre Biserică — lăcaș de închinare (pag. 139), despre Dumnezeiasca Liturghie (pag. 159) și, în sfârșit, despre Cultul divin și rugăciunea obștească și particulară (pag. 203—363).

E o carte a unui preot de mir care și-a făcut datoria așa cum trebuie, și de la care avem foarte multe de învățat.

Iată un mic exemplu luat la întâmplare: „Creștinismul trebuie să-l avem sădit în noi, în adâncul inimii, iar creștinul trebuie să facă totul după convingerea inimii; să rostească toată rugăciunea din inimă, liniștit, ferm, cu iubire" (pag. 317).

E bine să o citim, căci fiind o carte de însemnări fără a fi destinate publicării, e cu atât mai interesantă.

*

● **Am iubit pătimirea,** Sfântul Luca, arhiepiscopul Crimeei, traducere din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas (Ed. Sophia, 2003, București, 206 pag.).

„Un medic genial, profesor universitar, devine arhiereu în anii terorii bolșevice. După anii petrecuți în închisori și suferințele exilului la Cercul Polar de Nord, în timpul războiului cu Germania nazistă, episcopul chirurg salvează viețile a mii de ostași și numele ierarhului laureat al premiului Stalin pentru medicină face ocolul lumii.

La adânci bătrâneți, lipsit de vederea trupească, avea să răspundă mirării stârnite de liturghisirea lui fără greș prin următoarele cuvinte: „Cel ce și-a închinat viața Domnului, nu poate fi niciodată orb, fiindcă Dumnezeu îi dă lumină la fel cu cea de pe Tabor".

Autobiografia acestui Sfânt al veacului XX, titan al științei și titan al duhului deopotrivă, oferă lumii contemporane o extraordinară lecție, de sfințire prin slujire și jertfă a puterilor creatoare, cu care Dumnezeu a înzestrat neamul omenesc".

Ce am mai putea noi adăuga aici? Este cam greu. Din tămăduitor al trupurilor, căci mai întâi a fost medic, Dumnezeu l-a chemat și i-a încredințat o misiune cu totul și cu totul deosebită, dar și foarte grea ținând seama de timpurile care erau. Era război. Și cu toate acestea a ajuns să mărturisească cu tărie pe Hristos, îmbrățișând cu smerenie ridicarea la arhierie, ducând la bun sfârșit în frică de Dumnezeu turma lui încredințată.

E o carte din vremea comunismului. Deci e cu atât mai importantă pentru noi credincioșii. El a fost urmaș al unei vechi familii princiare, chirurg genial, prof. universitar, pătimitor pentru credință în temnițele bolșevismului. A fost unul din cei mai mari predicatori ai vremii, și declarația lui se cuprinde în scurtele cuvinte chiar ale lui: „Am iubit pătimirea, fiindcă minunat curățește sufletul".

Cartea aceasta trebuie neapărat citită cu tocul în mână, pentru că e o experiență dintr-o lume pe care o cunoaștem, și de care ne-a scăpat Dumnezeu.

ANTONIE P.

Enciclopedia Română — monument al istoriei culturii

(Urmare din pag. a 5-a)

străinătate. Amintim câteva nume: *Grigore Antipa, Victor Babeș, Andrei Bârseanu, Gheorghe Dima, Mihail Dragomirescu, Titu Maiorescu, Constantin Rădulescu-Motru, Nicolae Vaschide, A.D. Xenopol, Nicolae Teclu, Partenie Cosma, H. Tiktin, Athanasie Marienescu, S. G. Sbiera, Maria Baiulescu, Ștefan Velovan, O. Wittstock, Augustin Bunea, Miron Cristea, Alexandru Grama, Vasile Hossu, Ilarion Pușcariu, Nicolae Togan, Ioan Popovici* ș.a.

Lecturată, studiată și astăzi, *Enciclopedia Română* rămâne un monument al istoriei culturii românești, de o surprinzătoare actualitate, ce se remarcă prin extinderea și rigoarea informației, prin relevanta și accesibilitatea informației. Apreciem și astăzi definițiile, explicațiile, clasificările, descrierile, comentariile și referințele bibliografice, modelul monografic de prezentare a continentelor, țărilor, orașelor, instituțiilor de cultură, revistelor, personalităților etc.

La împlinirea a 100 de ani de la finalizarea publicării *Enciclopediei* în 1904, conducerea centrală a ASTREI a organizat, în 23 aprilie a.c., un simpozion jubiliar — *Centenar Enciclopedia Română* — la care au participat reprezentanți ai despărțămintelor din țară și din afara granițelor, alți oaspeți. După intonarea Imnului Național, Imnului ASTREI, după rugăciunea de binecuvântare, Sesiunea jubiliară a fost deschisă de prof. *Onuc Nemeș*, Directorul Bibliotecii ASTRA și de cuvântarea Președintelui ASTREI, prof. univ. dr. *Dumitru Acu*. S-au prezentat mesaje primite din partea Președintelui României, *Ion Iliescu*, Ministrului Culturii și Cultelor, academician *Răzvan Teodorescu*, Președintelui Academiei Române, academician *Eugen Simion*, mesaje din partea oficialităților județene și locale, s-au rostit alocuțiuni. Vernisajul Expoziției foto-documentare — Centenar Enciclopedia Română — a fost urmat de un moment artistic oferit de clasa de fluieraș din Săliște.

Au fost susținute conferințe de către: academician *Alexandru Surdu*, academician pr. *Mircea Păcurariu*, prof. univ. dr. *Vasile Curticăpeanu*, prof. univ. dr. *Lucian Giura*, dr. *Corneliu Bucur*, prof. univ. dr. *Pamfil Matei*, conf. univ. dr. *Iosif Moldovan*, prof. drd. *Alexiu Tatu*. După-amiază au urmat comunicările susținute de: jr. *Andrei Ileni*, prof. univ. dr. *Gheorghe Pop*, prof. univ. dr. *Elena Macavei*, prof. univ. dr. *Ilie Moise*, prof. univ. dr. *Vasile Bozga*, conf. univ. dr. *Mihai Sofronie*, lector univ. dr. *Ioana Crețu*, prof. *Aurel Turcuș*, prof. *Virginia Hodorogea*, prof. drd. *Vasile Crișan*, prof. *Liviu Dârjan*, prof. *Nicolae Gastone*, prof. *Voichița Bițu*, prof. *Valentina Butnaru*, prof. *Petre Istrate*, prof. *Silvia Pop*, prof. *Mihai Cramarenco*, prof. *Daniela Pănăzan*, prof. *Eugenia Crișan*, prof. *Cristina Banciu*, zr. *Dorin Gogâlea*, ing. *Ștefan Munteanu*.

Conferințele și comunicările au evidențiat multiple aspecte privind tematica *Enciclopediei*, autorii ei, faptele de cultură, știință, tehnică, artă și personalitățile cuprinse în lucrare, contextul social-politic în care s-a proiectat și s-a realizat excepționala lucrare a ASTREI pe care *Cornel Diaconovici*, în Prefața primului volum, în 1898, a caracterizat-o providențial: *„Enciclopedia Română* este, fără îndoială, cea mai vastă și cea mai complicată dintre toate publicațiile apărute până astăzi în limba română", ceea ce s-a adeverit. Misiunea a fost îndeplinită, se evidențiază în Prefață, aceea de a se fi deschis „o nouă și bogată resursă pentru înavuțirea culturii și întărirea conștiinței noastre naționale".

În mod îndreptățit, s-a pus problema reeditării valoroasei lucrări publicate la inițiativa și sub auspiciile *Asociațiunii Transilvane*, în ședința secțiunilor din 1929. Câțiva ani mai târziu, *Sextil Pușcariu* a elaborat și a prezentat două memorii. Asociațiunea nu putea suporta costurile unui asemenea proiect și a propus o colaborare financiară cu Fundațiile Culturale Regale. A fost desemnat un grup de intelectuali constituit din: *Dimitrie Gusti, Octavian Goga* și *Radu Rosetti* pentru a găsi modalitatea de reeditare; eforturile au fost zadarnice. S-ar cuveni mobilizarea eforturilor noastre de astăzi pentru a reedita acest document de cultură.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Ioan-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

POŞTA ROMÂNĂ
2000 L
Servicii financiare
mai uşor mai repede mai sigur
SIBIU
06 07 04

Telegrarul Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 iulie 2004
Nr. 25—28

SIBIU 7
06 07 04
SB

500 - ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT - 500

La Putna, în Ţara de Sus a Moldovei

Început de toamnă în Ţara de Sus, în anul 1470. Măria Sa Ştefan Vodă tocmai se întorsese cu oastea de la dumbrava ce se chema Lipinţi, aproape de Nistru, unde în august 20 îi bătuse pe tătari. Grigore Ureche în *Letopiseţul Ţării Moldovei* spune că, pentru această izbândă, „mulţămind lui Dumnezeu, au sfinţit Mănăstirea Putna, care era zidită de dânsul, septembrie 3 zile. La care sfinţenie multă adunare de călugări au fost: Teoctist Mitropolitul [Sucevei] şi Tarasie episcopul [de la Roman], dimpreună cu Iosif arhimandritul şi egumenul Putnei, zic că au fost la liturghie arhiepiscopi şi episcopi şi preoţi şi diaconi 64".

Slujba de târnosire la care au luat parte Ştefan cel Mare şi toată Moldova în strai de sărbătoare încununa o muncă de patru ani (4 iunie 1466 — 3 septembrie 1470), sub ochii arhitectului Teodor şi ai vistiernicului Ioan. Dar întregul ansamblu mănăstiresc va fi gata abia în 1481, după cum menţionează pisania păstrată pe turnul de la intrare: „Binecredinciosul domn a toată ţara Moldovei, marele Io Ştefan Voievod, fiul lui Bogdan Voievod, a zidit şi a făcut mănăstirea aceasta... în timpul arhimandritului Ioasaf, în anul 6989 (1481)".

Ştefan hotărâse să zidească Putna drept mulţumire pentru izbânda într-o bătălie fulger cu turcii, în 1465, prin care „răscumpăra", cum spunea tot Ureche, Chilia şi Cetatea Albă.

Cu Putna se pun în relief caracterele a ceea ce se va numi stilul moldovenesc în arhitectură, arătat deopotrivă

(Continuare în pag. a 2-a)

† **ANTONIE**
Mitropolitul Ardealului

Cîndu s-au strînsu ţara la Direptate

Deciia Ştefan vodă strînsau boierii ţării şi mari şi mici şi altă curte măruntă dimpreună cu mitropolitul Theoctistu şi cu mulţi călugări, la locul ce să chiamă Direptatea, şi i-au întrebatu pre toţi: ieste-le cu voie tuturor să le fie domnu? Ei cu toţii au strigat într-un glas: „În mulţi ani de la Dumnezeu să domneşti". Şi décii cu toţii l-au rădicatu domnu şi *l-au pomăzuitu spre domnie mitropolitul Theoctistu*. Şi de acolea luo Ştefan vodă steagul ţării Moldovei şi să duse la scaunul Sucévii. Décii Ştefan vodă gătindu-să de mai mari lucruri să facă, nu cerca să aşaze ţara, ci de războiu să gătiia, că au împărţitu oştii sale steaguri şi au pus hotnogi şi căpitani, carile toate cu noroc i-au venit.

Cînd au sfinţit Ştefan vodă mănăstirea Putna

Deaca să întoarse Ştefan vodă de la acel război cu noroc ce izbîndi pre acei tătari, spre lauda acéia, mulţămind lui Dumnezeu, au sfinţit mănăstirea Putna, carea era zidită de dînsul, septevrie 3 zile, întru lauda a Preacuratei Ficioarii Mariei, Maicii Domnului nostru Iisus Hristos. La care sfinţenie multă adunare de călugări au fostu: Theoctistu mitropolitul şi Tarasie episcopul dimpreună cu Iosif arhimandritul şi igumenul Putnii, zicu că au fostu la liturghie arhiepiscopi şi episcopi şi preoţi şi diiaconi 64 la jirtăvnic.

De moartea lui Ştefan vodă celui Bun, vă leato 7012

Nu multă vréme, daca s-au întorsu Ştefan vodă de la Pocutiia la scaunul său, la Suceava, fiindu bolnav şi slabu de ani, ca un om ce era într-atîtea războaie şi osteneală şi neodihnă, în 47 de ani, în toate părţile să bătea cu toţii şi după multe războaie cu noroc ce au făcut, cu mare laudă au muritu, marţi, iulie 2 zile.

Fost-au acestu Ştefan vodă om nu mare de statu, mînios şi de grabu vărsătoriu de sînge nevinovat; de multe ori la ospéţe omorîea fără judeţu. Amintrilea era om întreg la fire, neléneşu, şi lucrul său îl ştiia a-l acoperi şi *unde nu gîndiai*, acolo îl aflai. La lucruri de război meşter, unde era nevoie însuşi să vîriia, ca văzîndu-l ai săi, să nu să îndărăpteze şi pentru acéia raru războiu de nu/biruia. Şi *unde-l biruia alţii, nu pierdea nădéjdea, că ştiindu-să căzut jos, să rădica deasupra biruitorilor*. Mai apoi, după moartea lui şi ficiorul său, Bogdan vodă, urma lui luasă, de lucruri vitejeşti, cum să tîmplă din pom bun, roadă bună iese.

Iară pre Ştefan vodă l-au îngropat ţara cu multă jale şi plîngere în mănăstire în Putna, care era zidită de dînsul. Atîta jale era, de plîngea toţi ca după un părinte al său, că cunoştiia toţi că s-au scăpatu de mult bine şi de multă apărătură. Ce după moartea lui, până astăzi îi zicu sveti Ştefan vodă, nu pentru sufletu, ce ieste în mîna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui céle vitejeşti, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după acéia l-au ajunsu.

Fost-au mai nainte de moartea lui Ştefan vodă într-acelaşi anu iarnă grea şi geroasă, câtu n-au fostu aşa nici odinioară, şi décii preste vară au fostu ploi gréle şi povoaie de ape şi multă înecare de apă s-au făcut.

Au domnitu Ştefan vodă 47 de ani şi 2 / luni şi trei săptămâni şi *au făcut 44 de mănăstiri şi însuşi ţiitoriu preste toată ţara.*

Grigore Ureche, **Letopiseţul Ţării Moldovei**, Bucureşti, 1967.

De ce îl cinstim pe „binecredinciosul domn Ştefan cel Mare şi Sfânt"?

In iunie 1992, când Sfântul Sinod a hotărât ca domnitorul Moldovei Ştefan cel Mare să fie cinstit de preoţii şi credincioşii Bisericii Ortodoxe Române, în fiecare an în ziua de 2 iulie, mulţi s-au întrebat de ce Biserica a trecut în rândul sfinţilor pe marele domnitor care a fost, înainte de toate, un strălucit conducător de oşti, un iscusit diplomat şi organizator al vieţii interne a ţării sale, un neînfricat apărător al hotarelor ei în faţa ameninţării Semilunei, dar şi a statelor „creştine" învecinate cu Moldova. Se invocau atunci cuvintele cronicarului Grigore Ureche care scria în *Letopiseţul* său că Ştefan Vodă era «de grabă vărsătoriu de sânge nevinovat», dar şi faptul că a avut trei soţii, precum şi un fiu, Petru Rareş, din afara căsătoriei.

Dar cu toate că numele marelui Ştefan rămâne înscris pentru totdeauna în istoria politică a Moldovei, cu toate că el va fi socotit mereu drept cel mai viteaz conducător de oşti şi cel care a purtat cele mai multe războaie de apărare a ţării din tot trecutul nostru, totuşi, el merită cu prisosinţă să fie cinstit şi de fiii Bisericii ca „binecredinciosul domn Ştefan cel Mare şi Sfânt".

Acum, la împlinirea a 500 de ani de la mutarea sa la Domnul, în ziua de 2 iulie 1504, este bine să arătăm din nou care au fost „argumentele" pentru „canonizarea" acestui domnitor, căruia, potrivit aceluiaşi Grigore Ureche, „după moartea lui, până astăzi îi zic *sveti* Ştefan Vodă, nu pentru sufletu ce iaste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejeşti, carile niminea din domni, nici mai înainte, nici după aceia (nu) l-au ajunsu".

Iată care sunt aceste argumente:

1. În primele veacuri creştine, Biserica a trecut în rândul sfinţilor pe aceia care au suferit moarte martirică pentru Hristos în timpul persecuţiilor, pe marii dascăli ai Bisericii care au contribuit la definirea corectă a învăţăturii creştine, sau pe anumiţi cuvioşi călugări şi cuvioase maici care au trăit departe de lume, în pustiuri şi în peşteri, rugându-se pentru lume. Dar, pe lângă ei, a fost trecut în calendarul sfinţeniei creştine şi împăratul Constantin cel Mare (306—337), care, ca orice împărat roman, „a vărsat şi sânge nevinovat" şi s-a botezat numai pe patul de moarte. Şi totuşi, Biserica l-a trecut între sfinţi, alături de mama sa Elena, care era o femeie credincioasă —, pentru că el a dat cunoscutul Edict de la Mediolanum (Milano) din anul 313, prin care se decreta libertatea de conştiinţă pentru toţi locuitorii Imperiului roman, deci şi pentru creştini; în felul acesta, au încetat persecuţiile, iar Biserica s-a putut organiza în mod legal şi cu sprijinul autorităţilor de stat. Tot împăratul Constantin a oferit creştinilor un număr însemnat de clădiri publice spre a fi transformate în lăcaşuri de cult creştine, a decretat duminica drept zi de odihnă în întreg Imperiul roman, a convocat primul Sinod ecumenic de la Niceea din anul 325, care a restabilit unitatea credinţei ortodoxe, a construit biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim — după ce, datorită mamei sale Elena, — s-a descoperit crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul, a sprijnit material construirea a numeroase biserici în noua capitală a Imperiului, în Constantinopol. Deci, Biserica a trecut între sfinţi pe împăratul Constantin cel rămas nebotezat, adică „păgân" până pe patul de moarte, ţinând seama de măsurile pe care le-a luat, ca împărat, în favoarea Bisericii, şi datorită cărora ea, Biserica, a cunoscut o dezvoltare remarcabilă în secolele următoare. Menţionăm că şi unul dintre urmaşii lui Constantin cel Mare la conducerea Imperiului roman de Răsărit

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Comunicat de presă

Sesiune solemnă a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti consacrată comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Voievod Ştefan cel Mare

— 16 iunie 2004 —

Miercuri, 16 iunie a.c., la Palatul Patriarhiei, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-a desfăşurat sesiunea solemnă a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti ale Bisericii Ortodoxe Române consacrată comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Voievod Ştefan cel Mare (2 iulie 1504).

La eveniment, organizat în cadrul „Anului omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt — 2004", au participat: D-l Ion Iliescu, Preşedintele României, D-l Valer Dorneanu, Preşedintele Camerei Deputaţilor, D-l Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, I.P.S. Mitropolit Ioan Robu, Arhiepiscop şi Mitropolit romano-catolic de Bucureşti, I.P.S. Lucian Mureşan, Arhiepiscop şi Mitropolit greco-catolic de Alba Iulia şi Făgăraş, I.P.S. Arhiepiscop Dirayr Mardichian, al eparhiei armene din Bucureşti, Gen. Dr. Mihail Popescu, Şeful Statului Major General al Armatei Române, reprezentanţi ai Academiei Române, alte personalităţi ale vieţii publice româneşti, membri ai Corpului Diplomatic etc.

Sesiunea a debutat cu lansarea emisiunii filatelice „Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt. 1504—2004", editată de Romfilatelia, şi a medaliei jubiliare emisă de Patriarhia Română cu ocazia acestui eveniment.

În mesajul de deschidere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a evidenţiat temeiurile care au stat la baza hotărârii din 20 iunie 1992 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de a trece în rândul sfinţilor pe Sfântul Voievod Ştefan cel Mare: „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe

(Continuare în pag. a 2-a)

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Un calendar comemorativ Ştefan cel Mare — 1904

Se împlinesc anul acesta 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a binecredinciosului voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Întreg neamul românesc şi Biserica străbună asişderea se pregătesc aşa cum se cuvine pentru a marca această măreaţă împlinire ce are rezonanţe deosebite în sufletul fiilor acestui pământ.

Au trecut 500 de ani de când *„soarele Moldovei"* a apus pentru a răsări mai falnic în viaţa de dincolo de mormânt.

Au trecut 500 de ani de când slăvitul voievod al Ţării Moldovei a intrat întru *„odihna cea fericită"* a aleşilor Domnului şi în nemurirea unui neam întreg. De o jumătate de mileniu mormântul său de la Putna veghează la hotarele ţării şi-i cheamă pe români la sfântă închinare şi cuvioasă cinstire, iar flacăra candelei nestinsă de tot atâta vreme luminează pe cei care vin din toate colţurile ţării să-şi plece fruntea şi genunchii la acest mormânt purtător de har şi de sfinţenie.

Nenumărate sunt manifestările omagiale închinate acestei sfinte împliniri: pelerinaje la mânăstirile şi bisericile ctitorite de voievodul Ştefan, slujbe arhiereşti, sfinţiri de biserici închinate binecredinciosului voievod, simpozioane, conferinţe şi multe altele.

În urmă cu 100 de ani, deci în 1904 când se împlineau 400 de ani de la pristăvirea lui Ştefan cel Mare, au fost organizate şi atunci o serie de evenimente comemorative.

Ne vom opri în cele ce

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Tragedia dezbinării şi speranţa împăcării

Consideraţii asupra schismei de la 1054

La 7 decembrie 1965, în cadrul sesiunii festive a Conciliului II Vatican (1962—1965) în catedrala „Sfântul Petru" din Roma şi a unei ceremonii religioase oficiată în catedrala „Sfântul Gheorghe" din Fanar/Istanbul, a fost citită concomitent „Declaraţia comună" semnată de papa Paul al VI-lea al Romei şi de patriarhul ecumenic Athenagoras I al Constantinopolului, prin care se arăta că cele două Biserici prin întâistătătorii lor în urma dialogului au hotărât să ridice anatemele rostite reciproc la 16/24 iulie 1054. Se sublinia în acest document că ambele Biserici sunt conştiente că *„acest act de dreptate şi iertare reciprocă nu este suficient să pună capăt diferenţelor vechi şi noi, care există între Biserica Romano-Catolică şi Biserica Ortodoxă şi care vor fi depăşite prin lucrarea Sfântului Duh, graţie curăţirii inimilor, regretului nedeptăţilor istorice, precum şi printr-o voinţă activă de a ajunge la o înţelegere şi la o mărturisire comună a credinţei şi a cerinţelor ei"*.

Prin decretul papal, „Ambulate in dilectione" şi tomusul patriarhal „Tomos Agapis" rostite după citirea declaraţiei comune în ambele catedrale, se anulau anatemele aruncate în anul 1054 de cardinalul Humbert, legatul papei Leon al IX-lea asupra patriarhului Mihail Cerularie al Constantinopolului, a arhiepiscopului Leon de Ohrida, a starețului Nichita Pectoratul şi a tuturor celor care s-au asociat cu ei iar din partea patriarhului ecumenic şi a sinodului patriarhal asupra cardinalului Humbert şi însoţitorilor lui (Friedrich de Lotharingia, cancelarul Bisericii Romane, viitorul papă Ştefan al IX-lea şi arhiepiscopul Petru de Amalfi).

Tot acum se declara că *„sunt regretate cuvintele jignitoare, acuzele lipsite de fundament real şi faptele condamnabile care au însoţit sau au contribuit fie dintr-o parte, fie din alta la tristele evenimente ale acelei perioade; sunt şterse din memoria şi din mijlocul Bisericii şi sunt date uitării excomunicările care au urmat şi amintirea lor ce stă până astăzi în calea apropierii şi iubirii; sunt regretate acele evenimente provocatoare de discordie, care au precedat şi care au fost sub influenţa diferiţilor factori printre care şi lipsa încrederii reciproce ce au dus în final la ruperea comuniunii bisericeşti"*.

Această declaraţie făcea desigur referire la situaţia conflictuală în care se găseau cele două Biserici în secolele IX—XI şi la urmările regretabile ale proclamării schismei în anul 1054. Dintr-o analiză asupra cauzelor care au dus la declanşarea schismei se evidenţiază sub aspect doctrinar adaosul „Filioque" iar sub aspect canonic administrativ pretenţia papei la primat juridic în întreaga Biserică. Adaosul „Filioque" (adică mărturisirea credinţei în Sfântul Duh care „purcede de la Tatăl şi de la Fiul") introdus iniţial de apuseni în Simbolul de credinţă niceoconstantinopolitan (Crezul) pentru a-i combate pe arieni, care negau dumnezeirea Mântuitorului Iisus Hristos, a devenit adevăr de credinţă pe care nu numai că l-au generalizat în Biserica apuseană (Aachen-809 şi Roma-1014) ci au încercat să-l impună şi în Biserica răsăriteană. Ortodocşii însă l-au respins întrucât au considerat acest adaos eroare doctrinară. În plus ei cereau ca simbolul de credinţă să fie păstrat şi mărturisit în forma autentică stabilită la Sinoadele I (Niceea - 325) şi II (Constantinopol - 381) ecumenice, aşa cum prevedea de fapt şi canonul 7 al Sinodului al III-lea ecumenic de la Efes (431). Astfel s-a ajuns la îndelungate şi frecvente discuţii între răsăriteni şi apuseni, lipsa unei înţelegeri pe această temă ducând la declararea acestui adaos ca important cap de acuzare.

Precizând în declaraţie că sunt regretate „acuzele lipsite de fundament real" observăm că se avea în vedere şi acest adaos introdus de apuseni dar mai ales lipsa de onestitate teologică a cardinalului Humbert care îi învinuia pe răsăriteni că au scos din Simbolul de credinţă adaosul „Filioque". De asemenea ortodocşii erau acuzaţi că acceptă căsătoria preoţilor şi diaconilor, uitând însă că acest lucru a fost confirmat la Sinodul I ecumenic, că în Biserica primară au fost şi episcopi căsătoriţi atât în Răsărit cât şi în Apus şi că abia la Sinodul Quinisext (691—692) s-a hotărât ca episcopii să fie aleşi din rândul călugărilor, în timp ce generalizarea celibatului preoţesc s-a impus în Apus prin reforma cluniană din secolul al XI-lea.

În ceea ce priveşte primatul papal, Biserica răsăriteană a acordat permanent un primat de onoare episcopului Romei, recunoscându-l ca „primus inter pares" (primul între egali), patriarhul de Constantinopol urmând imediat după el, ca egal cu el. Această recunoaştere nu a fost însă socotită ca suficientă ci, s-a cerut recunoaşterea unui primat juridic pornind de la tradiţia unui pontificat petrin la Roma. Socotind că numai Sfântul Petru a fost apostolul prin excelenţă al Domnului şi numai el a primit adevărul revelat în depli-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. Prof. NICOLAE CHIFĂR

La Putna, în Ţara de Sus a Moldovei

(Urmare din pag 1)

în stilul bisericii, al chiliilor, al turnului de pază, al fortificaţiilor şi al palatului domnesc din partea de miazăzi, unde este astăzi trapeza.

Ion Neculce, în ale sale *O samă de cuvinte,* descrie astfel înfăţişarea iniţială a Putnei: „tot cu aur poleită, zugrăvală, mai mult decât zugrăvală, şi pre dinlăuntru şi pre denafară", predominând în culoarea frescelor albastrul azuriu, păstrat până azi în fragmentele scoase la iveală de săpăturile arheologice.

Voievodul moldovean s-a gândit să facă din mănăstirea Putna şi un loc de apărare pentru vremuri de restrişte.

Putna a fost însă menită să fie necropolă domnească, Panteon naţional. Ea adăposteşte, în pronaos, mormintele: Bogdan Voievod (1517), fiul şi succesorul lui Ştefan, Maria (1518), una din fiicele lui Ştefan, altă Maria (1529), soţia lui Petru Rareş fiul lui Ştefan, şi Ştefăniţă Vodă (1527); în naos: Maria — Voichiţa (fără an), a treia soţie a lui Ştefan, fiica lui Radu cel Frumos din Ţara Românească, Maria de Mangop (1476), a doua soţie a lui Ştefan, Bogdan (1479) şi Petru (1480), fiii lui Ştefan.

În naos este însuşi mormântul lui Ştefan, sub baldachin de marmură albă, în care a fost pogorât la 2 iulie 1504, cu multă jale şi plângere, după cum povestea Grigore Ureche, dar nici ziua, nici anul nu sunt săpate pe lespedea de Carrara pe care Ştefan şi-o pregătise încă din timpul vieţii şi lăsase loc liber pentru cioplirea zilei şi anului morţii. Bogdan Voievod, fiul şi urmaşul său „a lăsat locul neatins".

Mormintele de la Putna, ne spune un călător austriac, Hacquet, care vizita Moldova în ultimele decenii ale secolului XVIII, erau toate acoperite cu mătase roşie brodată cu aur.

La Putna este înmormântat, în afară de Teoctist, mitropolitul său (1477), şi Iacob Putneanul (1788), fost episcop de Rădăuţi (1745—1750) şi mitropolit al Moldovei (1750—1760), retras la metanie (1760) ca stareţ, restaurator al mănăstirii după un cutremur şi mare ctitor de cultură românească. Autor al unui *Abecedar,* tipărit în 1755 şi al multor altor cărţi, el a luptat împotriva grecizării Bisericii din Moldova şi împotriva „dajdiilor" impuse de fanarioţi, înscriindu-se astfel pentru totdeauna în Pomelnicul Renaşterii de a Putna. Renaşterea aceasta cunoaşte multe şi felurite monumente de cultură românească datorate epocii lui Ştefan cel Mare.

Ierodiaconul Nicodim transcria la Putna *Tetraevanghelul pentru mănăstirea Humorului* şi picta în el chipul lui Ştefan (1473) — am avut cinstea în anii '50 să regăsesc acest *Tetraevanghel* în condiţii jalnice la Dragomirna şi să-i asigur viaţa, în continuare, descriindu-l amănunţit într-un inventar care, sper, se mai găseşte încă în original în această mănăstire; tot aici la Putna mulţi alţii copiau, scriau, caligrafiau, decorau cărţi de cult, de spiritualitate şi de muzică; alţii pregăteau preoţi, aşa încât putem vorbi de o şcoală de la Putna, fără nici o rezervă.

În afară de aceasta, broderiile de la Putna, epitafurile, obiectele de metal, ne pot îndreptăţi să identificăm aici „cea mai înfloritoare Academie de Arte Frumoase din trecutul românesc". Odată cu stareţul Ioasaf, chemat de Ştefan la Putna, de la Neamţu, vor fi venit, desigur, şi mulţi ucenici ai vestitului Gavriil Uric, miniaturist şi copist, primul mare pictor român" cunoscut, a cărui operă face azi gloria Oxfordului.

Aceasta e Putna. Aceasta e gloria ei nemuritoare. Ştefan, după moartea primei soţii, căsătorit cu Maria de Mangop, înrudită şi cu Paleologii şi cu Comnenii, strămuta Bizanţul în Moldova nu numai prin căsătoria cu vlăstarul bizantin, dar şi prin Putna lui pe care o umplea de frumuseţe, o făcea vad pentru adunarea minţii — Putna însemna cale, drum, — şi pe care o menea istoriei şi culturii.

Putna vine spre noi ca un mesaj fundamental, exemplu, chemare şi îndemn din partea celui ce n-a obosit niciodată iubindu-şi şi apărându-şi Ţara.

Comunicat de presă

În zilele de 15—17 iunie 2004, la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Actuala reuniune a Sfântului Sinod s-a desfăşurat, sub semnul comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Voievod Ştefan cel Mare. Toţi membrii Sfântului Sinod au fost invitaţi să participe la momentul solemn al comemorării marelui domnitor român, simbol al demnităţii şi unităţii noastre naţionale, care are loc în ziua de 2 iulie a.c. la mănăstirea Putna, lângă mormântul Binecredinciosului Voievod, apărător al creştinătăţii.

Pe ordinea de zi s-au aflat teme referitoare la slujirea pastoral-misionară, viaţa monahală şi misiunea socială a Bisericii, viaţa liturgică din parohii, învăţământul teologic şi religios, diferite aspecte din activitatea comunităţilor ortodoxe româneşti de peste hotare, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor ortodocşi români la întruniri internaţionale ortodoxe şi ecumenice etc.

Dintre hotărârile luate menţionăm:

— înfiinţarea Episcopiei de Tulcea cu reşedinţa în municipiul Tulcea în cadrul Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei;

— Sfântul Sinod a aprobat documentul final redactat de comisia ortodoxă naţională de bioetică cu privire la transplantul de organe ca poziţie oficială a Bisericii Ortodoxe Române;

— în legătură cu stadiul Dialogului dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (Greco-Catolică), Sfântul Sinod — luând act de faptul că partea Greco-Catolică prin scrisoarea 518/2004 nu a dat un răspuns limpede la cererea părţii ortodoxe din 26 februarie a.c. de a alege între dialog şi apelarea justiţiei — a aprobat propunerea ca următoarea întâlnire din cadrul Dialogului să aibă loc după ce partea greco-catolică va da un răspuns clar la această problemă;

— definirea, prevenirea şi sancţionarea simoniei ca act de corupţie prin mituire în toate instituţiile bisericeşti;

— reactivarea cântării omofone a sfintei Liturghii pe întreg cuprinsul Patriarhiei Române pentru intensificarea participării tuturor credincioşilor la viaţa liturgică şi pentru întărirea unităţii bisericeşti;

— elaborarea unei strategii unitare privind planurile de învăţământ din facultăţile de teologie ortodoxă.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

COMUNICAT DE PRESĂ

(Urmare din pag. 1)

Române, răspunzând aşteptărilor şi cererilor stăruitoare ale credincioşilor din ţară şi de peste hotare, a hotărât ca Sfântul Voievod Ştefan cel Mare să nu rămână numai în rândul străluciţilor viteji ai neamului şi strategi ai lumii, ci şi în ceata sfinţilor, a eroilor credinţei creştine. (...). Deschid această sesiune cu speranţa că Sfântul Voievod Ştefan cel Mare va rămâne peste veacuri pentru noi toţi un exemplu pilduitor al vieţii noastre şi al drumului pe care îl urmăm în această lume. Împreună cu celelalte popoare, să încercăm ca pe lângă preocuparea pentru progres şi prosperitate să redescoperim valorile Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, urmând pilda eroilor şi sfinţilor neamului nostru...".

În alocuţiunea sa, Preşedintele României, D-l Ion Iliescu a apreciat semnificaţia acestei sesiuni solemne, subliniind următoarele: „(...) Comemorarea lui Ştefan cel Mare ne obligă să privim cu toţii în zarea acestor cinci veacuri, şi să luăm act de câtă strădanie, de câtă jertfă, de cât devotament şi de câtă iubire de acest popor au putut da dovadă înaintaşii, pentru ca această naţiune să rămână în fiinţă, să biruie încercările şi să înainteze peste toate piedicile şi greutăţile. (...). Însăşi ceremonia de astăzi întăreşte aceste cuvinte. (...). De aceea evenimentul ce ne reuneşte pe toţi, astăzi, în incinta Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române dobândeşte o semnificaţie aparte, şi ne revelează condiţia istorică a României de acum, ieşită din ceea ce Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I califica drept o minune dumnezeiască, adică Revoluţia din Decembrie 1989. Îmi îngădui să spun, aici, că în contextul schimbărilor profunde generate de Revoluţia din Decembrie, se înscrie şi regăsirea de către Biserica Ortodoxă Română a locului ce îl ocupă în sufletul covârşitoarei majorităţi a românilor".

Personalitatea Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt a fost evocată de Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei şi D-l Academician Virgil Cândea.

În conferinţa cu titlul, „Luptător jertfelnic şi ctitor darnic. Lucrarea harului în viaţa Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt", I.P.S. Daniel al Moldovei şi Bucovinei a caracterizat personalitatea Sfântului Voievod Ştefan cel Mare în felul următor: „(...) Anul omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt, prilejuit de împlinirea a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice şi a 12 ani de la canonizarea de către Biserica Ortodoxă Română a celui mai strălucit şi popular dintre voievozii şi domnitorii poporului român este nu numai un popas de reculegere şi de recunoştinţă, ci şi un imbold de înnoire spirituală şi de lucrare misionară creştină, atât pentru clerici, cât şi pentru mireni. Întrucât Ştefan cel Mare şi Sfânt prin credinţa şi vitejia, prin inteligenţa şi dărnicia sa, rămâne — aşa după cum spunea Nicolae Iorga — *cea mai curată icoană a sufletului poporului român* —, cinstirea sau omagierea lui este deodată un act de cult şi de cultură, de dreptate şi de demnitate pentru conştiinţa românilor de pretutindeni şi pentru credinţa creştină vie. (...) În percepţia poporului şi a cronicarilor români şi străini, multele biruinţe ale lui Ştefan cel Mare şi Sfânt (din 36 de războaie a pierdut doar 2), nu se explică în exclusivitate prin inteligenţa şi talentul militar al domnitorului, ci mai ales prin ajutorul lui Dumnezeu...".

La rândul său, în conferinţa intitulată „Ştefan cel Mare şi Sfânt şi creştinătatea", D-l Academician Virgil Cândea a precizat că „Ştefan cel Mare întruchipează idealul suveranului creştin prin gândirea, virtuţile şi acţiunile lui. (...). Într-o vreme în care Machiavelli, contemporanul mai tânăr al lui Ştefan, propunea în *Principele* o filozofie politică nouă, recomandând conducătorului să fie „vulpe şi leu", şiret şi crud, călcător de jurăminte şi prefăcut, potrivit intereselor statului, suveranii cu atitudinea riguros creştină în gândirea şi acţiunile lor, precum Ştefan cel Mare, deveniseră rari în Europa. (...) Personalitatea şi opera Sfântului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt pe care îl comemorăm acum, la cinci secole după trecerea sa în veşnicie, sunt pilde ale unei alte Europe care se numea *Republica Christiana* şi a unui alt fel de europeni care îşi spuneau *creştini.* (...) Apărător al acestei Europe creştine a fost Sfântul nostru Voievod şi cu această viziune sunt de acord atât oamenii Bisericii, cât şi slujitorii ştiinţelor istorice".

Au mai rostit scurte alocuţiuni de evocare a personalităţii Sfântului Voievod Ştefan cel Mare D-l Valer Dorneanu, Preşedintele Camerei Deputaţilor şi D-l Academician Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor.

În încheierea sesiunii, participanţii au semnat în „Cronica de aur" a Patriarhiei Române o *Insemnare* prin care se consemnează momentul solemn şi semnificaţiile comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.